

รายงานฉบับสมบูรณ์
การเสริมสร้างสมรรถนะเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งโดยการจัดองค์กร
สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง

**Strengthening Shrimp Aquaculturist Capacity via Organizing
Shrimp Aquaculturist Cooperatives**

เสนอต่อ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

โดย
เรืองไร โตกฤษณะ

มกราคม 2559

เอกสารประกอบฉบับที่ 4

รายงานฉบับสมบูรณ์
การเสริมสร้างสมรรถนะเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง โดยการจัดองค์กร

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง

โดย

เรืองไร โตกฤษณะ

ในโครงการ

“การเสริมสร้างสมรรถนะเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยการจัดองค์กรชุมชน”

ผู้ร่วมโครงการ

สังกัด

หัวหน้าโครงการวิจัย:

รศ.ดร. เรืองไร โตกฤษณะ

นักวิชาการอิสระ

ข้าราชการบำนาญ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและ

ทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นักวิจัย:

ดร. กุลภา กุลติลล

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นางกุลภา บุญชูวงศ์

ผู้เชี่ยวชาญส่วนเศรษฐกิจการประมง

กรมประมง

ผู้ช่วยวิจัย:

นางสาว ธมลวรรณ ณ ถลาง

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นางสาว ศุภลักษณ์ มะลิทอง

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นางสาว ศศิพิมพ์ ปรางาม

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นาย ก้องเกียรติ สังขารา

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

บทคัดย่อ

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่ศึกษาประกอบด้วยสี่สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด และ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ในช่วงที่ศึกษา ปี 2557 ทั้งหมดมีปัญหาภัยตายในระยะต้นที่ทำให้เลี้ยงไม่ได้ผล โอกาสที่จะปลอดจากโรคมีประมาณหนึ่งในสาม สหกรณ์ทั้งสี่แห่งมีผลการดำเนินงานต่างกัน ดังนี้

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด มีผู้นำที่มีทักษะและประสบการณ์สูงเป็นผู้ก่อตั้งโดยเริ่มมาจากการเป็นชมรมผู้เลี้ยงกุ้ง สมาชิกเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก มีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ปัญหาภัยตายในระยะต้นทำให้สมาชิกที่มีทุนจำกัดหยุดหรือลดการเลี้ยงกุ้ง สหกรณ์ฯ เริ่มขาดทุนในปี 2556 ผู้นำพยายามหาทางแก้ไข สามารถพัฒนาระบบอินทรีย์ชีวภาพที่ผู้นำสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด พัฒนาขึ้น มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบ่อเลี้ยงกุ้งของสมาชิกซึ่งเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก คาดว่าจะแก้ปัญหาได้ แต่สมาชิกยังต้องลงทุนปรับโครงสร้างบ่อ

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีสมาชิกที่เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งอื่นๆ มีผลผลิตต่อไร่สูงกว่าพื้นที่อื่นๆ ผู้นำสหกรณ์รวมตัวกันทำงานเพื่อหาทางแก้วิกฤตภัยตายในระยะต้น สามารถพัฒนาระบบอินทรีย์ชีวภาพมาแก้ปัญหาในช่วงวิกฤตสหกรณ์ฯ ลดการให้บริการลง หันมาให้ความสำคัญเฉพาะบริการเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ ทั้งจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก สหกรณ์ฯ ยังสามารถทำกำไร มีผลการดำเนินงานในระดับดี หน่วยงานภาครัฐเห็นว่าเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งดำเนินงานได้โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากรัฐ

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มีพื้นที่เลี้ยงกุ้งตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการพระราชดำริฯ หน่วยงานของรัฐให้ความสนับสนุนตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง มีการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง สมาชิกร่วมมือกันทำงาน ส่งผลให้เป็นสหกรณ์ที่เข้มแข็งแห่งหนึ่ง มีการจัดองค์กรโดยกรรมการเป็นตัวแทนสมาชิกในแต่ละกลุ่ม สหกรณ์ฯ ให้บริการแก่สมาชิกครบทุกด้าน โดยเน้นการจัดหาเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ และยังสามารถทำกำไรได้แม้จะลดลง ผลผลิตต่อไร่ของสมาชิกจัดว่าสูงแต่ยังเป็นรองสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด เป็นตัวอย่างสหกรณ์ที่สมาชิกร่วมคิดร่วมทำและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของสหกรณ์ฯ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของสหกรณ์แห่งนี้

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ก่อตั้งมาเพื่อเข้าเป็นสมาชิกชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด ซึ่งหยุดดำเนินงานไปแล้ว มีปัญหาสมาชิกไม่ไว้วางใจอันเนื่องมาจากการที่สหกรณ์ฯ ขอกู้เงินแต่ไม่ได้รับการอนุมัติ ทำให้สมาชิกไม่ได้รับการจัดสรรสินเชื่อ ทั้งยังมีปัญหาภัยตายในระยะต้น สมาชิกหยุดเลี้ยงกุ้งไปหลายราย ที่ยังเลี้ยงอยู่ก็ไม่ได้ทำธุรกิจกับสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ ไม่มีรายได้ ขาดทุนสะสม ที่ยังให้บริการแก่สมาชิกจะเป็นในรายที่ร่วมลงทุนเลี้ยงกุ้งกับสหกรณ์ฯ ควรแก้ปัญหาด้วยการสร้างความเข้าใจให้สมาชิกกลับมาร่วมงาน จัดบริการที่สอดคล้องกับอาชีพของสมาชิกซึ่งปัจจุบันมีการเลี้ยงสัตว์น้ำอื่นๆ นอกจากกุ้ง ตลอดจนขอความร่วมมือจากสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ให้คำแนะนำการแก้ปัญหาภัยตายในระยะต้น

แนวทางการพัฒนาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง ประกอบด้วย 1) การพัฒนาสมาชิก ให้ตระหนักในการรวมกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร การเป็นเจ้าของสหกรณ์ที่ต้องร่วมคิดร่วมทำ ควรเริ่มจัดตั้งจากสมาชิกที่มีบรรทัดฐานใกล้เคียงกัน และสมาชิกต้องมีผลผลิตรวมกันมากพอสำหรับการทำธุรกิจของสหกรณ์ 2) ผู้นำสหกรณ์ ต้องซื่อสัตย์ เป็นธรรม มีเวลาทำงานให้สหกรณ์ มีความรู้ มีมนุษยสัมพันธ์ มุ่งมั่นสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ และเป็นที่ยอมรับของสมาชิก 3) มีที่ทำการที่สมาชิกเข้ามาติดต่อได้สะดวก และมีทุนดำเนินงานที่เพียงพอ ทั้งจาก ภายในสหกรณ์ ภาครัฐ และภาคเอกชน 4) ให้บริการสมาชิกครบถ้วนทั้งในด้านการส่งเสริมการผลิต การจัดหาปัจจัยการผลิต การรวบรวมผลผลิต การให้ความรู้ข่าวสาร และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ภาครัฐโดยเฉพาะกรมประมงควรให้ความสำคัญแก่การทำงานอย่างบูรณาการในพื้นที่

Abstract

Four selected shrimp aquaculturist cooperatives were those in four watersheds i.e. Samroyyod-Pranburi, Tatong, Pak Phanang and Chanthaburi. During this study in 2014 all encountered early mortal syndrome (EMS) leading to production failure. Survival chance was about one-third. Performances of these cooperatives were as follow.

Samroyyod-Pranburi Watershed Shrimp Aquaculturist Cooperative, Ltd., was established by a skillful and highly experienced leader beginning from shrimp aquaculturist club consisting of small producers. Members trusted in their leader. With limited capital for investment, due to failure caused by EMS they had to cut down or quit the farming. The Cooperative lost in 2013. The leader tried to solve the problem adopting bio-organic system invented by Tatong leader but adjusted for small farms. Capital investment was still required for pond structure.

Members of Tatong Watershed Shrimp Aquaculturist Cooperative, Ltd., were relatively large scale farmers. Shrimp yield was higher than the other watersheds. The leaders collaborated to solve EMS, successfully invented bio-organic system. During EMS crisis, this cooperative reduced services to the members, focusing only service on medical/chemical supplies. The cooperative also organized activities to promote member relation. Tatong could still earn profit and had a good performance. Government agencies considered Tatong a strong organization and was capable in their operation without any support from the government.

Pak Phanang Watershed Shrimp Aquaculturist Cooperative, Ltd., had their ponds located in Royal Development Project area receiving support from government agencies since the start. This cooperative collaborated with both relevant government and private agencies. Members closely worked together resulting in their strength. The committee members composed of representatives from each group. The cooperative provided all services for their members with the emphasis on providing medical and chemical supplies, being able to make profit though declining due to EMS. Their shrimp yield was second only to Tatong. This was a cooperative with members had their role in decision planning and taking action, feeling that the cooperative was their own, an important factor of success.

Chanthaburi Watershed Shrimp Aquaculturist Cooperative, Ltd., established to be a member of Thailand Shrimp Aquaculturist Cooperative Association, Ltd., which no longer in operation. Members did not trust their cooperative due to misunderstanding about the unapproved loan and credit for members. Due to EMS, many members quit shrimp farming. Those still raising shrimp did not do the business with their cooperative. Cooperative income was low resulting in continued loss. Services were provided only for a few members with cooperative joint venture. The misunderstanding should be cleared such that the members would come back to collaborate. Services should be provided in accordance to members' farming. Assistance from Samroyyod should be sought to solve EMS.

Development of shrimp aquaculturist cooperative should be as follow. 1) Member should be conscious in cooperation to strengthen farmers, capacity. Members should realize that they owned the cooperative and should collaborate. Establishment should start from members with similar norms. The production should be adequate for running cooperative business. 2) The leader should be honest and fair while being able to provide working time for cooperative. The leader should be knowledgeable with human relationship and devoted for strengthening the cooperative as well as being acceptable by the members. 3) There should be cooperative office such that members could conveniently get in touch for their collaboration. There should be adequate operating cost both from the cooperative and public and private agencies. 4) Services to be provided included production promotion, input provision, output collection, knowledge and information provision and collaboration with relevant public and private agencies. Government agencies especially Department of Fisheries should put more emphasis on integration among relevant local agencies.

บทสรุปผู้บริหาร

เพื่อศึกษาแนวทางการจัดตั้งองค์กรชุมชนในรูปแบบสหกรณ์ที่สามารถเสริมสร้างสมรรถนะให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง กำหนดเลือกศึกษาการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งสี่แห่ง คือ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพริง จำกัด และ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด สหกรณ์เหล่านี้เคยเป็นสมาชิกของชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด ซึ่งรวมตัวกันเพื่อรวบรวมผลผลิตขายให้ห้องเย็นที่ทำพันธสัญญากับชุมนุมสหกรณ์เพื่อส่งออก และขายให้แก่โมเดิร์นเทรดเพื่อขายให้ผู้บริโภคในประเทศเป็นสำคัญ ปัจจุบันชุมนุมฯ ต้องหยุดดำเนินการเนื่องจากสมาชิกบางรายถอนตัว ทำให้มีสมาชิกไม่ครบองค์ที่จะยังมีสถานะเป็นชุมนุมฯ แต่ก็ยังมีความร่วมมือกันในรูปของเครือข่ายแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย การศึกษาพัฒนาการของสหกรณ์ สภาวะเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก สภาพกายภาพของพื้นที่ที่ศึกษา การผลิตและการตลาดของสมาชิกผู้เลี้ยงกุ้ง ความสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐปัญหาและอุปสรรคในการเลี้ยงกุ้ง ตามมาด้วยการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ประกอบด้วย จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรค ของแต่ละสหกรณ์ กลยุทธ์ที่ควรใช้ในการพัฒนาสหกรณ์ สภาวะแวดล้อม-สิ่งที่มีอยู่-กระบวนการ-ผลลัพธ์เพื่อประกอบการกำหนดแนวทางการพัฒนาสหกรณ์ การมีส่วนร่วมของสมาชิก และแนวคิดระบบนิเวศวิถีที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของสมาชิกสหกรณ์ จบลงด้วยการระบุปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ และเสนอแนวทางการพัฒนาสหกรณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เลี้ยงกุ้ง

ในการศึกษาหลังจากทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว คณะวิจัยลงพื้นที่สำรวจขั้นต้นในแต่ละพื้นที่ที่ศึกษา เพื่อรวบรวมข้อมูลพัฒนาการของสหกรณ์และสภาพกายภาพของพื้นที่ที่ศึกษา โดยการจัดประชุม Focus group และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้นำ/กรรมการดำเนินการของสหกรณ์ สมาชิกบางราย เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนตำบล หลังจากนั้นได้ออกแบบสอบถามเพื่อนำไปสัมภาษณ์กรอกแบบสอบถามจากสมาชิกแห่งละ 30 ราย รวบรวมข้อมูลสภาวะเศรษฐกิจ การเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ การผลิต การตลาด ความสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ปัญหาและอุปสรรคของการเลี้ยงกุ้ง นำกลับมาประมวลผล และกลับไปจัดประชุมเชิงชุมชนในแต่ละพื้นที่ เพื่อเสนอผลการศึกษาขั้นต้น และหารือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรค ของแต่ละสหกรณ์ กลยุทธ์ที่ควรใช้ในการพัฒนาสหกรณ์ สภาวะแวดล้อม-สิ่งที่มีอยู่-กระบวนการ-ผลลัพธ์ กับผู้เข้าประชุมซึ่งมีทั้งสมาชิกและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก และแนวคิดระบบนิเวศวิถีที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของสมาชิกสหกรณ์ นำมาประมวลผล วิเคราะห์ และจัดทำรายงาน จัดประชุมเสนอผลการวิจัยในส่วนกลาง โดยเชิญตัวแทนของแต่ละองค์กรชุมชนและเจ้าหน้าที่ในส่วนกลางที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม

ผลการศึกษาของแต่ละสหกรณ์มีดังต่อไปนี้

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ได้รับคำแนะนำจากนายเดชา บรรลือเดช ผู้นำสหกรณ์ฯ ให้อพยพเลี้ยงกุ้งเนื่องจากเป็นอาชีพที่สามารถทำรายได้ดีให้แก่สมาชิก สมาชิกมีความเชื่อมั่น ให้ความนับถือในตัวผู้นำท่านนี้ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่นำไปสู่ความสำเร็จของการจัดองค์กรชุมชนของสหกรณ์ฯ

นายเดชา บรรลือเดช เป็นผู้นำที่มีความสามารถมีทักษะในการเลี้ยงกุ้ง เป็นที่ยอมรับในวงการอุตสาหกรรมกุ้งของประเทศ สมาชิกให้ความยกย่องนับถือความสามารถในการทำงาน นายเดชา บรรลือเดช พัฒนาการเลี้ยงกุ้งในหลายรูปแบบ ตลอดจนพยายามหาแนวทางแก้ปัญหาอาการกุ้งตายในระยะต้น นอกจากเทคนิคการเลี้ยงกุ้ง ผู้นำท่านนี้ยังสามารถติดต่อหาผู้ค้าปัจจัยการผลิตมาให้บริการแก่สมาชิกในราคาที่ เป็นธรรม ติดต่อหาแหล่งขายกุ้ง และติดต่อหาแหล่งทุนมาให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อลงทุนเลี้ยงกุ้ง ความสามารถของผู้นำท่านนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการจัดองค์กรและการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

ความสามารถและทักษะของผู้นำสหกรณ์ นายเดชา บรรลือเดช เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความสำเร็จให้แก่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

ในการจัดองค์กร สหกรณ์ จะมีการรวมการทำหน้าที่ตัวแทนสมาชิกแต่ละกลุ่มเข้ามาเป็นกรรมการ สหกรณ์ ประสานงานกับสมาชิกผ่านทางกรรมการที่ทำหน้าที่ตัวแทน สหกรณ์ มีพนักงานประจำทำงานที่สหกรณ์ ห้าตำแหน่ง ไม่รวมผู้จัดการ ให้ความสะดวกแก่สมาชิกที่เข้ามาใช้บริการ บางช่วงที่ไม่มีผู้จัดการ นายเดชา บรรลือเดช ทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้จัดการและประธานฯ/ที่ปรึกษา ของคณะกรรมการดำเนินการฯ

สหกรณ์ มีที่ตั้งเป็นอาคารถาวรอยู่ริมถนนสายหลักเพชรเกษม ในตัวอำเภอสามร้อยยอด สมาชิกเข้ามาติดต่อได้สะดวก มักใช้ในการประชุมกรรมการฯ เป็นประจำ ที่ผ่านมาสหกรณ์ มีกำไรจากการดำเนินงานซึ่งนำมาจัดสรรเป็นทุนดำเนินงานได้ ไม่มีปัญหาเรื่องทุนหมุนเวียน แต่มาขาดทุนในช่วงปี 2556 ที่การเลี้ยงกุ้งมีปัญหาอาการกุ้งตายในระยะต้น เลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล สมาชิกขาดรายได้ ไม่สามารถชำระหนี้ที่มีกับสหกรณ์ และเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก มีทุนจำกัด เมื่อขาดทุนต้องหยุดเลี้ยงไป เมื่อมีผู้เลี้ยงกุ้งน้อยลงมาก สหกรณ์ ขาดรายได้ แต่สหกรณ์ ยังมีพอมีเงินทุนสะสมจากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ประธานคณะกรรมการฯ พยายามหาวิธีแก้ปัญหา มีการประสานงานแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับผู้เลี้ยงกุ้งตลอดจนนักวิชาการที่มีแนวทางแก้ไขปัญหาคาดว่าการนำระบบอินทรีย์ชีวภาพมาดัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กที่ประธานฯ ทดลองทำให้ดูสมาชิกเป็นตัวอย่างจะสามารถแก้ปัญหา ช่วยให้สมาชิกกลับมาเลี้ยงกุ้งได้ผลอีกครั้ง หากมีผลผลิต สหกรณ์ จะสามารถกลับมามีรายได้จากการให้บริการแก่สมาชิกในการเลี้ยงกุ้ง พอเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

สหกรณ์ ให้บริการ ทั้งด้านการส่งเสริมการผลิต การจัดหาปัจจัยการผลิต การรวบรวมผลผลิต และการให้สินเชื่อแก่สมาชิก

สหกรณ์ ให้บริการจัดหาปัจจัยการผลิต ทั้ง พันธุ์กุ้ง อาหารกุ้ง เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ สมาชิกส่วนใหญ่ซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ (ร้อยละ 63.33 ซื้อพันธุ์กุ้งและอาหารกุ้ง ร้อยละ 30.00 ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ ร้อยละ 3.33 ซื้ออาหารเสริม) ปริมาณที่ซื้อก็เป็นปริมาณเกือบทั้งหมดของปริมาณที่ใช้ โดยเฉพาะอาหารกุ้งที่สหกรณ์ ติดต่อหาผู้ค้าปัจจัยการผลิตมาขายให้โดยสมาชิกสามารถซื้อเงินเชื่อได้ในราคาที่ เป็นธรรม สมาชิกร่วมมือใช้บริการปัจจัยการผลิตที่สหกรณ์ จัดให้

ในช่วงที่สำรวจ ปี 2557 สมาชิกร้อยละ 46.67 ขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ ในช่วงที่สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้ผล สหกรณ์ สามารถติดต่อขายกุ้งให้แก่ห้องเย็นที่ติดต่อกันได้ ลดช่วงคนกลางลง สมาชิกได้รับราคาดีขึ้น

สหกรณ์ ให้ความสำคัญแก่การจัดหาสินเชื่อเพื่อการลงทุนเลี้ยงกุ้งให้แก่สมาชิก เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก มีเงินทุนจำกัด แต่ในช่วงที่มีปัญหาอาการกุ้งตายในระยะต้น สมาชิกเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล ขาดรายได้ ไม่สามารถชำระหนี้ได้ มีสมาชิกถึงร้อยละ 63.33 ที่ยังมีหนี้ค้างชำระกับสหกรณ์ เป็นปัญหากับสหกรณ์ ซึ่งผู้นำสหกรณ์ แก้ปัญหาโดยใช้ความเชื่อถือที่สถาบันการเงินมีต่อผู้นำ ติดต่อหาแหล่งเงินกู้ยืม มาใช้ในการดำเนินงานของสหกรณ์

ในช่วงที่มีผลผลิต สหกรณ์ มีห้องเย็นที่รับซื้อกุ้งจากสหกรณ์ แม้ในปัจจุบันก็ยังมิได้ซื้อจากต่างประเทศและผู้รับซื้อของโมเดิร์นเทรดเข้ามาติดต่อขอซื้อกุ้งจากสหกรณ์ แต่ยังมีปัญหาสมาชิกเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผลผลิตมากพอ หากกลับมาเลี้ยงกุ้งได้ผล สหกรณ์ ยังมีโอกาสทางการตลาด

ผู้นำสหกรณ์ ทำงานร่วมกับหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนนอกพื้นที่ ซึ่งมีส่วนให้ได้รับความเชื่อถือให้การสนับสนุนการดำเนินงาน แต่ยังมีความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ไม่มาก ทั้งยังมีปัญหาที่สมาชิกบางรายมีบ่อเลี้ยงกุ้งอยู่ในหรืออยู่ใกล้เขตอุทยาน และช่วงนี้ยังมีบ่อเลี้ยงกุ้งทิ้งร้าง หน่วยงานในพื้นที่ โดยเฉพาะฝ่ายปกครองเห็นว่าไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว สหกรณ์ ไม่สู้จะได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่

โดยที่สมาชิกให้ความร่วมมือทำกิจกรรมใช้บริการที่สหกรณ์ จัดให้ และเข้าร่วมประชุมตามที่สหกรณ์ แจ้งไป ทั้งยังมีกรรมการดำเนินการฯ ที่เป็นตัวแทนในพื้นที่ประสานความเข้าใจระหว่างสหกรณ์ กับสมาชิก สมาชิกเชื่อมั่น

ในตัวผู้นำ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด สามารถสร้างความเข้าใจที่ดีกับสมาชิก ซึ่งช่วยให้สมาชิกสนใจเข้าร่วมงาน

เจ้าหน้าที่จากกรมประมง มีบทบาทการรับรองมาตรฐานฟาร์ม โดยที่สหกรณ์ฯ ขยายผลผลิตกุ้งให้ห้องเย็นเพื่อส่งออก จำเป็นที่ผู้เลี้ยงกุ้งต้องได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม นอกจากนี้ นายเดชา บรรลือเดช ยังมีโครงการทดลองพัฒนาการเลี้ยงกุ้งร่วมกับนักวิชาการที่สถานีประมงชายฝั่งที่คลองวาฬ

เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมงานสหกรณ์จากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเข้าร่วมประชุมกับกรรมการดำเนินการฯ เป็นประจำ และให้คำแนะนำช่วยประสานงานการกู้ยืมเงินจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์ ซึ่งจัดไว้ให้สำหรับเป็นเงินหมุนเวียนในการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

โดยรวมแล้วสำหรับปัจจัยด้านบุคลากรภายนอก เฉพาะส่วนในพื้นที่ยังไม่มี ความเกี่ยวพันที่ให้แก่สหกรณ์ฯ ที่เด่นชัด ติดต่อกันตามหน้าที่และขอบเขตที่มีระเบียบกำหนดไว้ แต่ผู้นำสหกรณ์ฯ ได้รับความสนับสนุนจากบุคลากรภายนอกพื้นที่ เอื้อต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

พื้นที่เลี้ยงกุ้งของสมาชิกบางรายอยู่ใกล้หรืออยู่ในเขตอุทยาน มีข้อจำกัดในการขยายพื้นที่เลี้ยงกุ้ง ทั้งต้องระวังผลกระทบที่จะมีต่อพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยเฉพาะบึงบัวสามร้อยยอดที่ฝ่ายปกครองต้องการฟื้นฟูให้อุดมสมบูรณ์ ให้ทัศนียภาพที่สวยงาม สำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่นี้ มีถนนเชื่อมโยงในพื้นที่ การขนส่งปัจจัยการผลิตและผลผลิตสามารถทำได้สะดวกพอสมควร การติดต่อสื่อสารมีทั้งสัญญาณโทรศัพท์ และ Internet ติดต่อกันได้สะดวก

มีเอกชนผู้ค้าปัจจัยการผลิตในพื้นที่ รวมทั้งที่ร่วมมือให้บริการแก่สมาชิกสหกรณ์ฯ ในการรวบรวมผลผลิต สหกรณ์ฯ มีห้องเย็นรับซื้อผลผลิต นอกจากนั้นในพื้นที่ยังมีผู้รวบรวมท้องถิ่นเข้ามารับซื้อจากสมาชิก จะมีปัญหาอยู่บ้างในส่วนของปลาที่มีปริมาณผลผลิตในพื้นที่น้อย ผู้ค้าไม่สนใจรับซื้อ หากมีผลผลิต สมาชิกต้องนำไปส่งที่ตลาดในเมืองหรือในแหล่งท่องเที่ยว แต่มักจะไม่ได้ราคาที่ดี ในการขายกุ้งให้ผู้รวบรวมท้องถิ่นก็ยังมีปัญหาการสูญเสียน้ำหนัก และถูกกดราคา หากสหกรณ์ฯ ไม่ได้เข้ามารวบรวมผลผลิต ดังนั้นประเด็นตลาดผลผลิตที่มีอยู่ยังไม่เอื้อต่อความสำเร็จของสหกรณ์ฯ ผู้เลี้ยงรายเล็กจำเป็นต้องรวมตัวกันเพื่อต่อรองให้ได้ราคาที่เป็นธรรม

ผู้นำสหกรณ์ฯ สามารถติดต่อขอความสนับสนุนจากสถาบันการเงินตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ แต่มักจะเป็นความสนับสนุนจากหน่วยงานนอกพื้นที่หรือจากส่วนกลาง และที่ผ่านมาก่อนปี 2556 สหกรณ์ฯ ไม่มีปัญหาฐานะการเงิน สามารถได้ทุนสนับสนุนในรูปของเงินกู้ยืมจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดมาใช้หมุนเวียนในการดำเนินการได้ ทั้งยังได้รับความสนับสนุนรถห้องเย็นสำหรับการรวบรวมผลผลิต

สหกรณ์ฯ มีความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงกุ้งหลายหน่วยงานโดยเฉพาะหน่วยงานนอกพื้นที่อำเภอสามร้อยยอด แต่มักจะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเลี้ยงกุ้งมากกว่าที่จะเป็นการให้ความช่วยเหลือแก่สหกรณ์ฯ

อย่างไรก็ตามในการใช้ระบบอินทรีย์ชีวภาพ สมาชิกต้องลงทุนปรับโครงสร้างบ่อ ซึ่งคาดว่าจะต้องใช้เวลาประมาณหนึ่งแสนบาทในพื้นที่ประมาณ 10-15 ไร่ สหกรณ์ฯ อาจกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมาเพื่อการลงทุนในส่วนนี้ได้หากธนาคารให้ความร่วมมือ อย่างไรก็ตามสถาบันการเงินมักจะปฏิเสธการให้กู้ยืมแก่ผู้เลี้ยงกุ้ง เนื่องจากเห็นว่าการเลี้ยงกุ้งยังมีความเสี่ยงสูง สหกรณ์ฯ ควรได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนเงินทุนส่วนนี้จากหน่วยงานของรัฐ ทั้งจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและแหล่งเงินอื่นๆ เช่น จากกองทุนสงเคราะห์เกษตรกร คณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) ควรพิจารณาให้ความช่วยเหลือในส่วนนี้ การแก้ปัญหาทุบตายในระยะต้นที่ดำเนินการโดยสหกรณ์ฯ นี้ สามารถเป็นต้นแบบให้ผู้เลี้ยงรายเล็กในพื้นที่อื่นนำไปปรับใช้ได้

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

ต่างจากสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งอื่นๆ ที่ศึกษา สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ พื้นที่เลี้ยงกุ้งโดยเฉลี่ย 95 ไร่/ราย เป็นผู้เลี้ยงกุ้งที่มีทักษะ มีประสบการณ์เลี้ยงกุ้งมาแล้ว โดยเฉลี่ย 20 ปี โดยบาง

รายเลี้ยงกุ้งในพื้นที่อื่นๆ มาก่อนที่จะมาเลี้ยงในพื้นที่นี้ ทั้งเกือบครึ่ง (ร้อยละ 46.67) มีการศึกษาถึงขั้นปริญญาตรี และทำอาชีพอื่นๆ นอกจากการเลี้ยงกุ้งด้วย มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูง จัดว่าเป็นผู้เลี้ยงกุ้งที่มีฐานะดี ซึ่งช่วยให้ยังสามารถเลี้ยงกุ้งได้ผลแม้ในช่วงที่มีปัญหากุ้งตายในกระชัง ดังนั้น อย่างไรก็ตามผลผลิตโดยรวมในพื้นที่ลดลง ความสามารถของสมาชิกเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สหกรณ์ฯ ยังดำเนินงานอยู่ได้ในช่วงวิกฤตกุ้งตายในกระชัง

สหกรณ์ฯ กลับมาดำเนินการในปี 2555 หลังจากหยุดดำเนินการไปสี่ปี โดยกรรมการดำเนินการฯ ยุคใหม่เป็นผู้นำการเลี้ยงกุ้งในหมู่สมาชิกสหกรณ์ฯ มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์สูง ตกลงกันว่าจะสละเวลามาร่วมกันทำงานเพื่อส่วนรวม ขณะนั้นเริ่มมีปัญหากุ้งตายในกระชังบ้างแล้ว จำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันแก้ปัญหา ในการทำงานกรรมการฯ โดยเฉพาะประธานฯ ใช้เวลาออกเยี่ยมฟาร์มให้คำแนะนำ ทั้งมีการประชุมกลุ่มในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาการใช้ระบบอินทรีย์ชีวภาพมาแก้ปัญหากุ้งตายในกระชัง ความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ และคำแนะนำที่ให้แก่สมาชิกเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สมาชิกสนใจเข้ามาร่วมมือกับสหกรณ์ฯ เป็นหนึ่งในปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ฯ

การจัดโครงสร้างของคณะกรรมการดำเนินการฯ ยังประกอบด้วยกรรมการที่เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มพื้นที่ช่วยประสานงานระหว่างสหกรณ์ฯ กับสมาชิกในพื้นที่ที่แต่ละคนรับผิดชอบ สหกรณ์ฯ ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีพนักงานประจำทำงานที่สหกรณ์ฯ สมาชิกที่เข้ามาติดต่อรับบริการได้สะดวก ทั้งมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคประจำให้บริการตรวจคุณภาพน้ำ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สมาชิกเข้ามาติดต่อใช้บริการที่สหกรณ์ฯ จัดให้

สหกรณ์ฯ มีที่ตั้งเป็นอาคารถาวรอยู่ริมถนนสายหลักในตำบลพลายวาส แต่เนื่องจากสมาชิกมีพื้นที่เลี้ยงกุ้งกระจายกันตามชายฝั่งทะเลของจังหวัดสุราษฎร์ธานี สมาชิกบางราย ไม่ใช้บริการปัจจัยการผลิตที่สหกรณ์ฯ จัดหา แต่จะซื้อในพื้นที่ใกล้ที่ตั้งของฟาร์ม ซึ่งหาซื้อได้ไม่ยาก สหกรณ์ฯ มีกำไรจากการดำเนินงานซึ่งนำมาจัดสรรเป็นทุนดำเนินงานได้ ไม่มีปัญหาเรื่องทุนหมุนเวียน มีฐานะการเงินดี เป็นปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จของสหกรณ์ฯ แห่งนี้

เพื่อแก้ปัญหากุ้งตายในกระชัง ประธานกรรมการฯ พัฒนาการเลี้ยงกุ้งในระบบอินทรีย์ชีวภาพ และยังร่วมกันคิดทำบ่ออนุบาลลูกกุ้งเพื่อให้ได้ลูกกุ้งที่แข็งแรง แต่ยังไม่สามารถเพาะฟักได้เนื่องจากสภาวะพื้นที่ไม่อำนวย น้ำมีความเค็มต่ำ สมาชิกมักเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องทุนเลี้ยงกุ้ง สามารถเลี้ยงกุ้งต่อไปได้ แต่มักจะลดจำนวนบ่อที่เลี้ยงลง เพื่อให้ติดตามดูแลได้ใกล้ชิดด้วยตนเอง

สหกรณ์ฯ ให้ความสำคัญแก่การให้บริการเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ในราคาต่ำกว่าทั่วไป โดยได้รับความร่วมมือจากบริษัทผู้ผลิต ที่ทำเช่นนี้ได้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะกรรมการฯ เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ สามารถเจรจากับบริษัทค้าปัจจัยการผลิตได้ และปริมาณธุรกิจก็มีมากพอควร ทำให้บริษัทให้ความร่วมมือ ในปี 2556 สหกรณ์ฯ ลดการทำธุรกิจค้าอาหารกุ้งลง อาจเนื่องมาจากความจำกัดของพนักงานที่มีอยู่และการที่กุ้งตายในกระชัง เสียค่าใช้จ่ายบริการอาหารกุ้งเงินเชื่อจึงตัดปัญหาด้วยการไม่ให้บริการอาหารกุ้ง อย่างไรก็ตามเท่าที่ทำอยู่สหกรณ์ฯ ก็สามารถมีกำไรจากการดำเนินงานแล้ว ความสำเร็จจากการทำธุรกิจส่วนนี้ส่งผลให้สหกรณ์ฯ มีรายได้พอใช้จ่ายดำเนินงาน

สหกรณ์ฯ ลดการให้บริการรวบรวมผลผลิตลงในช่วงนี้ เนื่องจากสมาชิกมีความเสี่ยงสูง อาจเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล ไม่สามารถส่งผลผลิตให้สหกรณ์ฯ ได้

สหกรณ์ฯ มีกรรมการดำเนินการฯ ที่เป็นตัวแทนในพื้นที่ประสานความเข้าใจระหว่างสหกรณ์ฯ กับสมาชิก ทั้งสหกรณ์ฯ ยังจัดกิจกรรมให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การจัดงานวันกุ้ง การปลูกป่าชายเลน และงานบุญตามประเพณี

ในส่วนภายนอกสหกรณ์ฯ เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ยอมรับในความสามารถของผู้เลี้ยงกุ้ง และเห็นว่าสมาชิกมีความสามารถสูง ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยราชการ ดังนั้น สหกรณ์ฯ มีการร่วมงานกับหน่วยราชการในพื้นที่ไม่มาก ที่มีบทบาทจะเป็นที่เข้ามาให้การรับรองมาตรฐานฟาร์ม และการออกไปกำกับสินค้าที่ต้องใช้ประกอบการขายเพื่อส่งออก มีเจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัด เข้าร่วมการประชุมของสหกรณ์ฯ เจ้าหน้าที่จากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

เห็นว่าสหกรณ์ฯ มีฐานะการเงินดี แม้จะสามารถใช้เงินกู้ยืมจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์ได้แต่สหกรณ์ฯ ไม่ได้กู้เงินในส่วนนี้ มีทุนหมุนเวียนพอเพียงในการดำเนินการ

การเลี้ยงกุ้งเป็นอาชีพหลักของคนในพื้นที่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะเป็นผู้ที่มีส่วนในอุตสาหกรรมกุ้ง ได้แก่ ผู้ค้าปัจจัยการผลิต และผู้รับซื้อผลผลิต ทั้งแพปลา และห้องเย็น ไม่มีความขัดแย้งกับคนในพื้นที่ ปัญหาที่มีอยู่บ้างคือ บ่อเลี้ยงกุ้งที่ถูกทิ้งร้าง

โดยรวมแล้วสำหรับปัจจัยด้านบุคลากรภายนอกสหกรณ์ฯ แม้จะมีความเกี่ยวข้องกันอยู่บ้าง แต่ยังไม่เป็นปัจจัยกำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ฯ ที่ชัดเจน

พื้นที่นี้มีบ่อเลี้ยงกุ้งกระจายกันอยู่ตามพื้นที่ชายฝั่ง มีการนำพื้นที่ป่าชายเลนบางส่วนมาเลี้ยงกุ้ง พื้นที่ในอำเภอกาญจนดิษฐ์บางส่วนเคยใช้ทำนาข้าว แต่เมื่อการเลี้ยงกุ้งทำรายได้ดีกว่าเกษตรกรรมจึงหันมาเลี้ยงกุ้งแทน โดยที่การเลี้ยงกุ้งเป็นกิจกรรมหลักในพื้นที่ จึงไม่มีการร้องเรียนปัญหาความขัดแย้ง อย่างไรก็ตามพื้นที่อ่าวบ้านดอนเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงกุ้ง ผู้เลี้ยงกุ้งมีผลผลิตต่อไร่สูงกว่าที่อื่นๆ สมาชิกมีผลผลิตในปริมาณมากพอ และการเลี้ยงกุ้งเป็นรายได้หลักของพื้นที่ ในพื้นที่มีทั้งถนนสายหลัก ใกล้เคียงชายฝั่ง และถนนเชื่อมโยงในพื้นที่ เข้าถึงพื้นที่เลี้ยงกุ้งได้สะดวก มีทั้งสัญญาณโทรศัพท์ และ Internet ติดต่อกันได้สะดวกมีผู้ค้าปัจจัยการผลิตอยู่ในพื้นที่หลายราย สมาชิกหาซื้อปัจจัยการผลิตได้ไม่ยาก และมีผู้รับซื้อหลากหลายทั้งแพปลาและห้องเย็น ทั้งในและนอกพื้นที่ ที่เข้ามาติดต่อซื้อกุ้งจากสมาชิก

สหกรณ์ฯ ไม่จำเป็นต้องอาศัยทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกสหกรณ์ฯ สามารถมีกำไรพอเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน แม้จะมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นไม่มาก สหกรณ์ฯ สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นผล มีการจัดงานวันกุ้งซึ่งสหกรณ์ฯ ได้รับความสนับสนุนทั้งในการจัดงานและค่าใช้จ่ายจากบริษัทผู้ค้าปัจจัยการผลิต

ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ฯ ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทองจำกัด ได้แก่ ผู้นำสหกรณ์ฯ ทั้งประธานฯ และคณะกรรมการฯ ที่มีทักษะและความสามารถ ซึ่งสละเวลามาทำงานร่วมกัน การที่สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่มีความสามารถในการเลี้ยงกุ้ง มีผลผลิต ทำให้สหกรณ์ฯ สามารถมีกำไรจากการให้บริการแก่สมาชิกพอมาใช้จ่ายในการดำเนินงานได้ และจากการที่เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการเลี้ยงกุ้ง เอื้ออำนวยให้มีผลผลิตต่อไร่ในพื้นที่สูงกว่าที่อื่นๆ

สหกรณ์ฯ ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด นับเป็นอีกหนึ่งสหกรณ์ฯ ผู้เลี้ยงกุ้งที่ประสบความสำเร็จ สามารถกลับมาดำเนินงานและมีกำไรเพียงพอใช้เป็นค่าใช้จ่ายแม้การให้บริการแก่สมาชิกจะมุ่งไปเฉพาะเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์เท่านั้น สหกรณ์ฯ ไม่ได้กู้ยืมจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์ การดำเนินงานในปัจจุบันทำตามสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ไม่มุ่งเน้นการทำรายได้ ให้ความสำคัญแก่การร่วมมือกันแก้ปัญหาทุ้งตายเป็นระยะต้น กรรมการซึ่งเป็นผู้เลี้ยงกุ้งที่มีความสามารถเข้ามาร่วมกันให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิก เพื่อให้สามารถเลี้ยงกุ้งได้

แนวทางการพัฒนาที่ควรทำเพิ่มเติมไปจากการดำเนินงานในปัจจุบัน คือ การเผยแพร่ข้อมูลสถานะการผลิตและการตลาดกุ้งทั้งในและนอกประเทศ ให้แก่สมาชิก ซึ่งกรรมการ/สมาชิกที่เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่มีโอกาสเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งจังหวัดสุราษฎร์ธานีสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้ การได้ทราบข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการเลี้ยงกุ้งและการขายกุ้งของสมาชิก

นอกจากนี้ควรจะมีกิจกรรมส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสหกรณ์ฯ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพิ่มเติมจากการจัดงานวันกุ้งที่ทำเป็นประจำทุกปี

สหกรณ์ฯ ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

ในการรับสมาชิก สหกรณ์ฯ ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด กำหนดไว้ว่าผู้สมัครต้องได้รับการรับรองจากหัวหน้ากลุ่มในพื้นที่ของตน ซึ่งมักจะเป็นกรรมการดำเนินการฯ เป็นการคัดกรองสมาชิกขั้นต้น ช่วยให้ได้สมาชิกที่มีบรรทัดฐานใกล้เคียงกัน สะดวกต่อการทำงานร่วมกัน ครึ่งหนึ่งของสมาชิกที่ให้สัมภาษณ์ เลือกการสร้างคามเข้มแข็ง

ให้แก่เกษตรกรเป็นเหตุผลสำคัญที่สุดของการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ และร้อยละ 93.33 เข้าร่วมประชุมสหกรณ์ฯ ที่ไม่เข้าประชุมมีเพียงสมาชิกใหม่ นับได้ว่าสมาชิกให้ความร่วมมือกับสหกรณ์ฯ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดความสำเร็จขององค์กรแห่งนี้

สมาชิกให้ความร่วมมือทำกิจกรรมใช้บริการที่สหกรณ์ฯ จัดให้ และเข้าร่วมประชุมตามที่สหกรณ์ฯ แจ้งไป มีกรรมการดำเนินการฯ ที่เป็นตัวแทนในพื้นที่ประสานความเข้าใจระหว่างสหกรณ์ฯ กับสมาชิก ทั้งยังมีการพบปะหารือกันเป็นประจำที่ทำการสหกรณ์ฯ สมาชิกร่วมงานกับสหกรณ์ฯ ใกล้ชิดสหกรณ์ฯ สามารถสร้างความเข้าใจที่ดีกับสมาชิก

สมาชิกสหกรณ์ฯ แห่งนี้เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก มีความสามารถใกล้เคียงกัน และผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่กรรมการดำเนินการฯ

สำหรับความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ สมาชิกเห็นว่าผู้นำสหกรณ์ฯ มีข้อเด่นที่ เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถติดต่อประสานงานได้ดีทั้งกับคนในชุมชนและในภาครัฐ ผู้นำสหกรณ์ฯ ทั้งประธานฯ และคณะกรรมการฯ ตลอดจนผู้จัดการ สามารถทำงานโดยได้รับความยอมรับจากสมาชิกโดยรวม เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ฯ แห่งนี้

นอกจากผู้จัดการ สหกรณ์ฯ ยังมีพนักงานประจำอีกสามตำแหน่ง ดูแลการเงิน ทำบัญชี และให้บริการสมาชิก และบริษัทผู้ค้าปัจจัยการผลิตส่งเจ้าหน้าที่เทคนิคมาตรวจคุณภาพน้ำที่สหกรณ์ฯ แม้จะมีจำนวนไม่มากแต่ยังเพียงพอที่จะให้บริการแก่สมาชิก

ที่ทำการสหกรณ์ฯ ตั้งอยู่ริมถนนชายฝั่งทะเลที่เชื่อมอำเภอปากพนังกับอำเภอหัวไทร เป็นเส้นทางที่สมาชิกใช้สัญจรเป็นประจำ สะดวกในการเข้ามาพบปะปรึกษาหารือและใช้บริการที่สหกรณ์ฯ จัดให้ ซึ่งช่วยให้สมาชิกได้พบปะร่วมมือกันทำงาน สนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

สหกรณ์ฯ มีกำไรจากการดำเนินงาน และยังมีทุนสะสม ไม่มีปัญหาเรื่องทุนหมุนเวียน มีฐานะการเงินดี สหกรณ์จังหวัด และ กรมส่งเสริมสหกรณ์พร้อมจะให้ความสนับสนุน

เช่นเดียวกับการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่อื่นๆ ในช่วงที่ลงพื้นที่ สมาชิกสหกรณ์ฯ แห่งนี้มีปัญหาทุบตายในระยะต้น สมาชิกร่วมมือกันแก้ปัญหา มีการปรึกษาหารือกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ในการแก้ปัญหา ทั้งยังขอคำแนะนำจากนักวิชาการประมงจากหน่วยราชการและสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ในการจัดงานวันกุ้งมีการเชิญผู้มีประสบการณ์มาให้ความรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหาทุบตายในระยะต้น แม้จะยังมีความเสี่ยงสูง แต่สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งได้ผลมีผลผลิตต่อไร่เป็นรองเพียงสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ซึ่งมีความได้เปรียบด้านความเหมาะสมของพื้นที่เลี้ยงกุ้ง

สหกรณ์ฯ ให้บริการจัดหาปัจจัยการผลิต ทั้ง พันธุ์กุ้ง อาหารสำเร็จรูป รวมทั้งอาหารเสริม และเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 ซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ฯ ที่มีสมาชิกใช้บริการมากที่สุดคือเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ และปริมาณที่ซื้อก็เป็นปริมาณทั้งหมดของที่ใช้ สมาชิกร่วมมือใช้บริการปัจจัยการผลิตที่สหกรณ์ฯ จัดให้ส่งผลให้สหกรณ์ฯ สามารถมีรายได้ที่นำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานได้

ยังมีสมาชิกไม่ถึงหนึ่งในห้าที่ขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักกับบริการด้านนี้ เหตุผลประการหนึ่งคือต้องมีทุนในการรวบรวมผลผลิตที่ต้องจ่ายเงินสดให้สมาชิก หากขายห้องเย็น สหกรณ์ฯ จะยังไม่ได้รับเงินเมื่อขาย ต้องรอตามระบบการเบิกจ่ายของห้องเย็น ในการรวบรวมผลผลิตเพื่อขายให้ห้องเย็น สหกรณ์ฯ ต้องมีเงินหมุนเวียนมาจ่ายค่ากุ้งให้สมาชิก ซึ่งเมื่อจับกุ้งแล้ว สมาชิกต้องนำเงินค่ากุ้งไปจ่ายค่าอาหารกุ้ง

สหกรณ์ฯ ให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า วงเงินไม่ถึงสองแสนต่อราย ในช่วงที่เลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล สมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ที่มีอยู่กับสหกรณ์ฯ ได้

สหกรณ์ สนับสนุนให้สมาชิกออมทรัพย์กับสหกรณ์ โดยแนะนำให้ฝากออมทรัพย์ทุกเดือน ขั้นต่ำเดือนละ 100 บาท ทั้งยังแนะนำให้สมาชิกเพิ่มหุ้นรายเดือนหรือรายปี รวมทั้งตามปริมาณการขายกุ้งผ่านสหกรณ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรทำโดยเฉพาะในช่วงที่การเลี้ยงกุ้งได้ผล เมื่อสมาชิกมีรายได้ดี

สหกรณ์ มีผู้จัดการที่ทำหน้าที่ติดต่อหน่วยงานต่างๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชนได้ดี การทำงานร่วมกับหลายภาคส่วนในพื้นที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เป็นผลให้ได้รับความสนับสนุนในการดำเนินงาน

เจ้าหน้าที่จากกรมประมง ให้ความสนับสนุนสหกรณ์ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง โดยมีการหารือกับผู้นำกลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ มีการเรียนรู้แนวคิดของสหกรณ์ สมาชิกรุ่นแรกๆ มีความเข้าใจในหลักการสหกรณ์ที่สมาชิกต้องร่วมคิด ร่วมทำ และเป็นเจ้าของสหกรณ์ ทั้งยังให้คำปรึกษาดูแลต่อเนื่องมา ทำงานใกล้ชิดกับสมาชิกสหกรณ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สหกรณ์ ประสบความสำเร็จ เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัด เข้าร่วมประชุม และให้คำแนะนำแก่สหกรณ์ รวมทั้งช่องทางการขอความสนับสนุนทางการเงิน มีความร่วมมือที่ดีระหว่างสหกรณ์ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สหกรณ์ ยังมีความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ตำบล ประชานุกรมการฯ ท่านก่อนเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ของตำบลปากพนังตะวันออก ในพื้นที่ยังมีเกษตรกรสวนปาล์มน้ำมัน สวนจาก และชาวประมง แต่ไม่มีความขัดแย้งกัน โดยที่อยู่ในพื้นที่ในโครงการพระราชดำริมีการจัดระบบน้ำ และทำชลประทานน้ำเค็ม

โดยรวมแล้วสำหรับปัจจัยด้านบุคคลภายนอก สหกรณ์ มีการประสานงานที่ดี ส่งผลให้การดำเนินงานของสหกรณ์ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับความสำเร็จ

บ่อเลี้ยงกุ้งส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณใกล้ชายฝั่ง เนื่องจากเป็นพื้นที่ในโครงการพระราชดำริ มีการแยกพื้นที่เลี้ยงกุ้งออกจากพื้นที่เพาะปลูก ไม่มีความขัดแย้งระหว่างกัน สมาชิกมีความภูมิใจที่มีที่ทำกินอยู่ในโครงการพระราชดำริ ต้องการเลี้ยงกุ้งให้มีผลกระทบทางลบต่อระบบนิเวศให้น้อยที่สุด ที่ผ่านมามีการบุกเบิกป่าชายเลนมาใช้เลี้ยงกุ้ง ปัจจุบันผู้เลี้ยงกุ้งพยายามรักษาแนวป่าริมฝั่งทะเลไว้ก้ำบังคลื่นลม ปัญหาปัจจุบันคือการพังทลายของพื้นที่ชายฝั่ง เนื่องจากการกัดเซาะและคลื่นลมในหน้ามรสุม มีถนนเชื่อมโยงในพื้นที่ และเข้าถึงแต่ละตำบล เดินทางได้สะดวก มีทั้งสัญญาณโทรศัพท์ และ Internet ติดต่อกันได้สะดวก สมาชิกใช้ Line ติดต่อกันแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลกันได้

สหกรณ์ มีผลการดำเนินการที่อยู่ในเกณฑ์ดี สหกรณ์จังหวัดจัดสรรเงินกู้ยืมจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์ให้ใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน และจัดหารถห้องเย็นให้ใช้รวบรวมผลผลิต เป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งเสริมความสำเร็จของสหกรณ์

สหกรณ์ ตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการพระราชดำริ ได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ โดยเฉพาะกรมประมง และยังได้รับความสนับสนุนจากบริษัทผู้ค้าปัจจัยการผลิตในการจัดงานวันกุ้ง ซึ่งถึงแม้จะเป็นสหกรณ์ของผู้เลี้ยงกุ้งรายไม่ใหญ่ แต่ก็สามารถจัดงานวันกุ้งได้ทุกปี ความร่วมมือสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหนึ่งในปัจจัยของความสำเร็จของสหกรณ์

ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ได้แก่ การมีสมาชิกที่เข้าใจในความเป็นสหกรณ์ ร่วมคิดร่วมทำ มีผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถประสานงานทั้งกับสมาชิก คนในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถดำเนินงานให้บริการแก่สมาชิกได้หลายรายการ มีรายได้เพียงพอที่จะนำมาเป็นค่าใช้จ่าย ทั้งยังได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด เป็นตัวอย่างสหกรณ์ ที่สมาชิกมีความร่วมมือ มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของสมาชิกในการเลี้ยงกุ้ง ผู้นำสหกรณ์และสมาชิกร่วมงานกันใกล้ชิด ทั้งยังเป็นองค์กรที่ได้รับความเกื้อหนุนจากหน่วยราชการในพื้นที่ โดยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการพระราชดำริพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง สมาชิกในรุ่นก่อตั้งได้รับการอบรมให้เข้าใจหลักการของสหกรณ์ ส่งผลให้มีความร่วมแรงร่วมใจทำงานให้สหกรณ์ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของสหกรณ์ร่วมกัน

อย่างไรก็ตามสมาชิกที่เข้ามาในภายหลังโดยเฉพาะที่เพิ่งเข้าเป็นสมาชิกมีความตระหนักในเรื่องนี้น้อยลง ควรมีความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดจัดการอบรมให้ความเข้าใจในหลักการสหกรณ์แก่สมาชิกเพิ่มเติม

ทั้งเพื่อลดปัญหาทุพพิกาลในระยะต้น ควรมีความร่วมมือแลกเปลี่ยนความรู้ด้านสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่สามารถร่วมกันแก้ปัญหาได้ผล เช่น สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด เพื่อนำความรู้มาปรับใช้แก้ปัญหาในพื้นที่

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด มีปัญหาขาดทุนสะสม สมาชิกหยุดเลี้ยงกุ้งไปหลายราย ไม่มีผลผลิตเป็นสหกรณ์ ที่ประสบปัญหาในการดำเนินงาน

สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด มีบทบาทและมีส่วนร่วมด้วยสหกรณ์ น้อย ทั้งเป็นเพราะสหกรณ์ ไม่มีกิจกรรมให้สมาชิกเข้าร่วมใช้บริการ และเป็นเพราะสมาชิกไม่สนใจเข้าร่วม ทั้งนี้ปัญหาอยู่ที่การที่สมาชิกไม่ได้รับประโยชน์จากสหกรณ์ และความไม่เข้าใจกันเมื่อครั้งที่ประชุมสหกรณ์ อนุมัติให้สหกรณ์ กู้เงินแล้วสหกรณ์ กลับไม่ได้รับเงินตามที่ขออนุมัติการกู้ สมาชิกส่วนหนึ่งเข้าใจว่าได้มาแล้วไม่ได้จัดสรรให้สมาชิก

ผู้นำสหกรณ์ เป็นปัจจัยเดียวที่ทำให้สหกรณ์ ยังดำรงอยู่ได้ ผู้นำมีความมุ่งมั่นที่จะคงไว้ซึ่งสหกรณ์ และในการดำเนินงานที่ผ่านมาที่มีความพยายามให้มีกิจกรรม เช่น จัดทำบ่อสาธิตการเลี้ยงกุ้งให้ได้ผลผลิตตามความต้องการของผู้รับซื้อ ร่วมลงทุนเลี้ยงกุ้งกับสมาชิก ค้ำขายแลกเปลี่ยนสินค้าในพื้นที่กับสหกรณ์การเกษตรอื่น

สหกรณ์มีรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย ขาดทุนสะสม ไม่สามารถจ้างพนักงานประจำได้ ที่ผ่านมามีการจ้างชั่วคราวบ้าง เช่น เพื่อทำบัญชี

สหกรณ์เช่าอาคารที่ทำการอยู่ริมถนนทางเข้าอำเภอแหลมสิงห์ จะเปิดสำนักงานเฉพาะวันที่มีกิจกรรม เช่น การประชุม สมาชิกมักจะไม่เข้ามาติดต่อ เนื่องจากสหกรณ์ ไม่มีการจัดบริการให้สมาชิก สหกรณ์ ขาดทุนสะสมต่อเนื่องกันมาหลายปี หากไม่สามารถระดมทุนได้ สหกรณ์ อยู่ในเกณฑ์ที่อาจต้องปิดตัวลง เนื่องจากขาดทุนเกินครึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้น

ในส่วนของการดำเนินงาน สมาชิกมีปัญหาทุพพิกาลในระยะต้น ส่วนใหญ่หยุดเลี้ยงกุ้ง หันไปประกอบอาชีพอื่น ไม่มีผลผลิต สหกรณ์ ไม่สามารถดำเนินธุรกิจกับสมาชิกได้ จึงไม่มีรายได้ในส่วนนี้ สมาชิกบางรายที่ยังเลี้ยงกุ้งอยู่ก็ไม่ได้ทำธุรกิจกับสหกรณ์ ไม่มีการจัดบริการให้สมาชิกโดยทั่วไป สหกรณ์ ให้บริการจัดหาปัจจัยการผลิตน้อยมาก ที่ทำให้บ้างก็เป็นการร่วมทุนกับสหกรณ์เพื่อเลี้ยงกุ้งเฉพาะบางราย มีสมาชิกเพียงร้อยละ 10.00 ที่ซื้ออาหารกุ้งจากสหกรณ์ ร้อยละ 6.67 ซื้อพันธุ์กุ้ง และร้อยละ 3.33 ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้ขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ ในการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากับสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่อื่น สหกรณ์ ไม่ได้รวบรวมสินค้าจากสมาชิก แต่เป็นการทำธุรกิจเพื่อหารายได้ให้สหกรณ์ ไม่สร้างรายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิก

สหกรณ์ อยู่ในภาวะที่มีการดำเนินงานน้อยมาก ที่มีการประสานงานกันบ้าง คือ การติดต่อหาซื้อกับประธานชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งฯ ที่หยุดดำเนินการไปแล้ว โดยหารือกันในลักษณะขอคำแนะนำหาทางแก้ปัญหาที่เป็นอยู่ และการที่มีประธานสหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงและแปรรูปสัตว์น้ำนครนายก จำกัด ที่เคยร่วมงานกัน ในช่วงที่ชุมนุมสหกรณ์ฯ ยังทำงานอยู่ เข้ามาแนะนำให้เลี้ยงปลาในบ่อกุ้ง

บุคลากรภายนอกสหกรณ์ฯ มีส่วนเกี่ยวข้องกับสหกรณ์ฯ ไม่มาก ทั้งสหกรณ์ฯ ก็มีการดำเนินงานน้อย ไม่สู้จะมีกิจกรรมในระยะนี้

ในพื้นที่ มีบ่อกุ้งทั้งร้าง ผู้เลี้ยงกุ้งหันไปทำอาชีพอื่น ด้านการคมนาคม มีถนนเชื่อมโยงในพื้นที่ เข้าพื้นที่ได้สะดวก มีถนนเลียบริมชายฝั่งอ่าวไทย มีสัญญาณโทรศัพท์ สมาชิกใช้โทรศัพท์มือถือติดต่อกันได้สะดวก

โดยฐานะการเงินที่เป็นอยู่สหกรณ์ฯ ไม่สามารถกู้ยืมเงินจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ และยากที่จะกู้เงินจากสถาบันการเงินอื่นๆ สำหรับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นบางส่วนอาศัยระดมเงินจากกรรมการเข้ามาจ่ายในส่วนนี้

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด มีปัญหาในการดำเนินงานหลายประการ สมาชิกไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ ซึ่งเป็นปัญหาที่ผุดใจกันมาตั้งแต่เรื่องเงินกู้ยืม ทั้งเมื่อการเลี้ยงกุ้งมีปัญหากุ้งตายในระยะต้นเลี้ยงไม่ได้ผล สมาชิกหลายรายหยุดเลี้ยงกุ้งหันไปทำอาชีพอื่น สหกรณ์ ขาดรายได้จากการเลี้ยงกุ้งของสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นรายได้ที่ควรจะได้จากการจัดหาปัจจัยการผลิต หรือ การรวบรวมผลผลิต การที่สหกรณ์ ขาดทุนสะสมมากกว่าครึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้น ตามระเบียบของสหกรณ์ จะต้องประชุมสมาชิกเพื่อร่วมกันลงมติหาทางแก้ปัญหา ซึ่งอาจเป็นการหยุดดำเนินการ หรือต้องหาทุนเข้ามาจากการบริจาค ในขณะที่ลงพื้นที่ศึกษา สหกรณ์ยังไม่สามารถจัดประชุมได้

หากจะดำเนินการต่อไป สหกรณ์ฯ ต้องระดมทุนจากภายนอก ซึ่งน่าจะมาจากกรรมการ/สมาชิกที่มีฐานะดี และสนใจให้ความช่วยเหลือแก่สหกรณ์ฯ ให้มีทุนเข้ามาพอเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน แม้จะหาทุนเข้ามาได้ ปัญหาที่มีอยู่ก็จะยังไม่ได้รับการแก้ไข สมาชิกยังไม่สนใจร่วมงานสหกรณ์ฯ และผลผลิตกุ้งของสมาชิกมีน้อย เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข สหกรณ์ฯ ควรร่วมมือกับสมาชิกที่ยังทำงานร่วมกับสหกรณ์ฯ แก้ไขปัญหาการเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล สมาชิกไม่มีแนวทางแก้ปัญหาที่ชัดเจน สหกรณ์ฯ ควรขอความรู้จากสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่สามารถแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้น เช่น สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด หาแนวทางมาแก้ไขปัญหานี้ในพื้นที่ หากสมาชิกที่ยังให้ความร่วมมือสามารถเลี้ยงกุ้งได้ผล น่าจะส่งผลให้ผู้กลับมาเลี้ยงกุ้ง อาจช่วยฟื้นฟูการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้ได้

มีสมาชิกหลายรายที่หยุดเลี้ยงกุ้ง หันไปเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดอื่น หากทำได้ สหกรณ์ฯ ควรสนใจหาทางให้บริการแก่สมาชิกเหล่านี้ หาช่องทางให้ความรู้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดอื่นในพื้นที่ที่สมาชิกมีอยู่ ให้บริการปัจจัยการผลิต ตลอดจนรวบรวมผลผลิตไปขาย ปรับรูปแบบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการประกอบอาชีพของสมาชิก สร้างประโยชน์เพื่อให้สมาชิกกลับมาสนใจใช้บริการและร่วมงานกับสหกรณ์ฯ

ทั้งนี้ สหกรณ์ฯ ควรขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมประมง เข้ามาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ และสำนักงานสหกรณ์จังหวัด เข้ามาช่วยแก้ปัญหาและฟื้นฟูสหกรณ์ฯ โดยอาศัยแนวทางที่กรมส่งเสริมสหกรณ์เคยส่งเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูสหกรณ์ที่มีปัญหาให้กลับมาดำเนินงานได้ เช่น สหกรณ์การเกษตรพิมาย

พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดองค์กรชุมชน มีสามปัจจัยหลักซึ่งเป็นปัจจัยภายในองค์กร สองปัจจัยแรกเป็นปัจจัยด้านบุคลากร ได้แก่ สมาชิก และผู้นำสหกรณ์ ปัจจัยที่สอง ได้แก่ ที่ตั้งของที่ทำการสหกรณ์ และทุนในการดำเนินงานของสหกรณ์ ปัจจัยที่สามคือการดำเนินงานของสหกรณ์ ทั้งนี้ความร่วมมือให้การสนับสนุนและโอกาสจากภายนอกสหกรณ์ ก็มีส่วนที่สามารถเกื้อหนุนให้สามารถจัดตั้งสหกรณ์และดำเนินงานอย่างได้ผล การจัดตั้งสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งควรมีแนวทางพัฒนาปัจจัยทั้งสี่ที่กล่าวมาเพื่อพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ดังต่อไปนี้

แนวทางการพัฒนาสมาชิกของสหกรณ์

ในการจัดองค์กรของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง ลักษณะสำคัญที่สมาชิกควรจะต้องมี มีห้าประการ คือ 1) เข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการรวมกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งด้วยกัน 2) มีความตระหนักในความเป็นเจ้าของสหกรณ์ร่วมกัน 3) ร่วมคิดร่วมทำ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์ 4) มีบรรทัดฐานใกล้เคียงกัน 5) มีผลผลิตที่รวมกันแล้วมีปริมาณมากพอสำหรับการทำธุรกิจของสหกรณ์ และผลผลิตนี้เป็นรายได้สำคัญของสมาชิก

การศึกษาครั้งนี้พบว่าเหตุผลที่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งเข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์ ที่สำคัญ ได้แก่ 1) การเข้ามาเพื่อให้สามารถซื้อปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพได้ในราคาที่ต่ำลง โดยอาศัยบริการปัจจัยการผลิตที่สหกรณ์จัดให้ ดังที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด และ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่ม

น้ำปากพวง จำกัด ได้ให้บริการด้านนี้แก่สมาชิก 2) การเข้ามาเพื่อขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ มีตลาดรองรับ และขายได้ราคาที่ดีขึ้น สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่ศึกษาในครั้งนี้มีการให้บริการด้านนี้ แต่ในช่วงที่มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลดบริการด้านนี้ลง เนื่องจากความไม่แน่นอนในผลผลิตที่จะได้จากสมาชิก 3) การเข้ามาเพื่อร่วมมือกันสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรด้วยกัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายเล็ก การรวมกลุ่มช่วยเพิ่มสมรรถนะให้แก่เกษตรกรได้ดีกว่าการดำเนินการเพียงลำพัง ในสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งสี่แห่งที่ศึกษา สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่ให้ความสำคัญแก่เหตุผลข้อนี้มากที่สุดคือ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพวง จำกัด สหกรณ์ที่สมาชิกให้ความสำคัญแก่การร่วมมือสร้างความเข้มแข็งมักจะเป็นสหกรณ์ที่สามารถดำเนินการได้ดี ประสบความสำเร็จ เนื่องจากสมาชิกจะมีความตระหนักในความเป็นเจ้าของสหกรณ์ร่วมกัน อันนำไปสู่การให้ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันทำงานให้แก่สหกรณ์ ร่วมคิดร่วมทำ ยินดีเข้ามามีส่วนร่วมกับสหกรณ์

เพื่อให้สมาชิกมีลักษณะสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจหลักการสหกรณ์ที่สมาชิกต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของสหกรณ์ ร่วมคิดและร่วมทำ แก่ผู้ที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ ทั้งสมาชิกที่เข้ามาเมื่อเริ่มก่อตั้งและสมาชิกที่รับเข้ามาภายหลัง ทั้งนี้สหกรณ์ควรขอความร่วมมือจากสหกรณ์จังหวัด กรมส่งเสริมสหกรณ์ ในการให้ความรู้ให้แก่สมาชิก ซึ่งทำได้ในรูปการให้การจัดประชุมชี้แจงและฝึกอบรม

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพวง จำกัด เป็นตัวอย่างที่ดีของการให้ความรู้ในหลักการสหกรณ์ของสมาชิกตั้งแต่เริ่มต้นก่อตั้ง โดยมีหน่วยงานของกรมประมงในพื้นที่เข้ามาสนับสนุนจัดการประชุมและให้ความรู้แก่เกษตรกรโดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัด สมาชิกรุ่นแรกๆ มีความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักการสหกรณ์ ส่งผลให้สมาชิกมีความร่วมมือกันทำงานให้แก่สหกรณ์ฯ ตลอดมา เป็นปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จของสหกรณ์แห่งนี้ จากการลงพื้นที่ศึกษา ปัจจุบันสหกรณ์ฯ เห็นว่าควรมีการจัดการให้ความรู้แก่สมาชิก โดยเฉพาะสมาชิกรุ่นใหม่ ๆ ให้เข้าใจในหลักการสหกรณ์ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาสหกรณ์ของตน

การที่สมาชิกมีบรรทัดฐานที่ใกล้เคียงกัน ทั้งในด้าน พื้นเพ ความเป็นอยู่ การดำรงชีพ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี จริยธรรม การศึกษา และฐานะทางการเงิน จะทำให้มีแนวโน้มว่าสมาชิกจะสามารถทำงานร่วมกันได้สะดวก มีความเข้าใจระหว่างกันได้ดี ส่งผลให้สมาชิกยินดีเข้าร่วมงานกับสหกรณ์ ในกรณีที่สมาชิกมีความหลากหลาย บรรทัดฐานไม่ใกล้เคียงกัน สหกรณ์ควรจัดกิจกรรมเพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนพบปะสังสรรค์ เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน

ตัวอย่างสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่สมาชิกมีบรรทัดฐานใกล้เคียงกัน คือ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพวง จำกัด อีกเช่นกัน สมาชิกมีความร่วมมือกันทำงานให้แก่สหกรณ์ฯ ทั้งสหกรณ์ฯ ยังมีที่ทำการซึ่งเป็นจุดที่สมาชิกมักจะเข้ามาพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยกันหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น นอกไปจากเข้ามาใช้บริการปัจจัยการผลิตที่สหกรณ์ฯ จัดให้ นอกจากนี้แม้จะเป็นสหกรณ์ของผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก สหกรณ์แห่งนี้สามารถจัดงานวันกุ้งเป็นประจำทุกปี สมาชิกให้ความร่วมมือเข้าร่วมงาน ทำกิจกรรมร่วมกัน

บรรทัดฐานของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีความใกล้เคียงกันน้อยกว่าสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งอื่นๆ แต่คณะกรรมการดำเนินการฯ ก็พยายามจัดกิจกรรมให้สมาชิกมีโอกาสเข้าร่วมงานของสหกรณ์ฯ ทั้งที่เป็นเรื่องของการเลี้ยงกุ้งและเป็นงานสังสรรค์ งานทำบุญตามประเพณี จัดงานวันกุ้งประจำปี สมาชิกให้ความสนใจเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกได้ดี

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด และ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด มีการคัดกรองสมาชิก โดยให้เกษตรกรที่สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกจะต้องได้รับการรับรองจากกรรมการที่ทำหน้าที่ผู้นำกลุ่มที่สมาชิกตั้งบ้านเรือนอยู่ ช่วยให้สมาชิกที่มีความประพฤติที่ไม่เสียหาย เป็นที่ยอมรับของสมาชิกเดิม ร่วมงานกันได้ไม่ยาก

ในประเด็นของการที่สมาชิกต้องมีผลผลิตโดยรวมมากพอแก่การทำธุรกิจของสหกรณ์ ปัญหาการกักตุนในระยะต้นทำให้ผลผลิตของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลดลงมาก รายได้ของสหกรณ์ก็ลดลง สหกรณ์บางแห่งขาดทุน ที่ยังมีกำไรอยู่บ้าง ได้แก่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ที่มีสมาชิกซึ่งเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่มากกว่าสหกรณ์แห่งอื่นๆ ที่ศึกษาในครั้งนี้ สมาชิกมีเงินทุนมากพอที่จะปรับตัวรับสถานการณ์ได้เช่นลดจำนวนบ่อที่เลี้ยงลงเพื่อให้สามารถติดตามดูแลได้ใกล้ชิดแก้ปัญหาได้ทันการ และสหกรณ์ฯ ก็ปรับการทำธุรกิจ โดยหันมาให้ความสำคัญแก่บริการจัดหาเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ ลดบริการรวบรวมผลผลิตและบริการจัดหาอาหารกุ้งลง อีกสหกรณ์หนึ่งที่ยังพอมีกำไร คือ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด สมาชิกร่วมมือกันพยายามหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหากุ้งตายในระยะต้น

อีกสองสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่ศึกษาในครั้งนี้ขาดทุน สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก มีทุนจำกัด หยุดเลี้ยงกุ้งไปหลายราย แต่ประธานกรรมการดำเนินการฯ พยายามแก้ไขปัญหาคือเพิ่มความสามารถ และคาดหวังระบบอินทรีย์ชีวภาพที่นำมาดัดแปลงใช้กับผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กจะสามารถทำให้สมาชิกกลับมาเลี้ยงกุ้งได้ผล ซึ่งหากกลับมาจะมีผลผลิตมากพอ สมาชิกสามารถชำระหนี้ที่ค้างอยู่ สหกรณ์ฯ สามารถมีธุรกิจที่ทำรายได้พอเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานสหกรณ์ฯ ปัญหาจะคลี่คลาย กลับสู่สถานการณ์เดิมที่สหกรณ์ฯ สามารถทำกำไรได้พอเป็นค่าใช้จ่าย

ที่ยังมีปัญหามากคือสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด สมาชิกส่วนใหญ่หยุดเลี้ยงกุ้ง หันไปประกอบอาชีพอื่นๆ สหกรณ์ฯ ขาดทุนสะสม และยังไม่มีแนวทางแก้ปัญหา แต่แม้จะกลับมาเลี้ยงกุ้งได้ สหกรณ์แห่งนี้ยังมีปัญหาการขาดความไว้วางใจจากสมาชิก สมาชิกอาจไม่ร่วมมือทำธุรกิจกับสหกรณ์ฯ เป็นปัญหาที่ต้องแก้ไขสร้างความไว้วางใจ

อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ปกติ ที่เลี้ยงกุ้งได้ผล สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งมักจะมีผลผลิตโดยรวมในปริมาณที่มากพอสำหรับการทำธุรกิจให้สามารถมีรายได้พอเป็นค่าใช้จ่าย ทั้งนี้เนื่องจากการเลี้ยงกุ้งเป็นอาชีพที่ทำรายได้ดี มีผู้สนใจลงทุนเลี้ยงกุ้ง ผลผลิตโดยรวมจะสูง สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งควรร่วมมือกัน แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ช่วยกันแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้นที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ ซึ่งประเด็นหลักๆ คือ ต้องรักษาความสะอาดของบ่อเลี้ยงกุ้ง และรักษาคุณภาพน้ำที่ใช้ ตลอดจนพยายามเลือกใช้พันธุ์กุ้งที่มีคุณภาพ ให้อาหารแต่พอสมควรไม่ให้เกิดการตกค้างสะสมในบ่อเลี้ยงกุ้ง การเลี้ยงกุ้งที่ต้องทำโดยต้องรักษาสภาวะแวดล้อมเช่นนี้ ส่วนหนึ่งมีผลให้ผู้เลี้ยงกุ้งตระหนักในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศมากขึ้น มีการรักษาสภาวะแวดล้อมที่ดีขึ้น

อนึ่งปัญหาพันธุ์กุ้งที่อ่อนแอ มีความต้านทานโรคต่ำ ควรได้รับความร่วมมือจากกรมประมง ออกมาตรการควบคุมคุณภาพพันธุ์กุ้งให้รัดกุมมากขึ้น นอกไปจากการที่กรมประมงแก้ปัญหาโดยการนำเข้าพันธุ์กุ้งมาเพาะฟักแล้วส่งให้เอกชนอนุบาลเพื่อขายให้แก่ผู้เลี้ยงกุ้งโดยทั่วไป ผู้เลี้ยงกุ้งยังไม่มั่นใจในการแก้ปัญหาพันธุ์กุ้งที่กรมประมงดำเนินการอยู่ และต้องการให้มีการประกันความเสี่ยงจากความเสียหายที่อาจเกิดจากพันธุ์กุ้งที่ไม่แข็งแรง รัฐยังไม่มี การดำเนินงานในการประกันความเสี่ยงในส่วนนี้ ผู้เลี้ยงกุ้งยังเป็นผู้แบกรับภาระความเสี่ยงแต่เพียงผู้เดียว

แนวทางการพัฒนาผู้นำสหกรณ์

ลักษณะของผู้นำสหกรณ์ ทั้งประธานฯ และ กรรมการดำเนินการฯ ที่ควรมี ประกอบด้วยหกประการ ดังนี้ 1) มีความซื่อสัตย์ เป็นธรรม 2) มีเวลาทำงานให้สหกรณ์ 3) มีความรู้ ทั้งในการเลี้ยงกุ้ง และ การขายกุ้ง 4) มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถทำความเข้าใจกับสมาชิก และ สามารถประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ได้ 5) มีความมุ่งมั่นในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สหกรณ์ 6) เป็นที่ยอมรับในหมู่สมาชิก

ความไว้วางใจของสมาชิกที่มีต่อผู้นำสหกรณ์ มีความสำคัญต่อความร่วมมือที่สมาชิกจะมีให้แก่สหกรณ์ จำเป็นที่ผู้นำสหกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นประธานฯ หรือ คณะกรรมการดำเนินการฯ จะต้องเป็นผู้ที่สมาชิกเห็นว่ามีความซื่อสัตย์ และมีความเป็นธรรม ให้บริการแก่สมาชิกเท่าเทียมกัน ทั้งต้องเสียสละมีเวลาทำงานให้แก่สหกรณ์ ตามระเบียบสหกรณ์โดยทั่วไป ผู้นำสหกรณ์ไม่ได้รับค่าตอบแทนประจำหรือเป็นรายเดือนจากสหกรณ์ ที่ได้บ้างจะเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ผู้นำสหกรณ์จึงต้องเป็นผู้ที่สามารถจัดสรรเวลา มีเวลาเข้ามาทำงานให้สหกรณ์

ผู้นำสหกรณ์ต้องมีความรู้เรื่องของกุ้งไม่ว่าจะเป็นความรู้ในการเลี้ยงกุ้ง การขาย หรือในการบริหารสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง ผู้ที่มีทักษะและประสบการณ์จะได้รับความเชื่อถือจากสมาชิก เป็นปัจจัยที่ทำให้สมาชิกสนใจเข้าร่วมทำงานกับสหกรณ์

ความเชื่อมั่นไว้วางใจในตัวผู้นำสหกรณ์ เห็นได้ชัดเจนจากที่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี ที่มีต่อ นายเดชา บรรลือเดช ซึ่งเป็นผู้นำสหกรณ์ที่มีความรู้ ทักษะ และ ประสบการณ์สูง ความสามารถของผู้นำสหกรณ์ท่านนี้เป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

นอกจากความรู้ ผู้นำสหกรณ์ควรเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ ประสานงานและทำความเข้าใจ สื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิก สามารถติดต่อประสานกับหน่วยงานของราชการ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่สมาชิกและรับความช่วยเหลือที่รัฐจัดไว้ให้แก่สหกรณ์ ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกัน ลดข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการเลี้ยงกุ้งของสมาชิก ความสามารถของผู้นำสหกรณ์ในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สหกรณ์ได้รับความสนับสนุนจากหลายภาคส่วน เป็นหนึ่งในปัจจัยของความสำเร็จในการจัดองค์กรชุมชน

ตัวอย่างของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่ผู้นำสหกรณ์สามารถประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ดี คือ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ซึ่งมีสมาชิกสหกรณ์ฯ ได้รับความสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นประโยชน์แก่การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

ที่สำคัญ ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่สมาชิกให้ความยอมรับ จึงจะสามารถบริหารสหกรณ์โดยสมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมได้ ข้อนี้ตัวอย่างสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่มีผู้นำที่สมาชิกให้ความยอมรับ ได้แก่ ผู้นำสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ที่สมาชิกยอมรับในความสามารถและการทุ่มเทเสียสละทั้งเวลา แรงงาน และทุน เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ ผู้นำสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ที่สมาชิกยอมรับในความสามารถและประสบการณ์ในการเลี้ยงกุ้ง ซึ่งมีผลให้สมาชิกยินดีกลับมาให้ความร่วมมือกับสหกรณ์ฯ และผู้นำสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ที่สมาชิกยอมรับในความมีมนุษยสัมพันธ์ ทั้งกับสมาชิกและผู้มีส่วนได้-ส่วนเสีย อื่นๆ

ความยอมรับที่สมาชิกมีในตัวผู้นำ เป็นแรงจูงใจให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำงานกับสหกรณ์

สหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จในบางแห่ง จะจัดองค์กรโดยให้กรรมการดำเนินการฯ ประกอบขึ้นด้วยกรรมการที่เป็นตัวแทนกลุ่มสมาชิกจากแต่ละพื้นที่ ทำหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างสหกรณ์ฯ กับสมาชิกในพื้นที่ที่กรรมการ

ท่านนั้นๆ รับผิดชอบ เป็นเสมือนแกนนำกลุ่มย่อย สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งควรให้ความสนใจในการจัดองค์กรที่มีกรรมการ เป็นแกนนำกลุ่มย่อยเช่นนี้ จะช่วยให้ประสานงานกับสมาชิกได้ดีและทั่วถึงมากขึ้น ส่งผลให้สมาชิกมีความเข้าใจและ ยอมรับในตัวผู้นำสหกรณ์

อนึ่งผู้นำสหกรณ์อาวุโส ควรมีการถ่ายทอดความสามารถจากรุ่นสู่รุ่น ให้โอกาสคนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมทำงาน บริหารจัดการสหกรณ์ เพื่อความร่วมมือกันทำงานอย่างยั่งยืน ดังที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ได้ถือ ปฏิบัติอยู่

แนวทางพัฒนาที่ต้งและทุนดำเนินงานของสหกรณ์

สหกรณ์ควรมีที่ทำการที่เข้าถึงได้สะดวก เพื่อสมาชิกจะได้เข้ามาติดต่อใช้บริการที่สหกรณ์จัดให้ ตลอดจนเข้ามาพบกับสมาชิกท่านอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูล และความคิดเห็น อันจะนำไปสู่ความร่วมมือกันทั้งในยาม ปกติและในยามวิกฤตที่ต้องร่วมกันแก้ปัญหา ตลอดจนเข้ามาประชุมตามวาระ

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด และสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีที่ทำการ เป็นอาคารถาวร ตั้งอยู่ริมถนนสายหลัก สมาชิกเข้ามาติดต่อได้ไม่ยาก แต่สำหรับสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด สมาชิกมีบ่อเลี้ยงกุ้งกระจายอยู่ตามพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน บางรายอยู่ไกลที่ทำการสหกรณ์ สมาชิกไม่ค่อยเข้ามาที่ สหกรณ์ ที่ทำการของสหกรณ์ทั้งสองแห่งนี้มักจะใช้เป็นที่พักผ่อนและเก็บรวบรวมเอกสาร เป็นที่ทำงานด้านธุรการ ผู้ เข้ามาเป็นประจำจะเป็นกรรมการดำเนินการฯ ซึ่งมักจะมาเข้าประชุม หรือเข้ามาติดตามงานในสำนักงาน อย่างไรก็ตาม ทั้งสองแห่งมีกรรมการที่ทำหน้าที่ตัวแทนกลุ่มสมาชิกในแต่ละพื้นที่ ซึ่งสมาชิกสามารถติดต่อได้ในพื้นที่ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีการประชุมกลุ่มย่อยในพื้นที่ด้วย นอกจากการไปเยี่ยมฟาร์มสมาชิกที่กรรมการ ดำเนินการฯ ทำกันอยู่

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มีที่ทำการตั้งอยู่ริมถนนหลักที่เลียบชายฝั่งเป็นเส้นทางสัญจรหลักของ พื้นที่ และที่ทำการอยู่ในจุดที่จัดได้ว่าเป็นศูนย์กลาง สมาชิกเดินทางเข้ามาได้สะดวก มีสมาชิกเข้ามาพบกันอยู่เนืองๆ ความสะดวกเช่นนี้ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี และนำไปสู่ความร่วมมือกันทำงานในหมู่สมาชิก

สหกรณ์ควรมีพนักงานประจำทำงานที่สหกรณ์ อย่างน้อยเพื่อการบัญชีให้ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน พร้อมรับ การตรวจสอบ และควรมีพนักงานให้บริการแก่สมาชิกที่เข้ามาติดต่อ สหกรณ์ทั้งสามแห่งที่กล่าวมามีพนักงานประจำ ทำงาน ทั้งที่ทำงานบัญชีและให้บริการแก่สมาชิก

สหกรณ์ควรมีทุนสำหรับการดำเนินงานเพียงพอ ทั้งนี้สหกรณ์ควรประเมินธุรกิจที่สามารถจะทำได้ และ วางแผนทำธุรกิจให้มีรายได้มากกว่ารายจ่าย สหกรณ์ที่มีผลการดำเนินงานดีมีฐานะการเงินมั่นคง สามารถขอรับเงิน กู้ยืมมาเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์ ซึ่งสำนักงานสหกรณ์จังหวัดสามารถจัดสรรมาให้ใช้เป็นเงิน หมุนเวียน แต่ทั้งนี้สหกรณ์จะต้องดำเนินงานมาแล้วไม่ต่ำกว่าสองปี มีรายงานประจำปีและรายงานการเงินที่กรม ตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ ได้ตรวจรับรองแล้ว สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ได้รับความสนับสนุนในส่วนนี้ ต่อเนื่องกันมาหลายปี

นอกจากเงินกู้ยืมเพื่อการดำเนินงานซึ่งจัดสรรมาจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ยังมี โครงการสนับสนุนการเพิ่มผลผลิตของสหกรณ์ และในปี 2558 ก็ยังมีทุนสนับสนุนในการทำโครงการ Whole value chain เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตของสมาชิกสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์มีทุนที่จัดสรรให้แก่สหกรณ์เพื่อส่งเสริม ให้สร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์

ปัจจุบัน รัฐจัดสรรเงินทุนและให้ความสนับสนุนส่งเสริมการทำงานขององค์กรชุมชนหลายรูปแบบ เช่น นอกจากกลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และสหกรณ์ที่อยู่ในความดูแลของกรมส่งเสริมสหกรณ์แล้ว ยังมี วิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีทั้งที่ไม่เป็นและเป็นิติบุคคล อยู่ในความดูแลของกรมส่งเสริมการเกษตร มีกลุ่มสตรี กลุ่มหนึ่ง ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล ที่ดูแลโดยกรมพัฒนาชุมชน และยังมี กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มุ่งส่งเสริมสถาบันการเงิน ระดับชุมชน มีสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ตลอดจนบรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรม ขนาดย่อม (บสย.) ช่วยค้ำประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนของสถาบันการเงินได้

ทั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรยังให้สิทธิกู้ยืมแก่กลุ่มเกษตรกร ตลอดจนสามารถรับซื้อ เชื้อเพลิง กล้วยหน้ที่สหกรณ์รับมาจากห้องเย็นหรือโมเดิร์นเทรด เพื่อให้สหกรณ์สามารถมีสภาพคล่อง มีเงินจ่ายค่าสัตว์น้ำให้แก่ สมาชิกได้เร็วขึ้น แต่ทั้งนี้สหกรณ์ต้องมีหลักฐานการส่งมอบสินค้าที่ธนาคารยอมรับได้ หนึ่งเนื่องจากการเลี้ยงกุ้งมีความ เสี่ยง ธนาคารมักจะมีเงื่อนไขหลายข้อเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดจากการค้าขายที่ไม่เป็นไปตามสัญญา ประเด็นนี้ หน่วยงานของรัฐควรเข้ามาช่วยจัดการให้สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งได้รับความสะดวกและเข้าถึงการรับบริการจากธนาคารใน ส่วนนี้ได้มากขึ้น

นอกจากนี้ยังมี กองทุนพัฒนาเกษตรกร และกองทุนช่วยเหลือเกษตรกรตามที่คณะกรรมการช่วยเหลือ เกษตรกรจัดสรรให้

หน่วยงานของรัฐควรรวบรวมข้อมูลข่าวสารแหล่งทุนสนับสนุนที่มีอยู่ และหนทางที่จะเข้าถึงแหล่งทุนเหล่านี้ เผยแพร่ให้แก่องค์กรชุมชน รวมทั้งสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง ได้รับทราบและพิจารณาดำเนินการขอความสนับสนุนที่เหมาะสม กับองค์กรของตนเอง

ทั้งนี้สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ต้องการความสนับสนุนเงินลงทุนโครงสร้างบ่อ เพื่อ นำระบบอินทรีย์ชีวภาพมาแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้น ตามที่นายเดชา บรรลือเดชทดลองทำแล้ว ได้ผล ซึ่งดำรงไว้ว่า น่าจะขอเงินสนับสนุนจากกองทุนที่คณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกรจะสามารถจัดสรรให้ได้

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์

สหกรณ์ควรให้บริการสมาชิกอย่างครบถ้วน เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกมีความสามารถในการผลิต ให้ความรู้ แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเลี้ยงกุ้ง คัดเลือกปัจจัยการผลิตที่มี คุณภาพมาขายให้สมาชิกในราคาที่เป็นธรรม ให้บริการรวบรวมผลผลิต หาดตลาดรองรับผลผลิต ติดต่อบริษัทซื้อที่ให้ราคา ที่เป็นธรรม คຸ້มต้นทุนการผลิต ช่วยให้สมาชิกสามารถมีกำไรและรายได้จากการเลี้ยงกุ้ง ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและให้ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงกุ้งแก่สมาชิก และทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อความร่วมมือกับทุกภาคส่วน

สหกรณ์จะมั่นคงได้หากสมาชิกมีผลผลิตโดยรวมในปริมาณที่มากพอที่สหกรณ์จะสามารถทำธุรกิจกับสมาชิก โดยมีรายได้มากกว่าค่าใช้จ่าย สหกรณ์สามารถจัดการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการเลี้ยงกุ้งให้แก่สมาชิก ตลอดจนเชิญวิทยากรผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการกับปัญหากุ้งตายในระยะต้นที่มีปัญหาอยู่ในขณะนี้มา ให้ ความรู้แก่สมาชิก ดังที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ทำในการจัดงานวันกุ้งที่ปากพนัง

เหตุผลสำคัญประการหนึ่งของการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ คือสมาชิกต้องการให้มีการรวมกันเพื่อซื้อปัจจัยการ ผลิตที่มีคุณภาพได้ในราคาที่เป็นธรรม สหกรณ์ควรให้ความสำคัญแก่การให้บริการปัจจัยการผลิตตามความต้องการ ของสมาชิก ซึ่งบริการนี้ยังสามารถสร้างรายได้ให้แก่สหกรณ์

ในช่วงที่มีปัญหาอาหารกุ้งตายในระยะต้น นับว่าสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีแนวทางปรับการให้บริการปัจจัยการผลิตที่สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยหันมาให้ความสำคัญแก่การจัดหาเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ มาให้บริการแก่สมาชิก เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับกุ้งตายในระยะต้น

ผู้เลี้ยงกุ้งยังมีปัญหาการได้มาซึ่งพันธุ์กุ้งที่มีคุณภาพ ดังกล่าวนั้นแล้ว กรมประมงยังไม่มีมาตรการรับรองคุณภาพพันธุ์กุ้งที่ผู้เลี้ยงกุ้งซื้อจากเอกชน ทั้งกรมประมงเองก็ขาดกำลังในการเพาะพันธุ์กุ้งที่มีคุณภาพให้ผู้เลี้ยงกุ้งนำไปใช้ได้เพียงพอ ช่วงที่มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งหลายแห่งลดการให้บริการพันธุ์กุ้งลง เนื่องจากมีความเสี่ยงสูง ยากที่จะจัดหาพันธุ์กุ้งที่มีคุณภาพให้แก่สมาชิกได้ ปัญหาคุณภาพพันธุ์กุ้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กรมประมง ควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือโดยเฉพาะแก่ผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก ลดความเสี่ยงด้านนี้ลง นอกไปจากการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์มาเพาะฟักคัดพันธุ์กุ้งแล้วส่งให้เอกชนไปอนุบาลเพื่อขายต่อไปให้ผู้เลี้ยงกุ้ง ดังที่ทำได้แล้ว

นอกจากพันธุ์กุ้ง ผู้เลี้ยงกุ้ง ยังมีปัญหาคุณภาพอาหารกุ้งที่ใช้ แม้กรมประมงจะมีการควบคุมสูตรอาหาร แต่พบว่าโปรตีนที่นำมาใช้ทำอาหารกุ้งบางส่วนมาจากวัตถุดิบที่ไม่เหมาะสมสำหรับการใช้เลี้ยงกุ้ง ไม่มีคุณภาพตามที่ควรจะเป็น ทั้งผู้เลี้ยงกุ้งที่ใช้อาหารกุ้งตามคำแนะนำของเอกชนผู้ค้าอาหารกุ้ง หรือคำแนะนำที่บริษัทผู้ผลิตให้ไว้ประกอบการขาย มักจะเป็นการให้อาหารกุ้งที่มากเกินไปจนความจำเป็น ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้เลี้ยงกุ้งต้องใช้ต้นทุนสูงแล้ว ยังเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กุ้งมีอาการตายในระยะต้น เลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล สมาชิกสหกรณ์บางรายให้ข้อมูลว่าในการซื้ออาหารกุ้งบางครั้งพบปัญหาเก่าเก็บ เปิดถุงมาแล้วพบว่ามีเชื้อรา กรมประมงควรเข้ามาให้ความดูแลในส่วนนี้ตั้งแต่เรื่องของสูตรอาหาร วัตถุดิบที่ใช้ การผลิต และคุณภาพอาหารกุ้ง เพื่อให้ผู้เลี้ยงกุ้งได้ใช้อาหารกุ้งที่มีคุณภาพ ในราคาที่ เป็นธรรม

หนึ่งต้นทุนค่าอาหารเป็นต้นทุนสำคัญของการเลี้ยงกุ้งตลอดจนการเลี้ยงสัตว์น้ำอื่นๆ แต่ยังมีการแข่งขันกันน้อยในหมู่นักผลิตอาหารสัตว์น้ำ เป็นอุตสาหกรรมที่มีการผูกขาดโดยผู้ค้าอาหารสัตว์น้ำรายใหญ่จำนวนหนึ่ง ราคาที่ผู้เลี้ยงสัตว์น้ำต้องจ่ายสูงและมีแนวโน้มสูงขึ้นต่อเนื่อง ควรมีการศึกษาหาช่องทางปรับปรุงธุรกิจอาหารสัตว์น้ำ ให้ผู้เลี้ยงสัตว์น้ำสามารถซื้ออาหารสัตว์น้ำที่มีคุณภาพได้ในราคาที่ เป็นธรรม

ทั้งปัญหาน้ำพันธุ์กุ้งและอาหารกุ้ง มีผลส่วนหนึ่งที่ทำให้สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งต้องหันมาให้ความสำคัญแก่ธุรกิจการจัดหาเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์

เมื่อสมาชิกมีผลผลิตโดยรวมมากพอ สหกรณ์สามารถให้บริการรวบรวมผลผลิตได้ อย่างไรก็ตามในช่วงที่มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น การเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล ทำให้ปริมาณที่สมาชิกจะสามารถขายผ่านสหกรณ์ไม่แน่นอน สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลดการให้บริการส่วนนี้ลงเช่นกัน แต่ในหลายพื้นที่สมาชิกมีช่องทางขายกุ้งหลายช่องทาง สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด และ สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ไม่สู้จะมีปัญหาในการขายกุ้งแม้สหกรณ์จะลดการให้บริการส่วนนี้ลง ที่มีปัญหาจะเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ส่วนสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ส่วนใหญ่ ไม่ได้ขายกุ้งผ่านสหกรณ์ แต่ขายให้ผู้รวบรวมในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

หากแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้นได้ และสมาชิกกลับมาเลี้ยงกุ้งมีผลผลิตแน่นอนและมากพอ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งควรกลับมาให้บริการรวบรวมผลผลิตเพื่อให้สมาชิกมีอำนาจต่อรองที่ดีขึ้นจากการรวมกันขาย อาจนำระบบการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับการตลาดดังที่สหกรณ์ประมงพาน จำกัด ใช้กับการรวบรวมผลผลิตปลานิล มาใช้จัดการในการให้บริการรวบรวมผลผลิตกุ้งแก่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง หรือแม้เพียงจัดโควตารวบรวมผลผลิตจากสมาชิกเพื่อให้

ส่งห้องเย็นได้ตามที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งได้ตกลงไว้ ดังที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด เคยทำในช่วงที่ยังเลี้ยงกุ้งได้ผล

นอกจากให้การความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว สหกรณ์ฯ ควรทำหน้าที่ประมวลข่าวสารการผลิต การตลาด และราคากุ้ง และประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบ ซึ่งทำได้ทั้งในรูปของสิ่งตีพิมพ์ จัดทำศูนย์ข่าวสารความรู้ที่ทำการสหกรณ์ให้สมาชิกเข้ามาติดตามได้ ตลอดจนใช้ Social media ประชาสัมพันธ์ข่าวให้สมาชิกผู้ประกอบการธุรกิจกุ้งที่เป็นสมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีช่องทางเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้อยู่แล้ว สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งควรติดต่อขอใช้ข้อมูลเหล่านี้ด้วยอีกทางหนึ่ง

สหกรณ์ควรให้ความสำคัญแก่การร่วมงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เชิญเข้าร่วมประชุมให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์ตลอดจนให้ความสนับสนุนตามช่องทางที่รัฐจัดไว้ให้ ความสัมพันธ์ที่มีจะช่วยให้สหกรณ์สามารถติดต่อขอความสนับสนุนได้สะดวกขึ้นเมื่อมีปัญหาที่ต้องการความอนุเคราะห์ อื่นๆ การรวมตัวกันเช่นนี้ช่วยให้ความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกับผู้เลี้ยงกุ้ง สามารถติดต่อให้คำแนะนำผ่านผู้นำสหกรณ์ได้ ทั้งควรให้ความสำคัญแก่การประสานงานกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน เป็นการทำงานในลักษณะที่เป็นไปตามแนวคิดระบบนิเวศวิธี บนพื้นฐานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงกุ้ง โดยเฉพาะในพื้นที่ของสหกรณ์

อนึ่งเพื่อส่งเสริมพัฒนาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมกุ้งของประเทศไทย ควรมีการส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ซึ่งจะรองรับการนำระบบนิเวศวิธีมาใช้ในการเลี้ยงกุ้งของประเทศไทย อันเป็นแนวทางที่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติส่งเสริมเพื่อการเลี้ยงสัตว์น้ำที่ยั่งยืน

สารบัญ

เนื้อเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	iii
Abstract	iv
บทสรุปผู้บริหาร	v
สารบัญตาราง	xxvii
สารบัญภาคผนวก	xxxv
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 ความนำ	1-1
1.2 ทบทวนเอกสารเชิงสังเคราะห์	1-2
1.2.1 การจัดองค์กรชุมชนของผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทย	1-2
1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการจัดองค์กรชุมชน	1-4
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	1-9
1.4 ระเบียบวิธีวิจัย	1-9
1.4.1 ขอบเขตการศึกษา	1-9
1.4.2 วิธีดำเนินการวิจัย	1-10
บทที่ 2 สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด - ปรานบุรี จำกัด	2-1
2.1 การพัฒนาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปรานบุรี จำกัด	2-1
2.1.1 การพัฒนาสหกรณ์ฯ	2-1
2.1.2 โครงสร้างการบริหารและจำนวนสมาชิกสหกรณ์ฯ	2-3
2.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกสหกรณ์ฯ	2-4
2.1.4 สภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนสมาชิกสหกรณ์ฯ	2-6
2.1.5 สภาพกายภาพของชุมชนในพื้นที่ที่ศึกษา	2-7
2.1.6 การเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ	2-8

สารบัญ(ต่อ)

เนื้อเรื่อง	หน้า
2.2. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สมาชิกสหกรณ์ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน	2-17
2.2.1 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของสมาชิกสหกรณ์	2-17
2.2.2 การตลาด	2-24
2.2.3 ความเห็นที่สมาชิกสหกรณ์มีต่อการสนับสนุนโดยภาครัฐ	2-29
2.2.4 ปัญหาและอุปสรรคที่สมาชิกสหกรณ์พบ	2-31
2.3. การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของการจัดตั้งสหกรณ์	2-31
2.3.1 การวิเคราะห์ จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรค ของสหกรณ์	2-31
2.3.2 การวิเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาสหกรณ์	2-34
2.3.3 การวิเคราะห์ สภาวะทั่วไป-สิ่งที่สหกรณ์มี-กระบวนการ-ผลลัพธ์ ของสหกรณ์	2-35
2.3.4 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์	2-38
2.3.5 การวิเคราะห์ระบบนิเวศในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ของสหกรณ์	2-39
2.4. สรุปปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง โดยการจัดองค์การชุมชนของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-41
2.4.1 ปัจจัยภายในที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์	2-41
2.4.2 ปัจจัยภายนอกที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์	2-42
2.4.3 แนวทางพัฒนาสหกรณ์	2-44
บทที่ 3 สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-1
3.1 การพัฒนาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-1
3.1.1 การพัฒนาสหกรณ์	3-1
3.1.2 โครงสร้างการบริหารและจำนวนสมาชิกสหกรณ์	3-2
3.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกสหกรณ์	3-3
3.1.4 สภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนสมาชิกสหกรณ์	3-5
3.1.5 สภาพกายภาพของชุมชนในพื้นที่ที่ศึกษา	3-6

สารบัญ (ต่อ)

เนื้อเรื่อง	หน้า
3.1.6 การเป็นสมาชิกสหกรณ์	3-7
3.2. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สมาชิกสหกรณ์ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน	3-16
3.2.1 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของสมาชิกสหกรณ์	3-16
3.2.2 การตลาด	3-27
3.2.3 ความเห็นที่สมาชิกสหกรณ์มีต่อการสนับสนุนโดยภาครัฐ	3-31
3.2.4 ปัญหาและอุปสรรคที่สมาชิกสหกรณ์พบ	3-34
3.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของการจัดตั้งสหกรณ์	3-37
3.3.1 การวิเคราะห์ จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรค ของสหกรณ์	3-37
3.3.2 การวิเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาสหกรณ์	3-39
3.3.3 การวิเคราะห์ สภาวะทั่วไป-สิ่งที่สหกรณ์มี-กระบวนการ-ผลลัพธ์ของสหกรณ์	3-40
3.3.4 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์	3-42
3.3.5 การวิเคราะห์ระบบนิเวศในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ของสหกรณ์	3-44
3.4 สรุปปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง โดยการจัดองค์กรชุมชนของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-45
3.4.1 ปัจจัยภายในที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์	3-45
3.4.2 ปัจจัยภายนอกที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์	3-47
3.4.3 แนวทางพัฒนาสหกรณ์	3-48
บทที่ 4 สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-1
4.1 การพัฒนาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-1
4.1.1 การพัฒนาสหกรณ์	4-1
4.1.2 โครงสร้างการบริหารและจำนวนสมาชิกสหกรณ์	4-2
4.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกสหกรณ์	4-3
4.1.4 สภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนสมาชิกสหกรณ์	4-6

สารบัญ (ต่อ)

เนื้อเรื่อง	หน้า
4.1.5 สภาพกายภาพของชุมชนในพื้นที่ที่ศึกษา	4-7
4.1.6 การเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ	4-9
4.2 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สมาชิกสหกรณ์ฯดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน	4-17
4.2.1 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของสมาชิกสหกรณ์ฯ	4-17
4.2.2 การตลาด	4-31
4.2.3 ความเห็นที่สมาชิกสหกรณ์ฯมีต่อการสนับสนุนโดยภาครัฐ	4-35
4.2.4 ปัญหาและอุปสรรคที่สมาชิกสหกรณ์ฯ พบ	4-38
4.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของการจัดตั้งสหกรณ์ฯ	4-40
4.3.1 การวิเคราะห์ จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรค ของสหกรณ์ฯ	4-40
4.3.2 การวิเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาสหกรณ์ฯ	4-42
4.3.3 การวิเคราะห์ สภาวะทั่วไป-สิ่งที่สหกรณ์ฯมี-กระบวนการ-ผลลัพธ์ ของสหกรณ์ฯ	4-43
4.3.4 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ฯ	4-45
4.3.5 การวิเคราะห์ระบบนิเวศในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ของสหกรณ์ฯ	4-47
4.4 สรุปปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกร ผู้เลี้ยงกุ้งโดยการจัดองค์กรชุมชนของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-48
4.4.1 ปัจจัยภายในสหกรณ์ฯ ที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ฯ	4-48
4.4.2 ปัจจัยภายนอกสหกรณ์ฯ ที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ฯ	4-50
4.4.3 แนวทางพัฒนาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-51
บทที่ 5 สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-1
5.1 การพัฒนาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-1
5.1.1 การพัฒนาสหกรณ์ฯ	5-1
5.1.2 โครงสร้างการบริหารและจำนวนสมาชิกสหกรณ์ฯ	5-2

สารบัญ (ต่อ)

เนื้อเรื่อง	หน้า
5.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิก	5-3
5.1.4 สภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนสมาชิกสหกรณ์ฯ	5-5
5.1.5 สภาพกายภาพของชุมชนในพื้นที่ที่ศึกษา	5-6
5.1.6 การเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ	5-8
5.2 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สมาชิกสหกรณ์ฯ ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน	5-17
5.2.1 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของสมาชิกสหกรณ์ฯ	5-17
5.2.2 การตลาด	5-24
5.2.3 ความเห็นที่สมาชิกสหกรณ์ฯ มีต่อการสนับสนุนโดยภาครัฐ	5-27
5.2.4 ปัญหาและอุปสรรคที่สมาชิกสหกรณ์ฯ พบ	5-29
5.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของการจัดตั้งสหกรณ์ฯ	5-31
5.3.1 การวิเคราะห์ จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรค ของสหกรณ์ฯ	5-31
5.3.2 การวิเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาสหกรณ์ฯ	5-32
5.3.3 การวิเคราะห์ สภาวะทั่วไป-สิ่งที่สหกรณ์ฯมี-กระบวนการ-ผลลัพธ์ของสหกรณ์ฯ	5-33
5.3.4 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ฯ	5-35
5.3.5 การวิเคราะห์ระบบนิเวศในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของสหกรณ์ฯ	5-37
5.4 สรุปปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งโดยการจัดองค์กรชุมชนของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-38
5.4.1 ปัจจัยภายในที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ฯ	5-38
5.4.2 ปัจจัยภายนอกสหกรณ์ฯ	5-39
5.4.3 แนวทางพัฒนาสหกรณ์ฯ	5-40
บทที่ 6 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งโดยการจัดตั้งองค์กรชุมชนในรูปแบบสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง	6-1

สารบัญ (ต่อ)

เนื้อเรื่อง	หน้า
6.1 แนวทางการพัฒนาสมาชิกของสหกรณ์	6-1
6.2 แนวทางการพัฒนาผู้นำสหกรณ์	6-3
6.3 แนวทางพัฒนาด้านที่ตั้งและทุนดำเนินงานของสหกรณ์	6-5
6.3.1 ที่ตั้งของสหกรณ์	6-5
6.3.2 ทุนดำเนินงานของสหกรณ์	6-6
6.4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์	6-7
6.4.1 บริการส่งเสริมการผลิต	6-7
6.4.2 บริการปัจจัยการผลิต	6-7
6.4.3 บริการรวบรวมผลผลิต	6-8
6.4.4 บริการการให้ความรู้ข่าวสาร	6-8
6.4.5 การประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน	6-8
เอกสารอ้างอิง	อ-1
ภาคผนวก	ผ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-5
2-2 ประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-6
2-3 รายได้-รายจ่าย และ หนี้สินของครัวเรือนตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-7
2-4 จำนวนปีที่เข้าเป็นสมาชิกและเหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกของครัวเรือนตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-10
2-5 การร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-11
2-6 ลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด คาดหวัง	2-13
2-7 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-14
2-8 ความเห็นของตัวอย่างสมาชิกเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-15
2-9 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-15
2-10 การประเมินความสามารถของตนเองในการร่วมทำงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-16
2-11 การประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์โดยโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-17
2-12 รูปแบบการเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-18
2-13 ปัญหาโรคภัยตายในระยะต้นและการแก้ปัญหาโดยสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-18
2-14 เนื้อที่การเลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ยต่อรายของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-19

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
2-15 การถือครองที่ดินและราคาที่ดินเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง ลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-20
2-16 อัตราการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำ สามร้อยยอด จำกัด	2-20
2-17 ระยะเวลา อัตรารอด และจำนวนรอบที่เลี้ยงสัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-21
2-18 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวในบ่อดินโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ปี 2557	2-22
2-19 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกันโดยตัวอย่างสมาชิก สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ปี 2557	2-23
2-20 แนวโน้มการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำ สามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-24
2-21 การได้มาซึ่งปัจจัยการผลิตที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด -ปราณบุรี จำกัด ใช้ในการเพาะเลี้ยง	2-25
2-22 การรับรู้ข่าวสารราคาพันธุ์สัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำ สามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-26
2-23 การรับรู้ข่าวสารราคาอาหารสัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำ สามร้อยยอด-ปราณบุรี	2-26
2-24 ร้อยละของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ที่ขายผลผลิตให้แหล่งรับซื้อต่างๆ	2-27
2-25 การรับรู้ข่าวสารราคาผลผลิตสัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำ สามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-27
2-26 จำนวนผู้รับซื้อผลผลิตขาประจำและขาจรจากตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่ม น้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-28
2-27 การกำหนดราคาผลผลิตที่ขายโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำ สามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-28

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
2-28 ความสนับสนุนที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ	2-29
2-29 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด มีต่อความสนับสนุนที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ	2-30
2-30 ความสนับสนุนที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ต้องการจากหน่วยงานรัฐ	2-30
2-31 ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิตและด้านการตลาดที่รายงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด	2-32
3-1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-4
3-2 ประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-5
3-3 รายได้-รายจ่าย และ หนี้สินของครัวเรือนตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-6
3-4 จำนวนปีและเหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-8
3-5 การร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ฯของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-10
3-6 ลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด คาดหวัง	3-11
3-7 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-13
3-8 ความเห็นของตัวอย่างสมาชิกเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-14
3-9 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-14
3-10 การประเมินความสามารถของตนเองในการร่วมทำงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-15

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
3-11 การประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยง กุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-15
3-12 รูปแบบการเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-16
3-13 ปัญหาทุพพิกาสในระยะต้นและการแก้ปัญหาโดยสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งท่าทอง	3-17
3-14 เนื้อที่การเลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ยต่อรายของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำ ท่าทอง จำกัด	3-18
3-15 การถือครองที่ดินและราคาที่ดินเลี้ยงกุ้งของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่ม น้ำท่าทอง จำกัด	3-18
3-16 อัตราการปล่อยพันธุ์กุ้งโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-19
3-17 ระยะเวลา อัตรารอด และจำนวนรอบที่เลี้ยงกุ้งโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง ลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-20
3-18 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวในบ่อดินโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยง กุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ปี 2557	3-22
3-19 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งกุลาดำอย่างเดียวในบ่อดินโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ปี 2557	3-23
3-20 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวแยกบ่อกับกุ้งกุลาดำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยง กุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ปี 2557	3-24
3-21 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งกุลาดำแยกบ่อโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำ ท่าทอง จำกัด ปี 2557	3-25
3-22 แนวโน้มการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำ ท่าทอง จำกัด	3-26
3-23 การได้มาซึ่งปัจจัยการผลิตที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ใช้ในการเพาะเลี้ยง	3-27
3-24 แหล่งขายผลผลิตกุ้งของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-29
3-25 จำนวนผู้รับซื้อผลผลิตขาประจำและขาจรจากตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่ม น้ำท่าทอง จำกัด	3-30

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
3-26 การรับรู้ข่าวสารราคาผลผลิตกุ้งโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-31
3-27 การกำหนดราคาผลผลิตกุ้งที่ขายโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-32
3-28 ความสนับสนุนที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ	3-32
3-29 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีต่อความสนับสนุนที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ	3-33
3-30 ความสนับสนุนที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ต้องการจากหน่วยงานรัฐ	3-34
3-31 ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิตและด้านการตลาดที่รายงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	3-36
4-1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-4
4-2 ประสบการณ์การเพาะเลี้ยงกุ้งของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-5
4-3 รายได้-รายจ่าย และ หนี้สินของครัวเรือนตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-6
4-4 จำนวนปีและเหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-10
4-5 การร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ฯของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-11
4-6 ลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด คาดหวัง	4-13
4-7 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-14
4-8 ความเห็นของตัวอย่างสมาชิกเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-15
4-9 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-16
4-10 การประเมินความสามารถของตนเองในการร่วมทำงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-16

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-11 การประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ โดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-17
4-12 รูปแบบการเลี้ยงกุ้งของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-18
4-13 ปัญหาโรคกุ้งตายในระยะต้นและการแก้ปัญหาโดยสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-18
4-14 เนื้อที่การเลี้ยงกุ้งเฉลี่ยต่อรายของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-19
4-15 การถือครองที่ดินและราคาที่ดินเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-20
4-16 อัตราการปล่อยลูกพันธุ์สัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-21
4-17 ระยะเวลา อัตรารอด และจำนวนรอบที่เลี้ยงสัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-22
4-18 ต้นทุน – รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวนในบ่อดินโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ปี 2557	4-24
4-19 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งกุลาดำอย่างเดียวนในบ่อดินโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ปี 2557	4-25
4-20 ต้นทุน – รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวแยกบ่อกับกุ้งกุลาดำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ปี 2557	4-26
4-21 ต้นทุน – รายได้การเลี้ยงกุ้งกุลาดำแยกบ่อโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ปี 2557	4-27
4-22 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลแยกบ่อโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ปี 2557	4-28
4-23 แนวโน้มการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-30
4-24 การได้มาซึ่งปัจจัยการผลิตที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ใช้ในการเพาะเลี้ยง	4-31
4-25 แหล่งขายผลผลิตสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-33
4-26 การรับรู้ข่าวสารราคาผลผลิตสัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-34
4-27 จำนวนผู้รับซื้อผลผลิตขาประจำและขาจรจากตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-34
4-28 การกำหนดราคาผลผลิตที่ขายโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-35

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-29 ความสนับสนุนที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ	4-36
4-30 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มีต่อความสนับสนุนที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ	4-37
4-31 ความสนับสนุนที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ต้องการจากหน่วยงานรัฐ	4-37
4-32 ปัญหาและอุปสรรคที่รายงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	4-39
5-1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-4
5-2 ประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงกุ้งของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-5
5-3 รายได้-รายจ่าย และ หนี้สินของครัวเรือนตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-6
5-4 จำนวนปีและเหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-9
5-5 การร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-10
5-6 ลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด คาดหวัง	5-12
5-7 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-13
5-8 ความเห็นของตัวอย่างสมาชิกเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-14
5-9 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-15
5-10 การประเมินความสามารถของตนเองในการร่วมทำงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-15
5-11 การประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์โดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-16
5-12 รูปแบบการเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-17
5-13 ปัญหาโรคกุ้งตายในระยะต้นและการแก้ปัญหาโดยสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-18
5-14 เนื้อที่การเลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ยต่อรายของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-18
5-15 การถือครองที่ดินและราคาที่ดินเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-19
5-16 อัตราการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-20

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
5-17 ระยะเวลา อัตรารอด และจำนวนรอบที่เลี้ยงสัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-20
5-18 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดี่ยวในบ่อดินโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ปี 2557	5-22
5-19 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกันโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ปี 2557	5-23
5-20 แนวโน้มการเพาะเลี้ยงกุ้งของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-24
5-21 การได้มาซึ่งปัจจัยการผลิตที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ใช้ในการเพาะเลี้ยง	5-25
5-22 แหล่งขายผลผลิตสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-26
5-23 จำนวนผู้รับซื้อผลผลิตขาประจำและขาจรจากตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-26
5-24 การกำหนดราคาผลผลิตที่ขายโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-27
5-25 ความสนับสนุนที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ	5-28
5-26 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด มีต่อความสนับสนุนที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ	5-28
5-27 ความสนับสนุนที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ต้องการจากหน่วยงานรัฐ	5-29
5-28 ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิตและด้านการตลาดที่รายงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด	5-30

สารบัญภาคผนวก

ภาพภาคผนวกที่	หน้า
1 แผนที่ชุมชนไร่เก่า	ผ-2
2 แผนที่ชุมชนไร่ใหม่	ผ-3
3 แผนที่ชุมชนสามกระต่าย	ผ-4
4 แผนที่ชุมชนพลาญวาส	ผ-5
5 แผนที่ชุมชนท่าทอง	ผ-6
6 แผนที่ชุมชนปากพั้งฝั่งตะวันออก	ผ-7
7 แผนที่ชุมชนขนานนก	ผ-8
8 แผนที่ชุมชนเกาะเพชร	ผ-9
9 แผนที่ชุมชนบางนบ	ผ-10
10 แผนที่ชุมชนปากน้ำแหลมสิงห์	ผ-11
11 แผนที่ชุมชนหนองซิม	ผ-12
12 แผนที่ชุมชนบางสระแก้ว	ผ-13

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความนำ

ผลจากการศึกษาในโครงการ “การสร้างเสริมความสามารถของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไทยเพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: สถานภาพและการมองไปข้างหน้า” พบว่าปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทยคือการที่มีเกษตรกรรายเล็กจำนวนมากและมีที่ตั้งกระจัดกระจาย เกษตรกรขาดอำนาจต่อรองทางการค้า แม้จะมีความสามารถในการผลิตก็ต้องพึ่งพาผู้ค้าทั้งผู้ค้าปัจจัยการผลิตและผู้ค้าสัตว์น้ำ ซึ่งเป็นผู้กำหนดราคาและปริมาณการค้า เพื่อแก้ปัญหานี้ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรรายเล็กรวมกลุ่มจัดองค์กรชุมชน ซึ่งจะช่วยเพิ่มสมรรถนะของเกษตรกรในด้านการผลิตทั้งการจัดหาปัจจัยการผลิตและกระบวนการผลิตและสมรรถนะในด้านการตลาดทั้งการหาซื้อปัจจัยการผลิตและการขายผลผลิตในราคาที่เป็นธรรมทั้งยังเป็นช่องทางในการพัฒนาผลผลิตทั้งในด้านคุณภาพและการสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็นแหล่งรายได้ที่ยั่งยืนของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทย(เรื่องโร โตกฤษณะ และคณะ, 2556)

การรวมกลุ่มเพื่อจัดองค์กรชุมชนของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ผ่านมาทำกันหลายรูปแบบมีทั้งที่รวมตัวกันในรูปกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล การรวมกลุ่มโดยจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ซึ่งมักจะใช้ชื่อกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน หรือจดทะเบียนเป็นสหกรณ์การจัดองค์กรชุมชน ในรูปแบบต่างๆเหล่านี้มีทั้งที่ประสบผลสำเร็จช่วยพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและที่ไม่ประสบความสำเร็จด้วยปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นหลายประการต้องเลิกดำเนินการไปในที่สุด

การศึกษารั้วนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาการจัดองค์กรชุมชนของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ หารูปแบบและปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นและแนวทางการแก้ไขจากการรวมกลุ่มจัดองค์กรชุมชนที่ผ่านมา เพื่อเสนอแนะแนวทางการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยการจัดองค์กรชุมชนร่วมกันพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างยั่งยืนให้เข้มแข็งยกระดับรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพิ่มผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงมาทดแทนปริมาณสัตว์น้ำที่ลดลงจากการทำประมงตามแหล่งน้ำธรรมชาติ และรักษาความเป็นผู้นำในภาคการประมงของประเทศไทย

การศึกษารั้วนี้กำหนดกรอบการศึกษาการจัดองค์กรชุมชนของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรเครือข่ายผู้เลี้ยงปลากระพง ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล สหกรณ์ผู้เลี้ยงปลานิล และ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง รายงานผลการศึกษาแยกเป็นห้าฉบับฉบับหลักคือฉบับที่ประมวลผลการศึกษาขององค์กรชุมชนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งแปดแห่งที่ศึกษาสังเคราะห์ผลการศึกษา เสนอปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อสร้างเสริมสมรรถนะให้แก่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศ อีกสี่ฉบับเป็นรายงานขององค์กรชุมชนสี่รูปแบบ คือ 1) กลุ่มเกษตรกรเครือข่ายผู้เลี้ยงปลากระพง จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล (เอกสารประกอบฉบับที่ 1) 2) กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำตำบลท่าซุง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล (เอกสารประกอบฉบับที่ 2) 3) สหกรณ์ผู้เลี้ยงปลานิล (เอกสารประกอบฉบับที่ 3) ประกอบด้วย สหกรณ์ประมงพาน จำกัด และ สหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงและแปรรูปสัตว์น้ำนครนายก จำกัด 4) สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง (เอกสารประกอบฉบับที่ 4) ประกอบด้วย สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง

จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนังจำกัด และ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด รายงานฉบับนี้เป็นรายงานใน ส่วนของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง

1.2 ทบทวนเอกสารเชิงสังเคราะห์

1.2.1 การจัดองค์กรชุมชนของผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทย

สำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สำคัญของประเทศไทยพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งมีการจัดองค์กรชุมชนหลาย รูปแบบ ทั้งในรูปของกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้ง สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง ชมรมผู้เลี้ยงกุ้ง สมาคมผู้เลี้ยงกุ้ง ไปจนถึงการ รวมตัวของผู้ประกอบการในลักษณะสมาคมวิชาชีพ รวมตัวกันทั้งในระดับพื้นที่และในเชิง cluster ในบางพื้นที่เช่นที่ จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีทั้งชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสุราษฎร์ธานีซึ่งสมาชิกมักจะมีผู้ประกอบการกิจการเป็นเจ้าของฟาร์มกุ้งขนาดใหญ่ ทำธุรกิจการค้าไปพร้อมๆกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง ให้ความสำคัญแก่การแลกเปลี่ยนข่าวสารการตลาดและราคา การรวมตัว กันของนักธุรกิจกุ้งในจังหวัดนี้เป็นที่มาของการจัดตั้งสมาคมผู้เลี้ยงกุ้งทะเลไทยทั้งยังมีเครือข่ายคนไทยกรุงเทพฯดูแล ข้อมูลการผลิตและการตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำงานผลักดันให้มีการลงทุนในต่างประเทศโดยการให้ ข้อมูลและช่วยประสานงาน ข้อมูลที่ใช้ถือเป็นความลับเพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบการกุ้ง นับได้ว่าเป็นการรวมกลุ่มที่มี บทบาทสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมการเลี้ยงกุ้งของประเทศไทย ความสำเร็จในการรวมกลุ่มลักษณะนี้เป็นผลมา จากการทำกุ้งเป็นสัตว์น้ำที่ขายได้ราคาสูงคุ้มค่าที่ผู้ประกอบการจะสละเวลาร่วมมือกัน และจากการที่สมาชิกให้ความสำคัญแก่การแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลซึ่งจำเป็นต้องใช้ประกอบการวางแผนการผลิตและการค้าของแต่ละรายที่ สามารถทำได้โดยอิสระไม่มีเงื่อนไขผูกมัด และไม่มีปัญหาเรื่องทุนดำเนินงานขององค์กร อย่างไรก็ตามสมาชิกกลุ่มยัง จำกัดอยู่ในวงของนักธุรกิจกุ้งเป็นสำคัญ

นอกจากการรวมกลุ่มของนักธุรกิจกุ้งยังมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในรูปของกลุ่มเกษตรกรทั้งที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลและไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล การจัดองค์กรชุมชนของผู้เลี้ยงกุ้งในลักษณะสหกรณ์ผู้เลี้ยง กุ้งมีปฏิบัติกันในหลายพื้นที่ เช่น สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าจีน จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด และ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัดและเคยมีสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งจำนวนหนึ่งรวมกลุ่มกันจัดองค์กรชุมชนในลักษณะ เครือข่ายเป็นชุมชนสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด สร้างเครือข่ายเพาะเลี้ยงกุ้งตามแนวทางการจัดการฟาร์ม ที่ดีโดยจัดการเรื่องการตลาดรวมทั้งการส่งออก มีโอกาสที่จะพัฒนาการเลี้ยงกุ้งที่ยั่งยืนให้ผลผลิตที่มีคุณภาพได้ (เรื่อง ไร โตกฤษณะ และคณะ,2556)

การจัดองค์กรชุมชนของเกษตรกรในด้านประมงและด้านผู้เลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทยที่เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ พบว่าจุดเด่น จุดด้อย โอกาส อุปสรรค และปัญหาต่างๆ ของการจัดองค์กรให้ประสบความสำเร็จแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละองค์กรชุมชน

แสงเทียน อัจฉิมามกุลและคณะ(2551) รายงานไว้ว่าเหตุผลหลักของการที่สมาชิกเข้าร่วมองค์กรชุมชนใน รูปแบบสหกรณ์การเลี้ยงกุ้ง คือ การได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ต้องการความช่วยเหลือจากกลุ่มในด้าน เทคนิค การเลี้ยงกุ้งอย่างยั่งยืน และการได้รับการกู้ยืมเงิน

สำหรับการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำโดยการให้หน่วยงานราชการจัดตั้ง ธงชัยนิติรัฐสุวรรณและ คณะ (2546) กล่าวไว้ว่า เกษตรกรได้รับประโยชน์ในด้านต่างๆ คือ การเลี้ยงเป็นระบบมีการพัฒนาทำให้ดีขึ้น มีการ แลกเปลี่ยนความรู้และข่าวสาร มีความเป็นกลาง ลดความเสี่ยง เพิ่มอำนาจการต่อรอง อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มโดย ให้หน่วยงานราชการจัดตั้ง มีความยุ่งยาก มีความซับซ้อนของระบบราชการ หากเกษตรกรร่วมกันจัดตั้งองค์กร จะทำ

ให้มีอำนาจการต่อรองมากขึ้น มีระบบการเลี้ยงกุ้งที่คล้ายกัน สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการเลี้ยงกุ้ง

แสงเทียน อัจฉิมามูรและคณะ(2551) ได้สอบถามความคิดเห็นจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์ พบว่าการดำเนินงานที่สหกรณ์ควรให้ความสำคัญ ได้แก่ ด้านการรับรู้ข่าวสารการประมง ข่าวสารในการเลี้ยงกุ้ง ความรู้ในการเลี้ยงกุ้งชาวแวนนาไม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกและผู้นำควรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ไม่ควรมีผลประโยชน์แอบแฝงควรเสริมสร้างความรู้สึกต่อการมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของสหกรณ์ รวมทั้งไม่เห็นผลกำไร

ผลงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สามารถนำมาใช้ในการจัดการองค์กรชุมชน จะนำปัจจัยที่มีผลต่อการจัดองค์กรมาประยุกต์กับการศึกษาในครั้งนี้ เช่น ประโยชน์ของการรวมกลุ่ม ปัจจัยที่ส่งเสริมให้กลุ่มเข้มแข็ง การสร้างความมีส่วนร่วมของสมาชิก การพัฒนาระบบข่าวสารของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ

การจัดองค์กรชุมชนทั้งในรูปของกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงกุ้งที่ผ่านมามีจะเป็นไปเพื่อการกู้หรือขอรับเงินสนับสนุนจากรัฐ ทัศนีย์ ลักษณะพิชชนชัย (2551) พบว่าการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งทุกแห่งมีปัญหาการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ประธานกรรมการสหกรณ์ การร่วมคิดร่วมทำโดยสมาชิกยังมีน้อย มีปัญหาในการปฏิบัติตามข้อตกลงซื้อขายล่วงหน้าซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาการซื้อขายแบบมีข้อตกลงได้ พบปัญหาขาดทุนจากการดำเนินงาน อย่างไรก็ตามหลังจากนั้นสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งได้รวมตัวกันจัดตั้งเครือข่ายในรูปแบบชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด สามารถรวบรวมผลผลิตเพื่อส่งขายให้โมเดิร์นเทรด ตลอดจนสามารถส่งออกผลผลิตไปประเทศอื่นในภูมิภาครวมทั้งส่งออกกุ้งชีวภาพไปประเทศญี่ปุ่นได้ ชุมชนสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด ที่จัดตั้งขึ้นมีสหกรณ์ที่เป็นสมาชิกห้าสหกรณ์ได้แก่ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด และสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ทั้งยังได้ขยายงานไปยังการเพาะเลี้ยงปลานิลโดยมีสหกรณ์การประมงปลานิลจิตรลดานครนายก จำกัด เป็นสมาชิก ชุมชนฯยังมีเครือข่ายกับสหกรณ์เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสองทะเล จำกัด สหกรณ์เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดตรัง จำกัด และสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งตราด ยั่งยืน จำกัด อย่างไรก็ตามเมื่อสมาชิกชุมนุมสหกรณ์ฯบางรายถอนตัว สมาชิกที่เหลืออยู่มีไม่ถึงห้าราย ไม่สามารถดำเนินงานในรูปชุมนุมสหกรณ์ฯได้จึงต้องหยุดดำเนินงานในลักษณะชุมนุมสหกรณ์ไปในปี พ.ศ. 2557 แต่ยังคงมีความร่วมมือกันอยู่บ้างในรูปเครือข่ายสหกรณ์ในลักษณะที่ไม่ได้เป็นนิติบุคคล

สำหรับการเพาะเลี้ยงปลากะพงและปลากะรัง มีการรวมกันจัดองค์กรชุมชนไม่มากนัก ที่รวมกันมักจะทำในรูปของกลุ่มเกษตรกรเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งสองชนิดนี้มักเป็นเกษตรกรรายย่อย เช่นเดียวกับการเพาะเลี้ยงหอยสามชนิดคือ หอยแมลงภู่ หอยแครง และหอยนางรม การรวมตัวของเกษตรกรมักจะเป็นการรวมกลุ่มเพื่อรวบรวมผลผลิตโดยผู้รวบรวมในพื้นที่และการรวมกลุ่มกันเพื่อร้องเรียนขอค่าชดเชยจากรัฐเมื่อเกิดปัญหาน้ำท่วม-น้ำเสียที่ทำให้ความเสียหายให้แก่การเพาะเลี้ยง

เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมีการรวมกลุ่มกันบ้างในหลายรูปแบบทั้งกลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์ ตลอดจนวิสาหกิจชุมชนซึ่งมักจะริเริ่มโดยเกษตรกรที่ทำหน้าที่ทางการค้าและการแปรรูปกรมประมงมีแผนงานศึกษาตลาดปลานิลและการสร้างเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลานิลซึ่งดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน

สำหรับ ในส่วนของการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก หรือ โอกาสและอุปสรรค มาจากส่วนสิ่งแวดล้อมภายนอก ที่อาจกระทบกับองค์กรได้ ได้แก่

- แนวโน้มในอนาคตของอุตสาหกรรมที่ศึกษา
- แนวโน้มด้านเศรษฐกิจ ซึ่งอาจเป็นระดับประเทศ หรือระดับต่างประเทศ
- แหล่งเงินทุนจากหน่วยงานภายนอก
- สภาพประชากรศาสตร์ เช่น การเปลี่ยนแปลงอายุ เชื้อชาติ เพศ วัฒนธรรมต่างๆ ของพื้นที่นั้นๆ
- สิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่มีผลต่ออุตสาหกรรม
- กฎหมายหรือกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรม

สามารถนำ SWOT มาสร้างกลยุทธ์เพื่อนำไปพัฒนาองค์กรสามารถสร้างกลยุทธ์ได้สี่ รูปแบบ ดังนี้

- 1) **กลยุทธ์เชิงรุก** พิจารณาจากจุดเด่น และโอกาส เพื่อดึงเอาจุดเด่นที่มีอยู่มาเสริมสร้างและปรับใช้ตามโอกาสที่มี
- 2) **กลยุทธ์ป้องกัน** พิจารณาจุดเด่นและอุปสรรค สถานการณ์นี้เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน แต่ตัวองค์กรมีข้อได้เปรียบ ใช้ประโยชน์จากจุดเด่นที่มีสร้างโอกาสด้านอื่นๆ แทน
- 3) **กลยุทธ์แก้ไข** พิจารณาจากจุดด้อยและโอกาส โดยนำโอกาสข้อได้เปรียบซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกองค์กร มาแก้ไขจุดอ่อนขององค์กร
- 4) **กลยุทธ์ตั้งรับ** พิจารณาจากจุดอ่อนและอุปสรรค เพื่อลดอุปสรรคและระวังจุดอ่อนที่คาดว่าจะเกิดขึ้นให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด

3) **การประเมินแบบชิปปี้** หรือที่เรียกว่า CIPP Model คิดค้นโดย Stufflebeam (1971) เพื่อประเมินว่าโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ อีกทั้งยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และยังเป็นแบบจำลองที่ได้รับความนิยมจากนักประเมินผลเป็นอย่างมากคำว่า CIPP เป็นคำย่อของคำว่า Context, Input, Process และ Product โดยรูปแบบของการประเมินมีจุดมุ่งหมายที่จะรวบรวมข้อมูลหรือสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่เหมาะสม

สิ่งที่ประเมินภายใต้แบบจำลองชิปปี้ประกอบด้วย การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation: C) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผลความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการประเด็นปัญหาและความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิเช่น จำนวนคนงบประมาณวัสดุอุปกรณ์รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาแก้ไขปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการรวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยายผลหรือปรับเปลี่ยนโครงการ (อมรทิพย์ แท้เที่ยงธรรม, 2546)

มีการใช้การประเมินแบบชิปปี้วิเคราะห์การดำเนินงานขององค์กรชุมชนหลายรูปแบบ เช่น หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล (OTOP) วิสาหกิจชุมชน และธุรกิจขนาดกลางและย่อม ตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้แบบจำลองชิปปี้เช่น การประเมินผลการดำเนินงานของหมู่บ้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีประจำปี 2555 (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2556) เพื่อระบุหมู่บ้านที่สามารถพัฒนาเป็นหมู่บ้านแม่ข่าย การศึกษาศักยภาพของเครือข่ายอินแปงในสามจังหวัดคือ กาฬสินธุ์ สกลนคร และอุดรธานี ในการสร้างคนรุ่นใหม่เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่าง

ยังยืน (ชนินทร์ วะสินนท์ และคณะ,2555) การประเมินผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนสายบัวในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (สมาลี สันติพลวุฒิ และคณะ,2556)

ที่ผ่านมาพบว่าผลการประเมินผลการดำเนินงานจะมีทั้งการประเมินกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ กลุ่ม OTOP และโครงการต่างๆ ที่หลากหลายไม่เฉพาะด้านเกษตรเท่านั้น เช่น ชนิตา คุ่มภัย (2543) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มสหกรณ์สตรีในจังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยนำเข้าคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การศึกษา การได้รับการฝึกอบรม ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม แต่ อายุ อาชีพ รายได้ และการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นไม่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม ด้านกระบวนการ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่ม การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการได้รับผลประโยชน์ของสมาชิกกลุ่มมีผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม แต่ ความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของกลุ่มไม่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่ม

ปรีชา พาชื่นใจ และคณะ (2556) ประเมินผลโครงการสนับสนุนการเลี้ยงปลาในกระชังและบ่อดินในกิจกรรมเลี้ยงปลากะพงในกระชังจังหวัดนครราชสีมาปี 2553-2554 พบว่าโครงการประสบความสำเร็จในการเพิ่มรายได้แก่เกษตรกรโดยเกษตรกรร้อยละ 89.2 มีรายได้มากกว่า 120,000 บาทเมื่อสิ้นสุดโครงการเกษตรกรมีคุณภาพชีวิตในภาพรวมในระดับดีมากมีความพึงพอใจเฉลี่ยต่อโครงการในระดับดีมากการฝึกอบรมกิจกรรมการเลี้ยงปลากะพงในกระชังตรงตามความประสงค์ของเกษตรกรสอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ผลการทดสอบการปฏิบัติการเลี้ยงปลาของเกษตรกรอยู่ในระดับดีมากแสดงว่าเกษตรกรจำนวน 63 รายหรือคิดเป็นร้อยละ 96.92 ได้เรียนรู้เทคนิคการปฏิบัติการเลี้ยงปลากะพงเพิ่มขึ้นและประสงค์จะดำเนินการประกอบอาชีพเลี้ยงปลากะพงในกระชังต่อไปอย่างไรก็ตามในด้านปริมาณปลาที่ได้รับจากการดำเนินโครงการยังต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดพบว่าสาเหตุหลักเกิดจาก 1) เกษตรกรยังมีความตระหนักรู้ไม่มากในการเลี้ยงปลาเชิงพาณิชย์ 2) เกษตรกรนำผลผลิตไปบริโภคในครัวเรือนและ 3) เกษตรกรนำอาหารปลาจากโครงการส่วนหนึ่งไปเลี้ยงปลาที่เกษตรกรซื้อมาเลี้ยงเพิ่มเติมดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเลี้ยงปลาจะต้องเพิ่มเทคนิคแนวทางการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเลี้ยงพัฒนาและกระตุ้นให้เกษตรกรตระหนักที่จะเลี้ยงปลาเชิงพาณิชย์เพื่อนำไปสู่ผลผลิตสัตว์น้ำที่เพิ่มขึ้นและรายได้ที่มากขึ้น

ส่วนใหญ่การประเมินแบบชิปปี้จะใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและนำมาจำแนกวิเคราะห์และสัมภาษณ์เพื่อวัดระดับคะแนน สำหรับการศึกษาครั้งนี้จะใช้การประเมินแบบชิปปี้พิจารณาภาวะทั่วไปของชุมชนและองค์กรชุมชน สิ่งที่เกี่ยวข้องกับองค์กรชุมชน กระบวนการบริหารจัดการขององค์กรชุมชน และผลลัพธ์ของการดำเนินงาน โดยสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนำมาจำแนกประเมินวัดความสำเร็จโดยการอธิบายเชิงพรรณนา

4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กรชุมชนการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งของการจัดองค์กรที่ดี องค์กรชุมชนจะสามารถดำเนินงานได้ผลดีสร้างความเข้มแข็งให้แก่สมาชิกได้หากสมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามพระราชดำรัสที่ว่า

“สหกรณ์แปลว่าการทำงานร่วมกัน การทำงานร่วมกันนี้ลึกซึ้งมาก เพราะจะต้องร่วมมือกันในทุกด้าน ทั้งในด้านการที่ทำงานด้วยร่างกาย ทั้งในด้านการที่ทำงานด้วยสมอง และการงานที่ทำงานด้วยใจ ทุกอย่างนี้ขาดไม่ได้ ต้องพร้อม” (พระราชทาน ณ ศาลาดุสิดาลัย 10 ก.ค. 2526)

ในการถอดบทเรียนจากชุมชนที่สามารถจัดองค์กรชุมชนเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม เรื่องไร โตกฤษณะ และคณะ (2555) ใช้หลักการของ Ostrom (1999) ศึกษากรณีของชุมชนในเขตเลเสบ้านจังหวัดตรัง และ ชุมชนบ้านเปรี๊ตใน จังหวัดตราด พบว่าการที่ชุมชนต้องพึ่งพิงทรัพยากรที่เสื่อมโทรมลงเป็นแรงขับเคลื่อนความร่วมมือของชุมชนเพื่อความอยู่รอด หากคนในชุมชนเห็นประโยชน์ที่จะได้จากการให้ความร่วมมือจัด

องค์กรชุมชน มีผู้นำองค์กรที่เข้มแข็งเป็นที่เชื่อถือของคนในชุมชน มีกติกาชุมชนที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำ มีข้อมูลที่เชื่อถือได้ จะช่วยส่งเสริมให้สามารถจัดองค์กรชุมชนได้ดีขึ้น

ในการศึกษาครั้งนี้ ประเด็นที่จะนำมาพิจารณาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรชุมชนตามแนวคิดข้างต้น มีดังต่อไปนี้

- **ผลผลิตของสมาชิก** ผลผลิตที่ได้จากสมาชิกองค์กรชุมชน เป็นประเด็นหนึ่งที่ทำให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กร ทั้งในด้านการซื้อปัจจัยการผลิตและขายผลผลิตผ่านองค์กร ซึ่งทำให้องค์กรสามารถมีรายได้เพื่อใช้ดำเนินงาน ปริมาณผลผลิตของสมาชิกควรมีปริมาณมากพอและทำรายได้สำคัญให้แก่สมาชิก การที่สมาชิกสามารถมีรายได้ที่สำคัญจากผลผลิตจะเป็นแรงจูงใจให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรชุมชน
- **ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ** เป็นแรงจูงใจให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรชุมชน ตามลักษณะการดำเนินงานขององค์กรชุมชนผู้เลี้ยงสัตว์น้ำ โดยทั่วไปแล้วประโยชน์ที่สมาชิกได้รับจะอยู่ในรูปของการซื้อปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพจากองค์กรได้ในราคาที่ เป็นธรรม ต่ำกว่าราคาซื้อจากเอกชนผู้ค้าปัจจัยการผลิตอื่นๆ การมีตลาดรองรับผลผลิตโดยองค์กรชุมชนทำหน้าที่รวบรวมผลผลิตจากสมาชิกไปขาย การรวมกันขายเช่นนี้ช่วยให้เกษตรกรได้รับราคาที่ดีขึ้น ลดโอกาสที่จะถูกกดราคาจากคนกลางโดยทั่วไป นอกจากนี้การรวมกันเป็นองค์กรชุมชนจะสามารถทำให้สมาชิกมีโอกาสได้รับความรู้ตลอดจนข่าวสารเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำรวมทั้งการขายผลผลิตที่ดีขึ้น
- **ค่าใช้จ่ายของสมาชิกในการเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรชุมชน** เช่น ค่าพันธุ์ ค่าธรรมเนียม ตลอดจนค่าใช้จ่ายและค่าเสียโอกาสในการสละเวลามาเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรชุมชน ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นต้องไม่มากเกินไปกว่าประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ จึงจะเป็นแรงจูงใจให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรชุมชน
- **บรรทัดฐานของสมาชิก** ความมีพื้นฐานที่ใกล้เคียงกัน มีวัฒนธรรมความเชื่อ การดำรงชีพที่ใกล้เคียงกัน มีจริยธรรมใกล้เคียงกัน จะช่วยให้สมาชิกองค์กรชุมชนมีความเข้าใจไว้วางใจและร่วมมือกันได้ดีขึ้น
- **ข้อมูลที่สมาชิกมีทั้งด้านการผลิตและการตลาด** การได้ทราบข้อมูลด้านการผลิตและการตลาดที่เป็นอยู่ ช่วยให้สมาชิกเข้าใจสถานการณ์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งนำไปสู่ความตระหนักในความจำเป็นที่จะต้องรวมกลุ่มกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรของตน
- **การมีบทบาทร่วมตัดสินใจ** หากองค์กรชุมชนให้โอกาสสมาชิกได้มีบทบาทร่วมตัดสินใจในการดำเนินงาน ข้อนี้จะช่วยให้สมาชิกสนใจเข้าร่วมงานขององค์กรมากขึ้น เนื่องจากสมาชิกจะตระหนักในความเป็นเจ้าขององค์กร ซึ่งตนสามารถร่วมคิดร่วมทำร่วมตัดสินใจในการดำเนินงานขององค์กรได้
- **ทักษะผู้นำองค์กร** องค์กรชุมชนที่มีผู้นำที่มีทักษะไม่ว่าจะเป็นทักษะในด้านการผลิต การตลาด หรือการบริหารจัดการองค์กร สร้างความเชื่อถือและเชื่อมั่นในหมู่สมาชิก จะสามารถจูงใจให้สมาชิกสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมขององค์กรชุมชนได้
- **ระเบียบข้อบังคับขององค์กรชุมชน** องค์กรชุมชนที่จัดระเบียบเป็นนิติบุคคลจะต้องมีระเบียบข้อบังคับขององค์กร ซึ่งมีทั้งที่เป็นระเบียบกลางและระเบียบเฉพาะขององค์กรชุมชนนั้นๆ การมีระเบียบข้อบังคับทำให้สมาชิกทราบสิทธิและหน้าที่ของตน ซึ่งมีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในองค์กรเพื่อรักษาผลประโยชน์ที่ตนพึงจะได้

- **บทลงโทษการละเมิดกฎ** เพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ตกลงกันไว้ ในกรณีที่สมาชิกไม่ทำตามความตกลง องค์การควรมีบทลงโทษที่ชัดเจน แต่ควรทำในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป เช่น เตือนเมื่อละเมิดเป็นครั้งแรก และเพิ่มระดับโทษในครั้งต่อไป ให้โอกาสในการปรับพฤติกรรมของสมาชิก การละเมิดที่มักจะพบในกรณีขององค์กรชุมชน คือ การไม่เข้าร่วมกิจกรรม ไม่ทำธุรกิจกับองค์กร เช่น ไม่ซื้อปัจจัยการผลิต ไม่ขายผลผลิตให้แก่องค์กรทั้งๆที่ตกลงกันไว้แล้ว ไม่เข้าประชุม ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่ให้ความร่วมมือกับองค์กรชุมชน
- **ปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกกับองค์กรชุมชน** เพื่อจูงใจให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในองค์กรชุมชน ควรมีการติดต่อสื่อสารและมีความสัมพันธ์ระหว่างกันที่ช่วยให้สมาชิกได้ทราบการดำเนินงานขององค์กร และมีช่องทางให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกันคิดร่วมทำงานกับองค์กร

5) แนวคิดระบบนิเวศวิธีสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (2010) นิยามแนวคิดระบบนิเวศวิธีไว้ว่า “เป็นกลยุทธ์เพื่อการกำหนดนโยบายในระดับสูงขึ้นไป ที่สะท้อนเป้าหมายความตกลงการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งในระดับ ประเทศ ภูมิภาค และสากล เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ความเป็นธรรม และการคืนสภาพของระบบนิเวศ-สังคมที่สัมพันธ์กัน” และได้พัฒนาระบบนิเวศวิธีสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (Ecosystem Approach to Aquaculture, EAA) เพื่อให้การพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสามารถทำได้อย่างบูรณาการโดยคำนึงถึง สภาวะสังคม สภาวะเศรษฐกิจ และสภาวะกายภาพสิ่งแวดล้อม ให้เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน ความเป็นธรรม โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมและนิเวศ บูรณาการประเด็นความรู้เกี่ยวกับสัตว์น้ำ นโยบายการพัฒนาการเพาะเลี้ยง และการจัดการการเพาะเลี้ยง การดำเนินการให้ความสำคัญแก่บทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งต้องอาศัยการจัดองค์กรที่เข้มแข็ง และการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาโดยยึดหลักว่าการพัฒนาจะต้องไม่ทำให้เกิดความเสียหายแก่ระบบนิเวศ เอื้อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นอย่างเป็นธรรม และคำนึงถึงความเกี่ยวข้องกับภาคส่วนอื่นๆ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พิจารณาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศวิธีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์กรชุมชนสี่ประเด็น คือ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกับระบบนิเวศ 2) ปัญหาของการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน และ 4) การทำงานขององค์กรชุมชนกับภาคส่วนอื่น โดยให้ความสำคัญแก่การดำเนินงานขององค์กรชุมชนในสี่ประเด็นนี้ ทั้งนี้อยู่บนสมมุติฐานว่าการมีความตระหนักในระบบนิเวศ-สังคมที่องค์กรชุมชนมีอยู่ จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ความเป็นธรรม และการคืนสภาพของระบบนิเวศ-สังคมในที่สุด

6) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดองค์กรชุมชน การศึกษาการจัดองค์กรชุมชนในครั้งนี้จะใช้เครื่องมือทั้งห้าดังกล่าวมาข้างต้นมาประมวลเพื่อระบุปัจจัยที่มีผลต่อการจัดองค์กรชุมชนปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จ มีทั้งปัจจัยภายในองค์กร และ ปัจจัยภายนอกองค์กร ปัจจัยภายในองค์กรประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านบุคลากร ทั้ง สมาชิก ผู้นำองค์กร และ พนักงาน 2) ปัจจัยด้านพื้นที่ ได้แก่ ที่ตั้งขององค์กร 3) ปัจจัยด้านทุนดำเนินงานขององค์กร และ 4) ปัจจัยด้านการดำเนินงานขององค์กร ได้แก่ บริการส่งเสริมการผลิต การจัดหาปัจจัยการผลิต การรวบรวมผลผลิต การให้สินเชื่อ การอบรมทฤษฎี การแปรรูป การตลาด การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการสื่อสารทำความเข้าใจกับสมาชิก ปัจจัยภายนอกองค์กร ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของกรมประมง เจ้าหน้าที่จากสหกรณ์จังหวัดรวมทั้งกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ผู้นำท้องถิ่น ตลอดจนปราชญ์ชาวบ้าน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ 2) ปัจจัยด้านพื้นที่ ได้แก่ สภาวะแวดล้อม การคมนาคม การสื่อสาร ตลาดปัจจัยการผลิต และตลาดผลผลิต 3) ปัจจัยด้านทุนสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรที่ได้รับจากหน่วยงานอื่นๆ และ 4) ปัจจัยด้านความสนับสนุนดำเนินงานขององค์กร ที่ได้จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

ผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวมาข้างต้นจะนำมาประมวลเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาความสามารถของผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กในประเทศไทยด้วยการจัดองค์กรชุมชนในที่สุด

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาตัวอย่างการจัดองค์กรชุมชนสำหรับการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง โดยเลือกศึกษาสหกรณ์ ที่เคยเป็นสมาชิกชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด และ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด
2. ระบุปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จในการจัดองค์กรชุมชนในรูปแบบสหกรณ์ข้างต้น
3. เสนอแนวทางการจัดองค์กรชุมชนในรูปแบบสหกรณ์เพื่อสร้างเสริมสมรรถนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง โดยเฉพาะผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กประเทศไทย

1.4 ระเบียบวิธีวิจัย

1.4.1 ขอบเขตการศึกษา

กำหนดเลือกองค์กรชุมชนที่จะศึกษาสำหรับการเลี้ยงกุ้งไว้สี่สหกรณ์ดังกล่าวมาแล้ว คือ 1) สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด 2) สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด 3) สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด และ 4) สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ซึ่งต่างเคยเป็นสมาชิกชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด การรวมตัวของสหกรณ์เข้าเป็นชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งฯ ที่ผ่านมาเป็นการรวมกันจัดองค์กรโดยให้ความสำคัญแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก ดำเนินงานหลักในด้านการรวบรวมซื้อขายผลผลิต จัดช่องทางการตลาดให้แก่ผลผลิตของสมาชิกผ่านโมเดิร์นเทรดและเคยมีการทำพันธสัญญากับห้องเย็นเพื่อการส่งออกกุ้ง นอกจากนี้ยังพยายามพัฒนาช่องทางการตลาดในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ที่ผ่านมาประสบความสำเร็จในการรวบรวมกุ้งส่งขายให้แก่ทะเลโก้ไคตส์ สามารถส่งออกกุ้งผ่านกัมพูชาผ่านเข้าไปยังเวียดนามซึ่งคาดว่าจะขายต่อให้ประเทศจีน และส่งออกกุ้งชีวภาพไปยังประเทศญี่ปุ่น การจัดองค์กรชุมชนในรูปแบบของชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด เป็นรูปแบบการพัฒนาการจัดตั้งองค์กรชุมชนในขอบเขตที่กว้างขวางขึ้น และแม้การดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่ผ่านมามีส่วนมากไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากปัญหาเรื่องของการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ประธานสหกรณ์และขาดการให้ความสำคัญแก่สมาชิกในการร่วมคิดร่วมทำ แต่น่าสนใจว่าเมื่อหันมารวมตัวกันจัดตั้งชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งฯ ก็สามารถดำเนินงานได้และมีแนวทางในการขยายงาน แต่เนื่องจากมีสมาชิกบางรายลาออกทำให้มีจำนวนสมาชิกไม่ครบตามระเบียบที่กำหนดไว้จึงต้องล้มเลิกชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด ไม่สามารถจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลได้ ในทางปฏิบัติปัจจุบันยังมีความร่วมมือกันในรูปของเครือข่ายผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ จึงควรนำมาเป็นกรณีศึกษาเรียนรู้ข้อเด่น ข้อด้อย ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อจำกัดของการจัดองค์กรชุมชนระดับนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดองค์กรชุมชนโดยการมีเครือข่ายสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรให้สามารถเจรจาต่อรองธุรกิจ สร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้แก่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่อไป

การศึกษาการจัดองค์กรชุมชนของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งทั้งสี่แห่ง จะศึกษาปัจจัยที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของการจัดองค์กรชุมชน และเสนอแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะของเกษตรกรด้วยการจัดองค์กรชุมชน วิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของการจัดตั้งสหกรณ์ โดย การวิเคราะห์จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรค และกลยุทธ์การพัฒนาสหกรณ์ ประเมินการดำเนินงานด้วยการวิเคราะห์สภาวะทั่วไปของสหกรณ์ สิ่งที่มีอยู่ กระบวนการ และผลลัพธ์ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิก และ ระบุประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดระบบนิเวศวิธีสำหรับการเลี้ยงกุ้งของสหกรณ์ทั้งสี่แห่ง

1.4.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1) การเก็บข้อมูลหลังจากเลือกสหกรณ์ทั้งสี่แห่ง คณะวิจัยลงพื้นที่ศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลรวมสามครั้งในแต่ละพื้นที่

ครั้งแรกเป็นการสำรวจขั้นต้น เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดองค์กรของสหกรณ์ฯ สภาวะเศรษฐกิจและสังคม และลักษณะกายภาพของชุมชนดำเนินการในช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2557 รวบรวมข้อมูลจากการประเมินพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม โดยการสังเกตการณ์ในพื้นที่ และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ประธานคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ฯ กรรมการดำเนินการฯ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล เจ้าหน้าที่ภาครัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้นำเกษตรกร มีการจัดประชุม Focus group เพื่อหารือกับผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่ศึกษา

ครั้งที่สองเป็นการสำรวจโดยสัมภาษณ์เพื่อกรอกแบบสอบถาม หลังจากการสำรวจขั้นต้น คณะวิจัยออกแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์ฯ รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิก ความคิดเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับความคาดหวังและความสามารถทั้งของสหกรณ์ฯ ผู้นำ และ ตัวสมาชิกเอง การเลี้ยงกุ้ง ซึ่งรวมทั้งรูปแบบ วิธีปฏิบัติ รวมทั้งต้นทุนรายได้ การตลาด ตลอดจน ปัญหาและอุปสรรคที่สมาชิกพบ

ในการสำรวจได้กำหนดขนาดตัวอย่างไว้ 30 รายต่อสหกรณ์หนึ่งแห่งลงพื้นที่ในช่วงเดือนธันวาคม 2557 – มกราคม 2558 ทั้งนี้เลือกสมาชิกที่จะสัมภาษณ์จากรายชื่อสมาชิกของสหกรณ์ฯ โดยได้รับความร่วมมือจากประธานฯ/กรรมการดำเนินการฯ ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลที่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกับสหกรณ์ฯ อยู่บ้าง ในพื้นที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ได้รับความร่วมมือจากกรรมการตัวแทนของแต่ละพื้นที่ ในพื้นที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ได้รับความร่วมมือจากประธานคณะกรรมการฯ และกรรมการในพื้นที่ ในพื้นที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ได้รับความร่วมมือจากผู้จัดการสหกรณ์ฯ และ ในพื้นที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ได้รับความร่วมมือจากกรรมการดำเนินการฯ

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กรอกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และ สัดส่วนร้อยละ ในส่วนของความคิดเห็น แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็นคะแนนห้าระดับ 1-5 จาก น้อยที่สุดไปจนถึงมากที่สุด และนำค่าเฉลี่ยมาหาระดับความคิดเห็น คะแนนเฉลี่ย 1.80 ลงมา อยู่ในช่วงไม่คาดหวัง/ไม่สามารถ 1.81-2.60 อยู่ในช่วงคาดหวังน้อย/สามารถน้อย 2.61-3.40 อยู่ในช่วงคาดหวังปานกลาง/สามารถปานกลาง 3.41-4.20 อยู่ในช่วงคาดหวังมาก/สามารถมาก 4.21-5.00 อยู่ในช่วงคาดหวังมากที่สุด/สามารถมากที่สุด

ครั้งที่สาม เป็นการจัดประชุมเชิงชุมชน ในช่วงเดือนกรกฎาคม 2558 สรุปข้อมูลและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการลงพื้นที่ในสองครั้งแรกให้แก่ผู้เข้าร่วมประชุม พร้อมทั้งเสนอการวิเคราะห์จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรคและกลยุทธ์ของสหกรณ์ฯ การวิเคราะห์ สภาวะทั่วไป-สิ่งที่มีอยู่-กระบวนการ-ผลลัพธ์ เพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วมประชุม ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสหกรณ์ฯ และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่มีโอกาสแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างกันในการเข้าร่วมประชุมครั้งนี้ พร้อมทั้งเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนของการมีส่วนร่วมของสมาชิกและในส่วนของการวิเคราะห์ระบบนิเวศวิถีที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ฯ

ในเดือนกันยายน 2558 ได้จัดประชุมเสนอผลงานในกรุงเทพฯ โดยเชิญเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางและผู้แทนองค์กรชุมชนที่ศึกษาเข้าร่วมประชุม

2) วิธีการศึกษา การศึกษาการจัดองค์กรของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งทั้งสี่แห่งเป็นไปเพื่อศึกษาปัจจัยที่เสริมสร้างความเข้มแข็งของการจัดองค์กร และเสนอแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะของเกษตรกรด้วยการจัดองค์กรชุมชนในรูปแบบสหกรณ์เช่นนี้ โดย

- ศึกษาพัฒนาการของการจัดองค์กรของสหกรณ์ฯ สภาวะเศรษฐกิจและสังคม และลักษณะกายภาพของชุมชนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อให้ทราบความเป็นมาและการพัฒนาสหกรณ์ฯ
- ศึกษาการดำเนินงานด้านการผลิต การตลาด และราคา เพื่อให้ทราบสภาวะการเลี้ยงกุ้งที่สมาชิกดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน
- วิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของการจัดตั้งสหกรณ์ฯ โดย การวิเคราะห์จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรคและกลยุทธ์การพัฒนาสหกรณ์ฯ ประเมินการดำเนินงานขององค์กรชุมชนด้วยการวิเคราะห์สภาวะทั่วไปขององค์กรชุมชน สิ่งที่มีอยู่ กระบวนการ และผลลัพธ์ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิก และระบุประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดระบบนิเวศวิธสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ฯ
- ประมวลผลการศึกษาข้างต้นเพื่อระบุปัจจัยที่มีผลต่อการจัดองค์กรชุมชนในรูปแบบสหกรณ์เช่นนี้ และเสนอแนวทางการพัฒนาความเข้มแข็งเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งด้วยการจัดองค์กรชุมชนในรูปแบบสหกรณ์

ผลการศึกษาดังแสดงไว้ในหน้าต่อไป โดยบทที่ 2-5 เป็นการรายงานผลการศึกษาของแต่ละสหกรณ์ทั้งสี่สหกรณ์ ในแต่ละบทประกอบด้วย การพัฒนาสหกรณ์ การดำเนินงานที่สมาชิกทำอยู่ในปัจจุบัน การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของการจัดตั้งสหกรณ์ และ การระบุปัจจัยที่มีผลต่อการจัดตั้งและแนวทางการพัฒนาสหกรณ์แต่ละแห่ง ในบทที่ 6 ซึ่งเป็นบทสุดท้ายเป็นการเสนอแนวทางพัฒนาเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งด้วยการจัดองค์กรชุมชนในรูปแบบสหกรณ์

บทที่ 2

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

2.1 การพัฒนาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

2.1.1 พัฒนาการสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

การเลี้ยงกุ้งในอำเภอสามร้อยยอดทำกันมาประมาณสามสิบปีแล้ว เริ่มจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ผู้นำสหกรณ์ฯ นายเดชา บรรลือเดช เข้ามาเลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้ตั้งแต่แรกที่มีการเลี้ยงกุ้ง เดิมนายเดชา บรรลือเดช เคยเลี้ยงกุ้งอยู่ทางภาคตะวันออก เข้ามาลงทุนเลี้ยงที่สามร้อยยอดได้ผลดี มีผู้สนใจเลี้ยงกุ้งเพิ่มขึ้น ขยายพื้นที่เลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้ออกไป

ในช่วงปี 2543 – 2544 เริ่มมีปัญหาเลี้ยงกุ้งกุลาดำไม่ได้ผล พันธุ์กุ้งอ่อนแอ ความต้านทานโรคต่ำ มีการนำกุ้งขาวมาเลี้ยงแทนกุ้งกุลาดำ ในปี 2548 ผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้หันมาเลี้ยงกุ้งขาว

นายเดชา บรรลือเดช นำวิธีเลี้ยงกุ้งชีวภาพมาใช้ เลี้ยงโดยไม่ใช้สารเคมีและใช้สาหร่ายใส่ไก่เป็นอาหารกุ้ง ซึ่ง Network of Aquaculture Centres in Asia มาดูงานและแนะนำให้ส่งออก

ผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้มีการรวมตัวกันเป็นชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสามร้อยยอดมาก่อนที่จะรวมกันเป็นสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด จัดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ เมื่อ 6 มีนาคม 2550 เมื่อเริ่มตั้งสหกรณ์ฯ มีสมาชิก 56 ราย และมีทุนเรือนหุ้น 412,000 บาท มูลค่าหุ้นละ 10 บาท และตั้งสำนักงานอยู่ที่ ตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด มาจนถึงปัจจุบัน

ในปี 2552 โดยร่วมมือกับห้องเย็น สหกรณ์ฯ สามารถส่งออกกุ้งไปอังกฤษ ขายให้ Mark & Spencer และมีความพยายามพัฒนามาตรฐาน Fair Trade สำหรับกุ้งขาวจากแนวทางที่สหกรณ์ฯ ใช้อยู่ ผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่จดทะเบียนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงกุ้ง Fair Trade แห่งประเทศไทย อย่างไรก็ตามยังไม่สามารถพัฒนามาตรฐานกุ้งขาว Fair Trade ได้สำเร็จ

นายเดชา บรรลือเดช เป็นผู้นำสหกรณ์ฯ ที่ได้รับการยอมรับนับถือจากผู้เลี้ยงกุ้งทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ว่า เป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญในการเลี้ยงกุ้ง และแม้จะเป็นผู้ที่ย้ายจากที่อื่นเข้ามาเลี้ยงกุ้งในพื้นที่สามร้อยยอด แต่ก็เป็นผู้ที่ให้ความช่วยเหลือแนะนำการเลี้ยงกุ้งช่วยให้คนในพื้นที่สามารถประกอบอาชีพนี้และมีรายได้ที่ดีขึ้นมาโดยตลอด

นอกจากความสามารถในด้านการเลี้ยงกุ้งแล้ว นายเดชา บรรลือเดช ยังได้รับความเชื่อถือจากผู้ประกอบธุรกิจกุ้งทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถติดต่อขายผลผลิตกุ้งให้ผู้รับซื้อหลายแห่ง สามารถขายกุ้งเพื่อส่งออก ในช่วงที่ชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด ยังดำเนินงานอยู่ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด เป็นหนึ่งในสองสหกรณ์ ที่สามารถจับกุ้งส่งขายให้ห้องเย็นได้ตามพันธสัญญาที่ทำกับห้องเย็น (อีกสหกรณ์หนึ่งที่สามารถส่งกุ้งตามสัญญาคือสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี)

สมาชิกส่วนใหญ่ของสหกรณ์ฯ เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก มีพื้นที่เลี้ยงไม่มาก มีบ่อเลี้ยงกุ้งอยู่ตามพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลของอำเภอสามร้อยยอด อำเภอกุยบุรี และ อำเภอปราณบุรี พื้นที่เลี้ยงกุ้งกระจายกันอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเลอ่าวไทยซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของถนนเพชรเกษม ส่วนหนึ่งของพื้นที่โดยเฉพาะในเขตอำเภอสามร้อยยอดเป็น

พื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด มีครัวเรือนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตอุทยานมาก่อนการประกาศเขตอุทยาน ปัจจุบันยังได้รับสิทธิ์ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ได้โดยใช้ที่ทำกินเท่าเดิม ไม่ขยายเพิ่มขึ้น ในส่วนนี้มีหลายรายที่ใช้พื้นที่เพาะเลี้ยงกุ้ง เนื่องจากพื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีสภาพน้ำที่เหมาะสม ทั้งยังสามารถทำรายได้ดีจากผลผลิตที่ได้

ในระยะสองสามปีที่ผ่านมาผู้เลี้ยงกุ้งชาวมีปัญหากุ้งตายในระยะต้น (Early mortal syndrome, EMS) ซึ่งในระหว่างการสำรวจในพื้นที่ในช่วงปลายปี 2557 และต้นปี 2558 ผู้เลี้ยงกุ้งยังไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ มีความเสี่ยงสูงโดยมากมักจะเลี้ยงไม่ได้ผล ขาดทุนจากการเลี้ยงกุ้ง สหกรณ์ฯ เองก็มีปัญหาไม่มีผลผลิตที่จะรับซื้อ และขายปัจจัยการผลิตได้น้อยลง สมาชิกที่ไม่สามารถแบกรับภาระความเสี่ยงได้ส่วนหนึ่งต้องหยุดหรือลดการเลี้ยงกุ้งขาวลง ทำให้สหกรณ์ฯ ขาดรายได้ส่วนหนึ่งไป

สหกรณ์ฯ นำโดยนายเดชา บรรลือเดช ร่วมมือกับกรมการดำเนินการสหกรณ์ฯ หาวิธีแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้น โดยมีสมมุติฐานว่า การเลี้ยงกุ้งขาวที่ทำกันอยู่ในปัจจุบัน พันธุ์กุ้งอ่อนแอ และระบบการให้อาหารที่ให้อาหารมากเกินไปซึ่งมักจะทำตามคำแนะนำของบริษัทผู้ค้าอาหารกุ้ง เป็นการให้อาหารมากเกินไปจนเกินความเหมาะสม ทั้งส่วนประกอบของอาหารกุ้งส่วนหนึ่งมาจากโปรตีนที่ไม่เหมาะสมกับการบริโภคของสัตว์น้ำ ทำให้กุ้งไม่สามารถย่อยอาหารสำเร็จรูปที่ใช้กันอยู่ได้ ส่งผลให้มีอาการกุ้งตายในระยะต้น สหกรณ์ฯ พยายามหาวิธีแก้ไขโดยทดลองใช้ระบบ Bio-floc ทดลองโดยกั้นพื้นที่ประมาณสองไร่ในบ่อเลี้ยงกุ้ง ตีน้ำให้อากาศ และใช้เครื่องเป่าให้ตะกอนแขวนลอย โดยปริมาณตะกอนต้องไม่ตกลงพื้นบ่อมากเกินไปซึ่งจะทำให้กลายเป็นของเสีย ในช่วงแรกที่ปล่อยกุ้งจะใช้แบ่งสาหลิมักเป็นเชื้อโสไลในพื้นที่ยก้นไว้ให้เกิด Copepod เป็นอาหารลูกกุ้ง ขณะที่คณะนักวิจัยลงพื้นที่สำรวจขั้นต้น ยังสามารถเลี้ยงกุ้งรอดมาเกือบสองเดือน แต่หลังจากเปิดคอกที่กั้นไว้ และให้อาหารสำเร็จรูป กุ้งตาย ผู้เลี้ยงกุ้งคาดว่ากุ้งที่ปล่อยออกมาไม่สามารถทนต่อสภาวะแวดล้อมในบ่อที่เปลี่ยนไปได้ จึงเลี้ยงไม่รอด การทดลองนี้ยังไม่ได้ผลที่ชัดเจน อนึ่งผู้เลี้ยงกุ้งโดยทั่วไปเห็นว่าการเลี้ยงในระบบ Bio-floc ยังเป็นวิธีที่นำมาปฏิบัติได้ยากและมีต้นทุนที่ต้องใช้จ่ายติดตั้งอุปกรณ์

ในการลงพื้นที่ครั้งที่สามเพื่อจัดประชุมเชิงชุมชนและเก็บข้อมูลเพิ่มเติม พบว่าสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด มีการดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้การแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้นกับผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่อื่นๆ และนำเอาระบบการเลี้ยงกุ้งระบบบิโธริยชีวภาพที่นายฉัตรกุล ถิ่นท่าเรือ ประธานคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด พัฒนาใช้กับฟาร์มของตนซึ่งเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ พื้นที่กว่าหนึ่งร้อยไร่ โดยนายเดชา บรรลือเดชนำมาดัดแปลงให้สามารถใช้กับฟาร์มขนาดเล็ก โดยแบ่งบ่อออกเป็น บ่อเลี้ยง บ่อบำบัดน้ำ และบ่อพักน้ำก่อนปล่อยน้ำที่บำบัดแล้วเข้าบ่อเลี้ยง โดยวิธีนี้ ที่ก้นบ่อเลี้ยงตรงกลางจะทำเป็นหลุมลักษณะกระทะเพื่อช่วยการหมุนเวียนของน้ำ และให้สารแขวนลอยตกตะกอนลงหลุมนี้ สะดวกต่อการทำความสะอาด บ่อปล่อยน้ำจากบ่อเลี้ยงเข้าบ่อบำบัดน้ำซึ่งแบ่งออกเป็นสามตอนมีการกรองน้ำเป็นชั้นๆ ตามความยาวของบ่อบำบัด ปล่อยปลา เช่น ปลานิลลงในบ่อช่วยบำบัดน้ำ เมื่อน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วมีความใสมีสีตามต้องการจะนำเข้าบ่อพักน้ำเพื่อรอปล่อยเข้าสู่บ่อเลี้ยง วนเวียนเช่นนี้เสมือนเลี้ยงในระบบปิด เติมน้ำจากภายนอกน้อยมากเท่าที่จำเป็นหรือไม่เติมเลย โดยวิธีนี้พื้นที่เลี้ยงกุ้งลดลงแต่มีโอกาสปล่อยลูกกุ้งได้หนาแน่นมากกว่ากรณีที่มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น ผลได้จะสูงกว่า ขณะที่ลงพื้นที่ยังอยู่ในระหว่างการพัฒนา หากสำเร็จจะเป็นตัวอย่างให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ต่อไป และในการประชุมเสนอผลการศึกษในเดือนกันยายน 2558 ผู้แทนจากสหกรณ์แห่งนี้เข้าร่วมประชุมให้ข้อมูลว่าวิธีนี้สามารถแก้ปัญหาอาการกุ้งตายในระยะต้นได้

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ดำเนินงานโดยการให้ความรู้แก่สมาชิก สนับสนุนให้ประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้ง หาปัจจัยการผลิตมาให้สมาชิกใช้ในราคาถูกที่เป็นธรรม และช่วยขายผลผลิต สหกรณ์ฯ ประสบความสำเร็จสามารถทำกำไร เมื่อปิดบัญชี 31 มีนาคม 2553 มีกำไร 432,567 บาทหลังจากที่ขาดทุนสะสมมาก่อนหน้านี้ ในปีต่อมามีกำไร 1,498,855 บาท กำไรเพิ่มขึ้นเป็น 2,008,408 บาทในปี 2555 แล้วลดลงเป็น 1,823,420 บาทในปี

2556 แต่เมื่อปิดบัญชี 31 มีนาคม 2557 กลับขาดทุน 397,555 บาท ซึ่งเนื่องมาจากการเลี้ยงกุ้งที่ไม่ได้ผลในช่วงนี้ ผลผลิตที่สมาชิกมีขายผ่านสหกรณ์ลดลง ทั้งสมาชิกยังไม่สามารถชำระหนี้ที่กู้ยืมไปจากสหกรณ์ได้ (สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด 2554, 2555, 2556, 2557)

2.1.2 โครงสร้างการบริหารและจำนวนสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

ณ วันปิดบัญชี 31 มีนาคม 2557 สหกรณ์ มีสมาชิก 270 คน มีทุนเรือนหุ้น 1,821,960 บาท ทุนสำรอง 3,776,683 บาท ทุนสะสม 451,945 บาท อย่างไรก็ตามสหกรณ์ ยังมีสินเชื่อที่ให้แกสมาชิกไป 13,605,580 บาท ซึ่งมีลูกหนี้สามารถชำระหนี้ได้ตามสัญญาร้อยละ 65.74 ของหนี้ที่ถึงกำหนดชำระ ยังมีรายได้ค้างรับ 1,090,288 บาท และรายได้จากธุรกิจการให้สินเชื่อ 35,898 บาท ซึ่งทำให้สหกรณ์ยังสามารถทำกำไรจากธุรกิจสินเชื่อได้ แต่ขาดทุนในธุรกิจจัดหาพันธุ์กุ้ง อาหารกุ้ง การรวบรวมผลผลิต รวมขาดทุน 397,555 บาท (สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด 2557)

เงื่อนไขการเป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด กำหนดไว้ว่าผู้ที่จะเป็นสมาชิก ต้องตั้งบ้านเรือนหรือจดทะเบียนฟาร์มผู้เลี้ยงสัตว์น้ำอยู่ที่อำเภอปราณบุรี อำเภอสามร้อยยอด อำเภอกุยบุรี และอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และต้องชำระเงินค่าหุ้นตามจำนวนที่จะถือครบถ้วน ปัจจุบันสมาชิกมีพื้นที่อยู่ในอำเภอสามร้อยยอด (ในตำบลไร่เก่า ตำบลไร่ใหม่ ตำบลศาลาลัย และตำบลศิลาลอย) และอำเภอกุยบุรี (ตำบลสามกระชาย)

สหกรณ์มีคณะกรรมการดำเนินการฯ ประกอบด้วยกรรมการรวม 13 คน ซึ่งจะมาจากตัวแทนในแต่ละพื้นที่ คณะกรรมการดำเนินการฯ ชุดปัจจุบันในเดือนมกราคม 2558 เป็นชุดที่ 8 มีรายนามดังต่อไปนี้

1. นายเดชา บรรลือเดช	ประธานคณะกรรมการฯ
2. นายรังสรรค์ ยิ้มโย	รองประธานฯคนที่หนึ่ง
3. นายสมศักดิ์ ทองตัน	รองประธานฯคนที่สอง
4. นายเชน ชั่วเอ็ง	รองประธานฯคนที่สาม
5. นายดาลัต บุญคล้าย	เลขานุการ
6. นายประสิทธิ์ชัย ศิริถาวรชัย	เหรัญญิก
7. นางสาวมาลีกา บรรลือเดช	กรรมการ
8. นายสุนันท์ รักยิ้ม	กรรมการ
9. นายสุพจน์ อยู่ดี	กรรมการ
10. นายสมลชัย คงเรียน	กรรมการ
11. นายเศรษฐกิจ เหล่าชวน	กรรมการ
12. นายสายัณห์ บุญมา	กรรมการ
13. นายสมนึก เลิกอ่ำ	กรรมการ

และมีผู้ตรวจสอบกิจการสองคนคือ นางสาวสุตา ทรัพย์เจริญกุล และ นายสมพล ทองขาว

ทั้งนี้ในช่วงที่ไม่สามารถเข้าร่วมคณะกรรมการดำเนินการฯได้เนื่องจากครบวาระตามข้อกำหนด นายเดชา บรรลือเดช จะทำหน้าที่ผู้จัดการสหกรณ์ ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ดูแลสหกรณ์ อย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด สหกรณ์ มีการจัดประชุมกรรมการดำเนินการฯ เป็นประจำอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง มีการถ่ายทอดความรู้ทั้งในการเลี้ยงกุ้ง

และการบริหารจัดการให้สมาชิกและกรรมการรุ่นต่อไป สหกรณ์ฯ มีเจ้าหน้าที่ทำงานอีกห้าตำแหน่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่บัญชี เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ นักวิชาการ และแม่บ้าน

2.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

หลังจากการสำรวจขั้นต้นในเดือนตุลาคม 2557 ในการสำรวจครั้งที่หนึ่งเดือนมกราคม 2558 ได้ออกแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด 30 ราย ในส่วนของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเกี่ยวกับสมาชิกสหกรณ์ฯ ได้แสดงผลดังปรากฏในตารางที่ 2-1 ถึง 2-2

จากตารางที่ 2-1 สมาชิกที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่คือร้อยละ 73.33 เป็นชาย อีกร้อยละ 26.67 เป็นหญิง อายุเฉลี่ย 49 ปี ที่มีอายุมากที่สุดคือ 64 ปี ที่อายุน้อยที่สุดคือ 32 ปี ร้อยละ 90.00 สมรสแล้วและมีบุตร ที่เป็นโสดมีอยู่เพียงร้อยละ 6.67 และเป็นม่ายมีอยู่ร้อยละ 3.33

สมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยมีอยู่ครัวเรือนละ 5 คน ครัวเรือนที่มีสมาชิกมากที่สุดมีสมาชิก 9 คน นับเป็นครัวเรือนขนาดใหญ่ แต่ก็ยังมีครัวเรือนที่มีสมาชิกเพียง 2 คน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเป็น 2 คน ดังนั้นส่วนใหญ่ขนาดครัวเรือนของสมาชิกสหกรณ์ฯ อยู่ระหว่าง 3 – 7 คน ในจำนวนนี้มีสมาชิกที่อยู่ในวัยทำงานโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 3 คน ที่เหลือจะเป็นเด็กเล็กและที่ยังอยู่ในวัยเรียนหรือผู้สูงอายุที่ไม่ได้ทำงานแล้ว สมาชิกที่ทำงานเพาะเลี้ยงกุ้งโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คน จำนวนสมาชิกสูงสุดที่ทำงานเลี้ยงกุ้งคือ 4 คน น้อยที่สุดคือคนเดียว นอกจากเลี้ยงกุ้งแล้วยังมีสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานการเกษตรอื่นๆ เฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คน โดยมีการทำไร่ มักจะเป็นไร่สับปะรด ทำนาข้าว และมีที่ทำประมงพื้นบ้านและเลี้ยงปลาอีกเล็กน้อย ที่ทำงานนอกการเกษตรโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คน มีทั้ง รับจ้างทั้งรับจ้างทั่วไปและทำงานโรงงาน คำขาย แกะสลักหิน รับราชการ บางรายเป็นแม่บ้านเท่านั้น

ในด้านการศึกษาใกล้เคียงครึ่งหนึ่งของสมาชิกคือร้อยละ 40.00 จบประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงไปร้อยละ 33.33 จบประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 16.67 จบมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอยู่ร้อยละ 6.67 ที่จบมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับการศึกษาสูงสุดที่พบคือที่จบประกาศนียบัตรวิชาชีพมีเพียงร้อยละ 3.33

สำหรับประสบการณ์การเพาะเลี้ยงกุ้ง จากตารางที่ 2-2 โดยเฉลี่ย สมาชิกเลี้ยงกุ้งมาแล้ว 12 ปี สูงที่สุดเลี้ยงมาแล้ว 26 ปี และต่ำที่สุดคือเลี้ยงมาแล้ว 5 ปี นับว่าสมาชิกมีประสบการณ์การเลี้ยงกุ้งมายาวนาน สมาชิกทั้งหมดเลี้ยงกุ้งอยู่ในพื้นที่นี้ สมาชิกทั้งหมดเคยรับการฝึกอบรมการเพาะเลี้ยงกุ้ง มากที่สุดคือร้อยละ 83.33 ได้รับการฝึกอบรมจากสหกรณ์ฯ รองลงไปคือ ร้อยละ 43.33 ได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยงานของภาครัฐ มีอยู่ร้อยละ 13.33 ที่ได้รับการฝึกอบรมจากเอกชนซึ่งมักจะเป็นบริษัทที่ขายปัจจัยการผลิต ในจำนวนนี้สมาชิกร้อยละ 39.99 ได้รับการฝึกอบรมมากกว่าหนึ่งแหล่ง

ตารางที่ 2-1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รายการ		ข้อมูลทั่วไป			
จำนวนตัวอย่างสมาชิกรวม (ราย)		30			
เพศ	จำนวน	ร้อยละของ			
	(ราย)	ตัวอย่างสมาชิก			
ชาย	22	73.33			
หญิง	8	26.67			
อายุ(ปี)			ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด
					ต่ำสุด
รวมเฉลี่ย			49	9	64
สถานะสมรส	จำนวน	ร้อยละของ			
	(ราย)	ตัวอย่างสมาชิก			
โสด	2	6.67			
สมรสมีบุตร	27	90.00			
ม้าย	1	3.33			
สมาชิกในครัวเรือน(คน)			ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด
					ต่ำสุด
รวมเฉลี่ย			5	2	9
อยู่ในวัยทำงาน			3	1	6
เลี้ยงกุ้ง			2	1	4
การเกษตร			2	1	3
นอกการเกษตร			2	1	4
การศึกษา	จำนวน	ร้อยละของ			
	(ราย)	ตัวอย่างสมาชิก			
ประถมศึกษาปีที่ 4	12	40.00			
ประถมศึกษาปีที่ 6	10	33.33			
มัธยมศึกษาตอนต้น	2	6.67			
มัธยมศึกษาตอนปลาย	5	16.67			
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	1	3.33			

ตารางที่ 2-2 ประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รายการ	ประสิทธิภาพ			
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
ประสิทธิภาพเลี้ยงสัตว์น้ำ(ปี)				
รวมเฉลี่ย	12	5	26	5
ประสิทธิภาพเลี้ยงกุ้งในพื้นที่(ปี)	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
รวมเฉลี่ย	12	5	26	5

		ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก
การได้รับการอบรมเพาะเลี้ยงกุ้ง	จำนวน(ราย)	
เคย	30	100.00
ภาครัฐ	13	43.33
ภาคเอกชน	4	13.33
สหกรณ์ฯ	25	83.33
ไม่เคย	0	0.00

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด มีผู้นำสหกรณ์ฯ ที่เข้มแข็งมีความรู้และประสบการณ์ในการเลี้ยงกุ้งและมุ่งมั่นที่จะถ่ายทอดความรู้ให้สมาชิกรายอื่น เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานสหกรณ์ฯ มาโดยตลอด สมาชิกให้ความมกย่องนับถือ

2.1.4 สภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

ตารางที่ 2-3 แสดงรายได้ - รายจ่ายและหนี้สินของครัวเรือนสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด โดยเฉลี่ยรายได้ที่ยังไม่หักค่าใช้จ่ายเป็น 398,201 บาท/ครัวเรือน/ปี ที่มีรายได้สูงที่สุดคือ 1,930,000 บาท/ครัวเรือน/ปี ต่ำที่สุดคือ 42,000 บาท/ครัวเรือน/ปี รายจ่ายของครัวเรือนซึ่งไม่รวมต้นทุนในการเลี้ยงกุ้งหรือการลงทุนในอาชีพอื่นๆ เฉลี่ย 146,000 บาท/ครัวเรือน/ปี อย่างไรก็ตามสมาชิกส่วนใหญ่คือร้อยละ 93.33 มีหนี้สิน ซึ่งในระยะนี้มักจะเกิดจากการลงทุนเลี้ยงกุ้งแล้วเกิดปัญหากุ้งตายในระยะต้น ทำให้ขาดทุนเป็นหนี้ สมาชิกที่มีหนี้สินมีหนี้โดยเฉลี่ย 707,679 บาท/ครัวเรือน สมาชิกส่วนมาก (ร้อยละ 66.67) กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์มีหนี้เฉลี่ย 624,143 บาท/ครัวเรือน มีตั้งแต่ที่เป็นหนี้น้อยที่สุด 37,000 บาท/ครัวเรือนไปจนถึง 2,000,000 บาท/ครัวเรือน รองลงไปเป็นการกู้ยืมจาก สหกรณ์ฯ (ร้อยละ 56.67) มีวงเงินหนี้ไม่สูงนักคือเฉลี่ย 109,833 บาท/ครัวเรือน มีตั้งแต่ที่เป็นหนี้น้อยที่สุด 20,000 บาท/ครัวเรือนไปจนถึง 300,000 บาท/ครัวเรือน ถัดไปเป็นสมาชิกที่กู้หน้กระบบ (ร้อยละ 20.00) เป็นหนี้เฉลี่ย 143,333 บาท/ครัวเรือน มีตั้งแต่ที่เป็นหนี้น้อยที่สุด 20,000 บาท/ครัวเรือนไปจนถึง 600,000 บาท/ครัวเรือน มีทั้งกู้จากญาติซึ่งบางรายไม่เสียดอกเบี้ยเป็นเงินยืมมาใช้จ่าย และกู้จากคนในพื้นที่รวมทั้งผู้ขายปัจจัยการผลิต ที่กู้จากธนาคารพาณิชย์ (ร้อยละ 16.67) เป็นหนี้โดยเฉลี่ย 625,714 บาท/ครัวเรือน มีตั้งแต่ที่เป็นหนี้น้อยที่สุด 30,000 บาท/ครัวเรือนไปจนถึง 1,400,000 บาท/ครัวเรือน สมาชิกร้อยละ 10.00 กู้จากกองทุนหมู่บ้านมีหนี้เฉลี่ย 50,000 บาท/ครัวเรือน มีตั้งแต่ที่เป็นหนี้น้อยที่สุด 30,000 บาท/ครัวเรือนไปจนถึง 60,000 บาท/ครัวเรือน

ตารางที่ 2-3 รายได้-รายจ่าย และ หนี้สินของครัวเรือนตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รายการ	ค่า			
	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (บาท/ครัวเรือน/ปี)	398,201	368,804	1,930,000	42,000
รายจ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน (บาท/ครัวเรือน/ปี)	146,000	79,667	360,000	36,000
หนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนในปัจจุบัน (บาท/ครัวเรือน)	707,679	745,427	2,600,000	28,000
กู้จากสหกรณ์ (บาท)	109,833	87,865	300,000	20,000
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	8	2	15	6
กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (บาท/ครัวเรือน)	624,143	598,683	2,000,000	37,000
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	8	2	13	3
กู้จากธนาคารพาณิชย์ (บาท/ครัวเรือน)	625,714	520,060	1,400,000	30,000
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	11	5	18	6
กู้จากแหล่งเงินกู้นอกระบบ (บาท/ครัวเรือน)	143,333	225,448	600,000	20,000
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	22	30	60	-
กู้จากกองทุนหมู่บ้าน (บาท/ครัวเรือน)	50,000	17,321	60,000	30,000
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	12	0	12	12

2.1.5 สภาพกายภาพของชุมชน

สมาชิกสหกรณ์ฯ ส่วนใหญ่จะเป็นสมาชิกที่อยู่ในอำเภอสามร้อยยอด ซึ่งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประมาณ 50 กม. ประกอบด้วยห้าตำบลคือ ตำบลสามร้อยยอด ซึ่งมีพื้นที่ใกล้ชายฝั่งอ่าวไทย และมีอีกสี่ตำบล คือ ตำบลศิลาลอย ตำบลศาลาลย์ ตำบลไร่เก่า และ ตำบลไร่ใหม่ ซึ่งมีพื้นที่วางตัวในแนวตะวันออกต่อจากตำบลสามร้อยยอดไปทางตะวันตกซึ่งเป็นพื้นที่ภูเขา อำเภอสามร้อยยอดมีเนื้อที่ประมาณ 555,000 ไร่ พื้นที่ร้อยละ 52 เป็นที่ราบซึ่งใช้ทำการเกษตรได้ ร้อยละ 46 ของพื้นที่ใช้ปลูกสับปะรด ข้าว มะม่วง ขนุน มะพร้าว อ้อย ปาล์มน้ำมัน พืชผัก ตลอดจนใช้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีโรงงานแปรรูปสับปะรดบรรจุกระป๋องอยู่ในพื้นที่ มีถนนเพชรเกษมเป็นเส้นทางคมนาคมหลักซึ่งทางฝั่งตะวันออกของถนนเป็นพื้นที่ที่ติดทะเล มีส่วนที่ใช้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ พื้นที่ที่ติดทะเลมีการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและที่พัก มีถนนเลียบชายฝั่งอ่าวไทย และมีถนนคอนกรีตและถนนลูกรังเชื่อมโยงกันในพื้นที่ พื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด

ระหว่างการสำรวจสัมภาษณ์เพื่อกรอกแบบสอบถามในเดือนมกราคม 2558 สมาชิกส่วนหนึ่งต้องหยุดเลี้ยงกุ้งไปเพราะมีปัญหากุ้งตายในระยะต้นที่ยังไม่มีแนวทางการแก้ไขที่ชัดเจน ทั้งยังมีโรคกุ้งที่ทำให้เลี้ยงไม่ได้ผล ขาดทุนติดต่อกันมาหลายรอบ ไม่สามารถลงทุนเลี้ยงใหม่ได้

พื้นที่ที่ยังพอมีสมาชิกเลี้ยงกุ้งอยู่ได้แก่ที่ ตำบลไร่เก่าและตำบลไร่ใหม่ อำเภอสามร้อยยอด และมีสมาชิกผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กอีกส่วนหนึ่งที่ตำบลสามกระหายในอำเภอกุยบุรี

ตำบลไร่เก่า มีเนื้อที่ 56,250 ไร่ พื้นที่ที่เลี้ยงกุ้งจะตั้งอยู่บริเวณติดกับอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ในบริเวณหมู่ 2 ของตำบลนี้ ถัดออกมาจากบริเวณที่เลี้ยงกุ้ง ถัดจากทางรถไฟเข้ามาทางถนนเพชรเกษม ยังมีพื้นที่ที่ปลูกข้าว ปลูกปาล์มน้ำมัน ทำไร่สับปะรด ปลูกอ้อย ทำสวนผลไม้ และปลูกยางพารา พื้นที่ส่วนนี้มีอยู่ทั้งทางฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของถนนเพชรเกษมต่อไปถึงชายแดนเทือกเขาตะนาวศรี ติดชายแดนเมียนมาร์

ตำบลไร่เก่าเดิมขึ้นกับอำเภอปราณบุรี แต่เมื่อมีการเลื่อนฐานะกิ่งอำเภอสามร้อยยอดขึ้นเป็นอำเภอ ตำบลไร่เก่าย้ายมาสังกัดอำเภอสามร้อยยอด พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ แหล่งน้ำมีน้ำจากทุ่งสามร้อยยอด บึงบัวสามร้อยยอด ห้วยและฝายน้ำล้น พื้นที่เหมาะแก่การทำการเกษตร แต่พื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตอุทยานฯ จึงยังไม่มีเอกสารสิทธิ์การถือครองที่ดิน นอกจากนั้นส่วนใหญ่จะมีโฉนด รองลงมาคือเอกสารสิทธิ์เป็นหนังสือรับรองการทำประโยชน์ซึ่งส่วนมากเป็น น.ส. 3 และ น.ส. 3 ก มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน แต่ยังเดินสายไฟไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ ระบบประปาเป็นระบบน้ำดิบ มีการสร้างฝายน้ำล้น มีสัญญาณโทรศัพท์ซึ่งส่วนมากจะใช้โทรศัพท์มือถือ มีหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน และมีถนนเชื่อมโยงทั่วถึง ทั้งถนนลาดยาง ถนนคอนกรีต และถนนลูกรัง

ตำบลไร่เก่ามีครัวเรือน 1,363 ครัวเรือน เฉพาะในหมู่ 2 ที่เลี้ยงกุ้งมี 58 ครัวเรือน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง รองลงมาเป็นทำการเกษตรทั้งทำไร่ทำสวน ทำนา และเลี้ยงกุ้ง รายได้เฉลี่ยของประชากรตำบลไร่เก่า เป็น 219,286 บาท/ครัวเรือน/ปี หรือ 58,071 บาท/คน/ปี เฉพาะหมู่ 2 รายได้ต่ำกว่าระดับเฉลี่ยของตำบล คือ 136,793 บาท/ครัวเรือน/ปี หรือ 54,246 บาท/คน/ปี (องค์การบริหารส่วนตำบลไร่เก่า ,2557)

ตำบลไร่ใหม่ตั้งอยู่ทางทิศใต้ติดต่อกับตำบลไร่เก่า และมีพื้นที่ทางตะวันออกที่ติดต่อกับอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด มีพื้นที่ 52,500 ไร่ เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 19,930 ไร่ พื้นที่เลี้ยงกุ้งอยู่ในหมู่ 5 ซึ่งตั้งอยู่ติดกับอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด พื้นที่นี้มีน้ำท่วมเป็นประจำทุกปีในช่วงน้ำหลากเนื่องจากเป็นพื้นที่ลุ่มน้ำขัง ถัดเข้ามาทางตะวันตกเป็นพื้นที่ปลูกข้าว เลี้ยงมาขามทางรถไฟและถนนเพชรเกษมไป เป็นพื้นที่ทำสวนผลไม้ สวนปาล์ม สลับกับนาข้าว ไปจนถึงทางพื้นที่ด้านตะวันตก ซึ่งติดต่อกับตำบลหาดขามของอำเภอกุยบุรี

ตำบลไร่ใหม่มีแหล่งน้ำธรรมชาติจากลำห้วยสี่แห่ง คือ ห้วยนาวัลเปรียง ห้วยหนองจิ ห้วยขมิ้น และห้วยน้ำหยด และมีการสร้างแหล่งน้ำในรูปของฝายน้ำล้น อ่างเก็บน้ำ และสระน้ำ รพช. มีประปาหมู่บ้าน เฉพาะหมู่ 5 ใช้น้ำจากประปาภูมิภาค มีถนนเข้าถึงพื้นที่ทั้งถนนลาดยาง ถนนคอนกรีต และถนนลูกรัง

ตำบลไร่ใหม่มีครัวเรือน 608 ครัวเรือนประชากรมี รายได้เฉลี่ย 216,583 บาท/ครัวเรือน/ปี หรือ 60,322 บาท/คน/ปี ส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรม และรับจ้าง เฉพาะในหมู่ 5 ที่เลี้ยงกุ้ง มี 175 ครัวเรือน รายได้เฉลี่ย 210,488 บาท/ครัวเรือน/ปี หรือ 56,089 บาท/คน/ปี ทำประมงรวมทั้งเพาะเลี้ยงกุ้งมากที่สุด รองลงไปรับจ้าง

ตอนใต้ของตำบลไร่ใหม่เป็นตำบลสามกระต่าย อำเภอกุยบุรี ซึ่งมีสมาชิกสหกรณ์ฯ ตั้งบ้านเรือนอยู่ เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก

2.1.6 การเป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

1) จำนวนปีและเหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิก จากตารางที่ 2-4 สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด เกือบทั้งหมดคือร้อยละ 96.67 เป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ มาแล้วมากกว่าหนึ่งปี มีเพียงร้อยละ 3.33 ที่เพิ่งเป็นสมาชิกมาได้หนึ่งปี โดยเฉลี่ยเป็นสมาชิกมาแล้ว 6 ปี ที่เป็นสมาชิกมานานที่สุดคือ 7 ปี เมื่อสอบถามถึงสาเหตุที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ ร้อยละ 70.00 ให้เหตุผลว่าต้องการสินเชื่อปัจจัยการผลิต รองลงไปร้อยละ 66.67 รวมกลุ่มเพื่อการต่อรองซื้อปัจจัยการผลิต ร้อยละ 63.33 เข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการความรู้เชิงลึกทางเทคนิคการเลี้ยงกุ้งที่ทันสมัย ร้อยละ 53.33 ต้องการความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้ง ซึ่งสหกรณ์ฯ มีการให้ความรู้ทั้งพื้นฐานและเชิงลึก

อย่างสม่ำเสมอ ผู้นำสหกรณ์ฯ สามารถให้คำแนะนำที่สมาชิกเห็นว่าเป็นประโยชน์ ร้อยละ 40.00 เข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการร่วมกันแก้ปัญหาเรื่องโรคสัตว์น้ำ สอดคล้องกับการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ มีสมาชิกอยู่อย่างละร้อยละ 36.67 ที่เข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการรวมกันต่อรองการขายผลผลิตให้ได้ราคาที่เป็นธรรม และ ให้สหกรณ์ฯ ช่วยจดทะเบียน/ทำใบสำคัญ มีสมาชิกเพียงร้อยละ 16.67 ที่เข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการให้สหกรณ์ฯ รวบรวมผลผลิตและประสานด้านการตลาด และอย่างละร้อยละ 3.33 เข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการให้สหกรณ์ฯ ประสานเครือข่ายราชการและเอกชน และเข้าเป็นสมาชิกเพื่อช่วยเหลือชุมชน

เมื่อให้สมาชิกเลือกตอบเหตุผลสำคัญที่สุดของการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ เพียงข้อเดียว สมาชิกร้อยละ 43.33 เลือกการขอรับความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต ซึ่งข้อนี้สหกรณ์ฯ ดำเนินการโดยอาศัยความเชื่อถือในตัวผู้นำสหกรณ์ฯ เจาะขอความร่วมมือจากผู้ขายอาหารสำเร็จรูปในพื้นที่ ขอซื้ออาหารโดยเงินเชื่อตกลงจ่ายเงินเมื่อจับกุ้งแล้วในปี 2556 ซึ่งเป็นช่วงที่สหกรณ์ฯ เริ่มมีปัญหาการชำระหนี้ของสมาชิกทั้งเงินกู้และเงินเชื่อซื้อปัจจัยการผลิต เนื่องจากสมาชิกเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล สมาชิกที่ขอซื้อเงินเชื่อต้องเลี้ยงกุ้งมาแล้วประมาณสองเดือนซึ่งพอจะประเมินได้ว่ากุ้งที่เลี้ยงจะรอดให้ได้ผลจับ จึงจะขอซื้ออาหารกุ้งโดยใช้เงินเชื่อได้ อย่างไรก็ตามในภาวะที่กุ้งมีอาการตายในระยะต้น และการเกิดโรคตัวแดง ยังมีผู้เลี้ยงกุ้งบางรายที่ไม่สามารถเลี้ยงกุ้งให้รอดปลอดจากโรคได้ กุ้งตาย และไม่สามารถชำระค่าพันธุ์และอาหารกุ้งได้ ต้องเป็นหนี้ซึ่งเป็นภาระต่อไป รองลงไปสมาชิกร้อยละ 23.33 รายงานว่าเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ เพราะต้องการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร ซึ่งเป็นเหตุผลที่ควรมีความสำคัญในการรวมกันเป็นสหกรณ์ฯ สมาชิกร้อยละ 16.67 เลือกเหตุผลของการได้รับ/แลกเปลี่ยนข่าวสาร อีกร้อยละ 10.00 เลือกการเข้าร่วมโครงการขายกุ้งให้เทศบาล ซึ่งเป็นการร่วมมือของสหกรณ์ฯ กับชุมชนสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด ที่หยุดดำเนินการไปแล้ว สมาชิกอีกร้อยละ 6.67 เลือกเหตุผลของการเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ ว่าต้องการเงินกู้ยืม ปัจจุบันสหกรณ์ฯ มีข้อจำกัดในการให้กู้ยืมแก่สมาชิก เนื่องจากเริ่มมีปัญหาการเรียกเก็บหนี้ เนื่องจากผลผลิตที่ลดลง เสียหายจากอาการกุ้งตายในระยะต้นและโรคกุ้ง ทำให้กิจกรรมด้านการขายผลผลิตมีน้อยลง รายได้ของสหกรณ์ฯ ลดลง และยังไม่สามารถเรียกเก็บหนี้จากสมาชิกบางรายที่ผลผลิตเสียหายได้

ตารางที่ 2-4 จำนวนปีที่เป็สมาชิกและเหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกของครัวเรือนตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รายการ		จำนวนปีและเหตุผล				
จำนวนปีที่เป็สมาชิก		จำนวน(ราย)	ร้อยละของตัวอย่าง			
หนึ่งปี		1	3.33			
มากกว่าหนึ่งปี		29	96.67			
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	
จำนวนปีเฉลี่ย		6	2	7	1	
เหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ		จำนวน(ราย)	ร้อยละของตัวอย่าง			
ความรู้พื้นฐาน		16	53.33			
ความรู้เชิงลึกเทคนิคที่ทันสมัย		19	63.33			
แก้ปัญหาโรคสัตว์น้ำ		12	40.00			
การต่อรองซื้อปัจจัยการผลิต		20	66.67			
สินเชื้ซื้อปัจจัยการผลิต		21	70.00			
ช่วยจดทะเบียน/ทำใบสำคัญ		11	36.67			
การต่อรองขายผลผลิต		11	36.67			
สหกรณ์ฯรวบรวมและประสานการตลาด		5	16.67			
ถ่ายทอดความรู้จากสหกรณ์ฯ		6	20.00			
พัฒนาการเป็นผู้นำ		2	6.67			
ประสานเครือข่ายราชการและเอกชน		1	3.33			
ช่วยเหลือชุมชน		1	3.33			
เหตุผลที่สำคัญที่สุด						
ร่วมโครงการขายเทสโกโลตัส		3	10.00			
ขอรับความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต		13	43.33			
ต้องการเงินกู้ยืม		2	6.67			
ข่าวสาร		5	16.67			
สร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร		7	23.33			

2) กิจกรรมที่สมาชิกทำร่วมกับสหกรณ์ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2-5 โดยเฉลี่ยสมาชิกถือหุ้นสหกรณ์ฯ รายละเอียด 2,284 บาท ร้อยละ 20.00 เคยเป็นกรรมการคณะดำเนินการฯ

ในการซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ฯ สมาชิกร้อยละ 63.33 ซื้อพันธุ์กุ้งและอาหารกุ้งจากสหกรณ์ฯ ส่วนใหญ่ซื้อเงินเชื่อ โดยมีระยะเวลาในการชำระเงิน 3 เดือน สำหรับการซื้อพันธุ์กุ้ง สมาชิกร้อยละ 60.00 ซื้อเงินเชื่อจากสหกรณ์ฯ มีเพียงร้อยละ 6.67 ซื้อเงินสด แต่ในจำนวนนี้ก็มียกขั้ที่ซื้อทั้งเงินเชื่อและเงินสด ปริมาณพันธุ์กุ้งที่ซื้อจากสหกรณ์ฯ คิดเป็นร้อยละ 86.36 ของปริมาณที่ใช้ ในการซื้ออาหารกุ้ง ทั้งหมดที่ซื้อจากสหกรณ์ฯ ซื้อเงินเชื่อ ระยะเวลา 3 เดือน มีร้อยละ 3.33 ที่ซื้อทั้งเงินเชื่อและจ่ายเงินสดด้วย ปริมาณที่ซื้อจากสหกรณ์ฯ เป็นเกือบทั้งหมดของที่ใช้ คือเฉลี่ยร้อยละ 96.67 สมาชิกร้อยละ 30.00 ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์จากสหกรณ์ฯ ทั้งหมดจ่ายเงินเชื่อระยะเวลา 3 เดือน ปริมาณเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ที่ซื้อจากสหกรณ์ฯโดยเฉลี่ยเป็นร้อยละ 84.44 ของปริมาณที่ใช้ และยังมีร้อยละ 3.33 ที่ซื้ออาหารเสริมจากสหกรณ์ฯ โดยจ่ายเงินเชื่อ

ตารางที่ 2-5 การร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ฯของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รายการกิจกรรม	บาท/ราย	
มูลค่าหุ้นสหกรณ์เฉลี่ย	2,284	
	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก	
เคยเป็นกรรมการสหกรณ์	6	20.00
	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก	ปริมาณที่ ซื้อ (ร้อยละ ของที่ใช้) เงินซื้อ (ราย) ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก ระยะเวลา เฉลี่ย (เดือน) เงิน สด (ราย) ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก
การซื้อปัจจัยการผลิต		
ซื้อพันธุ์กุ้ง	19	63.33
ซื้ออาหารกุ้ง	19	63.33
ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์	9	30.00
ซื้ออาหารเสริม	1	3.33
	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก	ปริมาณที่ ขาย (ร้อยละ ของ ผลผลิต)
ขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ฯ	14	46.67
	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก	หนี้คงค้าง เฉลี่ย(บาท/ ราย)
ยังมีหนี้คงค้างชำระ	19	63.33
	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก	เงินปันผล เฉลี่ย(บาท/ ราย)
ได้เงินปันผลในปี	26	86.67
	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก	จำนวนครั้ง เฉลี่ย(ครั้ง/ ปี)
การเข้าประชุมสหกรณ์		
เข้าประชุม	29	96.67
เฉพาะประชุมประจำปี	16	53.33
ตามที่สหกรณ์ฯแจ้ง	13	43.34
ไม่เข้า	1	3.33
ไม่ว่าง	1	3.33

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรีจำกัด ให้ความช่วยเหลือจัดหาปัจจัยการผลิตให้แก่สมาชิกเท่าที่สามารถทำได้ สมาชิกมากกว่าครึ่งหนึ่งใช้บริการพันธุ์กุ้งและอาหารกุ้งสำเร็จรูปที่เป็นอาหารเม็ดที่สหกรณ์ จัดให้ และใช้พันธุ์และอาหารที่ซื้อจากสหกรณ์ เป็นสำคัญ

ในการขายผลผลิต สมาชิกร้อยละ 46.67 ขายกุ้งผ่านสหกรณ์ โดยขายผลผลิตเกือบทั้งหมดให้แก่สหกรณ์ โดยเฉลี่ยเป็นร้อยละ 98.18 ของผลผลิตที่ได้ สหกรณ์ สามารถรวมมือส่งกุ้งขายให้เทสโก้โลตัส และยังสามารถติดต่อขายให้แหล่งอื่นๆ รวมทั้งผู้ซื้อเพื่อส่งออกไปตลาดต่างประเทศ แต่สหกรณ์ ยังมีวงเงินรับซื้อจำกัด ไม่สามารถให้บริการกับสมาชิกทุกรายได้ ในช่วงที่สำรวจสหกรณ์ ใช้วิธีตกลงรับซื้อเป็นบ่อๆไปจากสมาชิกที่สหกรณ์ จะรับซื้อผลผลิต โดยตกลงกับสมาชิกว่าสหกรณ์ จะซื้อผลผลิตจากบ่อนี้ (ส่วนมากจะกำหนดไว้หนึ่งบ่อต่อหนึ่งราย) สำหรับบ่อที่ตกลงกันไว้สหกรณ์ จะกำหนดรายละเอียดที่สมาชิกต้องปฏิบัติและติดตามดูแลเพื่อช่วยให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้ผล

มีสมาชิกร้อยละ 63.33 ที่รายงานว่ากู้เงินและยังมีเงินค้างชำระกับสหกรณ์ โดยมีวงเงินค้างชำระเฉลี่ยรายละ 111,444 บาท สมาชิกยังมีปัญหาการชำระหนี้ให้แก่สหกรณ์ โดยเฉพาะในช่วงที่มีปัญหากุ้งเลี้ยงไม่รอดด้วยอาการกุ้งตายในระยะต้นและโรคตัวแดง

สมาชิกสหกรณ์ ร้อยละ 86.67 รายงานว่าได้เงินปันผลจากสหกรณ์ ในปี 2556 เฉลี่ย 69 บาท/ราย

สมาชิกสหกรณ์ เกือบทั้งหมดคือร้อยละ 96.67 เข้าประชุมสมาชิกสหกรณ์ ในจำนวนนี้ที่เข้าประชุมเฉพาะประชุมใหญ่สามัญประจำปีมีอยู่ร้อยละ 53.33 และร้อยละ 43.34 เข้าประชุมตามที่สหกรณ์ แจ้งมา ทั้งประชุมสามัญประจำปีและประชุมอื่นๆ โดยเฉลี่ยเข้าประชุม 6 ครั้งต่อปี ที่ไม่เข้าประชุมมีเพียงร้อยละ 3.33 ให้เหตุผลว่าไม่ว่าง นับได้ว่าสมาชิกมีความสนใจร่วมมือกับสหกรณ์ สูง

3) ความคาดหวังที่สมาชิกมีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ ตารางที่ 2-6 แสดงความคาดหวังของสมาชิกที่มีต่อผู้นำสหกรณ์ ต่อเงินทุนที่สหกรณ์ อาจให้กู้ยืม ต่อการบริการปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ ต่อความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง และ ต่อกิจกรรมการตลาดที่สหกรณ์ จะทำ

ในด้านผู้นำ สมาชิกมีความคาดหวังในระดับมากถึงมากที่สุด ที่สมาชิกคาดหวังมากที่สุดคือ ความซื่อสัตย์ และ ความเป็นธรรม (4.93) ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง (4.83) และเสียสละเพื่อสหกรณ์ (4.43) และคาดหวังว่าผู้นำจะต้องเป็นประธานคณะกรรมการดำเนินการฯ (4.30) ที่คาดหวังมากที่สุดได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพอื่นๆ เพื่อเพิ่มรายได้ (4.00)

ในส่วนของเงินทุนที่สหกรณ์อาจให้กู้ยืม ประเด็นนี้ที่สมาชิกคาดหวังมากที่สุดคือ สหกรณ์ จะสามารถให้กู้ยืมได้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ (4.60) ในระดับรองลงไป ที่คาดหวังมาก คือคาดหวังว่าสหกรณ์ จะสามารถให้กู้ยืมในลักษณะร่วมทุนกับสหกรณ์ (4.20) และ สหกรณ์ จะสามารถให้กู้ยืมโดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน (4.17) สมาชิกยังคาดหวังการกู้ยืมเงินจากสหกรณ์

ในส่วนของการปัจจัยการผลิต สมาชิกคาดหวังมากที่สุดว่าสหกรณ์ จะสามารถหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพมาให้ได้ (4.87) จะซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ ได้โดยใช้เงินเชื่อ (4.77) และที่คาดหวังมากที่สุดคือสหกรณ์ จะสามารถขายให้ได้ในราคาต่ำกว่าท้องตลาด (4.20)

ในด้านการเพาะเลี้ยงกุ้ง สมาชิกคาดหวังมากที่สุดว่าสหกรณ์ จะสามารถให้ความรู้ด้านเทคนิคการเพาะเลี้ยง (4.63) และสหกรณ์ จะช่วยให้สมาชิกร่วมมือกันแก้ปัญหาเมื่อเกิดวิกฤติ (4.43) ซึ่งสหกรณ์ มีแนวทางดำเนินงานสอดคล้องกับที่สมาชิกคาดหวัง

ตารางที่ 2-6 ลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด คาดหวัง

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับที่คาดหวัง
ที่คาดหวังเกี่ยวกับผู้นำ					
เสียสละเพื่อสหกรณ์ฯ	4.43	0.68	5	3	มากที่สุด
เป็นประธานคณะกรรมการสหกรณ์ฯ	4.30	0.79	5	3	มากที่สุด
ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยง	4.83	0.38	5	4	มากที่สุด
ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพอื่นๆเพื่อเพิ่มรายได้	4.00	1.23	5	1	มาก
มีความซื่อสัตย์	4.93	0.25	5	4	มากที่สุด
มีความเป็นธรรม	4.93	0.25	5	4	มากที่สุด
ที่คาดหวังเกี่ยวกับเงินทุนกู้ยืมจากสหกรณ์					
สหกรณ์ให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ	4.60	0.86	5	1	มากที่สุด
ให้กู้ยืมในลักษณะร่วมทุนกับสหกรณ์	4.20	1.13	5	1	มาก
สหกรณ์ให้กู้ยืมโดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน	4.17	1.37	5	1	มาก
ที่คาดหวังเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต					
สหกรณ์ให้ซื้อปัจจัยการผลิตโดยใช้เงินเชื่อ	4.77	0.43	5	4	มากที่สุด
สหกรณ์ขายปัจจัยการผลิตในราคาต่ำกว่าท้องตลาด	4.20	1.30	5	1	มาก
สหกรณ์จัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ	4.87	0.51	5	3	มากที่สุด
ที่คาดหวังเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง					
สหกรณ์ให้ความรู้เทคนิคการเพาะเลี้ยง	4.63	0.89	5	1	มากที่สุด
สมาชิกร่วมกันแก้ปัญหาเมื่อเกิดวิกฤต	4.43	0.90	5	1	มากที่สุด
ที่คาดหวังเกี่ยวกับการตลาดสัตว์น้ำ					
สหกรณ์ช่วยหาตลาดขายผลผลิตให้	4.20	1.30	5	1	มาก
สหกรณ์มีมาตรการรองรับการเปลี่ยนแปลงราคาขาย	4.53	0.94	5	1	มากที่สุด

ส่วนในประเด็นการตลาด สมาชิกคาดหวังมากที่สุดว่าสหกรณ์ จะมีมาตรการรองรับการเปลี่ยนแปลงราคาขาย (4.53) และคาดหวังในระดับมาก ว่าสหกรณ์ จะช่วยหาตลาดขายกุ้งให้ (4.23) การดำเนินงานในปัจจุบัน สหกรณ์ฯ ยังไม่มีมาตรการรองรับการเปลี่ยนแปลงราคากุ้งเนื่องจากราคาที่ขายขึ้นอยู่กับผู้รับซื้อและภาวะตลาดโดยทั่วไปเป็นสำคัญ แต่สหกรณ์ฯ สามารถหาช่องทางขายให้แก่สมาชิกได้ส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ ที่ทำให้ผู้รับซื้อให้ความเชื่อถือ

4) การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ตามลักษณะที่ทำอยู่ ตารางที่ 2-7 แสดงคะแนนที่สมาชิกให้แก่การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ สมาชิกโดยเฉลี่ยเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความพยายามดำเนินงานในระดับมากที่สุดและมาก ประเด็นที่สมาชิกเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีการดำเนินงานในระดับที่ทำมากที่สุด ตามลำดับได้แก่ มีการบริหารงานที่โปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม และ จัดประชุมอย่างสม่ำเสมอเพียงพอ (4.57) ตามมาด้วยการแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้สมาชิกทราบอยู่เสมอ (4.53) สนับสนุนการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพสมาชิก (4.50) การแจ้งผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบสม่ำเสมอ สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงานของสหกรณ์ฯ และสหกรณ์ฯ ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง (4.47) ให้ความรู้เกี่ยวกับช่องทางการขายผลผลิต (4.40) ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและสังคมในพื้นที่

(4.33) นอกนั้นสมาชิกให้คะแนนในระดับต่ำมาก ตามลำดับ ได้แก่ การมุ่งพัฒนาเพิ่มรายได้ยกระดับความเป็นอยู่ให้แก่สมาชิก (4.20) และ สมาชิกที่มีปัญหาการเพาะเลี้ยงสามารถขอรับความช่วยเหลือจากสหกรณ์ฯ ได้ (4.10) กล่าวได้ว่าสมาชิกมีความพอใจในความพยายามดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

ตารางที่ 2-7 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า		ระดับที่ดำเนินงาน
			ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	
แจ้งผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบสม่ำเสมอ	4.47	0.73	5	3	มากที่สุด
มุ่งพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้ยกระดับความเป็นอยู่สมาชิก	4.20	0.89	5	3	มาก
บริหารงานโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม	4.57	0.68	5	3	มากที่สุด
แจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้สมาชิกทราบอยู่เสมอ	4.53	0.94	5	1	มากที่สุด
สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงานของสหกรณ์ฯ	4.47	0.86	5	2	มากที่สุด
สมาชิกที่มีปัญหาการเลี้ยงกุ้งสามารถขอรับความช่วยเหลือได้	4.10	1.09	5	1	มาก
จัดประชุมสมาชิกอย่างสม่ำเสมอเพียงพอ	4.57	0.63	5	3	มากที่สุด
ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง	4.47	0.68	5	3	มากที่สุด
ให้ความรู้เกี่ยวกับช่องทางการขายผลผลิต	4.40	0.86	5	2	มากที่สุด
สนับสนุนการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพสมาชิก	4.50	0.78	5	3	มากที่สุด
ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและสังคมในพื้นที่	4.33	0.84	5	2	มากที่สุด

5) ความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ จากตารางที่ 2-8 พบว่าโดยเฉลี่ยสมาชิกเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถในการดำเนินงานในสามระดับคือ ระดับมากที่สุด มาก และปานกลาง ที่เห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถมากที่สุด ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความสามารถในการช่วยติดต่อหน่วยราชการเพื่อพัฒนาการเพาะเลี้ยงกุ้ง (4.53) การให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งที่ยั่งยืน (4.43) ความสามารถในการร่วมมือจัดตั้งเครือข่ายสหกรณ์ (4.40) และ สามารถช่วยจัดหาปัจจัยการผลิตให้บริการแก่สมาชิกที่ต้องการ (4.37) ทั้งนี้นายเดชฯ บรรลือเดช ผู้นำสหกรณ์ฯ เป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งที่มีทักษะและประสบการณ์ ได้รับการยอมรับเป็นที่รู้จักของวงการเลี้ยงกุ้งทั้งในภาครัฐและเอกชน สามารถประสานงานกับภาคส่วนต่างๆ ได้

ประเด็นที่สมาชิกเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถดำเนินงานในระดับมาก ได้แก่ ช่วยให้สมาชิกสามารถซื้อปัจจัยการผลิตในราคาที่เป็นธรรมลดต้นทุนได้ (4.17) เท่าๆกับสามารถช่วยให้สมาชิกมีรายได้ดีขึ้น ตามมาด้วย และความสามารถในการช่วยให้สมาชิกขายกุ้งได้ในราคาที่ดีขึ้น (4.00) สามารถช่วยให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้มีคุณภาพดีขึ้น (3.93) ช่วยให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้คุณภาพดีขึ้น (3.93) ช่วยจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการเพาะเลี้ยงกุ้ง (3.63)

ส่วนที่เห็นว่าสหกรณ์ฯ ยังมีความสามารถดำเนินการในระดับปานกลางได้แก่ การรวบรวมผลผลิตกุ้งจากสมาชิกไปขายได้มากขึ้น (2.80) นอกจากเรื่องของการติดต่อหน่วยราชการแล้ว สมาชิกมักจะเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถสูงในเรื่องเชิงเทคนิคการเลี้ยงกุ้ง ส่วนความสามารถด้านการจัดหาแหล่งเงินทุนและด้านการตลาดยังเป็นรอง

6) ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ตารางที่ 2-9 แสดงความเห็นของสมาชิกต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ โดยให้ระดับคะแนนของผลงานที่ทำไป พบว่าสมาชิกเห็นว่าผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ อยู่ในระดับมีผลมากเกือบทุกข้อ ยกเว้นการแก้ปัญหาหนี้สินให้แก่สมาชิกที่สมาชิกเห็นว่ามีการดำเนินงานในระดับปานกลาง (3.27) ที่เห็นว่าสหกรณ์ฯ มีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย มีดังนี้ มีผลให้สหกรณ์ฯ เป็นผู้นำในการเลี้ยงกุ้ง (4.20) เท่าๆกับที่มีผลการดำเนินงานที่รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ตามมาด้วย มีผลให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้ดีขึ้น (3.93) ช่วยให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (3.90)

ตารางที่ 2-8 ความเห็นของตัวอย่างสมาชิกเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รายการ	ค่า				ระดับ
	คะแนนเฉลี่ย	เบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	
รวบรวมผลผลิตกุ้งจากสมาชิกไปขายได้มากขึ้น	2.80	1.52	5	1	ปานกลาง
ช่วยให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้คุณภาพดีขึ้น	3.93	1.05	5	2	มาก
ช่วยให้สมาชิกขายกุ้งได้ราคาดีขึ้น	4.00	1.14	5	1	มาก
ช่วยให้สมาชิกซื้อปัจจัยการผลิตในราคาที่เป็นธรรมลดต้นทุนได้	4.17	0.99	5	2	มาก
ช่วยจัดหาปัจจัยการผลิตให้บริการแก่สมาชิกที่ต้องการ	4.37	0.76	5	3	มากที่สุด
ช่วยให้สมาชิกมีรายได้ดีขึ้น	4.17	1.12	5	1	มาก
ช่วยติดต่อหน่วยราชการเพื่อพัฒนาการเพาะเลี้ยงกุ้ง	4.53	0.68	5	3	มากที่สุด
ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้งที่ยั่งยืน	4.43	0.82	5	3	มากที่สุด
ช่วยจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการเพาะเลี้ยงกุ้ง	3.63	1.54	5	1	มาก
ให้ความร่วมมือจัดตั้งเครือข่ายสหกรณ์ฯ	4.40	0.97	5	2	มากที่สุด

ตารางที่ 2-9 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รายการ	ค่า				ระดับผลการดำเนินงาน
	คะแนนเฉลี่ย	เบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	
เป็นผู้นำในการเพาะเลี้ยงกุ้ง	4.20	1.00	5	1	มาก
สมาชิกเพาะเลี้ยงกุ้งได้ดีขึ้น	3.93	0.94	5	2	มาก
สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	3.90	0.96	5	2	มาก
แก้ปัญหาหนี้สินให้แก่สมาชิกได้อย่างเป็นผล	3.27	1.44	5	1	ปานกลาง
มีการดำเนินงานที่รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	4.20	1.06	5	1	มาก

7) ความสามารถของสมาชิกในการทำงานร่วมกับสหกรณ์ ทั้งนี้ในการสอบถาม ได้ให้สมาชิกประเมินระดับความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับสหกรณ์ ด้วย ดังแสดงผลในตารางที่ 2-10 สมาชิกประเมินตนเองว่าสามารถมากที่สุดและมาก ที่เห็นว่าตนเองสามารถมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การทำงานร่วมกับผู้อื่น (4.53) และการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกด้วยกัน (4.37) เท่าๆกับการติดตามผลการดำเนินงานของสหกรณ์ นอกนั้นประเมินตนเองว่ามีความสามารถในระดับมาก ได้แก่ การแสดงออกในที่ประชุมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (4.10) การสรุปและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น (4.00) และ การตัดสินใจหรือเสนอหรือเลือกแนวทางการทำงานของสหกรณ์ (3.90) สังเกตได้ว่าสมาชิกเห็นว่าตนมีความสามารถเข้าร่วมทำงานแต่ยังมีบทบาทไม่มากในการร่วมตัดสินใจ

ตารางที่ 2-10 การประเมินความสามารถของตนเองในการร่วมทำงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับความสามารถ
การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกท่านอื่นๆ	4.37	0.72	5	3	มากที่สุด
การสรุปและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น	4.00	0.79	5	2	มาก
การแสดงออกในที่ประชุมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.10	0.84	5	2	มาก
การตัดสินใจเสนอ/เลือกแนวทางการทำงานของสหกรณ์	3.90	0.96	5	2	มาก
ฯ	4.53	0.68	5	3	มากที่สุด
การทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.37	0.85	5	2	มากที่สุด
การติดตามผลการดำเนินงานของสหกรณ์					

8) ความสามารถของผู้นำสหกรณ์ เมื่อให้สมาชิกประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์ ผลปรากฏดังแสดงไว้ในตารางที่ 2-11 สมาชิกประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์ ไว้ในระดับที่มีความสามารถมากที่สุดทุกข้อ เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ความมุ่งมั่นในการทำหน้าที่ (4.93) ตามมาด้วย ความเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยรวม เท่าๆกับ การมีมนุษยสัมพันธ์สามารถติดต่อบุคคลทั้งในชุมชน/ภาครัฐ (4.90) ความซื่อตรงในการทำหน้าที่ (4.83) ความพร้อมด้านเวลาที่มีให้แก่งานของสหกรณ์ (4.77) ที่ได้คะแนนการประเมินเท่าๆกัน (4.73) คือความเชื่อมั่นในตนเอง การยึดถืออุดมการณ์ของสหกรณ์ การสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้อื่น และการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตามมาด้วยความเสียสละเพื่อส่วนรวม(4.60) มีความรู้ในการเพาะเลี้ยงกุ้ง (4.53) มีความรู้ในการขาย/การตลาดกุ้ง (4.50) และ การพัฒนาการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของสมาชิก (4.40)

สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด มีศรัทธาในตัวผู้นำสหกรณ์ ซึ่งทำหน้าที่ประธานฯ มาหลายวาระ แม้ไม่เป็นประธาน ก็ยังเป็นที่ปรึกษา ทำงานเพื่อสหกรณ์มาโดยตลอด เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง สามารถให้คำแนะนำแก่สมาชิก นับว่าเป็นผู้ที่ศรัทธาเพื่อการพัฒนาการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้

ตารางที่ 2-11 การประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์โดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รายการ	ค่า				ระดับ
	คะแนนเฉลี่ย	เบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	
ความมุ่งมั่นในการทำหน้าที่	4.93	0.25	5	4	มากที่สุด
ความซื่อตรงในการทำหน้าที่	4.83	0.46	5	3	มากที่สุด
ความเชื่อมั่นในตนเอง	4.73	0.58	5	3	มากที่สุด
การยึดถืออุดมการณ์ของสหกรณ์ฯ	4.73	0.52	5	3	มากที่สุด
ความรู้ในการเพาะเลี้ยงกุ้ง	4.53	0.73	5	3	มากที่สุด
ความรู้ในการขาย/การตลาดกุ้ง	4.50	0.73	5	3	มากที่สุด
พัฒนาการประกอบอาชีพและความ					
เป็นอยู่ของสมาชิก	4.40	0.86	5	2	มากที่สุด
การสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้อื่น	4.73	0.64	5	3	มากที่สุด
ความเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยรวม	4.90	0.40	5	3	มากที่สุด
ความเสียสละเพื่อส่วนรวม	4.60	0.72	5	3	มากที่สุด
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.73	0.52	5	3	มากที่สุด
ความพร้อมด้านเวลาที่มีให้แก่งานของ					
สหกรณ์ฯ	4.77	0.50	5	3	มากที่สุด
การมีมนุษยสัมพันธ์ ติดต่อบุคคลทั้งใน					
ชุมชน/ภาครัฐ	4.90	0.31	5	4	มากที่สุด

2.2 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ดำเนินงานในปัจจุบัน

2.2.1 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

1) **รูปแบบการเพาะเลี้ยง** ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2-12 ร้อยละ 83.33 ของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ที่ให้สัมภาษณ์ เลี้ยงกุ้งขาวแต่เพียงชนิดเดียว และมีที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกันอีกร้อยละ 16.67 สมาชิกมีปัญหาเลี้ยงกุ้งไม่รอด เนื่องจากอาการกุ้งตายในระยะต้น ซึ่งมีข้อสันนิษฐานอาการที่เกิดขึ้นไปต่างๆ กัน เช่น เกิดจากพันธุ์กุ้งที่อ่อนแอ ไม่สามารถเลี้ยงให้รอดได้ เกิดจากการให้อาหารสำเร็จรูปที่มากเกินไป ผู้เลี้ยงกุ้งเห็นว่าการให้อาหารตามคำแนะนำที่บริษัทค้าอาหารกุ้งให้ไว้ เป็นอัตราที่สูงเกินไป มีบางรายพยายามแก้ปัญหาโดยลดการให้อาหารสำเร็จรูปลง บางรายแก้ไขโดยการปล่อยพันธุ์กุ้งบางลง อย่างไรก็ตามสมาชิกพยายามดูแลกุ้งที่เลี้ยงอย่างใกล้ชิด เพื่อให้แก้ปัญหาตามอาการที่เกิดขึ้นได้ทันการ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก ไม่ได้ประกอบอาชีพอื่นนอกจากการเลี้ยงกุ้ง แต่ก็ยังไม่สามารถเลี้ยงกุ้งให้รอดได้ เมื่อเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล ขาดทุน สมาชิกขาดรายได้ ส่วนหนึ่งต้องกู้ยืม มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น บางรายที่มีที่ทำกิน หันไปทำไร่ โดยเฉพาะไร่สับปะรดซึ่งมีโรงงานสับปะรดบรรจุกระป๋องรับซื้อผลผลิตอยู่ในพื้นที่ บางรายต้องออกไปรับจ้างหาเงินมาเลี้ยงครอบครัว มีเกษตรกรที่ทดลองเอาปลานิลมาปล่อยเลี้ยงในบ่อกุ้ง ซึ่งเชื่อกันว่ามีโอกาสจะช่วยให้เลี้ยงกุ้งรอดได้มากขึ้น สันนิษฐานกันว่าปลานิลมีเมือกปลาซึ่งช่วยลดอาการโรคที่เกิดขึ้นกับกุ้งได้

ตารางที่ 2-12 รูปแบบการเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รายการ	จำนวน(ราย)	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก
ระบบการเลี้ยง		
กุ้งขาวอย่างเดียว	25	83.33
กุ้งขาวและปลานิลรวมบ่อ	5	16.67
รวมทุกระบบการเลี้ยง	30	100.00

จากตารางที่ 2-13 สมาชิกเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 90.00) รายงานว่ามีปัญหากุ้งตายในระยะต้น โอกาสที่จะปลอดจากอาการกุ้งตายในระยะต้น เลี้ยงกุ้งได้ผล มีตั้งแต่ร้อยละ 10 ไปจนถึงร้อยละ 80 โดยเฉลี่ยโอกาสที่จะปลอดจากอาการกุ้งตายในระยะต้นเป็นร้อยละ 33 การแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้นที่ทำกันมากที่สุด คือ ปลอยลูกกุ้งบางลง และปรับลดการให้อาหารกุ้ง สมาชิก ร้อยละ 83.33 ใช้สองวิธีนี้ อีกร้อยละ 43.33 พยายามแก้ปัญหาโดยการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด และ จับกุ้งทันทีที่มีอาการ เพื่อให้ได้รายได้ส่วนหนึ่งคืนมา มีร้อยละ 6.67 ที่ลองใช้วิธีปล่อยปลานิลลงผสมในบ่อเลี้ยงกุ้งปรับลดการให้อาหารกุ้ง สมาชิกมักจะใช้หลายวิธีช่วยแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้น

ตารางที่ 2-13 ปัญหาโรคกุ้งตายในระยะต้นและการแก้ปัญหาโดยสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รายการ	ราย	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก		
จำนวนสมาชิกที่มีปัญหา	27	90.00		
การแก้ปัญหา				
ปล่อยกุ้งบางลง	25	83.33		
ปรับลดการให้อาหารกุ้ง	25	83.33		
ป้องกัน/รักษาโรค	2	6.67		
เฝ้าระวังใกล้ชิด	13	43.33		
จับกุ้งทันทีที่มีอาการ	13	43.33		
ปล่อยปลานิลผสม	2	6.67		
(โอกาสปลอดจากอาการกุ้งตายระยะต้น)				
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
โอกาสปลอดจากอาการโดยเฉลี่ย				
(ร้อยละ)	33	16	80	10

2) **เนื้อที่การเพาะเลี้ยง** สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ป็นเกษตรกรรายเล็ก เนื้อที่เลี้ยงสัตว์น้ำที่ถือครองโดยเฉลี่ย 12 ไร่/ราย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 11 ไร่/ราย รายที่มีเนื้อที่ฟาร์มสูงที่สุดมีเนื้อที่ 45 ไร่ เป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวแต่เพียงอย่างเดียว ที่มีเนื้อที่ต่ำสุดคือ 4 ไร่/ราย เฉพาะสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียว มีเนื้อที่เลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉลี่ย 13 ไร่/ราย สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกันมีเนื้อที่เลี้ยงเฉลี่ย 7 ไร่/ราย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5 ไร่/ราย มีเนื้อที่เลี้ยงสัตว์น้ำ 4-15 ไร่/ราย สมาชิกที่ทดลองปล่อยปลานิลเลี้ยงร่วมกับกุ้งขาวเป็นสมาชิกที่มีเนื้อที่เลี้ยงสัตว์น้ำไม่มาก หนึ่งในสมาชิกที่เลี้ยงปลานิลด้วยเห็นว่าช่องทางการขายปลานิลยังมีไม่มาก มีปัญหาในการขาย (ตารางที่ 2-14)

ตารางที่ 2-14 เนื้อที่การเลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ยต่อรายของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รูปแบบ	เนื้อที่เลี้ยงบ่อดินเฉลี่ย (ไร่/ราย)			
	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
รวมเฉลี่ย	12	11	45	4
กุ้งขาวอย่างเดียว	13	11	45	4
กุ้งขาวและปลานิลรวมบ่อ	7	5	15	4

สมาชิกร้อยละ 70.00 มีที่ดินเป็นของตนเอง ส่วนมากคือร้อยละ 60.00 มีโฉนดเป็นเอกสารแสดงสิทธิ์ ร้อยละ 6.67 มีที่ดินอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร เป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกัน ร้อยละ 3.33 มีเอกสารสิทธิ์เป็นหนังสือสิทธิทำกิน เป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกันเช่นกัน อีกร้อยละ 3.33 ไม่มีเอกสารสิทธิ์ ใช้ใบรับเงินค่าภาษีบำรุงท้องที่เป็นเอกสารแสดงการครอบครอง เป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาว ร้อยละ 10.00 เช่าใช้พื้นที่โดยไม่มีเอกสารสิทธิ์ เป็นผู้เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียว ดังนั้นสมาชิกร้อยละ 13.33 มีเอกสารการถือครองที่ดินมากกว่าหนึ่งแบบ

ราคาที่ดินเฉลี่ยไร่ละไม่ถึงหกหมื่นบาท โดย ราคาที่ดินของสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวมีราคาเฉลี่ยไร่ละ 59,783 บาท ราคาที่ดินของสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกันมีราคาเฉลี่ยต่ำกว่าเล็กน้อยคือไร่ละ 57,880 โดยเฉลี่ยที่ดินที่สมาชิกใช้เลี้ยงสัตว์น้ำมีราคาเฉลี่ยไร่ละ 59,443 บาท สมาชิกผู้เลี้ยงกุ้งขาวที่เป็นเจ้าของที่ดิน มีโฉนดทั้งหมด แต่มีที่ดินบางส่วนที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์และที่ใช้ใบรับเงินภาษีบำรุงท้องที่แสดงการครอบครอง สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกัน มีเพียงร้อยละ 3.33 เท่านั้นที่มีโฉนด นอกนั้นเป็นพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร (ร้อยละ 6.67) และสมาชิกร้อยละ 3.33 มีเอกสารสิทธิ์เป็นหนังสือรับรองการประโยชน์ที่ดิน (น.ส.3/ น.ส.3 ก)

สมาชิกบางรายทั้งมีที่ดินของตนเองและเช่าที่เพิ่ม สมาชิกที่เช่าที่เลี้ยงสัตว์น้ำมีร้อยละ 36.67 ดังนั้นสมาชิกร้อยละ 6.67 มีทั้งที่ดินของตนเองและเช่าที่เลี้ยงกุ้ง เป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวร้อยละ 33.33 และสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวรวมกับปลานิลในบ่อเดียวกันร้อยละ 3.33 ราคาเช่าที่ดินเป็นไร่ละ 1,133 และ 920 บาท/ปีตามลำดับ ค่าเช่าโดยเฉลี่ยเป็น 1,075 บาทต่อไร่/ปี (ตารางที่ 2-15)

ตารางที่ 2-15 การถือครองที่ดินและราคาที่ดินเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รายการ	รวม	กุ้งขาวอย่างเดียว	กุ้งขาวและปลานิลรวมบ่อ
ที่ดินของตนเอง			
ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	70.00	56.67	13.33
เอกสารถือครอง (ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก)			
ไม่มี	10.00	10.00	
ภ.บ.ท.	3.33	3.33	
ส.ป.ก.	6.67		6.67
น.ส.3/น.ส.3ก	3.33		3.33
โฉนด	60.00	56.67	3.33
ราคาที่ดินเฉลี่ย (บาท/ไร่)	59,443	59,783	57,880
ที่เช่า			
ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	36.67	33.33	3.33
ค่าเช่าที่ดินเฉลี่ย (บาท/ไร่)	1,075	1,133	920

3) อัตราการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ในการปล่อยพันธุ์กุ้ง สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวปล่อยลูกกุ้งโดยเฉลี่ย 51,994 ตัว/ไร่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17,423 ตัว/ไร่ โดยที่ปล่อยหนาแน่นมากที่สุด 83,333 ตัว/ไร่ น้อยที่สุด 25,000 ตัว/ไร่ นับว่าสมาชิกปล่อยพันธุ์กุ้งบาง เนื่องจากสมาชิกพบปัญหากุ้งตายในระยะต้นจึงลดการปล่อยพันธุ์กุ้งให้บางลง ทั้งหมดที่มีอยู่ก็จำกัด

สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกันปล่อยพันธุ์กุ้งเฉลี่ย 52,143 ตัว/ไร่ ปล่อยพันธุ์ปลานิลเฉลี่ย 1,937 ตัว/ไร่ แต่แตกต่างกันมาก ที่ปล่อยพันธุ์ปลานิลหนาแน่นที่สุด 4,286 ตัว/ไร่ และมีที่ปล่อยบางเพียง 400 ตัว/ไร่ เหตุผลที่เลี้ยงปลานิลด้วยมีทั้งที่เลี้ยงเพราะเห็นว่าจะลดอาการกุ้งตายในระยะต้นได้ และมีสมาชิกที่ปล่อยปลานิลลงเลี้ยงด้วยเพราะหวังว่าถ้ากุ้งเสียหาย จะยังคงมีปลานิลให้จับได้บ้าง (ตารางที่ 2-16)

ตารางที่ 2-16 อัตราการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด จำกัด

รายการ	ในบ่อดิน(ตัว/ไร่)			
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
กุ้งขาวอย่างเดียว	51,994	17,423	83,333	25,000
กุ้งขาวและปลานิลรวมบ่อ				
กุ้งขาว	52,143	28,625	85,714	25,000
ปลานิล	1,937	1,480	4,286	400

4) ระยะเวลาเลี้ยงและอัตราการรอด ระยะเวลาที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวโดยเฉลี่ยรอบละ 85 วัน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 26 วัน รอบการเลี้ยงที่นานที่สุดคือ 120 วัน และที่สั้นที่สุดคือ 30 วัน ซึ่งเป็นกรณีการจับกุ้งเมื่อมีอาการกุ้งตายในระยะต้นหรือเริ่มเป็นโรคตัวแดง เนื่องจากมีปัญหากุ้งตายในระยะต้นและเป็นโรค สมาชิกส่วนหนึ่งต้องจับกุ้งก่อนที่จะโตได้ขนาดที่ตลาดต้องการ รอบการเลี้ยงเฉลี่ย 2.5 รอบ/ปี มีค่าระหว่าง 1 – 3 รอบ/ปี อัตราการรอดของกุ้งที่

เลี้ยงโดยเฉลี่ยจากที่สมาชิกรายงานคือร้อยละ 47 โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 25 มีสมาชิกที่รายงานว่าไม่มีกุ้งตายเลี้ยงได้รอดทั้งหมด และที่รายงานอัตราการรอดต่ำที่สุดเป็นร้อยละ 18

สำหรับการเลี้ยงกุ้งขาวร่วมกับปลานิลใช้เวลาเลี้ยงกุ้งขาวเฉลี่ย 95 วัน เลี้ยงได้ปีละ 1.8 รอบ และสมาชิกรายงานอัตราการรอดเฉลี่ยเพียงร้อยละ 8 ส่วนปลานิลและที่เลี้ยงปลานิลใช้เวลาเฉลี่ยรอบละ 153 วัน เลี้ยงปีละ 1.8 รอบ โดยเฉลี่ย อัตราออกร้อยละ 33 สมาชิกมีปัญหากุ้งตายในระยะต้น และอัตราการรอดของสัตว์น้ำที่เลี้ยงต่ำ (ตารางที่ 2-17)

ตารางที่ 2-17 ระยะเวลา อัตรารอด และจำนวนรอบที่เลี้ยงสัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รายการ	ระยะเวลาที่เลี้ยง (วัน/รอบ)				อัตราการรอด (ร้อยละ)				จำนวนรอบที่เลี้ยง (รอบ/ปี)			
	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
กุ้งขาวอย่างเดียว	85	26	120	30	47	25	100	18	2.5	0.6	3	1
กุ้งขาวและปลานิลรวม												
กุ้งขาว	95	52	150	11	8	9	20	-	1.8	0.8	3	1
ปลานิล	153	104	330	60	33	29	80	3	1.8	0.8	3	1

5) ต้นทุน-รายได้ มีรายละเอียดสำหรับแต่ละรูปแบบการเพาะเลี้ยงดังต่อไปนี้

การเลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียว สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ประสบปัญหากุ้งตายในระยะต้น อัตราการรอดของกุ้งที่เลี้ยงต่ำ ขาดทุนติดต่อกันมาในช่วงนี้ ในช่วงที่ลงพื้นที่สัมภาษณ์กรอกแบบสอบถามสมาชิกยังไม่มีแนวทางแก้ปัญหานี้ได้ แม้จะพยายามปล่อยพันธุ์กุ้งบางลงและลดการให้อาหารสำเร็จรูปลง ทั้งโดยเชื่อว่าอาจจะทำให้มีโอกาสเลี้ยงกุ้งให้รอดได้มากขึ้นและมีข้อจำกัดด้านเงินทุนซื้อปัจจัยการผลิต สมาชิกที่สามารถเลี้ยงกุ้งขาวได้รอด มีต้นทุนเฉลี่ย 39,331 บาท/ไร่/รอบ แยกออกเป็นต้นทุนคงที่ 5,899 บาท/ไร่/รอบ คิดเป็นร้อยละ 15.00 ของต้นทุนรวม และเป็นต้นทุนผันแปร 33,432 บาท/ไร่/รอบ ร้อยละ 85.00 ของต้นทุนรวม ดังแสดงในตารางที่ 2-18 รายการที่มีต้นทุนสูงที่สุดคือค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เป็น 10,227 บาท/ไร่/รอบ (ร้อยละ 26.00) ซึ่งสมาชิกใช้เพื่อการรักษาคุณภาพน้ำไม่ปล่อย ต้นทุนค่าพันธุ์กุ้งแม้จะปล่อยบางลงก็ยังเป็นต้นทุนที่สำคัญใกล้เคียงกันคือ 10,000 บาท/ไร่ (ร้อยละ 25.43) ตามมาด้วยค่าเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ 4,583 บาท/ไร่/รอบ (ร้อยละ 11.65) และค่าอาหารสำเร็จรูป 4,108 บาท/ไร่/รอบ (ร้อยละ 10.44)

สมาชิกเลี้ยงกุ้งไม่ค่อยรอด มีผลผลิตต่ำโดยเฉลี่ยเป็น 271 กก./ไร่/รอบ ส่วนหนึ่งต้องจับขึ้นมาขายก่อนที่จะโตได้ขนาด สมาชิกขายกุ้งได้ราคาเฉลี่ย 140 บาท/กก. จึงมีรายรับ 37,940 บาท/ไร่/รอบ ต่ำกว่าต้นทุน ขาดทุน 1,391 บาท/ไร่/รอบ อย่างไรก็ตามรายรับนี้ยังสูงกว่าต้นทุนผันแปรที่มักจะเป็นต้นทุนเงินสด ยกเว้นค่าแรงงานซึ่งรวมแรงงานครัวเรือนที่ไม่ต้องจ้างไว้เป็นส่วนใหญ่ ในการเลี้ยงกุ้งสมาชิกต้องกู้ยืมเงินมีภาระหนี้สิน มีผู้เลี้ยงกุ้งบางรายในพื้นที่ต้องเลิกเลี้ยงกุ้งหันไปทำงานอื่นๆ เช่นรับจ้าง บางรายคิดจะเลี้ยงปลา แต่มีปัญหาที่ยังไม่มีผู้รับซื้อ ยังต้องหาช่องทางตลาดซึ่งไม่คุ้นเคย

ตารางที่ 2-18 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวในบ่อดินโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ปี 2557

รายการ	(บาท/ไร่/รอบ)	ร้อยละของต้นทุนรวม
ต้นทุนคงที่	5,899	15.00
ที่ดิน	476	1.21
บ่อเลี้ยง	1,162	2.96
ระบบน้ำ	2,806	7.13
ระบบอาหาร	100	0.25
ระบบจับสัตว์น้ำ	96	0.24
พาหนะ	1,259	3.20
ต้นทุนผันแปร	33,432	85.00
ค่าพันธุ์กุ้ง	10,000	25.43
ค่าอาหารสำเร็จรูป	4,108	10.44
ค่าอาหารสมทบ	371	0.94
ค่าเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์	4,583	11.65
ค่าแรงงาน	3,428	8.72
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	10,227	26.00
ค่าไฟฟ้า	701	1.78
ค่าขนส่ง	14	0.04
ต้นทุนรวม	39,331	100.00
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/รอบ)	271	
ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กก.)	140	
รายรับเฉลี่ย (บาท/กก./ไร่/รอบ)	37,940	
รายรับเหนือต้นทุนต่อไร่ (บาท/ไร่/รอบ)	-1,391	-3.54
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	145	
รายรับเหนือต้นทุนต่อ กก. (บาท/กก.)	-5	

กุ้งขาวที่เลี้ยงร่วมกับปลานิลในบ่อเดียวกัน มีสมาชิกร้อยละ 16.67 ที่หันมาเลี้ยงกุ้งขาวโดยปล่อยปลานิลลงในบ่อเดียวกัน ซึ่งมีทั้งที่คิดจะทดลองตามที่ได้ข่าวมาว่าการปล่อยปลานิลจะช่วยให้กุ้งมีโอกาสรอดมากขึ้น และที่คิดว่าถ้าไม่ได้ผลผลิตจากกุ้งก็ยังมีโอกาสได้จากปลานิล สมาชิกกลุ่มนี้เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก ใช้ต้นทุนต่ำกว่าการเลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวเล็กน้อยคือเป็น 33,594 บาท/ไร่/รอบ เป็นต้นทุนคงที่ร้อยละ 40.23 เนื่องจากมีการลงทุนค่าพาหนะที่ค่อนข้างสูง (ร้อยละ 24.01) ต้นทุนผันแปรเป็นร้อยละ 59.77 เป็นค่าแรงงานร้อยละ 14.09 ซึ่งมีค่าเสียโอกาสแรงงานครัวเรือนเป็นสำคัญที่จ้างมีน้อยจะเป็นแรงงานจ้างในช่วงจับกุ้งและจับปลา ค่าอาหารสำเร็จรูปร้อยละ 12.31 และค่าพันธุ์กุ้งพันธุ์ปลาร้อยละ 11.19 เลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล มีผลผลิตกุ้งขาวเฉลี่ยเพียง 55 กก./ไร่/รอบ จับกุ้งมาขายเมื่อมีโอกาargกุ้งตายในระยะต้น ได้กุ้งขนาดเล็ก ขายในราคาเฉลี่ย 103 บาท/กก. และได้ผลผลิตปลานิลเฉลี่ย 430 กก./ไร่/รอบ ขายได้ราคา 38 บาท/กก. ยังมีข้อจำกัดด้านตลาดรับซื้อ รายรับจากปลานิลเป็น 16,340 บาท/ไร่/รอบ รายรับรวม 22,005 บาท/ไร่/รอบ ยังต่ำกว่าต้นทุน 11,589 บาท/ไร่/รอบ ขาดทุนเช่นกัน (ตารางที่ 2-19)

ตารางที่ 2-19 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกันโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ปี 2557

รายการ	บาท/ไร่/รอบ	ร้อยละของต้นทุนรวม
ต้นทุนคงที่	13,514	40.23
ที่ดิน	511	1.52
บ่อเลี้ยง	1,839	5.48
ระบบน้ำ	2,510	7.47
ระบบอาหาร	62	0.18
ระบบจับสัตว์น้ำ	525	1.56
พาหนะ	8,067	24.01
ต้นทุนผันแปร	20,080	59.77
ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ	3,758	11.19
ค่าอาหารสำเร็จรูป	4,136	12.31
ค่าเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์	243	0.72
ค่าอาหารเสริม/วิตามิน	588	1.75
ค่าแรงงาน	4,732	14.09
ค่าน้ำ	125	0.37
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	5,807	17.29
ค่าไฟฟ้า	691	2.06
ต้นทุนรวม	33,594	100.00
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/รอบ)		
ผลผลิตกุ้งขาว (กก./ไร่/รอบ)	55	
ผลผลิตปลานิล (กก./ไร่/รอบ)	430	
ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กก.)		
ราคาขายกุ้งขาวเฉลี่ย (บาท/กก.)	103	
ราคาขายปลานิลเฉลี่ย (บาท/กก.)	38	
รายรับเฉลี่ย (บาท/ไร่/รอบ)	22,005	
รายรับจากกุ้งขาว (บาท/ไร่/รอบ)	5,665	
รายรับจากปลานิล (บาท/ไร่/รอบ)	16,340	
รายรับเหนือต้นทุนต่อไร่ (บาท/ไร่/รอบ)	-11,589	-34.50

6) แนวโน้มการเลี้ยงกุ้ง จากตารางที่ 2-20 ร้อยละ 40.00 ของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ที่เลี้ยงกุ้งขาวเพียงอย่างเดียว จะยังคงเลี้ยงกุ้งเท่าเดิมไม่เพิ่มขึ้นหรือลดลง โดยร้อยละ 16.67 ให้เหตุผลว่าทำเต็มกำลังการผลิตแล้ว ร้อยละ 13.33 เห็นว่ามีปัญหาโรคกุ้ง และอีกร้อยละ 10.00 เห็นว่าเลี้ยงให้รอดได้ยาก สมาชิกร้อยละ 36.67 ต้องการลดการเพาะเลี้ยงกุ้งขาวลงเพราะมีปัญหาเรื่องโรคกุ้ง มีสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวเพียงร้อยละ 6.67 ที่ต้องการเลี้ยงกุ้งขาวเพิ่มขึ้น โดยร้อยละ 3.33 เห็นว่าขายได้ราคาดี และอีกร้อยละ 3.33 มีพื้นที่ที่จะนำมาเลี้ยงเพิ่มได้

สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวรวมกับปลานิล ส่วนใหญ่คือร้อยละ 10.00 ต้องการลดการเลี้ยงกุ้งขาวลง โดยร้อยละ 6.67 เห็นว่ามีปัญหาโรคกุ้ง และอีกร้อยละ 3.33 มีข้อจำกัดเรื่องเงินทุน อย่างไรก็ตามสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวรวมกับปลา

นิลร้อยละ 6.67 ยังต้องการเลี้ยงกุ้งขาวเพิ่มขึ้น โดยเห็นว่าขายได้ราคาดีและยังมีพื้นที่ที่นำมาใช้เลี้ยงได้ อย่างละเท่าๆกัน สำหรับการเลี้ยงปลานิล สมาชิกร้อยละ 6.67 ต้องการลดการเลี้ยงปลานิลลงเพราะมีปัญหาเงินทุน และร้อยละ 6.67 เท่าๆกัน ต้องการเพิ่มการเลี้ยงปลานิล เนื่องจากยังมีพื้นที่ที่นำมาใช้ได้ มีสมาชิกร้อยละ 3.33 ที่จะยังเลี้ยงปลานิลเท่าเดิมตามที่เคยทำมา เพราะเห็นว่าที่ผ่านมาอัตราผลตอบแทนยังต่ำ

ตารางที่ 2-20 แนวโน้มการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด
(ร้อยละของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์)

ระบบการเลี้ยง	เลี้ยงเพิ่มขึ้น			เลี้ยงลดลง			เลี้ยงเท่าเดิม			
	รวม	ราคาขาย	พื้นที่	รวม	เงินทุน	โรค	รวม	เลี้ยงไม่รอด	โรค	เติมกำลังผลิต
กุ้งขาวอย่างเดียว	6.67	3.33	3.33	36.67		36.67	40.00	10.00	13.33	16.67
กุ้งขาวและปลานิลรวมบ่อ										
กุ้งขาว	6.67	3.33	3.33	10.00	3.33	6.67				
ปลานิล	6.67		6.67	6.67	6.67		3.33	3.33		

2.2.2 การตลาด

1) **ปัจจัยการผลิต** ในส่วนของการได้มาซึ่งปัจจัยการผลิตหลัก ได้แก่ พันธุ์กุ้ง พันธุ์ปลา เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ และอาหารสำเร็จรูป ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2-21 แม้สมาชิกจะซื้อจากเอกชนผู้ค้าปัจจัยการผลิตเป็นสำคัญแต่ก็มีไม่น้อยที่ซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ซื้อปัจจัยการผลิตทั้งพันธุ์สัตว์น้ำ เคมีภัณฑ์/เวชภัณฑ์ และอาหารกุ้ง ตามที่สหกรณ์ จัดบริการให้

พันธุ์สัตว์น้ำ สำหรับพันธุ์กุ้งมีสมาชิกร้อยละ 43.33 รายงานว่าซื้อจากสหกรณ์ และปริมาณที่ซื้อจากสหกรณ์ โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 86.36 ของปริมาณที่ใช้ คือยังซื้อพันธุ์กุ้งจากแหล่งอื่นด้วย อย่างไรก็ตามสมาชิกส่วนใหญ่คือร้อยละ 66.67 ยังซื้อพันธุ์กุ้งจากเอกชนผู้ค้าปัจจัยการผลิตทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่อย่างละเท่าๆกัน โดยปริมาณที่ซื้อคิดเป็นร้อยละ 95.00 และร้อยละ 90.00 ของปริมาณที่ใช้ตามลำดับ ดังนั้นในจำนวนนี้มีสมาชิกร้อยละ 10.00 ที่ซื้อพันธุ์กุ้งทั้งจากสหกรณ์ และจากเอกชน

สำหรับพันธุ์ปลานิลสมาชิกที่เลี้ยงปลานิลด้วยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 10.00) ซื้อพันธุ์ปลาจากเอกชนที่เพชรบุรีซื้อปริมาณที่ซื้อเป็นทั้งหมดของที่ใช้ มีสมาชิกที่ซื้อจากสหกรณ์ ร้อยละ 3.33 และมีร้อยละ 3.33 เช่นกันที่ซื้อพันธุ์ปลานิลจากกรมประมงที่เพชรบุรี ปริมาณที่ซื้อเป็นทั้งหมดของที่ใช้เช่นกัน สมาชิกยังต้องซื้อพันธุ์ปลานิลจากนอกพื้นที่เป็นสำคัญ

เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ มีร้อยละ 80.00 ของสมาชิกให้ข้อมูลว่าซื้อ เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ ส่วนมากเป็นการซื้อจากผู้ค้าในพื้นที่ (ร้อยละ 46.67 ของสมาชิก) ปริมาณที่ซื้อคิดเป็นร้อยละ 96.43 ของปริมาณที่ใช้ และมีอีกส่วนหนึ่งที่ซื้อจากสหกรณ์ (ร้อยละ 33.33) โดยเฉลี่ยซื้อเป็นปริมาณร้อยละ 84.44 ของปริมาณที่ใช้ อย่างไรก็ตามในการซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ สมาชิกบางรายซื้อจากทั้งสองแหล่ง

ตารางที่ 2-21 การได้มาซึ่งปัจจัยการผลิตที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ใช้ในการเพาะเลี้ยง

รายการ	พันธุ์กุ้ง		พันธุ์ปลา		เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์		อาหารสำเร็จรูป	
	ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ	
	ของตัวอย่างสมาชิก	ร้อยละของปริมาณที่ใช้	ของตัวอย่างสมาชิก	ร้อยละของปริมาณที่ใช้	ของตัวอย่างสมาชิก	ร้อยละของปริมาณที่ใช้	ของตัวอย่างสมาชิก	ร้อยละของปริมาณที่ใช้
สหกรณ์ฯ	43.33	86.36	3.33	100.00	33.33	84.44	50.00	96.67
เอกชน	66.67	92.50	10.00	100.00	46.67	96.43	53.33	96.88
ในพื้นที่	33.33	95.00			46.67	96.43	53.33	96.88
นอกพื้นที่	33.33	90.00	10.00	100.00				
กรมประมง			3.33	100.00				

อาหารสำเร็จรูป เช่นเดียวกัน การซื้ออาหารสำเร็จรูปสมาชิกสามารถซื้อได้จากหลายแหล่ง สมาชิกร้อยละ 50.00 ซื้ออาหารกุ้งจากสหกรณ์ฯ โดยเฉลี่ยเป็นร้อยละ 96.67 ของปริมาณที่ใช้ และ สมาชิกร้อยละ 53.33 ซื้อจากผู้ค้าในพื้นที่ มีปริมาณซื้อเฉลี่ยร้อยละ 96.88 ของปริมาณที่ใช้ แหล่งซื้ออาหารกุ้งหลักยังเป็นผู้ค้าในพื้นที่

ในการซื้อปัจจัยการผลิต สมาชิกส่วนใหญ่พึ่งพาาราคาจากผู้ขาย สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวแต่เพียงอย่างเดียวส่วนใหญ่คือร้อยละ 63.33 พึ่งพาาราคาพันธุ์สัตว์น้ำจากผู้ขาย แต่ยังมีร้อยละ 20.00 ที่พึ่งพาาราคาพันธุ์สัตว์น้ำจากสหกรณ์ฯ ซึ่งก็เป็นสมาชิกที่ซื้อพันธุ์กุ้งจากสหกรณ์ฯ และมีร้อยละ 3.33 ที่รายงานพึ่งพาาราคาพันธุ์กุ้งจากเพื่อนเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง

สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกัน รับพาาราคาสัตว์น้ำจากผู้ขาย (ร้อยละ 13.33) มีที่รับพาาราคาสัตว์น้ำจากสหกรณ์ฯ เช่นเดียวกับราคาพันธุ์ปลานิล ที่ทั้งหมดที่เลี้ยงรับพาาราคาจากผู้ขาย และมีร้อยละ 3.33 ที่รับพาาราคาพันธุ์ปลานิลจากกรมประมง ซึ่งเป็นผู้เลี้ยงปลานิลที่ซื้อลูกปลาจากกรมประมงที่เพชรบุรี

โดยรวมสมาชิกเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 76.67) พึ่งพาาราคาพันธุ์สัตว์น้ำจากผู้ขายเป็นสำคัญ ที่รับพาาราคาจากสหกรณ์ฯ มีร้อยละ 23.33 และมีเพียงร้อยละ 3.33 ที่พึ่งพาาราคาพันธุ์สัตว์น้ำจากกรมประมง โดยทั่วไปสมาชิกซื้อพันธุ์สัตว์น้ำจากแหล่งใดก็รับพาาราคาจากแหล่งนั้น (ตารางที่ 2-22)

ตารางที่ 2-22 การรับรู้ข่าวสารราคาพันธุ์สัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

แหล่งข่าวราคา	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก			
	เอกชน	สหกรณ์ฯ	เพื่อนบ้าน	กรมประมง
ระบบการเลี้ยง				
กุ้งขาวอย่างเดียว	63.33	20.00	3.33	
กุ้งขาวและปลานิลรวมป่อ				
กุ้งขาว	13.33	3.33		
ปลานิล	13.33			3.33
รวมทุกรูปแบบการเพาะเลี้ยง				
รวมกุ้งขาว	76.67	23.33	3.33	
รวมทั้งหมด	76.67	23.33	3.33	3.33

สำหรับราคาอาหารสัตว์น้ำก็เช่นกัน สมาชิกจะรับข่าวราคาจากแหล่งที่สมาชิกซื้ออาหารสัตว์น้ำเป็นสำคัญ ซึ่ง ได้แก่ เอกชนผู้ค้าอาหารกุ้งและสหกรณ์ฯ มีผู้น้อยที่รับข่าวทั้งสองแหล่ง โดยรวม ร้อยละ 83.33 รับข่าวราคาอาหารสัตว์น้ำจากผู้ขาย และมีร้อยละ 23.33 ที่รับข่าวราคาจากสหกรณ์ฯ มีสมาชิกร้อยละ 6.67 ที่ฟังราคาสัตว์น้ำจากมากกว่าหนึ่งแหล่ง (ตารางที่ 2-23)

ตารางที่ 2-23 การรับรู้ข่าวสารราคาอาหารสัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี

แหล่งข่าวราคา	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	
	เอกชน	สหกรณ์ฯ
ระบบการเลี้ยง		
กุ้งขาวอย่างเดียว	66.67	20.00
กุ้งขาวและปลานิลรวมป่อ		
กุ้งขาว	13.33	3.33
ปลานิล	16.67	0.00
รวมทุกรูปแบบการเพาะเลี้ยง		
รวมกุ้งขาว	80.00	23.33
รวมทั้งหมด	83.33	23.33

2) ผลผลิต ตารางที่ 2-24 แสดงการขายผลผลิตของสมาชิก โดยรวมสมาชิกส่วนใหญ่คือร้อยละ 70.00 ขายผลผลิตให้แก่แพปลาในพื้นที่ รองลงไปร้อยละ 23.33 ขายให้ผู้ค้าในตลาดค้าส่งในพื้นที่ ซึ่งมีสมาชิกที่ขายกุ้งขาวร้อยละ 13.33 และที่ขายปลานิลร้อยละ 10.00 สมาชิกร้อยละ 16.67 ขายกุ้งขาวให้ผู้รวบรวมในท้องถิ่น สมาชิกร้อยละ 6.67 นำไปขายปลีกเองที่ตลาดนัดซึ่งเป็นการขายปลานิลทั้งหมด มีร้อยละ 6.67 ที่นำกุ้งขาวไปขายให้ผู้รับซื้อในตลาดในเมืองประจวบฯ สำหรับการขายปลานิลมีช่องทางขายเพียงสองแบบ คือ ขายให้ผู้ค้าในตลาดค้าส่งในพื้นที่ (ร้อยละ 10.00) และนำไปขายเองที่ตลาดนัด (ร้อยละ 6.67) ในการขายกุ้งขาวไม่มีการขายให้ห้องเย็นโดยตรง แต่จะขายให้แพปลาในพื้นที่เป็นสำคัญ รองลงไปคือขายให้ผู้รวบรวมในท้องถิ่นและและขายให้ผู้ค้าส่งในตลาดในพื้นที่ ในการขายเมื่อ

ตกลงขายให้แหล่งใดสมาชิกจะขายผลผลิตทั้งหมดให้แหล่งที่ตกลงขาย มีสมาชิกร้อยละ 20.00 ที่ขายผลผลิตให้แก่ผู้รับซื้อมากกว่าหนึ่งแหล่ง

ตารางที่ 2-24 ร้อยละของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ที่ขายผลผลิตให้แหล่งรับซื้อต่างๆ

(ร้อยละของตัวอย่างสมาชิกที่ขายให้แหล่งรับซื้อนั้นๆ)						
ระบบการเลี้ยง	รวม	รวม	กุ้งขาว	กุ้งขาวและปลานิลแยกบ่อ		
ขายให้ใคร		กุ้งขาว	อย่างเดียว	รวม	กุ้งขาว	ปลานิล
ขายปลีกที่ตลาดนัด	6.67	-	-	6.67	-	6.67
ผู้รวบรวมท้องถิ่น	16.67	13.33	10.00	3.33	3.33	-
แปปลาในพื้นที่	70.00	63.33	56.67	6.67	6.67	-
ผู้ค้าตลาดค้าส่งในพื้นที่	23.33	13.33	13.33	10.00	-	10.00
ผู้รับซื้อในตลาดในเมือง	3.33	3.33	3.33	-	-	-

โดยรวม ร้อยละ 90.00 ของสมาชิกสหกรณ์ฯ จะพึ่งราคาจากผู้รับซื้อ มีสมาชิกเพียงร้อยละ 6.67 ที่รายงานว่าจะพึ่งราคาจากผู้เลี้ยงกุ้งรายอื่นๆ และอีกร้อยละ 3.33 ที่พึ่งราคาจากตลาดกลางที่มหาชัย เฉพาะสมาชิกที่เลี้ยงปลานิลด้วยพึ่งราคาจากผู้รับซื้อเท่านั้น สมาชิกอาศัยพึ่งราคาขายสัตว์น้ำจากผู้รับซื้อเป็นสำคัญ (ตารางที่ 2-25)

ตารางที่ 2-25 การรับรู้ข่าวสารราคาผลผลิตสัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

แหล่งข่าวราคา	ร้อยละของสมาชิก		
	ผู้รับซื้อ	ตลาดกลาง	เพื่อนเกษตรกร
ระบบการเลี้ยง			
กุ้งขาวอย่างเดียว	73.33	3.33	6.67
กุ้งขาวและปลานิลรวมบ่อ			
กุ้งขาว	16.67	-	-
ปลานิล	16.67	-	-
รวมทุกรูปแบบการเพาะเลี้ยง			
รวมกุ้งขาว	90.00	3.33	6.67
รวมทั้งหมด	90.00	3.33	6.67

อย่างไรก็ตามสมาชิกยังพอมีทางเลือกในการขายผลผลิต สมาชิกผู้เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวมีผู้รับซื้อทั้งขาประจำและขาจรโดยเฉลี่ย 3 รายต่อสมาชิกหนึ่งคน สมาชิกที่มีผู้รับซื้อมากที่สุดมีผู้รับซื้อมากถึง 10 ราย แต่ก็ยังมีสมาชิกที่มีผู้รับซื้อเพียงรายเดียว เมื่อแยกผู้รับซื้อเป็นขาประจำและขาจร สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวแต่เพียงอย่างเดียวมีผู้รับซื้อโดยเฉลี่ย 3 รายเช่นกัน สำหรับผู้ซื้อที่เป็นขาจรโดยเฉลี่ยจะมีอยู่ 5 รายต่อสมาชิกหนึ่งคน สำหรับสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกัน ในการขายกุ้งขาวโดยเฉลี่ยมีผู้รับซื้อ 2 รายต่อสมาชิกหนึ่งคนเช่นกัน เป็นผู้ซื้อขาประจำ สมาชิกกลุ่มนี้ไม่มีผู้รับซื้อที่เป็นขาจร สำหรับปลานิล สมาชิกต้องนำไปขายที่ตลาดจึงมีผู้รับซื้อเฉลี่ย 6 รายต่อ

สมาชิกหนึ่งคน แต่ที่เป็นขาประจำมีเพียงหนึ่งราย มีขายรวมถึง 10 ราย เป็นผู้ค้าที่ตลาดซึ่งสมาชิกนำปลานิลไปขาย (ตารางที่ 2-26)

ตารางที่ 2-26 จำนวนผู้รับซื้อผลผลิตขาประจำและขาจรจากตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

จำนวนผู้รับซื้อเฉลี่ย	รวม (ราย)				ขาประจำ (ราย)				ขาจร (ราย)			
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ย	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
ระบบการเลี้ยง		ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน			ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน				ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน			
กุ้งขาวอย่างเดียว	3	2	10	1	3	3	10	1	5	3	8	2
กุ้งขาวและปลานิลรวม												
บ่อ												
กุ้งขาว	2	1	3	1	2	1	3	1				
ปลานิล	6	5	10	1	1				10			

ในการขายผลผลิตโดยรวมแล้ว ผู้รับซื้อจะเป็นผู้กำหนดราคา แต่สมาชิกร้อยละ 76.67 สามารถต่อรองราคาได้อีกร้อยละ 23.33 ไม่สามารถต่อรองราคาต้องขายผลผลิตตามราคาที่ผู้รับซื้อกำหนด เมื่อแยกตามชนิดสัตว์น้ำ ในการขายกุ้งขาว ผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคาโดยสมาชิกร้อยละ 76.67 ที่ต่อรองราคาได้มีร้อยละ 23.33 ที่ต่อรองราคาไม่ได้ สมาชิกที่ขายปลานิลร้อยละ 10.00 รายงานว่าผู้ซื้อกำหนดราคาโดยสมาชิกสามารถต่อรองได้ อีกร้อยละ 6.67 รายงานว่าสมาชิกสามารถกำหนดราคาโดยผู้ซื้อต่อรองได้เป็นการนำไปขายปลีกเองที่ตลาด อย่างไรก็ตามราคาปลานิลที่ขายได้ค่อนข้างต่ำ (ตารางที่ 2-27)

การที่สหกรณ์ฯ สามารถดำเนินการขายผลผลิตให้สมาชิกได้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ช่วยให้สมาชิกสามารถต่อรองราคากับผู้รับซื้อได้

ตารางที่ 2-27 การกำหนดราคาผลผลิตที่ขายโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด (ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก)

การกำหนดราคาผลผลิต	กำหนดโดยผู้รับซื้อ (ราย)			กำหนดโดยเกษตรกร (ราย)
	รวม	ต่อรองได้	ต่อรองไม่ได้	
ระบบการเลี้ยง				ต่อรองได้
กุ้งขาวอย่างเดียว	83.33	60.00	23.33	
กุ้งขาวและปลานิลรวม				
กุ้งขาว	16.67	16.67		
ปลานิล	10.00	10.00		6.67
รวมกุ้งขาว	100.00	76.67	23.33	

2.2.3 ความเห็นที่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด มีต่อการสนับสนุนโดยภาครัฐ

จากการสอบถามสมาชิกสหกรณ์ฯ ถึงความสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ สามหน่วยงาน ได้แก่ กรมประมง กรมส่งเสริมสหกรณ์ และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สมาชิกทุกรายแจ้งว่าได้รับความสนับสนุนจากกรมประมง สมาชิกที่เห็นว่าได้รับความสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์มีร้อยละ 46.67 และที่เห็นว่าได้รับจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีร้อยละ 16.67 (ตารางที่ 2-28)

ตารางที่ 2-28 ความสนับสนุนที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ

กรมประมง	ร้อยละของ	กรมส่งเสริมสหกรณ์	ร้อยละของ	อบต./อบจ.	ร้อยละของ
	ตัวอย่างสมาชิก		ตัวอย่างสมาชิก		ตัวอย่างสมาชิก
ไม่ได้รับ	-	ไม่ได้รับ	53.33	ไม่ได้รับ	83.33
ได้รับ	100.00	ได้รับ	46.67	ได้รับ	16.67
อมรม	66.67	จัดตั้งสหกรณ์ฯ	30.00	การเพาะเลี้ยง	16.67
เยี่ยมฟาร์ม	70.00	บริหารจัดการ	10.00		
ตรวจรับรอง	93.33	ทำบัญชี	16.67		
ได้ GAP	93.33	แหล่งเงินทุน	3.33		
ปัจจัยผลิต	83.33				
เงินทุน	3.33				
ติดต่อเมื่อมีปัญหา	3.33				

สมาชิกร้อยละ 93.33 รายงานว่าเจ้าหน้าที่จากกรมประมงเข้ามาตรวจรับรองฟาร์มและสมาชิกได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม (Good Aquaculture Practice, GAP) รองลงไปสมาชิกร้อยละ 83.33 รายงานว่าได้รับความสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต เช่นที่กรมประมงแจกจุลินทรีย์ใช้ปรับคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยง สมาชิกบางรายก็ติดต่อของซื้อพันธุ์ปลาจากกรมประมง ร้อยละ 70.00 รายงานว่าเจ้าหน้าที่จากกรมประมงเข้ามาเยี่ยมฟาร์มและให้คำแนะนำในการเลี้ยงสัตว์น้ำ ร้อยละ 66.67 รายงานว่ากรมประมงมีการจัดการฝึกอบรมให้ และอีกอย่างละร้อยละ 3.33 รายงานว่ากรมประมงให้ความสนับสนุนเรื่องการหาแหล่งทุน และ เมื่อมีปัญหาสามารถติดต่อขอความช่วยเหลือได้ นับได้ว่ากรมประมงมีการดำเนินงานร่วมกับสมาชิกใกล้ชิด

มีสมาชิกร้อยละ 46.67 ที่รายงานว่าได้รับความสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ผ่านทางสหกรณ์จังหวัด ในจำนวนนี้ ร้อยละ 30.00 รายงานว่าได้รับความช่วยเหลือในการจัดตั้งสหกรณ์ฯ ร้อยละ 16.67 รายงานว่าเจ้าหน้าที่จากสหกรณ์จังหวัดช่วยแนะนำการทำบัญชี ร้อยละ 10.00 เห็นว่าได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการบริหารจัดการสหกรณ์ และ ร้อยละ 3.33 รายงานว่าได้รับความช่วยเหลือเรื่องแหล่งเงินทุน

สมาชิกร้อยละ 16.67 เห็นว่าองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้ความสนับสนุนเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

เมื่อถามถึงความเห็นที่สมาชิกมีต่อความสนับสนุนที่ได้จากหน่วยงานของรัฐ ดังแสดงผลในตารางที่ 2-29 จากระดับคะแนน 1-5 เรียงลำดับจากน้อยที่สุดไปมากที่สุด สมาชิกเห็นว่ากรมประมงสามารถให้ความสนับสนุนได้มากที่สุด (4.60) กรมส่งเสริมสหกรณ์สามารถให้ความสนับสนุนได้มาก (3.67) และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสามารถให้ความสนับสนุนได้น้อย (2.23)

จากนั้นได้ถามสมาชิกถึงความต้องการความสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ สมาชิกร้อยละ 86.67 ต้องการความสนับสนุนจากกรมประมง ร้อยละ 40.00 ต้องการความสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ และ ร้อยละ 20.00 ต้องการความสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (ตารางที่ 2-30)

ตารางที่ 2-29 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด มีต่อความสนับสนุนที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ

หน่วยงาน	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับความสามารถ
กรมประมง	4.60	0.56	5	3	มากที่สุด
กรมส่งเสริมสหกรณ์	3.67	1.37	5	1	มาก
อบต./อบจ.	2.23	1.43	5	1	น้อย

ตารางที่ 2-30 ความสนับสนุนที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ต้องการจากหน่วยงานรัฐ

กรมประมง	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	กรมส่งเสริมสหกรณ์	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	อบต./อบจ.	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก
ไม่ต้องการ	13.33	ไม่ต้องการ	60.00	ไม่ต้องการ	80.00
ต้องการ	86.67	ต้องการ	40.00	ต้องการ	20.00
อมรม	26.67	จัดตั้งสหกรณ์ฯ	13.33	จัดหาปัจจัยผลิต	6.67
เยี่ยมฟาร์ม	13.33	ทำบัญชี	23.33	แหล่งเงินทุน	16.67
ตรวจรับรอง	16.67	แหล่งเงินทุน	30.00	สร้างถนน	3.33
ปัจจัยผลิต	60.00	ธุรกิจสัตว์น้ำ	6.67		
เงินทุน	46.67	ตลาด	26.67		
ตลาด	30.00				

สำหรับความสนับสนุนจากกรมประมง สมาชิกร้อยละ 60.00 ต้องการความสนับสนุนในเรื่องของปัจจัยการผลิต ให้ได้ปัจจัยผลิตที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะพันธุ์กุ้ง พันธุ์ปลา ตลอดจนให้ช่วยเรื่องการตรวจเช็คคุณภาพน้ำ เพื่อให้ได้คุณภาพปลอดภัยในการนำมาเลี้ยงกุ้ง รองลงไปสมาชิกร้อยละ 46.67 ต้องการให้กรมประมงสนับสนุนเรื่องเงินทุน ร้อยละ 30.00 ต้องการความช่วยเหลือด้านตลาดขายผลผลิต ร้อยละ 26.67 ต้องการให้กรมประมงจัดฝึกอบรม อีกร้อยละ 16.67 ต้องการให้กรมประมงช่วยเรื่องการตรวจรับรองฟาร์มตลอดจนเร่งการออกเอกสารรับรองให้ใช้เวลาน้อยลง และ ร้อยละ 13.33 ต้องการให้เจ้าหน้าที่กรมประมงเข้าเยี่ยมฟาร์มให้คำแนะนำแก่สมาชิก

สมาชิกร้อยละ 30.00 ต้องการให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ช่วยหาแหล่งเงินทุนให้ ร้อยละ 26.67 ต้องการให้ช่วยเรื่องการหาตลาด ร้อยละ 23.33 ต้องการให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ช่วยเรื่องการจัดทำบัญชี ร้อยละ 13.33 ต้องการให้สนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ฯ และร้อยละ 6.67 ต้องการให้สนับสนุนด้านธุรกิจสัตว์น้ำมีการขายเป็นสำคัญ

สำหรับความสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 16.67 ต้องการให้ช่วยหาแหล่งเงินทุน ร้อยละ 6.67 ต้องการให้ช่วยเรื่องการจัดหาปัจจัยการผลิต และ ร้อยละ 3.33 ต้องการให้ช่วยสร้างถนน

2.2.4 ปัญหาและอุปสรรคที่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด พบในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

จากการสอบถามสมาชิกถึงปัญหาและอุปสรรคในด้านการผลิต การตลาด สภาพแวดล้อม สหกรณ์ฯ และหน่วยงานของรัฐ มีประเด็นที่สมาชิกเสนอมาดังแสดงในตารางที่ 2-31

ในด้านการผลิตสมาชิกเกือบทั้งหมด คือร้อยละ 96.67 เห็นว่ามีปัญหาโรคระบาด ซึ่งมีสาเหตุหลักสองประการ คือ โรคจากอาการกุ้งตายในระยะต้น และโรคตัวแดงที่กุ้งมักเป็นเมื่ออากาศเปลี่ยนแปลงกะทันหัน นอกจากนี้สมาชิกอย่างละร้อยละ 3.33 เห็นว่าในการเลี้ยงกุ้งสมาชิกมีปัญหาเรื่องเงินทุน และพันธุ์กุ้งอ่อนแอ

ในด้านการตลาด ร้อยละ 6.67 เห็นว่าราคากุ้งที่ขายได้ตกต่ำ และร้อยละ 3.33 เห็นว่าตลาดมีจำกัดทำให้ผู้เลี้ยงกุ้งถูกกดราคา

ในด้านสภาวะแวดล้อม อย่างละร้อยละ 6.67 เห็นว่ามีปัญหาน้ำเสีย และสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง อีกร้อยละ 3.33 เห็นว่ามีปัญหาน้ำท่วมหลังจากฝนตกเพราะการระบายน้ำไม่ดีพอ

ในด้านสหกรณ์ฯ อย่างละร้อยละ 6.67 เห็นว่าสหกรณ์ฯ ควรให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิกเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้ง และควรชี้แจงแนวทางที่จะเลี้ยงกุ้งให้รอด ซึ่งสหกรณ์ฯ พยายามหาวิธีแก้ปัญหอาการกุ้งตายในระยะต้น แต่ยังไม่สำเร็จ

ในด้านรัฐ ร้อยละ 6.67 ต้องการแหล่งเงินทุนและเห็นว่ารัฐควรเข้ามาช่วยเหลือแหล่งเงินทุน อีกร้อยละ 3.33 เห็นว่า รัฐควรมีบทบาทในการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งให้มากขึ้น ควรช่วยตรวจเช็คพันธุ์กุ้งและแจ้งรับรองการปลอดโรคให้ผู้เลี้ยงได้ทราบ เพื่อเป็นแนวทางการซื้อพันธุ์กุ้งที่แข็งแรง ควรให้คำแนะนำแนวทางการเลี้ยงให้ปลอดโรค และลดระยะเวลาที่ใช้ในการต่ออายุใบรับรองมาตรฐานฟาร์มให้ใช้เวลาน้อยลงเนื่องจากยังทำได้ล่าช้า ทั้งยังควรให้ความช่วยเหลือส่งเสริมแก่สหกรณ์ฯ

2.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของการจัดตั้งสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

2.3.1 การวิเคราะห์ จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรค ของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

สำหรับจุดเด่นและจุดด้อยซึ่งเป็นปัจจัยภายในสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด มีดังนี้

1) จุดเด่น (Strength, S) มีดังนี้

S1 ผู้นำสหกรณ์ฯ นายเดชา บรรลือเดช เป็นผู้มีความรู้และความสามารถในการเลี้ยงกุ้ง มุ่งมั่นพัฒนาและถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิก หาเทคนิคหลายวิธีที่จะช่วยให้เลี้ยงได้ดีขึ้น เป็นผู้ที่สมาชิกสหกรณ์ฯ และคนในธุรกิจกุ้งยอมรับนับถือของ มีองค์กรระหว่างประเทศสนใจเข้ามาดูงาน สามารถติดต่อประสานงานหาปัจจัยการผลิตทั้งพันธุ์และอาหารมาให้สหกรณ์ฯ ให้บริการแก่สมาชิกได้ ทั้งยังสามารถติดต่อผู้รับซื้อ ห้างเย็น เพื่อกระจายผลผลิตของสมาชิกได้

ตารางที่ 2-31 ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิตและด้านการตลาดที่รายงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

รายการ	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก	รายการ	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก
ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิต		ปัญหาและอุปสรรคด้านการตลาด	
โรคระบาด	96.67	ราคาตกต่ำ	6.67
เงินทุน	3.33	ตลาดมีจำกัด ถูกกดราคา	3.33
พันธุ์กุ้งอ่อนแอ	3.33		
ปัญหาและอุปสรรคด้านสภาวะแวดล้อม		ปัญหาและอุปสรรคด้านสหกรณ์	
น้ำเสีย	6.67	ช่วยเหลือสมาชิกเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้ง	6.67
สภาพอากาศเปลี่ยนแปลง	6.67	ให้ชี้แจงแนวทางเลี้ยงกุ้งรอด	6.67
ฝนตกน้ำท่วม	3.33		
ปัญหาและอุปสรรคด้านรัฐ			
ต้องการแหล่งเงินทุน	6.67		
ส่งเสริมการเลี้ยงกุ้ง	3.33		
การเช็กลูกกุ้งและแจ้งรับรองการปลอดโรค	3.33		
ช่วยเร่งการต่อสัญญา GAP	3.33		
ขอแนวทางการเลี้ยงปลอดโรค	3.33		
ช่วยเหลือส่งเสริมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง	3.33		

S2 มีการจัดองค์กรโดยกรรมการดำเนินการเป็นตัวแทนของสมาชิกในแต่ละกลุ่มพื้นที่ ช่วยประสานงานระหว่างสหกรณ์ กับสมาชิก สหกรณ์ จัดประชุมกรรมการสม่ำเสมอ สมาชิกเกือบทั้งหมด คือร้อยละ 96.67 เข้าร่วมประชุม โดยกว่าครึ่งเล็กน้อย (ร้อยละ 53.33) เข้าประชุมเฉพาะการประชุมประจำปี นอกนั้นเข้าประชุมตามที่สหกรณ์แจ้งมารวมทั้งเข้าประชุมประจำปี เฉลี่ยเข้าประชุม 6 ครั้ง/ปี พบกันทุกสองเดือน มีการหารือกันถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเลี้ยงกุ้งและร่วมกันหาแนวทางแก้ไข นำโดยนายเดชา บรรลือเดช สหกรณ์ มีการบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วม

S3 สหกรณ์ สามารถให้บริการปัจจัยการผลิตให้แก่สมาชิกส่วนใหญ่ได้ รวมทั้งการให้ซื้ออาหารกุ้งโดยใช้สินเชื่อ ข้อนี้เป็นการให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกที่ร้อยละ 43.33 เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ เนื่องจากต้องการขอรับความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต

S4 สมาชิกส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70.00) เป็นเจ้าของพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงกุ้ง ช่วยให้ปรับตัวได้มากขึ้นเมื่อเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล สมาชิกมีทางเลือกในการลดการเลี้ยงลงให้เหมาะกับทุนที่ตนมีอยู่ หรือหยุดเลี้ยงชั่วคราวหันไปประกอบอาชีพอื่น เช่นรับจ้าง

2) จุดด้อย (Weakness, W) มีดังนี้

W1 สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายเล็ก มีเนื้อที่เฉลี่ย 12 ไร่/ราย มีทุนจำกัด เมื่อเกิดปัญหากุ้งตายในระยะต้น เลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล ต้องหยุดการเลี้ยงกุ้งไปหลายราย สมาชิกร้อยละ 90.00 เผชิญปัญหากุ้งตายในระยะต้น ในช่วงที่ลงพื้นที่สำรวจเพื่อกรอกแบบสอบถามในเดือนมกราคม 2558 มีสมาชิกบางรายที่ไม่สามารถชำระหนี้ที่มีอยู่กับสหกรณ์ ได้เมื่อมีปัญหาเลี้ยงกุ้งไม่ได้จากอาการกุ้งตายในระยะต้นซึ่งยังไม่มีวิธีแก้ปัญหาคัดเจนในช่วงที่สัมภาษณ์เพื่อกรอกแบบสอบถาม

W2 สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด มีทางเลือกจำกัดในการขายผลผลิต มีสมาชิกที่ขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ อยู่ร้อยละ 46.67 โดยสหกรณ์ฯ ส่งผลผลิตให้แก่แพปลา ในช่วงที่เกิดปัญหากุ้งตายในระยะต้น สหกรณ์ฯ จำกัดการรับซื้อลง การขายผลผลิตสมาชิกจะขายให้ผู้ค้าในพื้นที่เป็นสำคัญ มีที่ขายให้แพปลาในพื้นที่ ขายให้ผู้ค้าในตลาดค้าส่งในพื้นที่ และขายให้ผู้รวบรวมท้องถิ่น สมาชิกมักจะไม่นำผลผลิตไปขายที่ตลาดแม่ที่ตั้งจะอยู่ไม่ไกลจากตลาดหลักของพื้นที่ เนื่องจากมีปริมาณผลผลิตไม่มาก แม้จะต่อรองราคากับผู้รับซื้อได้บ้างแต่ผู้รับซื้อยังเป็นผู้กำหนดราคา ในการขายปลานิลซึ่งมีสมาชิกบางรายเลี้ยงร่วมกับกุ้งขาว สมาชิกยังมีปัญหาในการขายเนื่องจากผู้รับซื้อน้อย

ในส่วนของโอกาสและอุปสรรคซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกสหกรณ์ฯ มีดังนี้

3) โอกาส (Opportunity, O) มีดังนี้

O1 การพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ อำเภอสามร้อยยอด มีชายหาดต่อมาจากชายหาดหัวหิน-ปราณบุรี ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนารวดเร็ว มีการสร้างที่พักริมทะเลต่อเนื่องตามแนวชายหาด ในอำเภอสามร้อยยอดมีอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ มีความหลากหลายทางชีวภาพที่กรมอุทยานแห่งชาติดำเนินการอนุรักษ์ มีบึงบัวที่ทางอำเภอต้องการฟื้นฟูให้เป็นแหล่งนันทนาการของพื้นที่ บริเวณชายหาดมีการสร้างที่พักรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ การท่องเที่ยวที่พัฒนาในพื้นที่นี้มีโอกาสเป็นตลาดรองรับผลผลิตของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรีได้

O2 ที่ตั้งของบ่อเลี้ยงกุ้งของสมาชิกสหกรณ์ฯ อยู่ไม่ไกลจากตลาดกุ้งที่มหาชัย ทั้งการคมนาคมสะดวกเดินทางไปถึงตลาดได้ในเวลาประมาณสองชั่วโมง สมาชิกสามารถรวบรวมผลผลิตไปส่งตลาดได้ ทั้งสหกรณ์ฯ ก็ได้รับการสนับสนุนรถห้องเย็นจากกรมส่งเสริมสหกรณ์

4) อุปสรรค (Threat, T) มีดังนี้

T1 ปัญหากุ้งตายในระยะต้น ซึ่งในช่วงที่สำรวจสมาชิกยังไม่ทราบสาเหตุที่ชัดเจนและไม่มีทางแก้ไขที่ได้ผล ทำให้สมาชิกบางรายต้องหยุดเลี้ยงกุ้ง สหกรณ์ฯ มีปัญหาผลผลิตน้อยไม่สามารถดำเนินการธุรกิจการรวบรวมผลผลิตได้ดังที่เคยเป็นมา รายได้ที่เคยได้จากบริการปัจจัยการผลิตลดลง สหกรณ์ฯ มีรายได้ลดลง สมาชิกบางรายไม่สามารถชำระหนี้ที่กู้ยืมจากสหกรณ์ฯ ได้ นอกจากปัญหากุ้งตายในระยะต้นยังมีปัญหากุ้งเป็นโรค เช่น โรคตัวแดง สมาชิกเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล

T2 อุณหภูมิและกระแสน้ำในพื้นที่นี้เปลี่ยนแปลงกะทันหันเร็วกว่าพื้นที่อื่นๆ ทั้งบางพื้นที่ยังมีน้ำท่วมขังในบางช่วงทุกปี ผลผลิตที่ได้โดยเฉลี่ยจึงต่ำกว่าพื้นที่อื่น

T3 พื้นที่เลี้ยงกุ้งส่วนหนึ่งตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ สำหรับสมาชิกที่ขุดบ่อเลี้ยงกุ้งมาก่อนที่จะมีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ ทางราชการให้ดำเนินการต่อไปได้ แต่ต้องไม่ขยายการเลี้ยงเพิ่มขึ้นหรือดัดแปลงไปใช้ประโยชน์อื่นๆ

T4 ราคากุ้งผันผวน ขึ้นกับตลาดปลายทางเป็นสำคัญ

2.3.2 การวิเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

ได้นำ จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรค –อุปสรรค ข้างต้น มากำหนดกลยุทธ์เชิงรุก-ป้องกัน-แก้ไข-ตั้งรับดังต่อไปนี้

กลยุทธ์เชิงรุก ใช้ประโยชน์จากจุดเด่นและโอกาส ประกอบด้วยสี่กลยุทธ์

กลยุทธ์เชิงรุกที่ 1 จากจุดเด่นที่มีผู้นำที่มีความสามารถและการที่สหกรณ์ฯ จัดประชุมสม่ำเสมอ สมาชิกสนใจเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ฯ ควรร่วมกันพัฒนาการเลี้ยงกุ้งที่ยั่งยืน นายเดชา บรรลือเดช ได้ทดลองหาวิธีแก้ปัญหาอาการกุ้งตายในระยะต้น โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานด้านการแก้ปัญหาที่พัฒนาขึ้นในพื้นที่ต่างๆ นำมาดัดแปลงให้เหมาะสมกับการเลี้ยงกุ้งในลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่มีพื้นที่เลี้ยงเพียงสิบกว่าไร่ วิธีเลี้ยงกุ้งแบบอินทรีย์ชีวภาพ ที่นายเดชา บรรลือเดช นำมาดัดแปลงให้ใช้ได้กับฟาร์มขนาดเล็ก และทดลองในพื้นที่ของตน ประสบความสำเร็จสามารถแก้ปัญหาอาการกุ้งตายในระยะต้นได้ ซึ่งสมาชิกสามารถจะรับถ่ายทอดนำไปใช้ต่อไป คาดว่าจะสามารถแก้ปัญหาการกุ้งตายในระยะต้นได้

กลยุทธ์เชิงรุกที่ 2 จากจุดเด่นในการบริหารจัดการของสหกรณ์ฯ ที่มีตัวแทนจากพื้นที่เป็นกรรมการดำเนินการ และมีการจัดประชุมสม่ำเสมอ รวมทั้งโอกาสของการที่อยู่ไม่ไกลจากตลาดกุ้งที่มหาชัย ควรมีการร่วมกันพัฒนาช่องทางการตลาดสำหรับผลผลิตสัตว์น้ำของสมาชิก โดยการรวมกลุ่มนำผลผลิตไปขายที่ตลาดมหาชัย ทั้งนี้ควรหาช่องทางติดต่อร่วมมือกับผู้ค้าที่ตลาดมหาชัยในการเข้าตลาด

กลยุทธ์เชิงรุกที่ 3 จากจุดเด่นในการบริหารจัดการของสหกรณ์ฯ และโอกาสที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ สมาชิกควรร่วมกันหาช่องทางการตลาดในการส่งผลผลิตขายให้ตลาดท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นการขายให้ร้านอาหารและที่พักนักท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจมีช่องทางทำกิจกรรมแปรรูปเพิ่มมูลค่าผลผลิตอีกด้วย หนึ่งฝ่ายปกครองในพื้นที่ส่งเสริมการจัดตลาดนัดชุมชน ซึ่งสมาชิกสหกรณ์ฯ อาจร่วมกันขยายตลาดในส่วนนี้ได้อีกทางหนึ่ง

กลยุทธ์เชิงรุกที่ 4 จากจุดเด่นที่มีผู้นำที่มีความรู้และพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่สมาชิก และการที่การสื่อสารในพื้นที่ทำได้สะดวกสามารถใช้ Internet ได้ ควรมีการพัฒนาการใช้ Social Media เพื่อการติดต่อเผยแพร่ข่าวสารระหว่างสหกรณ์ฯ กับสมาชิก ทั้งนี้สามารถเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐ เช่น นักวิชาการประมง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องจากภาคเอกชน เช่น ผู้ค้าปัจจัยการผลิตที่ยินดีให้ความร่วมมือเข้าร่วม ตั้งกลุ่ม Line เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกัน

กลยุทธ์ป้องกัน ใช้ประโยชน์จากจุดเด่นเพื่อลดอุปสรรค ประกอบด้วยสามกลยุทธ์

กลยุทธ์ป้องกันที่ 1 เพื่อลดอุปสรรคที่มีปัญหาอาการกุ้งตายในระยะต้น โดยใช้จุดเด่นที่มีผู้นำที่มีความสามารถ เป็นที่ยอมรับนับถือของคนในวงการกุ้ง ควรมีการประสานงานร่วมกันแก้ปัญหาทุกภาคส่วน ในหมู่ผู้เลี้ยงกุ้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันอยู่แล้ว แต่ควรขอความร่วมมือจากหน่วยงานของราชการ เช่น นักวิชาการจากกรมประมง ที่มีความเชี่ยวชาญในส่วนนี้ และหน่วยงานของภาครัฐที่สามารถให้ความสนับสนุนการลงทุนเพื่อแก้ปัญหา ตลอดจน

ภาคเอกชนที่พร้อมให้ความสนับสนุนฟื้นฟูความสามารถของสมาชิกซึ่งเป็นเกษตรกรรายเล็ก อาจมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรลงทุนปรับโครงสร้างบ่อเพื่อแก้ปัญหา เป็นต้น

กลยุทธ์ป้องกันที่ 2 เพื่อลดอุปสรรคที่บางพื้นที่มีน้ำท่วมขังเป็นบางช่วง โดยใช้จุดเด่นที่สหกรณ์มีกรรมการ ดำเนินการฯ ทำหน้าที่ตัวแทนในพื้นที่และจัดประชุมสม่ำเสมอ ร่วมมือกันประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ แก้ปัญหาให้แก่สมาชิก หนึ่งควรให้ความสนใจในการจัดการน้ำในพื้นที่รวมทั้งการขุดลอกและทำทางกันน้ำ พิจารณา ไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

กลยุทธ์ป้องกันที่ 3 เพื่อลดอุปสรรคความผันผวนของราคากุ้ง โดยใช้จุดเด่นที่มีผู้นำที่มีความสามารถ ทำงาน ให้กับสภาเกษตรกร และการที่สหกรณ์ มีการบริหารจัดการที่รับฟังความคิดเห็นจากสมาชิก ร่วมกันเสนอขอความ อนุเคราะห์จากรัฐในการให้ความช่วยเหลือ เช่น การประกันราคา และใช้จุดเด่นที่สหกรณ์ มีบริการรวบรวมผลผลิต จากสมาชิก พัฒนาช่องทางการขายกุ้ง นอกจากการส่งขายแพปลาและห้องเย็นซึ่งใช้ราคาที่อิงราคาตลาดต่างประเทศที่ มีความผันผวน หนึ่งสหกรณ์ สามารถจะประสานงานติดตามภาวะการผลิตการตลาดกุ้ง เพื่อการคาดคะเนการ เปลี่ยนแปลงของราคาประกอบกัน ข้อมูลเช่นนี้ผู้ประกอบการธุรกิจกุ้งที่มีการรวมตัวกันเป็นสมาคมและชมรมมักจะมี การติดตามวิเคราะห์ข้อมูล สหกรณ์ ซึ่งเป็นการรวมตัวของผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กควรวางหาทางเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้

กลยุทธ์แก้ไข ลดจุดอ่อนโดยใช้โอกาส ประกอบด้วย หนึ่งกลยุทธ์ เพื่อลดจุดอ่อนของการมีทางเลือกในการ ขายที่จำกัด โดยใช้โอกาสของการมีที่ตั้งใกล้ตลาดกลางกุ้งและการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยรวมกลุ่มกันพัฒนา ช่องทางการส่งขายให้ตลาดกลาง ขยายการขายในพื้นที่ทั้งชายฝั่งและแปรรูปรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว

กลยุทธ์ตั้งรับ ลดจุดด้อยและลดอุปสรรค ประกอบด้วยสามกลยุทธ์ คือ

กลยุทธ์ตั้งรับที่ 1 ลดจุดด้อยที่สมาชิกมีทุนจำกัด มีภาระหนี้ที่เกิดจากการเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล และอุปสรรคที่มี ปัญหาอาการกุ้งตายในระยะต้น ด้วยการใช้อุณหภูมิเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดอื่นทำรายได้ทดแทนกุ้ง เท่าที่ทำได้ก่อนมีการเลี้ยง ปลาไนร่วมกับกุ้งขาว แต่สมาชิกยังไม่สามารถทำได้ อีกทั้งมีปัญหาการขายผลผลิตที่มีผู้รับซื้อจำกัด สมาชิกที่ เลี้ยงปลาไนแก้ไขโดยบรรทุกปลาไปขายที่ตลาดสดใกล้เคียง การเลี้ยงปลาไนในภาคใต้ยังมีปัญหาที่บ่อเลี้ยงกระจัด กระจาย ผลผลิตที่ได้ยังไม่มากพอที่ผู้ค้าจะสนใจซื้อ

กลยุทธ์ตั้งรับที่ 2 ลดจุดด้อยที่สมาชิกมีทางเลือกจำกัดในการขายผลผลิตและอุปสรรคที่ราคาซื้อกุ้งมีความ ผันผวน โดยการรวมกลุ่มกันค้าสัตว์น้ำ และติดตามข่าวการเคลื่อนไหวของราคากุ้ง เพื่อนำมาประกอบการวางแผนการ ผลิตร่วมกัน

กลยุทธ์ตั้งรับที่ 3 ลดจุดด้อยที่สมาชิกเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผลขาดทุนไม่สามารถชำระหนี้ที่มีกับสหกรณ์ ได้ และ อุปสรรคของปัญหาอาการกุ้งตายในระยะต้น ด้วยการปรับระเบียบสหกรณ์ ให้มีบทลงโทษค่อยเป็นค่อยไปในการผิดนัด ชำระหนี้ เพื่อสมาชิกได้มีโอกาสปรับตัว หนึ่งในช่วงที่มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น สหกรณ์ พยายามแก้ปัญหา ด้วยการ วางแผนจำกัดการรับซื้อจากสมาชิก โดยระบุบ่อที่สหกรณ์ จะรับซื้อ ซึ่งกำหนดไว้หนึ่งบ่อต่อหนึ่งราย สหกรณ์ จะเข้าไปดูแลการเลี้ยงกุ้งตั้งแต่ต้นเมื่อเริ่มเตรียมน้ำ และติดตามเป็นประจำ เพื่อช่วยให้สมาชิกสามารถเลี้ยงกุ้งให้รอดได้ ใน การให้ซื้อเชื้ออาหาร จะให้หลังจากปล่อยกุ้งไปแล้วประมาณสองเดือน ซึ่งพอจะติดตามได้ในระยะนั้นว่าจะเลี้ยงได้รอด หรือไม่ เป็นวิธีปฏิบัติที่กรรมการดำเนินการร่วมกันหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

2.3.3 การวิเคราะห์ สภาวะทั่วไป-สิ่งที่สหกรณ์ฯ มี-กระบวนการ-ผลลัพธ์ ของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ใช้ประกอบการพิจารณาประเด็นที่มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

1) **สภาวะทั่วไป** ประกอบด้วย สภาวะทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน ความต้องการรวมกลุ่ม ความคุ้นเคยรู้จักกันระหว่างสมาชิก และ สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน

สภาวะทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน รายได้เฉลี่ยของคนในตำบลไร่เก่าและตำบลไร่ใหม่ เป็น 219,286 และ 210,488 บาท/ครัวเรือน/ปี สำหรับสมาชิกสหกรณ์ฯ มีรายได้ที่ยังไม่ได้หักค่าจ่ายทั้งค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพ และค่าใช้จ่ายครัวเรือนโดยเฉลี่ยเป็น 398,201 บาท/ครัวเรือน/ปี ในช่วงปี 2557 โดยเฉลี่ยแล้วการเลี้ยงกุ้งไม่สามารถทำกำไรให้แก่สมาชิก และโดยที่ต้นทุนการเลี้ยงกุ้งโดยเฉลี่ยเป็น 39,331 บาท/ไร่ เนื้อที่ที่ครองโดยเฉลี่ยเป็น 12 ไร่/ราย สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งมีรายได้ไม่พอใช้จ่าย ตกอยู่ในภาวะเป็นหนี้สินในช่วงนี้

คนในกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี ส่วนใหญ่ทำการเกษตร ทั้งทำนาข้าว ทำไร่ซึ่งเป็นไร่สับปะรดเป็นสำคัญ ทำสวนและรับจ้างทั่วไป และส่วนมากมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

ความต้องการรวมกลุ่ม ผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้รวมตัวกันในรูปแบบก่อนที่จะมาเป็นสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัดในปี 2550 และเข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด เป็นหนึ่งในสหกรณ์ที่สามารถส่งกุ้งให้ห้องเย็นได้ตามที่ทำพันธสัญญากัน การรวมกลุ่มมีนายเดชา บรรลือเดชเป็นผู้นำตลอดมา

ความคุ้นเคยรู้จักกันระหว่างสมาชิก สมาชิกมีความคุ้นเคยกันและพบกันสม่ำเสมอทั้งนอกฟาร์มและในฟาร์ม โดยเฉพาะสมาชิกในละแวกเดียวกัน รู้จักกันทั่วถึง ทราบว่าใครเป็นใคร ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ไหน คนในชุมชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายจีน ในแต่ละหมู่บ้านมีศาลเจ้าและโรงเจเป็นศูนย์รวมของคนในหมู่บ้าน

สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน มีถนนเพชรเกษมเป็นถนนสายหลักผ่านกลางพื้นที่และยังมีถนนเลียบชายฝั่งอ่าวไทยผ่านพื้นที่ท้องเที่ยวชายทะเล ในหมู่บ้านมีถนนเชื่อมโยงเข้าถึงพื้นที่ได้สะดวก มีไฟฟ้าเข้าถึงพื้นที่ คนในชุมชนนิยมใช้โทรศัพท์มือถือติดต่อกัน และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้

2) **สิ่งที่สหกรณ์ฯ มี** ประเด็นที่จะกล่าวถึงได้แก่ สมาชิกขององค์กร ทุนดำเนินงาน ความรู้และการอบรมที่สมาชิกได้รับ ปัจจัยการผลิตที่ใช้ และตลาดรับซื้อผลผลิต

สมาชิกขององค์กร สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด มีสมาชิก 270 ราย ซึ่งเป็นจำนวนที่สหกรณ์ฯ เห็นว่ามากพอแล้ว ผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่หากไม่ใช่ผู้ประกอบการรายใหญ่ก็มักจะเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ

ทุนดำเนินงาน ในช่วงที่เลี้ยงกุ้งได้ผล ไม่มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้ และซื้อปัจจัยการผลิตตลอดจนขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ สามารถมีกำไรจากการดำเนินงาน มีทุนเพียงพอที่จะใช้ทำงาน แต่เมื่อเกิดปัญหากุ้งตายในระยะต้น สมาชิกส่วนหนึ่งหยุดเลี้ยงกุ้ง ที่ยังเลี้ยงอยู่ก็ได้ผลไม่เต็มที่ ลดการใช้บริการสหกรณ์ฯ ลง สหกรณ์ฯ ขาดรายได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ตั้งข้อสังเกตว่ารายได้ลดลงมาก พลิกสถานะการเงินจากที่เคยมีกำไรเป็นขาดทุน อย่างไรก็ตามผู้นำสหกรณ์ฯ สามารถติดต่อหาแหล่งกู้ยืมมาเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานได้ คาดว่าหากแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้น สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้ผล สหกรณ์ฯ จะกลับมาทำกำไรได้

ความรู้และการอบรมที่สมาชิกได้รับ สมาชิกทุกรายเคยได้รับการอบรมการเพาะเลี้ยงกุ้ง มีถึงร้อยละ 83.33 ที่ได้รับการฝึกอบรมจากสหกรณ์ นับได้ว่าสหกรณ์ ให้ความสำคัญแก่การให้ความรู้แก่สมาชิก

ปัจจัยการผลิต สหกรณ์ ดำเนินการหาปัจจัยการผลิตให้บริการแก่สมาชิก ผู้นำสหกรณ์ สามารถติดต่อผู้ค้าปัจจัยการผลิตในพื้นที่ให้ขายปัจจัยการผลิตโดยสมาชิกสามารถซื้อปัจจัยการผลิตโดยใช้เงินเชื่อ เมื่อจับกุ้งได้จึงจ่ายเงินสมาชิกหาซื้อพันธุ์กุ้งและอาหารกุ้งได้สะดวก อย่างไรก็ตามยังมีปัญหาคุณภาพพันธุ์กุ้งที่อ่อนแอและนำไปสู่อาการกุ้งตายในระยะต้น ซึ่งเป็นปัญหาที่ผู้เลี้ยงกุ้งในทุกพื้นที่เผชิญอยู่ในช่วงที่ลงพื้นที่ศึกษา

ตลาดผลผลิต ในการขายผลผลิตแม้สมาชิกจะมีทางเลือกจำกัดแต่ก็มีผู้ค้าและตลาดรองรับผลผลิต และราคาที่ได้รับก็ยุติธรรมพอสมควร ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะสหกรณ์ เข้ามามีบทบาทในการขายผลผลิต ทั้งในช่วงที่เลี้ยงกุ้งได้ผล สหกรณ์ สามารถประสานงานให้สมาชิกขายให้ผู้รับซื้อต่างประเทศได้ โดยได้รับความร่วมมือจากห้องเย็น

3) กระบวนการ ประกอบด้วย การบริหารสหกรณ์ กฎระเบียบ ความเป็นผู้นำของสหกรณ์ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก

การบริหารสหกรณ์ นายเดชา บรรลือเดช ผู้นำสหกรณ์ เป็นผู้ที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับทั้งในหมู่สมาชิกและบุคคลภายนอก แม้ในวาระที่ไม่ได้เป็นประธานคณะกรรมการดำเนินการฯ ก็ทำหน้าที่เป็นผู้นำสหกรณ์ มาต่อเนื่อง คณะกรรมการฯ จะมาจากผู้แทนของสมาชิกในแต่ละพื้นที่ ซึ่งสมาชิกเลือกมาทำหน้าที่ สหกรณ์ มีการจัดประชุมสม่ำเสมอ แต่ด้วยความอาวุโสของผู้เฒ่า ในการประชุม ผู้นำทำหน้าที่นำการประชุม กรรมการอื่นๆทำตามผู้นำเสนอ สหกรณ์ มีพนักงานประจำทำงานห้าตำแหน่งประกอบด้วย ผู้จัดการ การเงิน บัญชี วิชาการ ประชาสัมพันธ์ และ แม่บ้าน สหกรณ์ มีพนักงานประจำ ให้บริการแก่สมาชิก แต่ในบางช่วงที่ไม่มีพนักงานทำหน้าที่ผู้จัดการ นายเดชา บรรลือเดช จะรับผิดชอบงานส่วนนี้ แต่การทำเช่นนี้มีผลให้การดำเนินงานไม่แยกฝ่ายบริหารออกจากฝ่ายจัดการให้ชัดเจน

ในการประชุม เจ้าหน้าที่จากสหกรณ์จังหวัดเข้าร่วมประชุมกับสหกรณ์ สมาชิกและให้คำชี้แจงในด้านงานสหกรณ์แก่ที่ประชุม อย่างไรก็ตามบทบาทของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในพื้นที่ยังมีไม่มากสำหรับสหกรณ์ ซึ่งสาเหตุหนึ่งมาจากที่เห็นว่าผู้นำมีความสามารถสูง นายเดชา บรรลือเดช เป็นสมาชิกสภาเกษตรกร มีโอกาสขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องในระดับประเทศ ในด้านวิชาการประมงนอกจากจะมีความร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่อื่นๆ ยังมีความร่วมมือกับศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงชายฝั่งที่คลองวาฬ ร่วมกันทดลองเพื่อพัฒนาการเลี้ยงกุ้ง

กฎระเบียบ เช่นเดียวกับสหกรณ์ที่จดทะเบียนโดยทั่วไป สหกรณ์ มีระเบียบข้อบังคับที่ชัดเจน ทั้งระเบียบกลาง และที่สหกรณ์ จัดทำให้สอดคล้องกับสถานะของสหกรณ์

ความเป็นผู้นำของสหกรณ์ นายเดชา บรรลือเดชเป็นผู้ริเริ่มการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่ และส่งเสริมให้คนในพื้นที่พัฒนาการเลี้ยง เนื่องจากเห็นว่าเป็นอาชีพที่สามารถทำรายได้ให้แก่คนในชุมชน ทั้งยังเป็นผู้นำด้านวิธีการเพาะเลี้ยงกุ้ง เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ พัฒนาการเลี้ยงแบบชีวภาพ ในช่วงที่มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น พยายามหาทางแก้ปัญหา ทั้งโดยการทดลองทำ Bio-floc ในพื้นที่เลี้ยงของตนเอง และนำวิธีอินทรีย์ชีวภาพมาดัดแปลงให้ผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กสามารถนำไปใช้ได้ จากการประชุมเสนอผลงานในเดือนกันยายน 2558 ผู้แทนที่มาเข้าร่วมประชุมให้ข้อมูลว่าสามารถเลี้ยงได้ผล สมาชิกสามารถนำตัวอย่างไปปฏิบัติได้

นอกจากวิธีการเพาะเลี้ยงแล้ว นายเดชา บรรลือเดช ยังได้รับความเชื่อถือจากสถาบันการเงินและผู้ค้าปัจจัยการผลิต ให้สินเชื่อซึ่งสหกรณ์ นำมาให้บริการแก่สมาชิก เพื่อแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้นมีการประเมินว่าสมาชิกต้อง

ลงทุนปรับโครงสร้างบ่อ ใช้ทุนประมาณหนึ่งแสนบาทต่อรายเพื่อให้สามารถลงทุนเลี้ยงกุ้งได้อีกครั้งหนึ่ง นายเดชา บรรลือเดช เสนอขอความอนุเคราะห์โดยการจัดสรรทุนจากกองทุนช่วยเหลือเกษตรกร ร่วมกับ ธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร พิจารณาให้ความช่วยเหลือในส่วนนี้

. ในด้านการตลาด นายเดชา บรรลือเดช ได้รับการติดต่อจากผู้รับซื้อทั้งในและนอกประเทศ ขอซื้อผลผลิตจาก สหกรณ์ฯ เทสโก้โลตัสก็ให้ความสนใจซื้อกุ้งจากสหกรณ์ฯ โดยเห็นว่ามิติที่ตั้งของฟาร์มอยู่ในจุดที่เหมาะสม สามารถมี ผลผลิตที่มีความสดและมีคุณภาพดีมาบรรจุ เพื่อการกระจายสินค้าในแถบนี้ได้

การมีส่วนร่วมของสมาชิก ร้อยละ 83.33 ของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ได้รับการฝึกอบรมการเลี้ยงกุ้งจากสหกรณ์ฯ สมาชิกทุกรายได้รับการฝึกอบรมซึ่งนอกจากที่สหกรณ์ฯ จัดให้แล้ว ยังมีที่ ภาครัฐและภาคเอกชนจัดให้ สมาชิกทุกรายเป็นผู้เลี้ยงกุ้งอยู่ในพื้นที่นี้ โดยเฉลี่ยเลี้ยงกุ้งมาแล้ว 12 ปี มากกว่าครึ่งหนึ่งของสมาชิกซื้อพันธุ์กุ้งและอาหารกุ้งผ่านบริการที่สหกรณ์ฯ จัดให้ เกือบครึ่งส่งผลผลิตขายผ่านการรวบรวมของสหกรณ์ฯ นับว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่สหกรณ์ฯ ดำเนินงาน สมาชิกเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.67) เข้าร่วมประชุมสหกรณ์ฯ โดยเฉลี่ยเข้าประชุม 6 ครั้ง/ปี/ราย สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนรับข่าวสารความรู้จากสหกรณ์ฯ ได้

ในด้านการตลาด สำหรับการร่วมกันขาย สมาชิกยังอาศัยช่องทางที่ผู้นำสหกรณ์ฯ ติดต่อให้

4) ผลลัพธ์ สมาชิกสามารถมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งที่ดีขึ้น และ เห็นว่าสามารถลดการเอาเปรียบจากคน กลางได้จากการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ ในส่วนของรายได้ในช่วงที่ยังไม่มีปัญหาภาวะแวดล้อมและไม่มีปัญหา กุ้งตายในระยะต้น สมาชิกสามารถมีรายได้ที่ดีขึ้นจากการเลี้ยงกุ้ง ลดต้นทุนการผลิตลงได้ และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพมา กขึ้น แต่ปัญหากุ้งตายในระยะต้นที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2556 ทำให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล ขาดทุน และมีหนี้สิน คาดว่าหาก แก้ปัญหานี้ได้ กลับมาเลี้ยงกุ้งได้ผล สถานการณ์จะดีขึ้นทั้งสำหรับสมาชิกและสหกรณ์ฯ

2.3.4 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

ประเด็นที่จะนำมาพิจารณาการมีส่วนร่วมของสมาชิกมีดังต่อไปนี้

1) ผลผลิตของสมาชิก ในช่วงที่เลี้ยงกุ้งได้ สมาชิกมีผลผลิตมากพอ ซึ่งส่งผลให้สหกรณ์ฯ สามารถรวบรวม กุ้งส่งให้ห้องเย็นได้ตามพันธสัญญาที่ทำไว้ แต่เมื่อเกิดปัญหากุ้งตายในระยะต้น ซึ่งในช่วงที่สำรวจสมาชิกยังไม่สามารถ แก้ปัญหานี้ได้ ขาดทุน หลายรายหยุดเลี้ยงกุ้ง ไม่มีทุนพอ เมื่อผลผลิตลดลง รายได้ของสหกรณ์ฯ ก็ลดลงด้วย อย่างไรก็ตาม ทั้งผู้นำและสมาชิกสหกรณ์ฯ มีความเห็นตรงกันว่าหากสามารถแก้ปัญหานี้ได้ กลับมาเลี้ยงกุ้งได้ผลผลิต สมาชิก กลับมามีรายได้ สหกรณ์ฯ ดำเนินธุรกิจได้ มีรายได้ สามารถชำระหนี้ที่เกิดขึ้นในช่วงเลี้ยงไม่ได้ผล ปัญหานี้จะบรรเทา ลง

2) ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ ที่ผ่านมา ผู้นำสหกรณ์ฯ สามารถติดต่อตัวแทนขายปัจจัยการผลิต ให้ขายปัจจัย การผลิตให้แก่สมาชิกได้โดยใช้เงินเชื่อ จ่ายเงินเมื่อจับกุ้งขาย แต่ในช่วงที่มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น สมาชิกขาดรายได้ ไม่สามารถจ่ายเงินค่าปัจจัยการผลิตได้ ผู้นำแก้ปัญหาโดยหาเงินกู้มาจ่ายให้ผู้ค้าปัจจัยการผลิต ส่งผลให้ต้องมีหนี้กับ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรประมาณสิบล้านบาท มีค่าจ่ายอื่นๆของสหกรณ์ฯ เดือนละประมาณห้า หมื่นบาท ซึ่งในช่วงที่เลี้ยงกุ้งได้ผลสหกรณ์ฯ มีรายได้พอจ่ายในส่วนนี้ สหกรณ์ฯ สามารถมีรายได้ทั้งจากการให้บริการ ปัจจัยการผลิตและรวบรวมผลผลิตให้แก่สมาชิก ทั้งสมาชิกยังได้รับความรู้ ข่าวสารและการฝึกอบรมจากสหกรณ์ฯ ตลอดจนได้สินเชื่อเพื่อการลงทุนเลี้ยงกุ้ง สิ่งเหล่านี้เป็นแรงจูงใจให้สมาชิกเข้าร่วมงานของสหกรณ์ฯ

3) **ค่าใช้จ่ายของสมาชิกในการเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์** สมาชิกถือหุ้นสหกรณ์ฯ เฉลี่ยคนละ 2,282 บาท และมีค่าใช้จ่ายรวมทั้งค่าเสียโอกาสในการเข้าประชุมและร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ฯ เนื่องจากมีที่อยู่กระจายกันในแต่ละพื้นที่ แต่สมาชิกมีความเชื่อมั่นในตัวนายเดชา บรรลือเดช และให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ฯ ข้อนี้ไม่เป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ฯ แห่งนี้

4) **บรรทัดฐานของสมาชิก** คนในพื้นที่ตำบลไร่เก่าและตำบลไร่ใหม่ ส่วนใหญ่อพยพเข้ามาจากต่างพื้นที่ เช่นจากสมุทรปราการ และ จากปทุมธานี เข้ามาอยู่ก่อนการประกาศเขตอุทยาน แต่มีพื้นเพ ฐานะ วัฒนธรรม ความเชื่อใกล้เคียงกัน คนในละแวกเดียวกันคุ้นเคยกันดี เฉพาะคนในตำบลสามกระต่ายเป็นคนในพื้นที่มาแต่เดิม ทำนาข้าว ก่อนที่จะมาเลี้ยงกุ้ง โดยใช้พื้นที่ตอนบนทางชายฝั่งออกไป ทำไร่นาปละ และ สวนปาล์มน้ำมัน รายได้ของสมาชิกใกล้เคียงกัน ไม่แตกต่างกันมาก มีความเข้าใจกัน ร่วมมือกันได้ไม่ยาก ส่งเสริมให้สมาชิกร่วมมือกันทำกิจกรรมของสหกรณ์ฯ

5) **ข้อมูลที่สมาชิกมีทั้งด้านการผลิตและการตลาด** สหกรณ์ฯ มีข้อมูลการผลิตและการตลาด ซึ่งใช้ในการดำเนินการ แต่ไม่ได้เผยแพร่ให้สมาชิกเป็นประจำ

6) **การมีบทบาทร่วมตัดสินใจ** คณะกรรมการดำเนินการฯ มีบทบาทเป็นผู้ตัดสินใจดำเนินงานผ่านการประชุมของสหกรณ์ฯ ซึ่งมีการหารือกันเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงาน สมาชิกสามารถให้ความคิดเห็นผ่านมายังกรรมการตัวแทนพื้นที่ได้ อย่างไรก็ตามผู้ที่มิบทบาทในการตัดสินใจมากที่สุดยังเป็นผู้นำสหกรณ์ฯ สมาชิกประเมินความสามารถของตนในการตัดสินใจเสนอหรือเลือกแนวทางการทำงานของสหกรณ์ฯ ไว้ต่ำกว่าความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับสหกรณ์ฯ โดยทั่วไป

7) **ทักษะผู้นำองค์กร** ข้อนี้เป็นประเด็นสำคัญที่จูงใจให้สมาชิกเข้ามามีส่วนรวมในสหกรณ์ฯ สมาชิกยอมรับนับถือและเชื่อมั่นในทักษะของนายเดชา บรรลือเดช

8) **ระเบียบข้อบังคับขององค์กร** สหกรณ์ฯ มีกฎระเบียบทั้งระเบียบกลางและระเบียบเฉพาะของสหกรณ์ฯ

9) **บทลงโทษการละเมิดกฎ** ที่มีการละเมิดเป็นเรื่องของการผิดนัดชำระหนี้ ซึ่งเป็นปัญหาในช่วงนี้เนื่องจากสมาชิกเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล สหกรณ์ฯ ทำหนังสือทวงถาม แต่ยังไม่ดำเนินการฟ้องร้อง ไม่มีบทลงโทษการไม่ชำระหนี้ที่ชัดเจน

10) **ปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกกับองค์กร** สหกรณ์ฯ ประสานงานกับสมาชิกผ่านทางกรรมการตัวแทนพื้นที่ กิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นเรื่องของบริการที่สหกรณ์ฯ จัดให้แก่สมาชิก รวมทั้งการให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งเป็นสำคัญ

2.3.5 การวิเคราะห์แนวคิดระบบนิเวศวิธีในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

ในหัวข้อนี้จะนำแนวคิดระบบนิเวศวิธีในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเข้ามาพิจารณาเพื่อประกอบการระบุปัจจัยที่มีผลต่อการจัดองค์กรชุมชน

1) **ความสัมพันธ์ระหว่างการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกับระบบนิเวศ** บ่อเลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้ส่วนหนึ่งตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด มีพื้นที่ชุ่มน้ำที่สำคัญ มีความหลากหลายทางชีวภาพ ได้รับการเสนอชื่อให้ประกาศเป็นหนึ่งใน Ramsar sites การเลี้ยงกุ้งอาจมีผลสำคัญต่อระบบนิเวศได้หากไม่ระมัดระวังไม่ให้เกิดผลกระทบในทางลบ อย่างไรก็ตามผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่เขตอุทยานที่ดำเนินการมาก่อนที่จะมีการประกาศเขตอุทยานได้รับการยกเว้นให้เลี้ยงกุ้ง

ต่อไปได้โดยจะต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลงสิทธิทำกินและไม่ขายสิทธิให้คนอื่น มีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานอุทยานฯ เข้ามาดูแลและเฝ้าระวังตรวจสอบคุณภาพน้ำที่ปล่อยออกมาจากบ่อเลี้ยงกุ้ง

และเนื่องจากเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่บางตอนมีน้ำท่วมทุกปี ซึ่งผู้เลี้ยงกุ้งยอมรับสภาพและปรับตัวไปตามสภาวะ เช่น หยุตเลี้ยงในช่วงน้ำท่วม ในพื้นที่บึงสามร้อยยอดมีสัตว์น้ำชุกชุม มีชาวบ้านเข้ามาจับสัตว์น้ำเป็นประจำในบริเวณนอกเขตอุทยาน อย่างไรก็ตามสมาชิกสหกรณ์ฯ ให้ข้อมูลว่าความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำลดลงในระยะหลัง ซึ่งอาจไม่ได้เป็นผลมาจากการเลี้ยงกุ้งแต่เพียงอย่างเดียว ยังมีการสร้างฝายเปลี่ยนทางเดินน้ำในบางพื้นที่ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งอาจมีผลต่อระบบนิเวศเช่นกัน

บึงบัวสามร้อยยอดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญแห่งหนึ่งของอำเภอบึงบัวพื้นที่เมืองขึ้นอยู่หนาแน่นสวยงาม เป็นจุดที่นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาชม ระยะหลังมีปัญหาน้ำในบึงมีน้อยลง ฝายปกครองให้ความสำคัญแก่การฟื้นฟูสภาพของบึง ให้กลับมาเป็นบึงอุดมสมบูรณ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ประเด็นนี้อาจมีผลในการลดการให้ความสำคัญสนับสนุนการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่ใกล้เคียงเนื่องจากเกรงว่าจะส่งผลเสียต่อความอุดมสมบูรณ์ของบึงบัวสามร้อยยอด อย่างไรก็ตามไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าความอุดมสมบูรณ์ที่ลดลงเป็นเหตุมาจากการเลี้ยงกุ้งแต่เพียงอย่างเดียว

หนึ่งในช่วงที่ลงศึกษาในพื้นที่เป็นระยะที่เลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล มีปัญหากุ้งตายระยะต้นและโรคกุ้ง ผู้เลี้ยงกุ้งหลายรายหยุดเลี้ยง ทั้งบ่อกุ้งร้าง ซึ่งมีทั้งผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กในพื้นที่ และ ผู้ประกอบการรายใหญ่ ตลอดจนนักลงทุนจากนอกพื้นที่ ขอนี้ฝ่ายปกครองเห็นว่าทำให้เสียภูมิทัศน์ของพื้นที่ในอำเภอซึ่งกำลังมีการพัฒนาการท่องเที่ยว

ปัญหาเหล่านี้ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องและสหกรณ์ฯ เพื่อร่วมมือกันพัฒนาพื้นที่ในทิศทางที่เหมาะสม

2) ปัญหาของการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ในส่วนของสมาชิกสหกรณ์ฯ ซึ่งเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก เนื้อที่เลี้ยงโดยเฉลี่ย 12 ไร่/ราย มีทุนจำกัด เมื่อเกิดปัญหากุ้งตายในระยะต้น เลี้ยงไม่ได้ผล ขาดทุน ต้องหยุดเลี้ยงกุ้ง หันไปทำอาชีพอื่นเพื่อหารายได้มาเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน หลายรายต้องมีหนี้สิน ในช่วงที่ลงพื้นที่สัมภาษณ์กรอกแบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูล ยังไม่มีทางแก้ปัญหาที่ชัดเจน สมาชิกที่ยังเลี้ยงกุ้งอยู่ต้องเสี่ยง โดยคาดกันว่าโอกาสที่จะเลี้ยงกุ้งได้ผลมีเพียงประมาณหนึ่งในสาม และสมาชิกที่ลงลูกกุ้งแล้ว ต้องติดตามเฝ้าระวังใกล้ชิด หากมีปัญหาต้องรีบจับกุ้งก่อน ทำให้ผลผลิตที่ได้มีขนาดตัวกุ้งต่ำกว่าขนาดที่ตลาดรับซื้อ เป็นเหตุให้ต้องขายในราคาต่ำ และมักจะขาดทุน ดังแสดงไว้ในตารางต้นทุน-รายได้ ที่ผ่านมา

สมาชิกที่ทดลองนำปลานิลมาเลี้ยงรวมกับกุ้งชาก็ยังเลี้ยงไม่ได้ผล ขาดทุนเช่นกัน ทั้งการเลี้ยงปลานิลก็ยังมีปัญหาด้านตลาด ผู้ค้าไม่เข้ามารับซื้อ ทั้งนี้เพราะปริมาณที่ได้ยังมีน้อย ไม่คุ้มค่าใช้จ่ายการตลาดของผู้ค้า สมาชิกต้องนำผลผลิตไปส่งที่ตลาด ราคาที่ขายได้ต่ำ ไม่คุ้มทุน

นอกจากปัญหากุ้งตายในระยะต้นแล้ว สมาชิกเห็นว่าพันธุ์กุ้งที่ได้มามีคุณภาพไม่ดี อ่อนแอ อัตราอดต่ำ เป็นสาเหตุหนึ่งของอาการกุ้งตายในระยะต้น แม้รัฐจะพยายามแก้ปัญหาโดยการนำเข้าพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ มาเพาะฟัก และส่งลูกพันธุ์ที่ได้ให้ผู้ค้าพันธุ์กุ้งเอกชนรับไปอนุบาลก่อนขายให้ผู้เลี้ยงกุ้ง แต่เมื่อใช้ลูกกุ้งที่ผู้เลี้ยงกุ้งเรียกกันว่า ลูกกุ้ง คสช. นี้ ก็ยังเลี้ยงไม่ได้ผล กุ้งตายในระยะต้น เลี้ยงไม่รอด ข้อเสนอจากผู้เลี้ยงกุ้งคือ ควรมีการรับรองคุณภาพพันธุ์กุ้งที่ชัดเจน และรับประกันคุณภาพลูกกุ้ง หากเลี้ยงไม่รอดในระยะต้นเช่น ไม่เกิน 60 วันหลังจากลงลูกกุ้ง ควรมีการชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เลี้ยงกุ้ง ซึ่งจะช่วยลดภาระแบกรับความเสี่ยงของผู้เลี้ยงกุ้งลง ปัจจุบันยังไม่มีมาตรการในส่วนนี้

3) **ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน** สมาชิกสหกรณ์ฯ ในพื้นที่ที่ศึกษา มีพื้นเพและบรรพบุรุษใกล้เคียงกัน มีความสัมพันธ์ระหว่างกันในระดับดีร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และต่างให้ความนับถือในตัวผู้นำสหกรณ์ฯ คือ นายเดชา บรรลือเดช ยกย่องว่าเป็นผู้ที่เสียสละให้แก่การพัฒนาชุมชนด้วยการสร้างรายได้จากการเลี้ยงกุ้ง ผู้นำสหกรณ์ฯ มีการประสานงานสามารถติดต่อขอความสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในด้านการเลี้ยงกุ้ง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการขายผลผลิตตลอดจนทุนสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

4) **การทำงานขององค์กรชุมชนกับภาคส่วนอื่น** นอกจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ฯ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่เข้าร่วมประชุมกับสหกรณ์ฯ เป็นประจำแล้ว และเจ้าหน้าที่ประมงที่ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งที่คลองวาฬ ซึ่งทำโครงการทดลองการเพาะเลี้ยงกุ้งร่วมกันแล้ว สหกรณ์ฯ ยังได้รับความสนับสนุนกับหน่วยราชการในพื้นที่ไม่มาก ควรมีการร่วมมือกันพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันมากขึ้น

2.4 สรุปปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำโดยการจัดการองค์กรชุมชนของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

2.4.1 ปัจจัยภายในที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

1) บุคลากรภายในสหกรณ์ฯ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมาชิก สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ ได้รับคำแนะนำจากนายเดชา บรรลือเดช ผู้นำสหกรณ์ฯ ให้ลงทุนเลี้ยงกุ้งเนื่องจากเป็นอาชีพที่สามารถทำรายได้ดีให้แก่สมาชิก สมาชิกมีความเชื่อมั่น ให้ความนับถือในตัวผู้นำท่านนี้ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่นำไปสู่ความสำเร็จของการจัดองค์กรชุมชนของสหกรณ์ฯ

ผู้นำสหกรณ์ฯ ดังได้กล่าวมาแล้ว นายเดชา บรรลือเดช เป็นผู้นำที่มีความสามารถมีทักษะในการเลี้ยงกุ้ง เป็นที่ยอมรับในวงการอุตสาหกรรมกุ้งของประเทศ สมาชิกให้ความยกย่องนับถือในความสามารถในการทำงาน นายเดชา บรรลือเดช พัฒนาการเลี้ยงกุ้งในหลายรูปแบบ ตลอดจนพยายามหาแนวทางแก้ปัญหาอาการกุ้งตายในระยะต้น นอกจากเทคนิคการเลี้ยงกุ้ง ผู้นำท่านนี้ยังสามารถติดต่อหาผู้ค้าปัจจัยการผลิตมาให้บริการแก่สมาชิกในราคาที่เป็นการดี ติดต่อกาแหล่งขายกุ้ง และติดต่อหาแหล่งทุนมาให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อลงทุนเลี้ยงกุ้ง ความสามารถของผู้นำท่านนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการจัดองค์กรและการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

ในการจัดองค์กร สหกรณ์ฯ จะมีกรรมการทำหน้าที่ตัวแทนสมาชิกแต่ละกลุ่มเข้ามาเป็นกรรมการ สหกรณ์ฯ ประสานงานกับสมาชิกผ่านทางกรรมการที่ทำหน้าที่ตัวแทน

พนักงาน สหกรณ์ฯ มีพนักงานประจำทำงานที่สหกรณ์ฯ ห้าตำแหน่ง ไม่รวมผู้จัดการ ให้ความสะดวกแก่สมาชิกที่เข้ามาใช้บริการ บางช่วงที่ไม่มีผู้จัดการ นายเดชา บรรลือเดช ทำหน้าที่ทั้งเป็นผู้จัดการและประธานฯ/ที่ปรึกษา ของคณะกรรมการดำเนินการฯ

2) **ที่ตั้งสหกรณ์ฯ** สหกรณ์ฯ มีที่ตั้งเป็นอาคารถาวรอยู่ริมถนนสายหลักเพชรเกษม ในตัวอำเภอสามร้อยยอด สมาชิกเข้ามาติดต่อได้สะดวก มักใช้ในการประชุมกรรมการฯ เป็นประจำ

3) **ทุนดำเนินงานของสหกรณ์ฯ** ที่ผ่านมาสหกรณ์ฯ มีกำไรจากการดำเนินงานซึ่งนำมาจัดสรรเป็นทุนดำเนินงานได้ ไม่มีปัญหาเรื่องทุนหมุนเวียน แต่มาขาดทุนในช่วงปี 2556 ที่การเลี้ยงกุ้งมีปัญหาอาการกุ้งตายในระยะต้น เลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล สมาชิกไม่มีรายได้ ไม่สามารถชำระหนี้ที่มีกับสหกรณ์ฯ ได้ แต่สหกรณ์ฯ ยังพอมีเงินทุนสะสมจาก

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามคาดว่าจะเมื่อแก้ปัญหาการกักตุนในระยะต้น กลับมาเลี้ยงกุ้งได้ผล สหกรณ์จะสามารถกลับมามีรายได้พอเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

4) การดำเนินงานของสหกรณ์ มีดังนี้

การผลิต ก่อนที่จะมีปัญหาการกักตุนในระยะต้น สมาชิกสหกรณ์ ในพื้นที่ สามารถเลี้ยงกุ้งได้ผล มีรายได้ดี มามีปัญหาในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา สมาชิกลงทุนไปแล้ว กักตุน ขาดรายได้ และเนื่องจากส่วนใหญ่เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก มีทุนจำกัด เมื่อขาดทุนต้องหยุดเลี้ยงไป เมื่อมีผู้เลี้ยงกุ้งน้อยลงมาก สหกรณ์ ขาดรายได้ เก็บหนี้คืนไม่ได้ ประสบปัญหาขาดทุน อย่างไรก็ตามประธานคณะกรรมการฯ พยายามหาวิธีแก้ปัญหา และคาดว่าเมื่อสมาชิกเลี้ยงกุ้งได้ผล สถานะการเงินของสหกรณ์ จะฟื้นตัว

การจัดหาปัจจัยการผลิต สหกรณ์ ให้บริการจัดหาปัจจัยการผลิต ทั้ง พันธุ์กุ้ง อาหารกุ้ง เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ และสมาชิกส่วนใหญ่ซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ (ร้อยละ 63.33 ซื้อพันธุ์กุ้งและอาหารกุ้ง ร้อยละ 30.00 ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ ร้อยละ 3.33 ซื้ออาหารเสริม) และปริมาณที่ซื้อก็เป็นปริมาณเกือบทั้งหมดของปริมาณที่ใช้ โดยเฉพาะอาหารกุ้งที่สหกรณ์ ติดต่อหาผู้ค้าปัจจัยการผลิตมาขายให้โดยสมาชิกสามารถซื้อเงินเชื่อได้ในราคาที่เป็นการธรรม สมาชิกร่วมมือใช้บริการปัจจัยการผลิตที่สหกรณ์ จัดให้

การรวบรวมผลผลิต สมาชิกร้อยละ 46.67 ขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ ในช่วงที่สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้ผล สหกรณ์สามารถติดต่อขายกุ้งให้แก่ห้องเย็นที่ติดต่อกันได้ ลดช่วงคนกลางลง สมาชิกได้รับราคาดีขึ้น

การให้สินเชื่อ สหกรณ์ ให้ความสำคัญแก่การจัดหาสินเชื่อเพื่อการลงทุนเลี้ยงกุ้งให้แก่สมาชิก เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก มีเงินทุนจำกัด สหกรณ์ ช่วยหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนการเลี้ยงกุ้งของสมาชิก แต่ในช่วงที่มีปัญหาการกักตุนในระยะต้น สมาชิกเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล ขาดรายได้ ไม่สามารถชำระหนี้ได้ มีสมาชิกถึงร้อยละ 63.33 ที่ยังมีหนี้ค้างชำระกับสหกรณ์ เป็นปัญหากับสหกรณ์ ซึ่งผู้นำสหกรณ์ แก้ปัญหาโดยใช้ความเชื่อถือที่สถาบันการเงินมีต่อผู้นำ ติดต่อหาแหล่งเงินกู้ยืม มาใช้ในการดำเนินงานของสหกรณ์

การอบรมทรัพยากร สหกรณ์ไม่ได้ให้ความสำคัญแก่บริการด้านนี้

การแปรรูป สหกรณ์ไม่ได้ให้ความสำคัญแก่บริการด้านนี้

การตลาด ในช่วงที่มีผลผลิต สหกรณ์ มีห้องเย็นที่รับซื้อกุ้งจากสหกรณ์ แม้ในปัจจุบันก็ยังมิมีผู้ซื้อจากต่างประเทศและผู้รับซื้อของโมเดิร์นเทรดเข้ามาติดต่อซื้อกุ้งจากสหกรณ์ แต่ยังมีปัญหาสมาชิกเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผลผลิตมากพอ หากกลับมาเลี้ยงกุ้งได้ผล สหกรณ์ ยังมีโอกาสทางการตลาด

การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำสหกรณ์ ทำงานร่วมกับหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนนอกพื้นที่ ซึ่งมีส่วนให้ได้รับความเชื่อถือให้การสนับสนุนการดำเนินงาน แต่ยังคงมีความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ไม่มาก ทั้งยังมีปัญหาที่สมาชิกบางรายมีบ่อเลี้ยงกุ้งอยู่ในหรืออยู่ใกล้เขตอุทยาน และช่วงนี้ยังมีบ่อเลี้ยงกุ้งทิ้งร้าง หน่วยงานในพื้นที่ โดยเฉพาะฝ่ายปกครองเห็นว่าไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว สหกรณ์ ไม่สู้จะได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่

การสื่อสารทำความเข้าใจกับสมาชิก โดยที่สมาชิกให้ความร่วมมือทำกิจกรรมใช้บริการที่สหกรณ์ จัดให้ และเข้าร่วมประชุมตามที่สหกรณ์ แจ้งไป ทั้งยังมีกรรมการดำเนินการฯ ที่เป็นตัวแทนในพื้นที่ประสานความเข้าใจระหว่างสหกรณ์ กับสมาชิก สมาชิกเชื่อมั่นในผู้นำ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด สามารถสร้างความเข้าใจที่ดีกับสมาชิก ซึ่งช่วยให้สมาชิกสนใจเข้าร่วมงาน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จ

2.4.2 ปัจจัยภายนอกที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

1) บุคลากรภายนอกสหกรณ์ฯ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เจ้าหน้าที่จากกรมประมง ส่วนที่เข้ามามีบทบาทจะเป็นเรื่องของการรับรองมาตรฐานฟาร์ม โดยที่สหกรณ์ฯ ขายผลผลิตกุ้งให้ห้องเย็นเพื่อส่งออก จำเป็นที่ผู้เลี้ยงกุ้งต้องได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม นอกจากนี้ นายเดชา บรรลือเดช ยังมีโครงการทดลองพัฒนาการเลี้ยงกุ้งร่วมกับนักวิชาการที่สถานีประมงชายฝั่งที่คลองวาฬ

เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัด เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมงานสหกรณ์จากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเข้าร่วมประชุมกับ กรรมการดำเนินการฯ เป็นประจำ และให้คำแนะนำช่วยประสานงานการกู้ยืมเงินจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์ ซึ่งจัดไว้ให้ สำหรับเป็นเงินหมุนเวียนในการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

ผู้นำท้องถิ่น ไม่ชัดเจนว่ามีความร่วมมือระหว่างสหกรณ์ฯ กับผู้นำองค์กรท้องถิ่น แต่ในคณะกรรมการ ดำเนินการฯ ก็มีผู้ใหญ่บ้านเข้าร่วมเป็นกรรมการ ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างสหกรณ์ฯ กับสมาชิกในพื้นที่

ไม่มีปราชญ์ชาวบ้านที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นทางการ แต่ นายเดชา บรรลือเดช ก็เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และได้รับความเชื่อถือจากคนในพื้นที่ เป็นผู้มีทักษะสูงในการเลี้ยงกุ้ง และถ่ายทอดความรู้ให้สมาชิกสหกรณ์ฯ

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ได้แก่ผู้ค้าปัจจัยการผลิต เกษตรกรที่ทำนาข้าว ทำสวน ตลอดจน ผู้ประกอบธุรกิจ ท่องเที่ยว แต่ไม่มีความเกี่ยวข้อง ไม่มีข้อขัดแย้ง หรือ ความร่วมมือที่ชัดเจน แต่ฝ่ายปกครองเห็นว่าบ่อกุ้งทั้งร้างเป็น ปัญหาของพื้นที่

โดยรวมแล้วสำหรับปัจจัยด้านบุคคลภายนอก เฉพาะส่วนในพื้นที่ยังไม่มีความเกื้อหนุนที่ให้แก่สหกรณ์ฯ ที่เด่นชัด ติดต่อกันตามหน้าที่และขอบเขตที่มีระเบียบกำหนดไว้ แต่ผู้นำสหกรณ์ฯ ได้รับความสนับสนุนจาก บุคคลภายนอกพื้นที่ เอื้อต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

2) พื้นที่ภายนอกสหกรณ์ฯ มีดังต่อไปนี้

สภาวะแวดล้อม พื้นที่เลี้ยงกุ้งของสมาชิกบางรายอยู่ใกล้หรืออยู่ในเขตอุทยาน มีข้อจำกัดในการขยายพื้นที่ เลี้ยงกุ้ง ทั้งต้องระวังผลกระทบที่จะมีต่อพื้นที่ชุ่มน้ำ โดยเฉพาะบึงบัวสามร้อยยอดที่ฝ่ายปกครองต้องการฟื้นฟูให้อุดม สมบูรณ์ ให้ทัศนียภาพที่สวยงาม สำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่

การคมนาคม มีถนนเชื่อมโยงในพื้นที่ การขนส่งปัจจัยการผลิตและผลผลิตสามารถทำได้สะดวกพอสมควร

การสื่อสาร มีทั้งสัญญาณโทรศัพท์ และ Internet ติดต่อกันได้สะดวก

ตลาดปัจจัยการผลิต มีเอกชนผู้ค้าปัจจัยการผลิตในพื้นที่ รวมทั้งที่ร่วมมือให้บริการแก่สมาชิกสหกรณ์ฯ

ตลาดผลผลิต ในการรวบรวมผลผลิต สหกรณ์ฯ มีห้องเย็นรับซื้อผลผลิต นอกจากนั้นในพื้นที่ยังมีผู้รวบรวม ท้องถิ่นเข้ามารับซื้อจากสมาชิก จะมีปัญหาอยู่บ้างในส่วนของปลาที่มีปริมาณผลผลิตในพื้นที่น้อย ผู้ค้าไม่สนใจรับซื้อ หากมีผลผลิต สมาชิกต้องนำไปส่งที่ตลาดในเมืองหรือในแหล่งท่องเที่ยว แต่มักจะไม่ได้ราคาที่ดี ในการขายกุ้งให้ผู้ รวบรวมท้องถิ่นก็ยังมีปัญหาการสูญเสียน้ำหนักและถูกกดราคา หากสหกรณ์ฯ ไม่ได้เข้ามารวบรวมผลผลิต ดังนั้น ประเด็นตลาดผลผลิตที่มีอยู่นี้ยังไม่เอื้อต่อความสำเร็จของสหกรณ์ฯ ผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กจำเป็นต้องรวมตัวกันเพื่อต่อรอง ให้ได้ราคาที่เป็นธรรม

3) **ทุนดำเนินงานจากภายนอกสหกรณ์ฯ** ผู้นำสหกรณ์ฯ สามารถติดต่อขอความสนับสนุนจากสถาบันการเงินตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ แต่มักจะเป็นความสนับสนุนจากหน่วยงานนอกพื้นที่หรือจากส่วนกลาง และที่ผ่านก่อนปี 2556 ไม่มีปัญหาฐานะการเงิน สามารถได้ทุนสนับสนุนในรูปของเงินกู้ยืมจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดมาใช้หมุนเวียนในการดำเนินการได้ ทั้งยังได้รับความสนับสนุนรุดหนุนเพื่อการรวบรวมผลผลิต

4) **ความสนับสนุนดำเนินงานจากภายนอกสหกรณ์ฯ** สหกรณ์ฯ มีความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงกุ้งหลายหน่วยงานโดยเฉพาะหน่วยงานนอกพื้นที่อำเภอสามร้อยยอด แต่มักจะเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเลี้ยงกุ้งมากกว่าที่จะเป็นการให้ความอนุเคราะห์แก่สหกรณ์ฯ

ความสามารถและทักษะของผู้นำสหกรณ์ นายเดชา บรรลือเดช เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความสำเร็จให้แก่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

2.4.3 แนวทางพัฒนาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอดมีผลการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์ดีมาต่อเนื่อง เพิ่งจะมีปัญหาขาดทุนในปี 2556-7 ซึ่งเนื่องมาจากปัญหากุ้งตายในระยะต้น สมาชิกเลี้ยงกุ้งไม่ได้ ไม่มีผลผลิต รายได้ของสหกรณ์ฯ ลดลง ทั้งสมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ค่าอาหารตลอดจนปัจจัยการผลิตอื่นๆ และหนี้ที่กู้จากสหกรณ์ฯ ได้ อย่างไรก็ตามประธานคณะกรรมการดำเนินการฯ พยายามแก้ไขปัญหามาเต็มความสามารถ โดยมีการประสานงานแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับผู้เลี้ยงกุ้งตลอดจนนักวิชาการที่มีแนวทางแก้ไขปัญหาคาดว่าการนำระบบอินทรีย์ชีวภาพมาดัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กที่ประธานฯ ทดลองทำให้ดูสมาชิกเป็นตัวอย่างจะสามารถแก้ปัญหา ช่วยให้สมาชิกกลับมาเลี้ยงกุ้งได้ผลอีกครั้ง หากมีผลผลิต สหกรณ์ฯ จะสามารถกลับมามีรายได้จากการให้บริการแก่สมาชิกในการเลี้ยงกุ้ง พอเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

อย่างไรก็ตามในการใช้ระบบอินทรีย์ชีวภาพ สมาชิกต้องลงทุนปรับโครงสร้างบ่อ ซึ่งคาดว่าจะต้องใช้เงินประมาณหนึ่งแสนบาทในพื้นที่ ประมาณ 10 ไร่ สหกรณ์ฯ อาจกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมาลงทุนในส่วนนี้ได้หากธนาคารให้ความร่วมมือ อย่างไรก็ตามสถาบันการเงินมักจะปฏิเสธการให้กู้ยืมแก่ผู้เลี้ยงกุ้งเนื่องจากเห็นว่าการเลี้ยงกุ้งยังมีความเสี่ยงสูง สหกรณ์ฯ ควรได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนเงินทุนส่วนนี้จากหน่วยงานของรัฐ ทั้งจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรและแหล่งเงินอื่นๆ เช่น จากกองทุนส่งเสริมเกษตรกรคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) ควรพิจารณาให้ความช่วยเหลือในส่วนนี้ การแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้นที่ดำเนินการโดยสหกรณ์ฯ นี้ สามารถเป็นต้นแบบให้ผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กในพื้นที่อื่นนำไปปรับใช้ได้

บทที่ 3

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

3.1 การพัฒนาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

3.1.1 พัฒนาการของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด จัดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2549 โดยมีสมาชิก ณ วันจัดตั้ง 55 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 88 คน เมื่อสิ้นปี มีทุนเรือนหุ้น 514,000 บาท การดำเนินงานในปีแรก ใช้ทุนดำเนินงาน 1,322,551 บาท มีรายได้ 116,972,243 บาท เกือบทั้งหมดคือร้อยละ 98.31 มาจากการรวบรวมกุ้งเพื่อจำหน่าย มีกำไร 802,968 บาทจากการดำเนินงานในปีแรก เมื่อเริ่มงานมีคณะกรรมการดำเนินการซึ่งได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี 9 คน ประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองประธาน 2 คน เลขานุการ เหรัญญิก และ กรรมการอีก 4 คน (รายงานประจำปี สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทองจำกัด ปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2549, 2550) วัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งสหกรณ์ คือการรวมกลุ่มกันเพื่อแสวงหาช่องทาง การจำหน่ายผลผลิตจากฟาร์มของสมาชิก

หลังจากนั้นมีการประชุมใหญ่สามัญ เมื่อ 25 พฤษภาคม 2553 มีรายงานผลการดำเนินงานสิ้นปีบัญชี 2553 โดยประธานคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ฯ ชุดเดิมรายงานจำนวนสมาชิก มี 134 คน ทุนเรือนหุ้น 648,870 บาท ทุนสะสม 259,900 บาท ทุนดำเนินงาน 277,648 บาท มีรายได้ 29,038 บาท ขาดทุน 243,671 บาท ก่อนหน้านั้น สหกรณ์ฯ หยุดดำเนินการไปสี่ปี ที่ประชุมมีมติให้เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการฯ ชุดใหม่ และได้ นายจักรกฤษณ์ ถิ่นท่าเรือ เป็นประธานฯ มีรองประธานฯ 2 คน เลขานุการ เหรัญญิก และ กรรมการอีก 4 คน เท่าเดิม และได้เลือกตั้งผู้ตรวจสอบกิจการตามข้อบังคับสหกรณ์ฯ โดยเลขานุการคณะกรรมการฯ ชุดเดิมได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ตรวจสอบกิจการ และเลือกประธานคณะกรรมการดำเนินการฯ และรองประธานฯ อีก 2 คนจากคณะกรรมการดำเนินการฯ ชุดเดิม เป็นที่ปรึกษาสหกรณ์ฯ

เมื่อสิ้นปีบัญชี 2554 จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น 140 คน ทุนเรือนหุ้นเพิ่มขึ้นเป็น 650,870 บาท ทุนสะสมคงเดิม ทุนดำเนินงานลดลงเป็น 236,134 บาท รายได้เพิ่มขึ้นเป็น 423,444 บาท แต่รายจ่ายยังคงสูง จึงยังขาดทุน แต่ขาดทุนลดลงเป็น 144,185 บาท รายได้ส่วนใหญ่มาจากการขายพันธุ์กุ้ง (ร้อยละ 53.84) ตามมาด้วย สินค้ารับฝากขายซึ่งมักจะเป็นปัจจัยการผลิตต่างๆ ทั้งเวชภัณฑ์และเคมีภัณฑ์ (ร้อยละ 25.68) การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ในช่วงนี้ให้ความสำคัญแก่การจัดหาปัจจัยการผลิตมาขายสมาชิกในราคาต่ำกว่าท้องตลาด และยังมีการประสานจัดการขายกุ้งระหว่างห้องเย็นและสมาชิกสหกรณ์ฯ (สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด, 2555)

ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 มาตรา 50 กำหนดให้กรรมการในคณะกรรมการดำเนินการฯ มีวาระ 2 ปี และเมื่อครบหนึ่งปีให้กรรมการหนึ่งในสองของทั้งหมดพ้นจากตำแหน่งโดยใช้วิธีจับฉลาก และอาจได้รับเลือกตั้งอีกได้แต่ต้องไม่เกิน 2 วาระติดต่อกัน จึงมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการ 5 ราย ตลอดจนเลือกตั้งผู้ตรวจสอบ

กิจการเพิ่มเป็น 3 ราย และมีที่ปรึกษา 10 ราย คณะกรรมการฯ ยังมีมติให้สมาชิกที่ไม่ได้มีธุรกิจร่วมกับสหกรณ์ฯ และไม่ได้เข้าร่วมประชุมสามัญประจำปี 64 ราย มาติดต่อทำธุรกิจกับสหกรณ์ฯ ภายในวันสิ้นปี 2555 มิฉะนั้นจะให้พ้นจากสมาชิกภาพ 64 ราย ในปีนี้ได้ย้ายที่ทำการสหกรณ์ฯ จากตำบลท่าทองมาอยู่ที่ตำบลพลายวาส (รายงานประจำปี สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทองจำกัด ปีบัญชีสิ้นสุด วันที่ 31 ธันวาคม 2554, 2555)

ในปี 2555 สมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น 165 คน และมีสมาชิกสมทบอีก 133 คน ทุนเรือนหุ้นเพิ่มขึ้นเป็น 774,020 บาท ทุนสะสมคงเดิม ทุนดำเนินงานเพิ่มขึ้นเป็น 2,971,793 บาท รายได้เพิ่มขึ้นสูง เป็น 5,371,711 บาท มีกำไร 1,108,319 บาท รายได้ส่วนใหญ่มาจากการขายเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ (ร้อยละ 59.00) รองลงไปที่การขายวัสดุและอุปกรณ์การเลี้ยงกุ้ง (ร้อยละ 7.95) ในปีนี้ไม่มีการขายพันธุ์กุ้งและลดการขายฝากลง หันมาขายเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์มากขึ้น ทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการ 3 ราย (สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทองจำกัด, 2556)

3.1.2 โครงสร้างการบริหารและจำนวนสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

ในขณะที่คณะนักวิจัยลงพื้นที่สำรวจโดยมีการสัมภาษณ์กรอกแบบสอบถามในเดือนมกราคม 2558 คณะกรรมการดำเนินการฯ ในขณะนั้นนับเป็นชุดที่ 5 มีการกรรมการเพิ่มขึ้นเป็น 11 คน โดยเพิ่มกรรมการขึ้น 2 คน ประธานฯ ยังคงเป็น นายฉัตรกุล ถิ่นท่าเรือ ซึ่ง จะครบวาระในกลางปี 2558 และคาดว่าประธานฯ คนต่อไปจะได้แก่ รองประธานฯ คนปัจจุบัน คือ นายยุทธนา รัตน ซึ่งมีประสบการณ์เป็นกรรมการมาแล้วหลายครั้ง

จากรายงานประจำปี 2556 จำนวนสมาชิกยังเพิ่มขึ้นเป็น 179 คน แต่จำนวนสมาชิกสมทบเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เป็น 135 คน ทุนเรือนหุ้นลดลงเป็น 727,360 บาท มีทุนสำรอง 121,852 บาท แต่ทุนสะสมลดลงเป็น 206,407 บาท ทุนดำเนินงานเพิ่มขึ้นเป็น 4,885,456 บาท รายได้ยังเพิ่มขึ้นกว่าสามเท่าตัวเป็น 23,595,841 บาท แต่กำไรลดลงเป็น 401,564 บาท เนื่องจากมีรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น รายได้ส่วนใหญ่ยังมาจากการขายเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ (ร้อยละ 80.56) รองลงไปยังเป็นการขายวัสดุและอุปกรณ์การเลี้ยงกุ้ง (ร้อยละ 17.77) ในปีนี้ยังคงไม่มีการขายพันธุ์กุ้งและเลิกการขายฝาก หันมาขายเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์เป็นหลัก ทั้งยังมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการ 5 ราย (สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด, 2557)

คณะกรรมการฯ ให้ความสำคัญแก่การจัดหาปัจจัยการผลิตคือเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ ให้สมาชิกได้ซื้อในราคาต่ำกว่าท้องตลาด และการจัดกิจกรรมส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสมาชิกทั้งการจัดสัมมนา การฝึกอบรม การจัดงานวัน กุ้ง และ กิจกรรมเชิงสังคม เช่น การทำบุญ ร่วมงานปลูกป่า ตลอดจนงานสังสรรค์ ประธานฯ ให้ความสำคัญแก่การออก ดูแลเยี่ยมฟาร์ม ให้คำแนะนำการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเลี้ยงกุ้ง ซึ่งในระยะนี้มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น และเป็น โรคตัวแดง ทั้งยังได้พัฒนาการใช้ระบบอินทรีย์ชีวภาพ – ธรรมชาติบำบัดเพื่อลดปัญหาโรคกุ้ง

รายนามคณะกรรมการชุดที่ 5 มีดังนี้

1. นายฉัตรกุล ถิ่นท่าเรือ	ประธานคณะกรรมการฯ
2. นายยุทธนา รัตน	รองประธานคณะกรรมการฯ
3. นายไพรัช ทับทอง	รองประธานคณะกรรมการฯ
4. นายไกรรักษ์ จันทโชติ	เลขานุการ
5. นายชนะ ตรีบุบผา	เหรัญญิก

6. นายณณกุล เสริมสุวรรณ	กรรมการ
7. นายโกศล หนูกลิ่น	กรรมการ
8. นายวีระพงษ์ วตะภรณ์	กรรมการ
9. นายวิทยา เอี่ยมมนนท์	กรรมการ
10. นายพิสิทธิ์ นวลนุ่น	กรรมการ

3.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

การสำรวจช่วงเดือนมกราคม 2558 ได้ออกแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์ฯ 30 ราย ในส่วนของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเกี่ยวกับสมาชิกสหกรณ์ฯ ได้แสดงผลดังปรากฏในตารางที่ 3-1 ถึง 3-2

จากตารางที่ 3-1 สมาชิกที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่คือร้อยละ 86.67 เป็นชาย มีเพียงร้อยละ 13.33 ที่เป็นหญิง อายุเฉลี่ย 50 ปี ที่มีอายุมากที่สุดคือ 65 ปี ที่อายุน้อยที่สุดคือ 25 ปี ร้อยละ 76.67 สมรสแล้วและมีบุตร มีเพียงร้อยละ 10.00 ที่สมรสแล้วแต่ไม่มีบุตร ที่เป็นม่ายและเป็นโสดมีอยู่อย่างละร้อยละ 6.67

สมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยมีอยู่ครัวเรือนละ 3 คน ขนาดครัวเรือนไม่ใหญ่ ในจำนวนนี้อยู่ในวัยทำงานโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คน ที่เหลือจะเป็นเด็กเล็กและที่ยังอยู่ในวัยเรียนหรือผู้สูงอายุที่ไม่ได้ทำงานแล้ว สมาชิกที่ทำงานเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 1 คน ทั้งนี้สมาชิกสหกรณ์ฯ มักจะเป็นเจ้าของบ่อเลี้ยงกุ้งขนาดใหญ่ ต้องจ้างแรงงานมาช่วยเลี้ยงกุ้ง และมีบางครัวเรือนมีสมาชิกครัวเรือนช่วยกันทำงานเลี้ยงกุ้งมากถึง 3 คน นอกจากเลี้ยงกุ้งแล้วยังมีสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานการเกษตรอื่นๆ เฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คน โดยมีการทำสวนปาล์ม น้ำมัน ปลูกเห็ด ทำสวนอื่นๆ และ เลี้ยงสุกร ที่ทำงานนอกการเกษตรโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 1 คน ได้แก่ รับราชการ รับจ้างทั้งทั่วไป งานบริษัท และงานธนาคาร ค้าขาย และทำธุรกิจส่วนตัว

ในด้านการศึกษาจัดว่าสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีการศึกษาสูงเมื่อเทียบกับสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งอื่นๆ คือ จบปริญญาตรีถึงร้อยละ 46.67 รองลงไปจบการศึกษาภาคบังคับชั้นประถมศึกษาตอนต้นร้อยละ 10.00 มักจะเป็นสมาชิกที่สูงอายุ ที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีร้อยละ 10.00 ที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและประกาศนียบัตรวิชาชีพมีอยู่อย่างละร้อยละ 6.67 มีเพียงร้อยละ 3.33 ที่จบชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

สำหรับประสบการณ์การเพาะเลี้ยงกุ้ง จากตารางที่ 3-2 โดยเฉลี่ย สมาชิกเลี้ยงกุ้งมานานถึง 20 ปี สูงที่สุดเลี้ยงมาแล้ว 30 ปี และต่ำที่สุดคือเลี้ยงมาแล้ว 2 ปี สมาชิกส่วนใหญ่เลี้ยงกุ้งอยู่ในพื้นที่นี้ ถ้าไม่นับประสบการณ์เลี้ยงกุ้งในพื้นที่อื่น เฉพาะการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้สมาชิกเลี้ยงมาแล้วโดยเฉลี่ย 18 ปี มีบางรายที่เคยเลี้ยงกุ้งในพื้นที่อื่นแล้วย้ายมาเลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้ ร้อยละ 90.00 ของสมาชิกเคยได้รับการฝึกอบรมการเพาะเลี้ยงกุ้ง ทั้งจากภาครัฐ (ร้อยละ 60.00) จากสหกรณ์ฯ (ร้อยละ 53.33) และจากภาคเอกชน (ร้อยละ 43.33) ซึ่งมักจะเป็นบริษัทที่ขายปัจจัยการผลิต ในจำนวนนี้มากกว่าครึ่งคือร้อยละ 56.66 ได้รับการฝึกอบรมจากมากกว่าหนึ่งแหล่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่สำคัญของการเลี้ยงกุ้ง มีผู้เลี้ยงกุ้งทั้งรายใหญ่และรายเล็กอยู่เป็นจำนวนมาก สะดวกในการหาแหล่งเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้ง

สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด เป็นผู้เลี้ยงกุ้งที่มีการศึกษาและประสบการณ์สูงเมื่อเปรียบเทียบกับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งอื่นๆ อีกสามสหกรณ์

ตารางที่ 3-1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

รายการ		ข้อมูลทั่วไป			
เพศ	จำนวน(ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก			
ชาย	26	86.67			
หญิง	4	13.33			
อายุ(ปี)		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า สูงสุด	ค่า ต่ำสุด
รวมเฉลี่ย		50	9.27	65	25
สถานะสมรส	จำนวน(ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก			
โสด	2	6.67			
สมรสยังไม่มียุตร	3	10.00			
สมรสมีบุตร	23	76.67			
ม่าย	2	6.67			
สมาชิกในครัวเรือน(ราย)		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า สูงสุด	ค่า ต่ำสุด
รวมเฉลี่ย		3	1.6	7	1
อยู่ในวัยทำงาน		2	1.1	5	1
เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ		1	0.6	3	1
การเกษตร		2	1	3	1
นอกการเกษตร		1	0.7	3	0
การศึกษา	จำนวน(ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก			
ประถมศึกษาปีที่ 4	6	20.00			
ประถมศึกษาปีที่ 6	1	3.33			
มัธยมศึกษาตอนต้น	2	6.67			
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3	10.00			
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	4	13.33			
ปริญญาตรี	14	46.67			

ตารางที่ 3-2 ประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

ประสิทธิภาพเลี้ยงกุ้ง(ปี)	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
รวมเฉลี่ย	20	7	30	2
ประสิทธิภาพเลี้ยงกุ้งในพื้นที่(ปี)	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
รวมเฉลี่ย	18	7	30	1
การได้รับการอบรมเพาะเลี้ยง/แปรรูปสัตว์น้ำ	ร้อยละของ			
	จำนวน	ตัวอย่าง		
	(ราย)	สมาชิก		
เคย	27	90.00		
ภาครัฐ	18	60.00		
ภาคเอกชน	13	43.33		
สหกรณ์ฯ	16	53.33		
ไม่เคย	3	10.00		

3.1.4 สภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

ตารางที่ 3-3 แสดงรายได้-รายจ่ายและหนี้สินของครัวเรือนสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด โดยเฉลี่ยรายได้ที่ยังไม่หักค่าใช้จ่ายเป็น 9,240,267 บาท/ครัวเรือน/ปี ซึ่งค่อนข้างสูงเนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ฯ หลายรายมีฟาร์มกุ้งขนาดใหญ่ ทั้งยังทำอาชีพอื่นๆ นอกไปจากการเลี้ยงกุ้งรวมทั้งธุรกิจที่ทำรายได้ดี ครัวเรือนสมาชิกที่มีรายได้สูงที่สุดคือ ประมาณหนึ่งร้อยล้านบาทต่อครัวเรือนต่อปี ต่ำที่สุดคือสามแสนบาทต่อครัวเรือนต่อปี รายได้แตกต่างกันมากและมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ยกว่าเท่าตัว

รายจ่ายของครัวเรือนซึ่งไม่รวมต้นทุนในการเลี้ยงกุ้งหรือการลงทุนในอาชีพอื่นๆ เฉลี่ย 3,215,733 บาท/ครัวเรือน/ปี จัดได้ว่าเป็นครัวเรือนที่มีฐานะความเป็นอยู่ดี อย่างไรก็ตามสมาชิกยังมีการกู้ยืม ทั้งจาก ธนาคารพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตลอดจนกู้จากญาติซึ่งเป็นการกู้ยืมแบบ ครัวเรือนที่กู้จากแหล่งเหล่านี้มีเงินกู้โดยเฉลี่ย 6,861,638 2,842,857 และ 2,000,000 บาท/ครัวเรือน/ปีตามลำดับ

แม้จะมีรายได้สูงกว่ารายจ่ายในครัวเรือนมาก แต่การเลี้ยงกุ้งมีความเสี่ยงสูง โดยเฉพาะในช่วงที่มีปัญหาภัยตายในระยะต้น และภาวะอากาศที่เปลี่ยนแปลงซึ่งทำให้เกิดโรคตัวแดง ทำให้เลี้ยงไม่ได้ผลทั้งๆที่ต้องลงทุนสูง หากประสบปัญหาสมาชิกต้องหันไปกู้ยืมเงินมาใช้จ่าย มีหนี้สิน ตลอดจนการยังมีการกู้เพื่อลงทุนในอาชีพอื่นนอกจากการเลี้ยงกุ้งด้วย

ตารางที่ 3-3 รายได้-รายจ่าย และ หนี้สินของครัวเรือนตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

รายการ	ค่าเบี่ยงเบน			
	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (บาท/ครัวเรือน/ปี)	9,240,267	19,311,233	100,000,000	300,000
รายจ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน (บาท/ครัวเรือน/ปี)	3,215,733	10,355,188	50,000,000	72,000
หนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนในปัจจุบัน (บาท/ครัวเรือน)	6,277,778	7,331,845	27,000,000	200,000
กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (บาท/ครัวเรือน)	2,842,857	4,237,868	12,000,000	200,000
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	8	1	10	6
กู้จากธนาคารพาณิชย์ (บาท/ครัวเรือน)	6,861,538	6,097,204	16,000,000	100,000
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	7	3	11	1
กู้จากแหล่งเงินกู้นอกระบบ (บาท/ครัวเรือน)	2,000,000			

3.1.5 สภาพกายภาพของชุมชน

สมาชิกสหกรณ์ฯ เกือบทั้งหมดเป็นผู้เลี้ยงกุ้งในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กระจายกันอยู่ในอำเภอต่างๆตามชายฝั่งอ่าวไทย บริเวณที่มีบ่อเลี้ยงกุ้งของสมาชิกตั้งอยู่มากที่สุดจะเป็นพื้นที่ในอำเภอกาญจนดิษฐ์ โดยเฉพาะที่ตำบลพลายวาสและตำบลท่าทอง และยังมีที่กระจายกันตามบริเวณชายฝั่งในพื้นที่ในอำเภอเมืองโดยเฉพาะที่ตำบลบางโพธิ์ บางกุ้ง และบางใบไม้ ซึ่งยังมีป่าชายเลน ต่อขึ้นไปตามชายฝั่งทางเหนือขึ้นไปในพื้นที่อำเภอพุนพิน ท่าฉาง ไชยา และ ท่าชนะ และเลยจากอำเภอกาญจนดิษฐ์ไปทางตะวันออกก็ยังมีบ่อเลี้ยงกุ้งของสมาชิกอยู่ในอำเภอดอนสัก พื้นที่ชายฝั่งอ่าวไทยในบริเวณนี้ มีแม่น้ำหลักคือแม่น้ำตาปีไหลลงอ่าวไทยที่อำเภอเมือง มีคลองซอยอยู่มากในลุ่มน้ำท่าทอง ซึ่งผู้เลี้ยงกุ้งได้อาศัยเป็นแหล่งน้ำและแหล่งระบายน้ำ บางส่วนของพื้นที่ที่เป็นป่าชายเลนในเขตอนุรักษ์ บ่อเลี้ยงกุ้งส่วนหนึ่งเคยเป็นป่าชายเลน

มีศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งสุราษฎร์ธานีตั้งอยู่ในตำบลตะเคียนทอง อำเภอกาญจนดิษฐ์ มีถนนเลียบชายฝั่งเป็นถนนลาดยาง และมีถนนเข้าหมู่บ้านและตำบลที่มักจะใช้งบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดสร้าง ส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีต และยังมีถนนลูกรังบางส่วน การคมนาคมสื่อสารและสาธารณูปโภคสะดวก แหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงกุ้ง

อำเภอกาญจนดิษฐ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของจังหวัดสุราษฎร์ธานี ทิศเหนือติดต่อกับอ่าวบ้านดอน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการเลี้ยงกุ้ง เมื่อเริ่มพัฒนาการเลี้ยงกุ้ง พื้นที่นี้ได้รับการยกย่องจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank, ADB) ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการเลี้ยงกุ้งมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก ทิศใต้เป็นอำเภอนาสาร ของจังหวัดเดียวกัน อำเภอสิชลกับอำเภอท่าศาลาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอดอนสักในจังหวัดเดียวกัน และ อำเภอพนมพิทาในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอเมืองและอำเภอนาสารในจังหวัดเดียวกัน พื้นที่ของอำเภอกาญจนดิษฐ์เป็นที่ราบสลับลูกคลื่นลอนลาดไปจนถึงลอนชัน มีแนวเทือกเขาอยู่ทางตอนใต้และตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ตอนกลางอำเภอเป็นที่ราบลุ่มทำนาและปลูกพืช ตอนในสุดมีที่ราบสูงและป่าเขาเหมาะแก่การทำสวนยางพาราและสวนผลไม้ พบว่าในหลายพื้นที่มีการทำสวนปาล์มน้ำมันกันมากขึ้น

อำเภอกาญจนดิษฐ์ มีพื้นที่รวม 616,875 ไร่ ประกอบด้วย 13 ตำบล พืชเศรษฐกิจหลักของอำเภอตามลำดับมูลค่าผลผลิต ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ทุเรียน เงาะ ลองกอง มังคุด และยังมีพืชผักพืชไร่อื่นๆ ผลผลิตจากการเลี้ยงกุ้ง เป็น 18,570 พันตัน มูลค่า 1,261.33 ล้านบาท นับเป็นอาชีพสำคัญของคนในพื้นที่ ซึ่งมีทั้งที่เพาะปลูก ทำสวนยางพารา เป็นสำคัญ ตามมาด้วยสวนปาล์มน้ำมัน สวนมะพร้าว ไร่กาแฟ สวนผลไม้ เลี้ยงกุ้ง ทำประมง และเลี้ยงปลา และเลี้ยงสัตว์อื่นๆ มีการทำธุรกิจต่อเนื่องจากการทำประมง มีห้องเย็นรับซื้อสัตว์น้ำ มีโรงงานอุตสาหกรรมรวมทั้งแปรรูปสัตว์น้ำ ทำพาณิชย์กรรม และบริการท่องเที่ยว มีประชากร 103,319 คน รายได้เฉลี่ย 64,753 บาท/คน/ปี (ที่ว่าการอำเภอกาญจนดิษฐ์, 2557)

ตำบลพลายวาส แยกพื้นที่ออกมาจากตำบลกระแต ตั้งอยู่ทางเหนือของอำเภอกาญจนดิษฐ์ พื้นที่ทางเหนือติดอ่าวบ้านดอน และตำบลท่าทอง ทิศใต้ติดต่อกับตำบลกรูด ทางตะวันออกติดกับตำบลท่าทองและตำบลท่าอุแท ทิศตะวันตกติดต่อกับเทศบาลตำบลกาญจนดิษฐ์ พื้นที่ที่เป็นที่ราบลุ่ม มีพื้นที่ติดอ่าวบ้านดอนในหมู่ 6 หมู่ 8 หมู่ 3 และ หมู่ 1 จากทั้งหมดเก้าหมู่บ้าน บ่อเลี้ยงกุ้งตั้งอยู่ในพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน รวมทั้งพื้นที่ตอนในเข้ามาทางใต้ของถนนเลียบริมชายฝั่งในหมู่ 5 หมู่ 1 หมู่ 2 และ หมู่ 3 ซึ่งอาศัยน้ำจากลำน้ำที่ไหลลงอ่าวบ้านดอน

ตำบลพลายวาส มีเนื้อที่ประมาณ 57,500 ไร่ มีประชากร 6,791 คน หรือ 2,851 ครัวเรือน ประกอบอาชีพทำสวน เลี้ยงสัตว์ ประมง เลี้ยงกุ้ง และมีที่รับจ้างรวมทั้งรับราชการและค้าขาย รายได้เฉลี่ย 217,953 บาท/ครัวเรือน/ปี หรือ 66,132 บาท/คน/ปี (องค์การบริหารส่วนตำบลพลายวาส, 2557)

ตำบลท่าทอง ตั้งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของตำบลพลายวาส ทิศเหนือติดอ่าวบ้านดอน ทิศใต้ติดต่อกับตำบลพลายวาสและตำบลท่าอุแท ทิศตะวันออกติดต่อกับตำบลท่าอุแทและอำเภอดอนสัก ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลพลายวาสและอ่าวบ้านดอน ในพื้นที่มีคลองท่าทองผ่านพื้นที่ มีการเลี้ยงกุ้งกันทั่วไปในพื้นที่ใกล้ชายฝั่งทะเลในหมู่ 1 หมู่ 2 และสองฝั่งคลองท่าทองในหมู่ 9 หมู่ 7 หมู่ 8 และ หมู่ 6 และยังมีเลี้ยงกันบ้างในหมู่ 3 หมู่ 4 และ หมู่ 5 มีการเลี้ยงกุ้งในทุกหมู่บ้านทั้งเก้าหมู่บ้านของตำบลท่าทอง จะมีสวนปาล์มน้ำมันในพื้นที่ตอนกลางและทางใต้ของตำบล และมีสวนยางพาราอยู่บ้าง นอกจากนี้จะมีพื้นที่ติดอ่าวบ้านดอน ยังมีคลองท่าทองไหลผ่านพื้นที่เกือบทุกหมู่บ้าน (ยกเว้นหมู่ 2) ต่อมาจากตำบลท่าอุแททางตะวันออกของตำบลไปลงอ่าวบ้านดอนทางตะวันตกของตำบล ตำบลท่าทองมีลำน้ำไหลผ่านหลายสายออกไปจากคลองท่าทองซึ่งเป็นลำน้ำหลัก มีถนน ไฟฟ้า ประปาเข้าถึงพื้นที่ ประชากรประกอบอาชีพการเกษตร (ปาล์มน้ำมัน ยางพารา พืชผัก ข้าวโพด มะละกอ) ทำประมงขนาดเล็ก เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งกุ้ง หอยแครง และหอยนางรม นอกจากนั้นยังมี ที่ ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป

ตำบลท่าทองมีพื้นที่รวม 43,125 ไร่ ประชากร 5,625 คน หรือ 2,163 ครัวเรือน รายได้เฉลี่ย 420,533 บาท/ครัวเรือน/ปี หรือ 130,121 บาท/คน/ปี (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทอง, 2557)

3.1.6 การเป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำ ท่าทองจำกัด

1) จำนวนปีและเหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิก จากตารางที่ 3-4 สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ส่วนใหญ่คือร้อยละ 90.00 เป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ มาแล้วมากกว่าหนึ่งปี มีเพียงร้อยละ 10.00 ที่เพิ่งเป็นสมาชิกมาได้หนึ่งปี โดยเฉลี่ยเป็นสมาชิกมาแล้ว 6 ปี ที่เป็นสมาชิกมานานที่สุดคือตั้งแต่เมื่อเริ่มตั้งสหกรณ์ฯ เมื่อปี 2549

ตารางที่ 3-4 จำนวนปีและเหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

จำนวนปีที่เข้าเป็นสมาชิก	จำนวน(ราย)	ร้อยละของ			
		ตัวอย่างสมาชิก			
หนึ่งปี	3	10.00			
มากกว่าหนึ่งปี	27	90.00			
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	
จำนวนปีเฉลี่ย	6	2.5	8	1	
เหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์	จำนวน(ราย)	ร้อยละของ			
		ตัวอย่างสมาชิก			
ความรู้พื้นฐาน	7	23.33			
ความรู้เชิงลึกเทคนิคที่ทันสมัย	11	36.67			
แก้ปัญหาโรคสัตว์น้ำ	8	26.67			
การต่อรองซื้อปัจจัยการผลิต	14	46.67			
สินเชื่อซื้อปัจจัยการผลิต	4	13.33			
ช่วยจดทะเบียน/ทำใบสำคัญ	4	13.33			
การต่อรองขายผลผลิต	23	76.67			
สหกรณ์รวบรวมและประสานการตลาด	15	50.00			
ถ่ายทอดความรู้จากสหกรณ์	4	13.33			
พัฒนาการเป็นผู้นำ	7	23.33			
ประสานเครือข่ายราชการและเอกชน	3	10.00			
ช่วยเหลือชุมชน	7	23.33			
เหตุผลที่สำคัญที่สุด					
เพื่อการหาช่องทางการขายกุ้งผ่านสหกรณ์	13	43.33			
ขอรับความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต	3	10.00			
เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลการเพาะเลี้ยงกุ้ง	2	6.67			
เข้าร่วมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร	12	40.00			

เมื่อสอบถามถึงสาเหตุที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ ร้อยละ 76.67 รายงานว่าต้องการรวมกลุ่มเพื่อการต่อรองขายผลผลิต ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ เมื่อเริ่มตั้ง สมาชิกร้อยละ 50.00 รายงานว่าต้องการให้สหกรณ์ ทำหน้าที่รวบรวมและประสานด้านการตลาด ร้อยละ 46.67 ต้องการให้สหกรณ์ ต่อยุ่ราคาปัจจัยการผลิตให้ซื้อได้ในราคาที่ต่ำลง รองลงไปร้อยละ 36.67 เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ เพราะต้องการความรู้ทางเทคนิคที่ทันสมัย อีกร้อยละ 26.67 เข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการให้ช่วยกันแก้ปัญหาโรคกุ้ง ซึ่งเหตุผลสองข้อหลังนี้เนื่องมาจากกรรมการ

ดำเนินการของสหกรณ์ฯ มักจะเป็นเกษตรกรที่มีทักษะการเลี้ยงกุ้งสูง ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพนี้ โดยเฉพาะประธานคณะกรรมการฯ ซึ่งทำหน้าที่ตระเวนตรวจและให้คำแนะนำแก่สมาชิกเป็นประจำ อีกอย่างละร้อยละ 23.33 ให้เหตุผลของการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ ว่า ต้องการความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้ง พัฒนาความเป็นผู้นำ และช่วยเหลือชุมชน ซึ่งสองประการหลังมักจะเป็นเหตุผลของสมาชิกที่เป็นผู้นำในการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่ มีสมาชิกเพียงร้อยละ 13.33 ที่ให้เหตุผลว่าเข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการสินเชื่อปัจจัยการผลิต ซึ่งอาจเป็นเพราะสมาชิกส่วนใหญ่มีฐานะการเงินในระดับดีเมื่อเปรียบเทียบกับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งอื่นๆโดยทั่วไป สมาชิกร้อยละ 13.33 เช่นกันให้เหตุผลว่าเข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการให้สหกรณ์ฯ ถ่ายทอดความรู้ให้ และต้องการให้สหกรณ์ฯ ดำเนินการติดต่อกับทางราชการในการจดทะเบียนและทำเอกสารใบสำคัญ ซึ่งสหกรณ์ฯ ให้บริการในส่วนนี้และเก็บค่าใช้จ่ายเป็นรายได้ส่วนหนึ่งของสหกรณ์ฯ มีสมาชิกร้อยละ 10.00 รายงานว่าเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ เพราะต้องการให้สหกรณ์ฯ ช่วยประสานติดต่อหน่วยราชการ

เมื่อให้เลือกเหตุผลที่สำคัญที่สุดเพียงข้อเดียวของการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ เกือบครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 43.33 ตอบว่าต้องการหาช่องทางขายกุ้งผ่านสหกรณ์ฯ ซึ่งเป็นผลมาจากช่วงที่สหกรณ์ฯ เป็นสมาชิกชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด และมีพันธสัญญาขายผลผลิตให้แก่ห้องเย็น รองลงไปร้อยละ 40.00 ตอบว่าเข้าเป็นสมาชิกเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มเกษตรกร มีเพียงร้อยละ 10.00 ที่ต้องการขอรับความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต และสมาชิกร้อยละ 6.67 เลือกเหตุผลที่สำคัญที่สุดเป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลการเพาะเลี้ยงกุ้ง

2) **กิจกรรมที่สมาชิกทำร่วมกับสหกรณ์ฯ** แสดงไว้ในตารางที่ 3-5 โดยเฉลี่ยสมาชิกถือหุ้นสหกรณ์ฯ รายละ 6,348 บาท ร้อยละ 30.00 เคยเป็นกรรมการคณะดำเนินการฯ

ในการซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ฯ โดยเฉลี่ยปริมาณที่ซื้อคิดเป็นร้อยละ 13.83 ของปริมาณที่ใช้ ดังนั้นสมาชิกยังต้องหาซื้อจากแหล่งอื่นๆที่ไม่ใช่สหกรณ์ฯ มีสมาชิกเพียงร้อยละ 3.33 ที่ซื้อพันธุ์กุ้งจากสหกรณ์ฯ โดยจ่ายเงินสด ทั้งนี้ ในปัจจุบันสหกรณ์ฯ ลดการทำธุรกิจค้าพันธุ์กุ้งลง หันไปเน้นด้านการจัดหาเวชภัณฑ์และเคมีภัณฑ์ สมาชิกกว่าครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 53.33 ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์จากสหกรณ์ฯ มีทั้งซื้อเงินสดและซื้อเชื่ออย่างละร้อยละ 33.33 ดังนั้นสมาชิกร้อยละ 10.00 ซื้อโดยจ่ายทั้งเงินสดและเงินเชื่อ การซื้อเงินเชื่อมีระยะเวลาประมาณหนึ่งเดือน สำหรับปัจจัยการผลิตอื่นเช่น ปุ๋ยและเคมีภัณฑ์อื่นๆ มีสมาชิกร้อยละ 33.33 ซื้อจากสหกรณ์ฯ ในจำนวนนี้ร้อยละ 23.33 จ่ายเงินเชื่อ โดยมีเวลาการจ่ายเงินประมาณหนึ่งเดือนเช่นกัน มีสมาชิกร้อยละ 10.00 ซื้อโดยจ่ายเงินสด

ในการขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ฯ มีสมาชิกเพียงร้อยละ 10.00 ที่รายงานว่ายขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ฯ และปริมาณผลผลิตที่ขายโดยเฉลี่ยก็เพียงร้อยละ 10.00 ของผลผลิตที่ได้ กล่าวได้ว่าปัจจุบันสหกรณ์ฯ ให้ความสำคัญน้อยลงในกิจกรรมการขายผลผลิต

ในด้านสินเชื่อ มีสมาชิกร้อยละ 6.67 ที่รายงานว่ายยังมีหนี้สินกับสหกรณ์ฯ ซึ่งมักจะเป็นหนี้ค้างชำระจากการซื้อปัจจัยการผลิต โดยเฉลี่ยรายที่ยังคงค้างชำระมีหนี้เป็นจำนวน 30,500 บาท/ราย สหกรณ์ฯ ไม่ได้ให้ความสำคัญในการให้สินเชื่อแก่สมาชิก

ในปี 2556 สมาชิกสหกรณ์ฯ ได้เงินปันผลเฉลี่ย 317 บาท/ราย

ตารางที่ 3-5 การร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

รายการกิจกรรม	บาท/ราย								
มูลค่าหุ้นสหกรณ์เฉลี่ย	6,348								
	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ							
		ตัวอย่าง							
		สมาชิก							
เคยเป็นกรรมการสหกรณ์	9	30.00							
การซื้อปัจจัยการผลิต	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ	ปริมาณที่	เงิน	ร้อยละของ	ระยะเวลา		ร้อยละของ	
		ตัวอย่าง	ซื้อ (ร้อยละ	เชื่อ	ตัวอย่าง	เฉลี่ย	เงินสด	ตัวอย่าง	
		สมาชิก	ของที่ใช้)	(ราย)	สมาชิก	(เดือน)	(ราย)	สมาชิก	
		ซื้อพันธุ์กุ้ง	1	3.33				1	3.33
		ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์	16	53.33	10	33.33	1.06	10	33.33
ซื้อปัจจัยการผลิตอื่นๆ	10	33.33		7	23.33	1.07	3	10.00	
ขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ฯ	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ	ปริมาณที่						
		ตัวอย่าง	ขาย (ร้อยละ						
		สมาชิก	ผลผลิต)						
	3	10.00	10.00						
ยังมีหนี้ค้างชำระ	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ	หนี้คงค้าง						
		ตัวอย่าง	เฉลี่ย(บาท/						
		สมาชิก	ราย)						
	2	6.67	30,500						
ได้เงินปันผลในปี พ.ศ.2556	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ	เงินปันผล						
		ตัวอย่าง	เฉลี่ย(บาท/						
		สมาชิก	ราย)						
	30	100.00	317						
การเข้าประชุมสหกรณ์ฯ	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ							
		ตัวอย่าง	จำนวนครั้ง						
		สมาชิก	(ครั้ง/ปี)						
เข้าประชุม	22	73.33							
เฉพาะประชุมประจำปี	14	46.67							
ตามที่สหกรณ์ฯแจ้ง	8	26.67	8						
ไม่เข้า	8	26.67							
ไม่ว่าง	6	20.00							
ไม่สนใจ	1	3.33							
ไม่ได้ประโยชน์	1	3.33							

สมาชิกสหกรณ์ฯ ส่วนใหญ่คือร้อยละ 73.33 เข้าประชุมสมาชิกสหกรณ์ฯ ในจำนวนนี้ที่เข้าประชุมเฉพาะประชุมใหญ่สามัญประจำปีมีอยู่ร้อยละ 46.67 และร้อยละ 26.67 เข้าประชุมทุกครั้งที่สหกรณ์ฯ แจ้งมา ทั้งประชุมสามัญประจำปีและประชุมอื่นๆ โดยเฉลี่ยเข้าประชุม 8 ครั้งต่อปี ที่ไม่เข้าประชุมอีกร้อยละ 26.67 .ให้เหตุผลว่าไม่ว่าง (ร้อยละ 20.00) และอีกอย่างละร้อยละ 3.33 เท่าๆ กันรายงานว่าไม่สนใจและเห็นว่าไม่ได้ประโยชน์ ประมาณสามในสี่ของสมาชิกให้ความร่วมมือเข้าประชุม

3) **ความคาดหวังของสมาชิก** ตารางที่ 3-6 แสดงความคาดหวังของสมาชิกที่มีต่อผู้นำสหกรณ์ฯ ต่อเงินทุนที่สหกรณ์ฯอาจให้กู้ยืม ต่อบริการปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ฯ ต่อความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง และ ต่อกิจกรรมการตลาดที่สหกรณ์ฯ จะทำ

ตารางที่ 3-6 ลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด คาดหวัง

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับที่คาดหวัง
ที่คาดหวังเกี่ยวกับผู้นำ					
เสียสละเพื่อสหกรณ์ฯ	4.20	1.10	5	1	มาก
เป็นประธานคณะกรรมการสหกรณ์ฯ	3.87	1.22	5	1	มาก
ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยง	4.50	0.78	5	2	มากที่สุด
ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพอื่นๆ เพื่อเพิ่มรายได้	3.93	1.17	5	1	มาก
มีความซื่อสัตย์	4.77	0.50	5	3	มากที่สุด
มีความเป็นธรรม	4.80	0.48	5	3	มากที่สุด
ที่คาดหวังเกี่ยวกับเงินทุนกู้ยืมจากสหกรณ์ฯ					
สหกรณ์ให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ	3.67	1.65	5	1	มาก
ให้กู้ยืมในลักษณะร่วมทุนกับสหกรณ์ฯ	3.47	1.57	5	1	มาก
สหกรณ์ให้กู้ยืมโดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน	3.00	1.58	5	1	ปานกลาง
ที่คาดหวังเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต					
สหกรณ์ฯให้ซื้อปัจจัยการผลิตโดยใช้เงินเชื่อ	3.83	1.42	5	1	มาก
สหกรณ์ฯขายปัจจัยการผลิตในราคาต่ำกว่าท้องตลาด	4.27	1.20	5	1	มากที่สุด
สหกรณ์ฯจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ	4.23	1.33	5	1	มากที่สุด
ที่คาดหวังเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง					
สหกรณ์ฯให้ความรู้เทคนิคการเพาะเลี้ยง	4.23	1.22	5	1	มากที่สุด
สมาชิกร่วมกันแก้ปัญหาเมื่อเกิดวิกฤต	4.17	1.21	5	1	มาก
ที่คาดหวังเกี่ยวกับการตลาดกุ้ง					
สหกรณ์ฯช่วยหาตลาดขายผลผลิตให้	4.23	1.14	5	1	มากที่สุด
สหกรณ์ฯมีมาตรการรองรับการเปลี่ยนแปลงราคาขาย	4.13	1.17	5	1	มาก

ในด้านผู้นำ ที่สมาชิกคาดหวังมากที่สุดคือ ความเป็นธรรม (4.80) ตามมาด้วยความซื่อสัตย์ (4.77) และ ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง (4.50) รองลงไปที่คาดหวังมากที่สุดได้แก่ การเสียสละเพื่อสหกรณ์ (4.20) การให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพอื่นๆ เพื่อเพิ่มรายได้ (3.93) และคาดหวังว่าผู้นำจะต้องเป็นประธานคณะกรรมการดำเนินการฯ (3.87)

ในส่วนของเงินทุนที่สหกรณ์ฯ อาจให้กู้ยืม ประเด็นนี้สมาชิกคาดหวังในระดับรองลงไป คือที่คาดหวังมากที่สุดตามลำดับดังนี้ คาดหวังว่าสหกรณ์ฯ จะสามารถให้กู้ยืมในอัตราดอกเบี้ยต่ำ (3.67) ให้กู้ยืมในลักษณะร่วมทุนกับสหกรณ์ฯ (3.47) และคาดหวังในระดับปานกลางว่าสหกรณ์ฯ จะสามารถให้กู้ยืมโดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน (3.00) สมาชิกส่วนใหญ่เข้าใจสถานะของสหกรณ์ฯ ที่ไม่สนับสนุนการให้กู้ยืมและไม่คาดหวังจากสหกรณ์ฯ มากนักในประเด็นนี้

ในส่วนของปัจจัยการผลิต สมาชิกคาดหวังมากที่สุดว่าสหกรณ์ฯ จะสามารถหาปัจจัยการผลิตมาขายให้ในราคาต่ำกว่าท้องตลาด (4.27) และเป็นปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ (4.23) รองลงไปที่คาดหวังมากที่สุดคือการที่จะซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ฯ โดยใช้เงินเชื่อ (3.83) ในประเด็นปัจจัยการผลิตนี้สหกรณ์ฯ มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก แม้จะยังมีข้อจำกัดอยู่บ้างในเรื่องระยะเวลาการให้ชำระเงิน แต่ก็สามารถจัดหาปัจจัยการผลิตมาขายในราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาดและเป็นปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากรู้อย่างแท้จริงของกรรมการดำเนินการฯ และความรู้เรื่องการใช้ปัจจัยการผลิตในการเลี้ยงกุ้งของกรรมการดำเนินการฯ

ในด้านการเพาะเลี้ยงกุ้ง สมาชิกคาดหวังมากที่สุดว่าสหกรณ์ฯ จะสามารถให้ความรู้ด้านเทคนิคการเพาะเลี้ยง (4.23) และคาดหวังในระดับมาก ว่าสหกรณ์ฯ จะช่วยให้สมาชิกร่วมมือกันแก้ปัญหาเมื่อเกิดวิกฤติ (4.17) ในประเด็นการเพาะเลี้ยงสหกรณ์ฯ มีแนวทางดำเนินงานสอดคล้องกับที่สมาชิกคาดหวัง

ส่วนในประเด็นการตลาด สมาชิกคาดหวังมากที่สุดว่าสหกรณ์ฯ จะช่วยหาตลาดขายกุ้งให้ (4.23) และคาดหวังในระดับมาก ว่าสหกรณ์ฯ จะมีมาตรการรองรับการเปลี่ยนแปลงราคาขาย (4.13) ในการดำเนินงานปัจจุบันสหกรณ์ฯ ไม่สู้จะให้ความสำคัญแก่ประเด็นการตลาดเหล่านี้

4) **ความเห็นของสมาชิกที่มีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ตามลักษณะที่ทำอยู่** ดังที่แสดงไว้ในตารางที่ 3-7 คะแนนที่ให้อยู่ในระดับต่ำกว่าที่คาดหวังที่แสดงไว้ในตารางที่ 3-6 เกือบทั้งหมดอยู่ในระดับที่เห็นว่าสหกรณ์ฯ ได้ทำงานในระดับมาก มีเฉพาะการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการตัดสินใจดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ที่สมาชิกเห็นว่าทำในระดับปานกลางเท่านั้น (3.23) กล่าวได้ว่าสมาชิกยังเห็นว่าตนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ไม่มาก ประเด็นอื่นๆ ที่สมาชิกเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีการดำเนินงานในระดับที่ต่ำมาก ตามลำดับได้แก่ มีการบริหารงานที่โปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม (3.87) การมุ่งพัฒนาเพิ่มรายได้ยกระดับความเป็นอยู่ให้แก่สมาชิก (3.80) การจัดประชุมสม่ำเสมอเพียงพอ (3.80) การแจ้งผลการดำเนินงานให้สมาชิกได้ทราบสม่ำเสมอ (3.77) การแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้สมาชิกได้ทราบสม่ำเสมอ (3.77) การสนับสนุนการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพสมาชิก (3.67) การส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและสังคมในพื้นที่ (3.63) การให้ความรู้เกี่ยวกับช่องทางการขายผลผลิต (3.57) และสมาชิกที่มีปัญหาสามารถขอรับความช่วยเหลือได้ (3.53)

ตารางที่ 3-7 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับการดำเนินงาน
แจ้งผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบสม่ำเสมอ	3.77	1.1	5	1	มาก
มุ่งพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้ยกระดับความเป็นอยู่สมาชิก	3.80	1.0	5	1	มาก
บริหารงานโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม	3.87	1.0	5	2	มาก
แจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้สมาชิกทราบอยู่เสมอ	3.77	1.3	5	1	มาก
สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงานของสหกรณ์ฯ	3.23	1.1	5	1	ปานกลาง
สมาชิกที่มีปัญหาการเพาะเลี้ยงสามารถขอรับความช่วยเหลือได้	3.53	1.3	5	1	มาก
จัดประชุมสมาชิกอย่างสม่ำเสมอเพียงพอ	3.80	1.2	5	1	มาก
ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยง/แปรรูปกุ้ง	3.67	1.2	5	1	มาก
ให้ความรู้เกี่ยวกับช่องทางการขายผลผลิต	3.57	1.2	5	1	มาก
สนับสนุนการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพสมาชิก	3.73	1.3	5	1	มาก
ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและสังคมในพื้นที่	3.63	1.1	5	1	มาก

สหกรณ์ฯ จัดวันกุ้งโดยมีการสัมมนาพร้อมกับการจัดการประชุมสามัญประจำปี พร้อมทั้งจัดงานสังสรรค์ไปด้วยเป็นประจำทุกปี และจัดกิจกรรมตามประเพณีรวมทั้งกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชายเลนโดยเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมซึ่งสมาชิกบางรายอาจเห็นว่าเป็นการสิ้นเปลือง แต่ในอีกด้านหนึ่งก็เป็นโอกาสในสมาชิกได้พบปะแลกเปลี่ยนข่าวสารความรู้ระหว่างกัน แม้ความเห็นของสมาชิกที่มีต่อระดับการทำงานของสหกรณ์ฯ จะต่ำกว่าที่คาดหวังไว้ และเห็นว่าการดำเนินงานที่สหกรณ์ฯ ได้ทำไปอยู่ในระดับต่ำมาก ไม่มีที่สมาชิกเห็นว่าได้ทำไปในระดับมากที่สุด แต่สมาชิกก็เห็นว่าการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ในระดับมากเกือบทุกประเด็น

5) ความเห็นของสมาชิกที่มีต่อความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ พบว่าสมาชิกเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถในระดับต่ำกว่าระดับที่คาดหวัง ส่วนใหญ่เห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถในระดับมาก และมีบางประเด็นที่สมาชิกเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถในระดับปานกลางและระดับน้อย ตามลำดับดังนี้ ที่เห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถมากได้แก่ การช่วยให้สมาชิกสามารถซื้อปัจจัยการผลิตในราคาที่เป็นธรรมลดต้นทุนได้ (4.03) การให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งที่ยั่งยืน (3.83) สหกรณ์ฯ สามารถช่วยจัดหาปัจจัยการผลิตให้บริการแก่สมาชิกที่ต้องการ (3.80) สามารถช่วยติดต่อหน่วยราชการเพื่อพัฒนาการเลี้ยงกุ้ง (3.77) สามารถช่วยให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้มีคุณภาพดีขึ้น (3.57) สามารถช่วยให้สมาชิกขายกุ้งได้ราคาดีขึ้น (3.53) สามารถช่วยให้สมาชิกมีรายได้ดีขึ้น (3.50) นับได้ว่าสมาชิกเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถในการจัดหาปัจจัยการผลิตและช่วยพัฒนาการเพาะเลี้ยงกุ้ง ในประเด็นที่สมาชิกเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถปานกลาง ได้แก่ การให้ความร่วมมือจัดตั้งเครือข่ายสหกรณ์ฯ (3.30) และการรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกไปขาย (2.87) และที่เห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถน้อยคือการจัดหาเงินทุนเพื่อการเพาะเลี้ยงกุ้ง (2.57) สอดคล้องกับที่สหกรณ์ฯ ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน (ตารางที่ 3-8)

ตารางที่ 3-8 ความเห็นของตัวอย่างสมาชิกเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับความสามารถ
รวบรวมผลผลิตกุ้งจากสมาชิกไปขายได้มากขึ้น	2.87	1.5	5	1	ปานกลาง
ช่วยให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้คุณภาพดีขึ้น	3.57	1.4	5	1	มาก
ช่วยให้สมาชิกขายกุ้งได้ราคาดีขึ้น	3.53	1.3	5	1	มาก
ช่วยให้สมาชิกซื้อปัจจัยการผลิตในราคาที่ เป็นธรรม ลดต้นทุนได้	4.03	1.1	5	1	มาก
ช่วยจัดหาปัจจัยการผลิตให้บริการแก่สมาชิกที่ต้องการ	3.80	1.2	5	1	มาก
ช่วยให้สมาชิกมีรายได้ดีขึ้น	3.50	1.3	5	1	มาก
ช่วยติดต่อหน่วยราชการเพื่อพัฒนาการเพาะเลี้ยงกุ้ง	3.77	1.2	5	1	มาก
ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้งที่ยั่งยืน	3.83	1.2	5	1	มาก
ช่วยจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการเพาะเลี้ยงกุ้ง	2.57	1.3	5	1	น้อย
ให้ความร่วมมือจัดตั้งเครือข่ายสหกรณ์	3.30	1.2	5	1	ปานกลาง

6) **ความเห็นของสมาชิกต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์** โดยให้ระดับคะแนนของผลงานที่ทำไป พบว่าสมาชิกเห็นว่า “ผลการดำเนินงาน” ของสหกรณ์ฯ มีผลอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มีผลให้สหกรณ์ฯ เป็นผู้นำในการเลี้ยงกุ้ง (3.67) มีผลให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้ดีขึ้น (3.67) มีการดำเนินงานที่รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก (3.60) มีผลให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (3.40) และ มีผลในการช่วยแก้ปัญหาหนี้สินให้แก่สมาชิก (2.63) ความเห็นที่สมาชิกมีต่อผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของสหกรณ์ฯไม่อยู่ในระดับสูง (ตารางที่ 3-9)

ตารางที่ 3-9 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับผลการดำเนินงาน
สหกรณ์ฯเป็นผู้นำในการเพาะเลี้ยงกุ้ง	3.67	1.2	5	1	ปานกลาง
สมาชิกเพาะเลี้ยงกุ้งได้ดีขึ้น	3.67	1.2	5	1	ปานกลาง
สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	3.40	1.2	5	1	ปานกลาง
แก้ปัญหาหนี้สินให้แก่สมาชิกได้อย่างเป็นผล	2.63	1.2	5	1	ปานกลาง
มีการดำเนินงานที่รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	3.60	1.2	5	1	ปานกลาง

7) **ความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับสหกรณ์ฯ** ทั้งนี้ในการสอบถาม ได้ให้สมาชิกประเมินระดับความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับสหกรณ์ฯ ด้วย ดังแสดงผลในตารางที่ 3-10 สมาชิกประเมินตนเองว่าสามารถมากที่สุดในการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกด้วยกัน (4.37) นอกนั้นประเมินตนเองว่ามีความสามารถในระดับมาก ได้แก่ การทำงานร่วมกับผู้อื่น (4.17) การสรุปและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น (4.00) การแสดงออกในที่ประชุม และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (3.83) การติดตามผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ (3.80) การตัดสินใจหรือเสนอทางเลือกแนวทางการทำงานของสหกรณ์ฯ (3.53)

ตารางที่ 3-10 การประเมินความสามารถของตนเองในการร่วมทำงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับความสามารถ
การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกท่านอื่นๆ	4.37	0.93	5	2	มากที่สุด
การสรุปและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น	4.00	1.02	5	1	มาก
การแสดงออกในที่ประชุมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	3.83	1.05	5	2	มาก
การตัดสินใจเสนอ/เลือกแนวทางการทำงานของสหกรณ์ฯ	3.53	1.07	5	2	มาก
การทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.17	0.87	5	2	มาก
การติดตามผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ	3.80	1.13	5	1	มาก

8) **ความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ** เมื่อให้สมาชิกประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ ผลปรากฏดังแสดงไว้ในตารางที่ 3-11 สมาชิกประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ ไว้ในระดับที่มีความสามารถมากที่สุดเกือบทุกข้อ ยกเว้นความสามารถในการพัฒนาการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของสมาชิกที่ประเมินไว้ในระดับมาก (3.97) ที่ประเมินไว้ในระดับมากที่สุด ตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง (4.73) ตามมาด้วยความรู้ในการเลี้ยงกุ้ง (4.67) การมีมนุษยสัมพันธ์สามารถติดต่อบุคคลทั้งในชุมชน/ภาครัฐ/เอกชนเพื่อประโยชน์ของสหกรณ์ฯ (4.60) ความมุ่งมั่นในการทำหน้าที่ (4.50) การเสียสละเพื่อส่วนรวม (4.47) การสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้อื่น (4.40) เวลาที่มีให้แก่งานของสหกรณ์ฯ (4.40) เป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยรวม (4.37) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (4.33) ซื่อตรงในการทำหน้าที่ (4.30) มีความรู้ในการตลาดกุ้ง (4.27) และ ยึดถืออุดมการณ์ของสหกรณ์ฯ (4.23) นับได้ว่าสมาชิกมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำสหกรณ์ฯ

ตารางที่ 3-11 การประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ โดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับความสามารถ
ความมุ่งมั่นในการทำหน้าที่	4.50	0.78	5	2	มากที่สุด
ความซื่อตรงในการทำหน้าที่	4.30	0.75	5	3	มากที่สุด
ความเชื่อมั่นในตนเอง	4.73	0.45	5	4	มากที่สุด
การยึดถืออุดมการณ์ของสหกรณ์ฯ	4.23	0.82	5	3	มากที่สุด
ความรู้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	4.67	0.71	5	2	มากที่สุด
ความรู้ในการขาย/การตลาดสัตว์น้ำ	4.27	0.78	5	3	มากที่สุด
พัฒนาการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของสมาชิก	3.97	1.07	5	2	มาก
การสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้อื่น	4.40	0.86	5	2	มากที่สุด
ความเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยรวม	4.37	0.78	5	2	มากที่สุด
ความเสียสละเพื่อส่วนรวม	4.47	0.89	5	3	มากที่สุด
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.33	0.84	5	2	มากที่สุด
ความพร้อมด้านเวลาที่มีให้แก่งานของสหกรณ์ฯ	4.40	0.72	5	3	มากที่สุด
การมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถติดต่อบุคคลทั้งในชุมชน/ภาครัฐ	4.60	0.56	5	3	มากที่สุด

3.2 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สมาชิกสหกรณ์ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน

3.2.1 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

1) รูปแบบการเพาะเลี้ยงกุ้ง ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3-12 สมาชิกสหกรณ์ ร้อยละ 93.33 เลี้ยงกุ้งขาวแต่เพียงชนิดเดียว ร้อยละ 3.33 เลี้ยงกุ้งกุลาดำอย่างเดียว และมีที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำโดยแยกบ่อที่เลี้ยงแต่ละชนิด อีกร้อยละ 3.33

ตารางที่ 3-12 รูปแบบการเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

ระบบการเลี้ยง	จำนวน(ราย)	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก
กุ้งขาวอย่างเดียว	28	93.33
กุ้งกุลาดำอย่างเดียว	1	3.33
กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ	1	3.33
รวมทุกระบบการเลี้ยง	30	100.00

สมาชิกที่หันมาเลี้ยงกุ้งกุลาดำให้เหตุผลว่าระยะนี้การเลี้ยงกุ้งขาวพบปัญหาโรคกุ้งและกุ้งตายในระยะต้นจึงหันมาเลี้ยงกุ้งกุลาดำ สมาชิกเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 96.67) รายงานว่ามีปัญหากุ้งตายในระยะต้น สมาชิกรายงานโอกาสที่จะปลอดจากอาการตายในระยะต้น มีตั้งแต่ร้อยละ 5 ไปจนถึงร้อยละ 75 แตกต่างกันตามความสามารถในการแก้ปัญหาโดยเฉลี่ยโอกาสที่จะปลอดจากอาการกุ้งตายในระยะต้นเป็นร้อยละ 31 (ตารางที่ 3-13)

การแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้นที่ทำกันมากที่สุด คือ ปรับลดการให้อาหารกุ้ง และ ฝึกระวังอย่างใกล้ชิดเพื่อให้แก้ไขได้ทัน สมาชิกอย่างละร้อยละ 60.00 รายงานว่าใช้สองวิธีนี้แก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้น รองลงไปร้อยละ 36.67 จับกุ้งทันทีที่มีอาการ ซึ่งก็ช่วยให้ได้รายได้ส่วนหนึ่งคืนมา ร้อยละ 26.67 ปลอยพันธุ์กุ้งบางลง เนื่องจากเห็นว่าสภาวะแวดล้อมไม่อำนวย ร้อยละ 10.00 ใช้เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ในการป้องกันรักษาอาการที่เกิดขึ้น อีกร้อยละ 10.00 เช่นกันใช้วิธีชีวภาพบำบัดรวมทั้งใช้จุลินทรีย์แก้ไขปัญหาคูณภาพน้ำในบ่อ ส่วนหนึ่งได้รับความสนับสนุนจุลินทรีย์จากกรมประมง นอกนั้นอีกอย่างละร้อยละ 3.33 รายงานว่าแก้ปัญหาโดยการปรับโครงสร้างบ่อเพื่อให้มีการปรับคุณภาพน้ำให้ดีขึ้น จัดการระบบฟาร์มให้ดี และมีที่ปลอยกุ้งเพิ่มรวมทั้งให้อาหารมากขึ้น ควบคุมคุณภาพน้ำ ปลอยทิ้ง และมีที่เฝ้าปาลามาปลอยในบ่อเลี้ยง ยังไม่มีวิธีแก้ปัญหาที่ชัดเจนสำหรับอาการกุ้งตายในระยะต้นในช่วงที่ลงเก็บข้อมูลในพื้นที่สมาชิกมีความเสี่ยงต่อความสูญเสียสูง

ตารางที่ 3-13 ปัญหาภัยตายในระยะต้นและการแก้ปัญหาโดยสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งท่าทอง

รายการ	ราย	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก
จำนวนสมาชิกที่มีปัญหา	29	96.67
การแก้ปัญหา		
ปล่อยกุ้งบางลง	8	26.67
ปรับลดการให้อาหารกุ้ง	18	60.00
ป้องกันรักษาโรค	3	10.00
เผื่อระวังใกล้ชิด	18	60.00
จับกุ้งทันทีที่มีอาการ	11	36.67
อื่นๆ	9	30.00
เปลี่ยนระบบโครงสร้างบ่อ	1	3.33
ใช้ชีวภาพบำบัด ใช้จุลินทรีย์ ใช้ น้ำนมหมักกับเชื้อจุลินทรีย์	3	10.00
จัดการระบบฟาร์มให้ดี	1	3.33
ปล่อยพันธุ์กุ้งเพิ่มขึ้นและให้อาหารมากขึ้น	1	3.33
ควบคุมคุณภาพน้ำ	1	3.33
ปล่อยทิ้ง	1	3.33
เอาปลาตุ้มมาปล่อย	1	3.33
(ร้อยละของโอกาสเลี้ยงกุ้งรอด)		
	ค่า	
	ค่าเฉลี่ย	เบี่ยงเบน
		ค่าสูงสุด
		ค่าต่ำสุด
	มาตรฐาน	
โอกาสปลอดจากอาการกุ้งตายในระยะต้น	31	19
		75
		5

2) **เหตุที่การเพาะเลี้ยง** สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มักจะเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ เนื้อที่ฟาร์มที่ถือครองโดยเฉลี่ย 95 ไร่/ราย มีความแตกต่างกันในขนาดเนื้อที่ฟาร์มสูง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ย คือเป็น 138 ไร่/ราย รายที่มีเนื้อที่ฟาร์มสูงที่สุดมีเนื้อที่ถึง 600 ไร่ มีฟาร์มกระจายกันอยู่หลายแห่ง ที่มีเนื้อที่ต่ำสุดคือ 3 ไร่/ราย เป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำ เฉพาะสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียว มีเนื้อที่ฟาร์มโดยเฉลี่ย 101 ไร่/ราย สมาชิกที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำโดยแยกบ่อกันมีเนื้อที่เลี้ยงกุ้งขาว 20 ไร่ แบ่งเป็น 4 บ่อๆละ 5 ไร่ และเลี้ยงกุ้งกุลาดำบ่อเดียวในเนื้อที่ 5 ไร่ (ตารางที่ 3-14)

กว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 66.67) ของสมาชิกมีที่เลี้ยงกุ้งเป็นของตนเอง โดยทั้งหมดมีโฉนดเป็นเอกสารสิทธิ์ สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำ และที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำโดยแยกบ่อกันก็มีที่ดินเป็นของตนเองและมีเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนดที่ดินเช่นกัน สมาชิกที่มีที่ดินเป็นของตนเองนี้ยังมีที่มีเอกสารสิทธิ์เป็นหนังสือรับรองการใช้ประโยชน์ที่ดินอยู่ร้อยละ 23.33 ยังไม่ได้โฉนด ราคาที่ดินโดยเฉลี่ยไร่ละ 191,379 บาท ราคาที่ดินโดยเฉลี่ยของสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวไร่ละ 188,889 บาท ราคาที่ดินของสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำอย่างเดียวราคาไร่ละ 300,000 บาท และสมาชิกที่เลี้ยง

ทั้งกุ้งกุลาดำและกุ้งขาวแยกบ่อกันที่ดินราคาไร่ละ 150,000 บาท สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวร้อยละ 56.67 ยังเช่าที่ดินเพื่อเลี้ยงกุ้งด้วย ค่าเช่าที่ดินโดยเฉลี่ย 4,858 บาท/ไร่/ปี กับยังมีสมาชิกที่เช่าทำปลาในที่ของญาติอีกร้อยละ 3.33 แม้ว่าสมาชิกกว่าครึ่งจะมีที่ดินเป็นของตนเอง แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่เช่าที่ดิน และมีที่เช่าทำปลาในที่ของญาติ สมาชิกร้อยละ 26.67 ถือครองที่ดินมากกว่าหนึ่งรูปแบบ (ตารางที่ 3-15)

ตารางที่ 3-14 เนื้อที่การเลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ยต่อรายของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

รูปแบบ	เนื้อที่เลี้ยงบ่อดินเฉลี่ย (ไร่/ราย)			
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
รวมเฉลี่ย	95	138	600	3
กุ้งขาวอย่างเดียว	101	141	600	4
กุ้งกุลาดำอย่างเดียว	3			
กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ	25			
กุ้งขาว	20			
กุ้งกุลาดำ	5			

ตารางที่ 3-15 การถือครองที่ดินและราคาที่ดินเลี้ยงกุ้งของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

รายการ	รวมเฉลี่ย	กุ้งขาวอย่างเดียว	กุ้งกุลาดำอย่างเดียว	กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ
ที่ดินของตนเอง				
จำนวน (ราย)	20	18	1	1
ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	66.67	60.00	3.33	3.33
เอกสารถือครอง (ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก)				
น.ส.3/น,ส.3ก	23.33	23.33	-	-
โฉนด	66.67	60.00	3.33	3.33
ราคาที่ดินเฉลี่ย (บาท/ไร่)	191,379	188,889	300,000	150,000
ที่เช่า				
จำนวน (ราย)	17	17	-	-
ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	56.67	56.67	-	-
ค่าเช่าที่ดินเฉลี่ย(บาท/ไร่)	4,858	4,858	-	-
ที่เช่าทำปลา				
จำนวน (ราย)	1	1		
ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	3.33	3.33		

3) อัตราการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ในการปล่อยพันธุ์กุ้ง สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวปล่อยลูกกุ้งโดยเฉลี่ย 142,495 ตัว/ไร่ มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 63,785 ตัว/ไร่ โดยที่ปล่อยหนาแน่นมากที่สุด 283,333 ตัว/ไร่ น้อยที่สุด 20,000 ตัว/ไร่ มีความแตกต่างกันมากในความหนาแน่นของการปล่อยลูกกุ้ง รายที่ปล่อยลูกกุ้งบาง เป็นสมาชิกที่พบปัญหากุ้งตายในระยะต้นจึงลดการปล่อยลูกกุ้งให้บางลง เกษตรกรที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำปล่อยลูกกุ้ง 71,428 ตัว/ไร่ ส่วนที่เลี้ยงกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อกันปล่อยลูกกุ้ง 100,000 ตัว/ไร่ (ตารางที่ 3-16)

ตารางที่ 3-16 อัตราการปล่อยพันธุ์กุ้งโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

รายการ	ในบ่อดิน(ตัว/ไร่)			
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
กุ้งขาวอย่างเดียว	142,495	63,785	283,333	20,000
กุ้งกุลาดำอย่างเดียว	71,428	-	-	-
กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ				
กุ้งขาว	100,000	-	-	-
กุ้งกุลาดำ	100,000	-	-	-

4) ระยะเวลาเลี้ยงและอัตราการรอด ระยะเวลาที่เลี้ยงกุ้งขาวโดยเฉลี่ยรอบละ 85 วัน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 22 วัน รอบการเลี้ยงที่นานที่สุดคือ 120 วัน และที่สั้นที่สุดคือ 50 วัน ซึ่งเป็นกรณีการจับกุ้งเมื่อมีอาการกุ้งตายในระยะต้นหรือเริ่มเป็นโรคตัวแดง รอบการเลี้ยงเฉลี่ย 2.3 รอบ/ปี มีค่าระหว่าง 1.5 – 4 รอบ/ปี

อัตราการรอดของกุ้งที่เลี้ยงโดยเฉลี่ยจากที่สมาชิกรายงานคือร้อยละ 69 โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานร้อยละ 28 มีสมาชิกที่รายงานว่าไม่มีกุ้งตายเลี้ยงได้รอดทั้งหมด และที่รายงานอัตราการรอดต่ำที่สุดเป็นร้อยละ 12 สำหรับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำใช้เวลาเลี้ยงนานกว่าการเลี้ยงกุ้งขาวคือเป็น 120 วัน เลี้ยงได้ปีละ 2 รอบ และสมาชิกรายงานอัตราการรอดร้อยละ 75 มีอัตราการรอดสูงกว่าที่ได้จากการเลี้ยงกุ้งขาว สมาชิกที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อกันรายงานว่าสำหรับการเลี้ยงกุ้งขาวใช้เวลาเลี้ยงรอบละ 90 วัน เลี้ยง 2 รอบ/ปี อัตราการรอดร้อยละ 50 และสำหรับกุ้งกุลาดำใช้เวลาเลี้ยงรอบละ 120 วัน เลี้ยง 2 รอบ/ปี อัตราการรอดร้อยละ 80 (ตารางที่ 3-17)

ตารางที่ 3-17 ระยะเวลา อัตรารอด และจำนวนรอบที่เลี้ยงกุ้งโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

รายการ	ระยะเวลาที่เลี้ยง (วัน/รอบ)				อัตรารอด (ร้อยละ)				จำนวนรอบที่เลี้ยง (รอบ/ปี)			
	ค่าเบี่ยงเบน		ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเบี่ยงเบน		ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเบี่ยงเบน		ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน			ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน			ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน		
กุ้งขาวอย่างเดียวน	85	22	120	50	69	28	100	12	2.3	0.5	4.0	1.5
กุ้งกุลาดำอย่างเดียวน	120				75				2			
กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ												
กุ้งขาว	90				30				2			
กุ้งกุลาดำ	120				80				2			

5) ต้นทุน-รายได้ มีรายละเอียดสำหรับแต่ละรูปแบบการเพาะเลี้ยงดังต่อไปนี้

กุ้งขาว สมาชิกที่สามารถเลี้ยงกุ้งขาวได้รอด สำหรับที่เลี้ยงกุ้งขาวแต่เพียงอย่างเดียว มีต้นทุนเฉลี่ย 106,863 บาท/ไร่/รอบ แยกออกเป็นต้นทุนคงที่ 15,720 บาท/ไร่/รอบ คิดเป็นร้อยละ 14.71 ของต้นทุนรวม และเป็นต้นทุนผันแปร 91,143 บาท/ไร่/รอบ ร้อยละ 85.29 ของต้นทุนรวม ดังแสดงในตารางที่ 3-18 รายการที่มีต้นทุนสูงที่สุดคือค่าพันธุ์กุ้ง เป็น 24,726 บาท/ไร่/รอบ (ร้อยละ 23.14) ตามมาด้วยค่าไฟฟ้า 22,139 บาท/ไร่/รอบ (ร้อยละ 20.72) และค่าอาหารสำเร็จรูป 16,196 บาท/ไร่/รอบ (ร้อยละ 15.16) ผู้เลี้ยงจ่ายค่าไฟฟ้าในอัตราก้าวหน้า เป็นต้นทุนสำคัญอย่างหนึ่งของการเลี้ยงกุ้ง ผู้เลี้ยงกุ้งบางรายหันไปใช้แก๊สแทนไฟฟ้า ผลผลิตโดยเฉลี่ยเป็น 1,809 กก./ไร่/รอบ นับว่ายังสูงในสภาวะที่เกิดปัญหากุ้งตายในระยะต้นอยู่ทั่วไป อย่างไรก็ตามก็ยังมีผลผลิตที่ได้ก็ยังต่ำกว่าที่เคยได้จากการเลี้ยงกุ้งในลุ่มน้ำท่าทอง สมาชิกขายกุ้งได้ราคาเฉลี่ย 189 บาท/กก. จึงมีรายรับ 341,901 บาท/ไร่/รอบ สูงกว่าต้นทุน รายรับเหนือต้นทุนเป็น 234,038 บาท/ไร่/รอบ แม้จะมีรายได้สูงแต่สมาชิกก็ยังเสี่ยงกับความสูญเสียที่จะเกิดจากอาการกุ้งตายในระยะต้นและโรคอื่นๆซึ่งในระยะนี้มีโรคตัวแดงที่เกิดจากสภาวะอากาศที่เปลี่ยนแปลงเป็นสำคัญ ดังที่สมาชิกรายงานโอกาสที่จะปลอดจากอาการกุ้งตายด่วนโดยเฉลี่ยมีอยู่เพียงร้อยละ 31 ต้นทุน-รายได้ที่แสดงไว้ในตารางที่ 3-18 มาจากการเลี้ยงกุ้งที่ยังได้ผลผลิตมีกุ้งขาย แต่โอกาสที่สมาชิกจะได้รายได้ระดับนี้มีอยู่น้อยกว่าหนึ่งในสาม

กุ้งกุลาดำ สำหรับสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำแต่เพียงอย่างเดียว เป็นเกษตรกรรายเล็ก มีเนื้อที่เลี้ยง 3.5 ไร่ ใช้ต้นทุนต่ำกว่าการเลี้ยงกุ้งขาวคือเป็น 98,654 บาท/ไร่/รอบ และได้ผลผลิตต่ำกว่าคือเป็น 1,343 กก./ไร่/รอบ ขายได้ราคา 193 บาท/กก. รายรับสูงกว่าต้นทุน 160,545 บาท/ไร่/รอบ ได้กำไรดีกว่าการเลี้ยงกุ้งขาว ต้นทุนสูงที่สุดตามลำดับได้แก่ ค่าไฟฟ้า ร้อยละ 28.96 ค่าอาหารสำเร็จรูป ร้อยละ 21.81 และ ค่าพันธุ์กุ้ง ร้อยละ 16.65 (ตารางที่ 3-19) สมาชิกที่หันมาเลี้ยงกุ้งกุลาดำมีรายได้ดีกว่าที่เลี้ยงกุ้งขาว

กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ สมาชิกที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำโดยแยกบ่อกัน เลี้ยงกุ้งในบ่อขนาดบ่อละ 5 ไร่ มีต้นทุนกุ้งขาว 50,384 บาท/ไร่/รอบ แต่ผลผลิตต่ำคือเป็น 260 กก./ไร่/รอบ ได้ผลผลิตน้อยแต่มีขนาดกุ้งค่อนข้างใหญ่จึงขายได้ราคา 260 บาท/กก. สมาชิกยังมีกำไร 17,216 บาท/ไร่/รอบ ต้นทุนที่สำคัญยังเป็นค่าพันธุ์กุ้ง และ ค่าไฟฟ้า อย่างละร้อยละ 23.86 ตามมาด้วยค่าเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ ร้อยละ 11.91 สมาชิกมีปัญหากุ้งตายระยะต้นแก้ปัญหาโดยการใส่เวชภัณฑ์ และลดการให้อาหารลง มีค่าอาหารสำเร็จรูปต่ำคือเป็นร้อยละ 3.79 (ตารางที่ 3-20)

ในส่วนของการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในอีกบ่อหนึ่ง มีต้นทุน 69,722 บาท/ไร่/รอบ ต้นทุนที่สำคัญคือ ค่าระบบน้ำ ร้อยละ 24.74 ซึ่งมีการติดตั้งอุปกรณ์เพื่อรักษาคุณภาพน้ำ ตามด้วยค่าไฟฟ้า ร้อยละ 17.21 และค่าอาหารสำเร็จรูป ร้อยละ 16.58 ได้ผลผลิต 560 กก./ไร่/รอบ ขายได้ราคา 190 บาท/กก. มีรายรับเหนือต้นทุน 36,678 บาท/ไร่/รอบ แม้สมาชิกจะพบปัญหากุ้งตายระยะต้นแต่ก็พยายามแก้ไข และหันมาเลี้ยงกุ้งกุลาดำด้วยหนึ่งบ่อเพื่อลดความเสี่ยงจากกุ้งขาวที่มีการตายในระยะต้น (ตารางที่ 3-21)

ตารางที่ 3-18 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวในบ่อดินโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง
จำกัด ปี 2557

รายการ	(บาท/ไร่/รอบ)	ร้อยละของต้นทุนรวม
ต้นทุนคงที่	15,720	14.71
ที่ดิน	2,142	2.00
บ่อเลี้ยง	2,125	1.99
ระบบน้ำ	9,299	8.70
ระบบอาหาร	414	0.39
ระบบจับสัตว์น้ำ	228	0.21
พาหนะ	1,512	1.41
ต้นทุนผันแปร	91,143	85.29
ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ	24,726	23.14
ค่าอาหารสำเร็จรูป	16,196	15.16
ค่าเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์	6,216	5.82
ค่าอาหารเสริม/วิตามิน	6,923	6.48
ค่าแรงงาน	6,453	6.04
ค่าน้ำ	1,102	1.03
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	2,720	2.55
ค่าไฟฟ้า	22,139	20.72
ค่าขนส่ง	1,125	1.05
ค่าอื่นๆ	3,543	3.32
ต้นทุนรวม	106,863	100.00
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/รอบ)	1,809	
ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กก.)	189	
รายรับเฉลี่ย (บาท/ไร่/รอบ)	341,901	
รายรับเหนือต้นทุนต่อไร่ (บาท/ไร่/รอบ)	235,038	219.94
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	59	
รายรับเหนือต้นทุนต่อ กก. (บาท/กก.)	130	

ตารางที่ 3-19 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งกุลาดำอย่างเดียวในบ่อดินโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง
จำกัด ปี 2557

รายการ	(บาท/ไร่/รอบ)	ร้อยละของต้นทุนรวม
ต้นทุนคงที่	16,996	17.23
ที่ดิน	2,429	2.46
บ่อเลี้ยง	3,121	3.16
ระบบน้ำ	6,131	6.21
ระบบอาหาร	111	0.11
ระบบจับสัตว์น้ำ	877	0.89
พาหนะ	4,327	4.39
ต้นทุนผันแปร	81,658	82.77
ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ	16,429	16.65
ค่าอาหารสำเร็จรูป	21,516	21.81
ค่าอาหารเสริม/วิตามิน	5,714	5.79
ค่าแรงงาน	2,857	2.90
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	857	0.87
ค่าไฟฟ้า	28,571	28.96
ค่าอื่นๆ	5,714	5.79
ต้นทุนรวม	98,654	100.00
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/รอบ)	1,343	
ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กก.)	193	
รายรับเฉลี่ย (บาท/ไร่/รอบ)	259,199	
รายรับเหนือต้นทุนต่อไร่ (บาท/ไร่/รอบ)	160,545	162.73
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	73	
รายรับเหนือต้นทุนต่อ กก. (บาท/กก.)	120	

ตารางที่ 3-20 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวแยกบ่อกับกุ้งกุลาดำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง
จำกัด ปี 2557

รายการ	(บาท/ไร่/รอบ)	ร้อยละของต้นทุนรวม
ต้นทุนคงที่	10,076	20.00
ที่ดิน	2,429	4.82
บ่อเลี้ยง	212	0.42
ระบบน้ำ	5,288	10.49
ระบบอาหาร	434	0.86
ระบบจับสัตว์น้ำ	675	1.34
พาหนะ	1,038	2.06
ต้นทุนผันแปร	40,308	80.00
ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ	12,000	23.82
ค่าอาหารสำเร็จรูป	1,908	3.79
ค่าเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์	6,000	11.91
ค่าแรงงาน	7,800	15.48
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	600	1.19
ค่าไฟฟ้า	12,000	23.82
ต้นทุนรวม	50,384	100.00
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/รอบ)	260	
ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กก.)	260	
รายรับเฉลี่ย (บาท/ไร่/รอบ)	67,600	
รายรับเหนือต้นทุนต่อไร่ (บาท/ไร่/รอบ)	17,216	34.17
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	194	
รายรับเหนือต้นทุนต่อ กก. (บาท/กก.)	66	

ตารางที่ 3-21 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งกุลาดำแยกบ่อโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ปี 2557

รายการ	(บาท/ไร่/รอบ)	ร้อยละของต้นทุนรวม
ต้นทุนคงที่	21,762	31.21
ที่ดิน	2,429	3.48
บ่อเลี้ยง	257	0.37
ระบบน้ำ	17,250	24.74
ระบบอาหาร	220	0.32
ระบบจับสัตว์น้ำ	515	0.74
พาหนะ	1,091	1.56
ต้นทุนผันแปร	47,960	68.79
ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ	10,000	14.34
ค่าอาหารสำเร็จรูป	11,560	16.58
ค่าเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์	6,000	8.61
ค่าแรงงาน	7,800	11.19
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	600	0.86
ค่าไฟฟ้า	12,000	17.21
ต้นทุนรวม	69,722	100.00
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/รอบ)	560	
ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กก.)	190	
รายรับเฉลี่ย (บาท/ไร่/รอบ)	106,400	
รายรับเหนือต้นทุนต่อไร่ (บาท/ไร่/รอบ)	36,678	52.61
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	124	
รายรับเหนือต้นทุนต่อ กก. (บาท/กก.)	66	52.61

6) แนวโน้มการเลี้ยงกุ้ง สมาชิกร้อยละ 40.00 ให้ความเห็นว่าต้องการลดการเลี้ยงกุ้งลงเนื่องจากมีปัญหาอาการกุ้งตายในระยะต้นและโรคกุ้ง (ร้อยละ 33.33) และมีอย่างละร้อยละ 3.33 ต้องการลดการเลี้ยงกุ้งลงเนื่องจากราคาที่ขายได้ไม่พอใจ และ มีปัญหาด้านเงินทุน (ตารางที่ 3-22)

สมาชิกร้อยละ 36.67 จะยังคงเลี้ยงกุ้งต่อไปไม่เพิ่มขึ้น/ลดลง โดยร้อยละ 16.67 มีข้อจำกัดเรื่องพื้นที่เลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 10.00 เห็นว่ามีปัญหาโรคกุ้งรวมทั้งอาการกุ้งตายในระยะต้น ไม่ต้องการเลี้ยงเพิ่มขึ้นแต่ก็จะไม่ลดการเลี้ยงลง ร้อยละ 6.67 เห็นว่าผลกำไรที่ได้จากการเลี้ยงในขณะนี้เพียงพอแล้วไม่ต้องการเลี้ยงเพิ่มขึ้น อีกร้อยละ 3.33 เห็นว่าราคาที่ขายกุ้งได้ในปัจจุบันยังไม่ดีพอทั้งต้นทุนก็สูง จึงเลี้ยงเท่าที่เคยทำมาไม่เพิ่ม/ลดลง

ตารางที่ 3-22 แนวโน้มการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

		เลี้ยงเพิ่มขึ้น (ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก)					เลี้ยงลดลง (ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก)				เท่าเดิม (ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก)				
		รวม	ราคาขาย	เงินทุน	โรคน้อย	อื่นๆ	รวม	ราคาขาย	เงินทุน	ปัญหาโรค	รวม	พื้นที่จำกัด	โรคระบาด	ราคาขายต่ำต้นทุนสูง	พอใจในกำไรที่ได้
ระบบการเลี้ยง															
3-26	กุ้งขาวอย่างเดียว	23.33	3.33	3.33	6.67	10.00	36.67	3.33	3.33	30.00	33.33	13.33	10.00	3.33	6.67
	กุ้งกุลาดำอย่างเดียว										3.33	3.33			
	กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ														
	กุ้งขาว						3.33			3.33					
	กุ้งกุลาดำ						3.33			3.33					
รวมทุกรูปแบบ		23.33	3.33	3.33	6.67	10.00	40.00	3.33	3.33	33.33	36.67	16.67	10.00	3.33	6.67

เกือบหนึ่งในสี่ของสมาชิกคือร้อยละ 23.33 ยังต้องการเลี้ยงกุ้งเพิ่มขึ้น โดยร้อยละ 10.00 ไม่วิตกเรื่องปัญหา กุ้งที่เป็นโรคหรือมีอาการตายในระยะต้น อีกอย่างละร้อยละ 3.33 เห็นว่าขายกุ้งได้ราคาดี มีเงินทุนที่จะขยายการ เพาะเลี้ยง มีกำลังการผลิต เป็นอาชีพที่ตนชำนาญและมีแนวทางในการเลี้ยงกุ้งให้รอด กลุ่มที่ต้องการเพิ่มการเลี้ยงกุ้ง มักจะเป็นสมาชิกที่มีฐานะดี มีเงินทุน และมีความสามารถในการเลี้ยงกุ้ง

3.2.2 การตลาด

1) **ปัจจัยการผลิต** ในส่วนของการได้มาซึ่งปัจจัยการผลิตหลัก ได้แก่ พันธุ์กุ้ง เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ และ อาหารกุ้งที่เป็นอาหารสำเร็จรูป ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3-23 สมาชิกจะซื้อจากเอกชนผู้ค้าปัจจัยการผลิตในพื้นที่เป็น สำคัญ มีเฉพาะเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์เท่านั้นที่สมาชิกซื้อจากสหกรณ์ แต่สมาชิกที่รายงานว่าจะซื้อจากสหกรณ์ ก็มี ประมาณครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 56.67 เท่านั้น และปริมาณที่ซื้อจากสหกรณ์ โดยเฉลี่ยก็เป็นปริมาณเพียงร้อยละ 29.04 ของปริมาณที่ใช้ สหกรณ์ มีรายได้หลักส่วนหนึ่งจากการค้าเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ แต่มีสมาชิกกว่าครึ่งหนึ่งไม่มากที่ใช้ บริการนี้ของสหกรณ์ และปริมาณที่ซื้อจากสหกรณ์ ก็ไม่ใช่ทั้งหมดที่ใช้เป็นเพียงประมาณหนึ่งในสามของที่ใช้เท่านั้น ข้อนี้อาจเนื่องมาจากความจำกัดของขนาดธุรกิจของสหกรณ์ และการที่ฟาร์มกุ้งตั้งอยู่กระจัดกระจาย สมาชิกที่มีฟาร์ม กุ้งตั้งอยู่ไกลจากที่ตั้งของสหกรณ์ ในตำบลพลายวาส อำเภอกาญจนดิษฐ์ จึงเลือกที่จะซื้อจากเอกชนโดยเฉพาะ เอกชนในพื้นที่ใกล้ฟาร์มของตน สมาชิกร้อยละ 83.33 ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์จากเอกชน โดยร้อยละ 63.33 ซื้อจาก เอกชนในพื้นที่ อีกร้อยละ 20.00 ซื้อจากเอกชนนอกพื้นที่ ปริมาณที่ซื้อจากเอกชนคิดเป็นร้อยละ 63.25 และ 7.71 ตามลำดับ ดังนั้นในจำนวนนี้สมาชิกร้อยละ 40.00 ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ทั้งจากสหกรณ์ และจากผู้ค้าเอกชน

สำหรับพันธุ์กุ้งและอาหารกุ้งสมาชิกซื้อจากเอกชนทั้งหมดและซื้อจากเอกชนในพื้นที่เป็นสำคัญ สมาชิกเกือบ ทั้งหมด คือร้อยละ 96.67 ซื้อพันธุ์กุ้งจากเอกชนในพื้นที่ และร้อยละ 26.67 ซื้อจากเอกชนนอกพื้นที่ จึงมีบางรายคือ ร้อยละ 23.34 ที่ซื้อพันธุ์กุ้งจากเอกชนทั้งในและนอกพื้นที่ ในระยะที่มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น ผู้เลี้ยงกุ้งมีปัญหาในการ หาซื้อพันธุ์กุ้งที่แข็งแรง และในปัจจุบันไม่มีการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นหากเลี้ยงไม่รอด ยังไม่มีมาตรการรับรอง คุณภาพของพันธุ์กุ้ง ผู้เลี้ยงกุ้งมีความเสี่ยงสูง ในช่วงที่สำรวจสัมภาษณ์เพื่อกรอกแบบสอบถามในเดือนมกราคม 2558 สหกรณ์ ไม่ทำธุรกิจการขายพันธุ์กุ้ง สมาชิกสามารถจะแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกันเกี่ยวกับแหล่งพันธุ์กุ้งที่คาดว่า จะมีคุณภาพ ปริมาณพันธุ์กุ้งที่ซื้อจากในพื้นที่โดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 98.67 ของที่ใช้ส่วนที่ได้จากนอกพื้นที่เป็นเพียง ร้อยละ 1.33 คาดว่าเป็นการทดลองหาแหล่งพันธุ์กุ้งที่มีคุณภาพ แต่แม้จะเป็นการซื้อพันธุ์กุ้งจากผู้ค้าในพื้นที่ พันธุ์กุ้ง เหล่านี้ก็เป็นพันธุ์กุ้งที่ผู้ค้าสั่งมาจากโรงเพาะฟักนอกจังหวัดสุราษฎร์ธานี เนื่องจากแม้จังหวัดนี้จะเป็นพื้นที่เลี้ยงกุ้ง สำคัญ แต่สภาวะธรรมชาติไม่อำนวยต่อการเพาะฟักพันธุ์กุ้ง

ในส่วนของอาหารกุ้ง สมาชิกร้อยละ 83.33 ซื้อจากเอกชนในพื้นที่ อีกร้อยละ 16.67 ซื้อจากเอกชนนอกพื้นที่ ในการซื้ออาหารกุ้งสมาชิกจะซื้อแหล่งใดแหล่งหนึ่งเท่านั้น

สมาชิกทั้งหมดพึงข่าวราคาพันธุ์กุ้ง เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ และอาหารกุ้ง จากผู้ที่ขายให้เท่านั้น

ตารางที่ 3-23 การได้มาซึ่งปัจจัยการผลิตที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ใช้ในการเพาะเลี้ยง

รายการ	พันธุ์กุ้ง		เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์		อาหารสำเร็จรูป	
	ร้อยละของ	ร้อยละของ	ร้อยละของ	ร้อยละของ	ร้อยละของ	ร้อยละของ
	ตัวอย่างสมาชิก	ปริมาณที่ใช้	ตัวอย่างสมาชิก	ปริมาณที่ใช้	ตัวอย่างสมาชิก	ปริมาณที่ใช้
สหกรณ์ฯ			56.67	29.04		
เอกชน	100.00	100.00	83.33	70.96	100.00	100.00
ในพื้นที่	96.67	98.67	63.33	63.25	83.33	100.00
นอกพื้นที่	26.67	1.33	20.00	7.71	16.67	100.00

2) ผลผลิต ตารางที่ 8-24 แสดงการขายผลผลิตของสมาชิก สมาชิกส่วนใหญ่คือร้อยละ 63.33 ขายกุ้งให้แก่แพปลา ซึ่งเป็นแพปลาในพื้นที่เป็นสำคัญ (ร้อยละ 53.33) มีร้อยละ 10.00 ที่ขายให้แพปลานอกพื้นที่ ร้อยละ 43.33 ขายให้ห้องเย็น มีทั้งห้องเย็นในพื้นที่ (ร้อยละ 26.67) และห้องเย็นนอกพื้นที่ (ร้อยละ 16.67) สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำ ขายกุ้งให้ห้องเย็นนอกพื้นที่ และสมาชิกที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อกัน ขายกุ้งกุลาดำให้แก่ผู้ส่งออกนอกพื้นที่ (ร้อยละ 3.33) การขายกุ้งกุลาดำที่พบเป็นการขายให้แก่ผู้รับซื้อนอกพื้นที่ ผู้รับซื้อในพื้นที่ไม่ว่าแพปลาหรือห้องเย็นจะซื้อกุ้งขาว สมาชิกร้อยละ 10.00 ขายกุ้งให้ผู้รับซื้อมากกว่าหนึ่งแหล่ง เช่นทั้งขายให้แก่แพปลาและให้ห้องเย็นในพื้นที่

ในการขายกุ้งสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวเพียงอย่างเดียวมีผู้รับซื้อโดยเฉลี่ย 10 ราย โดยมีจำนวนผู้รับซื้อตั้งแต่ 3 – 23 รายต่อสมาชิกหนึ่งคน ที่มีผู้รับซื้อหลายรายเนื่องจากสมาชิกมักจะเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ เลี้ยงหลายบ่อ สมาชิกบางคนก็มีฟาร์มกุ้งมากกว่าหนึ่งแห่ง ในจำนวนนี้เป็นผู้รับซื้อที่เป็นขาประจำโดยเฉลี่ย 4 รายต่อสมาชิกหนึ่งคน ซึ่งช่วงจำนวนขาประจำมีตั้งแต่ 1 – 8 รายต่อหนึ่งสมาชิก และผู้รับซื้อขาจรโดยเฉลี่ย 7 รายต่อสมาชิกหนึ่งคนโดยมีช่วงผู้รับซื้อขาจรตั้งแต่ 2 – 15 รายต่อหนึ่งสมาชิก สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำแต่เพียงอย่างเดียวมีผู้รับซื้อขาจรเพียงหนึ่งราย ซึ่งเป็นเพราะเพิ่งหันมาเลี้ยงกุ้งกุลาดำและมีเนื้อที่เลี้ยงเพียง 3 ไร่ ส่วนสมาชิกที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อกัน มีผู้รับซื้อกุ้งขาวที่เป็นขาประจำ 4 ราย และสำหรับกุ้งกุลาดำมีผู้รับซื้อขาประจำเช่นกันแต่มีเพียง 1 ราย (ตารางที่ 3-25)

สมาชิกโดยทั่วไปมีทางเลือกในการขายกุ้ง แต่เมื่อตกลงขายแล้ว ในการขายผลผลิตสมาชิกจะขายทั้งหมดให้ผู้รับซื้อเพียงรายเดียว

อย่างไรก็ตามสมาชิกส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 79.99 พังราคากุ้งจากผู้รับซื้อ มีร้อยละ 26.67 ที่ติดตามราคากุ้งจากตลาดกลางที่มหาชัย และ ร้อยละ 3.33 ติดตามราคาทาง Internet สมาชิกร้อยละ 10.00 พังราคากุ้งจากมากกว่าหนึ่งแหล่งเช่นนอกจากจะพังจากผู้รับซื้อแล้วยังตรวจสอบราคาจากตลาดกลางกุ้งด้วย และมีร้อยละ 3.33 ที่ใช้ราคาทาง Internet (ตารางที่ 3-26)

สมาชิกมีทางเข้าถึงข่าวสารราคาจากหลายแหล่งแต่มักจะพังราคาจากผู้รับซื้อเป็นสำคัญ ซึ่งก็มีผู้รับซื้อหลากหลาย มีการแข่งขันให้ราคาที่ดีตามสมควร

ตารางที่ 3-24 แหล่งขายผลผลิตกุ้งของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

ระบบการเลี้ยง	รวม	ร้อยละของ ตัวอย่าง	กุ้งขาว อย่างเดียว	ร้อยละของ ตัวอย่าง	กุ้งกุลาดำ อย่างเดียว	ร้อยละของ ตัวอย่าง	แยกบ่อ กุ้งขาว	ร้อยละของ ตัวอย่าง	แยกบ่อ กุ้งกุลาดำ	ร้อยละของ ตัวอย่าง
แหล่งขาย	(ราย)	สมาชิก		สมาชิก		สมาชิก		สมาชิก		สมาชิก
แพปลา	19	63.33	18	60.00			1	3.33		
ในพื้นที่	16	53.33	15	50.00			1	3.33		
นอกพื้นที่	3	10.00	3	10.00						
ห้องเย็นในพื้นที่	13	43.33	12	40.00	1	3.33				
ในพื้นที่	8	26.67	8	26.67						
นอกพื้นที่	5	16.67	4	13.33	1	3.33				
ผู้ส่งออกนอกพื้นที่	1	3.33							1	3.33

ตารางที่ 3-25 จำนวนผู้รับซื้อผลผลิตขาประจำและขาจรจากตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

จำนวนผู้รับซื้อเฉลี่ย	รวม (ราย)				ขาประจำ (ราย)				ขาจร (ราย)			
	ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่า ต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่า ต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่า เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
ระบบการเลี้ยง												
กึ่งชาวอย่างเดียว	10	7	23	3	4	2	8	1	7	5	15	2
กึ่งกุลาดำอย่างเดียว	1								1			
กึ่งชาวและกึ่งกุลาดำแยกบ่อ												
กึ่งชาว	4				4							
กึ่งกุลาดำ	1				1							

ตารางที่ 3-26 การรับรู้ข่าวสารราคาสมาชิกผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำทำทอง จำกัด

แหล่งข่าวราคา	ผู้รับซื้อกุ้ง		Internet		ตลาดกลาง	
	จำนวน	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	จำนวน	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	จำนวน	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก
ระบบการเลี้ยง	ราย	สมาชิก	ราย	สมาชิก	ราย	สมาชิก
กุ้งขาวอย่างเดียว	22	73.33	1	3.33	8	26.67
กุ้งกุลาดำอย่างเดียว	1	3.33				
กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ						
กุ้งขาว	1	3.33				
กุ้งกุลาดำ	1	3.33				

ในการขายผลผลิตราคาที่สมาชิกได้รับส่วนใหญ่คือร้อยละ 79.99 ถูกกำหนดโดยผู้รับซื้อแต่สมาชิกสามารถต่อรองราคาได้ มีสมาชิกร้อยละ 10.00 รายงานว่าราคาที่ตกลงกันจะอิงราคาตลาด ได้แก่ราคากลางที่ตลาดมหาชัย และราคาในตลาดต่างประเทศ และตกลงราคากันตามคุณภาพของผลผลิต อีกร้อยละ 13.33 อาศัยราคาของสมาคมแช่เยือกแข็งและใช้การประมูลราคา มีสมาชิกร้อยละ 3.33 ที่ใช้มากกว่าหนึ่งวิธีในการตกลงราคาซึ่งมักจะเป็นการตรวจสอบราคาตลาดและเปิดให้ผู้รับซื้อเข้าประมูลราคา (ตารางที่ 3-27)

3.2.3 ความเห็นที่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำทำทอง จำกัด มีต่อการสนับสนุนโดยภาครัฐ

1) **ความสนับสนุนที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ** จากการสอบถามสมาชิกสหกรณ์ฯ ถึงความสนับสนุนที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ โดยระบุหน่วยงานหลักสามแห่ง ได้แก่ กรมประมง กรมส่งเสริมสหกรณ์ และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และให้สมาชิกเสนอชื่อหน่วยงานอื่นๆ ที่เคยให้การสนับสนุน สมาชิกเห็นว่าไม่มีหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐนอกจากสามแห่งที่กล่าวมาที่ให้ความสนับสนุน หน่วยงานที่สมาชิกเห็นว่าเข้ามาให้ความสนับสนุนมากที่สุดคือ กรมประมง ร้อยละ 96.67 ของสมาชิกรายงานว่าได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานนี้ ตามมาด้วยกรมส่งเสริมสหกรณ์ ร้อยละ 40.00 ที่น้อยที่สุดคือจากอบต./อบจ. มีสมาชิกเพียงร้อยละ 6.67 ที่เห็นว่าได้รับความสนับสนุนจาก อบต./อบจ.(ตารางที่ 3-28)

ความสนับสนุนที่สมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่าได้รับจากกรมประมงเป็นเรื่องของการตรวจรับรองฟาร์ม (ร้อยละ 96.67) แต่ไม่ทุกฟาร์มที่กรมประมงเข้าไปตรวจนี้ได้รับการรับรองมาตรฐาน (Good Aquaculture Practice, GAP) ร้อยละ 93.33 ของสมาชิกได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม สมาชิกร้อยละ 86.33 รายงานว่ากรมประมงมีการตรวจเยี่ยมฟาร์ม ร้อยละ 80.00 รายงานว่ากรมประมงสนับสนุนปัจจัยการผลิตซึ่งในช่วงนี้กรมประมงแจกจุลินทรีย์ให้เกษตรกรนำไปใช้รักษาคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 1.33 รายงานว่ากรมประมงให้ความสนับสนุนด้านการตลาด

ในส่วนของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ร้อยละ 23.33 รายงานว่าได้รับการฝึกอบรมซึ่งมักจะเป็นเรื่องของการดำเนินงานของสหกรณ์ อีกอย่างละร้อยละ 10.00 รายงานว่ากรมส่งเสริมสหกรณ์เข้าให้ความช่วยเหลือด้านการ

บริหารจัดการสหกรณ์ และการทำบัญชีของสหกรณ์ ร้อยละ 6.67 รายงานว่ากรมส่งเสริมสหกรณ์ให้คำแนะนำเรื่อง แหล่งเงินทุน อีกร้อยละ 1.33 รายงานว่าสหกรณ์ให้ความช่วยเหลือให้ทุนสนับสนุนแก่สหกรณ์

สมาชิกสหกรณ์ร้อยละ 6.67 รายงานว่าได้รับความสนับสนุนจาก องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการสร้างสาธารณูปโภค

สมาชิกสหกรณ์ เห็นว่าสำหรับหน่วยงานของรัฐ กรมประมงสามารถให้ความสนับสนุนแก่สหกรณ์ และ สมาชิกได้มาก มีระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60 รองลงมา กรมส่งเสริมสหกรณ์สามารถสนับสนุนได้มาก (2.23) และ อบต./ อบจ.มีความสามารถน้อยในการให้ความสนับสนุน (1.13) (ตารางที่ 3-29)

ตารางที่ 3-27 การกำหนดราคาผลผลิตกุ้งที่ขายโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

การกำหนดราคาผลผลิต	กำหนดโดยผู้รับซื้อต่อรองได้		ตามราคาตลาด		ราคาสมาคมฯ	
	จำนวนราย	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก	จำนวน ราย	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก	จำนวนราย	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก
ระบบการเลี้ยง						
กุ้งขาวอย่างเดียว	22	73.33	3	10.00	4	13.33
กุ้งกุลาดำอย่างเดียว	1	3.33				
กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ						
กุ้งขาว	1	3.33				
กุ้งกุลาดำ	1	3.33				

ตารางที่ 3-28 ความสนับสนุนที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ (ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก)

กรมประมง	ร้อยละ	กรมส่งเสริมสหกรณ์	ร้อยละ	อบต./อบจ.	ร้อยละ
ไม่ได้รับ	3.33	ไม่ได้รับ	60.00	ไม่ได้รับ	93.33
ได้รับ	96.67	ได้รับ	40.00	ได้รับ	6.67
อมรม	63.33	อบรม	23.33	สาธารณูปโภค	3.33
เยี่ยมฟาร์ม	86.67	บริหารจัดการ	10.00	แลกเปลี่ยนความ ความเห็น	3.33
ตรวจรับรอง	96.67	ทำบัญชี	10.00		
ได้ GAP	93.33	แหล่งเงินทุน	6.67		
ปัจจัยผลิต	80.00	ให้ทุน/สินเชื่อ	3.33		
ตลาด	3.33				

ตารางที่ 3-29 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีต่อความสนับสนุนที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ

หน่วยงาน	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับความสนับสนุน
กรมประมง	3.60	1.3	5	1	มาก
กรมส่งเสริมสหกรณ์	2.23	1.5	5	1	น้อย
อบต./อบจ.	1.33	0.8	4	1	ไม่ได้รับ

เมื่อสอบถามสมาชิกถึงความต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานของภาครัฐ สมาชิกร้อยละ 70.00 ต้องการความสนับสนุนจากกรมประมง ร้อยละ 40.00 ต้องการความสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ และมีเพียงร้อยละ 16.67 ที่ต้องการความสนับสนุนจาก อบต./อบจ. (ตารางที่ 8-30)

ในส่วนความสนับสนุนจากกรมประมงที่มีสมาชิกต้องการมากที่สุดคือร้อยละ 46.67 ต้องการให้กรมประมงสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต เช่นจัดหาพันธุ์กุ้งที่แข็งแรง ด้านทานโรค มีคุณภาพ ตลอดจนจัดหาปัจจัยการผลิตให้แก่ผู้เลี้ยงกุ้งดังเช่นที่เคยแจกจุลินทรีย์ ตามมาด้วยต้องการความสนับสนุนด้านเงินทุน ร้อยละ 36.67 และร้อยละ 33.33 ต้องการให้กรมประมงช่วยเรื่องการตรวจรับรองฟาร์มให้ใช้เวลาน้อยลง ออกใบรับรองให้เร็วขึ้น รวมทั้งการออกไปสำคัญเคลื่อนย้ายสัตว์น้ำ (Moving Document, MD) รองลงไปอีกอย่างละร้อยละ 30.00 ต้องการให้กรมประมงสนับสนุนให้การฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้ง และช่วยด้านการตลาด ร้อยละ 16.67 ยังต้องการให้กรมประมงเยี่ยมฟาร์มเพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งให้ได้ผล มีเพียงร้อยละ 1.33 ที่ต้องการให้กรมประมงแก้ปัญหาเรื่องโรคกุ้งซึ่งอาจเนื่องมาจากปัญหาอาการกุ้งตายในระยะต้นที่ยังไม่มีหน่วยใดๆทั้งรัฐและเอกชนสามารถแก้ปัญหาชัดเจน

สำหรับความสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ที่มีสมาชิกต้องการมากที่สุด คือความสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุน (ร้อยละ 30.00) กรมส่งเสริมสหกรณ์มีโครงการสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์โดยซื้อรถห้องเย็น ตลอดจนให้ทุนสร้างโรงแปรรูปให้สหกรณ์บางแห่งแต่ยังไม่เคยให้แก่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ตลอดจนให้ทุนแก่สหกรณ์การเกษตรบางแห่งเป็นทุนหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืม สมาชิกร้อยละ 23.33 ต้องการให้กรมส่งเสริมสหกรณ์สนับสนุนด้านการตลาด ซึ่งในบางพื้นที่มีเจ้าหน้าที่สหกรณ์ฝ่ายพัฒนาธุรกิจเข้าให้ความช่วยเหลือประสานงานด้านการตลาดให้แก่สหกรณ์ ร้อยละ 10.00 ต้องการให้กรมส่งเสริมสหกรณ์สนับสนุนด้านการบริหารจัดการสหกรณ์ฯ ร้อยละ 6.67 ต้องการให้ช่วยด้านการทำบัญชี และมีอย่างละร้อยละ 3.33 ที่ต้องการให้สนับสนุนด้านธุรกิจกุ้ง และต้องการให้มีการตรวจบัญชีอย่างเข้มงวด

ที่สมาชิกต้องการความสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น คือร้อยละ 10.00 ต้องการให้ อบต./อบจ. ช่วยเรื่องสาธารณูปโภคทั้ง ไฟฟ้า ประปา และ ถนน ซึ่งเป็นสิ่งที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบอยู่ ร้อยละ 6.67 ต้องการให้ อบต./อบจ. ช่วยด้านแหล่งทุน และร้อยละ 3.33 ต้องการให้ช่วยจัดหาปัจจัยการผลิต

กรมประมง	ร้อยละ ของ ตัวอย่าง สมาชิก	กรมส่งเสริมสหกรณ์	ร้อยละ ของ ตัวอย่าง สมาชิก	อบต./อบจ.	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก
ไม่ต้องการ	30.00	ไม่ต้องการ	60.00	ไม่ต้องการ	83.33
ต้องการ	70.00	ต้องการ	40.00	ต้องการ	16.67
อบรม	30.00	บริหารจัดการ	10.00	จัดหาปัจจัยผลิต	3.33
เยี่ยมฟาร์ม	16.67	ทำบัญชี	6.67	แหล่งเงินทุน	6.67
ตรวจรับรอง	33.33	แหล่งเงินทุน	30.00	สาธารณูปโภค	10.00
ปัจจัยผลิต	46.67	ธุรกิจสัตว์น้ำ	3.33		
เงินทุน	36.67	ตลาด	23.33		
ตลาด	30.00	อื่นๆ	3.33		
แก้ปัญหาโรค	3.33				

3.2.4 ปัญหาและอุปสรรคที่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด พบในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

จากการสอบถามปัญหาและอุปสรรคที่สมาชิกพบเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งในห้าด้านคือ การผลิต การตลาด สภาวะแวดล้อม การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ และการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ พบว่า ที่สมาชิกเห็นว่ามีปัญหามากที่สุด คือ การที่กุ้งตายในระยะต้นและกุ้งเป็นโรคเช่นโรคตัวแดง สมาชิกร้อยละ 90.00 รายงานว่ามีปัญหาข้อนี้ ปัญหาที่สมาชิกเสนอมาให้แต่ละด้านมีดังนี้ (ตารางที่ 3-31)

ในด้านการผลิต นอกจากกุ้งตายในระยะต้นและโรคกุ้งดังกล่าวมาแล้ว สมาชิกร้อยละ 10.00 รายงานว่า พันธุ์กุ้งอ่อนแอ และอีกอย่างละร้อยละ 3.33 รายงานปัญหา เลี้ยงกุ้งยาก ไม่ได้ผลผลิตตามที่คาดหวัง และขาดแคลนแรงงานเลี้ยงกุ้ง

ในด้านการตลาด สมาชิกร้อยละ 26.67 รายงานปัญหาราคากุ้งตกต่ำ ซึ่งเป็นไปตามสภาวะตลาดต่างประเทศ อีกอย่างละร้อยละ 3.33 รายงานว่ามีปัญหาราคาปัจจัยการผลิตสูง คุณภาพผลผลิตไม่ได้ตามที่ตลาดต้องการ ทั้งนี้ เนื่องจากต้องเร่งจับกุ้งเมื่อเริ่มมีอาการกุ้งตายในระยะต้นหรือกุ้งเป็นโรค นอกจากนี้ยังมีปัญหาห้องเย็นกดยาก รวบรวมทั้งตลาดกุ้งผันผวน

ในด้านสภาวะแวดล้อม สมาชิกอย่างละร้อยละ 23.33 เท่าๆกันรายงานปัญหาน้ำท่วมซึ่งเป็นปัญหาของพื้นที่ชายฝั่งในจังหวัดนี้และปัญหาแหล่งน้ำเสื่อมโทรม ร้อยละ 6.67 รายงานปัญหาสภาวะอากาศที่เปลี่ยนแปลงส่งผลให้กุ้งเป็นโรคตัวแดง และร้อยละ 3.33 รายงานว่ามีน้ำจืดเข้าบ่อ

ในด้านการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ สมาชิกอย่างละร้อยละ 6.67 รายงานว่าสหกรณ์ฯ ควรมีผู้นำที่ดีเป็นที่พึ่งของสมาชิก และ สหกรณ์ฯ ควรสั่งซื้อปัจจัยการผลิตจากผู้ผลิตโดยตรงไม่ต้องผ่านคนกลาง อีกอย่างละร้อยละ 3.33 เห็นว่าสหกรณ์ฯ ควรดำเนินงานในรูปแบบที่มีการช่วยเหลือกันและกัน ควรจัดสัมมนาสมาชิกให้มากขึ้น และให้ความรู้แก่สมาชิก

ในด้านการดำเนินงานของรัฐ สมาชิกร้อยละ 10.00 เห็นว่ารัฐควรเข้ามามีบทบาทควบคุมดูแลราคากุ้งไม่ให้ผันผวน อีกอย่างละร้อยละ 6.67 เห็นว่ารัฐควรปรับปรุงพันธุ์กุ้ง และ ช่วยหาแหล่งเงินทุน อย่างละร้อยละ 1.33 เห็นว่ารัฐควรทำโครงการที่ได้ผลและถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เลี้ยงกุ้ง ไม่ควรให้อำนาจการตรวจคุณภาพน้ำแก่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่ไม่มีความรู้ด้านนี้ ควรช่วยหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ กรมทรัพยากรน้ำไม่ควรใช้ระเบียบการควบคุมคุณภาพน้ำที่ใช้กับโรงงานมาใช้ในการเลี้ยงกุ้ง ควรสนับสนุนด้านตลาดกุ้งให้มากขึ้น และ ควรดำเนินการที่ช่วยให้ผู้เลี้ยงกุ้งได้รับราคาที่ดีขึ้นทั้งนี้การดำเนินการที่ผ่านมาสมาชิกเห็นว่าผลดีตกแก่คนกลางมากกว่าที่ตกแก่ผู้เลี้ยงกุ้ง

ตารางที่ 3-31 ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิตและด้านการตลาดที่รายงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

รายการ	ร้อยละ	รายการ	ร้อยละ
ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิต		ปัญหาและอุปสรรคด้านการตลาด	
กุ้งตายในระยะต้นและโรคกุ้งเช่นตัวแดง	90.00	ราคากุ้งตกต่ำ	26.67
พันธุ์กุ้งอ่อนแอ	10.00	ราคาปัจจัยการผลิตสูง	3.33
เลี้ยงยาก	3.33	คุณภาพผลผลิต	3.33
ผลผลิตไม่ได้ตามคาดหวัง	3.33	ห้องเย็นกตราคา ตลาดผันผวน	3.33
ขาดแคลนแรงงาน	3.33		
ปัญหาและอุปสรรคด้านสภาวะแวดล้อม		ปัญหาและอุปสรรคด้านสหกรณ์ฯ	
น้ำท่วม	23.33	สหกรณ์ฯควรมีผู้นำที่ดีเป็นที่พึ่งให้แก่สมาชิก	6.67
แหล่งน้ำเสื่อมโทรม	23.33	สหกรณ์ฯควรสั่งปัจจัยการผลิตโดยตรงไม่ผ่านคนกลาง	6.67
สภาพอากาศเปลี่ยนแปลงสูง	6.67	ควรเปลี่ยนรูปแบบสหกรณ์ฯให้เหมือนเดิมที่ช่วยเหลือกัน	3.33
มีน้ำจืดเข้าบ่อ	3.33	สหกรณ์ฯควรจัดสัมมนาสมาชิกบ่อยๆ	3.33
		สหกรณ์ฯควรให้ความรู้แก่สมาชิก	3.33
ปัญหาและอุปสรรคด้านรัฐ			
รัฐควรควบคุมดูแลราคาไม่ให้ผันผวน	10.00		
รัฐช่วยเรื่องการปรับปรุงพันธุ์กุ้ง	6.67		
รัฐควรช่วยหาแหล่งเงินทุน	6.67		
รัฐควรทำโครงการที่ได้ผลและถ่ายทอดแก่เกษตรกร	3.33		
รัฐให้อำนาจการตรวจสอบหน้าไวกับ อบต. ซึ่งไม่มีความรู้ด้านนี้	3.33		
รัฐช่วยหาแหล่งเงินทุนอัตราดอกเบี้ยต่ำ	3.33		
กรมทรัพยากรน้ำไม่ควรใช้กฎเกณฑ์โรงงาน มาใช้กับบ่อกุ้ง	3.33		
รัฐควรสนับสนุนด้านการตลาดกุ้ง	3.33		
รัฐควรช่วยเกษตรกรได้รับราคาที่ดีขึ้น	3.33		

3.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของการจัดตั้งสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

3.3.1 การวิเคราะห์ จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรค ของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

สำหรับจุดเด่นและจุดด้อยซึ่งเป็นปัจจัยภายในสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีดังนี้

1) จุดเด่น (Strength, S) มีดังนี้

S1 สมาชิกมีการศึกษาสูง มีที่จบปริญญาตรีร้อยละ 46.67 และมีประสบการณ์การเลี้ยงกุ้งมายาวนาน บางรายเคยเลี้ยงในพื้นที่อื่นแล้วมาลงทุนเลี้ยงในพื้นที่นี้ โดยเฉลี่ยมีประสบการณ์การเลี้ยงกุ้งมาแล้ว 20 ปี มีฐานะดี รายได้ที่ยังไม่หักค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 9.240 ล้านบาท/ครัวเรือน/ปี หลายรายมีรายได้จากการทำอาชีพอื่น ๆ นอกจากการเลี้ยงกุ้งมากกว่าครึ่งคือร้อยละ 66.67 เป็นเจ้าของพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงกุ้งโดยมีโฉนดเป็นเอกสารสิทธิ์ สมาชิกมักจะเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ เนื้อที่เลี้ยงเฉลี่ย 95 ไร่/ราย ต่างจากสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งอื่นๆที่ศึกษาครั้งนี้ที่มีสมาชิกเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กที่มารวมกลุ่มกัน ในการประชุมเชิงชุมชนเมื่อเดือนกรกฎาคม 2558 ผู้เข้าประชุมให้ข้อมูลว่าเดิมสหกรณ์ฯ มีสมาชิกที่เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กแต่เลิกไปเนื่องจากการเลี้ยงกุ้งมีความเสี่ยงสูง ต้องอาศัยทุนและทักษะ มีสายป่านยาว จึงจะเลี้ยงต่อเนื่องในระยะยาวได้ ในช่วงที่ลงพื้นที่สำรวจแม้จะยังมีปัญหากุ้งตายในระยะต้น ก็ยังมีสมาชิกที่สามารถเลี้ยงกุ้งได้ผลทำกำไรได้ มีผลตอบแทนสูงกว่าการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่อื่นๆ

S2 สมาชิกสนใจเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ฯ แม้สหกรณ์ฯ จะจำกัดการให้บริการลง สมาชิกประมาณครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 53.33 รายงานว่าซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์จากสหกรณ์ฯ และร้อยละ 73.33 เข้าร่วมประชุมกับสหกรณ์ฯ เฉลี่ย 8 ครั้ง/ราย/ปี ทั้งสหกรณ์ฯ จัดงานวันกุ้งเป็นประจำทุกปี สมาชิกสนใจเข้าร่วมงาน และยังมีกิจกรรมส่งเสริมความร่วมมืออื่นๆ เช่น งานทำบุญ งานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การร่วมกันปลูกป่าชายเลน

S3 ผู้นำสหกรณ์ฯ มีทักษะประสบการณ์และความสามารถในการเพาะเลี้ยงกุ้งสูง นายฉัตรกุล ถิ่นท่าเรือ ที่เป็นประธานคณะกรรมการดำเนินการฯ ในช่วงที่คณะวิจัยลงพื้นที่สำรวจ เป็นเกษตรกรดีเด่น คิดแก้ปัญหาอาการกุ้งตายในระยะต้นด้วยการทดลองใช้วิธีอินทรีชีวภาพ รักษาคุณภาพน้ำและสภาวะของบ่อเลี้ยงกุ้ง ได้สำเร็จ เป็นต้นแบบให้ผู้เลี้ยงกุ้งทั้งในและนอกพื้นที่นำไปใช้ ประธานฯ ออกเยี่ยมฟาร์ม ช่วยแก้ปัญหาให้ผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่เป็นประจำ กรรมการดำเนินการฯ ท่านอื่นก็เป็นผู้เลี้ยงกุ้งที่มีความชำนาญ เป็นวิทยากรให้หลายเวที เจ้าหน้าที่ประมงในพื้นที่ให้ความเห็นว่าผู้เลี้ยงกุ้งมีทักษะสูง มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและร่วมมือช่วยเหลือกันดี เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีบทบาทให้คำแนะนำปรึกษาได้ไม่มาก แม้สหกรณ์ฯ จะวางแผนการทำการกิจกรรมให้บริการสมาชิกไปช่วงหนึ่ง แต่นับแต่ปี 2555 มีการเข้ามารวมกันทำงานใหม่ โดยมีกลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งที่ประสบความสำเร็จ เข้ามาเสียสละเวลาร่วมกันทำงานเพื่อส่วนรวม

S4 สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีสมาชิกเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่อยู่มาก แม้จะไม่ได้ให้บริการครบถ้วน แต่สามารถทำรายได้และมีกำไรพอเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ในการจัดงานวันกุ้งยังได้รับความสนับสนุนค่าใช้จ่ายจัดงานจากผู้ค้าปัจจัยการผลิต สหกรณ์ฯ มีฐานะการเงินในเกณฑ์ดี

2) จุดด้อย (Weakness, W) มีดังนี้

W1 สมาชิกยังมีบทบาทไม่มากในการร่วมตัดสินใจดำเนินงานของสหกรณ์ฯ การตัดสินใจมักจะทำในระดับกรรมการดำเนินการฯ ซึ่งมีการประชุมกันทุกเดือน

W2 กรรมการดำเนินการฯ มีเวลาจำกัดในการทำงานให้สหกรณ์ฯ เนื่องจากเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ นอกจากต้องใช้เวลาดูแลบ่อกุ้งของตนเองแล้ว บางรายยังทำธุรกิจอื่นอีกด้วย อย่างไรก็ตามนอกจากการประชุมรายเดือนแล้ว

กรรมการมักจะผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาที่ทำการของสหกรณ์ เพื่อดูผลงานของสหกรณ์ ในขณะที่เดียวกันก็มีโอกาสพบกับสมาชิกที่เข้ามาติดต่อกับสหกรณ์

W3 สหกรณ์ยังให้ความสำคัญแก่บริการที่ให้แก่สมาชิกเฉพาะด้าน เช่นในปี 2557 เน้นเฉพาะการจัดหาเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์มาให้บริการแก่สมาชิก ซึ่งสหกรณ์ สามารถนำมาจำหน่ายได้ในราคาต่ำกว่าที่ผู้ค้าเอกชนขาย โดยขอความร่วมมือจากบริษัทผู้ค้าปัจจัยการผลิต แต่เนื่องจากมีสมาชิกจำนวนมากและเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ แม้สหกรณ์ จะยังให้บริการไม่ครบถ้วน แต่ก็สามารถทำรายได้มากพอเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับการทำงานของสหกรณ์

W4 ที่ตั้งบ่อเลี้ยงกุ้งของสมาชิกตั้งอยู่กระจัดกระจายในหลายตำบลและหลายอำเภอ ดูแลให้ทั่วถึงได้ยาก สมาชิกบางรายไม่สะดวกที่จะเข้ามาใช้บริการของสหกรณ์ ทั้งสุราษฎร์ธานีเป็นพื้นที่เลี้ยงกุ้งที่สำคัญ หาซื้อปัจจัยการผลิตได้ไม่ยาก ผู้รับซื้อผลผลิตก็มีอยู่หลากหลาย มีสมาชิกประมาณครึ่งหนึ่งที่ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์จากสหกรณ์

ในส่วนของโอกาสและอุปสรรคซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกสหกรณ์ มีดังนี้

3) โอกาส (Opportunity, O) มีดังนี้

O1 ที่ตั้งของอำเภอกาญจนดิษฐ์เหมาะสมแก่การเลี้ยงกุ้ง เคยได้รับการยกย่องจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank, ADB) ให้เป็นพื้นที่ที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งของโลกสำหรับการเลี้ยงกุ้ง ปัจจุบันมีการบุกเบิกไปมากแล้ว และความอุดมสมบูรณ์ลดลง แต่เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ผลผลิตกุ้งที่ได้จากพื้นที่นี้ยังสูงกว่าพื้นที่อื่นๆ

O2 มีสิ่งสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานและการคมนาคมสะดวก มีถนนเชื่อมโยงในพื้นที่เข้าถึงบ่อเลี้ยงกุ้งได้สะดวก คนในพื้นที่ติดต่อกันได้สะดวกโดยใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ มีสัญญาณเข้าถึง อื่นๆ เนื่องจากสุราษฎร์ธานีเป็นพื้นที่สำคัญของการเลี้ยงกุ้งของประเทศ มีผู้ประกอบการธุรกิจกุ้งรวมตัวกันเป็นชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสุราษฎร์ธานี สมาชิกบางรายของสหกรณ์ ก็เป็นสมาชิกชมรมฯ ด้วย ชมรมฯ ให้บริการข่าวสารทั้งการผลิตและการตลาดทั้งในประเทศและนอกประเทศ ทั้งยังมีการหาช่องทางการเข้าไปลงทุนทำธุรกิจกุ้งในประเทศเพื่อนบ้าน สมาชิกชมรมฯ สามารถเข้าถึงข้อมูล ซึ่งหากเชื่อมโยงความร่วมมือกันได้ สมาชิกสหกรณ์ สามารถได้รับประโยชน์ในส่วนนี้ ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญสำหรับประกอบการวางแผนการผลิตและการตลาดของผู้เลี้ยงกุ้ง

O3 มีช่องทางการขายกุ้งหลายทาง เนื่องจากมีห้องเย็นรับซื้อผลผลิตในพื้นที่ และสมาชิกหลายรายเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ มีผู้มาติดต่อซื้อกุ้งหลายราย สมาชิกสามารถขายกุ้งให้แก่แพลาทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ และขายให้ห้องเย็นทั้งในและนอกพื้นที่ ที่เข้ามาซื้อที่ปากบ่อ สมาชิกส่วนใหญ่สามารถต่อรองราคาได้ ผู้รับซื้อมีการเสนอราคาแข่งขันกันซื้อผลผลิต ราคาที่ได้รับเป็นที่น่าพอใจแก่สมาชิก

O4 มีหน่วยงานของรัฐในพื้นที่ที่สามารถให้ความสนับสนุนการเลี้ยงกุ้งของสมาชิกได้ เช่น ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงชายฝั่งที่ตั้งอยู่ในอำเภอกาญจนดิษฐ์

4) อุปสรรค (Threat, T) มีดังนี้

T1 ปัญหาทุพภิกขภัยในระยะต้นและโรคกุ้ง ในช่วงที่สำรวจเพื่อกรอกแบบสอบถามในเดือนมกราคม 2558 สมาชิกเกือบทั้งหมด คือ ร้อยละ 96.67 ยังมีปัญหาทุพภิกขภัยในระยะต้น โอกาสที่จะปลอดจากอาการนี้โดยเฉลี่ยมีเพียงประมาณหนึ่งในสาม

T2 การแข่งขันกับเอกชนผู้ค้าปัจจัยการผลิต สหกรณ์ฯ มีเป้าหมายที่จะขายปัจจัยการผลิตในราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาด อาจทำให้มีการแข่งขันกับผู้ค้าเอกชน แต่สหกรณ์ฯ แก้ปัญหาโดยติดต่อขอความร่วมมือจากบริษัทค้าปัจจัยการผลิต และเนื่องจากมีสมาชิกเพียงประมาณครึ่งหนึ่งที่ซื้อจากสหกรณ์ฯ ข้อนี้จึงยังไม่เป็นอุปสรรคมากนัก

T3 การแข่งขันกับธุรกิจกึ่งในพื้นที่ เนื่องจากมีผู้ประกอบการธุรกิจกึ่งอยู่มากภายในพื้นที่ ซึ่งมีการรวมตัวกันเป็นชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสุราษฎร์ธานี ผู้เลี้ยงกุ้งขนาดเล็กลงมามีต้องรวมตัวกันเป็นสหกรณ์ฯ เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่

T4 ความผันผวนของราคากุ้ง ที่เป็นไปตามภาวะตลาดต่างประเทศ โดยผลผลิตกุ้งที่ได้จะถูกขายไปเพื่อการส่งออกเป็นสำคัญ

3.3.2 การวิเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาสหกรณ์ ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

ได้นำ จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรค –อุปสรรค ข้างต้น มากำหนดกลยุทธ์เชิงรุก-ป้องกัน-แก้ไข-ตั้งรับดังต่อไปนี้

กลยุทธ์เชิงรุก ใช้ประโยชน์จากจุดเด่นและโอกาส ประกอบด้วยสี่กลยุทธ์

กลยุทธ์เชิงรุกที่ 1 จากจุดเด่นที่สมาชิกมีการศึกษาและประสบการณ์สูงและโอกาสที่มีพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงกุ้ง ควรมีการร่วมมือการพัฒนาการเลี้ยงกุ้งอย่างยั่งยืน ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

กลยุทธ์เชิงรุกที่ 2 จากจุดเด่นที่สมาชิกสนใจร่วมกิจกรรมสหกรณ์ฯ และโอกาสที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งอยู่ในพื้นที่ ควรมีการทำงานเพื่อพัฒนาการเลี้ยงกุ้งอย่างบูรณาการ ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์เชิงรุกที่ 3 จากจุดเด่นที่ผู้นำมีความสามารถและประสบการณ์ และโอกาสที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกใช้ Internet ในการติดต่อกันได้ หาช่องทางใช้ *Social media* เช่นตั้งกลุ่ม Line แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นและการให้คำปรึกษาแนะนำในการเลี้ยงกุ้ง

กลยุทธ์เชิงรุกที่ 4 จากจุดเด่นที่สหกรณ์ฯ มีทุนดำเนินงานและโอกาสที่มีช่องทางการขาย ขยายธุรกิจการให้บริการแก่สมาชิก เพื่อเพิ่มให้สมาชิกสามารถซื้อปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพได้ในราคาที่ยุติธรรมและขายผลผลิตได้ในราคาที่ดี เพิ่มรายได้รายได้ให้แก่สมาชิกและสหกรณ์ฯ

กลยุทธ์ป้องกัน ใช้ประโยชน์จากจุดเด่นเพื่อลดอุปสรรค ประกอบด้วยสี่กลยุทธ์

กลยุทธ์ป้องกันที่ 1 ใช้จุดเด่นของการที่สมาชิกมีการศึกษา ประสบการณ์ ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของพื้นที่ ประกอบกับการที่ผู้นำมีทักษะการเลี้ยงกุ้ง ลดอุปสรรคปัญหาต่างๆในระยะต้นด้วยการร่วมกันหาทางแก้ไขปัญหา พัฒนาการเลี้ยงกุ้งให้ยั่งยืน

กลยุทธ์ป้องกันที่ 2 ใช้จุดเด่นของการที่สมาชิกสนใจเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ฯ ลดอุปสรรคของการแข่งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่ในพื้นที่ด้วยการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสมาชิก ร่วมกันทำงานเพื่อสร้างเสริมความเข้มแข็งของสหกรณ์ฯ รวมทั้งการใช้ *Social media* ช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกกับสหกรณ์ฯ

กลยุทธ์ป้องกันที่ 3 ใช้จุดเด่นที่สหกรณ์ฯมีทุนดำเนินงานพัฒนาธุรกิจให้บริการที่สอดคล้องความต้องการของสมาชิกเพื่อตรึงราคาปัจจัยการผลิตและเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิก และสหกรณ์ฯ

กลยุทธ์ป้องกันที่ 4 ใช้จุดเด่นที่ผู้นำมีความสามารถ ลดอุปสรรคความผันผวนของราคาทุ้ง ด้วยการประสานงานกับภาคส่วนอื่นๆ เช่น กับภาครัฐเพื่อขอความสนับสนุนเสถียรภาพราคา และการประกันราคาทุ้ง และกับภาคเอกชน เช่น ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสุราษฎร์ธานีเพื่อขอความสนับสนุนด้านข้อมูลตลาดและราคาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

กลยุทธ์แก้ไข ลดจุดด้อยโดยใช้โอกาส มีสองกลยุทธ์

กลยุทธ์แก้ไขที่ 1 ลดจุดด้อยที่สมาชิกยังมีบทบาทไม่มากในการร่วมตัดสินใจดำเนินงานของสหกรณ์ฯ กรรมการดำเนินการมีเวลาจำกัด และที่ตั้งของบ่อเลี้ยงกุ้งกระจุกกระจาย ด้วยการใช้โอกาสที่สามารถใช้ Internet ได้ในพื้นที่ จัดทำ Social media เพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกกับกรรมการดำเนินการ ตลอดจนพนักงานสหกรณ์ฯ และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์แก้ไขที่ 2 ลดจุดด้อยของการที่สหกรณ์ฯ ยังทำธุรกิจบริการเฉพาะด้านโดยใช้โอกาสของการมีช่องทางการขายผลผลิตได้หลายทาง ส่งเสริมการให้บริการการขายผลผลิตโดยรวมรวมผลผลิตจากสมาชิกขายให้แก่ผู้รับซื้อที่ให้ราคาที่เป็นธรรม

กลยุทธ์ตั้งรับ เพื่อลดจุดด้อยและลดอุปสรรค มีสามกลยุทธ์

กลยุทธ์ตั้งรับที่ 1 ลดจุดด้อยที่สมาชิกยังมีบทบาทไม่มากและอุปสรรคที่มีปัญหาทุ้งตายในระยะต้น โดยพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส หันมาร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และลดอุปสรรคการแข่งขันกับผู้ประกอบการธุรกิจทุ้งด้วยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิก

กลยุทธ์ตั้งรับที่ 2 ลดจุดด้อยที่กรรมการดำเนินการมีข้อจำกัดด้านเวลาและลดอุปสรรคความผันผวนของราคาทุ้ง ด้วยการขอความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องซึ่งมีอยู่หลายหน่วยงานในสุราษฎร์ธานี

กลยุทธ์ตั้งรับที่ 3 ลดจุดด้อยที่สหกรณ์ฯ ยังทำธุรกิจเฉพาะด้านและอุปสรรคการแข่งขันกับผู้ค้าปัจจัยการผลิตในพื้นที่ ด้วยการขยายธุรกิจการค้าปัจจัยการผลิตให้บริการแก่สมาชิกให้ได้ซื้อในราคาที่เป็นธรรมมากขึ้น

3.3.3 การวิเคราะห์ สภาวะทั่วไป-สิ่งที่สหกรณ์ฯ มี-กระบวนการ-ผลลัพธ์ ของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ใช้ประกอบการพิจารณาประเด็นที่มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

1) **สภาวะทั่วไป** ประกอบด้วย สภาวะทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน ความต้องการรวมกลุ่มความคุ้นเคยรู้จักกันระหว่างสมาชิก และ สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน

สภาวะทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด โดยเฉลี่ยมีรายได้สูงกว่ารายได้โดยเฉลี่ยของคนในพื้นที่ โดยรายได้เฉลี่ยที่ยังไม่หักค่าใช้จ่ายของสมาชิกสหกรณ์ฯ เป็น 9.240 ล้านบาท/ครัวเรือน/ปี โดยมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเป็น 3.216 ล้านบาท/ครัวเรือน/ปี ในขณะที่คนในตำบลพลายวาสและตำบลท่าทองมีรายได้เฉลี่ย 0.218 และ 0.420 บาท/ครัวเรือน/ปี ตามลำดับ

คนในชุมชนนอกจากจะเลี้ยงกุ้งแล้วยังทำสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน ไร่กาแฟ สวนผลไม้ ทำประมง เลี้ยงสัตว์ ตลอดจนสัตว์น้ำอื่นๆ นอกจากกุ้ง ทำธุรกิจ รับราชการ และรับจ้าง และมักจะทำมากกว่าหนึ่งอาชีพ เช่น นอกจาก

การเลี้ยงกุ้งก็อาจทำธุรกิจ ค้าขาย รับราชการ หรือทำสวน ผู้เลี้ยงกุ้งส่วนใหญ่มีฐานะดี มากกว่าครึ่งหนึ่งของสมาชิกเป็นเจ้าของพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงกุ้ง

ความต้องการรวมกลุ่ม สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ตั้งขึ้นในปี 2549 และเข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด ที่ทำพันธสัญญาส่งขายกุ้งให้ห้องเย็น เป็นหนึ่งในสองสหกรณ์ที่สามารถรวบรวมผลผลิตส่งขายให้ห้องเย็นได้ ซึ่งเป็นเหตุจูงใจให้มีผู้เลี้ยงกุ้งสนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิก ทั้งในช่วงที่กรมประมงดำเนินโครงการเสถียรภาพราคากุ้ง จ่ายชดเชยราคาให้เกษตรกรโดยมีเงื่อนไขว่าผู้ที่เข้าโครงการต้องเป็นสมาชิกสหกรณ์ ทำให้มีผู้สนใจเข้าร่วมเป็นสมาชิก อย่างไรก็ตามเมื่อเกิดปัญหาเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล สหกรณ์ฯ วางแผนการดำเนินงานไประยะหนึ่ง กลับมาดำเนินงานอีกครั้งในปี 2555 และดำเนินงานต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน

ความคุ้นเคยรู้จักกันระหว่างสมาชิก สมาชิกในละแวกเดียวกันมีความคุ้นเคยรู้จักกันพอสมควร พบกันทั้งนอกฟาร์มและในฟาร์ม แม้บางส่วนจะอพยพเข้ามาจากต่างพื้นที่ แต่ก็รู้จักเพื่อนบ้านในละแวกเดียวกัน เมื่อถามถึงจะรู้ว่าจะอยู่บ้านใคร

สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน มีถนนสายหลักผ่านพื้นที่ และในแต่ละตำบลมีถนนคอนกรีตที่องค์การบริหารส่วนตำบลจัดสร้าง เข้าถึงพื้นที่ได้สะดวก ในบางพื้นที่ยังมีถนนลูกรังอยู่บ้างไม่มาก ไฟฟ้าเข้าถึงพื้นที่ คนในชุมชนมีโทรศัพท์เคลื่อนที่ใช้ได้สะดวก มี Internet ใช้งานได้

2) สิ่งที่สหกรณ์ฯ มี ประเด็นที่จะกล่าวถึงได้แก่ สมาชิกขององค์กร ทุนดำเนินงาน ความรู้และการอบรมที่สมาชิกได้รับ ปัจจัยการผลิตที่ใช้ และตลาดรับซื้อผลผลิต

สมาชิกขององค์กร มีสมาชิก 179 ราย ซึ่งเป็นจำนวนที่ลงความเห็นกันว่าเหมาะสมแล้ว ก่อนหน้านี้กรรมการดำเนินการมีแนวคิดที่จะคัดชื่อสมาชิกที่ไม่มาร่วมกิจกรรมออก ส่วนหนึ่งอาจเป็นสมาชิกที่เข้าร่วมในช่วงที่ทำพันธสัญญาขายกุ้งให้ห้องเย็น บางรายก็เลิกไปในช่วงที่เลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล

ทุนดำเนินงาน สหกรณ์ฯ ยังมีกำไรจากผลการดำเนินงาน แต่ยังไม่มียกยบายที่จะทำกำไรให้มากขึ้น ฐานะทางการเงินที่เป็นอยู่สามารถขอรับความสนับสนุนทางการเงินจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ กรรมการดำเนินการมักจะเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่และยินดีให้ทุนสนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ ในการจัดงานวันกุ้ง ซึ่งทำเป็นประจำทุกปีได้รับความสนับสนุนทางการเงินจากบริษัทผู้ค้าปัจจัยการผลิต

ความรู้และการอบรมที่สมาชิกได้รับ สมาชิกร้อยละ 90.00 ได้รับการฝึกอบรมการเพาะเลี้ยงกุ้ง ในจำนวนนี้ร้อยละ 53.33 ได้รับการฝึกอบรมการเลี้ยงกุ้งจากสหกรณ์ฯ นอกจากการจัดการฝึกอบรมแล้ว ผู้นำสหกรณ์ฯ ยังออกเยี่ยมฟาร์มให้คำแนะนำในการเลี้ยงกุ้งเป็นประจำ และเนื่องจากเป็นพื้นที่สำคัญของการเลี้ยงกุ้งสมาชิกมีโอกาสได้รับความรู้และการฝึกอบรมจากหลายแหล่ง เข้าถึงแหล่งให้ความรู้ได้ไม่ยาก

ปัจจัยการผลิต ไม่มีโรงเพาะฟักลูกกุ้งในสุราษฎร์ธานี เนื่องจากสภาพน้ำไม่อำนวย แต่สมาชิกสามารถหาซื้อพันธุ์กุ้งได้จากจังหวัดใกล้เคียง เช่น ภูเก็ต บางรายซื้อพันธุ์กุ้งจากจังหวัดชุมพรซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์กุ้งที่สำคัญของเครือเจริญโภคภัณฑ์ อย่างไรก็ตามสมาชิกเห็นว่าไม่มีปัญหาในการหาซื้อพันธุ์กุ้ง ที่เป็นปัญหาคือคุณภาพพันธุ์กุ้ง ยังมีปัญหาลูกกุ้งอ่อนแอ มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น ส่วนอาหารกุ้ง มีเอกชนผู้ค้าอาหารกุ้งหลายรายในพื้นที่ สมาชิกเห็นว่าไม่มีปัญหาเรื่องคุณภาพ และได้รับคำแนะนำในการใช้อาหารกุ้งจากหน่วยงานของรัฐ

ในส่วนของการตลาดรับซื้อผลผลิต มีผู้รับซื้อหลายรายในพื้นที่ สมาชิกไม่มีปัญหาในการขาย แต่ในการต่อรองราคา อำนาจต่อรองยังอยู่กับผู้รับซื้อเป็นสำคัญ

3) กระบวนการ ประกอบด้วย การบริหารสหกรณ์ฯ กฎระเบียบ ความเป็นผู้นำของสหกรณ์ฯ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก

การบริหารสหกรณ์ฯ ประธานคณะกรรมการดำเนินการฯ มาจากการเลือกตั้งตามระเบียบสหกรณ์ฯ กรรมการดำเนินการเป็นผู้นำในการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่ซึ่งสละเวลามาร่วมกันทำงาน

กฎระเบียบ ใช้ระเบียบกลางของสหกรณ์ฯ และระเบียบเฉพาะของสหกรณ์ฯ ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ สหกรณ์ฯ มีการชี้แจง ให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่สมาชิก

ความเป็นผู้นำของสหกรณ์ฯ ผู้นำสหกรณ์ฯ ส่งเสริมพัฒนาการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้ มีความริเริ่มทดลองระบบการเลี้ยงเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เช่นที่ใช้ระบบอินทรีย์ชีวภาพแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้น มีความพยายามในการแก้ปัญหา มีความรู้และความสามารถในการเลี้ยงกุ้ง

การมีส่วนร่วมของสมาชิก สมาชิกเกือบสามในสี่เข้าร่วมประชุมสหกรณ์ฯ มีโอกาสร่วมกันให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น กรรมการดำเนินการให้ข้อมูลว่ามีการจัดประชุมสังสรรค์แก้ปัญหาในแต่ละพื้นที่ ที่ผ่านมามีการช่วยเหลือตลาดขายผลผลิต แต่ในปี 2557 ด้วยปัญหากุ้งตายในระยะต้น สหกรณ์ฯ ไม่ได้ทำธุรกิจการรวบรวมผลผลิต แต่มุ่งไปที่การแก้ปัญหากุ้งตายระยะต้น

4) ผลลัพธ์ สมาชิกเห็นว่าการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ช่วยให้สมาชิกมีรายได้ดีขึ้น มีความรู้มากขึ้น ข้อบ่งชี้การผลิตรายได้ในราคาที่ยุติธรรมมากขึ้น เฉพาะในปี 2557 สหกรณ์ฯ ให้บริการเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์เท่านั้น ไม่ได้ให้บริการอาหารกุ้ง สหกรณ์ฯ ช่วยให้สมาชิกสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ และผลผลิตมีคุณภาพที่ดีขึ้น

3.3.4 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

1) ผลผลิตของสมาชิก สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งอื่นๆ ที่ศึกษา มีเนื้อที่เลี้ยงกุ้งเฉลี่ย 95 ไร่/ราย เลี้ยงหลายบ่อ สามารถกระจายความเสี่ยงของปัญหากุ้งตายในระยะต้นได้ สมาชิกยังมีผลผลิตเป็นปริมาณมากจากบ่อที่สามารถเลี้ยงได้ผล ทั้งผลผลิตต่อไร่ของรายที่ยังสามารถเลี้ยงกุ้งได้ผลก็ยิ่งสูงกว่าผลผลิตต่อไร่ในพื้นที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งอื่นๆ และแม้สหกรณ์ฯ จะไม่ได้ให้บริการการรวบรวมผลผลิตเป็นสำคัญซึ่งอาจเนื่องมาจากการที่สุราษฎร์ธานีเป็นแหล่งเลี้ยงกุ้งหลัก สมาชิกติดต่อผู้รับซื้อได้สะดวกและมีปริมาณผลผลิตมากพอที่ผู้ค้าจะเข้ารับซื้อ ไม่มีปัญหาในการขาย เดิมสหกรณ์ฯ เคยให้บริการผลผลิตโดยเก็บค่าธรรมเนียมจากสมาชิก แต่หยุดไปในขณะนี้ เนื่องจากปัญหากุ้งตายในระยะต้น ที่ทำให้ไม่แน่ใจว่าสมาชิกจะมีผลผลิตเพื่อให้สหกรณ์ฯ รวบรวมไปขายให้ตามที่ตกลงกันไว้หรือไม่ อย่างไรก็ตามสหกรณ์ฯ ยังให้บริการเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ ซึ่งทำรายได้ให้แก่สหกรณ์ฯ มากพอที่จะมีกำไรนำมาเป็นทุนดำเนินงาน

สมาชิกยังสามารถมีรายได้จากการเลี้ยงกุ้ง แม้จะไม่มากดังที่เคยเป็นมา ซึ่งทั้งผลผลิตและรายได้ที่มีปริมาณมากพอนี้ เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้สมาชิกสนใจเข้ามามีส่วนร่วมกับสหกรณ์ฯ

2) ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด สามารถจัดหาเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ มาให้บริการแก่สมาชิกได้ในราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาดทั่วไป แม้จะยังไม่ได้ให้บริการแก่สมาชิกได้ทั้งหมด โดยมีสมาชิกร้อยละ 53.33 ที่ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ จากสหกรณ์ฯ แต่สมาชิกก็พอใจในการดำเนินงานในส่วนนี้ของสหกรณ์ฯ ที่ทำการสหกรณ์ฯ มีเจ้าหน้าที่ประจำให้บริการตรวจคุณภาพน้ำ ประโยชน์สำคัญที่สมาชิกได้รับอีกประการหนึ่ง คือ การให้คำปรึกษาแนะนำจากคณะกรรมการดำเนินการฯ รวมทั้งประธานฯ ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการเลี้ยงกุ้ง ประสานฯ สามารถพัฒนาการเลี้ยงกุ้งในระบบอินทรีย์ชีวภาพเพื่อลดปัญหาอาการกุ้งตายในระยะต้น เป็นต้นแบบแก่ผู้

เลี้ยงกุ้งทั้งในและนอกพื้นที่ มีผู้มาดูงานเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้กรรมการดำเนินงานยังร่วมกันจัดงานวันกุ้งเป็นประจำปี โดยบริษัทผู้ค้าปัจจัยการผลิตสนับสนุนค่าใช้จ่าย จัดกิจกรรมทั้งในด้านวิชาการ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ จัดเวทีให้สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งได้ผล มาแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นและประสบการณ์ ทั้งยังมีกิจกรรมนันทนาการให้สมาชิกได้พบปะร่วมงาน ประโยชน์ที่ได้รับเหล่านี้จึงใจให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในสหกรณ์ฯ

3) ค่าใช้จ่ายของสมาชิกในการเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ นอกจากค่าหุ้นและค่าธรรมเนียมเมื่อแรกเข้า สมาชิกไม่มีค่าใช้จ่ายตัวเงินอื่นๆ แต่ในการร่วมกิจกรรมสหกรณ์ฯ สมาชิกต้องเสียค่าเดินทางและสละเวลามาเข้าร่วม อย่างไรก็ตามสมาชิกมีพาหนะสะดวกแก่การเดินทาง ทั้งการคมนาคมก็สะดวก ค่าใช้จ่ายไม่สูงสำหรับสมาชิกสหกรณ์แห่งนี้ ที่จะมีปัญหาอยู่บ้างคือการสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากสมาชิกมักจะทำงานหลายด้าน มีข้อจำกัดด้านเวลา นอกจากนี้ในช่วงที่กุ้งมีปัญหาการตายในระยะต้น สมาชิกต้องเฝ้าดูแลบ่อเลี้ยงกุ้งอย่างใกล้ชิด เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ทันการ มีสมาชิกร้อยละ 26.67 เข้าไม่ร่วมประชุมตามที่สหกรณ์ฯ แจ้งมา เนื่องจากไม่ว่างเป็นสำคัญ

4) บรรทัดฐานของสมาชิก สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีความแตกต่างระหว่างกันมากกว่าสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งอื่นที่ศึกษาในครั้งนี้อย่างเห็นได้ชัด แม้ส่วนมากจะเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ แต่ยังมีผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กรวมอยู่ด้วย วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสหกรณ์โดยทั่วไปมักจะเป็นการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรรายเล็กเพื่อให้มีอำนาจการต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตและการขายผลผลิต เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร แต่สำหรับสหกรณ์ฯ นี้ การเลี้ยงกุ้งที่ผ่านมาประสบความสำเร็จสูง สมาชิกมีรายได้ดีสามารถขยายการลงทุนได้ เฉพาะรายเล็กส่วนหนึ่งที่มีทุนจำกัดก็เลิกไปในช่วงที่เลี้ยงไม่ได้ผล ขยายไปอยู่อื่น มีนายทุนภายนอกเข้ามาซื้อที่และลงทุนเลี้ยงกุ้งแทน สมาชิกจึงมีความหลากหลายทั้งโดยพื้นฐานและโดยฐานะการเงิน ข้อนี้อาจเป็นปัญหาบ้างในการร่วมงานกัน

5) ข้อมูลที่สมาชิกมีทั้งด้านการผลิตและการตลาด บริการด้านปัจจัยการผลิตและผลผลิตยังอยู่ในวงจำกัด สหกรณ์ฯ ไม่มีข้อมูลครบถ้วนเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดของสมาชิก สมาชิกมีข้อมูลเฉพาะในแวดวงคนในละแวกเดียวกัน อย่างไรก็ตามสมาชิกที่เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ที่เป็นสมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสุราษฎร์ธานี สามารถเข้าถึงข้อมูลการผลิตการตลาดในระดับประเทศและในตลาดต่างประเทศได้

6) การมีบทบาทร่วมตัดสินใจ การตัดสินใจดำเนินงานยังขึ้นกับกรรมการฯ เป็นสำคัญ สมาชิกรับทราบการดำเนินงานในการประชุมประจำปี และจากรายงานการประชุมของสหกรณ์ฯ สมาชิกสหกรณ์แห่งนี้ยังมีบทบาทไม่มากในการร่วมตัดสินใจ อย่างไรก็ตามในการประเมินความสามารถของตนเองในการร่วมงานกับสหกรณ์ฯ ที่สมาชิกประเมินไว้ในระดับมากที่สุดมีเพียงการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นนอกนั้นอยู่ในระดับมาก และที่ประเมินไว้ต่ำที่สุดคือการตัดสินใจเสนอทางเลือก แม้สมาชิกสหกรณ์ฯ จะมีการศึกษาและประสบการณ์สูงเมื่อเปรียบเทียบกับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งอื่นๆ แต่สมาชิกยังประเมินความสามารถของตนเองไว้ในระดับคะแนนที่ต่ำกว่าสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งอื่นๆ ที่ศึกษาในครั้งนี้อย่างเห็นได้ชัด คาดว่าอาจเป็นเพราะสมาชิกยังมีความแตกต่างกัน มีบรรทัดฐานต่างกัน เป็นข้อจำกัดในการมีส่วนร่วม

7) ทักษะผู้นำองค์กร ดังกล่าวมาแล้ว ผู้นำสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ทั้งประธานฯ และกรรมการดำเนินการฯ มีความสามารถและประสบการณ์สูง มีทักษะเป็นที่ยอมรับกันในวงการธุรกิจกุ้ง ข้อนี้จึงใจให้สมาชิกเข้าร่วมงานกับสหกรณ์ฯ รับคำปรึกษาแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการเลี้ยงกุ้งของตนเอง

8) ระเบียบข้อบังคับขององค์กร สหกรณ์ฯ มีระเบียบข้อบังคับตามเกณฑ์กลางของกรมส่งเสริมสหกรณ์ และมีระเบียบข้อบังคับที่ใช้เฉพาะกับสหกรณ์ฯ ของตนเองอีกฉบับหนึ่ง ซึ่งสมาชิกสามารถทำความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนได้จากระเบียบเหล่านี้

9) บทลงโทษการละเมิดกฎ การละเมิดกฎที่มีอยู่บ้างสำหรับสหกรณ์แห่งนี้ จะเป็นเรื่องของการไม่เข้าร่วมประชุม ไม่ร่วมกิจกรรม ไม่ใช้บริการที่สหกรณ์ฯ จัดให้ พบว่ากรรมการดำเนินงานเคยมีมติที่จะถอดถอนสมาชิกภาพของสมาชิกที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ฯ มีการแถลงในที่ประชุมและแจ้งให้ทราบทั่วกัน แต่ในทางปฏิบัติเป็นไปในระดับการเตือน ไม่ได้มุ่งจะถอนสมาชิกภาพสมาชิก อย่างไรก็ตามจากบัญชีรายชื่อสมาชิก มีสมาชิกบางรายที่เข้ามาในช่วงการทำพันธสัญญาส่งกึ่งให้ห้องเย็น และขอรับการชดเชยราคาตามโครงการเสถียรภาพราคากุ้ง ซึ่งหยุดดำเนินงานไปแล้วทั้งสองโครงการ สมาชิกบางรายก็หยุดเลี้ยงไป สถานการณ์เลี้ยงไม่มีอยู่ในทางปฏิบัติ ซึ่งอาจทำให้ไม่เข้าร่วมกิจกรรม

10) ปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกกับองค์กร นอกจากการเข้าร่วมประชุมทั้งที่จัดที่ทำการเป็นทางการและที่พบกันนอกสถานที่เพื่อหารือกันเช่นตามพื้นที่เลี้ยงกุ้งในแต่ละจุด การเข้ามาใช้บริการเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ การเยี่ยมฟาร์มสมาชิก สหกรณ์ฯ จัดกิจกรรมให้สมาชิกได้พบปะเช่น งานบุญ งานส่งเสริมการอนุรักษ์เช่นปลูกป่าชายเลน และงานวันกึ่ง นับได้ว่าสหกรณ์ฯ มีความพยายามในการสร้างปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกกับสหกรณ์ฯ ซึ่งมีส่วนช่วยให้สมาชิกเข้าร่วมงานกับสหกรณ์ฯ

3.3.5 การวิเคราะห์แนวคิดระบบนิเวศวิธีในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

ในหัวข้อนี้จะนำแนวคิดระบบนิเวศวิธีสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ฯ เข้ามาพิจารณา ประกอบการระบุปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

1) ความสัมพันธ์ระหว่างการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกับระบบนิเวศ ดังได้กล่าวมาแล้ว พื้นที่เลี้ยงกุ้งบริเวณอ่าวบ้านดอน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับการระบุจาก Asian Development Bank ให้เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงกุ้งมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก การพัฒนาการเลี้ยงกุ้งจนเกินขีดความสามารถรองรับของธรรมชาติที่ผ่านมาในช่วงที่การเลี้ยงกุ้งรุ่งเรืองทำรายได้สูงให้แก่ผู้เลี้ยงกุ้ง มีผลให้พื้นที่เสื่อมโทรมลง มีปัญหาโรคกุ้ง เช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในพื้นที่อื่นๆ จากการเริ่มต้นเลี้ยงกุ้งกุลาดำเปลี่ยนมาเป็นการเลี้ยงกุ้งขาว ซึ่งในที่สุดก็พบปัญหากุ้งตายในกระชัง เลี้ยงไม่ได้ผล ผู้เลี้ยงกุ้งทิ้งบ่อร้างไปหลายราย บางรายขายที่และย้ายไปทำสวนปาล์ม น้ำมัน สวนยางพาราในพื้นที่อื่น เช่นที่ชุมพร บ่อกุ้งทิ้งร้างเป็นปัญหาที่ฝ่ายปกครองต้องการให้มีการแก้ไข พบว่าเม็ดเงินจากภายนอกเข้ามารวบรวมซื้อพื้นที่ โดยยังไม่มีการลงทุนพัฒนาพื้นที่ในหลายแห่ง บางรายที่เข้ามาซื้อที่ลงทุนเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล ต้องหยุดไปและทิ้งบ่อร้างก็มี

อย่างไรก็ตามสมาชิกสหกรณ์ฯ ที่เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ มีทักษะสูง และพยายามร่วมกันหาทางแก้ปัญหากุ้งตายในกระชัง เช่น การใช้ระบบอินทรีย์ชีวภาพ ที่นายฉัตรกุล ถิ่นท่าเรือ พัฒนาขึ้น การเลี้ยงกุ้งในปัจจุบัน เกษตรกรจำเป็นต้องเอาใจใส่ไม่ให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะย้อนมาเป็นปัญหาแก่การเลี้ยงกุ้งของเกษตรกรเองได้ การเลี้ยงให้ได้ผลต้องรักษาคุณภาพน้ำและต้องมีการดูแลบ่อและพื้นที่เลี้ยงไม่ให้มีเลนและของเสียสะสมในบ่อ เกษตรกรมีการรักษาคุณภาพน้ำที่ใช้ในบ่อเลี้ยงกุ้งของตน มีการปรับคุณภาพน้ำ จนได้คุณภาพตามที่ต้องการก่อนนำมาใช้เลี้ยงกุ้ง และเมื่อสูบน้ำออกจากบ่อเลี้ยงจะส่งไปยังบ่อพัก ซึ่งมีการกรองทั้งใช้ตาข่ายและปล่อยปลาปลาลงเลี้ยงในบ่อกรอง เพื่อช่วยรักษาคุณภาพน้ำ จนได้คุณภาพตามที่ต้องการก่อนนำมาหมุนเวียนเลี้ยงกุ้ง พยายามนำน้ำจากภายนอกเข้ามาในบ่อให้น้อยที่สุด ปรับคุณภาพน้ำก่อนนำมาใช้ การเลี้ยงในระบบกึ่งปิด เช่นนี้ลดผลเสียที่จะเกิดกับระบบนิเวศลง

แต่การที่พื้นที่เลี้ยงกุ้งยังกระจายกันอยู่ตามชายฝั่ง และแม้ว่ากระแสในอ่าวบ้านดอนจะมีลักษณะทางน้ำที่ช่วยรักษาคุณภาพน้ำ แต่ยังไม่มีการจัดระบบทางเดินของน้ำ ซึ่งหากมีการนำเข้าน้ำจากแหล่งเดียวกับที่ทิ้งน้ำ ก็อาจนำไปสู่ปัญหาโรคกุ้งได้

2) ปัญหาของการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่นเดียวกับการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่อื่นๆ นับแต่ปี 2556 ปัญหากุ้งตายในระยะต้นมีผลให้ผลผลิตกุ้งโดยรวมทั้งประเทศลดลงประมาณครึ่งหนึ่งของที่เคยเลี้ยงได้ในปริมาณปลาสลิดแสนตัน ซึ่งใกล้เคียงระดับสูงสุดเท่าที่พื้นที่ที่มีอยู่จะอำนวยให้ได้ การเลี้ยงกุ้งในอ่าวบ้านดอนพบปัญหาเช่นเดียวกัน สมาชิกเห็นว่าโอกาสที่จะปลอดจากอาการกุ้งตายในระยะต้นในช่วงนี้มีเพียงประมาณหนึ่งสาม อย่างไรก็ตามผลผลิตต่อไร่โดยเฉลี่ยของสมาชิกสหกรณ์แห่งนี้ยังสูงกว่าที่อื่นๆ

สมาชิกมีปัญหาพันธุ์กุ้ง เช่นเดียวกับการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่อื่นๆ การขาดมาตรการรับรองคุณภาพลูกกุ้งทำให้สมาชิกต้องเสี่ยงซื้อลูกกุ้ง ซึ่งอาจได้ลูกกุ้งที่ไม่แข็งแรงทำให้เลี้ยงไม่ได้ผล นอกจากสภาพพื้นที่และระดับความเค็ม รวมทั้งความขุ่นของน้ำในจังหวัดนี้ไม่อำนวยให้มีการเพาะฟักลูกกุ้งได้ สมาชิกต้องซื้อจากผู้เพาะฟักในจังหวัดใกล้เคียง ส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ลูกกุ้งของเครือเจริญโภคภัณฑ์ และยังมีปัญหาราคาลูกกุ้งที่ค่อนข้างสูง

3) ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน โดยที่ผู้เลี้ยงกุ้งส่วนหนึ่งไม่ใช่คนในพื้นที่ แต่ย้ายจากจังหวัดอื่นเข้ามาเลี้ยงกุ้ง ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนจึงไม่สู้จะแน่นแฟ้น แม้ในระหว่างสมาชิกด้วยกันเองก็ตาม ที่ตั้งของบ่อเลี้ยงกุ้งกระจายกัน สมาชิกทำงานหลายด้าน มีเวลาพบปะกันน้อย อย่างไรก็ตามสมาชิกที่เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่บางรายเข้าเป็นสมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสุราษฎร์ธานี มีโอกาสได้รับข่าวสารข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ประกอบธุรกิจที่เป็นสมาชิกชมรม

4) การทำงานขององค์กรชุมชนกับภาคส่วนอื่น สมาชิกสหกรณ์ฯ มีทักษะและประสบการณ์การเลี้ยงกุ้งสูง เป็นที่ยอมรับของเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ฝ่ายประมงให้ความเห็นว่าการขอการรับรองมาตรฐานฟาร์มแล้ว ทางราชการไม่ต้องเข้าไปดูแลมากนัก เกษตรกรมีความสามารถในการเลี้ยงกุ้งสูงอยู่แล้ว ทั้งประเพณี และกรรมกรดำเนินการฯ ทำงานหลายด้าน มีเวลาจำกัดในการประสานงานกับภาคส่วนอื่นๆ ที่มีการทำงานร่วมกันอยู่บ้างก็คือเจ้าหน้าที่ของบริษัทค้าเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ที่ส่งปัจจัยการผลิตให้สหกรณ์ฯ ห้องเย็นที่รับซื้อผลผลิตในช่วงที่สหกรณ์ฯ ยังให้บริการรวบรวมผลผลิต ตลอดจนเจ้าหน้าที่จากสหกรณ์จังหวัดที่เข้ามาร่วมประชุมเป็นครั้งคราว

3.4 สรุปปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำโดยการจัดองค์กรชุมชนของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

3.4.1 ปัจจัยภายในที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

1) บุคลากรภายในสหกรณ์ฯ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมาชิก ต่างจากสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งอื่นๆ ที่ศึกษา สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทองจำกัด เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ พื้นที่เลี้ยงกุ้งโดยเฉลี่ย 95 ไร่/ราย เป็นผู้เลี้ยงกุ้งที่มีทักษะ มีประสบการณ์เลี้ยงกุ้งมาแล้ว โดยเฉลี่ย 20 ปี โดยบางรายเลี้ยงกุ้งในพื้นที่อื่นๆ มาก่อนที่จะมาเลี้ยงในพื้นที่นี้ ทั้งเกือบครึ่ง (ร้อยละ 46.67) มีการศึกษาถึงขั้นปริญญาตรี และทำอาชีพอื่นๆ นอกจากการเลี้ยงกุ้งด้วย มีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนสูง จัดว่าเป็นผู้เลี้ยงกุ้งที่มีฐานะดี ซึ่งช่วยให้ยังสามารถเลี้ยงกุ้งได้ผลแม้ในช่วงที่มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น อย่างไรก็ตามผลผลิตโดยรวมในพื้นที่ลดลงความสามารถของสมาชิกเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สหกรณ์ฯ ยังดำเนินงานอยู่ได้ในช่วงวิกฤตกุ้งตายในระยะต้น

ผู้นำสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ กลับมาดำเนินการในปี 2555 หลังจากหยุดดำเนินการไปสี่ปี โดยกรรมการดำเนินการฯ ยุคใหม่เป็นผู้นำการเลี้ยงกุ้งในหมู่สมาชิกสหกรณ์ฯ มีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์สูง ตกลงกันว่า จะสละเวลามาร่วมกันทำงานเพื่อส่วนรวม ขณะนั้นเริ่มมีปัญหากุ้งตายในระยะต้นบ้างแล้ว จำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันแก้ปัญหา ในการทำงานกรรมการฯ โดยเฉพาะประธานฯ ใช้เวลาออกเยี่ยมฟาร์มให้คำแนะนำ ทั้งมีการประชุมกลุ่มในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาการใช้ระบบอินทรีย์ชีวภาพมาแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้น ความสามารถของผู้นำ

สหกรณ์ฯ และคำแนะนำที่ให้แก่สมาชิกเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สมาชิกสนใจเข้ามาร่วมมือกับสหกรณ์ฯ เป็นหนึ่งในปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ฯ

การจัดโครงสร้างของคณะกรรมการดำเนินการฯ ยังประกอบด้วยกรรมการที่เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่มพื้นที่ช่วยประสานงานระหว่างสหกรณ์ฯ กับสมาชิกในพื้นที่ที่แต่ละคนรับผิดชอบ

พนักงาน สหกรณ์ฯผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีพนักงานประจำทำงานที่สหกรณ์ฯ สมาชิกที่เข้ามาติดต่อรับบริการได้สะดวก ทั้งมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคประจำให้บริการตรวจคุณภาพน้ำ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สมาชิกเข้าติดต่อใช้บริการที่สหกรณ์ฯ จัดให้

2) ที่ตั้งสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ มีที่ตั้งเป็นอาคารถาวรอยู่ริมถนนสายหลักในตำบลพลายวาส แต่เนื่องจากสมาชิกมีพื้นที่เลี้ยงกุ้งกระจายกันตามชายฝั่งทะเลของจังหวัดสุราษฎร์ธานี สมาชิกบางราย ไม่ใช้บริการปัจจัยการผลิตที่สหกรณ์ฯ จัดหา แต่จะซื้อในพื้นที่ใกล้เคียงที่ตั้งของฟาร์ม ซึ่งหาซื้อได้ไม่ยาก

3) ทุนดำเนินงานของสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ มีกำไรจากการดำเนินงานซึ่งนำมาจัดสรรเป็นทุนดำเนินงานได้ ไม่มีปัญหาเรื่องทุนหมุนเวียน มีฐานะการเงินดี เป็นปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จของสหกรณ์ฯ แห่งนี้

4) การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ มีดังนี้

การผลิต เช่นเดียวกับการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่อื่นๆ สมาชิกมีปัญหากุ้งตายในระยะต้น ประธานกรรมการฯ พัฒนาการเลี้ยงกุ้งในระบบอินทรีย์ชีวภาพมาแก้ปัญหา และยังร่วมกันคิดทำบ่ออนุบาลลูกกุ้งเพื่อให้ได้ลูกกุ้งที่แข็งแรง แต่ยังไม่สามารถเพาะฟักได้เนื่องจากสภาวะพื้นที่ไม่อำนวย น้ำมีความเค็มต่ำ สมาชิกยังคงเลี้ยงกุ้งได้ผลผลิตแม้จะลดลงส่วนหนึ่ง แต่เนื่องจากสมาชิกมักเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องทุนเลี้ยงกุ้ง สามารถเลี้ยงกุ้งต่อไปได้ แต่มักจะลดจำนวนบ่อที่เลี้ยงลง เพื่อให้ติดตามดูแลได้ใกล้ชิดด้วยตนเอง

การจัดหาปัจจัยการผลิต สหกรณ์ฯ ให้ความสำคัญแก่การให้บริการเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ในราคาต่ำกว่าทั่วไป โดยได้รับความร่วมมือจากบริษัทผู้ผลิต ที่ทำเช่นนี้ได้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะกรรมการฯ เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ สามารถเจรจากับบริษัทค้าปัจจัยการผลิตได้ และปริมาณธุรกิจก็มีมากพอควร ทำให้บริษัทให้ความร่วมมือ ในปี 2556 สหกรณ์ฯ ลดการทำธุรกิจค้าอาหารกุ้งลง อาจเนื่องมาจากความจำกัดของพนักงานที่มีอยู่และการที่กุ้งตายในระยะต้น เสียงถ้าจะให้บริการอาหารกุ้งเงินเชื่อ จึงตัดปัญหาด้วยการไม่ให้บริการอาหารกุ้ง อย่างไรก็ตามเท่าที่ท่าอยู่สหกรณ์ฯ ก็สามารถมีกำไรจากการดำเนินงานแล้ว ความสำเร็จจากการทำธุรกิจส่วนนี้ส่งผลให้สหกรณ์ฯ มีรายได้พอใช้จ่ายดำเนินงาน

การรวบรวมผลผลิต สหกรณ์ฯ ลดการให้บริการรวบรวมผลผลิตลงในช่วงนี้ เนื่องจากสมาชิกมีความเสี่ยงสูง อาจเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล ไม่สามารถส่งผลผลิตให้สหกรณ์ฯ ได้

การให้สินเชื่อ สหกรณ์ฯ ไม่ได้ให้ความสำคัญในส่วนนี้ สมาชิกส่วนมากมีฐานะการเงินดี สามารถกู้ยืมจากแหล่งอื่นๆ ได้

การออมทรัพย์ สหกรณ์ฯ ไม่ได้ให้ความสำคัญในส่วนนี้

การแปรรูป สหกรณ์ฯ ไม่ได้ให้ความสำคัญในส่วนนี้

การตลาด สมาชิกมีช่องทางขายผลผลิตหลากหลาย มีผู้รับซื้อมากมายในพื้นที่ ทั้งแปปลาและห้องเย็น

การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ยอมรับในความสามารถของผู้เลี้ยงกุ้ง และเห็นว่าสมาชิกมีความสามารถสูง ไม่ต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยราชการ ดังนั้น สหกรณ์ มีการร่วมงานกับหน่วยราชการในพื้นที่ไม่มาก

การสื่อสารทำความเข้าใจกับสมาชิก มีการดำเนินการฯ ที่เป็นตัวแทนในพื้นที่ประสานความเข้าใจระหว่างสหกรณ์ กับสมาชิก ทั้งสหกรณ์ ยังจัดกิจกรรมให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การจัดงานวันกุ้ง การปลูกป่าชายเลน และงานบุญตามประเพณี

3.4.2 ปัจจัยภายนอกที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

1) บุคลากรภายนอกสหกรณ์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เจ้าหน้าที่จากกรมประมง ที่สำคัญจะเป็นเรื่องของการให้การรับรองมาตรฐานฟาร์ม และการออกไปกำกับสินค้าที่ต้องใช้ประกอบการขายเพื่อส่งออก

เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัด เข้าร่วมการประชุมของสหกรณ์ เจ้าหน้าที่จากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เห็นว่าสหกรณ์ มีฐานะการเงินดี แม้จะสามารถใช้เงินกู้ยืมจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์ได้แต่สหกรณ์ ไม่ได้กู้เงินในส่วนนี้ มีทุนหมุนเวียนพอเพียงในการดำเนินการ

ผู้นำท้องถิ่น ไม่มีบทบาทในการดำเนินงานของสหกรณ์

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ การเลี้ยงกุ้งเป็นอาชีพหลักของคนในพื้นที่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะเป็นผู้ที่มีส่วนในอุตสาหกรรมกุ้ง ได้แก่ ผู้ค้าปัจจัยการผลิต และผู้รับซื้อผลผลิต ทั้งแปปลา และ ห้องเย็น ไม่มีความขัดแย้งกับคนในพื้นที่ ปัญหาที่มีอยู่บ้างคือบ่อเลี้ยงกุ้งที่ถูกทิ้งร้าง

โดยรวมแล้วสำหรับปัจจัยด้านบุคลากรภายนอกสหกรณ์ แม้จะมีความเกี่ยวข้องกันอยู่บ้าง แต่ยังไม่เป็นปัจจัยกำหนดความสำเร็จของสหกรณ์

2) พื้นที่ภายนอกสหกรณ์ มีดังต่อไปนี้

สภาวะแวดล้อม มีบ่อเลี้ยงกุ้งกระจายกันอยู่ตามพื้นที่ชายฝั่ง มีการนำพื้นที่ป่าชายเลนบางส่วนมาเลี้ยงกุ้ง พื้นที่ในอำเภอกาญจนดิษฐ์บางส่วนเคยใช้ทำนาข้าว แต่เมื่อการเลี้ยงกุ้งทำรายได้ดีกว่าจึงหันมาเลี้ยงกุ้งแทน โดยที่การเลี้ยงกุ้งเป็นกิจกรรมหลักในพื้นที่ จึงไม่มีการร้องเรียนปัญหาความขัดแย้ง อย่างไรก็ตามพื้นที่อ่าวบ้านดอนเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงกุ้ง ผู้เลี้ยงกุ้งมีผลผลิตต่อไร่สูงกว่าที่อื่นๆ เป็นปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จในการจัดองค์กรของสหกรณ์ เนื่องจากสมาชิกมีผลผลิตในปริมาณมากพอ และการเลี้ยงกุ้งเป็นรายได้หลักของพื้นที่

การคมนาคม มีทั้งถนนสายหลัก ใกล้เคียงฝั่ง และถนนเชื่อมโยงในพื้นที่ เข้าถึงพื้นที่เลี้ยงกุ้งได้สะดวก

การสื่อสาร มีทั้งสัญญาณโทรศัพท์ และ Internet ติดต่อกันได้สะดวก

ตลาดปัจจัยการผลิต มีผู้ค้าปัจจัยการผลิตอยู่ในพื้นที่หลายราย สมาชิกหาซื้อปัจจัยการผลิตได้ไม่ยาก

ตลาดผลผลิต มีผู้รับซื้อหลากหลายทั้งแปปลาและห้องเย็น ทั้งในและนอกพื้นที่ ที่เข้ามาติดต่อซื้อกุ้งจากสมาชิก

3) ทุนดำเนินงานจากภายนอกสหกรณ์ สหกรณ์ ไม่จำเป็นต้องอาศัยทุนสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกสหกรณ์ สามารถมีกำไรพอเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งเสริมความสำเร็จของสหกรณ์

4) ความสนับสนุนดำเนินงานจากภายนอกสหกรณ์ แม้จะมีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นไม่มาก สหกรณ์ สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นผล ในการจัดงานวันกฐ์ สหกรณ์ ได้รับความสนับสนุนทั้งในการจัดงานและค่าใช้จ่ายจากบริษัทผู้ค้าปัจจัยการผลิต

ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทองจำกัด ได้แก่ ผู้นำสหกรณ์ ทั้งประธานฯ และคณะกรรมการฯ ที่มีทักษะและความสามารถ ซึ่งสละเวลามาทำงานร่วมกัน การที่สมาชิกส่วนใหญ่เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่มีความสามารถในการเลี้ยงกุ้ง มีผลผลิต ทำให้สหกรณ์ สามารถมีกำไรจากการให้บริการแก่สมาชิกพอนำมาใช้จ่ายในการดำเนินงานได้ และจากการที่เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการเลี้ยงกุ้ง เอื้ออำนวยให้มีผลผลิตต่อไร่ในพื้นที่สูงกว่าที่อื่นๆ

3.4.3 แนวทางพัฒนาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด นับเป็นอีกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่ประสบความสำเร็จ สามารถกลับมาดำเนินงานและมีกำไรเพียงพอเป็นค่าใช้จ่ายแม้การให้บริการแก่สมาชิกจะมุ่งไปเฉพาะเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์เท่านั้น สหกรณ์ ไม่ได้กู้ยืมจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์แม้จะมีผลการดำเนินงานในเกณฑ์ที่สามารถกู้ยืมมาเป็นค่าใช้จ่ายหมุนเวียนได้ การดำเนินงานในปัจจุบันทำตามสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ไม่มุ่งเน้นการทำรายได้ ให้ความสำคัญแก่การร่วมมือกันแก้ปัญหาภัยตายในระยะต้น กรรมการซึ่งเป็นผู้เลี้ยงกุ้งที่มีความสามารถเข้ามาร่วมกันให้ความช่วยเหลือแก่สมาชิก เพื่อให้สามารถเลี้ยงกุ้งได้

แนวทางการพัฒนาที่ควรทำเพิ่มเติมไปจากการดำเนินงานในปัจจุบัน คือ การเผยแพร่ข้อมูลสถานการณ์ผลผลิตและการตลาดกุ้งทั้งในและนอกประเทศ ให้แก่สมาชิก ซึ่งกรรมการ/สมาชิกที่เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่มีโอกาสเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งจังหวัดสุราษฎร์ธานีสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้ การได้ทราบข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการเลี้ยงกุ้งและการขายกุ้งของสมาชิก

นอกจากนี้ควรมีกิจกรรมส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสหกรณ์ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพิ่มเติมจากการจัดงานวันกฐ์ที่ทำเป็นประจำทุกปี

บทที่ 4

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

4.1 การพัฒนาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

4.1.1 พัฒนาการของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งปากพนัง จำกัด ตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการพระราชดำริเพื่อพัฒนาพื้นที่ซึ่งมีความขัดแย้งระหว่างการทำเกษตรกรรมที่ต้องอาศัยน้ำจืดกับการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่ที่น้ำเค็มเข้าถึง ในอดีตอำเภอปากพนังเป็นพื้นที่ในภาคใต้ที่สามารถปลูกข้าวมีผลผลิตพอใช้ในพื้นที่และมีเหลือส่งขายให้พื้นที่อื่นๆ และเป็นที่ตั้งของท่าเรือเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางน้ำมาแต่เดิม มีการทำประมงทะเลทั้งประมงพาณิชย์และประมงพื้นบ้าน มีการขยายพื้นที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำจากชายฝั่งอ่าวไทยตอนในไปสู่ชายฝั่งภาคตะวันออก แล้วขยายลงมาภาคใต้โดยเริ่มเลี้ยงกุ้งที่ลุ่มน้ำปากพนังซึ่งเดิมมีป่าชายเลนอุดมสมบูรณ์ ในระยะแรกมีการนำพื้นที่ป่าชายเลนมาเลี้ยงกุ้ง การพัฒนาการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้นำไปสู่ความขัดแย้งในการใช้น้ำระหว่างการเพาะปลูกที่ต้องใช้น้ำจืด และการเลี้ยงกุ้งซึ่งน้ำต้องมีความเค็มในระดับหนึ่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้แก้ปัญหาโดยการจัดสร้างประตูกั้นน้ำแยกพื้นที่น้ำเค็มออกจากพื้นที่น้ำจืดและจัดระบบชลประทาน ในส่วนของพื้นที่น้ำเค็มมีพื้นที่โครงการชลประทานน้ำเค็มเพื่อการเลี้ยงกุ้งทะเล 4 โครงการ ที่ บ้านท่าพญาและบ้านหน้าโกฐ ในอำเภอปากพนัง บ้านบ่อคณสีและบ้านหน้าสตน ในอำเภอหัวไทร

ในระหว่างที่มีการเริ่มโครงการชลประทานน้ำเค็ม ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาประมงชายฝั่งพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ นายสุกิจ รัตนวิจิตรกุล หรือกับหัวหน้ากลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งหน้าสตนสามัคคี เพื่อหาแนวทางก่อตั้งสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง และมอบหมายนักวิชาการประมง นายชูสินธุ์ ชนะสิทธิ์ ประสานงานกับ ผู้นำกลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งคือ นายพิมล คงจันทร์ และ นายทวีวัศ เหลี่ยมดี เพื่อจัดตั้งสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งร่วมกับกลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งที่ บ้านหน้าสตน บ้านเกาะเพชร และบ้านท่าพญา มีการประชุมหารือกันหลายครั้ง เรียนรู้หลักการและแนวคิดของสหกรณ์ รับการฝึกอบรมเพื่อการจัดตั้งสหกรณ์ และจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด เมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2550 กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์ มั่งคั่ง พัฒนางานสหกรณ์ให้ก้าวไกล” มีแนวคิดที่จะรวมกันเพื่อให้สมาชิกมีอำนาจต่อรองด้านการซื้อปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต ร่วมกันพัฒนาการเลี้ยงกุ้งอย่างยั่งยืน

สหกรณ์ฯ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมีผลการดำเนินงานในระดับดี สามารถทำกำไรได้ ทำธุรกิจทั้งในการจัดหาปัจจัยการผลิต รวบรวมผลผลิตเพื่อส่งขาย ให้สินเชื่อ และรับฝากเงิน ทั้งยังจัดประชุมโดยเชิญวิทยากรทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้งอยู่เนืองๆ มีการร่วมงานกับภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อพัฒนาการเพาะเลี้ยงกุ้ง จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นตลอดมา สมาชิกร่วมมือกันเพื่อพัฒนางานของสหกรณ์ฯ และทำงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ สหกรณ์ฯ มีการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ที่ตั้งสำนักงานเดิมได้รับความอนุเคราะห์ให้ใช้อาคารในพื้นที่ของกรมประมงที่บ้านหน้าสตน ในปัจจุบันสหกรณ์ฯ มีที่ทำการตั้งอยู่ติดถนนเลียบชายทะเลปากพนัง-หัวไทร เป็นจุดที่สมาชิกเดินทางมาได้สะดวก และมักจะมีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้งกันเป็นประจำนอกเหนือไปจากการประชุมของสหกรณ์ฯ ทั้งยังมีการจัดงานวันกุ้งลุ่มน้ำปากพนังมาตั้งแต่ปี 2555 สมาชิกได้มีโอกาสเข้าประชุมร่วมกัน มีวิทยากรจากภาครัฐและเอกชนมาให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการเลี้ยงกุ้ง จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้และข่าวสาร

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด เข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด แต่ไม่ได้รวบรวมผลผลิตส่งขายตามพันธสัญญาที่มีการทำกับห้องเย็น ทั้งไม่สนใจที่จะส่งกุ้งขายให้เทสโก้โลตัสเพราะเห็นว่าการส่งกุ้งไปรวบรวมที่ปทุมธานีเป็นระยะทางไกลไม่สะดวก สหกรณ์ฯ สามารถขายให้ห้องเย็นในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงได้ และสุดท้ายได้ถอนตัวออกจากชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งฯ

สหกรณ์ฯ กำหนดเงื่อนไขของการเข้าเป็นสมาชิกไว้เพียงว่าต้องเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนา/ตั้งบ้านเรือนในพื้นที่สามอำเภอคือ ปากพนัง หัวไทร และเชียรใหญ่ มีอายุ 25 ปีขึ้นไป ชำระค่าหุ้นแรกเข้าขั้นต่ำ 500 บาทและมีค่าธรรมเนียมแรกเข้า 100 บาท แต่ทั้งนี้ต้องมีหนังสือรับรองจากหัวหน้ากลุ่มด้วย

4.1.2 โครงสร้างการบริหารและจำนวนสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

เมื่อแรกตั้งสหกรณ์ฯ มีนายพิมล คงจันทร์ เป็นประธานกรรมการดำเนินการสหกรณ์ฯ นายพิมล คงจันทร์ เป็นผู้นำกลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งที่บ้านหน้าสตน ซึ่งร่วมมือกับเจ้าหน้าที่กรมประมงและกลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งอื่นๆ ในพื้นที่จัดตั้งสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ปัจจุบันนายพิมล คงจันทร์ สูงอายุและสนับสนุนให้บุตรชายเข้ามาร่วมทำงานสหกรณ์ฯ แต่ก็ยังเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ฯ อยู่เรื่อยๆ คณะกรรมการดำเนินการชุดต่อมาคือนายทวิวิธ เหลี่ยมดี ผู้ร่วมก่อตั้งเป็นประธานกรรมการดำเนินการ ทั้งสองท่านมีบทบาทร่วมงานสหกรณ์ฯ ต่อเนื่อง ที่ผ่านมายังมีประธานกรรมการฯ นายบุญโชค ขำปราง ที่ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารตำบลปากพนังตะวันออก กรรมการดำเนินการฯ จะมาจากผู้แทนกลุ่มสมาชิกซึ่งแบ่งกลุ่มตามพื้นที่ และมีการถ่ายทอดจากรุ่นต่อรุ่น กรรมการที่สูงอายุแล้วมักสนับสนุนให้มีรุ่นลูกหลานเข้าสืบทอดการทำงาน ในคณะกรรมการฯ ก็ประกอบด้วยคนหลายรุ่น ทั้งที่สูงอายุแล้วและที่อยู่ในวัยทำงาน ดังนั้นความร่วมมือในการทำงานมีลักษณะเครือข่ายญาติและเป็นผู้เลี้ยงกุ้งที่อยู่ในพื้นที่มานาน มีความเชื่อถือไว้วางใจกัน

คณะกรรมการดำเนินการฯ ในช่วงที่คณะวิจัยลงพื้นที่สำรวจเพื่อสัมภาษณ์กรออกแบบสอบถามต้นปี 2558 เป็นชุดที่ 8 ประกอบด้วยกรรมการ 15 คน ดังนี้

1. นายทวิวิธ เหลี่ยมดี	ประธานคณะกรรมการฯ
2. นายอาทร มีแก้ว	รองประธานกรรมการฯ คนที่หนึ่ง
3. นายแวว กาญจน์ดี	รองประธานกรรมการฯ คนที่สอง
4. นายณรงค์ เอียดแก้ว	เลขานุการ
5. นายประสิทธิ์ หมกทอง	เหรัญญิก
6. นายชินวัฒน์ เจริญศรี	กรรมการ
7. นายพุทธพล คงจันทร์	กรรมการ
8. นายเพิ่มศักดิ์ บุญญาหงษ์	กรรมการ

9. นายกิตติศักดิ์ สุรัชสิทธิ์โชค	กรรมการ
10. นายภักดี รังงาม	กรรมการ
11. นายสมพงษ์ ขำเกื้อ	กรรมการ
12. นายยงยุทธ เหมจินดา	กรรมการ
13. นายวิระ จันทรนวล	กรรมการ
14. ร.ต.ต. จเร เกตุโรจน์	กรรมการ
15. นายวิระ จันทรนวล	กรรมการ

สหกรณ์ฯ มีผู้ตรวจสอบกิจการสามคนตามระเบียบสหกรณ์ ได้แก่ นายพิเชษฐ์ ไชยยานุพงศ์ นายประสงค์ จันทรทอง และ นายวุฒิชัย น้ำขาว ผู้ตรวจสอบกิจการมักจะเป็นผู้ที่เคยทำงานเป็นคณะกรรมการดำเนินการฯ มาก่อน

นายบุญเย็น รัตนปรีชา ซึ่งเคยเป็นกรรมการดำเนินการสหกรณ์ฯ ทำหน้าที่เป็นผู้จัดการสหกรณ์ฯ ทำงานสหกรณ์ฯ ติดต่อกันมานาน ดูแลให้บริการแก่สมาชิก และติดต่อประสานงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และมีเจ้าหน้าที่ทำงานอีกสามตำแหน่ง คือ เจ้าหน้าที่การเงิน เจ้าหน้าที่การบัญชี และพนักงานยกของ มีการจัดหาปัจจัยการผลิต ทั้ง พันธุ์กุ้ง อาหารกุ้ง เวชภัณฑ์และเคมีภัณฑ์ มาขายให้แก่สมาชิก ในราคาที่เป็นธรรม ราคาต่ำกว่าท้องตลาด ซึ่งอาจทำให้สหกรณ์ฯ มีปัญหากับผู้ค้าปัจจัยการผลิตบางราย แต่ก็มีบริษัทที่ขายปัจจัยการผลิตบางรายส่งเจ้าหน้าที่มาให้บริการตรวจสอบคุณภาพน้ำให้แก่สมาชิก สหกรณ์ฯ ให้บริการการเงินทั้งกู้ยืมและรับฝากเงิน และรวบรวมผลผลิตจากบ่อเลี้ยงกุ้งของสมาชิกส่งให้ห้องเย็น กรมส่งเสริมสหกรณ์อุดหนุนให้รถขนส่งผลผลิต ที่ทำการสหกรณ์ฯ ยังเป็นเสมือนศูนย์กระจายข่าวสารให้แก่สมาชิก ปัจจุบันกลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้มีการตั้งกลุ่ม Line ส่งข่าวปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง มีนักวิชาการทั้งจากภาครัฐและเอกชนเป็นสมาชิกกลุ่ม Line ด้วย สามารถให้คำแนะนำและข้อมูลได้ สมาชิกมีความร่วมมือกันแก้ไขปัญหาเพื่อพัฒนาการเพาะเลี้ยงกุ้งอย่างยั่งยืนในพื้นที่

สหกรณ์ฯ มีสมาชิก 415 ราย เป็นสมาชิกสามัญ 387 ราย และสมาชิกสมทบ 28 ราย (เป็นสมาชิกที่เป็นคนนอกพื้นที่แต่มีทะเบียนฟาร์มหรือเช่าพื้นที่เลี้ยงกุ้งในพื้นที่) เป็นประมาณ ร้อยละ 19 ของผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่

เมื่อวันปิดบัญชี 31 ธันวาคม 2556 สหกรณ์ฯ มีทุนเรือนหุ้น 852,200 บาท หุ้นละ 10 บาท มีทุนสำรอง 1,248,654 บาท และทุนสะสม 268,985 บาท เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา แต่กำไรสุทธิของปีนี้ลดลงเนื่องจากเป็นช่วงที่การเลี้ยงกุ้งมีปัญหาอาการกุ้งตายระยะต้นและโรคตัวแดง ยังมีกำไรสุทธิ 350,576 บาท ลดลงจากปี 2555 ที่เคยมีกำไรสุทธิ 990,424 บาท (สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด, 2557)

4.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

หลังจากการสำรวจขั้นต้นในปลายปี 2557 คณะวิจัยได้ออกแบบสอบถามและลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์ฯ 30 ราย กรอกรับสอบถามในตอนต้นปี 2558 ในส่วนของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ได้แสดงผลดังปรากฏในตารางที่ 4-1 ถึง 4-2

จากตารางที่ 4-1 สมาชิกที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่คือร้อยละ 86.67 เป็นชาย มีเพียงร้อยละ 13.33 ที่เป็นหญิง อายุเฉลี่ย 50 ปี ที่มีอายุมากที่สุดคือ 70 ปี ที่อายุน้อยที่สุดคือ 25 ปี ร้อยละ 80.00 สมรสแล้วและมีบุตร ที่เป็นโสดมีอยู่ร้อยละ 16.67 และเป็นม่ายมีอยู่ร้อยละ 3.33

ตารางที่ 4-1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

รายการ		ข้อมูลทั่วไป			
จำนวนตัวอย่างสมาชิกรวม (ราย)		30			
เพศ	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก			
	ชาย	26	86.67		
	หญิง	4	13.33		
อายุ(ปี)		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า สูงสุด	ค่า ต่ำสุด
รวมเฉลี่ย		50	10	70	25
สถานะสมรส	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก			
	โสด	5	16.67		
	สมรสมีบุตร	24	80.00		
ม่าย		1	3.33		
สมาชิกในครัวเรือน(ราย)		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า สูงสุด	ค่า ต่ำสุด
รวมเฉลี่ย		4	2	11	1
อยู่ในวัยทำงาน		2	1	6	1
เพาะเลี้ยงกุ้ง		2	1	3	1
การเกษตร		1	1	2	0
นอกการเกษตร		2	1	5	0
การศึกษา	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก			
	ประถมศึกษาปีที่ 4	6	20.00		
	ประถมศึกษาปีที่ 6	3	10.00		
มัธยมศึกษาตอนต้น		3	10.00		
มัธยมศึกษาตอนปลาย		3	10.00		
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ		3	10.00		
ปริญญาตรี		12	40.00		

สมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยมีอยู่ครัวเรือนละ 4 คน ครัวเรือนที่มีสมาชิกมากที่สุดมีสมาชิกถึง 11 คน นับเป็นครัวเรือนขนาดใหญ่ แต่ก็ยังมีครัวเรือนที่มีสมาชิกเพียงคนเดียว ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

เป็น 2 คน ดังนั้นส่วนใหญ่ขนาดครัวเรือนของสมาชิกสหกรณ์อยู่ระหว่าง 2 – 6 คน ในจำนวนนี้อยู่ในวัยทำงานโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คน ที่เหลือจะเป็นเด็กเล็กและที่ยังอยู่ในวัยเรียนหรือผู้สูงอายุที่ไม่ได้ทำงานแล้ว สมาชิกที่ทำงานเพาะเลี้ยงกุ้งโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คน จำนวนสมาชิกสูงสุดที่ทำงานเลี้ยงกุ้งคือ 3 คน นอกจากเลี้ยงกุ้งแล้วยังมีสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานการเกษตรอื่นๆ เฉลี่ยครัวเรือนละ 1 คน โดยมีการทำนา ทำไร่ ทำสวนยางพารา สวนปาล์มน้ำมัน และ ทำสวนผลไม้ ลุ่มน้ำปากพนังมีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ ทั้งยังมีระบบชลประทานอันเนื่องมาจากโครงการพระราชดำริ มีพื้นที่เหมาะแก่การทำการเกษตร สมาชิกที่ทำงานนอกการเกษตรโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คน มีทั้งรับจ้างทั่วไป ทำงานบริษัท รับราชการ และค้าขายซึ่งมีค้ำกุ้งรวมอยู่ด้วย ในบางครัวเรือนไม่มีแรงงานที่ทำการเกษตรและ/หรือนอกการเกษตร เลี้ยงกุ้งเป็นงานหลัก

ในด้านการศึกษาสมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 40.00 จบปริญญาตรี นับว่าสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนังจำกัด มีการศึกษาสูงเมื่อเปรียบเทียบกับสหกรณ์แห่งอื่นๆ ที่ผ่านมาการเลี้ยงกุ้งทำรายได้สูงมีส่วนที่ทำให้คนรุ่นหลังมีโอกาสเข้ารับการศึกษาในระดับสูงขึ้น ผู้ที่จบปริญญาตรีส่วนมากเป็นสมาชิกที่ปัจจุบันอยู่ในวัยทำงานเป็นรุ่นลูกของผู้เลี้ยงกุ้งดั้งเดิมในพื้นที่ที่มารับช่วงเลี้ยงกุ้งในพื้นที่ของตนเอง ร้อยละ 20.00 จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มักเป็นสมาชิกที่สูงอายุแล้ว อีกอย่างละร้อยละ 10.00 เท่าๆกัน จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และประกาศนียบัตรวิชาชีพ

สำหรับประสบการณ์การเพาะเลี้ยงกุ้ง จากตารางที่ 4-2 โดยเฉลี่ย สมาชิกเลี้ยงกุ้งมานานถึง 18 ปี สูงที่สุดเลี้ยงมาแล้ว 25 ปี และต่ำที่สุดคือเลี้ยงมาแล้ว 3 ปี สมาชิกทั้งหมดเลี้ยงกุ้งอยู่ในพื้นที่นี้ เกือบทั้งหมดคือร้อยละ 90.00 ของสมาชิกเคยรับการฝึกอบรมการเพาะเลี้ยงกุ้ง ที่มากที่สุดคือได้รับการฝึกอบรมจากภาครัฐร้อยละ 80.00 รองลงไปคือ ร้อยละ 60.00 ได้รับการฝึกอบรมจากสหกรณ์ฯ มีอยู่ร้อยละ 26.67 ที่ได้รับการฝึกอบรมจากเอกชนซึ่งมักจะเป็นบริษัทที่ขายปัจจัยการผลิต ในจำนวนนี้ร้อยละ 76.67 ได้รับการฝึกอบรมมากกว่าหนึ่งแหล่ง มีสมาชิกเพียงร้อยละ 10.00 ที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมการเพาะเลี้ยงกุ้ง

ตารางที่ 4-2 ประสบการณ์การเพาะเลี้ยงกุ้งของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

ประสบการณ์เลี้ยงกุ้ง(ปี)	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า	ค่า
			สูงสุด	ต่ำสุด
รวมเฉลี่ย	18	6	25	3
ประสบการณ์เลี้ยงกุ้งในพื้นที่(ปี)	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า	ค่า
			สูงสุด	ต่ำสุด
รวมเฉลี่ย	18	6	25	3
		จำนวน(ราย)	ร้อยละของตัวอย่าง	
การได้รับการอบรมเพาะเลี้ยงกุ้ง			สมาชิก	
เคย		27	90.00	
ภาครัฐ		24	80.00	
ภาคเอกชน		8	26.67	
สหกรณ์ฯ		18	60.00	
ไม่เคย		3	10.00	

4.1.4 สภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

ตารางที่ 4-3 แสดงรายได้-รายจ่ายและหนี้สินของครัวเรือนสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด โดยเฉลี่ยรายได้ที่ยังไม่หักค่าใช้จ่ายเป็น 3,356,175 บาท/ครัวเรือน/ปี ที่มีรายได้สูงที่สุดคือ 17,090,000 บาท/ครัวเรือน/ปี ต่ำที่สุดคือ 151,500 บาท/ครัวเรือน/ปี รายได้ยังแตกต่างกันมาก โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ย รายจ่ายของครัวเรือนซึ่งไม่รวมต้นทุนในการเลี้ยงกุ้งหรือการลงทุนในอาชีพอื่นๆ เฉลี่ย 959,041 บาท/ครัวเรือน/ปี

อย่างไรก็ตามสมาชิกยังมีการกู้ยืม ทั้งจาก สหกรณ์ฯ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ธนาคารพาณิชย์ กู้นอกระบบซึ่งมีที่กู้จากญาติโดยไม่เสียดอกเบี้ยรวมอยู่ด้วย และกู้จากแหล่งอื่นๆ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านและสหกรณ์ฯ ไม่ทุกครัวเรือนที่รายงานว่าไม่มีหนี้ สมาชิกที่รายงานว่าไม่มีหนี้มีอยู่ร้อยละ 80.00 แหล่งเงินกู้ที่มีวงเงินกู้สูงสุดคือที่กู้จากธนาคารพาณิชย์ (โดยมีหนี้เฉลี่ย 1,133,333 บาท/ครัวเรือนที่กู้จากแหล่งนี้) รองลงไปคือที่กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (โดยมีหนี้เฉลี่ย 782,778 บาท/ครัวเรือนที่กู้จากแหล่งนี้) สมาชิกส่วนหนึ่งของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มีการกู้จากสหกรณ์ฯ และมีหนี้เฉลี่ย 412,500 บาท/ครัวเรือน จากการลงพื้นที่สำรวจขั้นต้นได้ข้อมูลว่าสหกรณ์ฯ ยังมีปัญหาอยู่บ้างในการค้างชำระของสมาชิกบางราย นอกจากนี้ยังมีที่กู้จากแหล่งอื่นๆ ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านและสหกรณ์ฯ มีหนี้เฉลี่ย 649,286 บาท/ครัวเรือน และกู้นอกระบบที่มีทั้งที่กู้จากญาติ ไม่เสียดอกเบี้ยและกู้จากนายทุนอื่นๆ ซึ่งเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง เฉลี่ยครัวเรือนที่กู้นอกระบบมีหนี้เฉลี่ย 170,000 บาท/ครัวเรือน

ตารางที่ 4-3 รายได้-รายจ่าย และ หนี้สินของครัวเรือนตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (บาท/ครัวเรือน/ปี)	3,356,175	4,389,951	17,090,000	151,500
รายจ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน (บาท/ครัวเรือน/ปี)	979,041	1,565,663	7,000,000	50,000
หนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนในปัจจุบัน (บาท/ครัวเรือน)	971,731	1,343,798	4,800,000	40,000
กู้จากสหกรณ์ฯ (บาท)	412,500	440,407	1,000,000	50,000
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	8	4	12	3
กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (บาท/ครัวเรือน)	782,778	783,835	3,000,000	40,000
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	6	2	8	2
กู้จากธนาคารพาณิชย์ (บาท/ครัวเรือน)	1,133,333	1,619,671	3,000,000	100,000
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	13	19	35	1
กู้จากแหล่งเงินกู้นอกระบบ (บาท/ครัวเรือน)	170,000	112,250	300,000	30,000
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	31	59	120	-
กู้จากแหล่งอื่นๆ (บาท/ครัวเรือน)	649,286	859,857	2,000,000	15,000
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	5	3	9	1

4.1.5 สภาพกายภาพของชุมชน

พื้นที่เลี้ยงกุ้งของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด กระจายกันอยู่บริเวณชายฝั่งอ่าวไทยในพื้นที่อำเภอปากพนังและอำเภอหัวไทร ในระยะที่เริ่มก่อตั้งผู้นำสหกรณ์ คือ นายพิมล คงจันทร์ เป็นหัวหน้ากลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งจากอำเภอหัวไทร มีทำการสหกรณ์ฯ ที่ตำบลหน้าสตน อำเภอหัวไทร ซึ่งกรมประมงเอื้อเพื่อให้ใช้อาคารส่วนหนึ่งเป็นทำการ ต่อมาย้ายที่ทำการมาเป็นริมถนนเลียบชายฝั่งที่เชื่อมระหว่างแหลมตะลุมพุกของอำเภอปากพนังกับอำเภอหัวไทร เป็นถนนลาดยาง ซึ่งคนในพื้นที่สามารถใช้เดินทางถึงกันได้สะดวก สมาชิกมักจะแวะเข้ามาพบกันเป็นประจำ

อย่างไรก็ตามพบว่าในช่วงฤดูมรสุม มีพายุแรงซึ่งส่งผลทำให้ชายฝั่งพังทลาย ถนนเลียบชายฝั่งบางตอนเสียหาย ต้องซ่อมเป็นประจำ มีการนำพื้นที่ชายฝั่งทางด้านตะวันออกของถนนเลียบชายฝั่ง เป็นชายหาดบางส่วนที่ไม่ถูกกัดเซาะพังทลาย มาสร้างที่พักเพื่อรองรับการท่องเที่ยว บางแห่งเคยเป็นบ่อเลี้ยงกุ้งมาก่อน และยังมีถนนคอนกรีตซึ่งส่วนมากสร้างโดยการบริหารส่วนตำบล จัดหางบประมาณการก่อสร้าง รวมทั้งถนนลูกรังพื้นผิวหินคลุก เข้าถึงทุกตำบล ด้วยความสะดวกของการคมนาคม ผู้เลี้ยงกุ้งให้ข้อมูลว่ามีผู้ที่ต้องการซื้อกุ้งจากใต้หวันเดินทางเข้ามาติดต่อขอซื้อกุ้งถึงในพื้นที่

อำเภอปากพนัง เป็นหัวเมืองสำคัญของนครศรีธรรมราชมาแต่ดั้งเดิม เคยมีบทบาทเป็นท่าเทียบเรือ มีเรือจากประเทศต่าง ๆ เข้ามาเทียบท่า ทั้งยังเป็นอำเภอที่ปลูกข้าวได้มากสามารถส่งออกไปยังพื้นที่อื่นๆ ในภาคใต้ได้ มีเนื้อที่ทั้งหมด 287,444 ไร่ เฉพาะพื้นที่ทำการเกษตรมีพื้นที่ 170,534 ไร่ ใช้ทำนาข้าว สวนผลไม้ ซึ่งสวนส้มโอแสงวิมานที่ตำบลคลองน้อยเป็นผลผลิตที่ขึ้นชื่อของอำเภอ ที่ตั้งทางทิศเหนือและทิศตะวันออกติดต่อกับอ่าวไทย ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอหัวไทรและอำเภอเชียรใหญ่ ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอเมืองและอำเภอเฉลิมพระเกียรติ แบ่งออกเป็น 17 ตำบล ตำบลที่มีพื้นที่ติดชายฝั่งอ่าวไทย ได้แก่ แหลมตะลุมพุก ปากพนังตะวันออก บางพระ บ้านเพิง ท่าพญา และขนานนาก ในอำเภอปากพนังมีที่ทำการหน่วยงานราชการตั้งอยู่หลายหน่วยงาน เฉพาะในส่วนของกรมประมง มีศูนย์พัฒนาประมงพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 60,432 คน หรือ 20,037 ครัวเรือน ประกอบอาชีพ เพาะปลูก ประมง รวมทั้งเลี้ยงกุ้ง เก็บรังนก ประกอบการอุตสาหกรรม ซึ่งมีทั้ง โรงสีข้าว โรงน้ำแข็ง โรงงานปลาป่น อู่ต่อเรือและซ่อมเรือตลอดจนเครื่องยนต์เรือและเครื่องมือประมง คลังน้ำมัน สถานีบริการน้ำมันและผู้ประกอบธุรกิจการค้า รวมทั้งการค้าสัตว์น้ำ (ที่ว่าการอำเภอปากพนัง, 2557)

ปัจจุบันพื้นที่ตั้งบ่อเลี้ยงกุ้งของสมาชิกสหกรณ์ฯ ในอำเภอปากพนัง ที่สำคัญจะอยู่ในตำบลปากพนังตะวันออก และ ตำบลขนานนาก

ตำบลปากพนังตะวันออก มีพื้นที่เป็นที่ราบบริเวณชายฝั่งอ่าวไทย บ่อเลี้ยงกุ้งของสมาชิกส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้ชายฝั่งอ่าวไทย หลายบ่อตั้งอยู่ติดทะเลโดยมีแนวต้นไม้กั้นบังลมตามแนวชายฝั่ง ส่วนหนึ่งเป็นพื้นที่ป่าชายเลนซึ่งเปลี่ยนมาเลี้ยงกุ้งตั้งแต่เริ่มมีการเลี้ยงกุ้งในอำเภอปากพนัง มีบ่อเลี้ยงกุ้งตามชายฝั่งวางตัวจากเหนือมาใต้ ใน หมู่ 6 หมู่ 1 หมู่ 3 และ หมู่ 5 และยังมีบ่อเลี้ยงกุ้งในพื้นที่ตอนที่ใกล้กับคลองในหมู่ 4 และ หมู่ 7 แต่ไม่มากเท่าในหมู่ที่อยู่ติดชายฝั่งทะเล แหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญคือแม่น้ำปากพนังไหลผ่านทางทิศตะวันตกของตำบล มีคลองบางฉนากและคลองบางไถ่ไหลผ่านตอนกลาง ทางตอนใต้มีคลองบางวังไหลผ่าน

ตำบลปากพนังตะวันออกมีพื้นที่ 15,544 ไร่ มีประชากร 5,097 คน หรือ 1,606 ครัวเรือน คนในพื้นที่ส่วนใหญ่ทำประมง เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงสัตว์น้ำ รับจ้างและค้าขาย รายได้เฉลี่ย 153,629 บาท/ครัวเรือน/ปี หรือ 48,406 บาท/คน/ปี (องค์การบริหารส่วนตำบลปากพนังตะวันออก, 2557)

ตำบลขนานนา ตั้งอยู่ตอนใต้ของอำเภopakพนังมีพื้นที่ติดต่อกับอำเภอหัวไทร พื้นที่ส่วนหนึ่งติดชายฝั่งอ่าวไทย มีแม่น้ำปากพนังไหลผ่านทางตะวันตกของตำบล และมีคลองพระราชดำริแยกจากแม่น้ำปากพนังผ่านพื้นที่ด้านเหนือตอนไปออกทะเลที่หมู่ 10 และยังมีคลองหัวไทร คลองบางตำเสก คลองปากช่อง คลองบางหลวง และคลองตะลุมนพอ ไหลผ่านแหล่งชุมชนในตำบล ช่วยให้ชาวบ้านสามารถทำประมงน้ำกร่อย

พื้นที่ที่เลี้ยงกุ้งจะอยู่ตามพื้นที่ใกล้ชายฝั่งทางตะวันตกของถนนเลียบทะเล ในหมู่ 10 หมู่ 7 และ หมู่ 9 กับพื้นที่ในหมู่ 8 ซึ่งอยู่ติดกับแม่น้ำปากพนัง พื้นที่ที่เป็นที่ราบลุ่ม ดินเปรี้ยว บางส่วนทางด้านตะวันตก ในบริเวณที่น้ำจืดใช้ทำนาข้าวได้ ในพื้นที่น้ำกร่อยมีป่าจาก ซึ่งชาวบ้านอาศัยทำน้ำผึ้งจากเป็นรายได้อีกส่วนหนึ่ง อาชีพหลักของคนในตำบลคือ รับจ้าง ทำนาข้าวและ เลี้ยงกุ้ง

ตำบลขนานนา มีพื้นที่ 24,250 ไร่ มีประชากร 3,386 คน หรือ 1,193 ครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ย 154,047 บาท/ครัวเรือน/ปี หรือ 54,276 บาท/คน/ปี (องค์การบริหารส่วนตำบลขนานนา, 2557)

อำเภอหัวไทร ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของอำเภopakพนัง พื้นที่ด้านตะวันออกติดอ่าวไทย ทางตะวันตกติดอำเภอเชียรใหญ่และอำเภอชะอวด ตอนใต้ติดกับอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา และ อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง มีพื้นที่รวม 294,181 ไร่ ในจำนวนนี้มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเขาพระบาทที่ตำบลทรายขาว พื้นที่ประมาณ 1,500 ไร่ มีพื้นที่ทำการเกษตร 116,202 ไร่ ใช้ทำนาข้าว ปลูกผัก ทำสวนปาล์ม น้ำมัน สวนยางพารา สวนสน สวนมะพร้าว สวนผลไม้อื่นๆ (มะนาว มะม่วง กระท้อน) และปลูกกระถินเทพา อีกเล็กน้อย ในพื้นที่ประกอบด้วย 10 ตำบล ตำบลที่มีพื้นที่ติดทะเลคือ ตำบลเกาะเพชร และ ตำบลหน้าสตน ซึ่งมีการเลี้ยงกุ้ง และยังมีตำบลบางนบในส่วนของพื้นที่ติดกับตำบลเกาะเพชรที่มีการเลี้ยงกุ้ง อำเภอหัวไทรมีประชากร 45,191 คน หรือ 22,309 ครัวเรือน ประกอบอาชีพ ทำนา ทำสวน รับจ้าง ทำประมง ทั้งประมงชายฝั่ง ประมงน้ำกร่อย และเลี้ยงกุ้ง เลี้ยงสัตว์น้ำอื่นๆ มีรายได้เฉลี่ย 167,899 บาท/ครัวเรือน/ปี หรือ 59,018 บาท/คน/ปี (ที่ว่าการอำเภอหัวไทร, 2557)

ที่ตั้งของบ่อเลี้ยงกุ้งของสมาชิกส่วนใหญ่จะอยู่ในตำบลเกาะเพชรและตำบลบางนบ

ตำบลเกาะเพชร ตั้งอยู่ถัดจาก ตำบลขนานนา ของอำเภopakพนังลงไปทางใต้ มีการเลี้ยงกุ้งกันบริเวณหมู่ 6 หมู่ 5 และ หมู่ 9 ซึ่งเป็นพื้นที่ติดอ่าวไทย นอกจากนี้ยังมีเลี้ยงกันตอนในตามพื้นที่ที่ติดแม่น้ำลำคลองในหมู่ 1 หมู่ 8 หมู่ 3 หมู่ 2 หมู่ 4 และ หมู่ 7 พื้นที่ตำบลเกาะเพชรเลี้ยงกุ้งกันทุกหมู่บ้านทั้ง 9 หมู่บ้าน ทั้งตามชายฝั่งทะเลและในพื้นที่ตอนในที่อยู่ใกล้เข้าถึงแหล่งน้ำได้

ตำบลเกาะเพชรเดิมเป็นพื้นที่ของตำบลหน้าสตนแต่แยกออกมาในปี 2523 พื้นที่ตอนเหนือติดอำเภopakพนังที่ตำบลขนานนากดังกล่าวมาแล้ว ทิศตะวันออกจดอ่าวไทย ทิศใต้ติดต่อกับตำบลหน้าสตน ทิศตะวันตกติดต่อกับตำบลบางนบและตำบลท่าซอมของอำเภอเดียวกัน พื้นที่ที่เป็นที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมขังในฤดูฝน เนื้อดินเป็นดินเหนียว ถนนหลักเป็นถนนเลียบชายทะเลสายปากพนัง-หัวไทร และมีถนนลาดยาง ถนนคอนกรีต ถนนลูกรังพื้นผิวเป็นหินคลุก เชื่อมกันในพื้นที่ เดินทางสะดวก แหล่งน้ำสำคัญคือคลองหัวไทร-ปากพนัง และยังมีคลองและคูน้ำอื่นๆ เช่น คลองในทอน-หัวอ้ายหรอง คลองบางดิ่ง-ชายทะเล คลองบางไช้ คลองบางสวน คูระบายน้ำวัดลาศ-บางไช้

ตำบลเกาะเพชร มีพื้นที่รวม 16,698 ไร่ เป็นพื้นที่เพาะปลูก (มะพร้าว ไม้ผล พืชไร่ พืชผัก ไม้สน) และเลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำอื่นๆ ตลอดจนเลี้ยงสัตว์อื่นๆ อาชีพหลักมีทั้งการเกษตร การประมง และการเลี้ยงกุ้ง รวมทั้งรับจ้างทั่วไป มีประชากร 5,855 คน หรือ 1,689 ครัวเรือน รายได้เฉลี่ย 192,627 บาท/ครัวเรือน/ปี หรือ 55,567 บาท/คน/ปี (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเพชร, 2557)

ตำบลบางนก ตั้งอยู่ทางตะวันตกของตำบลเกาะเพชร พื้นที่ด้านตะวันตกติดกับตำบลเสือหึง และตำบลเขาพระบาท อำเภอเชียรใหญ่ พื้นที่ด้านใต้ติดตำบลบ้านรามและตำบลหัวไทร ของอำเภอเดียวกัน ประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน ตำบลบางนกไม่มีพื้นที่ติดทะเล แต่มีการเลี้ยงกุ้งกันในพื้นที่ใกล้แหล่งน้ำบริเวณใกล้ตำบลเกาะเพชร บริเวณหมู่ 1 หมู่ 2 และ หมู่ 4 ลำน้ำสำคัญ คือ คลองหัวไทร-ปากพนัง ในพื้นที่ตอนในไปทางด้านตะวันตกมีการทำนาข้าว สวนปาล์ม น้ำมัน สวนยางพารา และสวนผลไม้

ตำบลบางนกมีเนื้อที่ 14,969 ไร่ ประชากร 1,655 คน หรือ 561 ครัวเรือน ประกอบอาชีพ ทำนา รับจ้างทั่วไป ทำสวน ทำประมงรวมทั้งเลี้ยงกุ้ง รายได้เฉลี่ย 177,790 บาท/ครัวเรือน/ปี หรือ 60,266 บาท/คน/ปี (องค์การบริหารส่วนตำบลบางนก, 2557)

4.1.6 การเป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

1) จำนวนปีและเหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ จากตารางที่ 4-4 สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ส่วนใหญ่คือร้อยละ 86.67 เป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ มาแล้วมากกว่าหนึ่งปี มีเพียงร้อยละ 13.33 ที่เพิ่งเป็นสมาชิกมาได้หนึ่งปี โดยเฉลี่ยเป็นสมาชิกมาแล้ว 4 ปี ที่เป็นสมาชิกมานานที่สุดคือ 8 ปี

เมื่อสอบถามถึงสาเหตุที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ ร้อยละ 70.00 รายงานว่าต้องการรวมกลุ่มเพื่อการต่อรองขายผลผลิต ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ฯ เมื่อเริ่มตั้งสหกรณ์ฯ สมาชิกร้อยละ 53.33 รายงานว่าต้องการให้สหกรณ์ฯ ทำหน้าที่ต่อรองในการซื้อปัจจัยการผลิตให้สมาชิกซื้อได้ในราคาที่ต่ำลง ร้อยละ 46.67 ต้องการให้สหกรณ์ฯ ให้ความรู้เชิงเทคนิคที่ทันสมัย รองลงไปอย่างละร้อยละ 43.33 เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ เพราะต้องการความรู้พื้นฐานและให้สหกรณ์ฯ ทำหน้ารวบรวมผลผลิตและประสานด้านการตลาด อีกร้อยละ 26.67 เข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการให้สมาชิกช่วยกันแก้ปัญหาโรคกุ้ง อีกอย่างละร้อยละ 20.00 ให้เหตุผลของการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ ว่า ต้องการพัฒนาความเป็นผู้นำ และช่วยเหลือชุมชน ซึ่งสองประการหลังมักจะเป็นเหตุผลของสมาชิกที่เป็นผู้นำในการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่ มีสมาชิกร้อยละ 13.33 ที่ให้เหตุผลว่าเข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการรับถ่ายทอดความรู้จากสหกรณ์ฯ สมาชิกร้อยละ 10.00 เช่นกันให้เหตุผลว่าเข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการให้สหกรณ์ฯ ประสานการติดต่อกับหน่วยงานราชการและเอกชน มีเพียงร้อยละ 6.67 ที่รายงานว่าการให้สหกรณ์ฯ ช่วยจดทะเบียน/ทำใบสำคัญ เช่น ใบเคลื่อนย้ายผลผลิตให้

เมื่อให้เลือกเหตุผลที่สำคัญที่สุดเพียงข้อเดียวของการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ ครั้งหนึ่งคือร้อยละ 50.00 ตอบว่าต้องการสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มเกษตรกร ซึ่งเป็นเหตุผลที่มีความสำคัญสำหรับการรวมกลุ่มกันจัดองค์กรชุมชน รองลงไปร้อยละ 23.33 เข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการร่วมโครงการขายกุ้งให้เทสโก้โลตัส ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งภายใต้ชุมชนสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งฯ อย่างไรก็ตามสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ได้ขอลาออกจากการเป็นสมาชิกชุมชนสหกรณ์ฯ ซึ่งทำให้สมาชิกชุมชนฯ ไม่ครบองค์ต้องยกเลิกชุมชนฯ ไป เหลือไว้เพียงความร่วมมือในลักษณะเครือข่าย ผู้บริหารสหกรณ์ฯ ส่วนหนึ่งให้ข้อมูลว่าการที่ต้องส่งกุ้งเข้าไปที่ชุมชนฯ ที่ปทุมธานี ทำให้มีปัญหาการขนส่ง จึงเลิกส่งไม่ส่งกุ้งไปในที่สุด ร้อยละ 16.67 เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ เพราะต้องการขอรับความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต และอีกร้อยละ 10.00 เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ เพราะต้องการแลกเปลี่ยนข่าวสารการเลี้ยงและการขายกุ้ง

ตารางที่ 4-4 จำนวนปีและเหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

จำนวนปีที่เข้าเป็นสมาชิก	จำนวน(ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก			
หนึ่งปี	4	13.33			
มากกว่าหนึ่งปี	26	86.67			
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	
		มาตรฐาน			
จำนวนปีเฉลี่ย	4	3	8	1	
เหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ	จำนวน(ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก			
ความรู้พื้นฐาน	13	43.33			
ความรู้เชิงลึกเทคนิคที่ทันสมัย	14	46.67			
แก้ปัญหาโรคกุ้ง	8	26.67			
การต่อรองซื้อปัจจัยการผลิต	16	53.33			
สินเชื่อซื้อปัจจัยการผลิต	11	36.67			
ช่วยจดทะเบียน/ทำใบสำคัญ	2	6.67			
การต่อรองขายผลผลิต	21	70.00			
สหกรณ์รวบรวมและประสานการตลาด	13	43.33			
ถ่ายทอดความรู้จากสหกรณ์ฯ	4	13.33			
พัฒนาการเป็นผู้นำ	6	20.00			
ประสานเครือข่ายราชการและเอกชน	3	10.00			
ช่วยเหลือชุมชน	6	20.00			
เหตุผลที่สำคัญที่สุด					
ร่วมโครงการขายทะเลสโกโลดัส	7	23.33			
ขอรับความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต	5	16.67			
ข่าวสาร	3	10.00			
สร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร	15	50.00			

2) กิจกรรมที่สมาชิกทำร่วมกับสหกรณ์ฯ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-5 โดยเฉลี่ยสมาชิกถือหุ้นสหกรณ์ฯ รายละเอียด 2,532 บาท ร้อยละ 50.00 เคยเป็นกรรมการดำเนินการฯ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มีการผลัดเปลี่ยนกันเป็นกรรมการดำเนินการฯ เมื่อครบตามวาระ สมาชิกมีโอกาสผลัดเปลี่ยนเข้ามาทำงานให้สหกรณ์ฯ ซึ่งเป็นข้อหนึ่งที่ทำให้มีความร่วมมือกันใกล้ชิด

ตารางที่ 4-5 การร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ฯของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

	บาท/							
รายการกิจกรรม	ราย							
มูลค่าหุ้นสหกรณ์เฉลี่ย	2,532							
(บาท/ราย)								
	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก						
เคยเป็นกรรมการสหกรณ์	15	50.00						
	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก	ปริมาณที่ซื้อ (ร้อยละของที่ใช้)	เงิน ซื้อ (ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก	ระยะเวลา เฉลี่ย (เดือน)	เงินสด (ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก
การซื้อปัจจัยการผลิต	24	80.00	55.22					
ซื้อพันธุ์กุ้ง	8	26.67	100.00	0	0.00	0	8	26.67
ซื้ออาหารสำเร็จรูป	14	46.67	91.67	11	36.67	2	7	23.33
ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์	17	56.67	100.00	3	10.00	2	14	46.67
ซื้ออาหารเสริม	2	6.67	100.00	0	0.00	0	2	6.67
	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก	ปริมาณที่ขาย (ร้อยละของ ผลผลิต)					
ขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ฯ	7	23.33	76.67					
	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก	วงเงินกู้เฉลี่ย (บาท/ราย)					
กู้เงินสหกรณ์ฯ	5	16.67	120,000					
ยังมีหนี้ค้างชำระ	6	20.00	180,000					
	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก	เงินปันผลเฉลี่ย (บาท/ราย)					
ได้เงินปันผลในปี	28	93.33	235					
	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก	จำนวนครั้งเฉลี่ย (ครั้ง/ปี)					
การเข้าประชุมสหกรณ์								
เข้าประชุม	28	93.33						
เฉพาะประชุมประจำปี	6	21.43						
ตามที่สหกรณ์ฯแจ้ง	22	71.90	6					
ไม่เข้า	2	6.67						
เพิ่งเริ่มเข้า	2	6.67						

ในการซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ โดยเฉลี่ยปริมาณที่ซื้อคิดเป็นร้อยละ 55.22 ของปริมาณที่ใช้ สหกรณ์ถือเป็นหน้าที่ที่จะจัดหาปัจจัยการผลิตมาขายให้สมาชิกในราคาที่เป็นธรรม ต่ำกว่าราคาซื้อขายกับเอกชน ข้อนี้ผู้บริหารสหกรณ์ ให้ข้อมูลว่าเป็นปัญหาวางกับผู้ขายปัจจัยการผลิตบางราย แต่สมาชิกสหกรณ์ มีความร่วมมือกันใกล้ชิด และให้ความสำคัญในการทำธุรกิจกับสหกรณ์ เมื่อแยกพิจารณารายชนิดของปัจจัยการผลิต สมาชิกร้อยละ 26.67 ซื้อพันธุ์กึ่งจากสหกรณ์ และซื้อตามปริมาณที่ต้องใช้ทั้งหมด ซื้อจากสหกรณ์ เท่านั้น ไม่ได้ซื้อจากผู้ขายรายอื่น และซื้อโดยจ่ายเงินสด เกือบครึ่งคือร้อยละ 46.67 ซื้ออาหารกึ่งจากสหกรณ์ แต่ปริมาณที่ซื้อโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 91.67 ของปริมาณที่ใช้ ยังมีที่ซื้อจากผู้ขายรายอื่นด้วยไม่มากนัก ในการซื้ออาหารกึ่งสมาชิกส่วนใหญ่คือร้อยละ 36.67 ซื้อโดยใช้เงินเชื่อ ที่จ่ายเงินสดมีร้อยละ 23.33 ดังนั้นมีสมาชิกบางรายที่ซื้ออาหารกึ่งจากสหกรณ์ ที่มีการจ่ายเงินทั้งใช้เงินเชื่อและจ่ายเงินสด ที่สมาชิกมักจะซื้อจากสหกรณ์ คือเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ กว่าครึ่งคือร้อยละ 56.67 ของสมาชิกซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์จากสหกรณ์ และซื้อตามปริมาณที่ใช้ทั้งหมด ไม่ได้ซื้อจากผู้ขายรายอื่น และมักจะซื้อโดยเงินสด (ร้อยละ 46.67) ที่ใช้เงินเชื่อมีเพียงร้อยละ 10.00 ยังมีสมาชิกอีกร้อยละ 6.67 ที่ซื้ออาหารเสริม/วิตามินสำหรับกึ่งจากสหกรณ์ โดยซื้อตามปริมาณที่ใช้ทั้งหมดและจ่ายเงินสด ในการซื้อโดยใช้เงินเชื่อจะจ่ายเงินในสองเดือน ซึ่งก็คือเมื่อจับกึ่งขายผลผลิตได้

ในการขายผลผลิต สมาชิกร้อยละ 23.33 ขายกึ่งผ่านสหกรณ์ แต่ไม่ได้ขายทั้งหมดของผลผลิตที่ได้ผ่านสหกรณ์ โดยเฉลี่ยผลผลิตที่ขายผ่านสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 76.67 ของที่มีอยู่ สหกรณ์ ยังความสามารถในระดับที่จำกัดในการขายผลผลิตของสมาชิก ปัจจุบันได้รับความสนับสนุนรณชนสงจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ รับผลผลิตจากสมาชิมาส่งขายได้เป็นบางส่วน

สำหรับเงินกู้ยืมจากสหกรณ์ มีสมาชิกร้อยละ 16.67 ที่รายงานว่าจะกู้เงินจากสหกรณ์ โดยมีวงเงินกู้เฉลี่ยรายละ 120,000 บาท อย่างไรก็ตามสำหรับหนี้ที่ค้างชำระมีสมาชิกร้อยละ 20.00 ที่รายงานว่าจะค้างชำระ โดยเฉลี่ยค้างชำระ 180,000 บาท/ราย สมาชิกยังมีปัญหาการชำระหนี้ให้แก่สหกรณ์ โดยเฉพาะในช่วงที่มีปัญหาภัยแล้งไม่รอดด้วยอาการกึ่งตายในระยะต้นและโรคตัวแดง สหกรณ์ เองก็ตระหนักในปัญหานี้และขีดจำกัดของสหกรณ์ แนวทางที่คิดไว้คือจะลดการให้กู้

ในปี 2556 สมาชิกสหกรณ์ ได้เงินปันผลเฉลี่ย 235 บาท/ราย มีร้อยละ 6.67 ที่ยังไม่ได้เงินปันผลเนื่องจากเพิ่งเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์

สมาชิกสหกรณ์ เกือบทั้งหมดคือร้อยละ 93.33 เข้าประชุมสมาชิกสหกรณ์ ในจำนวนนี้ที่เข้าประชุมเฉพาะประชุมใหญ่สามัญประจำปีมีอยู่ร้อยละ 21.43 และร้อยละ 71.90 เข้าประชุมทุกครั้งที่สหกรณ์ แฉ่งมา ทั้งประชุมสามัญประจำปีและประชุมอื่นๆ โดยเฉลี่ยเข้าประชุม 6 ครั้งต่อปี ที่ไม่เข้าประชุมอีกร้อยละ 6.67 ให้เหตุผลว่าเพิ่งเข้าเป็นสมาชิกไม่ว่าง เกือบทั้งหมดของสมาชิกให้ความร่วมมือเข้าประชุม

นับได้ว่าสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกึ่งกลุ่มน้ำปากพอง จำกัด มีการร่วมมือกันใกล้ชิด

3) ความคาดหวังของสมาชิก ตารางที่ 4-6 แสดงความคาดหวังของสมาชิกที่มีต่อผู้นำสหกรณ์ ต่อเงินทุนที่สหกรณ์ อาจให้กู้ยืม ต่อบริการปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ ต่อความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกึ่ง และ ต่อกิจกรรมการตลาดที่สหกรณ์ จะทำ

ในด้านผู้นำ ที่สมาชิกคาดหวังมากที่สุดคือ ความซื่อสัตย์ (4.80) ตามมาด้วยความเป็นธรรม (4.73) และการเสียสละเพื่อสหกรณ์ เท่าๆ กับการให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกึ่ง (4.47) รองลงไปก็คาดหวังมากได้แก่ การให้

ความรู้เกี่ยวกับอาชีพอื่นๆ เพื่อเพิ่มรายได้ (4.07) และคาดหวังว่าผู้นำจะต้องเป็นประธานคณะกรรมการดำเนินการฯ ในระดับมากแต่ยังต่ำกว่าข้ออื่นๆ (3.50)

ตารางที่ 4-6 ลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ ที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด คาดหวัง

รายการ	ค่า				ระดับที่คาดหวัง
	คะแนนเฉลี่ย	เบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	
ที่คาดหวังเกี่ยวกับผู้นำ					
เสียสละเพื่อสหกรณ์ฯ	4.47	0.57	5	3	มากที่สุด
เป็นประธานคณะกรรมการสหกรณ์ฯ	3.50	0.97	5	1	มาก
ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยง	4.47	0.82	5	1	มากที่สุด
ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพอื่นๆ เพื่อเพิ่มรายได้	4.07	0.87	5	2	มาก
มีความซื่อสัตย์	4.80	0.41	5	4	มากที่สุด
มีความเป็นธรรม	4.73	0.52	5	3	มากที่สุด
ที่คาดหวังเกี่ยวกับเงินทุนกู้ยืมจากสหกรณ์ฯ					
สหกรณ์ฯ ให้อัตราดอกเบี้ยต่ำ	4.33	0.88	5	2	มากที่สุด
ให้กู้ยืมในลักษณะร่วมทุนกับสหกรณ์ฯ	4.20	0.85	5	2	มาก
สหกรณ์ฯ ให้กู้ยืมโดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน	2.80	1.52	5	1	ปานกลาง
ที่คาดหวังเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต					
สหกรณ์ฯ ให้ซื้อปัจจัยการผลิตโดยใช้เงินเชื่อ	4.03	0.93	5	2	มาก
สหกรณ์ฯ ขายปัจจัยการผลิตในราคาต่ำกว่าท้องตลาด	4.43	0.86	5	2	มากที่สุด
สหกรณ์ฯ จัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ	4.57	0.77	5	2	มากที่สุด
ที่คาดหวังเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง					
สหกรณ์ฯ ให้ความรู้เทคนิคการเพาะเลี้ยง	4.20	1.13	5	1	มาก
สมาชิกร่วมกันแก้ปัญหาเมื่อเกิดวิกฤต	4.27	0.98	5	2	มากที่สุด
ที่คาดหวังเกี่ยวกับการตลาดกุ้ง					
สหกรณ์ฯ ช่วยหาตลาดขายผลผลิตให้	4.50	0.86	5	2	มากที่สุด
สหกรณ์ฯ มีมาตรการรองรับการเปลี่ยนแปลงราคาขาย	4.10	1.30	5	1	มาก

ในส่วนของเงินทุนที่สหกรณ์ฯ อาจให้กู้ยืม ประเด็นนี้ที่สมาชิกคาดหวังมากที่สุดคือ สหกรณ์ฯ จะสามารถให้กู้ยืมได้อัตราดอกเบี้ยต่ำ (4.33) ในระดับรองลงไป คือที่คาดหวังมาก คือคาดหวังว่าสหกรณ์ฯ จะสามารถให้กู้ยืมในลักษณะร่วมทุนกับสหกรณ์ฯ (4.20) และคาดหวังในระดับปานกลางว่าสหกรณ์ฯ จะสามารถให้กู้ยืมโดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน (2.80) สมาชิกยังต้องการกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ฯ

ในส่วนของปัจจัยการผลิต สมาชิกคาดหวังมากที่สุดว่าสหกรณ์ฯ จะสามารถหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพมาให้ได้ (4.57) และสามารถขายให้ได้ในราคาต่ำกว่าท้องตลาด (4.43) และที่คาดหวังมากคือการที่จะซื้อปัจจัยการผลิต

จากสหกรณ์โดยใช้เงินเชื่อ (4.03) ในประเด็นปัจจัยการผลิตนี้สหกรณ์ มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก

ในด้านการเพาะเลี้ยงกุ้ง สมาชิกคาดหวังมากที่สุดว่าสหกรณ์ จะช่วยให้สมาชิกร่วมมือกันแก้ปัญหาเมื่อเกิดวิกฤต (4.27) และคาดหวังในระดับมาก ว่าสหกรณ์ จะสามารถให้ความรู้ด้านเทคนิคการเพาะเลี้ยง (4.23) ซึ่งสหกรณ์ มีแนวทางดำเนินงานสอดคล้องกับที่สมาชิกคาดหวัง

ส่วนในประเด็นการตลาด สมาชิกคาดหวังมากที่สุดว่าสหกรณ์ จะช่วยหาตลาดขายกุ้งให้ (4.50) และคาดหวังในระดับมาก ว่าสหกรณ์ จะมีมาตรการรองรับการเปลี่ยนแปลงราคาขาย (4.10) ในการดำเนินงานปัจจุบันสหกรณ์ ยังไม่สามารถดำเนินการด้านนี้ได้เต็มที่

4) ความเห็นของสมาชิกที่มีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ ตารางที่ 4-7 แสดงความเห็นของสมาชิกที่มีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ตามลักษณะที่ทำอยู่ คะแนนที่ให้อยู่ในระดับมากที่สุดและมาก ประเด็นที่สมาชิกเห็นว่าสหกรณ์ มีการดำเนินงานในระดับที่มากที่สุด ตามลำดับได้แก่ มีการบริหารงานที่โปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม และแจ้งข่าวสารให้สมาชิกทราบอยู่เสมอ (4.40) ตามมาด้วยการแจ้งผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบสม่ำเสมอ (4.33) และมีการจัดประชุมสมาชิกอย่างสม่ำเสมอเพียงพอ (4.27) นอกจากนี้ สมาชิกให้คะแนนในระดับต่ำมาก ตามลำดับ ได้แก่ การมุ่งพัฒนาเพิ่มรายได้ยกระดับความเป็นอยู่ให้แก่สมาชิก (4.17) การให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง (4.10) สมาชิกที่มีปัญหาการเพาะเลี้ยงสามารถขอรับความช่วยเหลือจากสหกรณ์ ได้ (4.03) สหกรณ์ สนับสนุนการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพสมาชิก (4.00) สหกรณ์ ให้ความรู้เกี่ยวกับช่องทางการขายผลผลิต (3.97) สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงานของสหกรณ์ (3.93) และสหกรณ์ ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและสังคมในพื้นที่ (3.87)

สมาชิกพอใจแนวทางการดำเนินงานของสหกรณ์ และมีความร่วมมือกันตามสมควร

ตารางที่ 4-7 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่า			ระดับการดำเนินงาน
		เบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	
แจ้งผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบสม่ำเสมอ	4.33	0.88	5	2	มากที่สุด
มุ่งพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้ยกระดับความเป็นอยู่สมาชิก	4.17	0.87	5	2	มาก
บริหารงานโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม	4.40	0.77	5	3	มากที่สุด
แจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้สมาชิกทราบอยู่เสมอ	4.40	0.81	5	2	มากที่สุด
สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงานของสหกรณ์	3.93	1.20	5	1	มาก
สมาชิกที่มีปัญหาการเพาะเลี้ยงสามารถขอรับความช่วยเหลือได้	4.03	1.00	5	2	มาก
จัดประชุมสมาชิกอย่างสม่ำเสมอเพียงพอ	4.27	0.94	5	2	มากที่สุด
ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง	4.10	0.92	5	2	มาก
ให้ความรู้เกี่ยวกับช่องทางการขายผลผลิต	3.97	1.10	5	1	มาก
สนับสนุนการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพสมาชิก	4.00	0.98	5	1	มาก
ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและสังคมในพื้นที่	3.87	1.01	5	1	มาก

5) ความเห็นของสมาชิกที่มีต่อความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ตารางที่ 4-8 แสดงความเห็นของสมาชิกที่มีต่อความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ พบว่าสมาชิกเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถในการระดับมากที่สุดและมากเช่นกัน ที่เห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถมากที่สุด ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สามารถช่วยให้สมาชิกสามารถซื้อปัจจัยการผลิตในราคาที่เป็นธรรมลดต้นทุนได้ (4.63) ช่วยจัดหาปัจจัยการผลิตให้บริการแก่สมาชิกที่ต้องการ (4.40) เท่าๆกับสามารถช่วยให้สมาชิกมีรายได้ดีขึ้น ตามมาด้วยความสามารถในการช่วยติดต่อหน่วยราชการเพื่อพัฒนาการเพาะเลี้ยงกุ้ง (4.37) และความสามารถในการช่วยให้สมาชิกขายกุ้งได้ในราคาที่ดีขึ้น (4.27) ที่เห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถในการระดับมาก ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งที่ยั่งยืน (4.13) สามารถช่วยให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้มีคุณภาพดีขึ้น (3.97) เท่าๆกับความสามารถในการร่วมมือจัดตั้งเครือข่ายสหกรณ์ ตามมาด้วยความสามารถในการรวบรวมผลผลิตกุ้งจากสมาชิกไปขาย (3.63) และประเด็นสุดท้ายคือความสามารถในการจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการเพาะเลี้ยงกุ้ง (3.40)

ตารางที่ 4-8 ความเห็นของตัวอย่างสมาชิกเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับความสามารถ
รวบรวมผลผลิตกุ้งจากสมาชิกไปขายได้มากขึ้น	3.63	1.03	5	1	มาก
ช่วยให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้คุณภาพดีขึ้น	3.97	0.96	5	2	มาก
ช่วยให้สมาชิกขายกุ้งได้ราคาดีขึ้น	4.27	0.87	5	2	มากที่สุด
ช่วยให้สมาชิกซื้อปัจจัยการผลิตในราคาที่เป็นธรรม	4.63	0.61	5	3	มากที่สุด
ช่วยจัดหาปัจจัยการผลิตให้บริการแก่สมาชิกที่ต้องการ	4.40	0.77	5	3	มากที่สุด
ช่วยให้สมาชิกมีรายได้ดีขึ้น	4.40	0.67	5	3	มากที่สุด
ช่วยติดต่อหน่วยราชการเพื่อพัฒนาการเพาะเลี้ยงกุ้ง	4.37	1.00	5	1	มากที่สุด
ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้งที่ยั่งยืน	4.13	1.17	5	1	มาก
ช่วยจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการเพาะเลี้ยงกุ้ง	3.40	1.25	5	1	มาก
ให้ความร่วมมือจัดตั้งเครือข่ายสหกรณ์ฯ	3.97	1.00	5	1	มาก

6) ความเห็นของสมาชิกต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ตารางที่ 4-9 แสดงความเห็นของสมาชิกต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ โดยให้คะแนนของผลงานที่สหกรณ์ฯ ทำไป พบว่าสมาชิกเห็นว่าผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ มีผลอยู่ในระดับมากที่สุด มาก และ ปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ที่มีผลงานดำเนินการมากที่สุด ได้แก่ มีผลการดำเนินงานที่รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก (4.33) และ มีผลให้สหกรณ์ฯ เป็นผู้นำในการเลี้ยงกุ้ง (4.30) ที่สมาชิกเห็นว่ามีผลมาก คือมีผลให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้ดีขึ้น (4.20) เท่าๆกับที่มีผลให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่วนที่มีผลปานกลาง ได้แก่ การแก้ปัญหาหนี้สินให้แก่สมาชิก (3.40)

ตารางที่ 4-9 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับผลงาน
เป็นผู้นำในการเพาะเลี้ยงและแปรรูปสัตว์น้ำ	4.30	0.65	5	3	มากที่สุด
สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้ดีขึ้น	4.20	0.71	5	3	มาก
สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	4.20	0.76	5	3	มาก
แก้ปัญหาหนี้สินให้แก่สมาชิกได้อย่างเป็นผล	3.40	1.00	5	1	ปานกลาง
มีการดำเนินงานที่รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	4.33	0.66	5	3	มากที่สุด

7) **ความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับสหกรณ์ฯ** ทั้งนี้ในการสอบถาม ได้ให้สมาชิกประเมินระดับความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับสหกรณ์ฯ ด้วย ดังแสดงผลในตารางที่ 4-10 สมาชิกประเมินตนเองว่าสามารถมากที่สุด การทำงานร่วมกับผู้อื่น (4.70) และการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกด้วยกัน (4.57) นอกนั้นประเมินตนเองว่ามีความสามารถในระดับมาก ได้แก่ การติดตามผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ (4.20) การตัดสินใจหรือเสนอทางเลือกแนวทางการทำงานของสหกรณ์ฯ (4.07) การสรุปและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น (4.03) การแสดงออกในที่ประชุมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (4.00)

สังเกตได้ว่าสมาชิกสามารถเข้าร่วมทำงานมีบทบาทในสหกรณ์ฯ แห่งนี้

ตารางที่ 4-10 การประเมินความสามารถของตนเองในการร่วมทำงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับความสามาร
การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกท่านอื่นๆ	4.57	0.57	5	3	มากที่สุด
การสรุปและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น	4.03	0.72	5	3	มาก
การแสดงออกในที่ประชุมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.00	0.95	5	2	มาก
การตัดสินใจเสนอ/เลือกแนวทางการทำงานของสหกรณ์ฯ	4.07	0.91	5	2	มาก
การทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.70	0.47	5	4	มากที่สุด
การติดตามผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ	4.20	0.71	5	3	มาก

8) **ความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ** เมื่อให้ประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ ซึ่งมีทั้งคณะกรรมการดำเนินการฯ และผู้จัดการสหกรณ์ฯ ผลปรากฏดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-11 สมาชิกประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ ไว้ในระดับที่มีความสามารถมากที่สุดเกือบทุกข้อยกเว้นความรู้ในการเลี้ยงกุ้งและความสามารถในการพัฒนาการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของสมาชิก ที่ประเมินไว้ในระดับมาก (4.20) ส่วนที่สมาชิกประเมินไว้ในระดับมากที่สุด ตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ การมีมนุษยสัมพันธ์สามารถติดต่อบุคคลทั้งในชุมชน/ภาครัฐ/เอกชนเพื่อประโยชน์ของสหกรณ์ฯ (4.83) การเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยรวม (4.80) การเสียสละเพื่อส่วนรวม (4.73) การสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้อื่น (4.70) ความมุ่งมั่นในการทำหน้าที่ (4.67) ความซื่อตรงในการทำหน้าที่

(4.63) การยึดถืออุดมการณ์ของสหกรณ์ (4.60) เวลาที่มีให้แก่งานของสหกรณ์ (4.57) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (4.43) มีความเชื่อมั่นในตนเอง (4.40) และมีความรู้ในการตลาดกึ่ง (4.23)

สมาชิกพอใจในความสามารถของผู้นำสหกรณ์

ตารางที่ 4-11 การประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์โดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

รายการ	ค่า				ระดับความสามารถ
	คะแนนเฉลี่ย	เบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	
ความมุ่งมั่นในการทำหน้าที่	4.67	0.48	5	4	มากที่สุด
ความซื่อตรงในการทำหน้าที่	4.63	0.49	5	4	มากที่สุด
ความเชื่อมั่นในตนเอง	4.40	0.56	5	3	มากที่สุด
การยึดถืออุดมการณ์ของสหกรณ์	4.60	0.62	5	3	มากที่สุด
ความรู้ในการเพาะเลี้ยงกุ้ง	4.20	0.76	5	3	มาก
ความรู้ในการขาย/การตลาดกึ่ง	4.23	0.82	5	2	มากที่สุด
พัฒนาการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของสมาชิก	4.20	0.66	5	3	มาก
การสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้อื่น	4.70	0.53	5	3	มากที่สุด
ความเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยรวม	4.80	0.41	5	4	มากที่สุด
ความเสียสละเพื่อส่วนรวม	4.73	0.45	5	4	มากที่สุด
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.43	0.63	5	3	มากที่สุด
ความพร้อมด้านเวลาที่มีให้แก่งานของสหกรณ์	4.57	0.50	5	4	มากที่สุด
การมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถติดต่อบุคคลในชุมชน/ภาครัฐ	4.83	0.38	5	4	มากที่สุด

4.2 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน

4.2.1 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของสมาชิกสหกรณ์ลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

1) **รูปแบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ** ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-12 สมาชิกสหกรณ์ ร้อยละ 83.33 เลี้ยงกุ้งขาว แต่เพียงชนิดเดียว และมีที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำโดยแยกบ่อที่เลี้ยงแต่ละชนิดอยู่ร้อยละ 10.00 อีกร้อยละ 3.33 เลี้ยงกุ้งกุลาดำชนิดเดียว และอีกร้อยละ 3.33 เช่นกันเลี้ยงทั้งกุ้งขาวและปลานิลโดยแยกบ่อกัน สมาชิกที่หันมาเลี้ยงกุ้งกุลาดำให้เหตุผลว่าระยะนี้การเลี้ยงกุ้งขาวพบปัญหาโรคกุ้งและกุ้งตายในระยะต้นจึงหันมาเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ทั้งยังมีผู้ค้าจากใต้หวันที่เข้ามาติดต่อขอซื้อกุ้งกุลาดำ โดยให้ส่งออกไปทางสนามบินภูเก็ต สำหรับการเลี้ยงกุ้งขาวร่วมกับปลานิลในพื้นที่อื่นๆ มีผู้เลี้ยงกุ้งที่เริ่มลองใช้ระบบนี้อยู่บ้าง โดยเชื่อว่าการเลี้ยงปลานิลร่วมด้วยจะช่วยลดอาการกุ้งตายในระยะต้นลง แต่ในพื้นที่ที่ลงสัมภาษณ์เก็บข้อมูลกรอบแบบสอบถามที่ปากพนังในครั้งนี้ไม่พบสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกัน ซึ่งสมาชิกให้ข้อมูลว่ายังไม่แน่ใจว่าจะเลี้ยงปลานิลได้หรือไม่เนื่องจากน้ำมีความเค็มสูง ในการสำรวจขั้นต้นพบสมาชิกที่มีฟาร์มอยู่ใกล้พื้นที่น้ำจืด ความเค็มของน้ำในบ่อต่ำ ที่หันมาเลี้ยงกุ้งขาวร่วมกับปลานิลในบ่อเดียวกันเพียงรายเดียว

ตารางที่ 4-12 รูปแบบการเลี้ยงกุ้งของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

ระบบการเลี้ยง	จำนวน(ราย)	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก
กุ้งขาวอย่างเดียว	25	83.33
กุ้งกุลาดำอย่างเดียว	1	3.33
กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ	3	10.00
กุ้งขาวและปลานิลแยกบ่อ	1	3.33
รวม	30	100.00

จากตารางที่ 4-13 สมาชิกส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.00) รายงานว่ามีปัญหากุ้งตายในระยะต้น โอกาสที่จะปลอดจากอาการกุ้งตายในระยะต้น เลี้ยงกุ้งได้ผล มีตั้งแต่ร้อยละ 10 ไปจนถึงร้อยละ 50 โดยเฉลี่ยโอกาสที่จะปลอดจากอาการกุ้งตายในระยะต้นเป็นร้อยละ 37 การแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้นที่ทำกันมากที่สุด คือ ปรับลดการให้อาหารกุ้ง ร้อยละ 46.67 ของสมาชิกใช้วิธีนี้ ตามมาด้วยการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดเพื่อให้แก้ไขได้ทันร้อยละ 40.00 สมาชิกร้อยละ 23.33 รายงานว่าจะจับกุ้งทันทีที่มีอาการแม้ว่ากุ้งจะยังไม่โตไม่ได้ขนาดที่ตลาดต้องการ ไม่เสี่ยงเลี้ยงต่อไป ซึ่งช่วยให้รายได้คืนมาส่วนหนึ่ง ร้อยละ 20.00 ปลอยลูกกุ้งบางลง ร้อยละ 10.00 ใช้เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ในการป้องกันรักษาอาการที่เกิดขึ้น ปลอยน้ำในบ่อออกและฆ่าเชื้อก่อนลงกุ้งครั้งต่อไป มีอยู่ร้อยละ 3.33 ที่รายงานว่าหันไปซื้อลูกกุ้งจากผู้ขายรายอื่นที่คิดว่าจะมีลูกกุ้งที่แข็งแรง อย่างไรก็ตามยังไม่มีวิธีแก้ปัญหาคัดเจนนสำหรับอาการกุ้งตายในระยะต้น ในช่วงที่ลงเก็บข้อมูลในพื้นที่ สมาชิกมีความเสี่ยงต่อความสูญเสียสูง ในจำนวนนี้สมาชิกส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 63.33 พยายามแก้ปัญหาโดยใช้มากกว่าหนึ่งวิธีการ

ตารางที่ 4-13 ปัญหาโรคกุ้งตายในระยะต้นและการแก้ปัญหาโดยสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

รายการ	จำนวน(ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก		
จำนวนสมาชิกที่มีปัญหา	24	80.00		
การแก้ปัญหา				
ปล่อยกุ้งบางลง	6	20.00		
ปรับลดการให้อาหารกุ้ง	14	46.67		
ป้องกัน/รักษาโรค	3	10.00		
เฝ้าระวังใกล้ชิด	12	40.00		
จับกุ้งทันทีที่มีอาการ	7	23.33		
หันไปซื้อลูกกุ้งจากผู้ค้ารายอื่น	1	3.33		
		(ร้อยละของโอกาสรอด)		
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
โอกาสปลอดจากกุ้งตายในระยะต้น	37	12	50	10

2) **เนื้อที่การเลี้ยงสัตว์น้ำ** สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มักจะเป็นเกษตรกรรายเล็ก เนื้อที่ที่ถือครองโดยเฉลี่ย 15 ไร่/ราย มีความแตกต่างกันในขนาดเนื้อที่ฟาร์มค่อนข้างสูง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่าค่าเฉลี่ยคือเป็น 20 ไร่/ราย รายที่มีเนื้อที่เลี้ยงกุ้งสูงที่สุดมีเนื้อที่ถึง 109 ไร่ เป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวแต่เพียงอย่างเดียว ที่มีเนื้อที่ต่ำสุดคือ 2 ไร่/ราย เป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวเช่นกัน เฉพาะสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียว มีเนื้อที่เลี้ยงกุ้งโดยเฉลี่ย 16 ไร่/ราย สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำอย่างเดียวมีเนื้อที่เลี้ยง 10 ไร่ สมาชิกที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำโดยแยกบ่อกันมีเนื้อที่เลี้ยงกุ้งเฉลี่ย 16 ไร่/ราย รายที่มีเนื้อที่มากที่สุดเป็น 28 ไร่ และที่น้อยที่สุดเป็น 6 ไร่ ส่วนสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลแยกบ่อกันมีเนื้อที่เลี้ยง 16 ไร่ (ตารางที่ 4-14)

ตารางที่ 4-14 เนื้อที่การเลี้ยงกุ้งเฉลี่ยต่อรายของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

รูปแบบ	เนื้อที่เลี้ยงบ่อดินเฉลี่ย(ไร่/ราย)			
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
รวมเฉลี่ย	15	20	109	2
กุ้งขาวอย่างเดียว	16	21	109	2
กุ้งกุลาดำอย่างเดียว	10	-	-	-
กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ	16	11	28	6
กุ้งขาวและปลานิลแยกบ่อ	16	-	-	-

สมาชิกส่วนใหญ่คือร้อยละ 83.33 มีที่ดินเป็นของตนเอง ที่ใช้ที่เช่ามีร้อยละ 16.67 และที่เช่าทำเปล่าอีกร้อยละ 6.67 ในจำนวนนี้มีสมาชิกร้อยละ 6.67 ที่ถือครองที่ดินมากกว่าหนึ่งรูปแบบ สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำอย่างเดียวและสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลแยกบ่อเป็นเจ้าของที่ดินที่ใช้เลี้ยงและมีเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนดที่ดิน สมาชิกที่เลี้ยงทั้งกุ้งกุลาดำและกุ้งขาวโดยแยกบ่อใช้ทั้งที่ดินของตนเองและมีที่เช่าด้วย สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวโดยใช้ที่ดินที่ตนเป็นเจ้าของมีร้อยละ 66.67 และที่เช่าอีกร้อยละ 13.33 บางรายมีทั้งที่ของตนเองและที่เช่า กับยังมีที่เช่าทำเปล่าโดยใช้ที่ของผู้อื่น เช่น ญาติพี่น้องอยู่ร้อยละ 6.67 (ตารางที่ 4-15)

สมาชิกที่เป็นเจ้าของที่ส่วนมาก คือ ร้อยละ 70.00 มีโฉนดเป็นเอกสารสิทธิ์ และมีที่มีเอกสารสิทธิ์เป็นหนังสือรับรองการเช่าใช้ประโยชน์ที่ดินอยู่ร้อยละ 23.33 เป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาว ร้อยละ 16.67 สมาชิกร้อยละ 10.00 ใช้ใบชำระภาษีบำรุงท้องที่เป็นเอกสารแสดงการครอบครองเป็นสมาชิกที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ สมาชิกบางรายมีเอกสารสิทธิ์มากกว่าหนึ่งแบบ และอีกร้อยละ 3.33 ไม่มีเอกสารสิทธิ์เป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาว

ราคาที่ดินโดยเฉลี่ย 109,583 บาท/ไร่ โดยมีราคาสูงที่สุด 150,000 บาท/ไร่เป็นที่ดินของสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำ รองลงไป คือ ที่ดินของสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียว ราคาเฉลี่ย 115,714 บาท/ไร่ ที่ดินของสมาชิกที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำโดยแยกบ่อมีราคาเฉลี่ย 75,000 บาท/ไร่ ที่ดินของสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลโดยแยกบ่อมีราคาต่ำที่สุด คือ 50,000 บาท/ไร่ ต่างกันตามที่ตั้ง

สำหรับที่เช่า ค่าเช่าโดยเฉลี่ยเป็น 1,228 บาท/ไร่/ปี สมาชิกที่เช่าที่เลี้ยงกุ้งขาวเสียค่าเช่าไร่ละ 1,399 บาท/ปี สมาชิกที่เช่าที่เลี้ยงกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อกันเสียค่าเช่าต่ำกว่าคือเป็น 1,000 บาท/ไร่/ปี

ตารางที่ 4-15 การถือครองที่ดินและราคาที่ดินเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

รายการ	รวม	กุ้งขาว อย่างเดียว	กุ้งกุลาดำอย่าง เดียว	กุ้งขาวและกุ้ง กุลาดำแยกบ่อ	กุ้งขาวและปลา หิลแยกบ่อ
ที่ดินของตนเอง					
จำนวน (ราย)	25	20	1	3	1
ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	83.33	66.67	3.33	10.00	3.33
เอกสารถือครอง (ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก)					
ไม่มี	3.33	3.33	-	-	-
ภ.บ.ท.	10.00	-	-	10.00	-
น.ส.3/น.ส.3ก	23.33	16.67	-	-	-
โฉนด	70.00	60.00	3.33	3.33	3.33
ราคาที่ดินเฉลี่ย (บาท/ไร่)	109,583	115,714	150,000	75,000	50,000
ที่เช่า					
จำนวน (ราย)	5	4	-	1	-
ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	16.67	13.33	-	3.33	-
ค่าเช่าที่ดินเฉลี่ย (บาท/ไร่)	1,228	1,399	-	1,000	-
เช่าทำเปล่า					
จำนวน (ราย)	2	2	-	-	-
ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	6.67	6.67	-	-	-

3) อัตราการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ในการปล่อยพันธุ์กุ้ง สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวปล่อยพันธุ์กุ้งโดยเฉลี่ย 125,710 ตัว/ไร่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 45,897 ตัว/ไร่ โดยที่ปล่อยหนาแน่นมากที่สุด 250,000 ตัว/ไร่ น้อยที่สุด 75,000 ตัว/ไร่ รายที่ปล่อยพันธุ์กุ้งบางเป็นสมาชิกที่พบปัญหากุ้งตายในระยะต้นจึงลดการปล่อยพันธุ์กุ้งให้บางลง สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำอย่างเดียวปล่อยพันธุ์กุ้ง 50,000 ตัว/ไร่ ส่วนที่เลี้ยงกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อกันปล่อยพันธุ์กุ้งขาวเฉลี่ย 123,810 ตัว/ไร่และปล่อยลูกกุ้งกุลาดำบางคือเฉลี่ยเพียง 46,667 ตัว/ไร่ สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อกันปล่อยลูกกุ้งขาว 80,000 ตัว/ไร่ ปล่อยลูกปลานิล 1,250 ตัว/ไร่ (ตารางที่ 4-16)

ตารางที่ 4-16 อัตราการปล่อยลูกพันธุ์สัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

รายการ	ขนาดตัวอย่าง (ราย)	ในบ่อดิน(ตัว/ไร่)			
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
กุ้งขาวอย่างเดียว	25	125,710	45,897	250,000	75,000
กุ้งกุลาดำอย่างเดียว	1	50,000			
กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ	3				
กุ้งขาว		123,810	41,239	171,429	100,000
กุ้งกุลาดำ		46,667	35,119	80,000	10,000
กุ้งขาวและปลานิลแยกบ่อ	1				
กุ้งขาว		80,000			
ปลานิล		1,250			

4) ระยะเวลาการเลี้ยงและอัตราการรอด ระยะเวลาที่เลี้ยงกุ้งขาวโดยเฉลี่ยรอบละ 87 วัน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17 วัน รอบการเลี้ยงที่นานที่สุดคือ 120 วัน และที่สั้นที่สุดคือ 45 วัน ซึ่งเป็นกรณีการจับกุ้งเมื่อมีอาการกุ้งตายในระยะต้นหรือเริ่มเป็นโรคตัวแดง รอบการเลี้ยงเฉลี่ย 2.2 รอบ/ปี มีค่าระหว่าง 1 – 3 รอบ/ปี อัตรารอดของกุ้งที่เลี้ยงโดยเฉลี่ยจากที่สมาชิกรายงานคือร้อยละ 74 โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานร้อยละ 23 มีสมาชิกที่รายงานว่าไม่มีกุ้งตายเลี้ยงได้รอดทั้งหมด และที่รายงานอัตราการรอดต่ำที่สุดเป็นร้อยละ 20 สำหรับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำใช้เวลาเลี้ยงนานกว่าการเลี้ยงกุ้งขาวคือเป็น 150 วัน เลี้ยงได้ปีละ 2 รอบ และสมาชิกรายงานอัตราการรอดร้อยละ 60 สมาชิกที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อกันรายงานว่าการเลี้ยงกุ้งขาวใช้เวลาเลี้ยงโดยเฉลี่ยรอบละ 93 วัน โดยเฉลี่ยเลี้ยง 2.3 รอบ/ปี อัตรารอดเฉลี่ยร้อยละ 77 และสำหรับกุ้งกุลาดำใช้เวลาเลี้ยงรอบละ 130 วัน โดยเฉลี่ยเลี้ยง 1.3 รอบ/ปี ใช้เวลานานกว่าการเลี้ยงกุ้งขาว อัตรารอดเฉลี่ยร้อยละ 46 มีทั้งที่เลี้ยงค่อนข้างได้ผลมีอัตราการรอดสูงถึงร้อยละ 70 ของกุ้งที่ปล่อย แต่ก็มีที่เลี้ยงไม่ได้ผลมีอัตราการรอดเพียงร้อยละ 7 สำหรับสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลแยกบ่อกัน ในการเลี้ยงกุ้งขาวใช้เวลารอบละ 90 วัน เลี้ยงได้ 2 รอบ/ปี อัตรารอดต่ำเพียงร้อยละ 20 และที่เลี้ยงปลานิลใช้เวลารอบละ 150 วัน เลี้ยงปีละหนึ่งรอบ อัตราอดร้อยละ 80 (ตารางที่ 4-17)

รางที่ 4-17
 ระยะเวลา อัตรารอด และจำนวนรอบที่เลี้ยงสัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

รายการ	ระยะเวลาที่เลี้ยง (วัน/รอบ)				อัตรารอด (ร้อยละ)				จำนวนรอบที่เลี้ยง (รอบ/ปี)			
	ค่าเบี่ยงเบน				ค่าเบี่ยงเบน				ค่าเบี่ยงเบน			
	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
งขาวอย่างเดียว	87	17	120	45	74	23	100	20	2.2	0.6	3	1
งกุลาดำอย่างเดียว	150				60				2.0			
งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ												
กุ้งขาว	93	6	100	90	77	12	90	70	2.3	0.6	3	2
กุ้งกุลาดำ	130	17	150	120	46	34	70	7	1.3	0.6	2	1
งขาวและปลานิลแยกบ่อ												
กุ้งขาว	90				20				2.0			
ปลานิล	150				80				1.0			

5) ต้นทุน-รายได้ มีรายละเอียดต้นทุน - รายได้จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในแต่ละรูปแบบดังต่อไปนี้

กุ้งขาวอย่างเดียวนำบ่อดิน สมาชิกที่สามารถเลี้ยงกุ้งขาวได้รอด สำหรับที่เลี้ยงกุ้งขาวแต่เพียงอย่างเดียว มีต้นทุนเฉลี่ย 86,062 บาท/ไร่/รอบ แยกออกเป็นต้นทุนคงที่ 11,699 บาท/ไร่/รอบ คิดเป็นร้อยละ 13.59 ของต้นทุนรวม และเป็นต้นทุนผันแปร 74,363 บาท/ไร่/รอบ ร้อยละ 86.41 ของต้นทุนรวม ดังแสดงในตารางที่ 4-18 รายการที่มีส่วนแบ่งต้นทุนสูงสุด คือ ค่าอาหารสำเร็จรูป เป็น 19,096 บาท/ไร่/รอบ (ร้อยละ 22.19) ตามมาด้วยค่าไฟฟ้า 17,272 บาท/ไร่/รอบ (ร้อยละ 20.07) ผู้เลี้ยงกุ้งจ่ายค่าไฟฟ้าในอัตราก้าวหน้า เป็นต้นทุนสำคัญอย่างหนึ่งของการเลี้ยงกุ้ง ต้นทุนที่สูงเป็นรายการที่สาม คือ ค่าแรงงาน 14,320 บาท/ไร่/รอบ คิดเป็นร้อยละ 16.64 มีทั้งค่าเสียโอกาสแรงงานในครัวเรือนที่ไม่ต้องจ้างและค่าแรงงานที่ต้องจ่ายค่าจ้าง ตามมาด้วยค่าพันธุ์กุ้ง 12,587 บาท/ไร่/รอบ คิดเป็นร้อยละ 14.63 ผลผลิตโดยเฉลี่ยเป็น 1,554 กก./ไร่/รอบ สมาชิกขายกุ้งได้ราคาเฉลี่ย 183 บาท/กก. จึงมีรายรับ 284,382 บาท/ไร่/รอบ สูงกว่าต้นทุน รายรับเหนือต้นทุนเป็น 198,320 บาท/ไร่/รอบ แม้จะมีรายได้สูงแต่สมาชิกก็ยังเสี่ยงกับความสูญเสียที่จะเกิดจากอาการกุ้งตายในระยะต้นและโรคอื่นๆ ซึ่งในระยะนี้มีโรคตัวแดงที่เกิดจากสภาวะอากาศที่เปลี่ยนแปลงเป็นสำคัญ ดังที่สมาชิกรายงานโอกาสที่จะปลอดจากอาการกุ้งตายในระยะต้นโดยเฉลี่ยมีอยู่เพียงร้อยละ 37 (ตารางที่ 4-18)

รายได้ที่แสดงไว้ในตารางที่ 4-18 มาจากการเลี้ยงกุ้งที่ยังได้ผลผลิต มีกุ้งขายทำรายได้ได้ แต่โอกาสที่สมาชิกจะได้รายได้ระดับนี้มีอยู่ประมาณหนึ่งในสามเท่านั้น

กุ้งกุลาดำอย่างเดียวนำบ่อดิน สำหรับสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำแต่เพียงอย่างเดียว เป็นเกษตรกรรายเล็ก มีเนื้อที่เลี้ยง 10 ไร่ ใช้ต้นทุนต่ำกว่าการเลี้ยงกุ้งขาวคือ เป็น 51,223 บาท/ไร่/รอบ และได้ผลผลิตต่ำกว่าคือเป็น 1,000 กก./ไร่/รอบ ขายได้ราคา 170 บาท/กก. รายรับสูงกว่าต้นทุน 118,777 บาท/ไร่/รอบ ยังต่ำกว่าการเลี้ยงกุ้งขาวแต่เพียงอย่างเดียว ต้นทุนสูงสุดตามลำดับได้แก่ ค่าแรงงาน 14,500 บาท/ไร่/รอบ คิดเป็นร้อยละ 28.31 ของต้นทุนรวม แต่ค่าแรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานในครัวเรือนไม่ต้องจ่ายเงินจ้าง รองลงไปเป็นค่าอาหารกุ้งซึ่งต้องจ่ายเงินซื้อ เป็น 14,082 บาท/ไร่/รอบ ร้อยละ 27.49 จากนั้นเป็นค่าไฟฟ้า 10,000 บาท/ไร่/รอบ ร้อยละ 19.52 ตามมาด้วย ค่าอาหารเสริม ร้อยละ 8.14 ค่าพันธุ์กุ้ง ร้อยละ 7.81 และค่าน้ำมันเชื้อเพลิงร้อยละ 1.63 ที่เป็นต้นทุนคงที่คิดเป็นร้อยละ 7.11 ซึ่งกว่าครึ่งคือร้อยละ 4.62 เป็นค่าระบบน้ำเป็นสำคัญ (ตารางที่ 4-19)

สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำรายนี้เป็นเกษตรกรรายเล็ก หันมาทดลองเลี้ยงกุ้งกุลาดำโดยไม่ลงทุนมาก เพราะเห็นว่าการเลี้ยงกุ้งขาวมีปัญหากุ้งตายในระยะต้น ผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้บางรายสนใจหันมาเลี้ยงกุ้งกุลาดำเนื่องจากมีผู้รับซื้อจากนอกจังหวัดเข้ามาหาซื้อกุ้งกุลาดำ ซึ่งส่วนหนึ่งซื้อไปเพื่อส่งออก ผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำรายนี้สามารถเลี้ยงกุ้งกุลาดำได้รอดและมีกำไร

กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ สมาชิกที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำโดยแยกบ่อกัน เลี้ยงกุ้งในบ่อขนาดบ่อละ 4-5 ไร่ มีต้นทุนกุ้งขาว 120,824 บาท/ไร่/รอบ ผลผลิตสูงถึง 1,658 กก./ไร่/รอบ ได้ขนาดตัวกุ้งค่อนข้างใหญ่จึงขายได้ราคา 239 บาท/กก. สมาชิกมีรายรับเหนือต้นทุน 275,438 บาท/ไร่/รอบ ต้นทุนที่สำคัญ คือ ค่าอาหารสำเร็จรูป คิดเป็นร้อยละ 29.18 ของต้นทุนรวม ตามมาด้วยค่าไฟฟ้าร้อยละ 12.41 ค่าอาหารเสริม/วิตามิน ร้อยละ 10.35 ค่าพันธุ์กุ้ง ร้อยละ 10.13 และ ค่าแรงงานร้อยละ 10.05 (ตารางที่ 4-20)

สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อสามารถเลี้ยงกุ้งได้รอด กุ้งที่ได้มีขนาดใหญ่ ขายได้ราคาสูง รายรับจึงสูงมาก แต่ก็ยังมีความเสี่ยงจากอาการกุ้งตายในระยะต้น ที่มีโอกาสจะเลี้ยงรอดได้ประมาณหนึ่งในสามเช่นกัน ดังนั้นหากเลี้ยงกุ้งไม่รอด สมาชิกก็ต้องสูญเสียเงินลงทุน ส่วนกุ้งที่อาจจะจับได้บ้างก็เป็นกุ้งขนาดเล็ก มีโอกาสที่จะขาดทุนได้เช่นกัน

ตารางที่ 4-18 ต้นทุน - รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวในบ่อดินโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ปี 2557

รายการ	(บาท/ไร่/รอบ)	ร้อยละของต้นทุนรวม
ต้นทุนคงที่	11,699	13.59
ที่ดิน	640	0.74
บ่อเลี้ยง	823	0.96
ระบบน้ำ	5,173	6.01
ระบบอาหาร	212	0.25
ระบบจับสัตว์น้ำ	89	0.10
พาหนะ	4,762	5.53
ต้นทุนผันแปร	74,363	86.41
ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ	12,587	14.63
ค่าอาหารสำเร็จรูป	19,095	22.19
ค่าเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์	1,467	1.70
ค่าอาหารเสริม/วิตามิน	3,290	3.82
ค่าแรงงาน	14,320	16.64
ค่าน้ำ	126	0.15
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	4,126	4.79
ค่าไฟฟ้า	17,272	20.07
ค่าขนส่ง	330	0.38
ค่าอื่นๆ	1,750	2.03
ต้นทุนรวม	86,062	100.00
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/รอบ)	1,554	
ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กก.)	183	
รายรับเฉลี่ย (บาท/ไร่/รอบ)	284,382	
รายรับเหนือต้นทุนต่อไร่ (บาท/ไร่/รอบ)	198,320	230.44
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	55	
รายรับเหนือต้นทุนต่อ กก. (บาท/กก.)	128	

ตารางที่ 4-19 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งกุลาดำอย่างเดียวในบ่อดินโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ปี 2557

รายการ	(บาท/ไร่/รอบ)	ร้อยละของต้นทุนรวม
ต้นทุนคงที่	3,641	7.11
ที่ดิน	500	0.98
บ่อเลี้ยง	257	0.50
ระบบน้ำ	2,367	4.62
ระบบอาหาร	375	0.73
ระบบจับสัตว์น้ำ	70	0.14
พาหนะ	73	0.14
ต้นทุนผันแปร	47,582	92.89
ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ	4,000	7.81
ค่าอาหารสำเร็จรูป	14,082	27.49
ค่าอาหารเสริม/วิตามิน	4,167	8.14
ค่าแรงงาน	14,500	28.31
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	833	1.63
ค่าไฟฟ้า	10,000	19.52
ต้นทุนรวม	51,223	100.00
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/รอบ)	1,000	
ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กก.)	170	
รายรับเฉลี่ย (บาท/ไร่/รอบ)	170,000	
รายรับเหนือต้นทุนต่อไร่ (บาท/ไร่/รอบ)	118,777	231.88
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	51	
รายรับเหนือต้นทุนต่อ กก. (บาท/กก.)	119	

ตารางที่ 4-20 ต้นทุน - รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวแยกบ่อกับกุ้งกุลาดำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง
จำกัด ปี 2557

รายการ	(บาท/ไร่/รอบ)	ร้อยละของต้นทุนรวม
ต้นทุนคงที่	22,638	18.74
ที่ดิน	500	0.41
บ่อเลี้ยง	2,273	1.88
ระบบน้ำ	7,054	5.84
ระบบอาหาร	737	0.61
ระบบจับสัตว์น้ำ	30	0.02
พาหนะ	12,044	9.97
ต้นทุนผันแปร	98,186	81.26
ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ	12,238	10.13
ค่าอาหารสำเร็จรูป	35,260	29.18
ค่าอาหารเสริม/วิตามิน	12,500	10.35
ค่าแรงงาน	12,140	10.05
ค่าน้ำ	96	0.08
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	952	0.79
ค่าไฟฟ้า	15,000	12.41
ค่าขนส่ง	10,000	8.28
ต้นทุนรวม	120,824	100.00
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/รอบ)	1,658	
ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กก.)	239	
รายรับเฉลี่ย (บาท/กก./ไร่/รอบ)	396,262	
รายรับเหนือต้นทุนต่อไร่ (บาท/ไร่/รอบ)	275,438	227.97
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	73	
รายรับเหนือต้นทุนต่อ กก. (บาท/กก.)	166	

ตารางที่ 4-21 ต้นทุน - รายได้การเลี้ยงกุ้งกุลาดำแยกบ่อโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง
จำกัด ปี 2557

รายการ	(บาท/ไร่/รอบ)	ร้อยละของต้นทุนรวม
ต้นทุนคงที่	74,785	46.38
ที่ดิน	242	0.15
บ่อเลี้ยง	31,251	19.38
ระบบน้ำ	12,388	7.68
ระบบอาหาร	98	0.06
ระบบจับสัตว์น้ำ	148	0.09
พาหนะ	30,658	19.01
ต้นทุนผันแปร	86,454	53.62
ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ	6,067	3.76
ค่าอาหารสำเร็จรูป	35,260	21.87
ค่าอาหารเสริม/วิตามิน	12,500	7.75
ค่าแรงงาน	8,557	5.31
ค่าน้ำ	120	0.07
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	783	0.49
ค่าไฟฟ้า	23,167	14.37
ต้นทุนรวม	161,219	100.00
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/รอบ)	1,260	
ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กก.)	210	
รายรับเฉลี่ย (บาท/ไร่/รอบ)	264,600	
รายรับเหนือต้นทุนต่อไร่ (บาท/ไร่/รอบ)	103,381	64.12
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	128	
รายรับเหนือต้นทุนต่อ กก. (บาท/กก.)	82	

ตารางที่ 4-22 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลแยกบ่อโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ปี 2557

รายการ	กุ้งขาว		ปลานิล	
	(บาท/ไร่/ รอบ)	ร้อยละของ ต้นทุนรวม	(บาท/ไร่/รอบ)	ร้อยละของ ต้นทุนรวม
ต้นทุนคงที่	16,356	15.43	10,307	25.56
ที่ดิน	500	0.47	1,000	2.48
บ่อเลี้ยง	2,427	2.29	4,590	11.38
ระบบน้ำ	4,771	4.50	188	0.47
ระบบอาหาร	569	0.54	188	0.47
ระบบจับสัตว์น้ำ	74	0.07	74	0.18
พาหนะ	8,015	7.56	4,267	10.58
ต้นทุนผันแปร	89,620	84.57	30,014	74.44
ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ	14,082	13.29	875	2.17
ค่าอาหารสำเร็จรูป	19,288	18.20	7,139	17.71
ค่าแรงงาน	13,250	12.50	17,000	42.16
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	500	0.47	5,000	12.40
ค่าไฟฟ้า	37,500	35.39	-	0.00
ค่าขนส่ง	5,000	4.72	-	0.00
ต้นทุนรวม	105,976	100.00	40,321	100.00
ผลผลิต (กก./ไร่/รอบ)	425		500	
ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กก.)	198		57	
รายรับจากผลผลิต (บาท/ไร่/รอบ)	84,150		28,500	
รายรับเหนือต้นทุน (บาท/ไร่/รอบ)	-21,826	-20.59	-11,821	-29.32
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	249		81	
รายรับเหนือต้นทุนต่อ กก. (บาท/กก.)	- 51	-20.59	- 24	

ในส่วนของการเลี้ยงกุ้งกุลาดำในอีกบ่อหนึ่งสมาชิกลงทุนค่อนข้างสูง มีบ่อเลี้ยงกุ้งกุลาดำขนาดเฉลี่ย 4 ไร่ มีต้นทุนรวม 161,219 บาท/ไร่/รอบ แยกออกเป็น ต้นทุนคงที่ร้อยละ 46.38 ลงทุนสูงในโครงสร้างการเลี้ยงกุ้ง ที่เป็นต้นทุนผันแปรคิดเป็นร้อยละ 53.62 ต้นทุนที่สำคัญ คือ ค่าอาหารสำเร็จรูป ร้อยละ 21.87 ตามมาด้วย ค่าลงทุนทำบ่อเลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 19.38 ค่าพาหนะ มีทั้งรถกระบะ รถจักรยานยนต์และรถเข็นบรรทุกของ รวมเป็นร้อยละ 19.01 ที่สูงเป็นอันดับที่สี่ คือ ค่าไฟฟ้า ร้อยละ 14.37 ได้ผลผลิตค่อนข้างสูงคือ 1,260 กก./ไร่/รอบ ขายได้ราคา 210 บาท/กก. มีรายรับเหนือต้นทุน 103,381 บาท/ไร่/รอบ (ตารางที่ 4-21)

แม้สมาชิกจะประสบความสำเร็จในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำ เลี้ยงได้ผลและขายได้ราคาดี แต่มีการลงทุนค่อนข้างสูง

กุ้งขาวและปลานิลแยกบ่อ สมาชิกที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและปลานิลโดยเลี้ยงแยกบ่อกัน มีเพียงรายเดียวขาดทุนทั้งจากการเลี้ยงกุ้งขาวและการเลี้ยงปลานิล ในการเลี้ยงกุ้งขาวเลี้ยงในบ่อขนาด 4 ไร่ จากตารางที่ 4-22 ต้นทุนรวมของการเลี้ยงกุ้งขาวเป็น 105,976 บาท/ไร่/รอบ ใช้ต้นทุนไม่สูงนัก เป็นต้นทุนคงที่ 16,356 บาท/ไร่/รอบ คิดเป็นร้อยละ 15.43 และที่เหลือ ร้อยละ 84.57 เป็นต้นทุนผันแปร 89,620 บาท/ไร่/รอบ ต้นทุนค่าไฟฟ้าเป็นต้นทุนที่สูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 35.39 รองลงไป คือ ค่าอาหารสำเร็จรูปร้อยละ 18.20 ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ ร้อยละ 13.29 และค่าแรงงาน ร้อยละ 12.50 ผลผลิตที่ได้ต่ำมากคือเพียง 425 กก./ไร่ เนื่องจากพบปัญหากุ้งตายเสียส่วนหนึ่ง ขายได้ราคากิโลกรัมละ 198 บาท รายรับเป็น 84,150 บาท/ไร่/รอบ จึงขาดทุน 21,826 บาท/ไร่/รอบ ในขณะที่การเลี้ยงปลานิลในอีกบ่อหนึ่ง มีต้นทุนรวม 40,321 บาท/ไร่/รอบ เป็นต้นทุนคงที่ 10,307 บาท/ไร่/รอบคิดเป็นร้อยละ 25.56 ที่เหลืออีกร้อยละ 74.44 หรือ 30,014 บาท/ไร่/รอบ เป็นต้นทุนผันแปร ต้นทุนที่มากที่สุด คือ ค่าแรงงาน ร้อยละ 42.16 ตามมาด้วยค่าอาหารสำเร็จรูป ร้อยละ 17.71 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ร้อยละ 12.40 ค่าชุดบ่อเลี้ยงปลา ร้อยละ 11.38 และค่าพาหนะ ร้อยละ 10.58 ได้ผลผลิตปลานิล 500 กก./ไร่/รอบ ขายให้ผู้ค้าสัตว์น้ำต่างอำเภอซึ่งมารับซื้อปากบ่อ ได้ราคากิโลกรัมละ 57 บาท เป็นรายรับ 28,500 บาท/ไร่/รอบ ซึ่งขาดทุน 11,821 บาท/ไร่/รอบ

สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลแยกบ่อกัน ยังมีปัญหา ไม่สามารถทำกำไรจากการเลี้ยงตามรูปแบบนี้ได้

6) แนวโน้มการเลี้ยงกุ้ง จากตารางที่ 4-23 สมาชิกส่วนใหญ่ ร้อยละ 66.67 จะยังคงเลี้ยงสัตว์น้ำตามที่เคยทำมา ไม่เพิ่มขึ้นหรือลดลง โดยร้อยละ 46.67 ให้เหตุผลว่าที่ทำอยู่ในปัจจุบันทำเต็มกำลังการผลิตที่มีอยู่แล้ว ร้อยละ 20.00 เห็นว่ายังมีปัญหาโรคระบาดแต่ยอมที่จะเสี่ยงเลี้ยงต่อไปตามที่เคยทำมา อีกอย่างละร้อยละ 3.33 ให้เหตุผลว่าจะเลี้ยงเท่าเดิมเพราะมีหน้าที่การงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบ และเศรษฐกิจช่วงนี้ยังไม่ดี รองลงไปสมาชิกร้อยละ 23.33 ให้สัมภาษณ์ว่าจะลดการเลี้ยงลงเพราะไม่ต้องการเลี้ยงกับโรค (ร้อยละ 10.00) ราคาที่ได้รับต่ำ (ร้อยละ 6.67) และราคาปัจจัยการผลิตสูงกับมีข้อจำกัดด้านตลาด (อย่างละร้อยละ 3.33) สมาชิกที่ต้องการเลี้ยงเพิ่มขึ้นมีอยู่ร้อยละ 10.00 โดยให้เหตุผลว่าได้ราคาขายสูงขึ้น (ร้อยละ 10.00)

ตารางที่ 4-23 แนวโน้มการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

(ร้อยละของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ฯ)

4-30

ระบบการเลี้ยง	เลี้ยงเพิ่มขึ้น			เลี้ยงลดลง					เลี้ยงเท่าเดิม				
	รวม	ราคาขาย สูงขึ้น	โรค น้อย	รวม	ราคา ขาย	ราคา ปัจจัย	ตลาด	โรค	รวม	เต็มกำลังการ ผลิต	โรค ระบาด	มีหน้าที่ อื่น	เศรษฐกิจ ไม่ดี
กุ้งขาวอย่างเดียว	3.33	3.33		20.00	6.67	3.33	3.33	6.67	60.00	33.33	20.00	3.33	3.33
กุ้งกุลาดำอย่างเดียว	3.33	3.33											
กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ	3.33	3.33							6.67	6.67			
กุ้งขาวและปลานิลแยกบ่อ													
กุ้งขาว				3.33				3.33					
ปลานิล	3.33		3.33										
รวมทุกรูปแบบการเพาะเลี้ยง													
รวมกุ้งขาว	6.67	6.67		23.33	6.67	3.33	3.33	10.00	66.67	40.00	20.00	3.33	3.33
รวมกุ้งกุลาดำ	6.67	6.67							6.67	6.67			
รวมทั้งหมด	10.00	10.00		23.33	6.67	3.33	3.33	10.00	66.67	46.67	20.00	3.33	3.33

4.2.2 การตลาด

1) **ปัจจัยการผลิต** ในส่วนของการได้มาซึ่งปัจจัยการผลิตหลัก ได้แก่ พันธุ์กุ้ง เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ และอาหารกุ้งที่เป็นอาหารสำเร็จรูป ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4-24 สมาชิกจะซื้อจากเอกชนผู้ค้าปัจจัยการผลิตในพื้นที่เป็นสำคัญ

สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ซื้อปัจจัยการผลิตทั้ง พันธุ์กุ้ง เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ และอาหารกุ้ง จากสหกรณ์ฯ สำหรับพันธุ์กุ้งมีสมาชิกร้อยละ 13.33 รายงานว่าซื้อจากสหกรณ์ฯ แต่ส่วนใหญ่คือร้อยละ 86.67 ยังซื้อจากเอกชน ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ ร้อยละ 30.00 และ 56.67 ตามลำดับ ที่ซื้อนอกพื้นที่ มีทั้งที่ซื้อจาก ภูเก็ต สงขลาและชุมพร กว่าครึ่งหนึ่งของสมาชิกซื้อพันธุ์กุ้งจากผู้ค้านอกพื้นที่ สมาชิกมีการหารือแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพพันธุ์กุ้งที่ได้จากแหล่งต่างๆ เป็นประจำ เพื่อหาทางลดปัญหาความสูญเสียที่เกิดจากพันธุ์กุ้งที่ไม่แข็งแรง สำหรับการซื้อพันธุ์กุ้งสมาชิกแต่ละรายจะสั่งซื้อทั้งหมดจากแหล่งเดียว ปริมาณที่ซื้อเป็นทั้งหมดของปริมาณที่ใช้ มีเฉพาะพันธุ์ปลานิลที่สมาชิกซึ่งมีรายเดียวซื้อจากผู้ค้าพันธุ์ปลานอกพื้นที่

กว่าครึ่งหนึ่งของสมาชิกให้ข้อมูลว่าซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ ไม่ทุกรายที่รายงานที่ใช้ปัจจัยการผลิตชนิดนี้ ที่ใช้ส่วนมากเป็นการซื้อจากสหกรณ์ฯ (ร้อยละ 33.33 ของสมาชิก) และมีอีกส่วนหนึ่งที่ซื้อจากผู้ค้าในพื้นที่ อย่างไรก็ตามในการซื้อปัจจัยการผลิต สมาชิกบางรายในจำนวนนี้ซื้อจากทั้งสองแหล่ง โดยเฉลี่ยแล้วปริมาณที่ซื้อจากสหกรณ์ฯ คิดเป็นร้อยละ 81.00 และที่ซื้อจากเอกชนในพื้นที่ เฉลี่ยเป็นปริมาณร้อยละ 86.67 ของที่ใช้

เช่นเดียวกัน ในการซื้ออาหารสำเร็จรูปสมาชิกสามารถซื้อได้จากหลายแหล่ง สมาชิกร้อยละ 40.00 ซื้ออาหารกุ้งจากสหกรณ์ฯ โดยเฉลี่ยเป็นร้อยละ 91.67 ของปริมาณที่ใช้ และ สมาชิกร้อยละ 70.00 ซื้อจากผู้ค้าในพื้นที่ มีปริมาณซื้อเฉลี่ยร้อยละ 90.48 แหล่งซื้ออาหารกุ้งหลักยังเป็นผู้ค้าในพื้นที่ มีสมาชิกร้อยละ 10.00 ที่ซื้ออาหารสำเร็จรูปจากมากกว่าหนึ่งแหล่งผู้ขาย

ตารางที่ 4-24 การได้มาซึ่งปัจจัยการผลิตที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ใช้ในการเพาะเลี้ยง

รายการ	พันธุ์กุ้ง		พันธุ์ปลา		เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์		อาหารสำเร็จรูป	
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
	ของ	ของ	ของ	ของ	ของ	ของ	ของ	ของ
	ตัวอย่าง	ปริมาณ	ตัวอย่าง	ปริมาณ	ตัวอย่าง	ปริมาณ	ตัวอย่าง	ปริมาณที่
	สมาชิก	ที่ใช้	สมาชิก	ที่ใช้	สมาชิก	ที่ใช้	สมาชิก	ใช้
สหกรณ์ฯ	13.33	100.00			33.33	81.00	40.00	91.67
เอกชน	86.67	100.00			23.33	70.00	70.00	90.48
ในพื้นที่	30.00	100.00			23.33	70.00	70.00	90.48
นอกพื้นที่	56.67	100.00	3.33	100.00				

ในการซื้อปัจจัยการผลิต สมาชิกส่วนใหญ่พึ่งพาราคาจากผู้ขาย สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวแต่เพียงอย่างเดียวส่วนใหญ่อคือร้อยละ 70.00 พึ่งพาราคาพันธุ์สัตว์น้ำจากผู้ขาย แต่ยังมีร้อยละ 13.33 ที่พึ่งพาราคาพันธุ์สัตว์น้ำจากสหกรณ์ฯ ซึ่งก็เป็นสมาชิกที่ซื้อพันธุ์กุ้งจากสหกรณ์ฯ และมีร้อยละ 3.33 ที่รายงานพึ่งพาราคาพันธุ์กุ้งจากเพื่อนเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง ผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำอย่างเดียวพึ่งพาราคาพันธุ์กุ้งจากผู้ขายเพียงแหล่งเดียว สมาชิกที่เลี้ยงทั้งกุ้งกุลาดำและกุ้งขาว

และที่เลี้ยงกุ้งและปลานิลโดยแยกบ่อกัน ร้อยละ 10.00 และ 3.33 ตามลำดับฟังข่าวราคาพันธุ์กุ้งจากผู้ขายแหล่งเดียว เช่นกัน โดยรวมสมาชิกเกือบทั้งหมดฟังราคาพันธุ์กุ้งจากผู้ขายเป็นสำคัญ ในส่วนของการซื้ออาหารกุ้งก็เช่นกันสมาชิกทุกรายที่สัมภาษณ์ฟังราคาอาหารสำเร็จรูปจากแหล่งที่ตนซื้อปัจจัยการผลิตทั้งจากเอกชนและจากสหกรณ์ฯ เป็นสำคัญ ไม่มีข้อมูลข่าวจากแหล่งอื่นๆ

2) ผลผลิต ตารางที่ 4-25 แสดงการขายผลผลิตของสมาชิก โดยรวมสมาชิกเกือบทั้งหมดคือร้อยละ 93.33 ขายผลผลิตให้แก่แพปลา โดยเฉพาะแพปลาในพื้นที่ (ร้อยละ 83.33) มีเพียงร้อยละ 10.00 ที่ขายให้แก่แพปลานอกพื้นที่ ซึ่งเป็นการขายกุ้งขาวให้แพปลาที่ชุมพร และขายกุ้งกุลาดำให้แพปลาที่สงขลา ร้อยละ 10.00 ของสมาชิกขายกุ้งให้แก่ห้องเย็น มีทั้งห้องเย็นนอกพื้นที่ (ร้อยละ 6.67) เป็นห้องเย็นที่สมุทรสาครและขายกุ้งกุลาดำให้ห้องเย็นที่สงขลา และที่ขายกุ้งขาวให้ห้องเย็นในพื้นที่ (ร้อยละ 3.33) และยังมีสมาชิกที่ขายกุ้งกุลาดำให้ผู้ส่งออกโดยตรง (ร้อยละ 3.33)

สำหรับการเลี้ยงกุ้งกุลาดำผู้เลี้ยงมักจะต้องขายให้ผู้รับซื้อจากนอกพื้นที่ ในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำผู้เลี้ยงกุ้งต้องติดต่อหาผู้รับซื้อเนื่องจากผู้รับซื้อส่วนใหญ่ยังค้างกุ้งขาวเป็นสำคัญ สมาชิกที่สามารถขายกุ้งให้ห้องเย็นโดยไม่ผ่านแพปลายังมีจำนวนไม่มาก มีสมาชิกที่ขายกุ้งให้แก่ผู้ค้าปลีกในท้องถิ่นด้วย (ร้อยละ 3.33) แต่แบ่งขายเพียงปริมาณร้อยละ 10.00 ของจำนวนที่ขาย ที่เหลือขายให้ห้องเย็นนอกพื้นที่

สำหรับสมาชิกที่ขายกุ้งให้แก่สหกรณ์ฯ มีเพียงร้อยละ 10.00 สหกรณ์ฯ ยังมีข้อจำกัดเรื่องเงินทุนที่จะใช้หมุนเวียนซื้อกุ้ง เนื่องจากในการซื้อจากสมาชิกต้องจ่ายเงินสด สมาชิกมีข้อผูกพันกับผู้ขายปัจจัยการผลิตเมื่อจับกุ้งต้องจ่ายค่าปัจจัยการผลิต แต่ในการขายกุ้งที่ซื้อจากสมาชิก ผู้รับซื้อไม่ได้ชำระเงินให้สหกรณ์ฯ ทันที ต้องใช้เวลากว่าจะได้รับเงินค่ากุ้ง สหกรณ์ฯ ไม่สามารถขยายธุรกิจการรับซื้อกุ้งจากสมาชิกได้ด้วยมีเงินทุนค่าซื้อกุ้งอยู่จำกัด แม้จะได้รับการอุดหนุนรถห้องเย็นจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ฯ ก็ยังมีข้อจำกัดด้านทุนซื้อกุ้ง

สมาชิกที่เลี้ยงปลานิล ขายปลาให้แก่ผู้รวบรวมสัตว์น้ำในท้องถิ่น ผลจับที่ได้ยังมีไม่มาก

โดยรวมสมาชิกร้อยละ 70.00 จะฟังราคาผลผลิตจากแหล่งรับซื้อเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามสมาชิกร้อยละ 23.33 จะฟังข่าวราคาผลผลิตจากตลาดกลางที่มหาชัย สมาชิกร้อยละ 10.00 ที่ขายให้สหกรณ์ฯ ฟังราคาจากสหกรณ์ฯ มีอีกร้อยละ 6.67 ที่รายงานว่าจะฟังข่าวสารราคาจากกรมประมงและฟังข่าวราคาจากเพื่อนเกษตรกร สมาชิกมีโอกาสการรับข่าวสารราคาผลผลิตจากหลากหลายแหล่งมากกว่าข่าวสารราคาปัจจัยการผลิตที่ได้ฟังจากผู้ค้าปัจจัยการผลิตเป็นสำคัญ ในจำนวนนี้มีสมาชิกร้อยละ 10.00 ที่ฟังราคาผลผลิตจากมากกว่าหนึ่งแหล่ง (ตารางที่ 4-26)

ในการขายผลผลิตสมาชิกเกือบทั้งหมดจะตกลงขายผลผลิตทั้งหมดให้แก่ผู้รับซื้อรายเดียว และผู้รับซื้อจะส่งรถห้องเย็นเข้ามารับกุ้งในวันที่จับ มีการคัดขนาดซึ่งน้ำหนักกันที่ปากบ่อ แต่สมาชิกจะมีผู้รับซื้อเข้ามาติดต่อหลายรายทั้งขาประจำและขาจร จากตารางที่ 4-27 สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวซึ่งเป็นรูปแบบการเลี้ยงหลักในพื้นที่นี้ผู้รับซื้อกุ้งเข้ามาติดต่อโดยเฉลี่ย 8 รายต่อสมาชิกหนึ่งคน เป็นขาประจำที่ขายกันสม่ำเสมอ 3 ราย และขาจรอีก 3 ราย อย่างไรก็ตามค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ย ในกรณีขาประจำ สมาชิกมีขาประจำซื้อกุ้ง 1 - 10 ราย และมีขาจรที่เข้ามาติดต่อตั้งแต่ 1 -10 รายเช่นกัน ต่างกันไปตามขนาดของฟาร์ม

สำหรับสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งกุลาดำเพียงอย่างเดียวซึ่งมีเพียงรายเดียว มีขาประจำรับซื้อกุ้ง 3 รายและขาจร 4 ราย สมาชิกที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแต่แยกบ่อกัน มีผู้รับซื้อรวม 4 ราย เป็นขาประจำเป็นสำคัญคือ 3 ราย ในรายที่มีขาจรจะมีขาจรเพียงรายเดียว สำหรับสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและทดลองเลี้ยงปลานิลโดยแยกบ่อเลี้ยง มีขาประจำรับซื้อกุ้งเพียงรายเดียว และขายปลานิลให้แก่ขาจรที่เข้ารับซื้อเพียงรายเดียวเช่นกัน

ตารางที่ 4-25 แหล่งขายผลผลิตสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

ระบบการเลี้ยง แหล่งขาย	รวมสมาชิก	กุ้งขาว	กุ้งกุลาดำ	กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำ		กุ้งขาวและปลานิล	
		อย่างเดียว	อย่างเดียว	แยกบ่อ	แยกบ่อ	แยกบ่อ	ปลานิล
(ร้อยละของตัวอย่างสมาชิกที่ขายให้แหล่งรับซื้อนั้นๆ)							
สหกรณ์ฯ	10.00	10.00					
แพปลา	93.33						
ในพื้นที่	83.33	73.33		10.00	6.67		
นอกพื้นที่	10.00	3.33			3.33	3.33	
ห้องเย็น	10.00						
ในพื้นที่	3.33	3.33					
นอกพื้นที่	6.67	3.33	3.33				
ผู้รวบรวมในท้องถิ่น	3.33						3.33
ผู้ค้าปลีกในพื้นที่	3.33	3.33					
ผู้ส่งออก	3.33				3.33		
(ร้อยละของปริมาณที่ขายให้แหล่งรับซื้อนั้นๆโดยเฉลี่ย)							
สหกรณ์ฯ	100.00	100.00					
แพกุ้ง	100.00	100.00		100.00	100.00		
ในพื้นที่	100.00	100.00		100.00	100.00		
นอกพื้นที่	100.00	100.00			100.00	100.00	
ห้องเย็น	97.50	95.00	100.00				
ในพื้นที่	100.00	100.00					
นอกพื้นที่	95.00	90.00	100.00				
ผู้รวบรวมในท้องถิ่น	100.00						100.00
ผู้ค้าปลีกในพื้นที่	10.00	10.00					
ผู้ส่งออก	100.00				100.00		

ตารางที่ 4-26 การรับรู้ข่าวสารราคาผลผลิตสัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

แหล่งข่าวราคา	ผู้ซื้อ		สหกรณ์ฯ		ตลาดกลาง		อื่นๆ	
	ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ		ร้อยละ	
	จำนวน ราย	ของ ตัวอย่าง สมาชิก	จำนวน ราย	ของ ตัวอย่าง สมาชิก	จำนวน ราย	ของ ตัวอย่าง สมาชิก	จำนวน ราย	ของ ตัวอย่าง สมาชิก
ระบบการเลี้ยง								
กุ้งขาวอย่างเดียว	15	50.00	3	10.00	6	20.00	1	3.33
กุ้งกุลาดำอย่างเดียว	1	3.33						
กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ								
กุ้งขาว	2	6.67			1	3.33		
กุ้งกุลาดำ	2	6.67			1	3.33		
กุ้งขาวและปลานิลรวมบ่อ								
กุ้งขาว	1	3.33						
ปลานิล							1	3.33
รวมทุกรูปแบบการเพาะเลี้ยง								
รวมกุ้งขาว	18	60.00	3	10.00	7	23.33	1	3.33
รวมกุ้งกุลาดำ	3	10.00			1	3.33		
รวมทั้งหมด	21	70.00	3	10.00	7	23.33	2	6.67

ตารางที่ 4-27 จำนวนผู้รับซื้อผลผลิตขาประจำและขาจรจากตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

ระบบการเลี้ยง	รวม (ราย)	ขาประจำ (ราย)				ขาจร (ราย)			
		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า สูงสุด	ค่า ต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า สูงสุด	ค่า ต่ำสุด
กุ้งขาวอย่างเดียว	8	3	3	10	1	5	5	10	1
กุ้งกุลาดำอย่างเดียว	7	3				4			
กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ									
กุ้งขาว	4	3	2	4	1	1			
กุ้งกุลาดำ	4	3	3	5	1	1			
กุ้งขาวและปลานิลแยกบ่อ									
กุ้งขาว	1	1							
ปลานิล	1					1			

ในการขายผลผลิตโดยรวมแล้ว ผู้รับซื้อจะเป็นผู้กำหนดราคาเกือบทั้งหมด คือ ร้อยละ 90.00 มีสมาชิกเพียงร้อยละ 10.00 ที่รายงานว่ากำหนดราคาตามราคาตลาดโดยใช้ราคาในตลาดกลางมหาชัยและราคาที่ทราบจากกรมประมง อย่างไรก็ตามแม้ผู้รับซื้อจะเป็นผู้กำหนดราคา สมาชิกส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 76.67 สามารถต่อรองราคาได้ มีเพียงร้อยละ 13.33 ที่รายงานว่าไม่สามารถต่อรองราคาได้ เป็นผู้เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียว กลุ่มนี้มักจะเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายย่อยหรือมีพื้นที่น้อยกว่าผู้รับซื้อ สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวแต่เพียงอย่างเดียวที่สามารถต่อรองราคาได้มีอยู่ร้อยละ 60.00 ของสมาชิกที่ให้สัมภาษณ์ ขณะที่ร้อยละ 10.00 ของสมาชิกที่สามารถกำหนดราคาขายโดยใช้ราคาตลาดก็เป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวแต่เพียงอย่างเดียวเช่นกันแต่มักจะเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ ผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำแต่เพียงอย่างเดียวขายกุ้งโดยผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคาและสามารถต่อรองราคาได้ ผู้เลี้ยงกุ้งขาวและกุ้งกุลาดำและผู้เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลโดยแยกบ่อขายกุ้งโดยผู้รับซื้อเป็นผู้กำหนดราคาแต่สมาชิกสามารถต่อรองราคาได้เช่นกัน (ตารางที่ 4-28)

ตารางที่ 4-28 การกำหนดราคาผลผลิตที่ขายโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

การกำหนดราคาผลผลิต	กำหนดโดยผู้รับซื้อ (ร้อยละของสมาชิก)			กำหนดตามราคาตลาด (ร้อยละของสมาชิก)
	รวม	ต่อรองได้	ต่อรองไม่ได้	
ระบบการเลี้ยง				
กุ้งขาวอย่างเดียว	73.33	60.00	13.33	10.00
กุ้งกุลาดำอย่างเดียว	3.33	3.33		
กุ้งขาวและกุ้งกุลาดำแยกบ่อ				
กุ้งขาว	10.00	10.00		
กุ้งกุลาดำ	10.00	10.00		
กุ้งขาวและปลานิลแยกบ่อ				
กุ้งขาว	3.33	3.33		
ปลานิล	3.33	3.33		
รวมทุกรูปแบบการเพาะเลี้ยง				
รวมกุ้งขาว	86.67	73.33	13.33	10.00
รวมกุ้งกุลาดำ	13.33	13.33		
รวมทั้งหมด	90.00	76.67	13.33	10.00

ในการขายผลผลิตสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มีทางเลือกอยู่หลายทางและสามารถต่อรองราคาได้ แม้ในการขายจะขายผลผลิตที่ได้ทั้งหมดในการจับแต่ละครั้งให้แก่ผู้รับซื้อเพียงรายเดียว สมาชิกยังมีอำนาจต่อรองได้ในระดับหนึ่ง

4.2.3 ความเห็นที่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มีต่อการสนับสนุนโดยภาครัฐ

เมื่อสอบถามความเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับความสนับสนุนที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ ได้แก่ กรมประมง กรมส่งเสริมสหกรณ์ และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สมาชิกทั้งหมดรายงานว่าได้รับความสนับสนุนจากกรมประมง ที่รายงานว่าได้รับความสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์มีอยู่เกือบครึ่งหนึ่งคือร้อยละ 46.67 และที่รายงานว่าได้รับความสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีอยู่ร้อยละ 10.00 (ตารางที่ 4-29)

สมาชิกทุกรายที่ให้สัมภาษณ์ได้รับการตรวจรับรองฟาร์มและได้ใบรับรองมาตรฐานฟาร์มจากกรมประมง ร้อยละ 90.00 รายงานว่ากรมประมงเข้ามาเยี่ยมฟาร์มดูแลให้คำแนะนำ ร้อยละ 86.67 รายงานว่ากรมประมงให้การฝึกอบรม และร้อยละ 76.67 รายงานว่า กรมประมงให้ความสนับสนุนปัจจัยการผลิต ซึ่งในขณะนี้ กรมประมงได้แจกจุลินทรีย์เพื่อการรักษาคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้งให้แก่ผู้เลี้ยงกุ้ง นับได้ว่าเจ้าหน้าที่จากกรมประมงร่วมงานใกล้ชิดกับสมาชิก ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีหน่วยงานของกรมประมงตั้งอยู่ในพื้นที่ทั้งสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ปากพนัง และศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งที่สิชล ทั้งผู้จัดการสหกรณ์ฯ ยังติดต่อประสานงานกับกรมประมงสม่ำเสมอ

สมาชิกร้อยละ 26.67 รายงานว่าได้รับความสนับสนุนแหล่งเงินทุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ผ่านทางสหกรณ์จังหวัด ซึ่งเข้าร่วมประชุมสามัญประจำปี แนะนำแหล่งเงินทุนให้แก่สหกรณ์ฯ และสนับสนุนการซื้อรถห้องเย็นเพื่อขนส่งผลผลิต ร้อยละ 20.00 รายงานว่าเจ้าหน้าที่จากสหกรณ์จังหวัดให้ความช่วยเหลือในการทำบัญชี ร้อยละ 16.67 รายงานว่ากรมส่งเสริมสหกรณ์สนับสนุนการจัดตั้งสหกรณ์ฯ และร้อยละ 10.00 รายงานว่าเจ้าหน้าที่เข้ามาช่วยแนะนำการบริหารจัดการสหกรณ์ฯ อีกอย่างละร้อยละ 3.33 รายงานว่าเจ้าหน้าที่จากสหกรณ์จังหวัดสนับสนุนการให้ทุน/สินเชื่อและให้คำแนะนำเรื่องตลาดแก่สหกรณ์ฯ

ร้อยละ 10.00 ของสมาชิกรายงานว่าได้รับความสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นความช่วยเหลือด้านสาธารณูปโภค ทำทางระบายน้ำ ให้ความช่วยเหลือเมื่อบ่อเลี้ยงกุ้งถูกน้ำท่วม ตลอดจนสนับสนุนการจัดงานวันกุ้ง

ตารางที่ 4-29 ความสนับสนุนที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ

กรมประมง	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก	กรมส่งเสริมสหกรณ์	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก	อบต./อบจ.	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก
ไม่ได้รับ	-	ไม่ได้รับ	53.33	ไม่ได้รับ	90.00
ได้รับ	100.00	ได้รับ	46.67	ได้รับ	10.00
อบรม	86.67	จัดตั้งสหกรณ์ฯ	16.67	สาธารณูปโภค	10.00
เยี่ยมฟาร์ม	90.00	บริหารจัดการ	10.00		
ตรวจรับรอง	100.00	ทำบัญชี	20.00		
ได้ GAP	100.00	แหล่งเงินทุน	26.67		
ปัจจัยผลิต	76.67	ให้ทุน/สินเชื่อ	3.33		
		ตลาด	3.33		

เมื่อให้สมาชิกประเมินความสนับสนุนที่หน่วยงานของรัฐให้แก่สหกรณ์ฯ ดังแสดงผลไว้ตารางที่ 4-30 จากคะแนนเต็มในระดับ 5 คือสนับสนุนมากที่สุด ลงไปถึง 1 สนับสนุนน้อยที่สุด โดยเฉลี่ย สมาชิกเห็นว่ากรมประมงให้ความสนับสนุนในระดับมาก (3.73) กรมส่งเสริมสหกรณ์ให้ความสนับสนุนในระดับปานกลาง (2.87) และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้ความสนับสนุนน้อยที่สุด (1.63)

ตารางที่ 4-30 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มีต่อความสนับสนุนที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ

หน่วยงาน	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับการสนับสนุน
กรมประมง	3.73	0.94	5	2	มาก
กรมส่งเสริมสหกรณ์	2.87	1.57	5	1	ปานกลาง
อบต./อบจ.	1.63	1.16	5	1	น้อยที่สุด

เมื่อสอบถามถึงความต้องการความสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ จากตารางที่ 4-31 สมาชิกร้อยละ 80.00 ต้องการความสนับสนุนจากกรมประมง ที่มีสมาชิกต้องการมากที่สุดคือร้อยละ 60.00 ต้องการให้กรมประมงช่วยด้านปัจจัยการผลิต รวมทั้งพันธุ์กุ้งที่มีคุณภาพ ปัจจุบันกรมประมงแจกจุลินทรีย์ปรับคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยงกุ้งให้แก่ผู้เลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 33.33 ต้องการให้กรมประมงช่วยหาช่องทางตลาดให้ ร้อยละ 30.00 ต้องการให้กรมประมงจัดฝึกอบรมเทคนิคการเลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 20.00 ยังต้องการให้กรมประมงส่งเจ้าหน้าที่มาตรวจเยี่ยมฟาร์มเพื่อให้คำแนะนำการเลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 16.67 ต้องการให้กรมประมงช่วยเหลือด้านเงินทุน ร้อยละ 13.33 ต้องการให้กรมประมงหาทางแก้ปัญหาโรคกุ้งและอาการกุ้งตายในระยะต้นที่สร้างความเสียหายอยู่ในปัจจุบัน ร้อยละ 6.67 ต้องการการตรวจรับรองฟาร์ม และอีกอย่างละร้อยละ 3.33 ต้องการให้กรมประมงช่วยเรื่องการขุดร่องระบายน้ำ และรักษาระดับราคากุ้งที่ขายได้

ตารางที่ 4-31 ความสนับสนุนที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ต้องการจากหน่วยงานรัฐ

กรมประมง	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	กรมส่งเสริมสหกรณ์	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	อบต./อบจ.	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	หน่วยงานอื่น ๆ	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก
ไม่ต้องการ	20.00	ไม่ต้องการ	40.00	ไม่ต้องการ	60.00	ไม่ต้องการ	96.67
ต้องการ	80.00	ต้องการ	60.00	ต้องการ	40.00	ต้องการ	3.33
ปัจจัยผลิต	60.00	แหล่งเงินทุน	53.33	สิ่งแวดล้อม	13.33	คชก.	3.33
ตลาด	33.33	จัดตั้งสหกรณ์ฯ	16.67	ฝึกอบรม	10.00		
อบรม	30.00	ทำบัญชี	13.33	แหล่งเงินทุน	6.67		
เยี่ยมฟาร์ม	20.00	ตลาด	13.33	จัดหาปัจจัยผลิต	3.33		
เงินทุน	16.67	ธุรกิจสัตว์น้ำ	3.33	การรวมกลุ่ม	3.33		
แก้ปัญหาโรคกุ้ง	13.33			แหล่งน้ำ	3.33		
ตรวจรับรอง	6.67						
ขุดร่องระบายน้ำ	3.33						
ระดับราคา	3.33						

ร้อยละ 60.00 ของสมาชิกต้องการความสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่มีสมาชิกต้องการมากที่สุด คือ ร้อยละ 53.33 ต้องการให้หาแหล่งเงินทุนให้ นอกจากนั้นร้อยละ 16.67 ยังต้องการให้ช่วยด้านการจัดตั้งและดำเนินงานของสหกรณ์ ร้อยละ 13.33 ต้องการความช่วยเหลือด้านตลาด ซึ่งอาจขอความอนุเคราะห์จากงานพัฒนาธุรกิจในส่วน of สหกรณ์จังหวัด มีเพียงร้อยละ 3.33 ที่ต้องการให้ช่วยด้านธุรกิจสัตว์น้ำซึ่งอาจเป็นการรวบรวมผลผลิตส่งขาย

สมาชิกร้อยละ 40.00 ต้องการความสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งร้อยละ 13.33 ต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลร่วมมือรักษาสภาพแวดล้อม ตลอดจนจัดการเรื่องการระบายน้ำ ร้อยละ 10.00 ต้องการให้จัดฝึกอบรมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ ร้อยละ 6.67 ต้องการให้ช่วยด้านแหล่งเงินทุน อีกอย่างละร้อยละ 3.33 ต้องการให้ช่วยจัดหาปัจจัยการผลิต ช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ และ จัดการแหล่งน้ำ ทั้งนี้ควรมีความร่วมมือระหว่างสหกรณ์ กับ องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลเนื่องจากนายก อบต.ในช่วงที่ออกสำรวจครั้งนี้เดิมเป็นประธานคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ สมาชิกคาดว่าทั้งสองหน่วยงานน่าจะร่วมมือกันได้มากขึ้น

สมาชิกร้อยละ 3.33 รายงานว่าต้องการความสนับสนุนจากคณะกรรมการกองทุนช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) จัดสรรเงินเพื่อช่วยเหลือผู้เลี้ยงกุ้ง เช่น การประกันราคาที่เคยทำมาในอดีต

4.2.4 ปัญหาและอุปสรรคที่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด พบในการเพาะเลี้ยงกุ้ง

ตารางที่ 4-32 แสดงปัญหาและอุปสรรคที่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด รายงาน ประกอบด้วยปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิต การตลาด สภาพแวดล้อม สหกรณ์ และหน่วยงานของรัฐ

ด้านการผลิต ตามสถานการณ์กุ้งตายในระยะต้นและปัญหาโรคตัวแดง สมาชิกร้อยละ 86.67 รายงานว่ามีปัญหาโรคระบาด ในขณะที่ลงพื้นที่สัมภาษณ์กรอกแบบสอบถามในเดือนมกราคม 2558 อาการกุ้งตายในระยะต้นเป็นปัญหาสำคัญที่ยังไม่มีแนวทางแก้ไขที่ชัดเจน ไม่ว่าจะโดยรัฐหรือเอกชน ผู้เลี้ยงกุ้งต้องเสี่ยงกับความเสียหายที่จะเกิดขึ้น ซึ่งประมาณว่ามีโอกาสเสี่ยงรอดได้ประมาณหนึ่งในสาม ส่งผลให้รายได้ที่ได้จากการเลี้ยงกุ้งโดยเฉพาะกุ้งขาวลดลงมาก นอกจากปัญหานี้แล้วมีสมาชิกอีกเพียงอย่างละร้อยละ 3.33 ที่รายงานว่ามีปัญหาขาดแคลนเงินทุนและราคาปัจจัยการผลิตที่ไม่แน่นอนและมีแนวโน้มสูงขึ้นตลอดมา

ด้านการตลาด ร้อยละ 40.00 ของสมาชิกรายงานปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำและไม่แน่นอน ร้อยละ 16.67 เห็นว่าผู้ค้าคนกลางที่รับซื้อกุ้งกดราคา และอีกร้อยละ 10.00 เห็นว่าราคาปัจจัยการผลิตสูง

ด้านสภาพแวดล้อม สมาชิกร้อยละ 20.00 รายงานว่ามีปัญหาสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลงทำให้กุ้งที่เลี้ยงมีอัตราการรอดต่ำ มีอาการโรคตัวแดง ร้อยละ 13.33 เห็นว่ามีปัญหาน้ำเสีย อีกร้อยละ 10.00 รายงานว่ามีปัญหาน้ำท่วม และอีกอย่างละร้อยละ 3.33 รายงานปัญหาสาละลงดินเขินการระบายน้ำไม่คล่องตัว และมีปัญหาน้ำแล้งในหน้าร้อน

ด้านสหกรณ์ สมาชิกร้อยละ 20.00 ยังต้องการให้สหกรณ์ ช่วยหาแหล่งเงินทุน ร้อยละ 10.00 ยังต้องการให้สหกรณ์ ช่วยสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น หาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพมาขายในราคาที่ เป็นธรรม รวมทั้งในเครดิตในการขาย ให้เกษตรกรชำระเงินค่าปัจจัยการผลิตเมื่อจับกุ้งแล้วได้ อีกอย่างร้อยละ 3.33 ต้องการให้สหกรณ์ จัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้ง ให้มีฝ่ายวิชาการของสหกรณ์ ที่ดูแลและให้คำแนะนำการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ทำความเข้าใจให้สมาชิกให้ความสำคัญแก่การร่วมมือกับสหกรณ์ มากขึ้น รวมทั้งการปรับปรุงการดำเนินงาน

ด้านหน่วยงานของรัฐ สมาชิกร้อยละ 26.67 รายงานว่ามีปัญหาที่รัฐควรเข้ามาดูแลแก้ไขเกี่ยวกับราคาทุเรียน มีการพุงราคาหรือประกันราคาให้เกษตรกรได้ราคาขายที่แน่นอนขึ้น อีกอย่างละร้อยละ 3.33 รายงานว่ารัฐควรเข้ามาช่วยเรื่องเงินทุน ปรับปรุงพันธุ์ทุเรียนให้ปลอดโรค เพิ่มช่องทางการขายทุเรียน บริหารการเงินที่ให้เพื่อสนับสนุนอาชีพอย่างเป็นธรรม และให้ความสำคัญแก่การเลี้ยงทุเรียนมากขึ้น

ตารางที่ 4-32 ปัญหาและอุปสรรคที่รายงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงทุเรียนกลุ่มน้ำปากพอง จำกัด

รายการ	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก	รายการ	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก
ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิต		ปัญหาและอุปสรรคด้าน การตลาด	
โรคระบาด	86.67	ราคาผลผลิตตกต่ำและไม่ แน่นอน	40.00
ขาดแคลนเงินทุน	3.33	พ่อค้าคนกลางกดราคารับซื้อ	16.67
ราคาปัจจัยการผลิตไม่แน่นอน	3.33	ราคาปัจจัยการผลิตสูง	10.00
ปัญหาและอุปสรรคด้านสภาวะแวดล้อม		ปัญหาและอุปสรรคด้าน สหกรณ์ฯ	
สภาพอากาศเปลี่ยนแปลง	20.00	ให้ช่วยหาทุนในการเลี้ยง	20.00
น้ำเสีย	13.33	ให้ช่วยสนับสนุนปัจจัยการผลิต	10.00
น้ำท่วม	10.00	ให้จัดอบรมการเลี้ยงทุเรียน ไม่มีฝ่ายวิชาการดูแลเรื่อง	3.33
ล้าหลังตื่นขึ้นการระบายน้ำไม่คล่องตัว	3.33	เฉพาะเจาะจง	3.33
น้ำแล้ง	3.33	ให้สมาชิกให้ความสำคัญกับ สหกรณ์ฯ	3.33
		ให้ปรับปรุงการดำเนินงาน	3.33
ปัญหาและอุปสรรคด้านรัฐ			
ให้ช่วยพุงราคาทุเรียน/ประกันราคาให้แน่นอนขึ้น	26.66		
ให้ช่วยเรื่องเงินทุน	3.33		
ให้ช่วยปรับปรุงพันธุ์ทุเรียนให้ปลอดโรค	3.33		
ให้ช่วยเพิ่มช่องทางการขายทุเรียน	3.33		
ส่วนกลางบริหารเงินไม่เป็นธรรมด้านการ สนับสนุนอาชีพ	3.33		
ให้ความสำคัญเกี่ยวกับทุเรียนมากขึ้น	3.33		

4.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของการจัดตั้งสหกรณ์ผู้เลี้ยงทุเรียนกลุ่มน้ำปากพอง จำกัด

4.3.1 การวิเคราะห์ จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรค ของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

สำหรับจุดเด่นและจุดด้อยซึ่งเป็นปัจจัยภายในสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มีดังนี้

1) จุดเด่น (Strength, S) มีดังนี้

S1 สมาชิกมีการศึกษาและประสบการณ์สูง ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมีอยู่ร้อยละ 40.00 โดยเฉลี่ยมีประสบการณ์เลี้ยงกุ้งมาแล้ว 18 ปี ส่วนใหญ่คือร้อยละ 83.33 เป็นเจ้าของพื้นที่ที่เลี้ยงกุ้งโดยมักจะมีโฉนดเป็นเอกสารสิทธิ์

S2 สมาชิกสนใจเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ฯ สมาชิกร้อยละ 80.00 ชื่นชอบปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ฯ มากที่สุดคือซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ และมีที่ซื้ออาหารกุ้ง พันธุ์กุ้ง และอาหารเสริม จากสหกรณ์ฯ แต่ที่ขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ฯ ยังมีไม่ถึงหนึ่งในสี่ สหกรณ์ฯ ยังไม่กำลังจำกัดในการรับซื้อผลผลิต ซึ่งไม่เป็นปัญหามากนักเพราะมีผู้รับซื้อที่เข้ามารับซื้อในพื้นที่ สมาชิกร้อยละ 93.33 เข้าประชุมสหกรณ์ฯ โดยเฉลี่ย 6 ครั้ง/ปี ที่ไม่เข้าประชุมร้อยละ 6.67 เป็นสมาชิกใหม่ที่เพิ่งเข้าเป็นสมาชิก สมาชิกมักจะมาพบปะหารือกันที่ทำการสหกรณ์ฯ ทั้งสหกรณ์ฯยังจัดงานวันกุ้งเป็นประจำทุกปี

S3 ผู้นำมีประสบการณ์และความสามารถในการเลี้ยงกุ้ง กรรมการดำเนินการฯ ทำหน้าที่ตัวแทนของแต่ละพื้นที่ ประสานงานระหว่างสหกรณ์ฯ กับสมาชิกในพื้นที่ มีคนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมเป็นกรรมการ มีการหมุนเวียนกันขึ้นมาเป็นประธานฯ ตามระเบียบสหกรณ์ฯ มีผู้จัดการที่ทำงานต่อเนื่องมานานและเคยทำหน้าที่กรรมการดำเนินการมาก่อนเป็นผู้ที่สามารถประสานงานกับภาคส่วนต่างๆ ได้ดี

S4 สหกรณ์ฯ สามารถทำอะไร มีทุนพอเพียงสำหรับการดำเนินงาน มีฐานะทางการเงินในเกณฑ์ดี ได้รับการอุดหนุนจากเงินทุนพัฒนาสหกรณ์ฯ จากกรมส่งเสริมสหกรณ์

S5 พื้นที่เลี้ยงกุ้งของสมาชิก ตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการพระราชดำริลุ่มน้ำปากพนัง ซึ่งแบ่งพื้นที่ปากพนังออกเป็นพื้นที่น้ำเค็มและน้ำจืด บ่อเลี้ยงกุ้งอยู่ในพื้นที่น้ำเค็ม มีการจัดระบบชลประทานน้ำเค็ม ไม่ขัดแย้งกับผู้ประกอบอาชีพอื่น เช่น ทำนาข้าวและทำสวนซึ่งจะอยู่ในพื้นที่น้ำจืด

2) จุดด้อย (Weakness, W) มีดังนี้

W1 สมาชิกยังมีบทบาทไม่มากในการร่วมตัดสินใจดำเนินงานของสหกรณ์ฯ แม้จะมีการเข้าร่วมประชุมและพบปะกันเป็นประจำ แต่การตัดสินใจยังทำโดยแกนนำเป็นสำคัญ ทั้งนี้สมาชิกประเมินความสามารถของตนในการร่วมงานกับสหกรณ์ฯ ไว้ในระดับมากที่สุดทั้งสองประเด็น คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่นและการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกท่านอื่นๆ นอกนั้นประเมินตนเองไว้ในระดับมาก ประเด็นที่ประเมินไว้ต่ำที่สุดคือการสรุปและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น (4.00) เท่าๆกับการแสดงออกในที่ประชุมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตามมาด้วยการสรุปและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น (4.03) และ การตัดสินใจเสนอ/เลือกแนวทางการทำงานของสหกรณ์ฯ (4.07) สมาชิกยังต้องการเพิ่มทักษะเพื่อการมีบทบาทมากขึ้นในการทำงานร่วมกับสหกรณ์ฯ

W2 สมาชิกบางส่วนยังขาดความเข้าใจในการเป็นเจ้าของสหกรณ์ฯ ในช่วงก่อตั้งสมาชิกในกลุ่มผู้ก่อตั้งได้รับโอกาสจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องให้ความรู้และการอบรมหลักการสหกรณ์ฯ ทำให้สามารถดำเนินงานสหกรณ์ฯได้ผลดี สามารถสร้างประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมแก่สมาชิก สมาชิกรุ่นหลังๆ ยังด้อยประสบการณ์ในส่วนนี้โดยเฉพาะสมาชิกที่เพิ่งเข้ามาในระยะหลังๆ

W3 สหกรณ์ฯ ยังให้ความสำคัญแก่การให้บริการเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ มากกว่างานบริการด้านอื่น เช่น พันธุ์ กุ้ง อาหารกุ้ง และการรวบรวมผลผลิต แต่ก็ให้บริการครบทุกด้าน โดยที่มีกำลังจำกัด จึงยังให้บริการด้านอื่นๆ น้อยกว่า ด้านเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ อย่างไรก็ตามสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมเชิงชุมชนในเดือนกรกฎาคม 2558 เห็นว่าข้อนี้ยังไม่ เป็นจุดด้อยที่สำคัญ สมาชิกร้อยละ 80.00 เข้ามาใช้บริการปัจจัยการผลิต และมีเพียงร้อยละ 23.33 ที่ขายผลผลิตผ่าน สหกรณ์ฯ

W4 สมาชิกยังมีอำนาจน้อยในการต่อรองราคาขายผลผลิต สมาชิกขายให้แก่แพปลาในพื้นที่เป็นสำคัญ และ ผู้รับซื้อจะเป็นผู้กำหนดราคา โดยที่สมาชิกส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 70.00 พังราคาจากผู้รับซื้อเป็นสำคัญ แม้สมาชิกกว่า ครึ่งหนึ่งจะรายงานว่าสามารถต่อรองราคาได้ แต่ก็มีร้อยละ 13.33 ที่ไม่สามารถต่อรองราคาได้ ซึ่งมักจะเป็นสมาชิกที่มี ผลผลิตไม่มาก

ในส่วนของโอกาสและอุปสรรคซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกสหกรณ์ฯ มีดังนี้

3) โอกาส (Opportunity, O) มีดังนี้

O1 ลุ่มน้ำปากพนังมีพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงกุ้ง เป็นพื้นที่แรกในภาคใต้ที่เลี้ยงกุ้งหลังจากการเลี้ยงกุ้งขยาย พื้นที่จากชายฝั่งอ่าวไทยตอนในไปยังภาคตะวันออกและต่อมายังภาคใต้ ในระยะแรกมีการนำพื้นที่ป่าชายเลนมาใช้ เลี้ยงกุ้ง ระยะแรกได้ผลผลิตสูงแต่เสื่อมโทรมลงเมื่อมีการเลี้ยงกุ้งหนาแน่นเกินขีดความสามารถในการรองรับของ สภาวะแวดล้อม ผู้เลี้ยงกุ้งได้รับบทเรียนในส่วนนี้และมีการปรับตัว ปัจจุบันผู้ที่เลี้ยงกุ้งบริเวณชายฝั่งในพื้นที่ตำบลปาก พนังตะวันออก รักษาแนวต้นไม้ชายฝั่งไว้ก้ำบังคลื่นลม ในพื้นที่มีโครงการพระราชดำริลุ่มน้ำปากพนังที่มีการจัดการ แบ่งเขตน้ำจืดและน้ำเค็มและมีการจัดการชลประทานน้ำเค็มรองรับการพัฒนาการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่

O2 พื้นที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ถนน ไฟฟ้า สัญญาณโทรศัพท์ คมนาคมสื่อสารสะดวก

O3 มีช่องทางขายผลผลิตหลายช่องทาง ผู้รับซื้อเข้าถึงพื้นที่ได้สะดวก

O4 มีเครือข่ายเกษตรกรระดับจังหวัดหลายเครือข่าย ทั้งในรูป สมาพันธ์ กลุ่มเกษตรกร และ ชมรมเกษตรกร ที่เชื่อมโยงกับสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ได้

4) อุปสรรค (Threat, T) มีดังนี้

T1 ปัญหากุ้งตายในระยะต้น และโรคกุ้ง ที่ทำสมาชิกเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล

T2 การแข่งขันกับผู้ค้าปัจจัยการผลิตในพื้นที่ การที่สหกรณ์ฯ ขายปัจจัยการผลิตในราคาต่ำกว่าท้องตลาด นำไปสู่การขัดผลประโยชน์กับผู้ค้าปัจจัยการผลิตในพื้นที่บางราย

T3 การแข่งขันกับผู้ประกอบธุรกิจกุ้งในพื้นที่

T4 ความผันผวนของราคากุ้งซึ่งขึ้นกับตลาดปลายทาง

T5 ยังไม่มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทั้งระบบ ไม่มีมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา และ เมื่อเกิดปัญหาก็ก็นำมาตรการแก้ปัญหาได้รวดเร็วทันการ

4.3.2 การวิเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาสหกรณ์ ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

ได้นำ จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรค –อุปสรรค ข้างต้น มากำหนดกลยุทธ์เชิงรุก-ป้องกัน-แก้ไข-ตั้งรับดังต่อไปนี้

กลยุทธ์เชิงรุก ใช้ประโยชน์จากจุดเด่นและโอกาส ประกอบด้วยสี่กลยุทธ์

กลยุทธ์เชิงรุกที่ 1 ใช้จุดเด่นที่สมาชิกมีการศึกษาและประสบการณ์สูงและโอกาสที่มีพื้นที่ที่เหมาะสมในการเลี้ยงกุ้ง ร่วมกันพัฒนาการเลี้ยงกุ้งที่ยั่งยืน ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ

กลยุทธ์เชิงรุกที่ 2 ใช้จุดเด่นที่สมาชิกสนใจเข้าร่วมกิจกรรมสหกรณ์และโอกาสของการมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ในพื้นที่ประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาการเลี้ยงกุ้งอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์เชิงรุกที่ 3 ใช้จุดเด่นที่ผู้นำสหกรณ์ มีความสามารถและโอกาสของการมีสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ ใช้ Internet ได้ พัฒนาการใช้ *Social media* ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสมาชิก

กลยุทธ์เชิงรุกที่ 4 ใช้จุดเด่นที่สหกรณ์สามารถทำอะไร มีทุนดำเนินงาน ทำธุรกิจที่สร้างรายได้ให้แก่สหกรณ์

กลยุทธ์ป้องกัน ใช้ประโยชน์จากจุดเด่นเพื่อลดอุปสรรค ประกอบด้วยห้ากลยุทธ์

กลยุทธ์ป้องกันที่ 1 ใช้จุดเด่นที่สมาชิกมีการศึกษาและประสบการณ์สูง เป็นเจ้าของพื้นที่เลี้ยงกุ้ง สนใจร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ และการมีผู้นำที่มีความสามารถ ลดอุปสรรคปัญหาต่างๆในระยะต้นด้วยการร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเลี้ยงกุ้ง

กลยุทธ์ป้องกันที่ 2 ใช้จุดเด่นของการที่สมาชิกสนใจร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ ลดอุปสรรคการแข่งขันกับผู้ประกอบธุรกิจในพื้นที่ด้วยการส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างสมาชิกสร้างความเข้มแข็งให้สหกรณ์ ซึ่งเป็นองค์กรชุมชนของผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก

กลยุทธ์ป้องกันที่ 3 ใช้จุดเด่นของการมีผู้นำที่มีความสามารถลดอุปสรรคการแข่งขันกับผู้ประกอบธุรกิจในพื้นที่ด้วยการด้วยการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากผู้นำเพื่อร่วมกันพัฒนาการเลี้ยงกุ้งของสมาชิก

กลยุทธ์ป้องกันที่ 4 ใช้จุดเด่นของการมีผู้นำที่มีความสามารถและร่วมกันสละเวลามาทำงานบริหารสหกรณ์ ลดอุปสรรคความผันผวนของราคาขายด้วยการประสานภาครัฐขอความสนับสนุนการสร้างเสถียรภาพราคากุ้ง เช่น การประกันราคากุ้ง การประกันความเสี่ยงของการเลี้ยงกุ้ง

กลยุทธ์ป้องกันที่ 5 ใช้จุดเด่นที่สหกรณ์ สามารถทำอะไร มีทุนดำเนินงานลดอุปสรรคการแข่งขันกับผู้ค้าปัจจัยการผลิตในพื้นที่ด้วยการพัฒนาธุรกิจเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิก ให้บริการแก่สมาชิกเพื่อให้สามารถซื้อปัจจัยการผลิตได้ในราคาที่ เป็นธรรม

กลยุทธ์แก้ไข ลดจุดด้อยโดยใช้โอกาส มีสองกลยุทธ์

กลยุทธ์แก้ไขที่ 1 ลดจุดด้อยที่สมาชิกยังมีบทบาทไม่มากในการร่วมตัดสินใจการดำเนินงานของสหกรณ์ และการที่สมาชิกบางส่วนยังไม่เข้าใจความเป็นเจ้าของสหกรณ์ ด้วยการใช้อีกโอกาสที่การคมนาคมสะดวกและมีสัญญาณโทรศัพท์ในพื้นที่ จัดกิจกรรมพบปะทำความเข้าใจให้โอกาสสมาชิกได้มาเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ และใช้ *Social media* ในการสื่อสาร

กลยุทธ์แก้ไขที่ 2 ลดจุดด้อยที่สหกรณ์ ยังเน้นการให้บริการในส่วนของเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ และการที่สมาชิกยังขาดอำนาจการต่อรองกับผู้ซื้อ โดยใช้โอกาสที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงกุ้งขยายการให้บริการ ปัจจัยการผลิตแก่สมาชิก และใช้โอกาสที่มีช่องทางขายหลากหลาย รวมกลุ่มสมาชิกเพื่อวางแผนการขายร่วมกัน

กลยุทธ์ตั้งรับ ลดจุดด้อยและลดอุปสรรค มีสามกลยุทธ์ดังนี้

กลยุทธ์ตั้งรับที่ 1 ลดจุดด้อยที่สมาชิกยังมีบทบาทร่วมตัดสินใจดำเนินการไม่มาก และลดอุปสรรคการมีปัญหา กุ้งตายในระยะต้นและโรคกุ้งจนการแข่งขันกับผู้ประกอบธุรกิจกุ้งในพื้นที่ ด้วยการรวมกลุ่มร่วมมือกันแก้ไขปัญหา พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส และรวมกลุ่มกันเพื่อให้มีปริมาณผลผลิตร่วมกันมากพอที่จะแข่งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่ได้

กลยุทธ์ตั้งรับที่ 2 ลดจุดด้อยที่สมาชิกบางส่วนยังไม่เข้าใจความเป็นเจ้าของสหกรณ์ และลดอุปสรรคปัญหา กุ้งตายในระยะต้น ด้วยการจัดการพบปะหรือหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน และจัดทำ Social media เพื่อการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สร้างความรู้สึกในการเข้าร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งนำไปสู่วาทะหนักในการเป็นเจ้าของสหกรณ์ ร่วมกัน

กลยุทธ์ตั้งรับที่ 3 ลดจุดด้อยที่สหกรณ์ ยังเน้นการให้บริการด้านเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ และลดอุปสรรคการแข่งขันกับผู้ค้าปัจจัยการผลิตในพื้นที่ ด้วยการขยายธุรกิจการค้าปัจจัยการผลิต ทั้งนี้สหกรณ์ อาจคัดเลือกสมาชิกเข้าร่วมทำงานในส่วนนี้เพื่อให้สมาชิกมีโอกาสมีส่วนร่วมมากขึ้น

4.3.3 การวิเคราะห์ สภาวะทั่วไป-สิ่งที่สหกรณ์ มี-กระบวนการ-ผลลัพธ์ ของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำปากพอง จำกัด

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ใช้ประกอบการพิจารณาประเด็นที่มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำปากพอง จำกัด

1) สภาวะทั่วไป ประกอบด้วย สภาวะทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน ความต้องการรวมกลุ่ม ความคุ้นเคยรู้จักกันระหว่างสมาชิกและสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน

สภาวะทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน รายได้เฉลี่ยของคนในพื้นที่ที่สมาชิกสหกรณ์ ตั้งบ้านเรือนเลี้ยงกุ้งตามรายงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในช่วง 0.154 – 0.193 ล้านบาท/ครัวเรือน/ปี ในขณะที่รายได้เฉลี่ยของสมาชิกที่ยังไม่หักค่าใช้จ่ายเป็น 3.356 ล้านบาท/ครัวเรือน/ปี โดยมีรายจ่ายเฉลี่ยเป็น 0.979 ล้านบาท/ครัวเรือน/ปี โดยทั่วไปสมาชิกส่วนหนึ่งมีความเป็นอยู่ดีกว่าคนในพื้นที่โดยทั่วไป ในช่วงที่เลี้ยงกุ้งได้ผล สมาชิกสหกรณ์ มีรายได้สูง สามารถลงทุนปลูกสร้างปรับปรุงที่อยู่อาศัยและมีรายได้มากพอที่จะนำไปลงทุนในการประกอบอาชีพอื่นๆ นอกไปจากการเลี้ยงกุ้ง

คนในชุมชนนอกจากเลี้ยงกุ้งแล้ว ยังมีที่ทำนาข้าว ทำสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน สวนผลไม้ ทำประมง เลี้ยงสัตว์ ทำธุรกิจ เช่น ทำที่พักรอรับนักท่องเที่ยว รับเหมาก่อสร้าง ค้าขาย รับราชการ และรับจ้างทั่วไป

ความต้องการรวมกลุ่ม เนื่องจากเป็นพื้นที่ในโครงการพระราชดำริ มีหน่วยงานรัฐโดยเฉพาะกรมประมง เข้ามาส่งเสริมให้ผู้เลี้ยงกุ้งรวมกลุ่มกันในรูปสหกรณ์ มีการให้แนวคิดและจัดการอบรมให้หลายครั้ง จัดทะเบียนสหกรณ์ในปี 2550 เพื่อให้อำเภอในพื้นที่กรมประมงที่อำเภอหัวไทรเป็นที่ทำการสหกรณ์ ภายหลังย้ายที่ทำการมาอยู่ที่ริมถนนปากพอง-หัวไทร เป็นพื้นที่ศูนย์กลางที่สมาชิกเข้ามาติดต่อได้สะดวก

ความคุ้นเคยรู้จักกันระหว่างสมาชิก สมาชิกมีลักษณะเครือข่ายญาติมิตร รู้จักกันดี ทราบว่าใครตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ไหน พบปะกันสม่ำเสมอทั้งนอกฟาร์มและในฟาร์ม

สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน มีถนนสายหลักในพื้นที่อำเภอปากพนัง เชื่อมโยงฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก มีถนนเลียบชายทะเลจากปากพนังไปถึงหัวไทร และมีถนนแยกเข้าไปในแต่ละตำบล คมนาคมติดต่อกันได้สะดวก มีไฟฟ้าเข้าถึงพื้นที่ สัญญาณโทรศัพท์เข้าถึงพื้นที่

2) สิ่งที่สหกรณ์ฯ มี ประเด็นที่จะกล่าวถึงได้แก่ สมาชิกขององค์กร ทุนดำเนินงาน ความรู้และการอบรมที่สมาชิกได้รับ ปัจจัยการผลิตที่ใช้ และตลาดรับซื้อผลผลิต

สมาชิกขององค์กร จำนวนสมาชิก 415 ราย เป็นรองสหกรณ์ประมงพาน จำกัด เล็กน้อย ระยะเวลาจำนวนสมาชิกไม่เพิ่มขึ้นมากนัก นับแต่มีปัญหาภัยตายในระยะต้น สมาชิกบางรายหยุดเลี้ยง พบว่าในพื้นที่มีบ่อทั้งร้างอยู่บ้าง

ทุนดำเนินงาน สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนังมีผลการดำเนินงานในระดับดี แม้ในช่วงภัยตายในระยะต้นก็ยังสามารถทำกำไร กรมส่งเสริมสหกรณ์สนับสนุนให้กู้ยืมเงินมาหมุนเวียนในการทำงาน ทั้งยังสนับสนุนรถสำหรับขนส่งกุ้ง และบริษัทผู้ค้าปัจจัยการผลิตให้ความสนับสนุนการจัดงานวันกุ้ง ซึ่งได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่จากภาครัฐและภาคเอกชนทั้งในและนอกพื้นที่ และจากนักวิชาการและผู้เลี้ยงกุ้งที่มีทักษะความชำนาญสูงจัดเวทีวิชาการแลกเปลี่ยนความรู้

ความรู้และการอบรมที่สมาชิกได้รับ สมาชิกร้อยละ 90.00 ได้รับการอบรมการเพาะเลี้ยงกุ้ง ในจำนวนนี้ร้อยละ 60.00 ให้สัมภาษณ์ว่าเข้ารับการฝึกอบรมที่สหกรณ์ฯ จัดให้ สมาชิกส่วนหนึ่งมักจะเข้ามาพบปะหารือแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งกันที่ทำการสหกรณ์ฯ นอกไปจากการมาเข้าประชุมตามที่สหกรณ์ฯ แจ้งไป

ปัจจัยการผลิต สมาชิกสามารถหาซื้อพันธุ์กุ้งได้ไม่ยากทั้งในพื้นที่และจากจังหวัดใกล้เคียงแต่มีปัญหาการได้มาซึ่งพันธุ์กุ้งที่มีคุณภาพ ในการประชุมเชิงชุมชนในเดือนกรกฎาคม 2558 สมาชิกที่เข้าร่วมประชุมเสนอว่าควรมีการจัดการให้ผู้เพาะฟักและอนุบาลลูกกุ้งร่วมรับผิดชอบชดเชยความเสียหายในกรณีที่พันธุ์กุ้งอ่อนแอเป็นโรคและกรมประมงควรให้ความคุ้มครอง จัดโครงการประกันภัยให้แก่ผู้เลี้ยงกุ้ง

สำหรับอาหารกุ้งมีเอกชนผู้ค้าอาหารกุ้งหลายรายในพื้นที่และที่ใกล้เคียง แต่สมาชิกไม่แน่ใจในเรื่องของคุณภาพ

ในการขายผลผลิตมีช่องทางขายทั้งให้แพปลาและห้องเย็น ในและนอกพื้นที่ แต่สมาชิกยังเห็นว่าราคาที่ได้ขึ้นกับผู้ซื้อ ต่อรองไม่ได้มากนัก ยังรวมกันขายไม่มากพอที่จะสร้างอำนาจการต่อรอง

3) กระบวนการ ประกอบด้วย การบริหารสหกรณ์ฯ กฎระเบียบ ความเป็นผู้นำของสหกรณ์ฯ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก

การบริหารสหกรณ์ฯ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มีประธานคณะกรรมการดำเนินการฯ ที่ได้มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งมีการเสนอชื่อโดยคณะกรรมการดำเนินการฯ เป็นเบื้องต้น และเลือกตั้งในที่ประชุมประจำปี ผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการฯ เปลี่ยนไปตามวาระ สำหรับกรรมการฯ มีคนหลายรุ่นทำงานร่วมกัน พัฒนาคณะรุ่นใหม่ขึ้นมาทำงาน และยังจัดโครงสร้างโดยกรรมการฯ จะทำหน้าที่ตัวแทนในแต่ละพื้นที่ประสานงานระหว่างสหกรณ์ฯ กับสมาชิก

กฎระเบียบ โดยที่เป็นสหกรณ์ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ จึงมีกฎระเบียบที่ชัดเจน มีการชี้แจงให้ข้อมูล คำแนะนำ โดยการตั้งกลุ่ม Line ติดต่อกัน ทั้งยังเชิญนักวิชาการเข้ากลุ่มให้คำปรึกษาแนะนำการเพาะเลี้ยงกุ้ง

ความเป็นผู้นำของสหกรณ์ ประธานกรรมการฯ และกรรมการดำเนินการ เป็นผู้เลี้ยงกุ้งที่มีประสบการณ์ มีแนวคิดส่งเสริมพัฒนาการเลี้ยงกุ้ง มีกิจกรรมส่งเสริมความร่วมมือรวมทั้งการจัดงานวันกุ้ง สหกรณ์ฯ มีความสามารถในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

การมีส่วนร่วมของสมาชิก สมาชิกร้อยละ 80.00 ซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ฯ ร้อยละ 23.33 ขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ฯ และร้อยละ 93.33 เข้าประชุมสหกรณ์ฯ มีกรรมการดำเนินการฯ ที่ทำหน้าที่ตัวแทนแต่ละพื้นที่ ซึ่งสมาชิกสามารถให้ข้อเสนอแนะในการทำงานตลอดจนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผ่านมาทางกรรมการฯ ที่ทำหน้าที่ตัวแทนพื้นที่ของตนได้ บางครั้งสมาชิกสหกรณ์ฯ ช่วยหาตลาดสำหรับการขายกุ้งให้ด้วย

4) ผลลัพธ์ สมาชิกเห็นว่าการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ช่วยให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งมากขึ้น ช่วยลดโอกาสที่คนกลางจะเอาเปรียบสมาชิก สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิต และสามารถผลิตกุ้งให้มีคุณภาพดีขึ้น

4.3.4 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

พิจารณาการมีส่วนร่วมของสมาชิกตามประเด็นดังต่อไปนี้

1) ผลผลิตของสมาชิก เช่นเดียวกับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งอื่นๆ สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น สมาชิกมีการปรึกษาร่วมกันหาทางแก้ปัญหา สำหรับรายที่ยังสามารถเลี้ยงกุ้งได้ ผลผลิตต่อไร่ของพื้นที่ยังเป็นรองแต่ก็ใกล้เคียงกับผลผลิตของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ซึ่งมีผลผลิตต่อไร่สูงที่สุด ผลผลิตที่ได้ก็ยังมากพอที่จะทำให้สหกรณ์ฯ สามารถมีกำไรจากการให้บริการแก่สมาชิกได้อย่างไรก็ตามกำไรของสหกรณ์ฯ ลดลงในช่วงที่มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น รายได้จากการเลี้ยงกุ้งยังเป็นรายได้หลักของสมาชิก สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ยังมีผลผลิตกุ้งสูงพอที่จะเป็นแรงจูงใจให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ฯ

2) ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ให้บริการปัจจัยการผลิตแก่สมาชิกโดยมุ่งหวังที่จะจัดหาปัจจัยการผลิตให้ในราคาที่เป็นธรรม ต่ำกว่าท้องตลาด ซึ่งส่งผลให้มีปัญหาขัดผลประโยชน์กับผู้ค้าปัจจัยการผลิตในพื้นที่อยู่บ้าง ร้อยละ 80.00 ของสมาชิกซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ฯ โดยซื้อหลากหลายชนิดของปัจจัยการผลิต กว่าครึ่งของสมาชิก (ร้อยละ 56.67) ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ รองลงไปซื้ออาหารกุ้ง (ร้อยละ 46.67) ตามมาด้วยพันธุ์กุ้ง (ร้อยละ 26.67) และยังมีที่ซื้ออาหารเสริมอีกเล็กน้อย (ร้อยละ 6.67) สหกรณ์ฯ ให้บริการปัจจัยการผลิตหลายชนิดแก่สมาชิก

สำหรับตลาดรองรับผลผลิต ด้วยการคมนาคมสื่อสารที่ทำได้สะดวก มีผู้รับซื้อหลายรายเข้ามาซื้อผลผลิตจากเกษตรกรในพื้นที่นี้ สมาชิกร้อยละ 23.33 ยังขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ฯ ข้อนี้อาจเนื่องมาจากทุนที่มีอยู่ไม่อำนวยให้สหกรณ์ฯ สามารถขยายการรับซื้อได้มากนัก แต่ก็ไม่เป็นปัญหาเนื่องจากสมาชิกยังมีทางเลือกที่หลากหลายในการขายผลผลิต

ในเรื่องของการให้ความรู้ สมาชิกร้อยละ 60.00 เข้ารับการฝึกอบรมที่สหกรณ์ฯ จัดให้สหกรณ์ฯ มีการประสานงานกับหน่วยราชการ ได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานของกรมประมงในพื้นที่ ทั้งยังมีการจัดงานวันกุ้ง

ประจำปี ซึ่งมีส่วนงานวิชาการ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่สมาชิก ในช่วงที่มีปัญหาภัยในระยต้น มีการเชิญวิทยากรทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษามาราย

นอกจากนี้สหกรณ์ฯ ยังทำธุรกิจรับฝากเงิน ทั้งประเภทออมทรัพย์ และฝากประจำ รวมทั้งให้สินเชื่อเพื่อการลงทุนแก่สมาชิก

สหกรณ์ฯ ได้ชี้แจงให้สมาชิกได้รับทราบผลประโยชน์ที่จะได้รับชัดเจน ซึ่งได้แก่ ได้รับเงินปันผลจากกำไรของสหกรณ์ฯ ตามสัดส่วนการถือหุ้น ได้รับเงินเฉลี่ยคืนจากมูลค่าธุรกิจที่สมาชิกทำกับสหกรณ์ฯ ได้รับสวัสดิการและได้รับการฝึกอบรม รวมทั้งได้รับสิทธิออกเสียง/เสนอชื่อเป็นกรรมการดำเนินการ

สหกรณ์ฯ ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด สามารถจัดบริการให้ประโยชน์แก่สมาชิก จูงใจให้สมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ฯ

3) ค่าใช้จ่ายของสมาชิกในการเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ สหกรณ์ฯ มีระเบียบว่าสมาชิกต้องมีภูมิลำเนาและตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่ อำเภอปากพนัง หัวไทร และเชียรใหญ่ แรกเข้าต้องถือหุ้นไม่น้อยกว่า 500 บาท และให้จ่ายค่าธรรมเนียมแรกเข้า 100 บาทพร้อมทั้งฝากเงินออมทรัพย์กับสหกรณ์ฯ การเข้าเป็นสมาชิกต้องมีหนังสือรับรองจากหัวหน้ากลุ่มซึ่งมักจะเป็นกรรมการดำเนินการฯ ที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนสมาชิกในแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้สหกรณ์ฯ มีข้อแนะนำหน้าที่ของสมาชิกไว้ว่า ควรเข้าประชุมกลุ่ม/ประชุมสามัญประจำปีตามที่สหกรณ์ฯ นัด ควรฝากเงินออมทรัพย์กับสหกรณ์ฯ ขั้นต่ำ 100 บาท/เดือน สนับสนุนใช้บริการที่สหกรณ์ฯ จัดให้ ควรเพิ่มค่าหุ้นไม่น้อยกว่า 500 บาท/ปี หรือเพิ่มค่าหุ้นตามที่ขายกุ้งผ่านสหกรณ์ฯ ในอัตรา 100 บาทต่อยอดขาย 1,000 กก. จากการสอบถามพบว่าปัจจุบันสมาชิกมีมูลค่าหุ้นเฉลี่ย 2,532 บาท/ราย ค่าใช้จ่ายเหล่านี้อยู่ในเกณฑ์ที่สมาชิกสามารถจ่ายได้

นอกจากนั้นสมาชิกจะมีค่าใช้จ่ายและค่าเสียเวลาในการเดินทางมาร่วมประชุมกับสหกรณ์ฯ บ้าง แต่เนื่องจากที่ทำการอยู่ในที่ตั้งที่สมาชิกเดินทางมาได้สะดวก สมาชิกมักจะเข้ามาพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปรึกษาหารือเพื่อแก้ปัญหาและหาทางพัฒนาการเลี้ยงกุ้งร่วมกันเป็นประจำ

ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเหล่านี้ไม่มากกว่าผลประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ จูงใจให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานกับสหกรณ์ฯ

4) บรรทัดฐานของสมาชิก สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มักจะเป็นคนที่ตั้งบ้านเรือนในพื้นที่มาแต่เดิม มีการศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ ในรูปแบบใกล้เคียงกัน มีสมาชิกที่เป็นเครือญาติในสกุลเดียวกัน และมีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่กรรมการดำเนินการฯ บรรทัดฐานที่ใกล้เคียงกันของสมาชิกช่วยให้สมาชิกทำความเข้าใจสื่อสารกันได้ดี สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ได้ไม่ยาก

5) ข้อมูลที่สมาชิกมีทั้งด้านการผลิตและการตลาด เนื่องจากสหกรณ์ฯ ยังไม่มีการวางแผนการผลิตเพื่อการขาย สมาชิกสามารถปล่อยพันธุ์กุ้งและจับกุ้งตามเวลาที่แต่ละรายสามารถทำได้ สหกรณ์ฯ ยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดของสมาชิก ที่ทำอยู่ก็เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลกันจากการพบปะปรึกษาหารือ ซึ่งทำกันอยู่เป็นประจำ ไม่มีการบันทึกอย่างเป็นทางการ

6) การมีบทบาทร่วมตัดสินใจ สมาชิกประเมินความสามารถของตนเองในการร่วมงานกับสหกรณ์ฯ ไว้ในระดับที่ค่อนข้างสูงกว่าสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งอื่นๆ ที่ศึกษาในครั้งนี้ โดยประเมินว่าตนเองมีความสามารถมากที่สุดที่สองประเด็น คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น (4.70) และ การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกท่านอื่น (4.57) นอกนั้นประเมินไว้ในระดับมาก ทั้งการติดตามผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ การตัดสินใจเสนอ/เลือกแนวทางการดำเนินงาน

ของสหกรณ์ฯ การสรุปและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น และการแสดงออกในที่ประชุมตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สหกรณ์แห่งนี้เปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งมีผลให้สมาชิกได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเองและสนใจเข้ามามีส่วนร่วมกับสหกรณ์ฯ

7) ทักษะผู้นำองค์กร สมาชิกยังประเมินความสามารถของผู้นำองค์กรไว้ในระดับที่เป็นรองสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง ลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด แต่ยังสูงกว่าอีกสองสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่ศึกษาในครั้งนี้ ประเด็นที่สมาชิกเห็นว่าผู้นำ สหกรณ์มีความสามารถในสามอันดับแรก คือ การมีมนุษยสัมพันธ์สามารถติดต่อประสานงานกับคนในชุมชนและ เจ้าหน้าที่ในภาครัฐ (4.83) การเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยรวม (4.80) และการเสียสละเพื่อส่วนรวม (4.73) สหกรณ์ฯ ให้ความสำคัญแก่การให้โอกาสและสนับสนุนให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม ประเด็นที่สมาชิกยกย่องทักษะผู้นำจึงเป็นไป ในเรื่องของมนุษยสัมพันธ์ การยอมรับ และการทำงานเพื่อส่วนรวมเป็นสำคัญ ส่วนเรื่องความรู้การผลิตและการตลาด นั้น สมาชิกมีความรู้ใกล้เคียงกันกับผู้นำ ความเชื่อมั่นในผู้นำที่ทำงานเพื่อส่วนรวมเป็นหนึ่งในแรงจูงใจให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมกับสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

8) ระเบียบข้อบังคับขององค์กร สหกรณ์ฯ มีระเบียบข้อบังคับทั้งระเบียบในส่วนกลางตามพระราชบัญญัติ สหกรณ์ และระเบียบเฉพาะของสหกรณ์ฯ ที่สมาชิกให้ความเห็นชอบ ทั้งยังมีการแจ้งสิทธิและหน้าที่ให้สมาชิกรับทราบ ชัดเจน

9) บทลงโทษการละเมิดกฎ สมาชิกมักจะปฏิบัติตามระเบียบและข้อบังคับที่ร่วมกันกำหนดไว้ มักจะไม่ ละเมิด เช่น เข้ามาใช้บริการที่สหกรณ์ฯ จัดหาให้ ชำระหนี้ตามเวลา ส่งมอบผลผลิตตามที่ตกลงกันไว้ และเข้าร่วม ประชุมตามที่สหกรณ์ฯ แจ้ง อนึ่งสมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทั้งเป็นเครือญาติและมิตรสหาย ให้ความร่วมมือกันดี ยังไม่มีบทลงโทษการละเมิดกฎ ที่เป็นไปได้น่าจะเป็นการลงโทษเชิงสังคม เช่น ผู้ละเมิดจะได้รับการตำหนิและไม่เป็นที่ ยอมรับของสมาชิกสหกรณ์ฯ

10) ปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกกับองค์กร สหกรณ์แห่งนี้เป็นตัวอย่างเป็นตัวอย่างขององค์กรชุมชนที่สามารถสร้าง ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกกับสหกรณ์ฯ สมาชิกสามารถติดต่อกับสหกรณ์ฯ ได้ทั้งโดยการติดต่อกับกรรมการที่เป็น ผู้แทนกลุ่มของแต่ละพื้นที่ เข้ามาติดต่อโดยตรงที่ทำการสหกรณ์ฯ เข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ฯ และสามารถให้ ข้อคิดเห็นแลกเปลี่ยนกันได้โดยอิสระ สมาชิกยังส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมทำงานให้สหกรณ์ฯ ปฏิสัมพันธ์เหล่านี้ ช่วยส่งเสริมการเข้ามามีส่วนรวมของสมาชิกสหกรณ์ฯ

4.3.5 การวิเคราะห์แนวคิดระบบนิเวศวิถีในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปาก พนัง จำกัด

ในหัวข้อนี้จะนำแนวคิดระบบนิเวศวิถีของการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเข้ามาพิจารณาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ ดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

1) ความสัมพันธ์ระหว่างการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกับระบบนิเวศ พื้นที่ปากพนังเดิมเป็นพื้นที่ป่าชายเลน เมื่อมีการขยายพื้นที่เลี้ยงกุ้งจากภาคตะวันออกลงมาภาคใต้ตอนล่าง ปากพนังเป็นพื้นที่แรกที่มีการพัฒนาการเลี้ยงกุ้ง มีการนำพื้นที่ป่าชายเลนมาใช้เลี้ยงกุ้ง การขยายตัวของการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้ทำให้เกิดความขัดแย้งในการใช้น้ำระหว่าง พื้นที่เพาะปลูกเดิม ซึ่งมีทั้งนาข้าวและสวนผลไม้ ต้องใช้น้ำจืด กับพื้นที่ที่การเลี้ยงกุ้งซึ่งใช้น้ำกร่อย และเนื่องจากการ เลี้ยงกุ้งทำรายได้สูง มีการรุกเข้าไปใช้พื้นที่ในบริเวณพื้นที่เพาะปลูก ความเค็มรุกตัวเข้าไปในพื้นที่ตอนใน เป็นปัญหา ขัดแย้งในการใช้น้ำ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริให้แก้ปัญหาโดยการจัดระบบชลประทาน แบ่งพื้นที่ที่ใช้ เลี้ยงกุ้งออกจากพื้นที่การเกษตรให้ชัดเจนเป็นปากพนังตะวันออก อยู่ชายฝั่งอ่าวไทย เป็นพื้นที่ที่น้ำมีความเค็ม ใช้

เลี้ยงกุ้งและปากพนังตะวันตกเป็นพื้นที่เพาะปลูกใช้น้ำจืด และมีการจัดระบบชลประทานน้ำเค็มในพื้นที่เลี้ยงกุ้งเพื่อลดปัญหามลภาวะจากน้ำที่ปล่อยออกมาจากบ่อกุ้ง สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนังมีความภูมิใจที่ได้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่โครงการพระราชดำริและพยายามเลี้ยงกุ้งโดยให้มีผลกระทบในทางลบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

อย่างไรก็ตามในปัจจุบัน พื้นที่ยังมีปัญหาทางระบายน้ำต้นเขินจากการขยายตัวของเมือง และมีปัญหาคื่นล้มและการกัดเซาะชายฝั่งที่ค่อนข้างรุนแรง

2) ปัญหาของการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่นเดียวกับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่อื่นๆ ที่ศึกษาในครั้งนี้ สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น ซึ่งทำให้ผลผลิตที่เคยได้ลดลง รายได้จากการเลี้ยงกุ้งของสมาชิกลดลง สมาชิกเห็นว่ามีความรู้เกี่ยวกับกุ้งที่มีคุณภาพมีความต้านทานโรคได้ยาก ในพื้นที่มีผู้เลี้ยงกุ้งหลายรายทั้งที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ และที่ไม่ได้เป็นสมาชิกซึ่งมักจะเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่ที่ต้องหยุดเลี้ยงเมื่อไม่สามารถแก้ปัญหาเกิดขึ้นได้ พบบ่อกุ้งร้างอยู่ในพื้นที่ ซึ่งบางแห่งหันไปใช้พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน

3) ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน คนในพื้นที่นี้ส่วนมากเป็นเครือญาติ และเป็นผู้ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในพื้นที่นี้มาแต่เดิม รู้จักคุ้นเคยกันดี ไม่มีความขัดแย้งระหว่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งในลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด กับคนในชุมชนกลุ่มอื่นๆ ทั้งการเลี้ยงกุ้งที่ผ่านมาก็มีความพยายามไม่ให้เกิดผลกระทบในทางลบ กล่าวได้ว่ามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

4) การทำงานขององค์กรชุมชนกับภาคส่วนอื่น สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มีผู้จัดการสหกรณ์ฯ นายบุญเยี่ยม รัตนปรีชา ที่ทำหน้าที่ผู้จัดการต่อเนื่องมาหลายปี และก่อนหน้านี้นักเคยเป็นกรรมการดำเนินการฯ เป็นผู้ที่สามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยราชการและหน่วยงานเอกชน สหกรณ์ฯ สามารถทำงานร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่ ทั้งเมื่อก่อตั้งก็ได้รับความสนับสนุนจากกรมประมงผ่านมาทางศูนย์พัฒนาประมงชายฝั่งพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้สมาชิกได้มีความเข้าใจในแนวคิดของการเป็นสหกรณ์ สหกรณ์จังหวัดให้ความสนับสนุนแนะนำให้คำปรึกษาในการดำเนินการ จัดงบประมาณซื้อรถห้องเย็นเพื่อใช้ในการรวบรวมผลผลิต และให้เงินกู้ยืมหมุนเวียนเพื่อดำเนินงาน สหกรณ์ฯ มีความพร้อมในการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

4.4 สรุปปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำโดยการจัดองค์กรชุมชนของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

4.4.1 ปัจจัยภายในสหกรณ์ฯ ที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

1) บุคลากรภายในสหกรณ์ฯ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมาชิก ในการรับสมาชิก สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด กำหนดไว้ว่าผู้สมัครต้องได้รับการรับรองจากหัวหน้ากลุ่มในพื้นที่ของตน ซึ่งมักจะเป็นกรรมการดำเนินการฯ เป็นการคัดกรองสมาชิกขั้นต้น ช่วยให้ได้สมาชิกที่มีบรรทัดฐานใกล้เคียงกัน สะดวกต่อการทำงานร่วมกัน ครึ่งหนึ่งของสมาชิกที่ให้สัมภาษณ์ เลือกการสร้าง ความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรเป็นเหตุผลสำคัญที่สุดของการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ และร้อยละ 93.33 เข้าร่วมประชุมสหกรณ์ฯ ที่ไม่เข้าประชุมมีเพียงสมาชิกใหม่ นับได้ว่าสมาชิกให้ความร่วมมือกับสหกรณ์ฯ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดความสำเร็จขององค์กรแห่งนี้

ผู้นำสหกรณ์ฯ สมาชิกสหกรณ์ฯ แห่งนี้เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก มีความสามารถใกล้เคียงกัน และผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่กรรมการดำเนินการฯ สำหรับความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ สมาชิกเห็นว่าผู้นำสหกรณ์ฯ มีข้อเด่นที่เป็นผู้มี

มนุษยสัมพันธ์ สามารถติดต่อประสานงานได้ดีทั้งกับคนในชุมชนและในภาครัฐ ผู้นำสหกรณ์ฯ ทั้งประธานฯและคณะกรรมการฯ ตลอดจนผู้จัดการ สามารถทำงานโดยได้รับความยอมรับจากสมาชิกโดยรวม เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์แห่งนี้

พนักงาน นอกจากผู้จัดการ ยังมีพนักงานประจำอีกสามตำแหน่ง ดูแลการเงิน ทำบัญชี และ ให้บริการสมาชิก และบริษัทผู้ค้าปัจจัยการผลิตส่งเจ้าหน้าที่เทคนิคมาตรวจคุณภาพน้ำที่สหกรณ์ฯ แม้จะมีจำนวนไม่มากแต่ยังเพียงพอที่จะให้บริการแก่สมาชิก

2) ที่ตั้งสหกรณ์ฯ ที่ทำการสหกรณ์ฯ ตั้งอยู่ริมถนนชายฝั่งทะเลที่เชื่อมอำเภอปากพ่องกับอำเภอหัวไทร เป็นเส้นทางที่สมาชิกใช้สัญจรเป็นประจำ สะดวกในการเข้ามาพบปะปรึกษาหารือและใช้บริการที่สหกรณ์ฯ จัดให้ ซึ่งช่วยให้สมาชิกได้พบปะร่วมมือกันทำงาน สนับสนุนการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

3) ทุนดำเนินงานของสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ มีกำไรจากการดำเนินงาน และยังมีทุนสะสม ไม่มีปัญหาเรื่องทุนหมุนเวียน มีฐานะการเงินดี สหกรณ์จังหวัด และ กรมส่งเสริมสหกรณ์พร้อมจะให้ความสนับสนุน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จของสหกรณ์แห่งนี้

4) การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ มีดังนี้

การผลิต เช่นเดียวกับการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่อื่นๆ ในช่วงที่ลงพื้นที่ สมาชิกสหกรณ์แห่งนี้มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น เช่นกัน สมาชิกร่วมมือกันแก้ปัญหา มีการปรึกษาหารือกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ในการแก้ปัญหา ทั้งยังขอคำแนะนำจากนักวิชาการประมงจากหน่วยราชการและสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ในการจัดงานวันกุ้งมีการเชิญผู้มีประสบการณ์มาให้ความรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้น แม้จะมียังมีความเสี่ยงสูง แต่สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งได้ผลมีผลผลิตเป็นรองเพียงสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ซึ่งมีความได้เปรียบด้านความเหมาะสมของพื้นที่เลี้ยงกุ้ง

การจัดหาปัจจัยการผลิต สหกรณ์ฯ ให้บริการจัดหาปัจจัยการผลิต ทั้ง พันธุ์กุ้ง อาหารสำเร็จรูป รวมทั้งอาหารเสริม และ เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ สมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 80.00 ซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ฯ ที่มีสมาชิกใช้บริการมากที่สุดคือเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ และปริมาณที่ซื้อก็เป็นปริมาณทั้งหมดของที่ใช้ สมาชิกร่วมมือใช้บริการปัจจัยการผลิตที่สหกรณ์ฯ จัดให้ ส่งผลให้สหกรณ์ฯ สามารถมีรายได้ที่นำมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานได้

การรวบรวมผลผลิต ยังมีสมาชิกไม่ถึงหนึ่งในห้าที่ขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักกับบริการด้านนี้ เหตุผลประการหนึ่งคือต้องมีทุนในการรวบรวมผลผลิตที่ต้องจ่ายเงินสดให้สมาชิก หากขายให้ห้องเย็น สหกรณ์ฯ จะยังไม่ได้รับเงินเมื่อขาย ต้องรอตามระบบการเบิกจ่ายของห้องเย็น ในการรวบรวมผลผลิตเพื่อขายให้ห้องเย็น สหกรณ์ฯ ต้องมีเงินหมุนเวียนมาจ่ายค่ากุ้งให้สมาชิก ซึ่งเมื่อจับกุ้งแล้ว สมาชิกต้องนำเงินค่ากุ้งไปจ่ายค่าอาหารกุ้ง

การให้สินเชื่อ สหกรณ์ฯ ให้บริการสินเชื่อแก่สมาชิกประมาณหนึ่งในห้า วงเงินไม่ถึงสองแสนต่อราย ในช่วงที่เลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล สมาชิกไม่สามารถชำระหนี้ที่มีอยู่กับสหกรณ์ฯ ได้

การออมทรัพย์ สหกรณ์ฯ สนับสนุนให้สมาชิกออมทรัพย์กับสหกรณ์ฯ โดยแนะนำให้ฝากออมทรัพย์ทุกเดือนขั้นต่ำเดือนละ 100 บาท ทั้งยังแนะนำให้สมาชิกเพิ่มหุ้นรายเดือนหรือรายปี รวมทั้งตามปริมาณการขายกุ้งผ่านสหกรณ์ฯ ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรทำโดยเฉพาะในช่วงที่การเลี้ยงกุ้งได้ผล เมื่อสมาชิกมีรายได้ดี

การแปรรูป สหกรณ์ฯ ยังไม่มีการดำเนินงานในส่วนนี้

การตลาด สมาชิกที่ขายผ่านสหกรณ์ฯ ยังมีไม่มาก แต่ในพื้นที่ที่มีผู้รับซื้อหลายช่องทาง ส่วนใหญ่สมาชิกขายผลผลิตให้แพปลาในพื้นที่เป็นสำคัญ

การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สหกรณ์ฯ มีผู้จัดการที่ทำหน้าที่ติดต่อหน่วยงานต่างๆทั้งในภาครัฐและเอกชนได้ดี การทำงานร่วมกับหลายภาคส่วนในพื้นที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เป็นผลให้ได้รับความสนับสนุนในการดำเนินงาน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จของสหกรณ์แห่งนี้

การสื่อสารทำความเข้าใจกับสมาชิก โดยที่สมาชิกให้ความร่วมมือทำกิจกรรมใช้บริการที่สหกรณ์ฯ จัดให้ และเข้าร่วมประชุมตามที่สหกรณ์ฯ แจ้งไป มีกรรมการดำเนินการฯ ที่เป็นตัวแทนในพื้นที่ประสานความเข้าใจระหว่างสหกรณ์ฯ กับสมาชิก ทั้งยังมีการพบปะหารือกันเป็นประจำที่ทำการสหกรณ์ฯ สมาชิกร่วมงานกับสหกรณ์ฯ ใกล้ชิดสหกรณ์ฯ สามารถสร้างความเข้าใจที่ดีกับสมาชิก เป็นอีกปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จ

4.4.2 ปัจจัยภายนอกสหกรณ์ฯ ที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

1) บุคลากรภายนอกสหกรณ์ฯ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เจ้าหน้าที่จากกรมประมง ให้ความสนับสนุนตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง โดยมีการหารือกับผู้นำกลุ่มผู้เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ มีการเรียนรู้แนวคิดของสหกรณ์ สมาชิกรุ่นแรกๆ มีความเข้าใจในหลักการสหกรณ์ที่สมาชิกต้องร่วมคิด ร่วมทำ และ เป็นเจ้าของสหกรณ์ ทั้งยังให้คำปรึกษาดูแลต่อเนื่องมา ทำงานใกล้ชิดกับสมาชิกสหกรณ์ฯ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สหกรณ์ฯ ประสบความสำเร็จ

เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัด เข้าร่วมประชุม และให้คำแนะนำแก่สหกรณ์ฯ รวมทั้งช่องทางการขอความสนับสนุนทางการเงิน

มีความร่วมมือที่ดีระหว่างสหกรณ์ฯ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จของสหกรณ์ฯ

ผู้นำท้องถิ่น สหกรณ์ฯ มีความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบล ประชานกรมการฯ ทานก่อนเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ของตำบลปากพนังตะวันออก

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ได้แก่ ผู้ค้าปัจจัยการผลิต และผู้รับซื้อผลผลิต ทั้งแพปลาและห้องเย็น และในพื้นที่ยังมีเกษตรกรสวนปาล์มน้ำมัน สวนจาก และ ชาวประมง แต่ไม่มีความขัดแย้งกัน โดยที่อยู่ในพื้นที่ในโครงการพระราชดำริมีการจัดระบบน้ำ และทำชลประทานน้ำเค็ม

โดยรวมแล้วสำหรับปัจจัยด้านบุคลากรภายนอก สหกรณ์ฯ มีการประสานงานที่ดี ส่งผลให้การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับความสำเร็จ

2) พื้นที่ภายนอกสหกรณ์ฯ มีดังต่อไปนี้

สภาวะแวดล้อม บ่อเลี้ยงกุ้งส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณใกล้ชายฝั่ง เนื่องจากเป็นพื้นที่ในโครงการพระราชดำริ มีการแยกพื้นที่เลี้ยงกุ้งออกจากพื้นที่เพาะปลูก ไม่มีความขัดแย้งระหว่างกัน สมาชิกมีความภูมิใจที่มีที่ทำกินอยู่ในโครงการพระราชดำริ ต้องการเลี้ยงกุ้งให้มีผลกระทบทางลบต่อระบบนิเวศให้น้อยที่สุด ที่ผ่านมามีการบุกเบิกป่าชายเลนมาใช้เลี้ยงกุ้ง ปัจจุบันผู้เลี้ยงกุ้งพยายามรักษาแนวป่าริมฝั่งทะเลไว้ก้ำกึ่งคลื่นลม ปัญหาปัจจุบัน คือ การพังทลายของพื้นที่ชายฝั่งเนื่องจากการกัดเซาะและคลื่นลมในหน้ามรสุม

การคมนาคม มีถนนเชื่อมโยงในพื้นที่ และเข้าถึงแต่ละตำบล เดินทางได้สะดวก

การสื่อสาร มีทั้งสัญญาณโทรศัพท์ และ Internet ติดต่อกันได้สะดวก สมาชิกใช้ Line ติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลกันได้

ตลาดปัจจัยการผลิต มีผู้ค้าเอกชนที่เสียประโยชน์จากการที่สหกรณ์ฯ ให้บริการปัจจัยการผลิตในราคาต่ำกว่า มีความขัดแย้งกันบ้าง

ตลาดผลผลิต มีแพปลาและห้องเย็นทั้งในและนอกพื้นที่รับซื้อผลผลิตจากสมาชิก

3) ทุนดำเนินงานจากภายนอกสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ มีผลการดำเนินการที่อยู่ในเกณฑ์ดี สหกรณ์จังหวัดจัดสรรเงินกู้ยืมจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์ให้ใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน และจัดหาห้องเย็นให้ใช้รวบรวมผลผลิต เป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งส่งเสริมความสำเร็จของสหกรณ์ฯ

4) ความสนับสนุนดำเนินงานจากภายนอกสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ ตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการพระราชดำริ ได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานในพื้นที่ โดยเฉพาะกรมประมง และยังได้รับความสนับสนุนจากบริษัทผู้ค้าปัจจัยการผลิตในการจัดงานวันกุ้ง ซึ่งถึงแม้จะเป็นสหกรณ์ของผู้เลี้ยงกุ้งรายไม่ใหญ่ แต่ก็สามารถจัดงานวันกุ้งได้ทุกปี ความร่วมมือสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นหนึ่งในปัจจัยของความสำเร็จของสหกรณ์ฯ

ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ได้แก่ การมีสมาชิกที่เข้าใจในความเป็นสหกรณ์ ร่วมคิดร่วมทำ มีผู้นำที่มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถประสานงานทั้งกับสมาชิก คนในชุมชน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถดำเนินงานให้บริการแก่สมาชิกได้หลายรายการ มีรายได้เพียงพอที่จะนำมาเป็นค่าใช้จ่าย ทั้งยังได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.4.3 แนวทางพัฒนาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด เป็นตัวอย่างสหกรณ์ฯ ที่สมาชิกมีความร่วมมือ มุ่งสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของสมาชิกในการเลี้ยงกุ้ง ผู้นำสหกรณ์ฯ และสมาชิกร่วมงานกันใกล้ชิด ทั้งยังเป็นองค์กรที่ได้รับความเกื้อหนุนจากหน่วยราชการในพื้นที่ โดยที่ตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการพระราชดำริพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง สมาชิกในรุ่นก่อตั้งได้รับการอบรมให้เข้าใจหลักการของสหกรณ์ฯ ส่งผลให้มีความร่วมแรงร่วมใจทำงานให้สหกรณ์ฯ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของสหกรณ์ร่วมกัน

อย่างไรก็ตามสมาชิกที่เข้ามาในภายหลังโดยเฉพาะที่เพิ่งเข้าเป็นสมาชิกมีความตระหนักในเรื่องนี้น้อยลง ควรมีความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดจัดการอบรมให้ความเข้าใจในหลักการสหกรณ์แก่สมาชิกเพิ่มเติม

ทั้งเพื่อลดปัญหาทุพพทุผลในระยะต้น ควรมีความร่วมมือแลกเปลี่ยนความรู้ฐานสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่สามารถร่วมกันแก้ปัญหาได้ผล เช่น สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด เพื่อนำความรู้มาปรับใช้แก้ปัญหาในพื้นที่

บทที่ 5

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

5.1 การพัฒนาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

5.1.1 พัฒนาการของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด จัดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ เมื่อ 21 กุมภาพันธ์ 2549 ตามคำชักชวนของประธานชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด โดยมีการทำพันธสัญญาส่งกุ้งขายให้ห้องเย็น แม้จะไม่สามารถรวบรวมผลผลิตให้ได้ครบตามสัญญาแต่ก็สามารถส่งกุ้งให้แก่ห้องเย็นได้ และเข้าร่วมโครงการขายกุ้งให้เทศบาลโดยขายผ่านชุมนุมสหกรณ์

ในปีแรกที่จดทะเบียน สหกรณ์ฯ มีสมาชิก 75 คน มีทุนดำเนินงาน 464,176 บาท ส่วนใหญ่มาจากแหล่งเงินทุนภายในสหกรณ์ฯ รวมทั้งทุนเรือนหุ้น มีมูลค่าธุรกิจ 2,300,966 บาท มาจากการรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่ายต่อไปและธุรกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่ายอย่างละใกล้เคียงกัน สหกรณ์ฯ จัดทำบ่อสาธิตการเลี้ยงกุ้งจำนวน 5 บ่อ โดยจ่ายค่าตอบแทนให้แก่สมาชิกที่ร่วมทำบ่อสาธิต มีกำไรจากการทำบ่อสาธิต 187,814 บาท ซึ่งนำมาใช้ในการบริหารงานของสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ จ้างผู้จัดการและเจ้าหน้าที่บัญชี เจ้าหน้าที่ทั้งสองตำแหน่งลาออกไปก่อนสิ้นปี สหกรณ์ฯ ได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ในการทำบัญชี โดยประสานงานกับเหรียญกษาปณ์ของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ฯ ในส่วนของผู้จัดการ ประธานคณะกรรมการดำเนินการฯ ทำหน้าที่แทนโดยไม่มีเงินเดือนแต่มีค่าตอบแทนเฉพาะกิจ ในปีนี้สหกรณ์ฯ สามารถทำกำไรสุทธิ 50,576 บาท

ในปี 2553 สหกรณ์ฯ มีสมาชิก 129 คน ทุนเรือนหุ้น 347,750 บาท มีการทำธุรกิจขายอาหารกุ้ง แต่ไม่มีการขายกุ้ง ขาดทุนสุทธิ 535,589 บาท

ในปี 2554 จำนวนสมาชิกสหกรณ์ฯ เป็น 131 คน ทุนเรือนหุ้น 350,750 บาท ไม่ได้ทำธุรกิจขายปัจจัยการผลิต แต่มีการขายกุ้ง สามารถทำกำไรสุทธิ 35,625 บาท (สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด, 2555)

ในปี 2555 นายสมสุข หัวใจ กลับมาเป็นประธานคณะดำเนินการฯ โดยมีนายภิญโญ เกียรติภิญโญ เป็นเลขานุการ จำนวนสมาชิกสหกรณ์ฯ เป็น 136 คน ทุนเรือนหุ้น 355,750 บาท ไม่ได้ทำธุรกิจขายปัจจัยการผลิต แต่มีการขายกุ้ง สามารถทำกำไรสุทธิ 333,062 บาท (สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด, 2556) ในปีนี้สหกรณ์ฯ มีแผนงานกู้เงิน 35 ล้านบาทซึ่งที่ประชุมสหกรณ์ฯ อนุมัติให้กู้ สมาชิกคาดว่าจะสามารถกู้ยืมเงินนี้จากสหกรณ์ฯ ได้ แต่ในที่สุดสหกรณ์ฯ ไม่สามารถดำเนินการกู้ยืมเงินส่วนนี้ได้ การกู้ไม่ได้รับการอนุมัติ สมาชิกกู้ยืมเงินจากสหกรณ์ฯ ไม่ได้ สมาชิกส่วนหนึ่งไม่เชื่อว่าสหกรณ์ฯ ไม่ได้รับเงินส่วนนี้ และคิดไปว่าได้มาแล้ว แต่นำไปใช้จ่ายในหมู่คณะกรรมการดำเนินการฯ เป็นเหตุให้สมาชิกขาดความไว้วางใจ และไม่ร่วมมือกับสหกรณ์ฯ มีปัญหามาจนทุกวันนี้ แม้จะมีสมาชิกอีกส่วนหนึ่งที่ทราบข้อเท็จจริง แต่ความร่วมมือกันทำงานเพื่อสหกรณ์ฯ น้อยลง คณะกรรมการดำเนินการฯ มีปัญหาในการจัดประชุมสามัญประจำปีที่จะต้องมีการประชุมอย่างน้อยครั้งหนึ่ง (หรือไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน) จึงจะครบองค์ประชุม

หลังจากนั้นสมาชิกประสบปัญหาเลี้ยงกุ้งไม่รอดเนื่องจากอาการกุ้งตายในระยะต้นและโรคตัวแดง ขาดทุนติดต่อกันหลายรอบการเลี้ยง สมาชิกหลายรายขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน ไม่สามารถเลี้ยงกุ้งต่อไปได้ ต้องพักบ่อ หนีไปประกอบอาชีพอื่น เช่นรับจ้าง บางรายหันไปเลี้ยงสัตว์น้ำอื่นๆ เช่น ปลากระพง ปูทะเล และปูนิ่ม แต่ก็มีข้อจำกัดเรื่องของพันธุ์สัตว์น้ำและผู้รับซื้อ

5.1.2 โครงสร้างการบริหารและจำนวนสมาชิกผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

คณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ฯ ในขณะที่คณะนักวิจัยสัมภาษณ์เพื่อกรอกแบบสอบถามในเดือนมกราคม 2558 ประกอบด้วยกรรมการ 13 ราย ดังนี้

1. นายสมสุข หัวใจ	ประธานกรรมการฯ
2. นายณรงค์ศักดิ์ บัวหงษ์	รองประธานกรรมการฯคนที่หนึ่ง
3. นายสถาปัตย์ หัวใจ	รองประธานกรรมการฯคนที่สอง
4. นายภิญโญ เกียรติภิญโญ	เลขานุการ
5. นายบุญชู บ้านเนิน	ผู้ช่วยเลขานุการ
6. นายจามร มุติยารมย์	เหรัญญิก
7. นายธงชัย ลือวงษ์	กรรมการ
8. นายศักดิ์ชัย ไชยเผือก	กรรมการ
9. นายสำเภา สายสวัสดิ์	กรรมการ
10. นายอภิรักษ์ ประมงกิจ	กรรมการ
11. นายนิพนธ์ ท่าหิน	กรรมการ
12. นางสาวสุวรรณี เจริญ	กรรมการ
13. นายสมหมาย เกษมสุข	กรรมการ

ในปี 2556 สหกรณ์ฯ มีสมาชิก 136 คน เท่ากับปีที่ผ่านๆ มา ไม่มีสมาชิกที่ลาออกหรือที่รับเพิ่มขึ้น ทุนเรือนหุ้น 355,750 บาท เท่าเดิม ในปีนี้สหกรณ์ฯ ทำธุรกิจขายกุ้ง 20,000 บาทและขายอาหารทะเล 36,130 บาท เป็นต้นทุนซื้อ มีรายได้ค่าบริการจัดหาผลผลิต 173,495 บาท และดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร 186 บาท มีรายจ่าย 557,812 บาท ขาดทุนสุทธิ 328,001 บาท ส่งผลให้มียอดขาดทุนสะสม 2,123,014 บาท (สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด, 2557) เป็นยอดสะสมที่มาจากปีก่อนๆ และปีนี้รวมกัน ตามระเบียบสหกรณ์ การขาดทุนสะสมเกินครึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้น จะต้องมีการประชุมใหญ่เร่งหาทางแก้ไข ในช่วงที่คณะวิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์เพื่อกรอกแบบสอบถามสหกรณ์ฯ ยังไม่มีแนวทางแก้ไขปัญหาคัดเจน ทั้งสภาวะการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่ที่อยู่ในขั้นวิกฤตจากปัญหากุ้งตายในระยะต้นและโรคกุ้ง สมาชิกขาดรายได้ เลิกเลี้ยงกุ้งไปหลายราย มีสมาชิกหลายรายหันไปเลี้ยงสัตว์น้ำอื่นแทนการเลี้ยงกุ้ง แม้กรรมการคณะกรรมการดำเนินการฯ ส่วนหนึ่งก็เลิกเลี้ยงกุ้งไป

ประธานคณะกรรมการฯ หาทางแก้ไขโดยทำธุรกิจรวบรวมผลผลิตสัตว์น้ำเค็ม ทั้งกุ้ง ปลาหมึก หอย และปลา ขายให้สหกรณ์การเกษตรวังชัน จำกัด ที่จังหวัดแพร่ และหารือกับประธานคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงและแปรรูปสัตว์น้ำนครนายก จำกัด ที่จะร่วมมือกันรวบรวมผลผลิต โดยเฉพาะผลผลิตสัตว์น้ำในพื้นที่ไปขายให้สหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ห่างไกลทะเล และรับสินค้าจากสหกรณ์การเกษตรมาขายในพื้นที่แลกเปลี่ยนกัน

นอกจากนี้ประชาชนคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงและแปรรูปสัตว์น้ำนครนายก จำกัด ยังเข้ามาทดลองเลี้ยงปลานิลในบ่อเลี้ยงกุ้งที่ถูกทิ้งร้างในตำบลเกาะเปริด ทดลองเลี้ยงปลานิลร่วมกับกุ้งขาวโดยรูปแบบที่พัฒนาในพื้นที่จังหวัดนครนายก อย่างไรก็ตามสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ยังไม่แน่ใจว่าจะเลี้ยงปลานิลได้ เพราะน้ำในพื้นที่มีความเค็มสูง สมาชิกบางรายหันไปเลี้ยงปลากระพงและปูนิ่มแทนการเลี้ยงกุ้ง ที่มีอัตราเสี่ยงสูงจากอาการกุ้งตายในระยะต้นและโรคกุ้ง

มีสมาชิกบางรายสนใจจะเลี้ยงปลานวลจันทร์ทะเล ซึ่งกรมประมงสนับสนุนให้เป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจชนิดใหม่ สามารถเพาะพันธุ์ได้ สมาชิกพบว่าในบ่อกุ้งที่ทิ้งร้างไว้มีปลาชนิดนี้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติเข้าไปอาศัยและเจริญเติบโตได้ดี หากมีพันธุ์ปลาอาจสามารถเลี้ยงและแปรรูปทำรายได้ให้ได้ นักวิจัยได้ติดต่อนักวิชาการประมงที่สถานีประมงคลองวาฬ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลานวลจันทร์ทะเลเพื่อให้สมาชิกได้ติดต่อขอคำแนะนำต่อไป

5.1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

การสำรวจในเดือนมกราคม 2558 ได้ออกแบบสอบถามเพื่อสัมภาษณ์สมาชิกสหกรณ์ฯ 30 ราย ในส่วนของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับเกี่ยวกับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ได้แสดงผลดังปรากฏในตารางที่ 5-1 ถึง 5-2

จากตารางที่ 5-1 สมาชิกที่ให้สัมภาษณ์กว่าครึ่งหนึ่งเล็กน้อยคือร้อยละ 53.33 เป็นชาย อีกร้อยละ 46.67 เป็นหญิง อายุเฉลี่ย 57 ปี ที่มีอายุมากที่สุดคือ 76 ปี ที่อายุน้อยที่สุดคือ 43 ปี เกือบทั้งหมดคือ ร้อยละ 93.33 สมรสแล้ว และมีบุตร ที่เป็นโสดมีอยู่เพียงร้อยละ 6.67

สมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยมีอยู่ครัวเรือนละ 4 คน ครัวเรือนที่มีสมาชิกมากที่สุดมีสมาชิก 8 คน นับเป็นครัวเรือนขนาดใหญ่ แต่ก็ยังมีครัวเรือนที่มีสมาชิกเพียง 2 คน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเป็น 1 คน ขนาดครอบครัวค่อนข้างใกล้เคียงกัน มีสมาชิกระหว่าง 3 – 5 คน ในจำนวนนี้อยู่ในวัยทำงานโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 3 คน ที่เหลือจะเป็นเด็กเล็กและที่ยังอยู่ในวัยเรียนหรือผู้สูงอายุที่ไม่ได้ทำงานแล้ว สมาชิกที่ทำงานเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 1 คน จำนวนสมาชิกสูงสุดที่ทำงานเลี้ยงสัตว์น้ำคือ 3 คน นอกจากเลี้ยงกุ้งแล้วยังมีสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานการเกษตรอื่นๆ เฉลี่ยครัวเรือนละ 3 คน โดยมีการเลี้ยงปูและเลี้ยงปลา และทำสวน ซึ่งมักจะเป็นสวนผลไม้ ที่ทำงานนอกการเกษตรโดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 2 คน มีทั้ง รับจ้าง ค้าขาย ทำธุรกิจ รับราชการ บางรายเป็นแม่บ้านเท่านั้น

ในด้านการศึกษากว่าหนึ่งในสามของสมาชิกคือร้อยละ 36.67 จบประถมศึกษาตอนต้น รองลงไปร้อยละ 26.67 จบประถมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 20.00 จบมัธยมศึกษาตอนต้นมีอยู่ร้อยละ 6.67 ที่จบมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับการศึกษาสูงสุดที่พบคือที่จบปริญญาตรีมีอยู่ร้อยละ 10.00

สำหรับประสบการณ์การเพาะเลี้ยงกุ้ง จากตารางที่ 3-2 โดยเฉลี่ย สมาชิกเลี้ยงกุ้งมาแล้ว 21 ปี สูงที่สุดเลี้ยงมาแล้ว 30 ปี และต่ำที่สุดคือเลี้ยงมาแล้ว 1 ปี สมาชิกเกือบทั้งหมดเลี้ยงกุ้งอยู่ในพื้นที่นี้เท่านั้น ดังนั้นค่าเฉลี่ยของประสบการณ์เลี้ยงกุ้งในพื้นที่ใกล้เคียงกับประสบการณ์การเลี้ยงกุ้งที่ผ่านมา คือ เลี้ยงกุ้งในพื้นที่มาแล้วโดยเฉลี่ย 20 ปี จังหวัดจันทบุรีเป็นพื้นที่เลี้ยงกุ้งสำคัญจังหวัดหนึ่ง และมีการนำพื้นที่มาใช้เลี้ยงกุ้งต่อมาหลังจากการเริ่มเลี้ยงกุ้งกันที่ชายฝั่งอ่าวรูปตัว ก ของอ่าวไทย

ตารางที่ 5-1 ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

รายการ		ข้อมูลทั่วไป			
เพศ	จำนวน(ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก			
ชาย	16	53.33			
หญิง	14	46.67			
อายุ(ปี)		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
รวมเฉลี่ย		57	8	76	43
สถานะสมรส	จำนวน(ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก			
โสด	2	6.67			
สมรสมีบุตร	28	93.33			
สมาชิกในครัวเรือน(ราย)		ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
รวมเฉลี่ย		4	1	8	2
อยู่ในวัยทำงาน		3	1	5	1
เพาะเลี้ยง/แปรรูปสัตว์น้ำ		1	1	3	1
การเกษตร		3	2	5	1
นอกการเกษตร		2	1	4	1
การศึกษา	จำนวน(ราย)	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก			
ประถมศึกษาปีที่ 4	11	36.67			
ประถมศึกษาปีที่ 6	8	26.67			
มัธยมศึกษาตอนต้น	6	20.00			
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2	6.67			
ปริญญาตรี	3	10.00			

ตารางที่ 5-2 ประสิทธิภาพการเพาะเลี้ยงกุ้งของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

รายการ				
ประสิทธิภาพเลี้ยงกุ้ง(ปี)	ค่าเฉลี่ย	ค่า		
		เบี่ยงเบน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
		มาตรฐาน		
รวมเฉลี่ย	21	6	30	1
ประสิทธิภาพเลี้ยงกุ้งในพื้นที่(ปี)	ค่าเฉลี่ย	ค่า		
		เบี่ยงเบน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
		มาตรฐาน		
รวมเฉลี่ย	20	6	30	1

ร้อยละของ	
การได้รับการอบรมเพาะเลี้ยง/แปรรูปสัตว์น้ำ	ตัวอย่างสมาชิก
เคย	83.33
ภาครัฐ	60.00
ภาคเอกชน	43.33
สหกรณ์ฯ	36.67
ไม่เคย	16.67

ร้อยละ 83.33 ของสมาชิกที่ให้สัมภาษณ์เคยรับการฝึกอบรมการเพาะเลี้ยงกุ้ง มากที่สุดคือ ได้รับการฝึกอบรมจากภาครัฐร้อยละ 60.00 รองลงไปคือ ร้อยละ 43.33 ได้รับการฝึกอบรมจากภาคเอกชนซึ่งมีบริษัทผู้ค้าปัจจัยการผลิตเป็นสำคัญ มีอยู่ร้อยละ 36.67 ที่ได้รับการฝึกอบรมจากสหกรณ์ฯ ในจำนวนนี้ร้อยละ 56.67 ได้รับการฝึกอบรมมากกว่าหนึ่งแหล่ง จังหวัดจันทบุรีเป็นพื้นที่ที่มีการเลี้ยงกุ้งมาก มีทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่ให้การฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้ง สมาชิกร้อยละ 16.67 รายงานว่าไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเรื่องการเลี้ยงกุ้ง อาศัยประสบการณ์และสังเกตจากเพื่อนบ้าน

5.1.4 สภาวะเศรษฐกิจของครัวเรือนสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

ตารางที่ 5-3 แสดงรายได้-รายจ่ายและหนี้สินของครัวเรือนสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด โดยเฉลี่ยรายได้ที่ยังไม่หักค่าใช้จ่ายเป็น 730,098 บาท/ครัวเรือน/ปี ที่มีรายได้สูงที่สุดคือ 2,000,000 บาท/ครัวเรือน/ปี ต่ำที่สุดคือ 39,000 บาท/ครัวเรือน/ปี รายจ่ายของครัวเรือนซึ่งไม่รวมต้นทุนในการเลี้ยงกุ้งหรือการลงทุนในอาชีพอื่นๆ เฉลี่ย 154,640 บาทต่อครัวเรือนต่อปี

อย่างไรก็ตามสมาชิกเกือบสามในสี่คือ ร้อยละ 73.33 มีหนี้สิน สมาชิกที่มีหนี้สินมีหนี้โดยเฉลี่ย 324,818 บาท/ครัวเรือน แหล่งเงินกู้ที่สมาชิกส่วนมากกู้ยืมได้แก่กองทุนหมู่บ้าน สมาชิกร้อยละ 40.00 กู้จากแหล่งนี้ รองลงไปคือ ร้อยละ 26.67 กู้จากสหกรณ์การเกษตรฯ และมีที่กู้จากสหกรณ์ฯ กลุ่มอาชีพอื่น และกองทุนฟื้นฟูอาชีพ สมาชิกที่กู้จากแหล่งเหล่านี้รวมกันมีอยู่ร้อยละ 53.33 โดยเฉลี่ยมีเงินกู้ 185,615 บาท/ครัวเรือน ตั้งแต่สูงที่สุด 1,650,000 บาท/ครัวเรือน ไปจนถึงต่ำที่สุด 6,000 บาท/ครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 4 – 12 สมาชิกบางรายกู้จากหลายแหล่งเงินกู้

มีสมาชิกอย่างละร้อยละ 3.33 ที่กู้ยืมระบบจากคนที่รู้จักกัน โดยกู้ 1,000,000 บาท/ครัวเรือน เสียดอกเบี้ยร้อยละ 24 และที่กู้จากกลุ่มสัจจะออมทรัพย์วงเงิน 50,000 บาท ดอกเบี้ยร้อยละ 1 ต่อเดือนหรือร้อยละ 12 ต่อปี กู้จากสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด วงเงิน 50,000 บาท ดอกเบี้ยร้อยละ 3 ต่อปี เป็นการให้กู้แก่สมาชิกที่ช่วยงานของสหกรณ์ฯ และเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล ขาดทุน สหกรณ์ฯ จึงให้ความช่วยเหลือ สหกรณ์ฯ ไม่ได้ให้สมาชิกโดยทั่วไปกู้เงิน มีสมาชิกที่กู้จากธนาคารออมสิน วงเงิน 70,000 บาท ดอกเบี้ยร้อยละ 6 ต่อปี และกู้จากแหล่งอื่นๆ เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ออมทรัพย์ อื่นๆ เฉลี่ย 185,615 บาท/ครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยร้อยละ 7

สมาชิกส่วนใหญ่ยังมีหนี้สิน ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการขาดทุนจากการเลี้ยงกุ้ง แต่ก็มีที่กู้มาใช้จ่ายอื่นๆ รวมอยู่ด้วย

ตารางที่ 5-3 รายได้-รายจ่าย และ หนี้สินของครัวเรือนตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน (บาท/ครัวเรือน/ปี)	730,098	491,218	2,000,000	39,000
รายจ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน (บาท/ครัวเรือน/ปี)	154,640	105,425	450,000	42,000
หนี้สินเฉลี่ยของครัวเรือนในปัจจุบัน (บาท/ครัวเรือน)	324,818	433,045	2,000,000	40,000
กู้จากสหกรณ์ (บาท)	50,000			
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	3			
กู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (บาท/ครัวเรือน)	164,286	69,007	300,000	100,000
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	6	1	7	4
กู้จากธนาคารออมสิน (บาท/ครัวเรือน)	70,000			
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	6			
กู้จากแหล่งเงินกู้ยืมระบบ (บาท/ครัวเรือน)	525,000	671,751	1,000,000	50,000
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	13	16	24	12
กู้จากแหล่งอื่นๆ (บาท/ครัวเรือน)	185,615	326,034	1,650,000	6,000
อัตราดอกเบี้ย (ร้อยละ)	7	2	12	4

5.1.5 สภาพกายภาพของชุมชน

พื้นที่เลี้ยงกุ้งของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี และมีสมาชิกที่อยู่ในอำเภอเมืองบ้างไม่มากนัก มีบางรายมีบ่อเลี้ยงกุ้งที่อำเภอแกลง จังหวัดระยอง และที่จังหวัดตราด แต่ปัจจุบันสมาชิกหลายรายเลิกเลี้ยงกุ้งเนื่องจากมีปัญหากุ้งตายในระยะต้น เลี้ยงไม่ได้ผล สหกรณ์ฯ เองก็มีรายได้ลดลงมาจากการขายปัจจัยการผลิตและรวบรวมผลผลิตกุ้งมาขาย

อำเภอแหลมสิงห์ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของจังหวัดจันทบุรี พื้นที่อำเภอแหลมสิงห์เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญแห่งหนึ่ง เนื่องจากเป็นประตูเส้นทางที่เรือรบและเรือสินค้าผ่านเข้าออก ฝรั่งเศสสมัยที่ยึดจันทบุรีเป็นเมืองประกัน ตั้งกองกำลังทหารไว้ในพื้นที่นี้ สภาพพื้นที่มีส่วนที่ติดทะเล สามารถนำพื้นที่มาใช้เลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำอื่นๆ ได้ พื้นที่ชายฝั่งใน

ตำบลเกาะเปริดบางส่วนมีปัญหาน้ำทะเลกัดเซาะพังทลาย มีแม่น้ำไหลผ่านพื้นที่ เป็นพื้นที่น้ำกร่อย มีป่าชายเลนซึ่ง ส่วนหนึ่งถูกบุกเบิกนำมาใช้เลี้ยงกุ้ง ทั้งยังมีแหล่งน้ำจืดที่มาจากอุทยานแห่งชาติน้ำตกพลี พื้นที่ส่วนที่ติดภูเขาเหมาะ แก่การทำเกษตร ใช้ปลูกพืชสวนเป็นส่วนใหญ่

อำเภอแหลมสิงห์ มีป่าชายเลน ที่ผ่านมาพื้นที่ป่าชายเลนถูกบุกเบิกนำไปใช้เลี้ยงกุ้งกันมาก พื้นที่ป่าลดลง ปัจจุบันมีการรณรงค์ให้ปลูกป่าชายเลน โดยหน่วยงานของรัฐร่วมมือกับชุมชนในพื้นที่เข้ามาช่วยดูแลรักษาป่า พื้นที่ป่า คืบมาได้ส่วนหนึ่ง ปัจจุบันมีพื้นที่ป่าชายเลนสำคัญสามแห่ง คือ ป่าเลนคลองพลีในตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ ป่าเลน ปากแม่น้ำเวฬุในตำบลหนองซึม และป่าเลนบางกะไชยในตำบลบางกะไชย มีพื้นที่ป่าชายเลนรวม 5,720 ไร่

ในด้านการคมนาคม มีถนนสายสุขุมวิท-พลี-แหลมสิงห์ เป็นเส้นทางหลักในอำเภอ มีถนนเลียบริมทะเลอยู่ใน พื้นที่เช่นกัน และมีถนนเชื่อมโยงตำบลและหมู่บ้านในพื้นที่ ซึ่งมักจะเป็นถนนคอนกรีต การคมนาคมสะดวก ไฟฟ้าและ ประปาเข้าถึงพื้นที่

ประชากรในพื้นที่ประกอบอาชีพหลากหลาย และมักทำมากกว่าหนึ่งอาชีพ มีทั้งเลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำอื่นๆ เพาะปลูก ทำสวน ค้าขาย และรับจ้าง อาชีพที่ได้รับการส่งเสริมมากในปัจจุบันจะเป็นงานที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว มีการสร้างที่พักรองรับนักท่องเที่ยวอยู่ทั่วไปโดยเฉพาะตามพื้นที่ชายฝั่งทะเล เกือบครึ่งหนึ่งของครัวเรือนในอำเภอยัง ทำเกษตรกรรม มีพื้นที่เกษตรกรรม 12,897 ไร่ ปลูก ทุเรียน มะม่วง มังคุด เงาะ ข่า และมะพร้าว กับยังมีพืชอื่นๆ อยู่บ้าง คนในพื้นที่มีการรวมกลุ่มกันหลากหลาย ทั้งในรูปของกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชน ซึ่งร่วมกัน พัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์หลายอย่าง เช่น ผลิตภัณฑ์เสื่อกกที่ตำบลบางสระเก้า น้ำสำรอง และ กะปิ ที่ ตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ ปลากรอบที่ตำบลหนองซึม และข้าวสันยังซึ่งเป็นข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่ตำบลหนองซึม

อำเภอแหลมสิงห์ มีพื้นที่รวม 115,379 ไร่ ประกอบด้วย 7 ตำบล มีครัวเรือนทั้งหมด 10,291 ครัวเรือน ประชากร 30,718 คน รายได้เฉลี่ย 234,528 บาท/ครัวเรือน/ปี หรือ 71,383 บาท/คน/ปี (ที่ว่าการอำเภอแหลมสิงห์, 2555)

บ่อเลี้ยงกุ้งของสมาชิกส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ ตำบลหนองซึม และตำบลบางสระเก้า

ตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ เป็นตำบลที่แยกออกมาจากตำบลพลี พื้นที่เป็นที่ราบชายฝั่งทะเล มีคลองโดยรอบ เดิมเป็นพื้นที่ป่าชายเลนเดินทางเข้าไปไม่สะดวก แต่เมื่อมีการตัดถนนสายสุขุมวิท-พลี-แหลมสิงห์ การคมนาคม สะดวกขึ้น มีผู้เข้ามาตั้งบ้านเรือนมากขึ้น ปัจจุบันมีถนนคอนกรีตเชื่อมโยงหมู่บ้าน เดินทางได้สะดวก มีพื้นที่รวม 23,709 ไร่ ประกอบด้วย 16 หมู่บ้าน พื้นที่ทางตอนใต้ติดต่อกับอ่าวไทย ทางเหนือติดต่อดำบลบางสระเก้าและตำบล บางน้ำเค็ม ทางตะวันตกติดต่อดำบลเกาะเปริด และทางตะวันออกมีแม่น้ำจันทบุรีเป็นแนวเขตกันออกจากตำบลพลี ใน ตำบลมีถนนสุขุมวิท-แหลมสิงห์เข้าถึงพื้นที่ และยังมีถนนเลียบริมชายฝั่งเฉลิมบูรพาชลทิศ ที่เชื่อมต่อชายทะเลระยอง- จันทบุรี-ตราด มี ถนนสายแหลมสิงห์-บางสระเก้า ถนนที่เชื่อมโยงในพื้นที่มีหลายสาย ทั้งที่เป็นถนนลาดยาง ถนน คอนกรีต และ ถนนลูกรัง

แหล่งน้ำสำคัญของพื้นที่ตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ นอกจากแม่น้ำจันทบุรี ยังมีลำคลองอีก 6 สาย (คลองวัด ปากน้ำ คลองแก้ว คลองวัดท่าหัวแวน คลองกลอย คลองปลาตุก และคลองตาถอด) และมีสระน้ำเขาน้อยเป็นแหล่งน้ำ ธรรมชาติอีกแห่งหนึ่ง

จำนวนครัวเรือนในตำบลเป็น 1,897 ครัวเรือน ประชากร 6,290 คน ส่วนใหญ่ทำอาชีพ ประมง ทั้งประมง พื้นบ้านและประมงพาณิชย์ ตลอดจนเลี้ยงกุ้งและสัตว์น้ำอื่นๆ ค้าขาย ทำธุรกิจซึ่งมีการท่องเที่ยวด้วย และรับจ้าง รายได้เฉลี่ย 231,708 บาท/ครัวเรือน/ปี หรือ 69,881 บาท/คน/ปี (องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำแหลมสิงห์, 2557)

ตำบลหนองซิม เดิมมีพื้นที่ป่าล้อมรอบทุ่งกว้าง มีหนองน้ำใหญ่เป็นน้ำกร่อยที่ค่อนข้างจืด เป็นที่มาของชื่อหนองซิม พื้นที่มีน้ำทะเลไหลซึมเข้ามาได้ ดินยังมีสภาพเป็นกรด ทำการเกษตรไม่ค่อยได้ผล ตั้งอยู่ทางตะวันออกของอำเภอแหลมสิงห์ ทางตะวันออกติดต่อกับตำบลบางชันในอำเภอขลุ่ย ทางตะวันตกและทางใต้ติดต่อกับตำบลเกาะเปร็ดในอำเภอเดียวกัน ทางเหนือติดต่อกับพลี และพื้นที่ในอำเภอขลุ่ย

ตำบลหนองซิม มีพื้นที่ 27,813 ไร่ ประกอบด้วย 10 หมู่บ้าน เป็นที่ราบชายทะเล ในพื้นที่มีเนินเขาเตี้ยๆ และป่าชายเลน พื้นที่ที่ใช้เพาะปลูก 1,920 ไร่ ส่วนใหญ่ทำนาข้าว มีสวนมะม่วงและสวนกล้วยน้ำว้าเล็กน้อย มีพื้นที่ที่เลี้ยงสัตว์น้ำกว่าสองพันไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เลี้ยงกุ้ง แต่ปัจจุบันสวนหนึ่งถูกทิ้งร้างเพราะเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล

มีถนนลาดยางผ่านเข้าพื้นที่ และมีถนนคอนกรีตและถนนลูกรังเชื่อมโยงในพื้นที่ แหล่งน้ำอาศัยแม่น้ำเวฬุ บ่อน้ำตื้น และบ่อน้ำบาดาล มีประชากร 5,259 คน จำนวนครัวเรือน 1,597 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ รับจ้าง ทำนาข้าว ทำประมง และเลี้ยงสัตว์น้ำรวมทั้งเลี้ยงกุ้ง รายได้เฉลี่ย 224,859 บาท/ครัวเรือน/ปี หรือ 65,562 บาท/คน/ปี (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองซิม, 2557)

ตำบลบางสระแก้ว ตั้งอยู่ตอนใต้ของตำบลปากน้ำแหลมสิงห์ ทางเหนือติดต่อกับตำบลหนองบัวในอำเภอเมือง มีถนนจากในตำบลบางสระแก้วติดต่อกับถนนสุขุมวิทออกไปยังอำเภอเมือง ทางตะวันออกติดต่อกับตำบลคลองน้ำเค็มในอำเภอแหลมสิงห์ ทางตะวันตกติดต่อกับตำบลบางกะไชยในอำเภอเดียวกัน

พื้นที่ที่เป็นที่ลุ่มอยู่ใกล้ชายฝั่ง มีลำคลองไหลผ่านหลายสาย ที่สำคัญคือ คลองพลี คลองบางสระแก้ว และคลองหนองบัวซึ่งเชื่อมติดต่อกัน ใช้เป็นเส้นทางคมนาคมทางน้ำ เดิมมีป่าชายเลนในพื้นที่เดินทางไม่สะดวก แต่เมื่อมีการตัดถนนและทำสะพานเข้าพื้นที่ มีคนเข้ามาตั้งบ้านเรือนและบุกเบิกพื้นที่เพาะปลูกและเลี้ยงกุ้ง

ตำบลบางสระแก้ว มีพื้นที่ 14,031 ไร่ ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน มีถนนลาดยางเชื่อมต่อจากตำบลคลองน้ำเค็ม และมีถนนลาดยางและถนนคอนกรีตเชื่อมต่อกันทุกหมู่บ้าน ประชากร 2,170 คน จำนวน 717 ครัวเรือน ประกอบอาชีพการเกษตร ทำนาข้าว ปลูกกก ซึ่งนำมาทอเสื่อทำผลิตภัณฑ์กักเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่ขึ้นชื่อ มีการปลูกปอ ปลูกถั่วลิสง รองลงมาคือ เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงหอยนางรม ทำประมงขนาดเล็ก และรับจ้าง บางรายมีสวนผลไม้ (ทุเรียนเงาะ มังคุด) ในต่างพื้นที่

5.1.6 การเป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

1) จำนวนปีและเหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิก จากตารางที่ 5-4 สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ทั้งหมด โดยเฉลี่ยเป็นสมาชิกมาแล้ว 8 ปี ที่เป็นสมาชิกมานานที่สุดคือ 8 ปี และน้อยที่สุดใกล้เคียงกันคือ 7 ปี ส่วนมากเข้าเป็นสมาชิกในช่วงก่อตั้งซึ่งมีข่าวว่าสหกรณ์ฯ จะได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ สมาชิกส่วนหนึ่งสนใจที่จะได้รับเงินนี้

เมื่อสอบถามถึงสาเหตุที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ ร้อยละ 90.00 รายงานว่าเพื่อร่วมมือแก้ปัญหาโรคสัตว์น้ำ ซึ่งเป็นปัญหาที่สมาชิกพบอยู่เนืองๆ รวมทั้งในปัจจุบัน รองลงไปร้อยละ 83.33 ให้เหตุผลว่าต้องการสินเชื่อปัจจัยการผลิต ร้อยละ 73.33 เข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการความรู้ทางเทคนิคเลี้ยงกุ้งที่ทันสมัย และต้องการรวมกลุ่มต่อรองซื้อปัจจัยการผลิตให้ได้ราคาที่ต่ำและเป็นธรรม และได้ปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ ถัดไปร้อยละ 63.33 ต้องการความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 46.67 ต้องการรวมกันต่อรองขายผลผลิตให้ได้ราคาที่ดีขึ้น ร้อยละ 40.00 ต้องการให้สหกรณ์ฯ รวบรวมผลผลิตและประสานด้านการตลาด ร้อยละ 30.00 ต้องการให้สหกรณ์ฯ ประสานเครือข่ายราชการและเอกชน อย่างละร้อยละ 23.33 ต้องการให้สหกรณ์ฯ ช่วยจัดหาเบี่ยงนฟาร์มและทำไบสำคัญกำกับการเคลื่อนย้ายผลผลิตให้ เท่าๆกับที่รายงานว่าเขาเป็นสมาชิกเพราะต้องการพัฒนาการเป็นผู้นำ และต้องการช่วยเหลือชุมชน

ตารางที่ 5-4 จำนวนปีและเหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

จำนวนปีที่เข้าเป็นสมาชิก	จำนวน(ราย)	ร้อยละของ			
		ตัวอย่างสมาชิก			
มากกว่าหนึ่งปี	30	100.00			
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	
จำนวนปีเฉลี่ย	8	0.4	8	7	
เหตุผลที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ	จำนวน(ราย)	ร้อยละของ			
		ตัวอย่างสมาชิก			
ความรู้พื้นฐาน	19	63.33			
ความรู้เชิงลึกเทคนิคที่ทันสมัย	22	73.33			
แก้ปัญหาโรคสัตว์น้ำ	27	90.00			
การต่อรองซื้อปัจจัยการผลิต	22	73.33			
สินเชื่อซื้อปัจจัยการผลิต	25	83.33			
ช่วยจดทะเบียน/ทำใบสำคัญ	7	23.33			
การต่อรองขายผลผลิต	14	46.67			
สหกรณ์รวบรวมและประสานการตลาด	12	40.00			
ถ่ายทอดความรู้จากสหกรณ์ฯ	8	26.67			
พัฒนาการเป็นผู้ค้า	7	23.33			
ประสานเครือข่ายราชการและเอกชน	9	30.00			
ช่วยเหลือชุมชน	7	23.33			
เหตุผลที่สำคัญที่สุด					
เพื่อขายกุ้งผ่านสหกรณ์	1	3.33			
ขอรับความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต	9	30.00			
ต้องการเงินกู้ยืม	7	23.33			
ข่าวสาร	5	16.67			
สร้างความเข้มแข็งให้เกษตรกร	7	23.33			
รับเงินประกันราคากุ้ง	1	3.33			

เมื่อให้สมาชิกเลือกตอบเหตุผลสำคัญที่สุดของการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ เพียงข้อเดียว สมาชิกร้อยละ 30.00 เลือกการขอรับความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิต สมาชิกร้อยละ 23.33 ให้เหตุผลว่าต้องการเงินกู้ยืม ร้อยละ 23.33 เช่นกันให้เหตุผลว่าต้องการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร สมาชิกร้อยละ 16.67 เลือกเหตุผลของการได้รับ/แลกเปลี่ยนข่าวสาร อีกอย่างละร้อยละ 3.33 เลือกการขายกุ้งผ่านสหกรณ์ฯ และการขอรับเงินประกันราคากุ้ง ซึ่งเป็น

โครงการที่สหกรณ์ฯ ทำในช่วงที่เริ่มตั้งสหกรณ์ฯ และในช่วงที่มีความร่วมมือกันกับชุมชนสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด ทำพันธสัญญาขายกุ้งให้แก่ท้องถิ่น

2) กิจกรรมที่สมาชิกทำร่วมกับสหกรณ์ฯ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 5-5 โดยเฉลี่ยสมาชิกถือหุ้นสหกรณ์ฯ รายละเอียด 1,713 บาท ร้อยละ 20.00 เคยเป็นกรรมการคณะดำเนินการฯ

ตารางที่ 5-5 การร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ฯของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

มูลค่าหุ้นสหกรณ์เฉลี่ย(บาท/ราย)	1,713				
	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก				
เคยเป็นกรรมการสหกรณ์ฯ	20.00				
	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก	ปริมาณที่ซื้อ (ร้อยละของที่ใช้)	เงินเชื่อ ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก	ระยะเวลา เฉลี่ย(เดือน)	เงินสด ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก
การซื้อปัจจัยการผลิต	13.33	60.00			
ซื้อพันธุ์กุ้ง	6.67	100.00			6.67
ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์	3.33	100.00			3.33
ซื้ออาหารกุ้ง	10.00	75.00	6.67	3.5	3.33
	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก	ปริมาณที่ขาย (ร้อยละของ ผลผลิต)			
ขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ฯ	13.33	100.00			
	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก	หนี้คงค้างเฉลี่ย (บาท/ราย)			
กู้เงินสหกรณ์ฯ	3.33	50,000			
	ร้อยละของ ตัวอย่างสมาชิก	จำนวนครั้ง (ครั้ง/ปี)			
การเข้าประชุมสหกรณ์ฯ					
เข้าประชุม	70.00				
เฉพาะประชุมประจำปี	60.00				
ตามที่สหกรณ์ฯแจ้ง	23.33	3			
ไม่เข้า	30.00				
ไม่ได้รับแจ้งข่าว	13.33				
ไม่สนใจ	6.67				
ไม่ว่าง	3.33				
ไม่ได้ประโยชน์	3.33				
ที่อยู่ไกลจากสหกรณ์ฯ	3.33				

การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ขาดทุนติดต่อกันมาระยะหนึ่ง เป็นเหตุให้ต้องลดการจ้างพนักงานลง และสหกรณ์ฯ เองขาดกำลังที่จะทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิก จึงมีสมาชิกจำนวนไม่มากที่ยังทำกิจกรรมกับสหกรณ์ฯ ในการซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ฯ มีสมาชิกเพียงร้อยละ 13.33 ที่ซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ฯ โดยเฉลี่ยรวมแล้วปัจจัยการผลิตที่สมาชิกเหล่านี้ซื้อจากสหกรณ์ฯ เป็นประมาณร้อยละ 60.00 ของปัจจัยการผลิตทั้งหมดที่สมาชิกใช้ เมื่อแยกตามรายการปัจจัยการผลิต สมาชิกร้อยละ 6.67 ซื้อพันธุ์กุ้งทั้งหมดจากสหกรณ์ฯ โดยใช้เงินสด ร้อยละ 3.33 ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ ที่ใช้ทั้งหมดจากสหกรณ์ฯ โดยใช้เงินสดเช่นกัน ที่ซื้ออาหารกุ้งจากสหกรณ์ฯ ในระยะที่สหกรณ์ฯ ยังทำธุรกิจนี้อยู่ มีร้อยละ 10.00 โดยร้อยละ 6.67 ซื้อเงินเชื่อ โดยมีระยะเวลาในการชำระเงิน 3.5 เดือน อีกร้อยละ 3.33 ซื้อเงินสด ปริมาณอาหารกุ้งที่ซื้อจากสหกรณ์ฯ คิดเป็นร้อยละ 75.00 ของที่ใช้ มีส่วนที่ต้องซื้อจากแหล่งอื่นด้วย

ในการขายผลผลิต มีสมาชิกเพียงร้อยละ 13.33 ขายกุ้งผ่านสหกรณ์ฯ โดยขายผลผลิตทั้งหมดให้แก่สหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ มีวงเงินรับซื้อและกำลังคนทำงานจำกัด ไม่สามารถให้บริการนี้กับสมาชิกในวงกว้างได้ มีสมาชิกร้อยละ 3.33 ที่รายงานว่ากู้เงินและยังมีเงินค้างชำระกับสหกรณ์ฯ โดยมีวงเงินค้างชำระ 50,000 บาท

มีสมาชิกสหกรณ์ฯ เพียงร้อยละ 70.00 ที่เข้าประชุมสหกรณ์ฯ ในจำนวนนี้ร้อยละ 60.00 เข้าประชุมเฉพาะการประชุมใหญ่สามัญประจำปี มีอยู่ร้อยละ 23.33 เข้าประชุมตามที่สหกรณ์ฯ แจ้งมา ดังนั้นในจำนวนนี้มีสมาชิกร้อยละ 13.33 ที่เข้าประชุมทั้งตามที่สหกรณ์ฯ แจ้งมาซึ่งมีทั้งการประชุมประจำปีด้วย ส่วนใหญ่เป็นกรรมการดำเนินการสหกรณ์ฯ โดยเฉลี่ยสมาชิกเข้าประชุม 3 ครั้งต่อปี อย่างไรก็ตามพบว่าสมาชิกไม่สนใจจะเข้าประชุม ที่ไม่เข้าประชุมมีร้อยละ 30.00 ให้เหตุผลว่า ไม่ได้รับแจ้งข่าวการประชุมจากสหกรณ์ฯ (ร้อยละ 13.33) ไม่สนใจที่จะเข้าประชุม (ร้อยละ 6.67) และอีกอย่างละร้อยละ 3.33 ให้เหตุผลของการไม่เข้าประชุมว่า ไม่ว่าง เห็นว่าไม่ได้ประโยชน์ และที่อยู่ตั้งอยู่ไกลจากสหกรณ์ฯ ไม่สะดวกที่จะเดินทางไปเข้าร่วมประชุม

สมาชิกสหกรณ์ฯ ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ไม่ค่อยจะได้ทำกิจกรรมร่วมกับสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ เองก็เห็นว่าเนื่องจากสมาชิกไม่ได้รับประโยชน์จากสหกรณ์ฯ สมาชิกจึงไม่สนใจร่วมกิจกรรม สมาชิกส่วนหนึ่งเคยคาดหวังว่าจะได้รับประโยชน์จากเงินกู้ที่เคยมีข่าวว่ารัฐจะจัดสรรให้แก่สหกรณ์ฯ แต่สุดท้ายเงินนี้ไม่ได้รับอนุมัติให้กู้แก่สหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ ไม่สามารถหาเงินกู้มาให้แก่สมาชิกได้ สมาชิกบางรายเกิดความเคลือบแคลงสงสัยว่าสหกรณ์ฯ อาจได้เงินกู้มาตามข่าวที่เคยมี แต่นำไปใช้กันในหมู่คณะกรรมการฯ เป็นเหตุให้ผิดใจกัน ความร่วมมือจากสมาชิกจึงมีน้อย ทั้งเมื่อการเลี้ยงกุ้งเสียหายจากอาการกุ้งตายในระยะต้น กิจกรรมที่จะทำร่วมกันในหมู่สมาชิกก็ยิ่งลดลง เป็นปัญหาในการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ แห่งนี้

3) ความคาดหวังที่สมาชิกมีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ตารางที่ 5-6 แสดงความคาดหวังของสมาชิกที่มีต่อผู้นำสหกรณ์ฯ ต่อเงินทุนที่สหกรณ์ฯ อาจให้กู้ยืม ต่อบริการปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ฯ ต่อความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง และต่อกิจกรรมการตลาดที่สหกรณ์ฯ จะทำ สมาชิกมีความคาดหวังในระดับน้อยถึงมากที่สุด

ในด้านผู้นำ ที่สมาชิกคาดหวังมากที่สุดคือ ความซื่อสัตย์ และ ความเป็นธรรม (4.70) และที่คาดหวังในระดับมาก ได้แก่ เสียสละเพื่อสหกรณ์ฯ (4.17) ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง (4.10) ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพอื่นๆ เพื่อเพิ่มรายได้ (3.90) และ และคาดหวังว่าผู้นำจะต้องเป็นประธานคณะกรรมการดำเนินการฯ (3.57)

ตารางที่ 5-6 ลักษณะการดำเนินงานของสหกรณ์ที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด คาดหวัง

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับความคาดหวัง
ที่คาดหวังเกี่ยวกับผู้นำ					
เสียสละเพื่อสหกรณ์ฯ	4.17	1.05	5	1	มาก
เป็นประธานคณะกรรมการสหกรณ์ฯ	3.57	1.38	5	1	มาก
ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยง	4.10	0.92	5	1	มาก
ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพอื่นๆเพื่อเพิ่มรายได้	3.90	1.12	5	1	มาก
มีความซื่อสัตย์	4.70	0.60	5	3	มากที่สุด
มีความเป็นธรรม	4.70	0.60	5	3	มากที่สุด
ที่คาดหวังเกี่ยวกับเงินทุนกู้ยืมจากสหกรณ์ฯ					
สหกรณ์ฯให้กู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ	3.57	1.63	5	1	มาก
ให้กู้ยืมในลักษณะร่วมทุนกับสหกรณ์ฯ	3.77	1.36	5	1	มาก
สหกรณ์ฯให้กู้ยืมโดยไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน	2.57	1.50	5	1	น้อย
ที่คาดหวังเกี่ยวกับปัจจัยการผลิต					
สหกรณ์ฯให้ซื้อปัจจัยการผลิตโดยใช้เงินเชื่อ	4.20	1.06	5	1	มาก
สหกรณ์ฯขายปัจจัยการผลิตในราคาต่ำกว่าท้องตลาด	4.00	1.05	5	1	มาก
สหกรณ์ฯจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพ	4.27	0.83	5	3	มากที่สุด
ที่คาดหวังเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง					
สหกรณ์ฯให้ความรู้เทคนิคการเพาะเลี้ยง	3.97	1.00	5	1	มาก
สมาชิกร่วมกันแก้ปัญหาเมื่อเกิดวิกฤต	4.07	1.01	5	2	มาก
ที่คาดหวังเกี่ยวกับการตลาดกุ้ง					
สหกรณ์ฯช่วยหาตลาดขายผลผลิตให้	4.20	0.81	5	3	มาก
สหกรณ์ฯมีมาตรการรองรับการเปลี่ยนแปลงราคาขาย	4.37	0.76	5	3	มากที่สุด

ในส่วนของเงินทุนที่สหกรณ์ฯอาจให้กู้ยืม ประเด็นนี้ที่สมาชิกคาดหวังในระดับมากและระดับน้อยเท่านั้น ที่คาดหวังมาก คือ คาดหวังว่าสหกรณ์ฯ จะสามารถให้กู้ยืมในลักษณะร่วมทุนกับสหกรณ์ฯ (3.77) ซึ่งเป็นแนวทางที่สหกรณ์ฯ ใช้อยู่ สมาชิกบางรายร่วมทุนกับสหกรณ์ฯ โดยสหกรณ์ฯ ลงทุนค่าปัจจัยการผลิตเช่น พันธุ์และอาหารกุ้ง สมาชิกมีบ่อเลี้ยงกุ้งและลงแรงเลี้ยงกุ้ง แต่สหกรณ์ฯ ยังมีทุนในการดำเนินงานจำกัด รองลงไปสมาชิกร้อยละ 3.57 คาดหวังว่าสหกรณ์ฯ จะสามารถให้กู้ยืมได้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ (3.57) และที่คาดหวังในระดับน้อย คือ สหกรณ์ฯ จะสามารถให้กู้ยืมโดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน (2.57) สมาชิกยังต้องการพึ่งพาเงินทุนเงินจากสหกรณ์ฯ

ในส่วนของปัจจัยการผลิต สมาชิกคาดหวังมากที่สุดว่าสหกรณ์ฯ จะสามารถหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพมาให้ได้ (4.27) และคาดหวังในระดับมากว่าจะซื้อปัจจัยการผลิตจากสหกรณ์ฯ ได้โดยใช้เงินเชื่อ (4.20) และสหกรณ์ฯ จะ

สามารถขายปัจจัยการผลิตได้ในราคาต่ำกว่าท้องตลาด (4.00) ปัจจุบันด้วยข้อจำกัดด้านการเงินสหกรณ์ฯ ไม่สามารถดำเนินการส่วนนี้ได้มากนัก

ในด้านการเพาะเลี้ยงกุ้ง สมาชิกคาดหวังมาก ว่าสหกรณ์ฯ จะช่วยให้สมาชิกร่วมมือกันแก้ปัญหาเมื่อเกิดวิกฤต (4.07) และ สหกรณ์ฯ จะสามารถให้ความรู้ด้านเทคนิคการเพาะเลี้ยง (3.97) ปัจจุบันสหกรณ์ฯ ยังดำเนินการส่วนนี้น้อย

ส่วนในประเด็นการตลาด สมาชิกคาดหวังมากที่สุดว่าสหกรณ์ฯ จะมีมาตรการรองรับการเปลี่ยนแปลงราคาขาย (4.37) และคาดหวังในระดับมาก ว่าสหกรณ์ฯ จะช่วยหาตลาดขายกุ้งให้ (4.20) ในการดำเนินงานปัจจุบันสหกรณ์ฯ ยังไม่มีมาตรการรองรับการเปลี่ยนแปลงราคากุ้งเนื่องจากราคาขึ้นอยู่กับผู้รับซื้อและภาวะตลาดโดยทั่วไปเป็นสำคัญ และยังมีขีดจำกัดในการหาช่องทางขายให้แก่สมาชิก

4) การดำเนินงานของสหกรณ์ฯตามลักษณะที่ทำอยู่ ตารางที่ 5-7 แสดงคะแนนที่สมาชิกให้แก่การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ โดยเฉลี่ยสมาชิกเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความพยายามดำเนินงานในระดับมากในทุกประเด็นตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สนับสนุนการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพสมาชิก (3.93) ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและสังคมในพื้นที่ (3.83) แจกข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้สมาชิกทราบอยู่เสมอ (3.63) เท่าทันกับการจัดประชุมอย่างสม่ำเสมอเพียงพอ ตามมาด้วย การให้ความรู้เกี่ยวกับช่องทางการขายผลผลิต (3.60) มีการบริหารงานที่โปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม(3.57) เท่าทันกับ การให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้ง ถัดไปเป็น การมุ่งพัฒนาเพิ่มรายได้ยกระดับความเป็นอยู่ให้แก่สมาชิก (3.53) การแจ้งผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบสม่ำเสมอ (3.50) สองประเด็นสุดท้ายได้แก่ การให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงานของสหกรณ์ฯ (3.40) และ การที่สมาชิกที่มีปัญหาการเพาะเลี้ยงสามารถขอรับความช่วยเหลือจากสหกรณ์ฯ ได้ (3.40)

สมาชิกให้คะแนนการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ น้อยกว่าคะแนนที่ให้กับความคาดหวัง สมาชิกยังมีส่วนร่วมน้อยในการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

ตารางที่ 5-7 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับดำเนินงาน
แจ้งผลการดำเนินงานให้สมาชิกทราบสม่ำเสมอ	3.50	1.07	5	1	มาก
มุ่งพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้ยกระดับความเป็นอยู่สมาชิก	3.53	0.97	5	2	มาก
บริหารงานโปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม	3.57	1.07	5	1	มาก
แจกข่าวสารที่เป็นประโยชน์ให้สมาชิกทราบอยู่เสมอ	3.63	1.13	5	1	มาก
สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงานของสหกรณ์ฯ	3.47	1.20	5	1	มาก
สมาชิกที่มีปัญหาการเพาะเลี้ยงสามารถขอรับความช่วยเหลือได้	3.40	1.22	5	1	มาก
จัดประชุมสมาชิกอย่างสม่ำเสมอเพียงพอ	3.63	1.07	5	2	มาก
ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยง/แปรรูปปลา	3.57	0.97	5	1	มาก
ให้ความรู้เกี่ยวกับช่องทางการขายผลผลิต	3.60	1.07	5	1	มาก
สนับสนุนการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพสมาชิก	3.93	0.94	5	1	มาก
ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนและสังคมในพื้นที่	3.83	0.99	5	2	มาก

5) ความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ จากตารางที่ 5-8 พบว่า โดยเฉลี่ยสมาชิกเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถในการดำเนินงานในสามระดับคือ ระดับมาก ปานกลาง และน้อย ที่เห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถมาก ตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งที่ยั่งยืน (3.37) สามารถช่วยให้สมาชิกสามารถซื้อปัจจัยการผลิตในราคาที่เป็นธรรมลดต้นทุนได้ (3.70) สามารถช่วยติดต่อหน่วยราชการเพื่อพัฒนาการเพาะเลี้ยงกุ้ง (3.60) สามารถช่วยให้สมาชิกขายกุ้งได้ในราคาที่ดี เท่าๆกับที่สามารถในการร่วมมือจัดตั้งเครือข่ายสหกรณ์ฯ (3.50) และสามารถช่วยให้สมาชิกมีรายได้ดีขึ้น (3.47)

ที่สมาชิกเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถในระดับปานกลาง ได้แก่ สามารถช่วยจัดหาปัจจัยการผลิตให้บริการแก่สมาชิกที่ต้องการ (3.40) สามารถช่วยให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้มีคุณภาพดีขึ้น (3.37) และ ช่วยจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการเพาะเลี้ยงกุ้ง (2.97)

ที่เห็นว่าสหกรณ์ฯ มีความสามารถน้อยคือ การรวบรวมผลผลิตจากสมาชิกไปขาย (2.50)

โดยรวมสมาชิกนอกจากจะเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีการดำเนินงานในระดับต่ำกว่าที่คาดหวัง สมาชิกยังเห็นว่าสหกรณ์ฯ ทำงานได้ไม่มากเท่าที่คาดหวังไว้

ตารางที่ 5-8 ความเห็นของตัวอย่างสมาชิกเกี่ยวกับความสามารถในการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับความสามารถ
รวบรวมผลผลิตจากสมาชิกไปขายได้มากขึ้น	2.50	1.22	5	1	น้อย
ช่วยให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้คุณภาพดีขึ้น	3.37	0.96	5	2	ปานกลาง
ช่วยให้สมาชิกขายกุ้งได้ราคาดีขึ้น	3.50	1.04	5	2	มาก
ช่วยให้สมาชิกซื้อปัจจัยการผลิตในราคาที่เป็นธรรม ลดต้นทุนได้	3.70	0.99	5	2	มาก
ช่วยจัดหาปัจจัยการผลิตให้บริการแก่สมาชิกที่ต้องการ	3.40	1.13	5	1	ปานกลาง
ช่วยให้สมาชิกมีรายได้ดีขึ้น	3.47	1.07	5	1	มาก
ช่วยติดต่อหน่วยราชการเพื่อพัฒนาการเพาะเลี้ยงกุ้ง	3.60	1.04	5	1	มาก
ให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงกุ้งที่ยั่งยืน	3.77	1.04	5	1	มาก
ช่วยจัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการเพาะเลี้ยงกุ้ง	2.97	1.30	5	1	ปานกลาง
ให้ความร่วมมือจัดตั้งเครือข่ายสหกรณ์ฯ	3.50	1.11	5	1	มาก

6) ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ ตารางที่ 5-9 แสดงความเห็นของสมาชิกต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ โดยให้ระดับคะแนนของผลงานที่ทำไป พบว่าสมาชิกเห็นว่าผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ มีผลอยู่ในระดับมากและปานกลาง ส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับปานกลาง ที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก (3.60) ตามมาด้วย การเป็นผู้นำในการเลี้ยงกุ้ง (3.50)

ผลการดำเนินงานที่สมาชิกเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีผลการดำเนินงานในระดับปานกลาง ได้แก่ สมาชิกเพาะเลี้ยงกุ้งได้ดีขึ้น (3.37) สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (3.33) และ การแก้ปัญหาหนี้สินให้แก่สมาชิก (2.90)

ตารางที่ 5-9 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกมีต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับผลการดำเนินงาน
เป็นผู้นำในการเพาะเลี้ยงกุ้ง	3.50	1.01	5	2	มาก
สมาชิกเพาะเลี้ยงกุ้งได้ดีขึ้น	3.37	0.93	5	2	ปานกลาง
สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	3.33	1.06	5	2	ปานกลาง
แก้ปัญหาหนี้สินให้แก่สมาชิกได้อย่างเป็นผล	2.90	1.37	5	1	ปานกลาง
มีการดำเนินงานที่รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก	3.60	0.89	5	2	มาก

7) **ความสามารถของสมาชิกในการทำงานร่วมกับสหกรณ์ฯ** ทั้งนี้ในการสอบถาม ได้ให้สมาชิกประเมินระดับความสามารถของตนเองในการทำงานร่วมกับสหกรณ์ฯ ด้วย ดังแสดงผลในตารางที่ 5-10 สมาชิกประเมินตนเองว่าสามารถมากที่สุดและมาก ที่เห็นว่าตนเองสามารถมากที่สุด มีประเด็นเดียว คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น (4.37)

นอกจากนั้นสมาชิกประเมินความสามารถของตนเองในการร่วมทำงานไว้ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกด้วยกัน (4.17) การแสดงออกในที่ประชุมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (4.07) การสรุปและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น (3.97) การตัดสินใจหรือเสนอหรือเลือกแนวทางการทำงานของสหกรณ์ฯ (3.77) เท่าๆ กับการติดตามผลการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

สมาชิกเห็นว่าตนเองสามารถทำงานร่วมกับสมาชิกอื่นๆของสหกรณ์ฯ ได้หากได้รับโอกาส

ตารางที่ 5-10 การประเมินความสามารถของตนเองในการร่วมทำงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	ระดับความสามารถ
การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกท่านอื่นๆ	4.17	0.79	5	2	มาก
การสรุปและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น	3.97	0.76	5	3	มาก
การแสดงออกในที่ประชุมและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	4.07	0.78	5	2	มาก
การตัดสินใจเสนอ/เลือกแนวทางการทำงานของสหกรณ์ฯ	3.77	0.90	5	2	มาก
การทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.37	0.67	5	3	มากที่สุด
การติดตามผลการดำเนินงานของสหกรณ์	3.77	1.10	5	1	มาก

8) **ความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ** เมื่อให้ประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ ผลปรากฏดังแสดงไว้ในตารางที่ 5-11 สมาชิกประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ ไว้ในระดับที่มีความสามารถมากที่สุดในสามประเด็น นอกจากนั้นประเมินไว้ในระดับมาก

ที่สมาชิกเห็นว่าผู้นำสหกรณ์ มีความสามารถมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ ความมุ่งมั่นในการทำหน้าที่ (4.33) การมีมนุษยสัมพันธ์สามารถติดต่อบุคคลทั้งในชุมชนและภาครัฐ (4.30) และ มีความรู้ในการขาย/การตลาดสัตว์น้ำ (4.27) สมาชิกเล็งเห็นว่าผู้นำสหกรณ์ โดยเฉพาะประธานฯ มีความตั้งใจและมีความสามารถติดต่อประสานงานและมีความสามารถในด้านการตลาด ทั้งนี้ประธานฯ เป็นนักธุรกิจที่หันมาเลี้ยงกุ้ง สมาชิกยอมรับในความสามารถ

ที่สมาชิกประเมินไว้ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยมีดังนี้ ความเชื่อมั่นในตนเอง (4.20) เท่าๆกับการยึดถืออุดมการณ์ของสหกรณ์ฯ ความเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยรวม ความเสียสละเพื่อส่วนรวม และ ความพร้อมด้านเวลาที่มีให้แก่งานของสหกรณ์ฯ ลำดับต่อไปคือ การสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้อื่น (4.17) เท่าๆกับ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ตามมาด้วย ความซื่อตรงในการทำหน้าที่ (4.07) ที่ได้คะแนนการประเมินน้อยที่สุดแต่ยังอยู่ในระดับมากคือ มีความรู้ในการเพาะเลี้ยงกุ้ง (3.83) เท่าๆกับ การพัฒนาการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของสมาชิก

สมาชิกยังมีความเชื่อมั่นในความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ และเห็นว่ามีความสามารถในการติดต่อประสานงานและการขาย มากกว่าการเพาะเลี้ยงกุ้ง

ตารางที่ 5-11 การประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์ฯ โดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า		ระดับความสามารถ
			สูงสุด	ต่ำสุด	
ความมุ่งมั่นในการทำหน้าที่	4.33	0.92	5	2	มากที่สุด
ความซื่อตรงในการทำหน้าที่	4.07	1.05	5	1	มาก
ความเชื่อมั่นในตนเอง	4.20	0.81	5	2	มาก
การยึดถืออุดมการณ์ของสหกรณ์ฯ	4.20	1.03	5	1	มาก
ความรู้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	3.83	1.02	5	1	มาก
ความรู้ในการขาย/การตลาดสัตว์น้ำ	4.27	0.94	5	1	มากที่สุด
พัฒนาการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ของ	3.83	1.05	5	2	มาก
การสื่อสารทำความเข้าใจกับผู้อื่น	4.17	0.95	5	2	มาก
ความเป็นที่ยอมรับของสมาชิกโดยรวม	4.20	0.96	5	2	มาก
ความเสียสละเพื่อส่วนรวม	4.20	1.03	5	2	มาก
ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.17	0.91	5	2	มาก
ความพร้อมด้านเวลาที่มีให้แก่งานของสหกรณ์ฯ	4.20	1.06	5	1	มาก
การมีมนุษยสัมพันธ์ สามารถติดต่อบุคคลทั้งในชุมชน/ภาครัฐ	4.30	0.92	5	2	มากที่สุด

5.2 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน

5.2.1 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

ดังแสดงไว้ในตารางที่ 5-12 สมาชิกสหกรณ์ฯ ร้อยละ 83.33 เลี้ยงกุ้งขาวแต่เพียงชนิดเดียว และมีที่เลี้ยงทั้งกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกันอีกร้อยละ 6.67 สมาชิกมีปัญหาเลี้ยงกุ้งไม่รอด เนื่องจากอาการกุ้งตายในระยะต้น ซึ่งผู้เลี้ยงกุ้งยังไม่ทราบสาเหตุที่ชัดเจนและยังไม่มีแนวทางแก้ไข ความสูญเสียที่เกิดขึ้นส่งผลให้สมาชิกหลายรายเลิกเลี้ยงกุ้งหันไปทำอาชีพอื่น บางรายหันไปเลี้ยงสัตว์น้ำอื่นๆ มีสมาชิกร้อยละ 10.00 ที่หันไปเลี้ยง ปูทะเล ปูน้ำจืด ตลอดจนเลี้ยงปลากะพงร่วมกับปูทะเล ในการสัมภาษณ์เพื่อกรอกแบบสอบถามพบว่าแม้จะมีบางรายที่ลองเลี้ยงปลานิลร่วมกับกุ้งขาว แต่สมาชิกในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังไม่แน่ใจว่าจะเลี้ยงปลานิลได้ผล เนื่องจากน้ำในบ่อเลี้ยงมีความเค็มสูง

ตารางที่ 5-12 รูปแบบการเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

รายการ	จำนวน(ราย)	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก
ระบบการเลี้ยง		
กุ้งขาวอย่างเดียว	25	83.33
กุ้งขาวและปลานิลรวมบ่อ	2	6.67
อื่นๆ	3	10.00

มีสมาชิกให้ข้อมูลว่าในบ่อเลี้ยงที่ปล่อยว่างอยู่มีปลานวลจันทร์ทะเลเข้ามาอาศัย เติบโตได้ดี ปัจจุบันกรมประมงสามารถเพาะพันธุ์ปลานิลนี้ได้ และส่งเสริมให้เป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจชนิดใหม่ สมาชิกบางรายสนใจที่จะเลี้ยงปลานวลจันทร์ทะเลและเห็นช่องทางในการแปรรูปทำลูกชิ้นปลานวลจันทร์ทะเลซึ่งเคยใช้ปลานวลจันทร์ทะเลที่จับได้จากธรรมชาติมาทำลูกชิ้นปลาอยู่บ้าง หากมีพันธุ์ปลาจากพัฒนาการเลี้ยงปลานวลจันทร์ทะเลในพื้นที่ได้

จากตารางที่ 5-13 สมาชิกที่ยังเลี้ยงกุ้งอยู่ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.67 จากที่เลี้ยงกุ้งร้อยละ 90.00) รายงานว่ามีปัญหากุ้งตายในระยะต้น โอกาสที่จะปลอดจากอาการกุ้งตายในระยะต้น เลี้ยงกุ้งได้ผล มีตั้งแต่ร้อยละ 3 ไปจนถึงร้อยละ 60 โดยเฉลี่ยโอกาสที่จะปลอดจากอาการกุ้งตายในระยะต้นเป็นร้อยละ 33 การแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้นที่ทำกันมากที่สุด คือ ปรับลดการให้อาหารกุ้ง สมาชิกที่มีปัญหา ร้อยละ 50.00 ใช้วิธีนี้ รองลงไปร้อยละ 36.67 ปล่อยพันธุ์กุ้งบางลง และ อีกร้อยละ 33.33 พยายามแก้ปัญหาโดยการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด ร้อยละ 13.33 จับกุ้งทันทีที่มีอาการเพื่อให้ได้รายได้ส่วนหนึ่งคืนมา ร้อยละ 10.00 ใช้เวชภัณฑ์ป้องกันและรักษาโรคที่เกิดขึ้น กรมประมงแนะนำ และแจกจุลินทรีย์เพื่อใช้ปรับสภาพน้ำในบ่อเลี้ยง มีร้อยละ 6.67 รายงานว่าเมื่อกุ้งมีอาการ หลังจับกุ้งจะพักบ่อไม่ลงกุ้งในบ่อนั้นสมาชิกสหกรณ์ฯ พยายามแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นโดยใช้การแก้ปัญหาหลายๆ วิธีร่วมกัน

ตารางที่ 5-13 ปัญหาโรคกุ้งตายในระยะต้นและการแก้ปัญหาโดยสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

รายการ	ราย	ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก
จำนวนสมาชิกที่มีปัญหา	20	66.67
การแก้ปัญหา		
ปล่อยกุ้งบางลง	11	36.67
ปรับลดการให้อาหารกุ้ง	15	50.00
ป้องกันรักษาโรค	3	10.00
เฝ้าระวังใกล้ชิด	10	33.33
จับกุ้งทันทีที่มีอาการ	4	13.33
พักบ่อ	2	6.67
โอกาสปลอดจากอาการกุ้งตายในระยะต้น (ร้อยละ)		
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด
โอกาสปลอดจาก อาการกุ้งตายระยะต้น	33	17 60 3

2) **เนื้อที่การเพาะเลี้ยง** สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด เป็นเกษตรกรรายเล็ก เนื้อที่ฟาร์มที่ถือครองโดยเฉลี่ย 11 ไร่/ราย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 7 ไร่/ราย รายที่มีเนื้อที่ฟาร์มสูงที่สุดมีเนื้อที่ 30 ไร่ เป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวแต่เพียงอย่างเดียว ที่มีเนื้อที่ต่ำสุดคือ 3 ไร่/ราย เป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวเช่นกัน เฉพาะสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียว มีเนื้อที่ฟาร์มโดยเฉลี่ย 11 ไร่/ราย สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกันมีเนื้อที่เฉลี่ย 15 ไร่/ราย สมาชิกที่เลี้ยงสัตว์น้ำอื่นมีเนื้อที่เฉลี่ย 8 ไร่/ราย มีตั้งแต่ 3 – 12 ไร่/ราย (ตารางที่ 5-14)

ตารางที่ 5-14 เนื้อที่การเลี้ยงสัตว์น้ำเฉลี่ยต่อรายของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

รายการ	เนื้อที่เลี้ยงเฉลี่ย (ไร่/ราย)			
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
รวมเฉลี่ย	11	7	30	3
กุ้งขาวอย่างเดียว	11	7	30	3
กุ้งขาวและปลานิลรวมบ่อ	15	1	15	14
อื่นๆ	8	5	12	3

สมาชิกร้อยละ 83.33 มีที่ดินเป็นของตนเอง ในจำนวนนี้สมาชิกร้อยละ 13.33 มีเอกสารการถือครองที่ดินมากกว่าหนึ่งรูปแบบ ส่วนมากคือร้อยละ 66.67 มีโฉนดเป็นเอกสารแสดงสิทธิ์ ร้อยละ 20.00 มีเอกสารสิทธิ์เป็นใบแจ้ง

การครอบครองที่ดิน (ส.ค.1) มีที่ดินอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร ร้อยละ 10.00 มีเอกสารสิทธิ์เป็นหนังสือคำรับรองจากเจ้าหน้าที่ว่าได้ทำประโยชน์ในที่ดินและรังวัดแล้ว (น.ส.3 ก) เป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาว

ราคาที่ดินโดยเฉลี่ยไร่ละ 250,370 บาท ราคาที่ดินของสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวมีราคาเฉลี่ยไร่ละ 224,583 บาท ราคาที่ดินของสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกันมีราคาเฉลี่ยสูงกว่าคือไร่ละ 636,000 บาท เนื่องจากมีสมาชิกที่มีพื้นที่อยู่ติดถนนหลัก และราคาที่ดินของผู้เลี้ยงสัตว์น้ำอื่นๆ มีราคาเฉลี่ยไร่ละ 100,000 บาท ตั้งอยู่ลึกเข้าไปในพื้นที่ (ตารางที่ 5-15)

ตารางที่ 5-15 การถือครองที่ดินและราคาที่ดินเลี้ยงสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

รายการ	รวมเฉลี่ย	กุ้งขาวอย่าง เดียว	กุ้งขาวและปลานิล รวมบ่อ	อื่น ๆ
ที่ดินของตนเอง				
ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	83.33	73.33	3.33	6.67
เอกสารถือครอง (ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก)				
น.ส.3 ก	10.00	10.00		
ส.ค.1	20.00	20.00		-
โฉนด	66.67	53.33	3.33	6.67
ราคาที่ดินเฉลี่ย (บาท/ไร่)	250,370	224,583	635,000	100,000
ที่เช่า				
ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	30.00	20.00	3.33	6.67
ค่าเช่าที่ดินเฉลี่ย (บาท/ไร่)	2,847	3,049	3,333	2,000
เช่าทำเปล่า				
ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	3.33	3.33	-	-

สมาชิกร้อยละ 30.00 เช่าที่ดินเลี้ยงสัตว์น้ำ มีทั้งที่เช่าทั้งหมดและเช่าบางส่วนคือมีที่ดินเป็นของตนเองด้วย เป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวร้อยละ 20.00 ที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลรวมในบ่อเดียวกันร้อยละ 3.33 และสมาชิกที่เลี้ยงสัตว์น้ำอื่นๆ ร้อยละ 6.67 ค่าเช่าที่ดินโดยเฉลี่ยไร่ละ 2,847 บาท/ปี โดยสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวมีค่าเช่าที่ดินเฉลี่ย 3,049 บาท/ปี ที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกันเสียค่าเช่าเฉลี่ยไร่ละ 3,333 บาท/ปี และสมาชิกที่เลี้ยงสัตว์น้ำอื่นๆ เสียค่าเช่าเฉลี่ย ไร่ละ 2,000 บาท/ปี ที่เช่าเหล่านี้ส่วนหนึ่งเช่าจากผู้เลี้ยงกุ้งที่หยุดเลี้ยงไปแล้ว

3) อัตราการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำ ในการปล่อยพันธุ์กุ้ง สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวปล่อยพันธุ์กุ้งโดยเฉลี่ย 63,616 ตัว/ไร่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 25,014 ตัว/ไร่ โดยที่ปล่อยหนาแน่นมากที่สุด 133,333 ตัว/ไร่ น้อยที่สุด 14,286 ตัว/ไร่ เนื่องจากสมาชิกพบปัญหากุ้งตายในระยะต้นจึงลดการปล่อยพันธุ์กุ้งให้บางลง ทั้งทุนที่มีอยู่ก็จำกัด สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกันปล่อยพันธุ์กุ้งเฉลี่ย 27,500 ตัว/ไร่ ปล่อยลูกปลานิลเฉลี่ย 128 ตัว/ไร่ สมาชิกที่เลี้ยงปลานิลเพียงจะทดลองเลี้ยง ยังไม่แน่ใจว่าจะเลี้ยงได้ผล (ตารางที่ 5-16)

ตารางที่ 5-16 อัตราการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

รายการ	ในบ่อดิน(ตัว/ไร่)			
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
กุ้งขาวอย่างเดียว	63,616	25,014	133,333	14,286
กุ้งขาวและปลานิลรวมบ่อ				
กุ้งขาว	27,500	31,820	50,000	5,000
ปลานิล	128	4	130	125

4) ระยะเวลาเลี้ยงและอัตราการรอด ระยะเวลาที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวโดยเฉลี่ยรอบละ 76 วัน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 23 วัน รอบการเลี้ยงที่นานที่สุดคือ 120 วัน และที่สั้นที่สุดคือ 20 วัน ซึ่งเป็นกรณีการจับกุ้งเมื่อมีอาการกุ้งตายในระยะต้นหรือเริ่มเป็นโรคตัวแดง รอบการเลี้ยงเฉลี่ย 2.2 รอบ/ปี มีค่าระหว่าง 1 – 3 รอบ/ปี

อัตราการรอดของกุ้งที่เลี้ยงโดยเฉลี่ยจากที่สมาชิกรายงานคือร้อยละ 70 โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 25 มีสมาชิกที่รายงานว่าไม่มีกุ้งตายเลี้ยงได้รอดทั้งหมด และที่รายงานอัตราการรอดต่ำที่สุดเป็นร้อยละ 20 สำหรับการเลี้ยงกุ้งขาวร่วมกับปลานิลใช้เวลาเลี้ยงเฉลี่ย 100 วัน เลี้ยงได้ปีละ 2 รอบ และสมาชิกรายงานอัตราการรอดของกุ้งขาวเฉลี่ยร้อยละ 42 ส่วนปลานิล อัตราการรอดเฉลี่ยร้อยละ 80 รอดมากกว่ากุ้งขาว สมาชิกมีปัญหากุ้งตายในระยะต้น และอัตราการรอดของสัตว์น้ำที่เลี้ยงต่ำ (ตารางที่ 5-17)

ตารางที่ 5-17 ระยะเวลา อัตราการรอด และจำนวนรอบที่เลี้ยงสัตว์น้ำโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

รายการ	ระยะเวลาที่เลี้ยง (วัน/รอบ)				อัตราการรอด (ร้อยละ)				จำนวนรอบที่เลี้ยง (รอบ/ปี)			
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		ค่าต่ำสุด	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน		ค่าต่ำสุด
		ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด			ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด			ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด	
กุ้งขาวอย่างเดียว	76	23	120	20	70	25	100	20	2.2	0.6	3	1
กุ้งขาวและปลานิลรวมบ่อ												
กุ้งขาว	100	28	120	80	42	25	60	24	2.0	0.0	2	2
ปลานิล	100	28	120	80	80	28	100	60	2.0	0.0	2	2

5) ต้นทุน-รายได้ ได้แสดงต้นทุน-รายได้ของการเลี้ยงกุ้งในแต่ละรูปแบบดังต่อไปนี้

กุ้งขาว สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ประสบปัญหาอัตราการรอดของกุ้งที่เลี้ยงต่ำ บางรายต้องเลิกเลี้ยงกุ้ง ในขณะที่ลงพื้นที่สัมภาษณ์กรอกแบบสอบถามที่เมื่อเดือนมกราคม 2558 ยังไม่มีแนวทางแก้ปัญหานี้ได้ สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวแต่เพียงอย่างเดียว มีต้นทุนเฉลี่ย 55,184 บาท/ไร่/รอบ แยกออกเป็นต้นทุนคงที่ 8,444 บาท/ไร่/รอบ คิดเป็นร้อยละ 15.30 ของต้นทุนรวม และเป็นต้นทุนผันแปร 46,740 บาท/ไร่/รอบ ร้อยละ 84.70 ของต้นทุนรวม ดังแสดงในตารางที่ 5-18

รายการที่มีต้นทุนสูงที่สุดคือ ค่าแรงงานซึ่งรวมค่าเสียโอกาสของแรงงานในครัวเรือนไว้ด้วย เป็น 15,714 บาท/ไร่/รอบ (ร้อยละ 28.48) รองลงมาเป็นต้นทุนค่าอาหารสำเร็จรูป 7,633 บาท/ไร่/รอบ ร้อยละ 13.83 ต้นทุนค่าอาหารโดยเฉลี่ยต่ำลง ทั้งเนื่องจากสมาชิกลดการให้อาหารลงและพื้นที่กึ่งมีอาหารต้องรีบจับ มีสมาชิกบางรายให้อาหารเสริมอื่นๆ ด้วย ต้นทุนค่าพันธุ์กุ้งแม้จะปล่อยบางลงก็ยังเป็นต้นทุนที่สำคัญคือ 5,558 บาท/ไร่ (ร้อยละ 10.07)

สมาชิกเลี้ยงกุ้งไม่ค่อยรอด มีผลผลิตต่ำโดยเฉลี่ยเป็น 540 กก./ไร่/รอบ ส่วนหนึ่งต้องจับขึ้นมาขายก่อนที่จะโตได้ขนาดที่ตลาดต้องการ สมาชิกขายกุ้งได้ราคาเฉลี่ย 144 บาท/กก. จึงมีรายรับ 77,760 บาท/ไร่/รอบ ยังสูงกว่าต้นทุน 22,576 บาท/ไร่/รอบ แต่ทั้งนี้โอกาสที่จะปลอดจากอาการกุ้งตายในระยะต้นมีเพียงหนึ่งในสาม

กุ้งขาวที่เลี้ยงร่วมกับปลานิลในบ่อเดียวกัน มีสมาชิกร้อยละ 6.67 ที่หันมาเลี้ยงกุ้งขาวโดยปล่อยปลานิลลงในบ่อเดียวกัน แต่ยังคงอยู่ในระหว่างการทดลองเลี้ยงปลานิล จึงปล่อยปลานิลไม่มาก สมาชิกกลุ่มนี้เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก ใช้ต้นทุนต่ำกว่าการเลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวเล็กน้อยคือเป็น 51,151 บาท/ไร่/รอบ เป็นต้นทุนคงที่ร้อยละ 13.99 ต้นทุนผันแปรเป็นร้อยละ 86.01 เป็นค่าน้ำมันเชื้อเพลิงสูงถึง 15,200 บาท/ไร่/รอบ หรือร้อยละ 31.91 ใช้ในการสูบน้ำเข้าออก และใช้เครื่องตีน้ำให้อากาศเพื่อรักษาคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยง รองลงไปยังเป็นค่าอาหารสำเร็จรูปร้อยละ 26.66 ค่าแรงงานร้อยละ 15.75 และ ค่าเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ร้อยละ 15.75

สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้ผลผลิตเฉลี่ย 286 กก./ไร่/รอบ ขายในราคาเฉลี่ย 139 บาท/กก. รายรับจากกุ้งขาวเป็น 39,754 บาท/ไร่/รอบ และได้ผลผลิตปลานิลเฉลี่ย 29 กก./ไร่/รอบ แต่ขายได้ราคาต่ำเพียง 28 บาท/กก. มีข้อจำกัดด้านตลาดรับซื้อ รายรับจากปลานิลเป็นเพียง 812 บาท/ไร่/รอบ รายรับรวม 40,566 บาท/ไร่/รอบ ยังต่ำกว่าต้นทุน 10,585 บาท/ไร่/รอบ สมาชิกขาดทุนจากการเลี้ยงกุ้งขาวร่วมกับปลานิล (ตารางที่ 5-19)

ตารางที่ 5-18 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวในบ่อดินโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี
จำกัด ปี 2557

รายการ	(บาท/ไร่/รอบ)	ร้อยละของต้นทุนรวม
ต้นทุนคงที่	8,444	15.30
ที่ดิน	1,354	2.45
บ่อเลี้ยง	798	1.45
ระบบน้ำ	2,800	5.07
ระบบอาหาร	581	1.05
ระบบจับสัตว์น้ำ	124	0.22
พาหนะ	2,787	5.05
ต้นทุนผันแปร	46,740	84.70
ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ	5,558	10.07
ค่าอาหารสำเร็จรูป	7,633	13.83
ค่าอาหารสมทบ	1,090	1.98
ค่าเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์	3,544	6.42
ค่าอาหารเสริม/วิตามิน	2,835	5.14
ค่าแรงงาน	15,714	28.48
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	4,757	8.62
ค่าไฟฟ้า	5,167	9.36
ค่าขนส่ง	442	0.80
ต้นทุนรวม	55,184	100.00
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/รอบ)	540	
ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กก.)	144	
รายรับเฉลี่ย (บาท/กก./ไร่/รอบ)	77,760	
รายรับเหนือต้นทุนต่อไร่ (บาท/ไร่/รอบ)	22,576	40.91
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท/กก.)	102	
รายรับเหนือต้นทุนต่อ กก. (บาท/กก.)	42	

ตารางที่ 5-19 ต้นทุน-รายได้การเลี้ยงกุ้งขาวและปลานิลในบ่อเดียวกันโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี
จำกัด ปี 2557

รายการ	(บาท/ไร่/รอบ)	ร้อยละของต้นทุนรวม
ต้นทุนคงที่	7,158	13.99
ที่ดิน	1,667	3.50
บ่อเลี้ยง	849	1.78
ระบบน้ำ	1,899	3.99
ระบบอาหาร	14	0.03
ระบบจับสัตว์น้ำ	39	0.08
พาหนะ	2,690	5.65
ต้นทุนผันแปร	43,993	86.01
ค่าพันธุ์สัตว์น้ำ	3,276	6.88
ค่าอาหารสำเร็จรูป	12,697	26.66
ค่าเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์	7,500	15.75
ค่าแรงงาน	5,320	3.78
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	15,200	31.91
ต้นทุนรวม	51,151	100.00
ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่/รอบ)		
ผลผลิตกุ้งขาว (กก./ไร่/รอบ)	286	
ผลผลิตปลานิล (กก./ไร่/รอบ)	29	
ราคาขายเฉลี่ย (บาท/กก.)		
ราคาขายกุ้งขาวเฉลี่ย (บาท/กก.)	139	
ราคาขายปลานิลเฉลี่ย (บาท/กก.)	28	
รายรับเฉลี่ย (บาท/ไร่/รอบ)	40,566	
รายรับจากกุ้งขาว (บาท/ไร่/รอบ)	39,754	
รายรับจากปลานิล (บาท/ไร่/รอบ)	812	
รายรับเหนือต้นทุนต่อไร่ (บาท/ไร่/รอบ)	-10,585	-20.69

6) แนวโน้มการเลี้ยงกุ้ง จากตารางที่ 5-20 สมาชิกร้อยละ 43.33 ยังต้องการเลี้ยงกุ้งในระดับที่เคยทำมา ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงที่สัมภาระเมื่อเดือนมกราคม 2558 ปัญหาการเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผลเกิดขึ้นในพื้นที่มากจนสมาชิกส่วนหนึ่งปรับตัวเลิกเลี้ยงกุ้งหันไปทำอาชีพอื่นมาระยะหนึ่งแล้ว ที่ยังคงเลี้ยงกุ้งอยู่มีทั้งที่คิดว่าจะเลี้ยงได้และที่มีทางเลือกจำกัดในการทำอาชีพอื่น จึงยังคงเลี้ยงกุ้งอยู่ สมาชิกร้อยละ 23.33 จะเลี้ยงกุ้งเท่าที่ทำอยู่เพราะมีพื้นที่จำกัด ร้อยละ 16.67 เห็นว่าเลี้ยงให้รอดได้ยากจึงจะเข้าไปตามเท่าที่เคยทำมา อีกร้อยละ 3.33 รายงานว่าไม่กล้าเลี้ยงจึงจะเข้าไปตามเดิม

สมาชิกร้อยละ 30.00 จะลดการเลี้ยงกุ้งลงเพราะมีปัญหาเรื่องโรค ทั้งที่เกิดจากอาการกุ้งตายในระยะต้น และที่เป็นโรคระบาด เช่น ตัวแดง

ยังมีสมาชิกร้อยละ 16.67 ที่ต้องการจะเลี้ยงกุ้งเพิ่มขึ้นโดยร้อยละ 10.00 ให้เหตุผลว่าขายได้ราคาดี และอีกอย่างละร้อยละ 3.33 เห็นว่ายังหาซื้อปัจจัยการผลิตได้ในราคาไม่สูง และคิดว่าเมื่อพ้นช่วงฤดูหนาวไปแล้วอากาศดีขึ้นจะสามารถเลี้ยงได้มากขึ้น สมาชิกที่ยังต้องการเลี้ยงกุ้งเพิ่มขึ้นเป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียว

ตารางที่ 5-20 แนวโน้มการเพาะเลี้ยงกุ้งของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

ร้อยละของตัวอย่างสมาชิก	เลี้ยงเพิ่มขึ้น				เลี้ยงลดลง		เท่าเดิม		
	รวม	ราคาขาย	ราคาปัจจัย	อากาศ	ปัญหาเรื่องโรค	รวม	พื้นที่จำกัด	เลี้ยงยากขึ้น	ไม่กล้าเสี่ยง
ระบบการเลี้ยง									
กุ้งขาวอย่างเดียว	16.67	10.00	3.33	3.33	26.67	40.00	20.00	16.67	3.33
กุ้งขาวและปลานิลรวมบ่อ									
กุ้งขาว					3.33	3.33	3.33		
ปลานิล					3.33				
รวมทุกรูปแบบการเลี้ยงกุ้ง 1/	16.67	10.00	3.33	3.33	30.00	43.33	23.33	16.67	3.33

หมายเหตุ:1/ สมาชิกร้อยละ 10.00 เลิกเลี้ยงกุ้งหันไปเลี้ยงสัตว์น้ำอื่นๆ ได้แก่ ปูนิ่ม ปลากะพง และ ปลากะรัง

5.2.2 การตลาด

1) **ปัจจัยการผลิต** ในส่วนของการได้มาซึ่งปัจจัยการผลิตหลัก ได้แก่ พันธุ์กุ้ง พันธุ์ปลา เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ และอาหารสำเร็จรูป ดังแสดงไว้ในตารางที่ 5-21 สมาชิกซื้อปัจจัยการผลิตจากเอกชนผู้ค้าปัจจัยการผลิตในพื้นที่เป็นสำคัญ ยกเว้นพันธุ์กุ้งที่ส่วนมากซื้อจากผู้ค้านอกพื้นที่ มีสมาชิกเพียงร้อยละ 3.33 ที่ซื้อพันธุ์กุ้งและเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์จากสหกรณ์ฯ โดยซื้อเป็นปริมาณทั้งหมดของที่ใช้ และร้อยละ 6.67 ที่ซื้ออาหารสำเร็จรูปจากสหกรณ์ฯ แต่ซื้อเพียงร้อยละ 75.00 ของที่ใช้

พันธุ์สัตว์น้ำ สำหรับพันธุ์กุ้งสมาชิกร้อยละ 86.67 รายงานว่าซื้อจากเอกชนผู้ค้าปัจจัยการผลิตโดยร้อยละ 73.33 ซื้อจากผู้ขายพันธุ์กุ้งนอกพื้นที่ ได้แก่ ผู้ขายพันธุ์กุ้งที่ฉะเชิงเทราและชลบุรี มีร้อยละ 13.33 ที่ซื้อจากผู้ขายพันธุ์กุ้งในพื้นที่ สมาชิกมีปัญหาในการหาซื้อพันธุ์กุ้งที่แข็งแรงมีความต้านทานต่อโรค ยังมีสมาชิกร้อยละ 3.33 ที่ซื้อพันธุ์กุ้งจากกรมประมงจากศูนย์ที่คุ้งกระเบน แต่ไม่สามารถซื้อได้เต็มตามปริมาณที่ใช้ ได้มาเพียงครึ่งเดียว ยังต้องไปซื้อจากผู้ค้าพันธุ์กุ้งนอกพื้นที่เพิ่มเติม ส่วนมากสมาชิกจะซื้อพันธุ์กุ้งจากผู้ขายเพียงแหล่งเดียว หากมีปัญหาจึงจะเปลี่ยนไปซื้อจากรายอื่นในการเลี้ยงครั้งต่อไป

สำหรับพันธุ์ปลานิลซึ่งยังเลี้ยงกันไม่มาก สมาชิกซื้อจากผู้ขายพันธุ์ปลาในพื้นที่ และมีสมาชิกร้อยละ 3.33 ที่รายงานว่าจะหาพันธุ์ปลานิลมาปล่อยเลี้ยงเองไม่ได้ซื้อจากแหล่งใด

เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ ร้อยละ 66.67 ของสมาชิกให้ข้อมูลว่าซื้อเคมีภัณฑ์/เวชภัณฑ์ เกือบทุกรายซื้อจากผู้ค้าในพื้นที่ (ร้อยละ 63.33 ของสมาชิก) ปริมาณที่ซื้อจากแหล่งขายแต่ละแหล่งเป็นทั้งหมดของที่ใช้ โดยซื้อจากผู้ขายเพียงรายเดียว

อาหารสำเร็จรูป เช่นเดียวกัน การซื้ออาหารสำเร็จรูปสมาชิกที่ยังเลี้ยงกุ้งทั้งหมดคือร้อยละ 90.00 ซื้ออาหารสำเร็จรูปจากเอกชนผู้ขายอาหารกุ้ง และมักจะซื้อจากผู้ขายในพื้นที่ (ร้อยละ 86.67) สมาชิกที่ซื้ออาหารกุ้งจากสหกรณ์ฯ มีเพียงร้อยละ 6.67 โดยเฉลี่ยเป็นร้อยละ 75.00 ของปริมาณที่ใช้ สมาชิกที่ซื้ออาหารกุ้งจากสหกรณ์ฯ ยังต้องซื้อจากเอกชนผู้ค้าในพื้นที่ด้วย แหล่งซื้ออาหารกุ้งหลักยังเป็นผู้ค้าในพื้นที่ สหกรณ์ฯ ดำเนินงานในส่วนนี้น้อยมาก

ตารางที่ 5-21 การได้มาซึ่งปัจจัยการผลิตที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ใช้ในการเพาะเลี้ยง

รายการ	พันธุ์กุ้ง		พันธุ์ปลา		เวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์		อาหารสำเร็จรูป	
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
	ของ	ของ	ของ	ของ	ของ	ของ	ของ	ของ
	ตัวอย่างสมาชิก	ปริมาณที่ใช้	ตัวอย่างสมาชิก	ปริมาณที่ใช้	ตัวอย่างสมาชิก	ปริมาณที่ใช้	ตัวอย่างสมาชิก	ปริมาณที่ใช้
สหกรณ์ฯ	3.33	100.00			3.33	100.00	6.67	75.00
เอกชน	86.67	98.08	3.33	100.00	63.33	100.00	90.00	98.15
ในพื้นที่	13.33	100.00	3.33	100.00	63.33	100.00	86.67	98.08
นอกพื้นที่	73.33	97.62					3.33	100.00
กรมประมง	3.33	50.00						
หาพันธุ์เอง			3.33	100.00				

ในการซื้อปัจจัยการผลิต สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ทั้งหมดรายงานว่าจะชำระราคาจากผู้ขายเพียงแหล่งเดียว

2) ผลผลิต ตารางที่ 5-22 แสดงแหล่งขายผลผลิตของสมาชิก โดยรวมครึ่งหนึ่งของสมาชิกขายผลผลิตให้แก่ผู้รวบรวมในท้องถิ่น รองลงไปร้อยละ 30.00 ขายให้แปปลาในพื้นที่ ร้อยละ 6.67 ขายให้แก่สหกรณ์ฯ เป็นสมาชิกผู้เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียว มีร้อยละ 3.33 ขายปลีกที่ตลาดนัดซึ่งเป็นการขายของสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวร่วมกับปลานิลและยังมีผลผลิตปลานิลไม่มาก แหล่งรับซื้อสำคัญในพื้นที่นี้จึงเป็นผู้รวบรวมท้องถิ่น ตามมาด้วยแปปลาในพื้นที่ สมาชิกร้อยละ 10.00 ที่ไม่ได้เลี้ยงกุ้งแต่หันไปเลี้ยงสัตว์น้ำอื่น ซึ่งไม่ได้แสดงแหล่งขายผลผลิตของสมาชิกเหล่านี้ไว้ในตารางที่ 5-22 ก็ขายผลผลิตให้แก่ผู้รวบรวมท้องถิ่นเช่นกัน

ตารางที่ 5-22 แหล่งขายผลผลิตสัตว์น้ำของตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด
(ร้อยละของตัวอย่างสมาชิกที่ขายให้แหล่งรับซื้อนั้นๆ)

ระบบการเลี้ยง	รวม	รวม	กุ้งขาว	กุ้งขาวและปลานิลรวมบ่อ		
แหล่งขาย		กุ้งขาว	อย่างเดียว	รวม	กุ้งขาว	ปลานิล
สหกรณ์ฯ	6.67	6.67	6.67			
ขายปลีกที่ตลาดนัด	3.33	3.33		3.33		3.33
ผู้รวบรวมท้องถิ่น	50.00	50.00	43.33	6.67	6.67	6.67
แปปลาในพื้นที่	30.00	30.00	30.00			

ในการขายผลผลิต สมาชิกจะขายผลผลิตทั้งหมดให้แก่ผู้รับซื้อเพียงแหล่งเดียว และในการรับข่าวสารราคาผลผลิต สมาชิกฟังราคาจากผู้รับซื้อเท่านั้น โอกาสทางเลือกการตลาดมีไม่มากสำหรับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

สมาชิกสหกรณ์ฯ มีจำนวนผู้รับซื้อที่ติดต่อด้วยไม่มาก และเป็นขาประจำทั้งหมด ยกเว้นผู้เลี้ยงปลานิลที่มีบางรายนำผลผลิตไปขายที่ตลาดนัด โดยเฉลี่ยมีขาประจำที่รับซื้อ 2 รายต่อสมาชิกหนึ่งคน โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1 ราย ดังนั้นสมาชิกมักจะมีผู้รับซื้อขาประจำ 1 – 3 รายต่อสมาชิกหนึ่งคน อย่างไรก็ตามสมาชิกที่มีผู้รับซื้อมากที่สุดมีผู้รับซื้อ 6 ราย ซึ่งจะเป็นสมาชิกที่มีเนื้อที่เลี้ยงมากเลี้ยงหลายบ่อ อย่างไรก็ตามยังมีสมาชิกที่มีผู้รับซื้อเพียงรายเดียว สมาชิกส่วนใหญ่ทางเลือกจำกัดในการขายผลผลิต (ตารางที่ 5-23)

ตารางที่ 5-23 จำนวนผู้รับซื้อผลผลิตขาประจำและขาจรจากตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

รายการ	จำนวนผู้รับซื้อต่อหนึ่งรายสมาชิก			
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าสูงสุด	ค่าต่ำสุด
ระบบการเลี้ยง				
กุ้งขาวอย่างเดียว	2	1	6	1
กุ้งขาวและปลานิลรวมบ่อ				
กุ้งขาว	2	1	2	1
ปลานิล	1			
รวมทุกรูปแบบการเลี้ยงกุ้ง	2	1	6	1

ในการกำหนดราคาขายผลผลิต ทั้งหมดมีผู้ซื้อเป็นผู้กำหนดราคา สำหรับสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวทั้งเลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวและเลี้ยงกุ้งขาวรวมกับปลานิลในบ่อเดียวกัน (ร้อยละ 90.00) ทั้งหมดผู้ซื้อเป็นผู้กำหนดราคา ทั้งยังมีสมาชิกที่ไม่สามารถต่อรองราคาได้อยู่ร้อยละ 10.00 ประกอบด้วย สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียว ที่เลี้ยงกุ้งขาวร่วมกับปลานิล และอย่างละร้อยละ 6.67 ในการขายปลานิลสมาชิกร้อยละ 3.33 ไม่สามารถต่อรองราคาได้ ทั้งนี้มีร้อยละ 3.33 ที่นำปลานิลไปขายที่ตลาดนัด (ตารางที่ 5-24)

ตารางที่ 5-24 การกำหนดราคาผลผลิตที่ขายโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

การกำหนดราคาผลผลิต	กำหนดโดยผู้รับซื้อ (ราย)		
	รวม	ต่อรองได้	ต่อรองไม่ได้
ระบบการเลี้ยง			
กุ้งขาวอย่างเดียว	80.00	76.67	3.33
กุ้งขาวและปลานิลรวมบ่อ			
กุ้งขาว	6.67	3.33	3.33
ปลานิล	3.33		3.33
รวมทุกรูปแบบการเลี้ยงกุ้ง	90.00	80.00	10.00

5.2.3 ความเห็นที่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด มีต่อการสนับสนุนโดยภาครัฐ

1) ความเห็นของสมาชิกเกี่ยวกับความสนับสนุนที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ จากการสอบถามสมาชิกสหกรณ์ ถึงความสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ สามหน่วยงาน ได้แก่ กรมประมง กรมส่งเสริมสหกรณ์ และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สมาชิกร้อยละ 93.33 เห็นว่าได้รับความสนับสนุนจากกรมประมง สมาชิกที่เห็นว่าได้รับความสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์มีร้อยละ 36.67 และที่เห็นว่าได้รับจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีร้อยละ 10.00 (ตารางที่ 5-25)

สมาชิกร้อยละ 90.00 ซึ่งเป็นสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวและที่เลี้ยงกุ้งขาวร่วมกับปลานิล รายงานว่าเจ้าหน้าที่จากกรมประมงเข้ามาตรวจรับรองฟาร์มและสมาชิกร้อยละ 86.67 ได้รับการรับรองมาตรฐานฟาร์ม รองลงไปสมาชิกร้อยละ 63.33 รายงานว่ากรมประมงเข้ามาตรวจเยี่ยมฟาร์มและให้คำแนะนำการเลี้ยงกุ้ง ได้รับความสนับสนุนด้านปัจจัยการผลิต เช่น ที่กรมประมงแจกจุลินทรีย์ใช้ปรับคุณภาพน้ำในบ่อเลี้ยง รวมทั้งสมาชิกที่ซื้อพันธุ์ปลาจากกรมประมง สมาชิกบางรายติดต่อของซื้อพันธุ์ปลาจากกรมประมง ร้อยละ 60.00 รายงานว่ากรมประมงมีการจัดการฝึกอบรมให้ ร้อยละ 10.00 ซึ่งเป็นกรรมการคณะดำเนินการสหกรณ์ด้วยรายงานว่าการกรมประมงเข้ามาให้ความสนับสนุนเรื่องการจัดทำเครือข่ายผู้เลี้ยงกุ้ง ร้อยละ 6.67 รายงานว่าการกรมประมงช่วยเหลือเรื่องตลาดรับซื้อกุ้ง และอีกร้อยละ 3.33 รายงานว่าการกรมประมงให้ความสนับสนุนเรื่องการหาแหล่งทุน นับได้ว่ากรมประมงความสนับสนุนแก่สมาชิกสหกรณ์

สมาชิกร้อยละ 36.67 รายงานว่าได้รับความสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ผ่านทางสหกรณ์จังหวัด ในจำนวนนี้ ร้อยละ 26.67 รายงานว่าได้รับความช่วยเหลือในการจัดตั้งสหกรณ์ ร้อยละ 13.33 รายงานว่าเจ้าหน้าที่จากสหกรณ์จังหวัดช่วยแนะนำการบริหารจัดการและการทำบัญชีของสหกรณ์ ร้อยละ 6.67 เห็นว่าได้รับความช่วยเหลือเรื่องแหล่งเงินทุน และร้อยละ 3.33 รายงานว่าการกรมส่งเสริมสหกรณ์ให้ความช่วยเหลือให้ทุนและสินเชื่อ

สมาชิกร้อยละ 10.00 เห็นว่าองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้ความสนับสนุน โดยอย่างละร้อยละ 3.33 เห็นว่าองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนเกี่ยวกับ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ช่วยจัดหาปัจจัยการผลิต และแหล่งเงินทุน

ตารางที่ 5-25 ความสนับสนุนที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ

กรมประมง	ร้อยละ	กรมส่งเสริมสหกรณ์	ร้อยละของ	อบต./อบจ.	ร้อยละ
	ของ		ตัวอย่าง		สมาชิก
	ตัวอย่าง				ตัวอย่าง
ไม่ได้รับ	6.67	ไม่ได้รับ	63.33	ไม่ได้รับ	90.00
ได้รับ	93.33	ได้รับ	36.67	ได้รับ	10.00
อมรม	60.00	จัดตั้งสหกรณ์ฯ	26.67	การเพาะเลี้ยง	3.33
เยี่ยมฟาร์ม	63.33	บริหารจัดการ	13.33	จัดหาปัจจัยผลิต	3.33
ตรวจรับรอง	90.00	ทำบัญชี	13.33	แหล่งเงินทุน	3.33
ได้ GAP	86.67	แหล่งเงินทุน	6.67		
ปัจจัยผลิต	63.33	ให้ทุน/สินเชื่อ	3.33		
เงินทุน	3.33	ตลาด	6.67		
ตลาด	6.67				
เครือข่าย	10.00				

เมื่อถามถึงความเห็นที่สมาชิกมีต่อความสนับสนุนที่ได้จากหน่วยงานของรัฐ จากระดับคะแนน 1-5 เรียงลำดับจากน้อยที่สุดไปมากที่สุด สมาชิกเห็นว่ากรมประมงสามารถให้ความสนับสนุนได้มาก (3.87) กรมส่งเสริมสหกรณ์สามารถให้ความสนับสนุนได้น้อย (2.50) และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสามารถให้ความสนับสนุนได้น้อยเช่นกัน (1.83)

ตารางที่ 5-26 ความเห็นที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด มีต่อความสนับสนุนที่ได้รับจากหน่วยงานของรัฐ

หน่วยงาน	คะแนนเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน	ค่า	ค่า	ระดับความสนับสนุน
		มาตรฐาน	สูงสุด	ต่ำสุด	
กรมประมง	3.87	1.07	5	1	มาก
กรมส่งเสริมสหกรณ์	2.50	1.46	5	1	น้อย
อบต./อบจ.	1.83	1.26	5	1	น้อย

2) ความต้องการความสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ เมื่อถามสมาชิกถึงความต้องการความสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ สมาชิกร้อยละ 76.67 ต้องการความสนับสนุนจากกรมประมง ร้อยละ 53.33 ต้องการความสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ และ ร้อยละ 43.33 ต้องการความสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (ตารางที่ 5-27)

สำหรับความสนับสนุนจากกรมประมง สมาชิกร้อยละ 63.33 ต้องการความสนับสนุนในเรื่องของปัจจัยการผลิต ให้ได้ปัจจัยผลิตที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะพันธุ์กุ้ง รองลงไปร้อยละ 30.00 ต้องการให้ช่วยเหลือเรื่องเงินทุน ร้อยละ 13.33 ยังต้องการให้กรมประมงให้การอบรมเรื่องการเลี้ยงกุ้งโดยเฉพาะการเลี้ยงที่ช่วยให้มีอัตราการรอดดีขึ้น ร้อยละ 10.00

ต้องการให้กรมประมงช่วยเรื่องการตรวจรับรองฟาร์มให้ทำได้สะดวกเร็วขึ้น และยังมีร้อยละ 3.33 ที่ต้องการให้กรมประมงเข้าเยี่ยมฟาร์ม

มีสมาชิกร้อยละ 53.33 ที่ต้องการความสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ร้อยละ 33.33 ต้องการให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ช่วยเหลือแหล่งเงินทุนให้ ร้อยละ 26.67 ต้องการให้ช่วยเหลือเรื่องการหาตลาด ร้อยละ 16.67 ต้องการให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ช่วยเหลือเรื่องการจัดตั้งสหกรณ์ฯ หาแนวทางที่จะให้มีความร่วมมือระหว่างสมาชิกมากขึ้น ร้อยละ 13.33 ต้องการให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ช่วยเหลือเรื่องการทำบัญชีของสหกรณ์ฯ และต้องการให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ช่วยเหลือเรื่องทุนและสินเชื่อ และร้อยละ 10.00 ต้องการให้สนับสนุนด้านธุรกิจสัตว์น้ำมีการขายเป็นสำคัญ

สำหรับความสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ร้อยละ 33.33 ต้องการให้ช่วยเหลือแหล่งเงินทุน ร้อยละ 20.00 ต้องการให้ช่วยเหลือเรื่องการจัดหาปัจจัยการผลิต

ตารางที่ 5-27 ความสนับสนุนที่ตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจืดบุรีรัมย์ จำกัด ต้องการจากหน่วยงานรัฐ					
กรมประมง	ร้อยละ	กรมส่งเสริมสหกรณ์	ร้อยละของ		ร้อยละของ
	ของตัวอย่าง		ตัวอย่างสมาชิก	อบต./อบจ.	
ไม่ต้องการ	23.33	ไม่ต้องการ	46.67	ไม่ต้องการ	56.67
ต้องการ	76.67	ต้องการ	53.33	ต้องการ	43.33
อบรม	13.33	จัดตั้งสหกรณ์ฯ	16.67	จัดหาปัจจัยผลิต	20.00
เยี่ยมฟาร์ม	3.33	ทำบัญชี	13.33	แหล่งเงินทุน	33.33
ตรวจรับรอง	10.00	แหล่งเงินทุน	33.33		
ปัจจัยผลิต	63.33	ให้ทุน/สินเชื่อ	13.33		
เงินทุน	30.00	ธุรกิจสัตว์น้ำ	10.00		
ตลาด	23.33	ตลาด	26.67		

5.2.4 ปัญหาและอุปสรรคที่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจืดบุรีรัมย์ จำกัด พบในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

จากการสอบถามสมาชิกถึงปัญหาและอุปสรรคในด้านการผลิต การตลาด สภาพแวดล้อม การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ และ หน่วยงานของรัฐ มีประเด็นที่สมาชิกเสนอมาดังแสดงในตารางที่ 5-28

ในด้านการผลิตสมาชิกเกือบทั้งหมด คือร้อยละ 66.67 เห็นว่ามีปัญหาโรคระบาด ซึ่งมีสาเหตุหลักสองประการ คือ โรคจากอาการกุ้งตายในระยะต้น และโรคตัวแดงที่กุ้งมักเป็นเมื่ออากาศเปลี่ยนแปลงกะทันหัน ร้อยละ 6.67 เห็นว่ามีปัญหาเลี้ยงกุ้งให้โตได้ขนาดที่ขายได้ราคาไม่ได้ และสมาชิกอย่างละร้อยละ 3.33 เห็นว่าในการเลี้ยงกุ้งมีปัญหาพันธุ์กุ้งที่ไม่ได้คุณภาพ ลูกกุ้งอ่อนแอเป็นโรคร่าย และ ระบบความเค็มของน้ำยังไม่คงที่ ทำให้เลี้ยงยาก

ในด้านการตลาด ร้อยละ 13.33 เห็นว่าราคากุ้งที่ขายได้ตกต่ำ และอีกอย่างละร้อยละ 3.33 เห็นว่า ราคาที่ขายได้ไม่แน่นอน และผู้เลี้ยงกุ้งถูกคนกลางที่รับซื้อกึ่งกดราคา

ในด้านสภาวะแวดล้อม อย่างละร้อยละ 6.67 เห็นว่ามีปัญหาน้ำเค็มจัดทำให้กุ้งมีโอกาสเป็นโรคสูง อีกอย่างละร้อยละ 3.33 รายงานว่ามีปัญหาเป็นโรคร่ายในช่วงฤดูหนาว น้ำเสีย มีผู้ปล่อยเลนลงคลอง และมีนายทุนรายใหญ่เข้ามาลงทุน พื้นที่นี้มีการพัฒนาพื้นที่ สร้างที่พักและร้านอาหารรองรับการท่องเที่ยวมากขึ้น มีถนนเลียบริมทะเลคมนาคม

สะดวก ในพื้นที่ที่เป็นเกาะมีป่าชายเลนเดิมก็มีการพัฒนา สร้างสะพาน และถนน มีความเหมาะสมสำหรับการเลี้ยงสัตว์น้ำโดยเฉพาะกุ้งน้อยลง

ในด้านสหกรณ์ฯ สมาชิกมีข้อเสนอหลากหลาย อย่างละเอียดละ 3.33 เห็นว่าสหกรณ์ฯ ควรดำเนินการให้สมาชิกรวมกลุ่มกันโดยการนัดประชุมสมาชิก อย่างไรก็ตามผู้บริหารสหกรณ์ฯ ยังเห็นว่าสมาชิกไม่ร่วมมือเข้าประชุม เพราะไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้ สมาชิกเสนอให้สหกรณ์ฯ ช่วยให้สมาชิกซื้ออาหารกุ้งในราคาถูก ซึ่งสหกรณ์ฯ ผู้เลี้ยงกุ้งอื่นๆ สามารถทำได้ เสนอให้สหกรณ์ฯ หาพันธุ์กุ้งที่ปลอดเชื้อมาขายในราคาถูก ขอล้างยางที่สหกรณ์ฯ จะทำได้ในภาวะนี้เนื่องจากยังไม่มีบริการรองคุณภาพลูกกุ้งที่ชัดเจนพอ เสนอให้สหกรณ์ฯ ช่วยหาเวชภัณฑ์ที่รักษาโรคกุ้งได้ ช่วยเหลือเกี่ยวกับอาหารและปัจจัยการผลิต มีข้อเสนอให้สหกรณ์ฯ ให้ความรู้เรื่องการเลี้ยงกุ้งแก่สมาชิกอย่างต่อเนื่องให้สหกรณ์ฯ ช่วยเหลือสมาชิกให้มากขึ้น อย่างไรก็ตามก็มีสมาชิกที่เห็นว่าสหกรณ์ฯ ไม่มีทุนในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นข้อจำกัดของสหกรณ์ฯ แห่งนี้เนื่องจากขาดทุนสะสมติดต่อกันมานาน และไม่ค่อยมีธุรกรรมที่ทำร่วมกับสมาชิก

ในด้านรัฐ ร้อยละ 3.33 ต้องการให้รัฐช่วยให้มีการเพาะพันธุ์กุ้งให้ได้ลูกกุ้งที่แข็งแรงมีความต้านทานโรค

ตารางที่ 5-28 ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิตและด้านการตลาดที่รายงานโดยตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

รายการ	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก	รายการ	ร้อยละของ ตัวอย่าง สมาชิก
ปัญหาและอุปสรรคด้านการผลิต		ปัญหาและอุปสรรคด้านการตลาด	
โรคกุ้งระบาด	66.67	ราคาตกต่ำ	13.33
เลี้ยงไม่โต	6.67	ราคาไม่แน่นอน	3.33
สายพันธุ์กุ้งไม่ได้คุณภาพ	3.33	พ่อค้าคนกลางกดราคา	3.33
ระบบน้ำความเค็มยังไม่คงที่	3.33		
ปัญหาและอุปสรรคด้านสภาวะแวดล้อม		ปัญหาและอุปสรรคด้านสหกรณ์ฯ	
น้ำเค็มจัดก็เป็นโรคง่าย	6.67	ช่วยเหลือเรื่องอาหารกุ้งให้ราคาถูก	3.33
หน้าหนาวเป็นโรคง่าย	3.33	อยากให้มีการรวมตัวนัดประชุมสมาชิก	3.33
น้ำเสีย	3.33	ควรให้ความรู้/ข้อมูลแก่สมาชิกต่อเนื่อง	3.33
ปล่อยเลนลงคลอง	3.33	หาพันธุ์กุ้งที่ปลอดเชื้อมาขายในราคาถูก	3.33
มีนายทุนรายใหญ่มาลงทุน	3.33	สหกรณ์ฯ ไม่มีเงินทุน	3.33
		อยากให้ช่วยเหลือสมาชิกมากกว่านี้	3.33
		ช่วยเหลือเวชภัณฑ์ที่สามารถรักษาโรคกุ้งได้	3.33
		ช่วยเหลือเรื่องอาหาร และปัจจัยการผลิต	3.33
		ไม่ค่อยโปร่งใส	3.33
ปัญหาและอุปสรรคด้านรัฐ			
ช่วยผู้เพาะพันธุ์กุ้งให้ได้ลูกกุ้งที่แข็งแรง	3.33		

5.3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของการจัดตั้งสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

5.3.1 การวิเคราะห์ จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรค ของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

สำหรับจุดเด่นและจุดด้อยซึ่งเป็นปัจจัยภายในสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด มีดังนี้

1) จุดเด่น (Strength, S) มีดังนี้

S1 ผู้นำมีความพยายามหาวิธีดำเนินงานเพื่อให้สหกรณ์ฯ ดำรงอยู่ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ประสบปัญหาการเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล สมาชิกหยุดเลี้ยงไปหลายราย ประมงอำเภอแหลมสิงห์ให้ข้อมูลว่าผู้เลี้ยงกุ้งในอำเภอนี้เหลืออยู่ประมาณหนึ่งในห้า บางรายทิ้งบ่อร้างหันไปทำอาชีพอื่น บางรายหันไปเลี้ยงสัตว์น้ำอื่นตามที่มีผู้ค้าเข้ามารับซื้อ ส่วนใหญ่เป็นปลากะพง ปู ปูน้ำม และปลากะรัง สหกรณ์ฯ ขาดรายได้ ขาดทุนสะสมติดต่อกันมา แต่ผู้นำสหกรณ์ฯ ก็ยังพยายามดำเนินงาน เช่น ลงทุนจัดทำบ่อสาธิต ร่วมลงทุนกับสมาชิกโดยจัดหาพันธุ์กุ้งและอาหารให้สมาชิกเลี้ยงในบ่อของสมาชิก ถือเป็นการลงทุนร่วมกัน ในช่วงที่ไม่มีผลผลิตในพื้นที่ ผู้นำสหกรณ์ฯ พยายามหารายได้โดยการรวบรวมผลผลิตสัตว์น้ำเค็มในพื้นที่ไปขายให้สหกรณ์การเกษตรวังชัน และดำรงค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากับสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่อื่น

S2 สหกรณ์ฯ มีความร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่อื่น โดยที่การจัดตั้งสหกรณ์ฯ เป็นไปเพื่อร่วมมือกับชุมชนสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด คำกึ่งโดยทำพันธสัญญาส่งกุ้งให้แก่ห้องเย็น ผู้นำสหกรณ์ฯ ร่วมงานกับประธานชุมชนสหกรณ์ฯ แม้เมื่อชุมชนฯ หยุดดำเนินงานไปแล้ว นายภิญโญ เกียรติภิญโญ ยังติดต่อกับสหกรณ์ฯ โดยเป็นที่ปรึกษา/กรรมการให้แก่สหกรณ์ฯ อนึ่ง นายสุริยา สุทธิธรรม ประธานกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงและแปรรูปสัตว์น้ำนครนายก ก็เข้ามาลงทุนเลี้ยงปลานิลที่ตำบลเกาะเปริด แนะนำการเลี้ยงปลานิลร่วมกับกุ้งขาวให้แก่สมาชิกในพื้นที่ และรวบรวมผลผลิตปลานิลจากพื้นที่โดยคาดว่าจะส่งขายให้โมเดิร์นเทรด

2) จุดด้อย (Weakness, W) มีดังนี้

W1 สมาชิกขาดความเชื่อมั่นในสหกรณ์ฯ ความเข้าใจผิดในเรื่องการขอกู้เงิน 35 ล้านบาทในปี 2555 ที่ที่ประชุมเห็นชอบให้สหกรณ์ฯ ดำเนินเรื่องกู้ยืม แต่สุดท้ายสหกรณ์ฯ ไม่ได้รับอนุมัติเงินกู้ยืม นี้ส่งผลให้สมาชิกส่วนหนึ่งขาดความเชื่อมั่นในสหกรณ์ฯ บางรายคิดว่าสหกรณ์ฯ ได้เงินกู้มาแล้วแต่ไม่ได้จัดสรรให้สมาชิกกู้ยืม เกิดความไม่ไว้วางใจและไม่ร่วมงานกับสหกรณ์ฯ ทั้งหลังจากนั้นสมาชิกประสบปัญหาทุบตายในระยะต้น เลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล เลิกเลี้ยงไปหลายราย สหกรณ์ฯ ไม่สามารถรวบรวมผลผลิตส่งขายได้ ขาดรายได้ และขาดทุน ไม่มีทุนเพียงพอในการดำเนินงาน ไม่สามารถให้บริการแก่สมาชิกได้ สมาชิกเองเมื่อไม่ได้ประโยชน์จากสหกรณ์ฯ ก็ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม

W2 สมาชิกไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมกับสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ ไม่ได้ให้บริการการจัดหาปัจจัยการผลิตแก่สมาชิกโดยทั่วไป มีสมาชิกเพียงร้อยละ 13.33 ที่ใช้บริการปัจจัยการผลิตของสหกรณ์ฯ และขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ฯ ทั้งสหกรณ์ฯ ก็มีทุนจำกัดไม่สามารถดำเนินงานส่วนนี้ได้เต็มที่ สมาชิกเกือบหนึ่งในสามไม่เข้าประชุมสหกรณ์ฯ ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าไม่ได้รับแจ้งจากสหกรณ์ฯ ให้เข้าประชุม ที่เคยได้รับการฝึกอบรมการเลี้ยงกุ้งจากสหกรณ์ฯ มีอยู่มากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อย นอกจากการประชุมสามัญประจำปีซึ่งต้องทำตามระเบียบการบริหารสหกรณ์แล้ว สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ไม่ได้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสมาชิก สมาชิกเองก็ไม่ได้ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ฯ

W3 สหกรณ์ฯ มีทุนดำเนินงานน้อย และขาดทุนสะสมมาหลายปี ค่าใช้จ่ายดำเนินงานบางส่วนตกเป็นภาระแก่ผู้นำสหกรณ์ฯ ในปีที่ผ่านมาไม่สามารถจ้างพนักงานประจำได้

ในส่วนของโอกาสและอุปสรรคซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกสหกรณ์ฯ มีดังนี้

3) โอกาส (Opportunity, O) มีดังนี้

O1 พื้นที่เหมาะแก่การเลี้ยงกุ้ง อยู่ใกล้ชายทะเล เดิมมีป้าชายเลนอุดมสมบูรณ์ เมื่อมีการพัฒนาการเลี้ยงกุ้ง ป้าชายเลนเสื่อมโทรมลง ปัจจุบันคนในพื้นที่หันมาฟื้นฟูเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม

O2 มีโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคมสื่อสารสะดวก ทั้งยังมีการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่

O3 มีโอกาสการตลาด ทั้งการขายกุ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว และ มีผู้รับซื้อกุ้งจากสหรัฐอเมริกาที่สนใจจะซื้อกุ้งจาก สหกรณ์/องค์กรผู้เลี้ยงกุ้ง ที่สามารถรวบรวมผลผลิตในปริมาณมากพอได้ เป็นการติดต่อซื้อจากกลุ่มเกษตรกร ลดคน กลางลง และติดต่อให้ห้องเย็นเป็นหน่วยที่ทำหน้าที่เป็น packer ให้

O4 มีองค์กรชุมชนเข้มแข็งที่ตำบลบางสระแก้ว สามารถพัฒนาเป็นแบบอย่างของความร่วมมือจัดองค์กร ชุมชน

O4 เจ้าหน้าที่ประมงอำเภอติดตามดูแลและช่วยหาทางลดปัญหากุ้งตายในระยะต้น มีการประสานงานกับ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงชายฝั่งท่าฉลอม และศูนย์โครงการในพระราชดำริคังกระเบน ซึ่งมีนักวิชาการประมง ที่มีความสามารถด้านการเพาะเลี้ยงกุ้ง

4) อุปสรรค (Threat, T) มีดังนี้

T1 ปัญหากุ้งตายในระยะต้นและโรคกุ้ง ซึ่งทำให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล ไม่มีผลผลิต สมาชิกสหกรณ์ฯ ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ หลายรายหยุดเลี้ยงกุ้งหันไปทำอาชีพอื่น บ่อกุ้งถูกทิ้งร้าง ปัจจุบันผู้เลี้ยงกุ้งเป็นผู้รับภาระ ความสูญเสียที่เกิดขึ้น ยังไม่มีการประกันความเสี่ยงภัยในส่วนนี้ให้แก่เกษตรกร

T2 ราคากุ้งผันผวนตามราคาตลาดต่างประเทศเป็นสำคัญ ในช่วงที่ลงพื้นที่สัมภาษณ์กรอกแบบสอบถามในเดือนมกราคม 2558 และการประชุมเชิงชุมชนในเดือนกรกฎาคม 2558 ราคากุ้งลดลง แม้จะมีผลผลิตน้อย เนื่องจาก ห้องเย็นไม่แน่ใจว่าจะมีผลผลิตส่งให้ผู้รับซื้อในตลาดต่างประเทศได้ ส่วนหนึ่งไม่ได้ทำสัญญาขาย และไม่ได้เข้ามารับซื้อ กุ้งจากเกษตรกร ราคาขายในประเทศลดลง ราคาที่เกษตรกรได้รับไม่คุ้มทุน

T3 ทางน้ำในพื้นที่ยังเป็นทางเดียวกันไม่ว่าจะเป็นการสูบน้ำเข้าบ่อ หรือระบายน้ำทิ้ง ซึ่งอาจทำความเสียหาย ให้แก่การเลี้ยงกุ้ง ทั้งในบางพื้นที่ความเค็มของน้ำค่อนข้างสูง กุ้งมีความเสี่ยงต่อโรค และไม่สามารถเลี้ยงปลานิลรวม กับกุ้งขาวได้เนื่องจากความเค็มสูงเกินไปสำหรับปลานิล

5.3.2 การวิเคราะห์กลยุทธ์การพัฒนาสหกรณ์ ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

ได้นำ จุดเด่น-จุดด้อย-โอกาส-อุปสรรค –อุปสรรค ข้างต้น มากำหนดกลยุทธ์เชิงรุก-ป้องกัน-แก้ไข-ตั้งรับ ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์เชิงรุก ใช้ประโยชน์จากจุดเด่นและโอกาส ประกอบด้วยสองกลยุทธ์

กลยุทธ์เชิงรุกที่ 1 จากจุดเด่นที่สหกรณ์ฯ มีความร่วมมือกับเครือข่ายในพื้นที่อื่น และ โอกาสที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ ชายทะเล สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด สามารถประสานงานกับเครือข่ายในพื้นที่อื่นรวบรวมผลผลิตจากทะเล ไปค้าขายแลกเปลี่ยนกับสินค้าเกษตรในพื้นที่อื่นได้ ข้อนี้สหกรณ์ฯได้ดำเนินการอยู่บ้างแล้วดังที่ค้ากับสหกรณ์

การเกษตรวังขึ้น อย่างไรก็ตามผลผลิตที่รวบรวมไปควรเป็นผลผลิตของสมาชิก เป็นการให้บริการแก่สมาชิก สร้างมูลค่าให้แก่สหกรณ์ฯ หากปริมาณผลผลิตกึ่งยังมีไม่มากในระยะนี้ ควรพิจารณารวบรวมผลผลิตสัตว์น้ำหรือผลผลิตอื่นๆ จากสมาชิก

กลยุทธ์เชิงรุกที่ 2 จากจุดเด่นที่ผู้นำมีความพยายามมุ่งมั่นดำเนินการให้สหกรณ์ฯ ดำเนินงานต่อไป ควรใช้โอกาสที่มีสัญญาณโทรศัพท์ในพื้นที่ สมาชิกนิยมใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ใช้ *Social media* เช่น ตั้งกลุ่ม Line เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก สร้างความเข้าใจระหว่างกัน ซึ่งจะช่วยให้สมาชิกสนใจกิจกรรมของสหกรณ์ฯ มากขึ้น

กลยุทธ์ป้องกัน ใช้ประโยชน์จากจุดเด่นเพื่อลดอุปสรรค ประกอบด้วยสามกลยุทธ์

กลยุทธ์ป้องกันที่ 1 ใช้จุดเด่นที่สหกรณ์ฯ มีเครือข่ายนอกพื้นที่ลดอุปสรรคปัญหาทั้งภายในระยะต้นและกึ่งเป็นโรคด้วยการประสานงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมมือหาวิธีแก้ปัญหาจากเครือข่ายที่สามารถ และ ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐเพื่อขอคำแนะนำและความช่วยเหลือตามสมควร

กลยุทธ์ป้องกันที่ 2 ใช้จุดเด่นที่ผู้นำมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา ลดอุปสรรคปัญหาทางน้ำโดยเจรจากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ร่วมมือกันวางระบบการสูบน้ำและปล่อยน้ำไม่ให้เกิดความเสียหายระหว่างกัน ดังที่มีบางพื้นที่ในจังหวัดนี้ดำเนินการเป็นตัวอย่างอยู่แล้ว ตลอดจนร่วมกันจัดการแก้ไขปัญหาน้ำเค็มรุกเข้ามาในพื้นที่

กลยุทธ์ป้องกันที่ 3 ใช้จุดเด่นที่ผู้นำมุ่งมั่นในการแก้ปัญหา ลดอุปสรรคความผันผวนของราคาด้วยการประสานงานกับภาครัฐเพื่อช่วยบรรเทาปัญหาราคาคันผวน

กลยุทธ์แก้ไข ลดจุดด้อยด้วยการใช้โอกาส ประกอบด้วยสองกลยุทธ์

กลยุทธ์แก้ไขที่ 1 ลดจุดด้อยของการที่สหกรณ์ฯ ขาดทุนสะสม เนื่องจากสมาชิกมีผลผลิตลดลง โดยการใช้โอกาสการมีที่ตั้งอยู่ชายทะเล ด้วยการรวบรวมผลผลิตท้องถิ่นจากสมาชิกไปขายให้แก่สหกรณ์ฯ ในพื้นที่อื่น และนำผลผลิตของสหกรณ์อื่นมาขายให้สมาชิกในราคาที่เป็นครม เป็นการสร้างรายได้ให้แก่สหกรณ์ฯ และให้บริการรวบรวมผลผลิตของสมาชิกที่นอกไปจากกึ่งที่ยังมีผลผลิตน้อย สหกรณ์ฯ ได้ดำเนินการเช่นนี้ไปบ้างแล้ว

กลยุทธ์แก้ไขที่ 2 ลดจุดด้อยของการที่สมาชิกไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ฯ โดยการใช้โอกาสที่มีการสื่อสารสะดวก พัฒนาการใช้ *Social media* ด้วยการตั้งกลุ่ม Line ส่งข่าวสารและข้อมูลให้สมาชิกได้ทราบและเข้าร่วมกิจกรรม

กลยุทธ์ตั้งรับ ลดจุดด้อยและลดอุปสรรค ประกอบด้วยสองกลยุทธ์

กลยุทธ์ตั้งรับที่ 1 ลดจุดด้อยที่สหกรณ์ฯ ขาดทุนสะสม และลดอุปสรรคปัญหาทั้งภายในระยะต้นและโรคกึ่งด้วยการส่งเสริมการใช้พื้นที่เลี้ยงสัตว์น้ำอื่นๆ และสหกรณ์ฯ เข้ามาให้บริการแก่สมาชิกในส่วนนี้ด้วย

กลยุทธ์ตั้งรับที่ 2 ลดจุดด้อยที่สหกรณ์ฯ ขาดทุนสะสม และลดอุปสรรคราคากึ่งผันผวน ด้วยการทำธุรกิจกับเครือข่ายโดยอาศัยผลผลิตจากสมาชิก

5.3.3 การวิเคราะห์ สภาวะทั่วไป-สิ่งที่สหกรณ์ฯ มี-กระบวนการ-ผลลัพธ์ ของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ใช้ประกอบการพิจารณาประเด็นที่มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

1) **สภาวะทั่วไป** ประกอบด้วย สภาวะทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน ความต้องการรวมกลุ่ม ความคุ้นเคยรู้จักกันระหว่างสมาชิก และสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน

สภาวะทั่วไปทางด้านเศรษฐกิจของชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลรายงานรายได้ของคนในพื้นที่ไว้เป็น 0.225 0 232 และ 0.276 ล้านบาท/ครัวเรือน/ปีสำหรับ หนองซิม ปากน้ำแหลมสิงห์ และบางสระแก้ว ตามลำดับ รายได้ที่ยังไม่หักค่าใช้จ่ายของสมาชิกสหกรณ์ฯ เป็น 0.730 บาท/ครัวเรือน/ปี โดยมีค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเป็น 0.155 ล้านบาท/ครัวเรือน/ปี สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวอย่างเดียวที่เลี้ยงกุ้งได้ยังสามารถมีกำไรจากการเลี้ยงกุ้ง แต่โอกาสที่จะปลอดจากอาการกุ้งตายในระยะต้นมีเพียงประมาณหนึ่งในสาม สมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวร่วมกับปลานิลเลี้ยงไม่ได้ผล ยังขาดทุน

ในด้านอาชีพของคนในพื้นที่ ในอำเภอแหลมสิงห์ประชากรร้อยละ 11.35 ทำเกษตรกรรมรวมทั้งการเลี้ยงกุ้ง มีผู้ประกอบการอาชีพ และยังมีที่ทำประมง ทำธุรกิจ รวมทั้งธุรกิจท่องเที่ยว ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 83.33 ของสมาชิกสหกรณ์ฯ เป็นเจ้าของที่ทำกิน โดยส่วนมากมีโฉนดเป็นเอกสารสิทธิ์

ความต้องการรวมกลุ่ม สหกรณ์ฯ จัดทะเบียนในปี 2549 เพื่อร่วมงานกับชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด สมาชิกร้อยละ 30.00 เลือกรับความช่วยเหลือด้านปัจจัยการผลิตเป็นเหตุผลสำคัญที่สุดในการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ รองลงไปอย่างละร้อยละ 23.33 เท่ากันเข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการเงินกู้ยืมและต้องการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกร ซึ่งควรเป็นเหตุผลหลักของการรวมกลุ่มกัน

ความคุ้นเคยรู้จักกันระหว่างสมาชิก สมาชิกในละแวกเดียวกันรู้จักคุ้นเคยกันดี แต่เนื่องจากคนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานค่อนข้างหลากหลาย คนต่างพื้นที่มักจะไม่ค่อยคุ้นเคยกัน ยกเว้นที่บางสระแก้วที่เป็นคนในพื้นที่มาแต่เดิมที่เป็นเครือญาติกัน พบปะกันเป็นประจำและมีกิจกรรมชุมชนร่วมกัน

สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน มีถนนสายหลักแยกจากถนนสุขุมวิทผ่านเข้าแหลมสิงห์ และมีถนนเข้าถึงแต่ละตำบล การคมนาคมสะดวกเข้าถึงพื้นที่ส่วนใหญ่ได้ไม่ยาก มีสัญญาณโทรศัพท์สื่อสารสะดวก

2) **สิ่งที่สหกรณ์ฯ มี** ประเด็นที่จะกล่าวถึงได้แก่ สมาชิกขององค์กร ทุนดำเนินงาน ความรู้และการอบรมที่สมาชิกได้รับ ปัจจัยการผลิตที่ใช้ และตลาดรับซื้อผลผลิต

สมาชิกขององค์กร สหกรณ์ฯ มีสมาชิก 136 ราย แต่ในจำนวนนี้ส่วนมากหยุดเลี้ยงกุ้งแล้ว เพราะมีปัญหาการเลี้ยงไม่ได้ผล ขาดทุน ต้องหยุดไปหรือหันไปใช้บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำอื่น และเนื่องจากสหกรณ์ฯ ไม่ค่อยมีกิจกรรมกับสมาชิก จำนวนสมาชิกไม่เพิ่มขึ้น

ทุนดำเนินงาน สหกรณ์ฯ ขาดทุน ไม่มีทุนพอใช้จ่ายในการดำเนินงาน และฐานะการเงินตามบัญชีที่แสดงอยู่ไม่สามารถขอกู้ยืมเงินจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์หรือสถาบันการเงินอื่นๆ ได้

ความรู้และการอบรมที่สมาชิกได้รับ ที่ผ่านมาสมาชิกประมาณหนึ่งในสามเคยได้รับการฝึกอบรมการเลี้ยงกุ้งจากสหกรณ์ฯ และสหกรณ์ฯ เคยจัดทำบ่อสาธิตในช่วงที่สามารถมีผลผลิตส่งขายตามที่มีพันธสัญญากับห้องเย็นผ่านชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งฯ ได้

ปัจจัยการผลิต สมาชิกหาซื้อพันธุ์ได้ ส่วนใหญ่ซื้อจากผู้ค้าเอกชน แต่มีปัญหาคุณภาพพันธุ์กุ้ง ยังมีความเสี่ยงที่จะได้พันธุ์ที่ไม่แข็งแรง ไม่ต้านทานโรค มีอาการตายในระยะต้น สมาชิกได้รับคำแนะนำเรื่องพันธุ์กุ้งบ้างจากหน่วยงานในพื้นที่ สมาชิกซื้ออาหารกุ้งจากผู้ค้าเอกชนเป็นสำคัญ

ในการขายผลผลิตส่วนใหญ่จะขายผ่านผู้รวบรวมในท้องที่ มีตลาดรองรับผลผลิต

3) กระบวนการ ประกอบด้วย การบริหารสหกรณ์ฯ กฎระเบียบ ความเป็นผู้นำของสหกรณ์ฯ และการมีส่วนร่วมของสมาชิก

การบริหารสหกรณ์ฯ มีประธานฯและกรรมการดำเนินการ ตามระเบียบข้อบังคับของสหกรณ์ แต่เนื่องจากสมาชิกมีส่วนร่วมงานกับสหกรณ์ฯ ไม่มาก การเลือกตั้งประธานและกรรมการฯ เป็นไปตามการชักนำของกลุ่มผู้บริหารสหกรณ์ฯ กรรมการบางรายไม่ได้เลี้ยงกุ้งแล้ว การประชุมสหกรณ์ฯ ยังไม่สม่ำเสมอ เฉลี่ยมีการประชุมทั้งกรรมการและสมาชิกประมาณ 3 ครั้ง/ปี

กฎระเบียบ ใช้ระเบียบกลางของสหกรณ์ และมีระเบียบเฉพาะของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ซึ่งเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสหกรณ์ฯ ถือได้ว่าการแจ้งให้สมาชิกทราบ

ความเป็นผู้นำของสหกรณ์ฯ ผู้นำสหกรณ์ฯ ให้ความสำคัญในด้านการตลาด เข้าร่วมทำพันธสัญญากับห้องเย็นผ่านชุมนุมสหกรณ์ฯ ทำการค้ากับเครือข่าย ในด้านการผลิต มีการลงทุนทำบ่อสาธิต เพื่อส่งเสริมแนวทางให้สมาชิกเลี้ยงกุ้งได้ตามความต้องการของห้องเย็นที่มีพันธสัญญาด้วย และร่วมลงทุนเลี้ยงกุ้งกับสมาชิกบางราย

การมีส่วนร่วมของสมาชิก เนื่องจากสหกรณ์ฯ มีกิจกรรมให้บริการสมาชิกน้อยลง ตามปริมาณผลผลิตในพื้นที่ที่มีน้อยลง เนื่องจากสมาชิกเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล ทั้งสมาชิกยังมีปัญหาการไม่ไว้วางใจสหกรณ์ฯ ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ฯ จึงมีส่วนร่วมน้อยในสหกรณ์ฯ ส่วนใหญ่ไม่ได้ซื้อปัจจัยการผลิต และไม่ได้ขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ฯ

4) ผลลัพธ์ จากการประชุมเชิงชุมชนในเดือนกรกฎาคม 2558 ที่ประชุมยังไม่มีมติชัดเจนว่าสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด จะสามารถ สร้างรายได้เพิ่ม ให้ความรู้ที่มากขึ้น ลดการเอาเปรียบจากคนกลาง ช่วยลดต้นทุนการผลิต และช่วยให้สมาชิกมีผลผลิตที่มีคุณภาพดีขึ้น ได้

5.3.4 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

ประเด็นที่จะนำมาพิจารณาการมีส่วนร่วมของสมาชิกมีดังต่อไปนี้

1) ผลผลิตของสมาชิก สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด มีปัญหาภัยตายในระยะต้น และโรคกุ้งเล็กเลี้ยงกุ้งหันไปประกอบอาชีพอื่นหลายราย สหกรณ์ฯ ไม่สามารถรวบรวมผลผลิตเพื่อทำธุรกิจด้านนี้ได้มากพอ สหกรณ์แห่งนี้เริ่มต้นด้วยการได้รับการชักชวนจากประธานชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งประเทศไทย จำกัด ให้เข้าร่วมทำพันธสัญญารวบรวมผลผลิตกุ้งส่งให้ห้องเย็น สมาชิกส่วนหนึ่งเข้ามาเพราะต้องการใช้สิทธิในการขอค่าชดเชยราคากุ้งในโครงการเสถียรภาพราคากุ้งที่กำหนดให้เกษตรกรที่ยื่นขอค่าชดเชยต้องเป็นสมาชิกองค์กรที่เป็นนิติบุคคล ในช่วงที่เลี้ยงกุ้งได้ผลสหกรณ์ฯ มีรายได้จากการรวบรวมผลผลิตและให้บริการปัจจัยการผลิต แต่เมื่อเกิดปัญหาเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล สหกรณ์ฯ ขาดรายได้ ขาดทุนสะสมติดต่อกันหลายปี การที่สมาชิกไม่มีผลผลิตมากพอและรายได้จากกุ้งไม่ได้เป็นรายได้หลักของสมาชิกในปัจจุบันเป็นปัจจัยที่ทำให้สมาชิกขาดความสนใจเข้าร่วมงานกับสหกรณ์ฯ

2) ประโยชน์ที่สมาชิกได้รับ นายสมสุข หัวใจ ให้ความเห็นในช่วงที่เป็นประธานคณะกรรมการดำเนินการฯ ว่าปัจจุบันสหกรณ์ฯ ไม่สามารถให้ประโยชน์แก่สมาชิกได้มากพอ ทำให้สมาชิกไม่สนใจเข้าร่วมงานของสหกรณ์ฯ ภาวะขาดทุนติดต่อกันมาหลายปี สมาชิกไม่มีผลผลิตที่จะขายผ่านสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ ไม่มีทุนในการให้บริการปัจจัยการผลิตแก่สมาชิก ไม่มีทุนในการจัดการฝึกอบรมให้ความรู้แก่สมาชิก แม้จะพยายามลงทุนร่วมก็ทำได้เฉพาะบางราย ทั้งยังมีปัญหาลงทุนแล้วเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล ที่ผ่านมายุ่งยากลงทุนทำบ่อสาธิต สมาชิกเห็นว่าได้ประโยชน์จากการเป็นสมาชิกสหกรณ์ฯ น้อยหรือไม่ได้เลย ขาดความสนใจที่จะเข้าร่วมงานกับสหกรณ์ฯ อนึ่งสหกรณ์ฯ มีปัญหาไม่ได้รับความไว้วางใจ

จากการที่ประชุมสหกรณ์ฯ เคยมีการอนุมัติให้กู้เงิน สมาชิกคาดว่าจะได้รับสิทธิกู้เงินจากสหกรณ์ฯ แต่ในที่สุดสหกรณ์ฯ ไม่ได้รับเงินกู้ดังกล่าว ไม่สามารถให้สมาชิกกู้ยืมได้ สมาชิกบางรายคิดว่าได้เงินมาแล้ว สหกรณ์ฯ นำไปใช้ในหมู่กรรมการฯ เป็นเหตุให้ไม่ไว้วางใจ ไม่เข้าร่วมกิจกรรม

3) ค่าใช้จ่ายของสมาชิกในการเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ นอกจากค่าหุ้นและค่าธรรมเนียมแรกเข้า สมาชิกมีค่าใช้จ่ายและค่าเสียโอกาสในการเดินทางมาร่วมกิจกรรม สมาชิกที่ตั้งกระจายกันอยู่ในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดใกล้เคียง มีต้นทุนในการที่จะสละเวลามาร่วมกิจกรรม ทั้งไม่เห็นประโยชน์ที่จะได้รับที่ชัดเจน จึงมักจะไม่เข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ฯ

4) บรรทัดฐานของสมาชิก สมาชิกสหกรณ์แห่งนี้มีฐานะและความเป็นมาแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ บรรทัดฐานไม่ใกล้เคียงกัน เป็นอุปสรรคในการทำความเข้าใจระหว่างกัน เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้ไม่ร่วมมือกันอย่างที่ควรจะเป็น

5) ข้อมูลที่สมาชิกมีทั้งด้านการผลิตและการตลาด สหกรณ์ฯ ไม่มีเจ้าหน้าที่ประจำทำงานที่สหกรณ์ฯ เนื่องจากไม่มีทุนพอที่จะจัดจ้าง แม้การลงบัญชีก็ไม่สามารถทำให้เป็นปัจจุบันได้อย่างที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์แนะนำให้ทำ ดังนั้นสหกรณ์ฯ ไม่มีข้อมูลการผลิตและการตลาดที่สมาชิกจะเข้าถึงได้

6) การมีบทบาทร่วมตัดสินใจ เนื่องจากสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ฯ น้อย ไม่สามารถมีบทบาทร่วมตัดสินใจในการดำเนินการของสหกรณ์ฯ ได้ สมาชิกส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมกับสหกรณ์ฯ

7) ทักษะผู้นำองค์กร ประธานกรรมการ ในช่วงที่ลงพื้นที่ศึกษา คือ นายสมสุข หัวใจ เคยทำธุรกิจค้าพลอยมาก่อนที่จะมาเลี้ยงกุ้ง ซึ่งเป็นแนวทางที่คนทั่วไปในพื้นที่มักจะทำกันอยู่ในระยะที่การเลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้ยังทำได้ผล เนื่องจากเป็นการลงทุนที่ให้รายได้สูง เมื่อมีปัญหาเลี้ยงกุ้งได้ผลน้อยลง สมาชิกหลายรายเลิกเลี้ยงกุ้ง ส่งผลให้สหกรณ์ฯ ไม่สามารถที่จะทำรายได้จากธุรกิจกุ้งของสมาชิกพอกับค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ฯ ประธานฯ พยายามแก้ปัญหา ด้วยการรวบรวมผลผลิตสัตว์น้ำเค็มในพื้นที่ไปค้าขายแลกเปลี่ยนกับสินค้าการเกษตรจากสหกรณ์การเกษตรอื่นที่ไม่มีพื้นที่ติดทะเล สมาชิกสหกรณ์ฯ ยังประเมินว่าผู้นำมีความมุ่งมั่นเป็นอันดับหนึ่ง (4.33) พยายามที่จะให้สหกรณ์ฯ ดำรงอยู่ได้ มีสามประเด็นของความสามารถของผู้นำที่สมาชิกประเมินไว้ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ความมุ่งมั่น การมีมนุษยสัมพันธ์ และ ความรู้ในการขาย/ตลาดสัตว์น้ำ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสหกรณ์แห่งนี้มีผลให้คะแนนที่สมาชิกประเมินความสามารถของผู้นำไว้ในระดับต่ำกว่าที่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งอื่นประเมินความสามารถของผู้นำสหกรณ์ของตน

8) ระเบียบข้อบังคับขององค์กร เช่นเดียวกับสหกรณ์อื่นๆ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด มีระเบียบข้อบังคับตามเกณฑ์กลาง และมีระเบียบข้อบังคับที่ใช้กับเฉพาะกับสหกรณ์ฯ

9) บทลงโทษการละเมิดกฎ ไม่พบว่าสหกรณ์ฯ มีบทลงโทษสมาชิกที่ละเมิดกฎ

10) ปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกกับองค์กร เนื่องจากสมาชิกมักจะไม่มีส่วนร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ฯ และสหกรณ์ฯ เองก็มีทุนไม่เพียงพอที่จะดำเนินงานไม่สามารถจัดกิจกรรมและให้บริการสมาชิกได้ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับสหกรณ์ฯ มีน้อย

5.3.5 การวิเคราะห์แนวคิดระบบนิเวศในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

ในหัวข้อนี้จะนำแนวคิดระบบนิเวศวิถีเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของสหกรณ์ เข้ามาพิจารณาในประเด็นดังต่อไปนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกับระบบนิเวศ พื้นที่บ่อเลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้ เดิมส่วนหนึ่งเป็นป่าชายเลนที่ถูกบุกเบิกมาใช้เลี้ยงกุ้ง ส่วนมากอยู่บริเวณปากน้ำแหลมสิงห์ และ บางสระแก้ว ปัจจุบันคนในชุมชนตระหนักถึงความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศที่ผ่านมา และหันมาร่วมมือกันฟื้นฟูด้วยการปลูกป่าชายเลน อย่างไรก็ตามจากปัญหาที่ตายในระยะต้น พบว่ามีบ่อเลี้ยงกุ้งร้างอยู่ทั่วไปในพื้นที่

พื้นที่บางส่วนเดิมเป็นนาข้าว ส่วนมากอยู่แถบหนองซิม เมื่อการเลี้ยงกุ้งทำรายได้ดีกว่านาข้าว จึงมีการเปลี่ยนพื้นที่นาข้าวมาเลี้ยงกุ้ง ในช่วงที่การเลี้ยงกุ้งมีปัญหาเลี้ยงไม่ได้ผล บ่อเลี้ยงกุ้งหลายแห่งถูกทิ้งร้าง ที่หนองซิมองค์การบริหารส่วนตำบลมีโครงการสนับสนุนการปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมืองและขายเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์พยายามให้มีการฟื้นฟูพื้นที่ทิ้งร้างกลับมาทำนาข้าว

ในช่วงที่การเลี้ยงกุ้งยังได้ผลดี ทำรายได้สูง มีผู้สนใจลงทุนเลี้ยงกุ้งกันมาก การเพิ่มพื้นที่ผลิตอย่างรวดเร็วมีผลต่อระบบนิเวศ อย่างไรก็ตามในช่วงนั้นคนในพื้นที่หันมาเลี้ยงกุ้งกันมาก การเลี้ยงกุ้งเป็นแหล่งรายได้หลัก ซึ่งคนในชุมชนใช้วิธีหาหรือกันร่วมแก้ปัญหา เช่น ในบางพื้นที่ที่ไม่มีการแยกทางเดินน้ำระหว่างทางเดินของน้ำสำหรับสูบเข้าบ่อเลี้ยงกุ้ง และทางเดินน้ำในช่องทางระบายน้ำออกจากบ่อเลี้ยงกุ้ง คนในชุมชนตกลงกันให้สัญญา เช่น ร่วมกันตกลงกำหนดเวลาระบายน้ำออกจากบ่อเลี้ยงชักธงให้ผู้เลี้ยงรายอื่นๆ ทราบ เพื่อจะได้ไม่สูบน้ำเข้าบ่อ ป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับคุณภาพน้ำในบ่อ และตกลงเวลาที่จะสูบน้ำเข้าบ่อ ชักธงให้สัญญาณให้ทราบ เพื่อไม่ให้มีการระบายน้ำออกจากบ่อในช่วงนั้น ช่วยลดปัญหาได้

ปัจจุบันมีถนนที่แยกจากถนนสุขุมวิทตัดตรงเข้าสู่ปากน้ำแหลมสิงห์ และมีถนนจากอำเภอเมืองผ่านบางสระแก้วเข้าไปในอำเภอแหลมสิงห์ มีการพัฒนาการท่องเที่ยวในบริเวณนี้ บ่อเลี้ยงกุ้งเป็นทัศนียภาพที่ไม่เหมาะสำหรับการเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว หากมีการฟื้นฟูการเลี้ยงกุ้งคาดว่าคนในพื้นที่จะร่วมมือกันป้องกันปัญหาระบบนิเวศที่เกิดจากการเลี้ยงกุ้ง โดยมีบทเรียนมาแล้วถึงผลเสียที่เคยเกิดขึ้น

2) ปัญหาของการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่นเดียวกับสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งแห่งอื่นๆในการศึกษาครั้งนี้ สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด มีปัญหาที่ตายในระยะต้น และมีโรคตัวแดง เลี้ยงไม่ได้ผล แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นรุนแรงกว่าในพื้นที่อื่นๆ ดังที่ประมงอำเภอแหลมสิงห์ให้ข้อมูลว่าเหลือผู้เลี้ยงกุ้งอยู่ประมาณหนึ่งในห้า สมาชิกเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากการที่พันธุ์กุ้งมีคุณภาพไม่ดี ไม่แข็งแรงเลี้ยงไม่รอด ในการลงพื้นที่สัมภาษณ์เพื่อออกแบบสอบถามพบว่าเหลือสมาชิกที่ยังคงเลี้ยงกุ้งอยู่ไม่มาก ยังไม่มีทางแก้ปัญหาที่ต่างกับที่ลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรีที่ผู้นำสหกรณ์ฯ คือ นายเดชา บรรลือเดช พยายามแก้ปัญหา พื้นที่นี้มีการประสานงานกับนายสุริยา สิทธิธรรม ประธานคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงและแปรรูปสัตว์น้ำนครนายก จำกัด เข้ามาแนะนำให้ใช้พื้นที่บ่อทิ้งร้างหันมาเลี้ยงปลานิล หรือให้ปล่อยปลานิลลงเลี้ยงร่วมกับกุ้งขาว ซึ่งเชื่อกันว่าอาจลดโอกาสกุ้งเป็นโรคได้ แต่สมาชิกยังเห็นว่าน้ำในพื้นที่นี้มีความเค็มสูง ไม่แน่ว่าจะเลี้ยงปลานิลได้ผล ซึ่งก็พบว่าสมาชิกที่เลี้ยงกุ้งขาวร่วมกับปลานิลยังขาดทุน

จากการเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล สมาชิกสนใจที่จะหันมาพื้นที่เลี้ยงสัตว์น้ำอื่นๆ ที่ทำกันอยู่ คือ เลี้ยง ปูทะเล ปูนิ่ม ปลากระพง และปลาเก๋า ตามที่มีผู้ค้าเข้ามารับซื้อในพื้นที่ และสัตว์น้ำที่ประมงจังหวัดเห็นว่า พอจะเลี้ยงได้ คือ ปลาทูทะเล สมาชิกบางรายสนใจจะเลี้ยงปลานวลจันทร์ทะเล ซึ่งเป็นสัตว์น้ำที่พบมีอยู่ตามธรรมชาติในพื้นที่

3) ความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน ที่มีอยู่คือความสัมพันธ์ระหว่างคนในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งจะมีความใกล้ชิดกันมากกว่าคนต่างพื้นที่ บ่อเลี้ยงกุ้งที่กระจายกันอยู่ทำให้สมาชิกมีโอกาสพบปะกันไม่มาก มียกเว้นที่บางสระเก่า ที่มีการจัดองค์กรชุมชนในพื้นที่ของตน ได้รับความสนับสนุนจากพัฒนาการอำเภอ และสถาบันการศึกษาในพื้นที่ คนที่บางสระเก่ามีพื้นฐานมาจากคนในสกุลเดียวกันที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่บริเวณนี้ยังเป็นพื้นที่ป่าชายเลนที่ใช้ทางน้ำในการคมนาคม คนในชุมชนมีการทำกิจกรรมร่วมกัน เรียนรู้การทำบัญชีครัวเรือน มีกลุ่มออมทรัพย์ และกลุ่มทอเสื่อกก ทำผลิตภัณฑ์เสื่อกก เป็นที่รู้จักกันทั่วไป สมาชิกมีการจัดประชุมพบกันเป็นประจำเพื่อร่วมกันวางแผนทางพัฒนาชุมชนของตน เป็นตัวอย่างการสร้างความสำเร็จของชุมชนที่ควรนำไปพัฒนาในพื้นที่อื่นๆ ด้วย

4) การทำงานขององค์กรชุมชนกับภาคส่วนอื่น นอกจากตำบลบางสระเก่าซึ่งมีการทำงานร่วมกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เข้ามาให้ความสนับสนุนสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแล้ว ในส่วนของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานของภาครัฐในพื้นที่ไม่มาก กิจกรรมที่ทำน้อยลงเพราะความจำกัดของทุน ฐานะการเงินมีความเสี่ยงสูง อย่างไรก็ตามผู้นำสหกรณ์ฯ พยายามประสานงานกับหน่วยงานนอกพื้นที่ เช่น สหกรณ์การเกษตรวังชัน จำกัด เพื่อค้าขายแลกเปลี่ยนผลผลิตระหว่างกัน หรือ นายบุญญ์ เกียรติบุญญ์ ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งประธานชุมนุมสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งฯ เพื่อหาทางแก้ไข มีการเสนอแนวทางที่จะขอให้รัฐเข้ามาช่วยแก้ปัญหาสภาพคล่องทางการเงิน อย่างไรก็ตามปัญหาหลักอยู่ที่สมาชิกไม่มีผลผลิต ที่จะป้อนในการเข้าร่วมงานกับสหกรณ์ฯ หากยังต้องการให้สหกรณ์ฯ ดำรงอยู่ได้ สมาชิกต้องมีผลผลิตมากพอและสนใจเข้าร่วมงานของสหกรณ์ฯ มากกว่าที่เป็นอยู่

5.4 สรุปปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์น้ำโดยการจัดองค์กรชุมชนของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

5.4.1 ปัจจัยภายในที่กำหนดความสำเร็จของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด มีปัญหาขาดทุนสะสม สมาชิกหยุดเลี้ยงกุ้งไปหลายราย ไม่มีผลผลิตเป็นสหกรณ์ฯ ที่ประสบปัญหาในการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1) บุคลากรภายในสหกรณ์ฯ มีดังนี้

สมาชิก สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด มีบทบาทและมีส่วนร่วมกับสหกรณ์ฯ น้อย ทั้งเป็นเพราะสหกรณ์ฯ ไม่มีกิจกรรมให้สมาชิกเข้าร่วมใช้บริการ และเป็นเพราะสมาชิกไม่สนใจเข้าร่วม ทั้งนี้ปัญหายอยู่ที่การที่สมาชิกไม่ได้รับประโยชน์จากสหกรณ์ฯ และความไม่เข้าใจกันเมื่อครั้งที่ประชุมสหกรณ์ฯ อนุมัติให้สหกรณ์ฯ กู้เงินแล้วสหกรณ์ฯ กลับไม่ได้รับเงินตามที่ขออนุมัติการกู้ แต่สมาชิกส่วนหนึ่งเข้าใจว่าได้มาแล้วไม่ได้จัดสรรให้สมาชิก

ผู้นำสหกรณ์ฯ เป็นปัจจัยเดียวที่ทำให้สหกรณ์ฯ ยังดำรงอยู่ได้ ผู้นำมีความมุ่งมั่นที่จะคงไว้ซึ่งสหกรณ์ฯ และในการดำเนินงานที่ผ่านมาที่มีความพยายามให้มีกิจกรรม เช่น จัดทำบ่อสาธิตการเลี้ยงกุ้งให้ได้ผลผลิตตามความต้องการของผู้รับซื้อ ร่วมลงทุนเลี้ยงกุ้งกับสมาชิก ค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าในพื้นที่กับสหกรณ์การเกษตรอื่น

พนักงาน สหกรณ์มีรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย ขาดทุนสะสม ไม่สามารถจ้างพนักงานประจำได้ ที่ผ่านมามีการจ้างชั่วคราวบ้าง เช่น เพื่อทำบัญชี

2) ที่ตั้งของสหกรณ์ฯ สหกรณ์เช่าอาคารที่ทำการอยู่ริมถนนทางเข้าอำเภอแหลมสิงห์ จะเปิดสำนักงานเฉพาะวันที่มีกิจกรรม เช่น การประชุม สมาชิกมักจะไม่เข้ามาติดต่อ เนื่องจากสหกรณ์ฯ ไม่มีการจัดบริการให้สมาชิก

3) ทุนดำเนินงานของสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ ขาดทุนสะสมต่อเนื่องกันมาหลายปี หากไม่สามารถระดมทุนได้ สหกรณ์ฯ อยู่ในเกณฑ์ที่อาจต้องปิดตัวลง เนื่องจากขาดทุนเกินครึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้น

4) การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ มีดังนี้

การผลิต สมาชิกมีปัญหาทุ้งตายเป็นระยะต้น ส่วนใหญ่หยุดเลี้ยงกุ้ง หันไปประกอบอาชีพอื่น ไม่มีผลผลิต สหกรณ์ฯ ไม่สามารถดำเนินธุรกิจกับสมาชิกได้ จึงไม่มีรายได้ในส่วนนี้ สมาชิกบางรายที่ยังเลี้ยงกุ้งอยู่ก็ไม่ได้ทำธุรกิจกับสหกรณ์ฯ ไม่มีการจัดบริการให้สมาชิกโดยทั่วไป

การจัดหาปัจจัยการผลิต สหกรณ์ฯ ให้บริการจัดหาปัจจัยการผลิตน้อยมาก ที่ทำให้บ้างก็เป็นการร่วมทุนกับ สหกรณ์ฯ เพื่อเลี้ยงกุ้งเฉพาะบางราย มีสมาชิกเพียงร้อยละ 10.00 ที่ซื้ออาหารกุ้งจากสหกรณ์ฯ ร้อยละ 6.67 ซื้อพันธุ์ กุ้ง และร้อยละ 3.33 ซื้อเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์

การรวบรวมผลผลิต สมาชิกส่วนใหญ่ไม่ได้ขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ฯ ในการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากับ สหกรณ์การเกษตรในพื้นที่อื่น สหกรณ์ฯ ไม่ได้รวบรวมสินค้าจากสมาชิก แต่เป็นการทำธุรกิจเพื่อหารายได้ให้สหกรณ์ฯ ไม่สร้างรายได้และผลประโยชน์แก่สมาชิก

การให้สินเชื่อ มีสมาชิกเพียงร้อยละ 3.33 ที่กู้เงินจากสหกรณ์ฯ

การออมทรัพย์ สหกรณ์ฯ ไม่ได้ให้บริการในส่วนนี้

การแปรรูป สหกรณ์ฯ ไม่ได้ให้บริการในส่วนนี้

การตลาด ผลผลิตจากสมาชิกที่จะขายผ่านสหกรณ์ฯมีน้อยมาก แม้จะมีผู้สนใจเข้ามาติดต่อซื้อกุ้ง สหกรณ์ฯ ไม่สามารถรวบรวมผลผลิตมาขายให้ได้ตามที่ผู้ต้องการซื้อ

การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สหกรณ์ฯ อยู่ในภาวะที่มีการดำเนินงานน้อยมาก ที่มีการประสานงานกันบ้าง คือ การติดต่อหารือกับประธานชุมชนสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งฯ ที่หยุดดำเนินการไปแล้ว โดยหารือกันในลักษณะขอคำแนะนำหาทางแก้ปัญหาที่เป็นอยู่ และการที่มีประธานสหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงและแปรรูปสัตว์น้ำนครนายก จำกัด ที่เคยร่วมงานกัน ในช่วงที่ชุมชนสหกรณ์ฯ ยังทำงานอยู่ เข้ามาแนะนำให้เลี้ยงปลานิลในบ่อกุ้ง

การสื่อสารทำความเข้าใจกับสมาชิก สมาชิกให้ความร่วมมือกับสหกรณ์ฯ ไม่มาก สหกรณ์ฯ ยังไม่สามารถสร้างความเข้าใจที่ดีกับสมาชิก เป็นปัญหาในการดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

5.4.2 ปัจจัยภายนอกสหกรณ์ฯ

1) บุคลากรภายนอกสหกรณ์ฯ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เจ้าหน้าที่จากกรมประมง มีบทบาทน้อยในการร่วมงานกับสหกรณ์ฯ

เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัด ให้ความเห็นว่าสหกรณ์ฯ มีปัญหาในการดำเนินงานซึ่งควรได้รับการแก้ไข

ผู้นำท้องถิ่น สหกรณ์ฯ ไม่มีการร่วมงานกับผู้นำท้องถิ่น

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ ได้แก่ผู้ค้าปัจจัยการผลิต และผู้รวบรวมสินค้าสัตว์น้ำในท้องที่ที่รับซื้อผลผลิตจากสมาชิก รวมทั้งเกษตรกรทำนาข้าวที่หันมาปลูกข้าวโดยพื้นฟูบ่อทุ่งรังซึ่งพบที่หนองซิม และผู้ประกอบการธุรกิจและการค้าที่เนื่องมาจากการท่องเที่ยว แต่เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ฯ เลี้ยงกุ้งน้อยลงมากผลกระทบที่มีระหว่างกันไม่ชัดเจน

โดยรวมแล้วสำหรับปัจจัยด้านบุคคลภายนอก มีส่วนเกี่ยวข้องกับสหกรณ์ฯ ไม่มาก ทั้งสหกรณ์ฯ ก็มีการดำเนินงานน้อย ไม่สู้จะมีกิจกรรมในระยะนี้

2) พื้นที่ภายนอกสหกรณ์ฯ มีดังต่อไปนี้

สภาวะแวดล้อม มีบ่อทุ่งรังอยู่ในพื้นที่ ผู้เลี้ยงกุ้งหันไปทำอาชีพอื่น

การคมนาคม มีถนนเชื่อมโยงในพื้นที่ เข้าพื้นที่ได้สะดวก มีถนนเลียบชายฝั่งอ่าวไทย

การสื่อสาร มีสัญญาณโทรศัพท์ สมาชิกใช้โทรศัพท์มือถือติดต่อกันได้สะดวก

ตลาดปัจจัยการผลิต สมาชิกที่ยังเลี้ยงกุ้ง ส่วนใหญ่ซื้อปัจจัยการผลิตจากผู้ค้าในพื้นที่

ตลาดผลผลิต สมาชิกขายผลผลิตให้ผู้รวบรวมสัตว์น้ำที่เข้ามาซื้อที่ปากบ่อ

3) **ทุนดำเนินงานจากภายนอกสหกรณ์ฯ** โดยฐานะการเงินที่เป็นอยู่สหกรณ์ฯ ไม่สามารถกู้ยืมเงินจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ และยากที่จะกู้เงินจากสถาบันการเงินอื่นๆ สำหรับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นบางส่วนอาศัยระดมเงินจากกรรมการเข้ามาจ่ายในส่วนนี้

4) ความสนับสนุนการดำเนินงานจากภายนอกสหกรณ์ฯ สหกรณ์ฯ ไม่ได้ได้รับความสนับสนุนในส่วนนี้

5.4.3 แนวทางพัฒนาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด มีปัญหาในการดำเนินงานหลายประการ สมาชิกไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์ฯ ซึ่งเป็นปัญหาที่ผุดใจกันมาตั้งแต่เรื่องเงินกู้ยืม ทั้งเมื่อการเลี้ยงกุ้งมีปัญหาทั้งตายในระยะต้นเลี้ยงไม่ได้ผล สมาชิกหลายรายหยุดเลี้ยงกุ้งหันไปทำอาชีพอื่น สหกรณ์ฯ ขาดรายได้จากการเลี้ยงกุ้งของสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นรายได้ที่ควรจะได้จากการจัดหาปัจจัยการผลิต หรือการรวบรวมผลผลิต

สหกรณ์ฯ ขาดทุนสะสมมากกว่าครึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้น จะต้องประชุมสมาชิกเพื่อร่วมกันลงมติหาทางแก้ปัญหา ซึ่งอาจเป็นการหยุดดำเนินกิจการ หรือต้องหาทุนเข้ามาจากการบริจาค ในขณะที่ลงพื้นที่ศึกษา สหกรณ์ฯ ยังไม่สามารถจัดประชุมได้

หากจะดำเนินการต่อไป สหกรณ์ฯ ต้องระดมทุนจากภายนอก ซึ่งน่าจะมาจากกรรมการ/สมาชิกที่มีฐานะดี และสนใจให้ความช่วยเหลือแก่สหกรณ์ฯ ให้มีทุนเข้ามาพอเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงาน แม้จะหาทุนเข้ามาได้ ปัญหาที่มีอยู่ก็วยังไม่ได้รับการแก้ไข สมาชิกยังไม่สนใจร่วมงานสหกรณ์ฯ และผลผลิตกุ้งของสมาชิกมีน้อย เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข สหกรณ์ฯ ควรร่วมมือกับสมาชิกที่ยังทำงานร่วมกับสหกรณ์ฯ แก้ปัญหาการเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล สมาชิกไม่มีแนวทางแก้ปัญหาที่ชัดเจน สหกรณ์ฯ ควรขอความรู้จากสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่สามารถแก้ปัญหาทั้งตายในระยะต้น เช่น

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด หาแนวทางมาแก้ไขปัญหาในพื้นที่ หากสมาชิกที่ยังให้ความร่วมมือสามารถเลี้ยงกุ้งได้ผล น่าจะส่งผลให้มีผู้กลับมาเลี้ยงกุ้ง อาจช่วยฟื้นฟูการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่นี้ได้

มีสมาชิกหลายรายที่หยุดเลี้ยงกุ้ง หันไปเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดอื่น หากทำได้ สหกรณ์ฯ ควรสนใจหาทางให้บริการแก่สมาชิกเหล่านี้ หาช่องทางให้ความรู้ในการเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดอื่นในพื้นที่ที่สมาชิกมีอยู่ ให้บริการปัจจัยการผลิต ตลอดจนรวบรวมผลผลิตไปขาย ปรับรูปแบบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับการประกอบอาชีพของสมาชิก สร้างประโยชน์เพื่อให้สมาชิกกลับมาสนใจใช้บริการและร่วมงานกับสหกรณ์ฯ

ทั้งนี้ สหกรณ์ฯ ควรขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมประมง เข้ามาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำ และ สำนักงานสหกรณ์จังหวัด เข้ามาช่วยแก้ปัญหาและฟื้นฟูสหกรณ์ฯ โดยอาศัยแนวทางที่กรมส่งเสริมสหกรณ์เคยส่งเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูสหกรณ์ที่มีปัญหาให้กลับมาดำเนินงานได้ เช่น สหกรณ์การเกษตรพิมาย

บทที่ 6

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งโดยการจัดตั้งองค์กรชุมชนในรูปแบบสหกรณ์

ในบทนี้จะเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรรายเล็กที่เลี้ยงกุ้งโดยการจัดตั้งองค์กรชุมชนในรูปแบบสหกรณ์ ซึ่งประมวลมาจากการศึกษาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด และ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการจัดตั้งองค์กรชุมชน มีสี่ปัจจัยหลักซึ่งเป็นปัจจัยภายในองค์กร สองปัจจัยแรกเป็นปัจจัยด้านบุคลากร ได้แก่ สมาชิก และผู้นำสหกรณ์ ปัจจัยที่สาม ได้แก่ ที่ตั้งของที่ทำการสหกรณ์ และทุนในการดำเนินงานของสหกรณ์ ปัจจัยที่สี่คือการดำเนินงานของสหกรณ์ ทั้งนี้ความร่วมมือให้การสนับสนุนและโอกาสจากภายนอกสหกรณ์ ก็มีส่วนที่สามารถเกื้อหนุนให้สามารถจัดตั้งสหกรณ์และดำเนินงานอย่างได้ผล การจัดตั้งสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งควรมีแนวทางพัฒนาปัจจัยทั้งสี่ที่กล่าวมาเพื่อพัฒนาสมรรถนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้ง

6.1 แนวทางการพัฒนาสมาชิกของสหกรณ์

ในการจัดตั้งของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง ลักษณะสำคัญที่สมาชิกควรจะต้องมี มีห้าประการดังนี้

- เข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการรวมกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งด้วยกัน
- มีความตระหนักในความเป็นเจ้าของสหกรณ์ร่วมกัน
- ร่วมคิดร่วมทำ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์
- มีบรรทัดฐานใกล้เคียงกัน
- มีผลผลิตที่รวมกันแล้วมีปริมาณมากพอสำหรับการทำธุรกิจของสหกรณ์ และผลผลิตนี้เป็นรายได้สำคัญของสมาชิก

การศึกษาค้นคว้าพบว่าเหตุผลที่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งเข้ามาเป็นสมาชิกสหกรณ์ ที่สำคัญ ได้แก่ 1) การเข้ามาเพื่อสามารถซื้อปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพได้ในราคาที่ต่ำลง โดยอาศัยบริการปัจจัยการผลิตที่สหกรณ์จัดให้ ดังที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด และ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ได้ให้บริการด้านนี้แก่สมาชิก 2) การเข้ามาเพื่อขายผลผลิตผ่านสหกรณ์ มีตลาดรองรับ และขายได้ราคาที่ดีขึ้น สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่ศึกษาในครั้งนี้มีการให้บริการด้านนี้ แต่ในช่วงที่มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลดบริการด้านนี้ลง เนื่องจากความไม่แน่นอนในผลผลิตที่จะได้จากสมาชิก 3) การเข้ามาเพื่อร่วมมือกันสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรด้วยกัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายเล็ก การรวมกลุ่มช่วยเพิ่มสมรรถนะให้แก่เกษตรกรได้ดีกว่าการดำเนินการเพียงลำพัง ในสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งสี่แห่งที่ศึกษา สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่ให้ความสำคัญแก่เหตุผลข้อนี้มากที่สุดคือ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด สหกรณ์ที่สมาชิกให้ความสำคัญแก่การร่วมกันสร้างความเข้มแข็งมักจะเป็นสหกรณ์ที่สามารถดำเนินการได้ดี ประสบความสำเร็จ เนื่องจากสมาชิกจะมีความตระหนักในความเป็น

เจ้าของสหกรณ์ร่วมกัน อันนำไปสู่การให้ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจกันทำงานให้แก่สหกรณ์ ร่วมคิดร่วมทำ ยินดีเข้ามามีส่วนร่วมกับสหกรณ์

เพื่อให้สมาชิกมีลักษณะสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจหลักการสหกรณ์ที่สมาชิกต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของสหกรณ์ ร่วมคิดและร่วมทำ แก่ผู้ที่เข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ ทั้งสมาชิกที่เข้ามาเมื่อเริ่มก่อตั้งและสมาชิกที่รับเข้ามาภายหลัง ทั้งนี้สหกรณ์ควรขอความร่วมมือจากสหกรณ์จังหวัด กรมส่งเสริมสหกรณ์ ในการให้ความรู้ให้แก่สมาชิก ซึ่งทำได้ในรูปการให้การจัดประชุมชี้แจงและฝึกอบรม

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด เป็นตัวอย่างที่ดีของการให้ความรู้ในหลักการสหกรณ์ของสมาชิก ตั้งแต่เริ่มต้นก่อตั้ง โดยมีหน่วยงานของกรมประมงในพื้นที่เข้ามาสนับสนุนจัดการประชุมและให้ความรู้แก่เกษตรกรโดยได้รับความร่วมมือจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัด สมาชิกกลุ่มแรกๆ มีความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักการสหกรณ์ ส่งผลให้สมาชิกมีความร่วมมือกันทำงานให้แก่สหกรณ์ ตลอดมา เป็นปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จของสหกรณ์แห่งนี้ จากการลงพื้นที่ศึกษา ปัจจุบันสหกรณ์ฯ เห็นว่าควรมีการจัดการให้ความรู้แก่สมาชิก โดยเฉพาะสมาชิกกลุ่มใหม่ๆ ให้เข้าใจในหลักการสหกรณ์ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาสหกรณ์ของตน

การที่สมาชิกมีบรรทัดฐานที่ใกล้เคียงกัน ทั้งในด้าน พื้นเพ ความเป็นอยู่ การดำรงชีพ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี จริยธรรม การศึกษา และฐานะทางการเงิน จะทำให้มีแนวโน้มว่าสมาชิกจะสามารถทำงานร่วมกันได้สะดวก มีความเข้าใจระหว่างกันได้ดี ส่งผลให้สมาชิกยินดีเข้ามาร่วมงานกับสหกรณ์ ในกรณีที่สมาชิกมีความหลากหลาย บรรทัดฐานไม่ใกล้เคียงกัน สหกรณ์ควรจัดกิจกรรมเพื่อให้สมาชิกได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนพบปะสังสรรค์ เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน

ตัวอย่างสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่สมาชิกมีบรรทัดฐานใกล้เคียงกัน คือ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด อีกเช่นกัน สมาชิกมีความร่วมมือกันทำงานให้แก่สหกรณ์ฯ ทั้งสหกรณ์ฯ ยังมีที่ทำการซึ่งเป็นจุดที่สมาชิกมักจะเข้ามาพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยกันหาทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น นอกไปจากเข้ามาใช้บริการปัจจัยการผลิตที่สหกรณ์ฯ จัดให้ นอกจากนี้แม้จะเป็นสหกรณ์ของผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก สหกรณ์แห่งนี้สามารถจัดงานวันกุ้งเป็นประจำทุกปี สมาชิกให้ความร่วมมือเข้าร่วมงาน ทำกิจกรรมร่วมกัน

บรรทัดฐานของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีความใกล้เคียงกันน้อยกว่าสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งอื่นๆ แต่คณะกรรมการดำเนินการฯ ก็พยายามจัดกิจกรรมให้สมาชิกมีโอกาสเข้าร่วมงานของสหกรณ์ฯ ทั้งที่เป็นเรื่องของการเลี้ยงกุ้งและเป็นงานสังสรรค์ งานทำบุญตามประเพณี จัดงานวันกุ้งประจำปี สมาชิกให้ความสนใจเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกได้ดี

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด และ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด มีการคัดกรองสมาชิก โดยให้เกษตรกรที่สมัครเข้ามาเป็นสมาชิกจะต้องได้รับการรับรองจากกรรมการที่ทำหน้าที่ผู้นำกลุ่มที่สมาชิกตั้งบ้านเรือนอยู่ ช่วยให้สมาชิกที่มีความประพฤติที่ไม่เสียหาย เป็นที่ยอมรับของสมาชิกเดิม ร่วมงานกันได้ไม่ยาก

ในประเด็นของการที่สมาชิกต้องมีผลผลิตโดยรวมมากพอแก่การทำธุรกิจของสหกรณ์ ปัญหาการกักตุนในระยะต้นทำให้ผลผลิตของสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลดลงมาก รายได้ของสหกรณ์ก็ลดลง สหกรณ์บางแห่งขาดทุน ที่ยังมีกำไรอยู่บ้าง ได้แก่ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ที่มีสมาชิกซึ่งเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายใหญ่มากกว่าสหกรณ์แห่งอื่นๆ ที่ศึกษาในครั้งนี้ สมาชิกมีเงินทุนมากพอที่จะปรับตัวรับสถานการณ์ได้ เช่น ลดจำนวนบ่อที่เลี้ยงลงเพื่อให้สามารถติดตามดูแลได้ใกล้ชิดแก้ปัญหาได้ทันการ และสหกรณ์ฯ ก็ปรับการทำธุรกิจ โดยหันมาให้ความสำคัญแก่บริการจัดหาเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ ลดบริการรวบรวมผลผลิตและบริการจัดหาอาหารกุ้งลง อีกสหกรณ์หนึ่งที่ยังพอมีกำไร คือ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด สมาชิกร่วมมือกันพยายามหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการกักตุนในระยะต้น

อีกสองสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่ศึกษาในครั้งนี้ขาดทุน สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด เป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก มีทุนจำกัด หยุดเลี้ยงกุ้งไปหลายราย แต่ประธานกรรมการดำเนินการฯ พยายามแก้ไขปัญหาเต็มความสามารถ และคาดหวังระบบอินทรีย์ชีวภาพที่นำมาดัดแปลงใช้กับผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กจะสามารถทำให้สมาชิกกลับมาเลี้ยงกุ้งได้ผล ซึ่งหากกลับมาจะมีผลผลิตมากพอ สมาชิกสามารถชำระหนี้ที่ค้างอยู่ สหกรณ์ฯ สามารถมีธุรกิจที่ทำรายได้พอเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานสหกรณ์ฯ ปัญหาจะคลี่คลาย กลับสู่สถานการณ์เดิมที่สหกรณ์ฯ สามารถทำกำไรได้พอเป็นค่าใช้จ่าย

ที่ยังมีปัญหามาก คือ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด สมาชิกส่วนใหญ่หยุดเลี้ยงกุ้ง หันไปประกอบอาชีพอื่นๆ สหกรณ์ฯ ขาดทุนสะสม และยังไม่มีความเห็นแนวทางแก้ปัญหา แต่แม้จะกลับมาเลี้ยงกุ้งได้ สหกรณ์แห่งนี้ยังมีปัญหาการขาดความไว้วางใจจากสมาชิก สมาชิกอาจไม่ร่วมมือทำธุรกิจกับสหกรณ์ฯ

อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ปกติ ที่เลี้ยงกุ้งได้ผล สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งมักจะมีผลผลิตโดยรวมในปริมาณที่มากพอสำหรับการทำธุรกิจให้สามารถมีรายได้พอเป็นค่าใช้จ่าย ทั้งนี้เนื่องจากการเลี้ยงกุ้งเป็นอาชีพที่ทำรายได้ดี มีผู้สนใจลงทุนเลี้ยงกุ้ง ผลผลิตโดยรวมจะสูง สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งควรร่วมมือกัน แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ช่วยกันแก้ปัญหาการกักตุนในระยะต้นที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ ซึ่งประเด็นหลักๆ คือ ต้องรักษาความสะอาดของบ่อเลี้ยงกุ้ง และรักษาคุณภาพน้ำที่ใช้ ตลอดจนพยายามเลือกใช้อุปกรณ์ที่มีคุณภาพ ให้อาหารแต่พอสมควรไม่ให้มีการตกค้างสะสมในบ่อเลี้ยงกุ้ง การเลี้ยงกุ้งที่ต้องทำโดยต้องรักษาสภาวะแวดล้อมเช่นนี้ ส่วนหนึ่งมีผลให้ผู้เลี้ยงกุ้งตระหนักในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศมากขึ้น มีการรักษาสภาวะแวดล้อมที่ดีขึ้น

หนึ่งปัญหาพันธุ์กุ้งที่อ่อนแอ มีความต้านทานโรคต่ำ ควรได้รับความร่วมมือจากกรมประมง ออกมาตรการควบคุมคุณภาพพันธุ์กุ้งให้รัดกุมมากขึ้น นอกไปจากการที่กรมประมงแก้ปัญหาโดยการนำเข้าพันธุ์กุ้งมาเพาะฟักแล้วส่งให้เอกชนอนุบาลเพื่อขายให้แก่ผู้เลี้ยงกุ้งโดยทั่วไป ผู้เลี้ยงกุ้งยังไม่มั่นใจในการแก้ปัญหาพันธุ์กุ้งที่กรมประมงดำเนินการอยู่ และต้องการให้มีการประกันความเสี่ยงจากความเสียหายที่อาจเกิดจากพันธุ์กุ้งที่ไม่แข็งแรง รัฐยังไม่มี การดำเนินงานในการประกันความเสี่ยงในส่วนนี้ ผู้เลี้ยงกุ้งยังเป็นผู้แบกรับภาระความเสี่ยงแต่เพียงผู้เดียว

6.2 แนวทางการพัฒนาผู้นำสหกรณ์

ลักษณะของผู้นำสหกรณ์ ทั้งประธานฯ และ กรรมการดำเนินการฯ ที่ควรมี ประกอบด้วยหกประการ ดังนี้

- มีความซื่อสัตย์ เป็นธรรม
- มีเวลาทำงานให้สหกรณ์
- มีความรู้ ทั้งในการเลี้ยงกุ้ง และ การขายกุ้ง
- มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถทำความเข้าใจกับสมาชิก และ สามารถประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ได้
- มีความมุ่งมั่นในการสร้างความเข้มแข็งให้แก่สหกรณ์
- เป็นที่ยอมรับในหมู่สมาชิก

ความไว้วางใจของสมาชิกที่มีต่อผู้นำสหกรณ์ มีความสำคัญต่อความร่วมมือที่สมาชิกจะมีให้แก่สหกรณ์ จำเป็นที่ผู้นำสหกรณ์ ไม่ว่าจะเป็นประธานฯ หรือ คณะกรรมการดำเนินการฯ จะต้องเป็นผู้ที่สมาชิกเห็นว่ามีความซื่อสัตย์ และมีความเป็นธรรม ให้บริการแก่สมาชิกเท่าเทียมกัน ทั้งต้องเสียสละมีเวลาทำงานให้แก่สหกรณ์ ตามระเบียบสหกรณ์โดยทั่วไป ผู้นำสหกรณ์ไม่ได้รับค่าตอบแทนประจำหรือเป็นรายเดือนจากสหกรณ์ ที่ได้บ้างจะเป็นค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ผู้นำสหกรณ์จึงต้องเป็นผู้ที่สามารถจัดสรรเวลา มีเวลาเข้ามาทำงานให้สหกรณ์

ผู้นำสหกรณ์ต้องมีด้านความรู้เรื่องของกุ้งไม่ว่าจะเป็นความรู้ในการเลี้ยงกุ้ง การขาย หรือในการบริหารสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง ผู้ที่มีทักษะและประสบการณ์จะได้รับความเชื่อถือจากสมาชิก เป็นปัจจัยที่ทำให้สมาชิกสนใจเข้าร่วมทำงานกับสหกรณ์

ความเชื่อมั่นไว้วางใจในตัวผู้นำสหกรณ์ เห็นได้ชัดเจนจากที่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี ที่มีต่อ นายเดชา บรรลือเดช ซึ่งเป็นผู้นำสหกรณ์ที่มีความรู้ ทักษะ และ ประสบการณ์สูง ความสามารถของผู้นำสหกรณ์ท่านนี้เป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

นอกจากความรู้ ผู้นำสหกรณ์ควรเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ ประสานงานและทำความเข้าใจ สื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิก สามารถติดต่อประสานกับหน่วยงานของราชการ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่สมาชิกและรับความช่วยเหลือที่รัฐจัดไว้ให้แก่สหกรณ์ ตลอดจนประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างกัน ลดข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นจากการเลี้ยงกุ้งของสมาชิก ความสามารถของผู้นำสหกรณ์ในการประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สหกรณ์ได้รับความสนับสนุนจากหลายภาคส่วน เป็นหนึ่งในปัจจัยของความสำเร็จในการจัดองค์กรชุมชน

ตัวอย่างของสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่ผู้นำสหกรณ์สามารถประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ดี คือ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ซึ่งมีส่วนทำให้สหกรณ์ฯ ได้รับความสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นประโยชน์แก่การดำเนินงานของสหกรณ์ฯ

ที่สำคัญ ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่สมาชิกให้ความยอมรับ จึงจะสามารถบริหารสหกรณ์โดยสมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมได้ ข้อนี้ตัวอย่างสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งที่มีผู้นำที่สมาชิกให้ความยอมรับ ได้แก่ ผู้นำสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ที่สมาชิกยอมรับในความสามารถและการทุ่มเทเสียสละทั้งเวลา แรงงาน และทุน เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ ผู้นำสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ที่สมาชิกยอมรับในความสามารถและประสบการณ์ใน

การเลี้ยงกุ้ง ซึ่งมีผลให้สมาชิกยินดีกลับมาให้ความร่วมมือกับสหกรณ์ฯ และผู้นำสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ที่สมาชิกยอมรับในความมีมนุษยสัมพันธ์ ทั้งกับสมาชิกและผู้มีส่วนได้-ส่วนเสีย อื่นๆ

ความยอมรับที่สมาชิกมีในตัวผู้นำ เป็นแรงจูงใจให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมทำงานกับสหกรณ์

สหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จบางแห่ง จะจัดองค์กรโดยให้กรรมการดำเนินการประกอบขึ้นด้วยกรรมการที่เป็นตัวแทนกลุ่มสมาชิกจากแต่ละพื้นที่ ทำหน้าที่ประสานความร่วมมือระหว่างสหกรณ์ฯ กับสมาชิกในพื้นที่ที่กรรมการทำนั้นๆ รับผิดชอบ เป็นเสมือนแกนนำกลุ่มย่อย สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งควรให้ความสนใจในการจัดองค์กรที่มีกรรมการเป็นแกนนำกลุ่มย่อยเช่นนี้ จะช่วยให้ประสานงานกับสมาชิกได้ดีและทั่วถึงมากขึ้น ส่งผลให้สมาชิกมีความเข้าใจและยอมรับในตัวผู้นำสหกรณ์ฯ

หนึ่งผู้นำสหกรณ์อาวุโส ควรมีการถ่ายทอดความสามารถจากรุ่นสู่รุ่น ให้โอกาสคนรุ่นใหม่เข้ามาร่วมทำงานบริหารจัดการสหกรณ์ฯ เพื่อความร่วมมือกันทำงานอย่างยั่งยืน ดังที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ได้ถือปฏิบัติอยู่

6.3 แนวทางพัฒนาที่ต้งและทุนดำเนินงานของสหกรณ์

6.3.1 ที่ตั้งของสหกรณ์

สหกรณ์ควรมีที่ทำการที่เข้าถึงได้สะดวก เพื่อสมาชิกจะได้เข้ามาติดต่อใช้บริการที่สหกรณ์จัดให้ ตลอดจนเข้ามาพบกับสมาชิกท่านอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูล และความคิดเห็น อันจะนำไปสู่ความร่วมมือกันทั้งในยามปกติและในยามวิกฤตที่ต้องร่วมกันแก้ปัญหา ตลอดจนเข้ามาประชุมตามวาระ

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด และสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีที่ทำการเป็นอาคารถาวร ตั้งอยู่ริมถนนสายหลัก สมาชิกเข้ามาติดต่อได้ไม่ยาก แต่สำหรับสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด สมาชิกมีบ่อเลี้ยงกุ้งกระจายอยู่ตามพื้นที่ชายฝั่งอ่าวบ้านดอน บางรายอยู่ไกลที่ทำการสหกรณ์ สมาชิกไม่ค่อยเข้ามาที่สหกรณ์ฯ ที่ทำการของสหกรณ์ทั้งสองแห่งนี้มักจะใช้เป็นที่พักประชุมสหกรณ์และเก็บรวบรวมเอกสาร เป็นที่ทำงานด้านธุรการ ผู้เข้ามาเป็นประจำจะเป็นกรรมการดำเนินการฯ ซึ่งมักจะมาเข้าประชุม หรือเข้ามาติดตามงานในสำนักงาน อย่างไรก็ตามสหกรณ์ทั้งสองแห่งมีกรรมการที่ทำหน้าที่ตัวแทนกลุ่มสมาชิกในแต่ละพื้นที่ ซึ่งสมาชิกสามารถติดต่อได้ในพื้นที่ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด มีการประชุมกลุ่มย่อยในพื้นที่ด้วย นอกจากการไปเยี่ยมฟาร์มสมาชิกที่กรรมการดำเนินการฯ ทำกันอยู่

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด มีที่ทำการตั้งอยู่ริมถนนหลักที่เลียบชายฝั่งเป็นเส้นทางสัญจรหลักของพื้นที่ และที่ทำการอยู่ในจุดที่จัดได้ว่าเป็นศูนย์กลาง สมาชิกเดินทางเข้ามาได้สะดวก มีสมาชิกเข้ามาพบกันอยู่เนืองๆ ความสะดวกเช่นนี้ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี และนำไปสู่ความร่วมมือกันทำงานในหมู่สมาชิก

สหกรณ์ควรมีพนักงานประจำทำงานที่สหกรณ์ อย่างน้อยเพื่อการทำบัญชีให้ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน พร้อมรับการตรวจสอบ และควรมีพนักงานให้บริการแก่สมาชิกที่เข้ามาติดต่อ สหกรณ์ทั้งสามแห่งที่กล่าวมามีพนักงานประจำทำงาน ทั้งที่ทำงานบัญชีและให้บริการแก่สมาชิก

6.3.2 ทุนดำเนินงานของสหกรณ์

สหกรณ์ควรมีทุนสำหรับการดำเนินงานเพียงพอ ทั้งนี้สหกรณ์ควรประเมินธุรกิจที่สามารถทำได้ และวางแผนทำธุรกิจให้มีรายได้มากกว่ารายจ่าย สหกรณ์ที่มีผลการดำเนินงานดีมีฐานะการเงินมั่นคง สามารถขอรับเงินกู้ยืมมาเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์ ซึ่งสำนักงานสหกรณ์จังหวัดสามารถจัดสรรมาให้ใช้เป็นเงินหมุนเวียน แต่ทั้งนี้สหกรณ์จะต้องดำเนินงานมาแล้วไม่ต่ำกว่าสองปี มีรายงานประจำปีและรายงานการเงินที่กรมตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ ได้ตรวจรับรองแล้ว สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ได้รับความสนับสนุนในส่วนนี้ต่อเนื่องกันมาหลายปี

นอกจากเงินกู้ยืมเพื่อการดำเนินงานซึ่งจัดสรรมาจากกองทุนพัฒนาสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ยังมีโครงการสนับสนุนการเพิ่มผลผลิตของสหกรณ์ และในปี 2558 ก็ยังมีทุนสนับสนุนในการทำโครงการ Whole value chain เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตของสมาชิกสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์มีทุนที่จัดสรรให้แก่สหกรณ์เพื่อส่งเสริมให้สร้างความเข้มแข็งของสหกรณ์

ปัจจุบัน รัฐจัดสรรเงินทุนและให้ความสนับสนุนส่งเสริมการทำงานขององค์กรชุมชนหลายรูปแบบ เช่น นอกจากกลุ่มเกษตรกรที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และสหกรณ์ ที่อยู่ในความดูแลของกรมส่งเสริมสหกรณ์แล้ว ยังมีวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีทั้งที่ไม่เป็นและเป็นนิติบุคคล อยู่ในความดูแลของกรมส่งเสริมการเกษตร มีกลุ่มสตรี กลุ่มหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล ที่ดูแลโดยกรมพัฒนาชุมชน และยังมี กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มุ่งส่งเสริมสถาบันการเงินระดับชุมชน มีสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ตลอดจน บรรษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) ช่วยค้ำประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อมให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนของสถาบันการเงินได้

ทั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรยังให้สิทธิกู้ยืมแก่กลุ่มเกษตรกร ตลอดจนสามารถรับซื้อเช็คล่วงหน้าที่สหกรณ์รับมาจากห้องเย็นหรือโมเดิร์นเทรด เพื่อให้สหกรณ์สามารถมีสภาพคล่อง มีเงินจ่ายค่าสัตว์น้ำให้แก่สมาชิกได้เร็วขึ้น แต่ทั้งนี้สหกรณ์ต้องมีหลักฐานการส่งมอบสินค้าที่ธนาคารยอมรับได้ อนึ่งเนื่องจากการเลี้ยงกุ้งมีความเสี่ยง ธนาคารมักจะมึนเงื่อนไขหลายข้อเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดจากการค้าขายที่ไม่เป็นไปตามสัญญา ประเด็นนี้หน่วยงานของรัฐควรเข้ามาช่วยจัดการให้สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งได้รับความสะดวกและเข้าถึงการรับบริการจากธนาคารในส่วนนี้ได้มากขึ้น

นอกจากนี้ก็ยัง มี กองทุนพัฒนาเกษตรกร และกองทุนช่วยเหลือเกษตรกรตามที่คณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกรจัดสรรให้

หน่วยงานของรัฐควรรวบรวมข้อมูลข่าวสารแหล่งทุนสนับสนุนที่มีอยู่ และหนทางที่จะเข้าถึงแหล่งทุนเหล่านี้ เผยแพร่ให้แก่องค์กรชุมชน รวมทั้งสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง ได้รับทราบและพิจารณาดำเนินการขอความสนับสนุนที่เหมาะสมกับองค์กรของตนเอง

ทั้งนี้สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งกลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ต้องการความสนับสนุนเงินลงทุนโครงสร้างบ่อ เพื่อนำระบบอินทรีย์ชีวภาพมาแก้ปัญหาภัยตายในระยะต้น ตามที่นายเดชา บรรลือเดชทดลองทำแล้ว ได้ผล ซึ่งดำริไว้ว่าน่าจะขอเงินสนับสนุนจากกองทุนที่คณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกรจะสามารถจัดสรรให้ได้

6.4 แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์

สหกรณ์ควรให้บริการสมาชิกอย่างครบถ้วน เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกมีความสามารถในการผลิต ให้ความรู้แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเลี้ยงกุ้ง คัดเลือกปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพมาขายให้สมาชิกในราคาที่เป็นธรรม ให้บริการรวบรวมผลผลิต หาดตลาดรองรับผลผลิต ติดต่อผู้รับซื้อที่ให้ราคาที่เป็นธรรม คຸ້ມຕົ້ນທຸນການຜະລິດ ສຸດຍູ້ໃຫ້ສາມາດສາມາດມີກຳໄລແລະຮາຍໄດ້ຈາກການເລີ່ມກຸ້ມ ປະຊາສັມພັນຊາວສາຣແລະໃຫ້ຄວາມຮູ້ທີ່ເກື່ຍຂ້ອນກັບການເລີ່ມກຸ້ມແກ່ສາມາດ ແລະທຳເນື້ອທີ່ປະສານກຳນັກບຸນງານຜາຄຣຣຸແລະຜາຄອກຊນທີ່ເກື່ຍຂ້ອນ ເພື່ອຄວາມຮ່ວມມືກັບທຸກຜາຄສ່ວນ

6.4.1 บริการส่งเสริมการผลิต

สหกรณ์จะมั่นคงได้หากสมาชิกมีผลผลิตโดยรวมในปริมาณที่มากพอที่สหกรณ์จะสามารถทำธุรกิจกับสมาชิก โดยมีรายได้มากกว่าค่าใช้จ่าย สหกรณ์สามารถจัดการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการเลี้ยงกุ้งให้แก่สมาชิก ตลอดจนเชิญวิทยากรผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดการกับปัญหาต่างๆตายในกระด้นที่มีปัญหาอยู่ในขณะนี้มาให้ความรู้แก่สมาชิก ดังที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลຸ້ມນ້ຳປາກພຸ່ງ ຈຳກັດ ທຳໃຫ້ການຈັດກຳນັກບຸນງານວັນກຸ້ມທີ່ປາກພຸ່ງ

6.4.2 บริการปัจจัยการผลิต

เหตุผลสำคัญประการหนึ่งของการเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ คือ สมาชิกต้องการให้มีการรวมกันเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพได้ในราคาที่เป็นธรรม สหกรณ์ควรให้ความสำคัญแก่การให้บริการปัจจัยการผลิตตามความต้องการของสมาชิก ซึ่งบริการนี้ยังสามารถสร้างรายได้ให้แก่สหกรณ์

ในช่วงที่มีปัญหาอาการการตายในกระด้น นับว่าสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลຸ້ມນ້ຳປາກພຸ່ງ ຈຳກັດ ມີแนวทางปรับການให้บริการปัจจัยการผลิตที่สอดคล้องกับสถานการณ์ โดยหันมาให้ความสำคัญแก่การจัดหาเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์ มาให้บริการแก่สมาชิก เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับกຸ້ມຕົ້ນທຸນໃນกระด้น

ผู้เลี้ยงกุ้งยังมีปัญหาการได้มาซึ่งพันธุ์กุ้งที่มีคุณภาพ ดังกล่าวมาแล้ว กรมประมงยังไม่มีมาตรการรับรองคุณภาพพันธุ์กุ้งที่ผู้เลี้ยงกุ้งซื้อจากเอกชน ทั้งกรมประมงเองก็ขาดกำลังในการเพาะพันธุ์กุ้งที่มีคุณภาพให้ผู้เลี้ยงกุ้งนำไปใช้ได้เพียงพอ ช่วงที่มีปัญหาการตายในกระด้น สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งหลายแห่งลดการให้บริการพันธุ์กุ้งลง เนื่องจากมีความเสี่ยงสูง ยากที่จะจัดหาพันธุ์กุ้งที่มีคุณภาพให้แก่สมาชิกได้ ปัญหาคุณภาพพันธุ์กุ้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือกรมประมง ควรเข้ามาให้ความช่วยเหลือโดยเฉพาะแก่ผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็ก ลดความเสี่ยงด้านนี้ลง นอกไปจากการนำเข้าพ่อแม่พันธุ์มาเพาะฟักคัดพันธุ์แล้วส่งให้เอกชนไปอนุบาลเพื่อขายต่อไปให้ผู้เลี้ยงกุ้ง ดังที่ทຳໄປແລ້ວ

นอกจากพันธุ์กุ้ง ผู้เลี้ยงกุ้ง ยังมีปัญหาคุณภาพอาหารกຸ້ມທີ່ໃຊ້ ແມ່ນกรมประมงจะมีการควบคุมสูตรอาหาร แต่พบว่าโปรตีนที่นำมาใช้ทำอาหารกຸ້ມบางส່ວນມາຈາກວັດຖຸດິບທີ່ไม่เหมาะสมสำหรับการใช้เลี้ยงกุ้ง ไม่มีคุณภาพตามที่ควรจะเป็น ทั้งผู้เลี้ยงกุ้งที่ใช้อาหารกຸ້ມตามคำแนะนำของเอกชนผู้ค้าอาหารกຸ້ມ หรือคำแนะนำที่บริษัทผู้ผลิตให้ไว้ประกอบการขาย มักจะเป็นการให้อาหารกຸ້ມที่มากเกินไปจนความจำเป็น ซึ่งนอกจากจะทำให้ผู้เลี้ยงกุ้งต้องไຊ້ຕົ້ນທຸນສູງແລ້ວ ແຍ່ງเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้กຸ້ມມີอาการตายในกระด้น ເລີ່ມກຸ້ມไม่ได้ผล ສາມາດສາມາດບາງຮາຍໃຫ້ຂໍ້ມູນວ່າໃນການຊື້ອາຫາກຸ້ມບາງຄັ້ງພົບບຸນທຳເກ່ຍ ເປີດຄຸ້ມມາແລ້ວພົບວ່າມີເຂືອຣາ ກຸ້ມປະມຸງຄວນເຂົ້າມາໃຫ້ຄວາມຄຸດລຸດໃນສ່ວນນີ້ຕັ້ງແຕ່ເຣື່ອງຂອງສູຕຣາອາຫາກຸ້ມ ວັດຖຸດິບທີ່ໃຊ້ ການຜະລິດ ແລະຄຸນພາບອາຫາກຸ້ມ ເພື່ອໃຫ້ผู้เลี้ยงกุ้งได้ใช้อາຫາກຸ້ມທີ່ມີຄຸນພາບ ໃນຮາຄາທີ່ເປັນຮຣຣມ

อีกหนึ่งต้นทุนค่าอาหารเป็นต้นทุนสำคัญของการเลี้ยงกุ้งตลอดจนการเลี้ยงสัตว์น้ำอื่นๆ แต่ยังมีการแข่งขันกันน้อยในหมู่ผู้ผลิตอาหารสัตว์น้ำ เป็นอุตสาหกรรมที่มีการผูกขาดโดยผู้ค้าอาหารสัตว์น้ำรายใหญ่จำนวนหนึ่ง ราคาที่ผู้เลี้ยงสัตว์น้ำต้องจ่ายสูงและมีแนวโน้มสูงขึ้นต่อเนื่อง ควรมีการศึกษาหาช่องทางปรับปรุงธุรกิจอาหารสัตว์น้ำ ให้ผู้เลี้ยงสัตว์น้ำสามารถซื้ออาหารสัตว์น้ำที่มีคุณภาพได้ในราคาที่ เป็นธรรม

ทั้งปัญหาพันธุ์กุ้งและอาหารกุ้ง มีผลส่วนหนึ่งที่ทำให้สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งต้องหันมาให้ความสำคัญแก่ธุรกิจการจัดหาเวชภัณฑ์/เคมีภัณฑ์

6.4.3 บริการรวบรวมผลผลิต

เมื่อสมาชิกมีผลผลิตโดยรวมมากพอ สหกรณ์สามารถให้บริการรวบรวมผลผลิตได้ อย่างไรก็ตามในช่วงที่มีปัญหากุ้งตายในระยะต้น การเลี้ยงกุ้งไม่ได้ผล ทำให้ปริมาณที่สมาชิกจะสามารถขายผ่านสหกรณ์ไม่แน่นอน สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลดการให้บริการส่วนนี้ลงเช่นกัน แต่ในหลายพื้นที่สมาชิกมีช่องทางขายกุ้งหลายช่องทาง สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด และสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด ไม่สู้จะมีปัญหาในการขายกุ้งแม้สหกรณ์จะลดการให้บริการส่วนนี้ลง ที่มีปัญหาจะเป็นผู้เลี้ยงกุ้งรายเล็กที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด ส่วนสมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด ส่วนใหญ่ ไม่ได้ขายกุ้งผ่านสหกรณ์ แต่ขายให้ผู้รวบรวมในท้องถิ่นเป็นสำคัญ

หากแก้ปัญหากุ้งตายในระยะต้นได้ และสมาชิกกลับมาเลี้ยงกุ้งมีผลผลิตแน่นอนและมากพอ สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งควรกลับมาให้บริการรวบรวมผลผลิตเพื่อให้สมาชิกมีอำนาจต่อรองที่ดีขึ้นจากการรวมกันขาย อาจนำระบบการวางแผนการผลิตที่สอดคล้องกับการตลาดดังที่สหกรณ์ประมงพาน จำกัด ใช้กับการรวบรวมผลผลิตปลาไนล์ มาใช้จัดการในการให้บริการรวบรวมผลผลิตกุ้งแก่สมาชิกสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้ง หรือแม้เพียงจัดโควตารวบรวมผลผลิตจากสมาชิกเพื่อส่งห้องเย็นได้ตามที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งได้ตกลงไว้ ดังที่สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด เคยทำในช่วงที่ยังเลี้ยงกุ้งได้ผล

6.4.4 บริการการให้ความรู้ข่าวสาร

นอกจากให้การความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงกุ้งและการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว สหกรณ์ฯ ควรทำหน้าที่ประมวลข่าวสารการผลิต การตลาด และราคากุ้ง และประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกทราบ ซึ่งทำได้ทั้งในรูปของสิ่งตีพิมพ์ จัดทำศูนย์ข่าวสารความรู้ที่ทำการสหกรณ์ให้สมาชิกเข้ามาติดตามได้ ตลอดจนใช้ Social media ประชาสัมพันธ์ข่าวให้สมาชิกผู้ประกอบการธุรกิจกุ้งที่เป็นสมาชิกชมรมผู้เลี้ยงกุ้งจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีช่องทางเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้อยู่แล้ว สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งควรติดต่อขอใช้ข้อมูลเหล่านี้ด้วยอีกทางหนึ่ง

6.4.5 การประสานงานกับหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน

สหกรณ์ควรให้ความสำคัญแก่การร่วมงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เชิญเข้าร่วมประชุมให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์ตลอดจนให้ความสนับสนุนตามช่องทางที่รัฐจัดไว้ให้ ความสัมพันธ์นี้จะช่วยให้สหกรณ์สามารถติดต่อขอความสนับสนุนได้สะดวกขึ้นเมื่อมีปัญหที่ต้องการความช่วยเหลือ

หนึ่งการรวมตัวกันเช่นนี้ช่วยให้ความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกับผู้เลี้ยงกุ้งสามารถติดต่อให้คำแนะนำผ่านผู้นำสหกรณ์ได้ ทั้งควรให้ความสำคัญแก่การประสานงานกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งใน

ภาครัฐและภาคเอกชน เป็นการทำงานในลักษณะที่เป็นไปตามแนวคิดระบบนิเวศวิธี บนพื้นฐานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงกุ้ง โดยเฉพาะในพื้นที่ของสหกรณ์

อนึ่ง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งด้วยการจัดองค์การชุมชน รวมทั้งเพื่อส่งเสริมพัฒนาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมกุ้งของประเทศไทย ภาครัฐโดยเฉพาะกรมประมงควรส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ อย่างน้อยให้มีการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมประมง เจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาชุมชน ตลอดจนเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะรองรับการนำระบบนิเวศวิธีมาใช้ในการเลี้ยงกุ้งของประเทศไทย อันเป็นแนวทางที่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติส่งเสริมเพื่อการเลี้ยงสัตว์น้ำที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ชนิตา คุ่มภัย. 2543. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มสตรีสหกรณ์ในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชนินทร์ วะสีนนท์ และคณะ. 2556. คนรุ่นใหม่กับการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 มีนาคม - เมษายน 2555. หน้า 5 – 20.
- ชนกพรรณ ศรีอภิวัด. 2547. การประเมินโครงการปลูกพืชผักเมืองหนาว บริษัท พัฒนาเขตภูดอย จำกัด อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทัศนีย์ ลักษณะพิชนชัย และคณะ. 2551. โครงการสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งต่อการซื้อขายแบบมีข้อตกลงในตลาดภายในประเทศและตลาดต่างประเทศ. รายงานฉบับสมบูรณ์. ชุดโครงการพัฒนาอาชีพทางเลือกและการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ที่ว่าการอำเภอกาญจนาดิษฐ์. 2557. บรรยายสรุปอำเภอกาญจนาดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- ที่ว่าการอำเภอปากพนัง. 2557. บรรยายสรุปอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- ที่ว่าการอำเภอหัวไทร. 2557. บรรยายสรุปอำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- ที่ว่าการอำเภอแหลมสิงห์. 2555. บรรยายสรุปอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี.
- ธงชัย นิตริฐสุวรรณ พัทธี ชุ่นสัน และ ไพบุลย์ บุญลิปตานนท์. 2546. ทศนคติของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งกุลาดำที่มีต่อแนวทางการจัดการ
- ปรีชา พาชื่นใจ, ธัญญะ บุญโรจน์ธรรม และสหัส ปาณะศรี. 2556. การประเมินผลโครงการสนับสนุนการเลี้ยงปลาในกระชังและบ่อดินศึกษากรณีกิจกรรมการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังจังหวัดนราธิวาส พ.ศ. 2553-2554. กลุ่มวิจัยและพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยีการประมง กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- เรืองไร โตกฤษณะ และคณะ. 2555. โครงการศึกษา Best Practice การบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม กรณีจังหวัดตรังและจังหวัดตราด. รายงานฉบับสมบูรณ์. คณะกรรมการจัดสรรทรัพยากรเพื่อความเป็นธรรม. สำนักงานปฏิรูปเพื่อสังคมไทยที่เป็นธรรม.
- เรืองไร โตกฤษณะ และคณะ. 2556. การเสริมสร้างความสามารถของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไทยเพื่อก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: สถานภาพและการมองไปข้างหน้า. รายงานฉบับสมบูรณ์. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วลัยลักษณ์ อัครธีรวงษ์ และคณะ. 2549. การจัดการโซ่อุปทานของอุตสาหกรรมกุ้งขาวลิทโทเนียสแวนาไมในประเทศไทย. รายงานฉบับสมบูรณ์. ชุดโครงการโลจิสติกส์. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2556. โครงการประเมินหมู่บ้านแม่ข่ายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประจำปี 2555. รายงานฉบับสมบูรณ์. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรีจำกัด. 2555. รายงานประจำปี 2554 สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2554.

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรีจำกัด. 2556. รายงานประจำปี 2555 สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2555.

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรีจำกัด. 2557. รายงานประจำปี 2556 สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556.

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด. 2550. รายงานประจำปี 2554 สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2549.

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด. 2551. รายงานประจำปี 2555 สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2550.

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด. 2555. รายงานประจำปี 2554 สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2554.

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด. 2556. รายงานประจำปี 2555 สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2555.

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด. 2557. รายงานประจำปี 2556 สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2556.

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด. 2557. รายงานการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2556.

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด. 2554. รายงานประจำปีสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด สำหรับปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2554.

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด. 2555. รายงานประจำปีสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด สำหรับปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2555.

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด. 2556. รายงานประจำปีสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด สำหรับปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2556.

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด. 2557. รายงานประจำปีสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด สำหรับปีบัญชีสิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2557.

สังคม หาญวงศ์. 2543. การประเมินความพร้อมโครงการจัดการลุ่มน้ำน่านตอนบนระยะเริ่มต้นโครงการ: กรณีศึกษาพื้นที่จัดการต้นน้ำสบสาย อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. 2552. การผลิตและการตลาดหอยแครง. เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร เลขที่ 114 กันยายน 2552. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. 2554. เศรษฐกิจการผลิตและการตลาดกุ้งก้ามกราม. เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร เลขที่ 111 ตุลาคม 2554. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. 2555. การศึกษารูปแบบการผลิตกุ้งทะเลทางเลือก กรณีศึกษาสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำบางปะกงจำกัด. เอกสารวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร เลขที่ 114 มีนาคม 2555. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สุมาลี สันติเวชพลวุฒิ และคณะ. 2555. โครงการพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการประเมินผลการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนสายบัวในปีงบประมาณ 2555. รายงานวิจัย. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แสงเทียน อัจฉิมานกุล ชลอ ลีมสุวรรณ นิตี ชูเชิด และปัทมา วิริยพัฒนทรัพย์. 2551. ความคิดเห็นของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งต่อการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายสหกรณ์. เรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 46: สาขาประมง. การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 46.

- อมรทิพย์ แท้เที่ยงธรรม. 2546. “การประเมินผลกลุ่มหัตถกรรมภายใต้โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ : กรณีศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช.” รายงานการวิจัยเสนอต่อภาควิชาเศรษฐศาสตร์. มิถุนายน 2546. กรุงเทพมหานคร.
- องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเพชร. 2557. แผนพัฒนาสามปีองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเพชร. อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลขนานนก. 2557. แผนพัฒนาสามปีองค์การบริหารส่วนตำบลขนานนก.อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าทอง. 2557. แผนชุมชนตำบลท่าทอง.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางนบ. 2557. แผนพัฒนาสามปีองค์การบริหารส่วนตำบลบางนบ. อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบางสระเก้า. 2557. แผนชุมชนตำบลบางสระเก้า.
- องค์การบริหารส่วนตำบลปากน้ำแหลมสิงห์. 2557. แผนชุมชนตำบลปากน้ำแหลมสิงห์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลปากพนังตะวันออก. 2557. แผนพัฒนาสามปีองค์การบริหารส่วนตำบลปากพนังตะวันออก.อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช.
- องค์การบริหารส่วนตำบลพลายวาส. 2557. แผนชุมชนตำบลพลายวาส.
- องค์การบริหารส่วนตำบลไร่เก่า. 2557. แผนพัฒนาสามปีองค์การบริหารส่วนตำบลไร่เก่า. อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลไร่ใหม่. 2557. แผนพัฒนาสามปีองค์การบริหารส่วนตำบลไร่ใหม่. อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองขี้ม. 2557. แผนชุมชนตำบลหนองขี้ม.

"Community Toolbox: Section 14. SWOT analysis". Retrieved 2015-09-01. <http://ctb.ku.edu/en/table-of-contents/assessment/assessing-community-needs-and-resources/swot-analysis/main>

Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2010. **Aquaculture Development: Ecosystem Approach to Aquaculture**. FAO Technical Guidelines for Responsible Fisheries. Rome.

Ostrom, E. 1999. **Governing the Commons: The Evolution of Collective Action**. Cidge Univeity Press.

Stufflebeam, D.L. 1971. **Educational Evaluation and Decision Making**. Itasca, IL:F.E. Peacock Publishers, Inc.

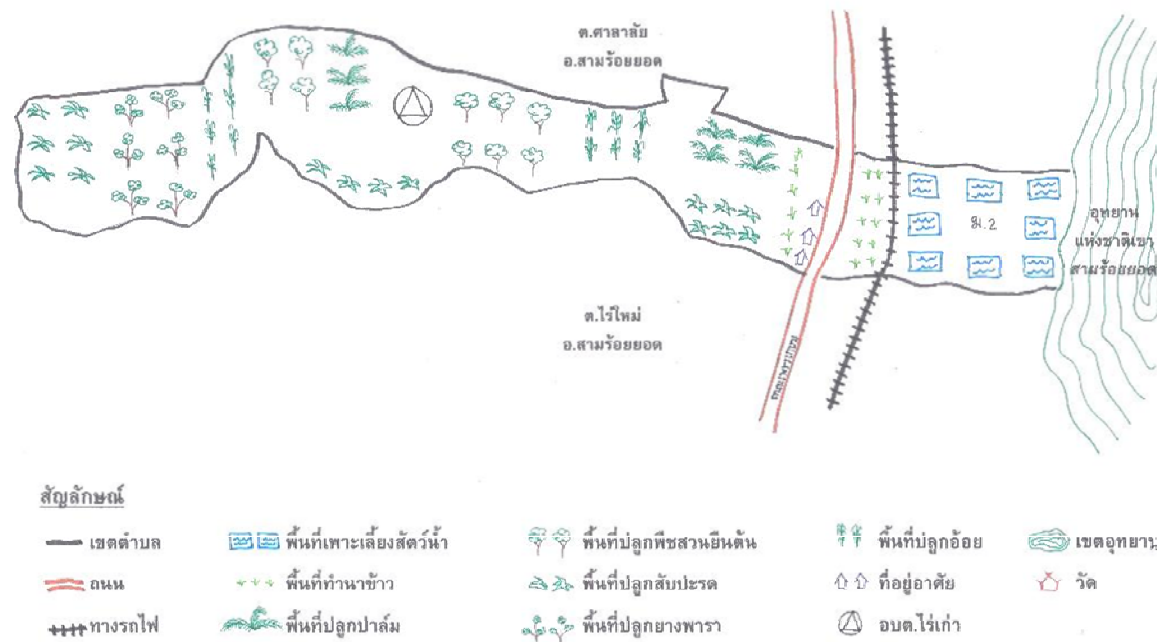
ภาคผนวก

แผนที่ชุมชน

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำสามร้อยยอด-ปราณบุรี จำกัด

ตำบลไร่เก่า

แผนที่ชุมชนไร่เก่า

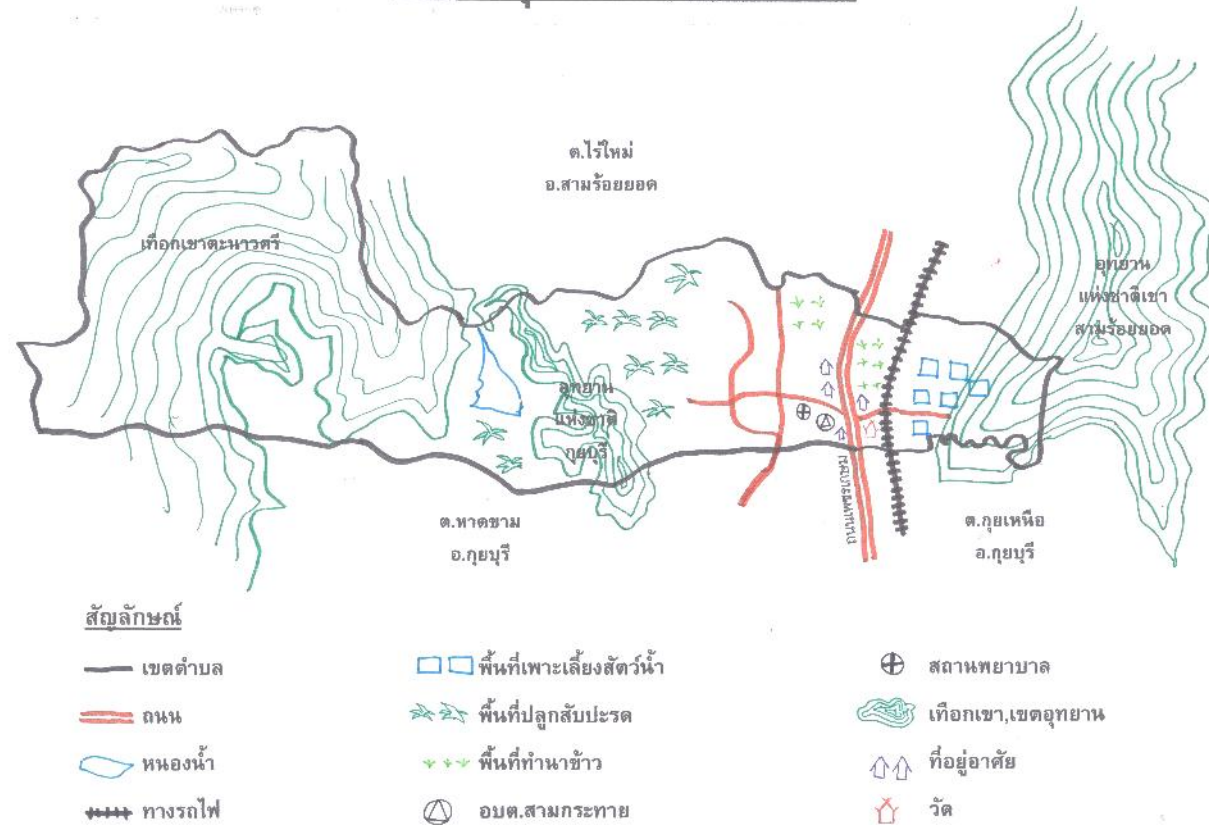
ภาพภาคผนวกที่ 1 แผนที่ชุมชนไร่เก่า

ภาพภาคผนวกที่ 2 แผนที่ชุมชนไร่ใหม่

ตำบลสามกระทาย

แผนที่ชุมชนสามกระทาย

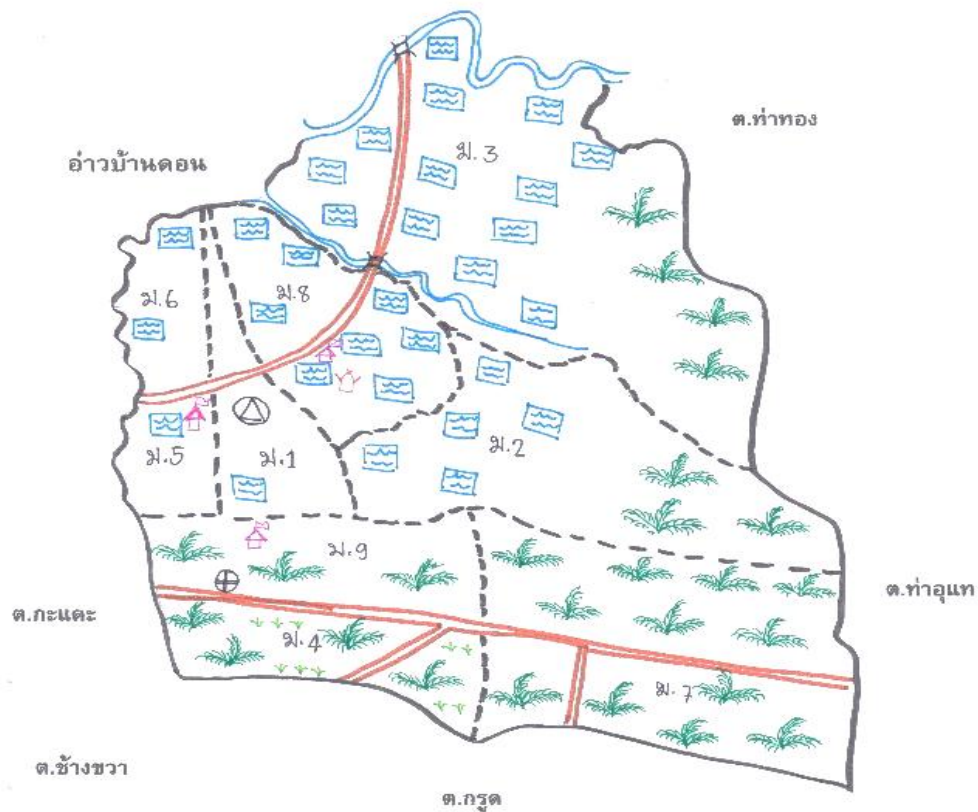

ภาพภาคผนวกที่ 3 แผนที่ชุมชนสามกระทาย

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด

ตำบลพลายวาส

แผนที่ชุมชนพลายวาส

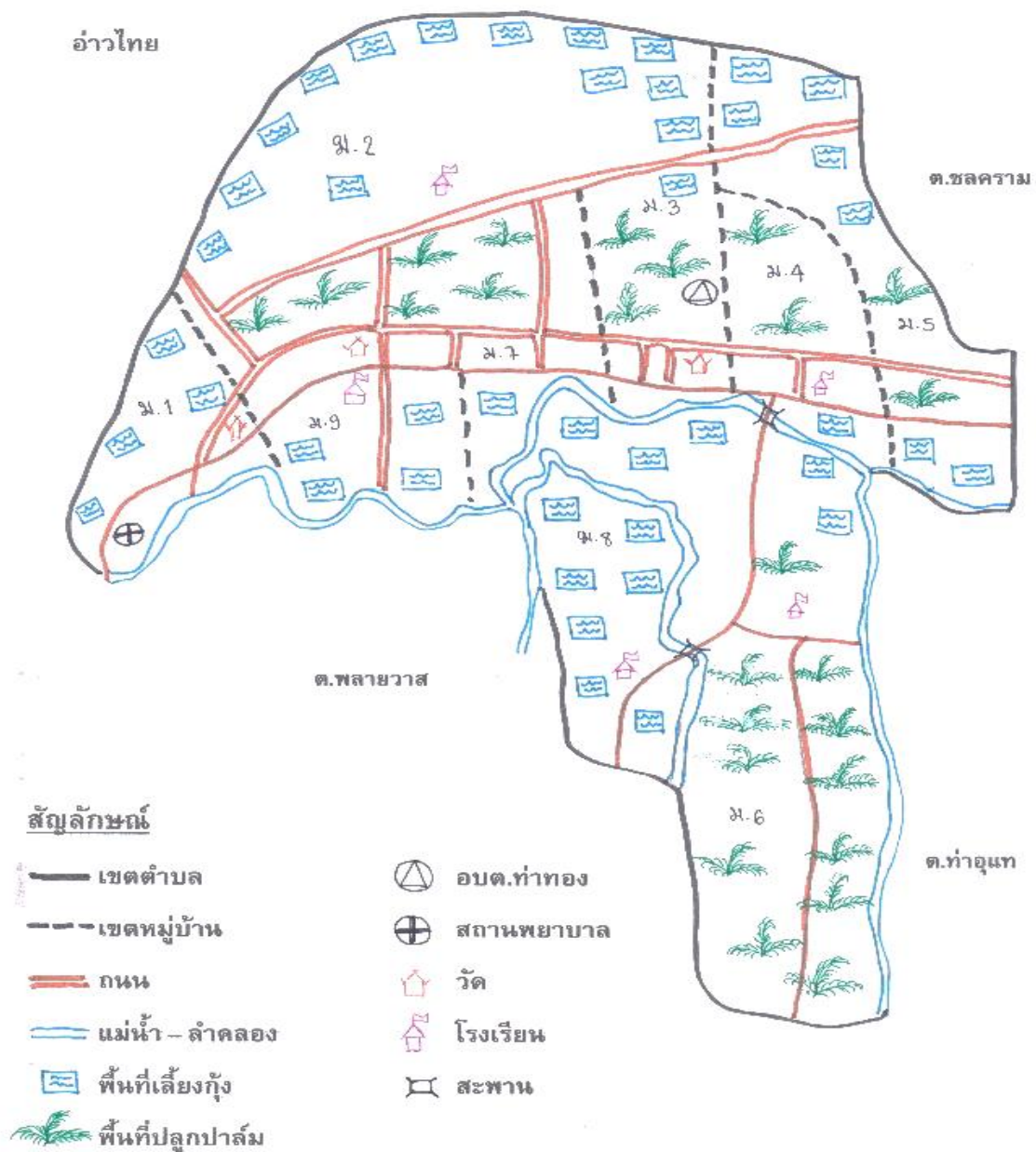

สัญลักษณ์

— เขตตำบล	 พื้นที่เลี้ยงกุ้ง	 โรงเรียน
- - - เขตหมู่บ้าน	 พื้นที่ปลูกปาล์ม	 วัด
 ถนน	 พื้นที่ทำนาข้าว	 สถานพยาบาล
 แม่น้ำ - ลำคลอง	 อบต.พลายวาส	 สะพาน

ภาพภาคผนวกที่ 4 แผนที่ชุมชนพลายวาส

แผนที่ชุมชนท่าทอง

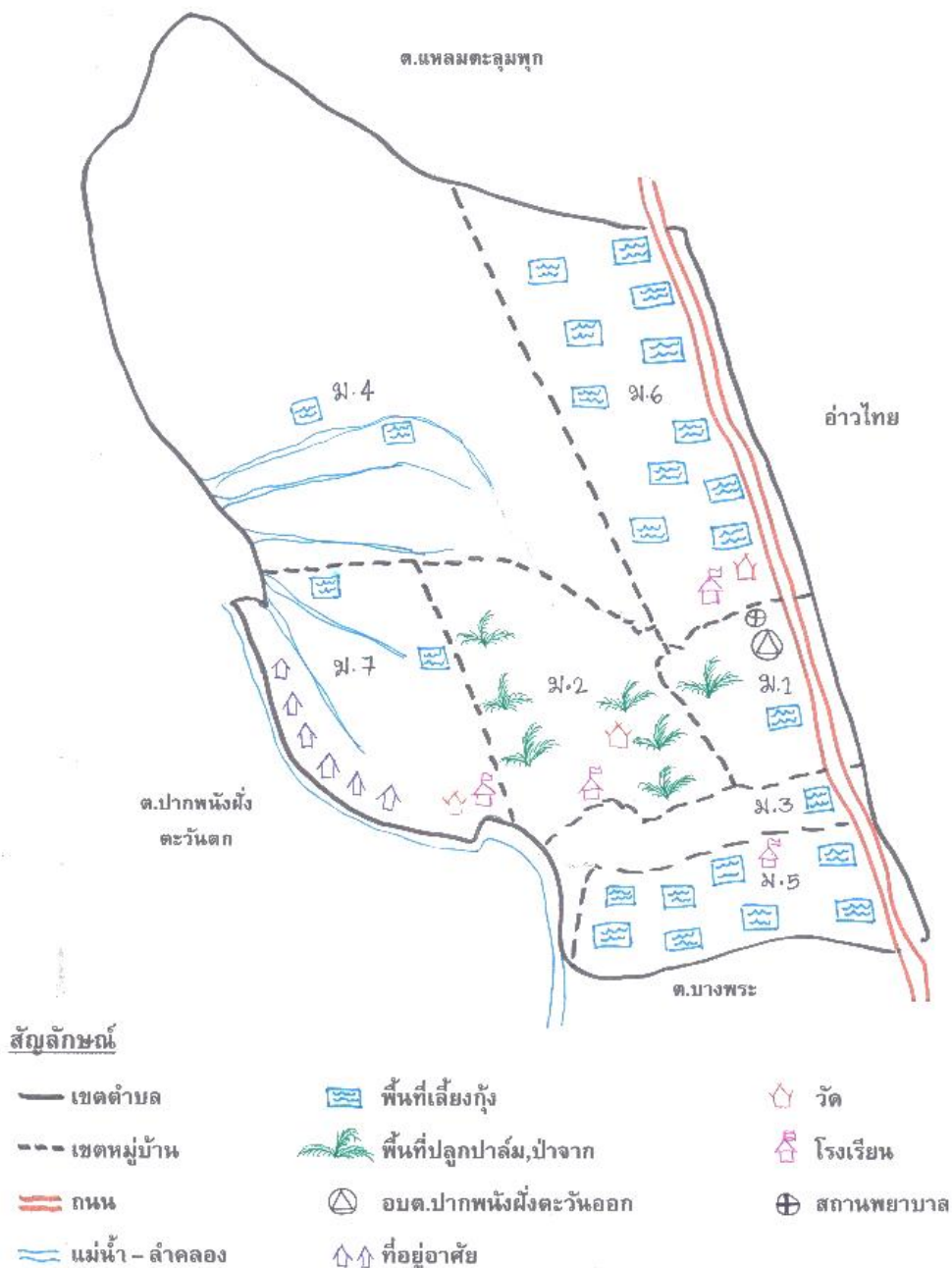

ภาพภาคผนวกที่ 5 แผนที่ชุมชนท่าทอง

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด

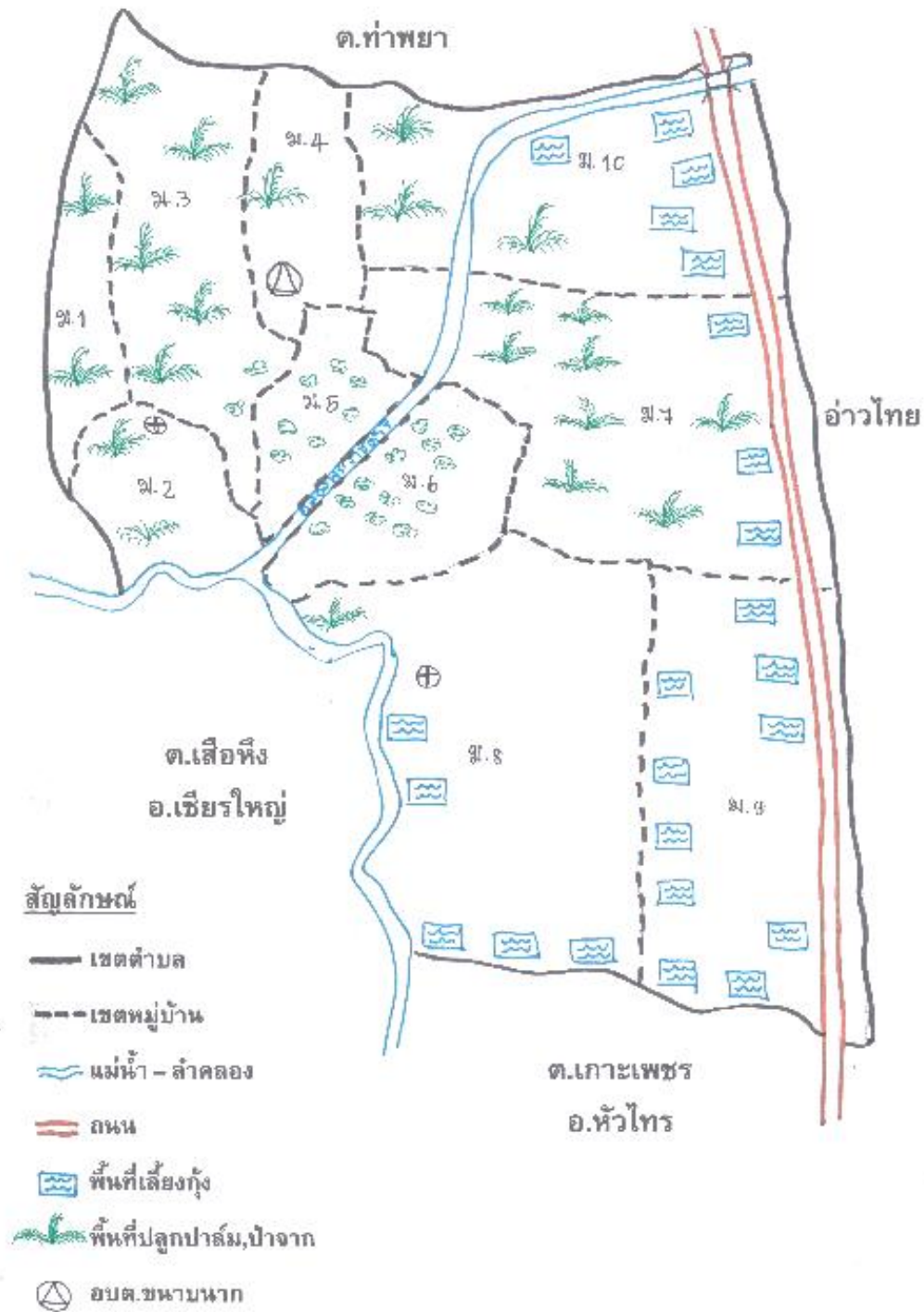
ตำบลปากพนังฝั่งตะวันออก

แผนที่ชุมชนปากพนังฝั่งตะวันออก

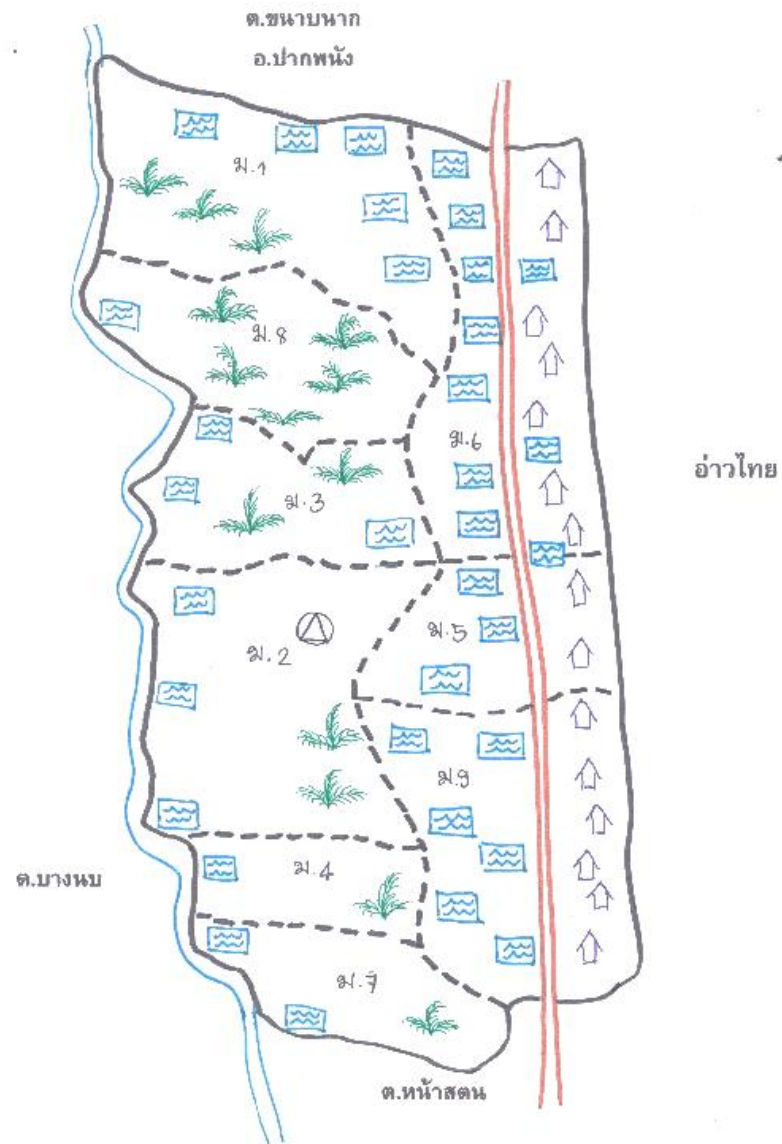
ภาพภาคผนวกที่ 6 แผนที่ชุมชนปากพนังฝั่งตะวันออก

แผนที่ชุมชนขนานนก

ภาพภาคผนวกที่ 7 แผนที่ชุมชนขนานนก

แผนที่ชุมชนเกาะเพชร

สัญลักษณ์

- เขตตำบล
- - - เขตหมู่บ้าน
- == ถนน

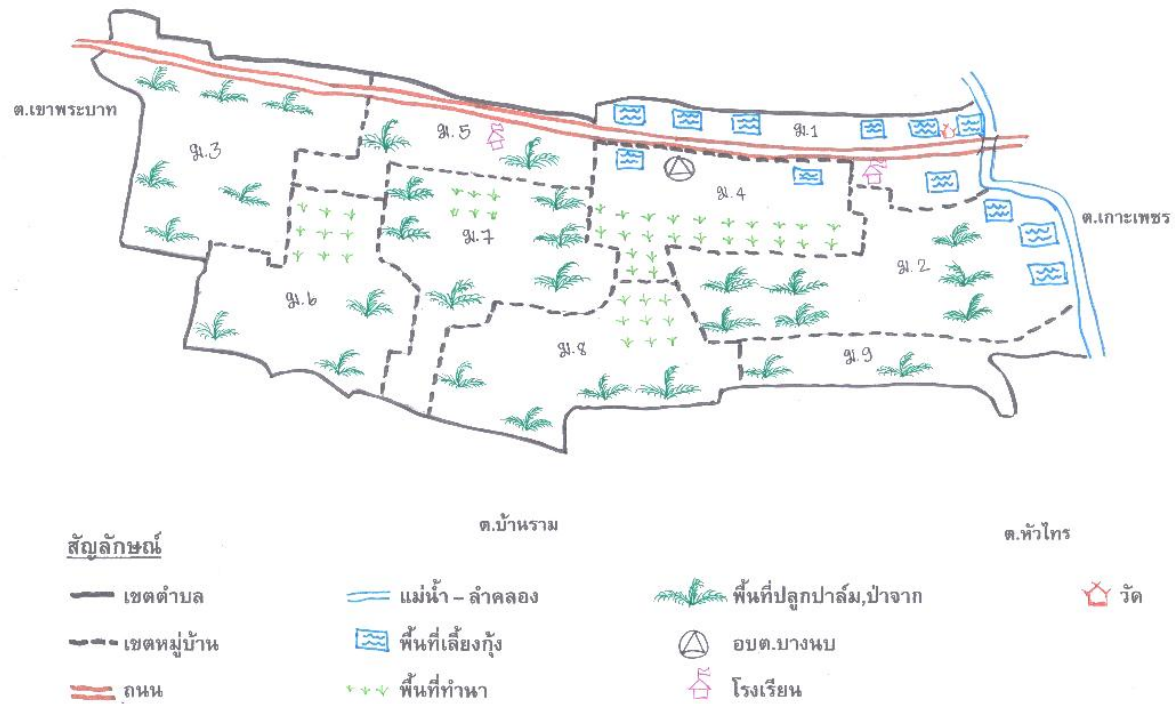
- แม่น้ำ - ลำคลอง
- พื้นที่เสี่ยงภัย
- พื้นที่ปลูกปาล์ม, ป่าจาก

- ⊙ อบต.เกาะเพชร
- 🏠 ที่อยู่อาศัย

ภาพภาคผนวกที่ 8 แผนที่ชุมชนเกาะเพชร

ตำบลบางนบ

แผนที่ชุมชนบางนบ

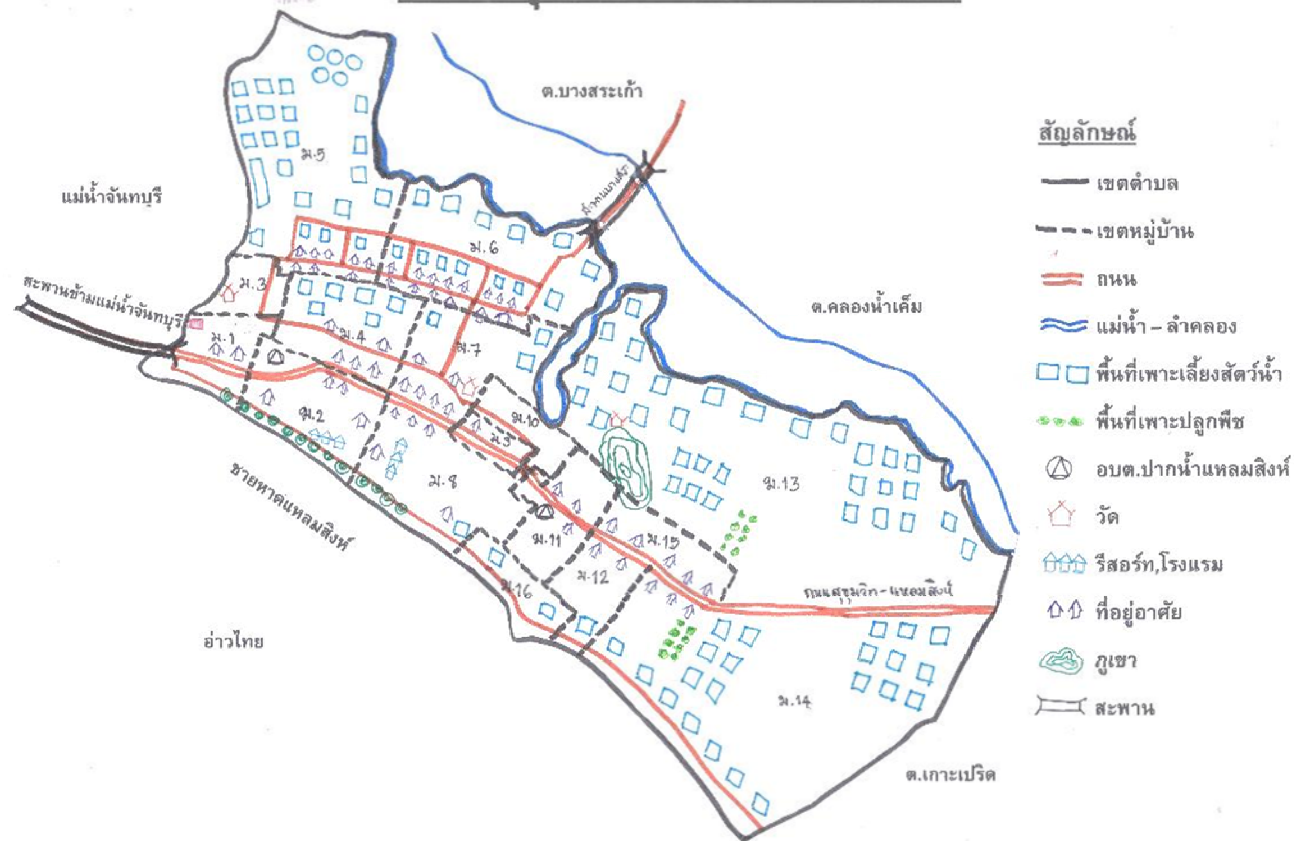

ภาพภาคผนวกที่ 9 แผนที่ชุมชนบางนบ

สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำจันทบุรี จำกัด

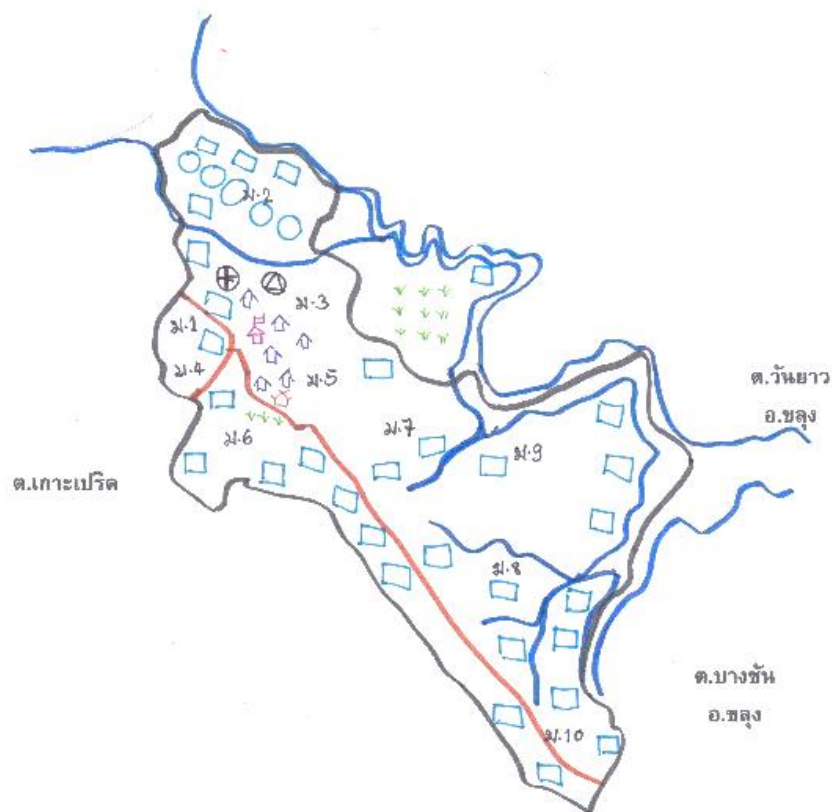
ตำบลปากน้ำแหลมสิงห์

แผนที่ชุมชนปากน้ำแหลมสิงห์

ภาพภาคผนวกที่ 10 แผนที่ชุมชนแหลมสิงห์

แผนที่ชุมชนหนองซิม

สัญลักษณ์

— เขตตำบล	โรงเรียน
— ถนน	สถานพยาบาล
— แม่น้ำ - ลำคลอง	อบต.หนองซิม
□ พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	วัด
— พื้นที่ทำนาข้าว	ที่อยู่อาศัย

ภาพภาคผนวกที่ 11 แผนที่ชุมชนหนองซิม

